PLAVA PTICA

BREM STOKER

DRAKULA
I

„PLAVA PTICA“
Knj. 75 i 76

Brem Stoker
DRAKULA

Gotski roman „Drakula" irskog pisca Brema Stokera (1847—1912) smatra se najčuvenijom knjigom strave svih vremena: otkako je 1897. napisana, ona ne prestaje da uznemirava maštu svojih čitalaca, ni gledalaca jer je roman dramatizovan, a potom ekranizovan sa veoma poznatim filmskim glumcima. To je priča o vampirima i vukodlacima, o spodobama koje su umrle, a ipak još žive. Ali to je i priča o hrabrim ljudima koji su čvrsto rešeni da unište tu nedokučivu i opasnu moru koja preti njihovim najmilijim, njima samima. Roman je sastavljen od odlomaka dnevnika i pisama koje vode ili pišu glavne ličnosti, kombinovan sa dramatičnim novinskim napisima i telegramima.

Prvo je jedan Englez zatočen u velikom pustom zamku u gustim šumama Transilvanije gde, u očekivanju užasne sudbine koja ga je nenadano snašla, vodi dnevnik nadajući se da će ga njegova verenica kad-tad pročitati. Istovremeno, negde na periferiji Londona jedna mlada žena užasno pati od neke misteriozne bolesti koja preti da ispije svu krv iz njenog tela. I njega i nju progoni neka mračna sila — stogodišnji vampir Drakula. Uskoro ona umire, ali njeni prijatelji predosećaju da to nije kraj već početak. Brodolom ruske lađe „Demetra“, veliki crni pas, žena-vabac koja po parkovima vabi malu decu i sisa im krv, to su odlomci senzacionalnih vesti iz ondašnje londonske štampe koji se uklapaju u sve ono što preduzimaju hrabri ljudi dok konačno ne unište ukletog žitelja tajnovitog dvorca u Karpatima posle njegovog povratka s putovanja u London.

PLAVA PTICA

KNjIGA ZA MLADE I STARE
Knj. 75 i 76

BREM STOKER

D R A K U L A

SIMFONIJA STRAVE I UŽASA

Naslov originala
BRAM STOKER

Preveo s engleskog
BRANKO VUČIĆEVIĆ

Ilustracije
MIRO GLAVURTIĆ
RELjA PENEZIĆ
MIH. S. PETROV

„Prosveta”
BEOGRAD, 1984

SADRŽAJ

PRVI DEO

PRVA GLAVA

DNEVNIK DžONATANA HARKERA
(sačuvano u stenografskim beleškama)

Treći maj, Bistrica. – Napustio sam Minhen u osam i trideset pet prvog maja uveče i stigao u Beč rano sledećeg jutra; trebalo je da prispem u šest i četrdeset šest, ali voz je kasnio jedan sat. Izgleda da je Budimpešta divno mesto, bar prema onome što sam umeo da zapazim iz voza i na osnovu onoga što sam video tokom kratkog vremena koje sam proveo u šetnji ulicama. Plašio sam se da se suviše udaljim od stanice, jer smo stigli kasno i zato što je trebalo da krenemo dalje, po mogućstvu tačno na vreme. Stekao sam utisak da napuštamo Zapad i ulazimo na Istok; prešavši preko najzapadnjačkijeg od predivnih mostova što stoje preko Dunava, koji je ovde podosta širok i dubok, obreli smo se usred tradicije turske vladavine.

Krenuli smo bezmalo na vreme i u sumrak smo stigli u Klausenburg. Ovde sam se zaustavio da prenoćim u Hotelu „Rojal“. Za ručak, ili pre za večeru, bio sam poslužen piletinom zgotovljenom na neobičan način, sa alevom paprikom; jelo je imalo izvrstan ukus, ali je izazivalo silnu žeđ. (*Podsetnik:* uzeti recept za Minu.) Upitao sam konobara i on mi je odgovorio da sam jeo takozvani „pileći paprikaš“; budući da je to nacionalno jelo, moći ću da ga naručim svuda duž Karpata. Moje površno znanje nemačkog ovde mi veoma koristi; stvarno, uopšte ne znam kako bih bez njega.

Imajući nešto slobodnog vremena na raspolaganju u Londonu, posetio sam Britanski muzej i u biblioteci malo prelistao knjige i zemljopisne karte o Transilvaniji; smatrao sam da izvesno predznanje o toj zemlji nipošto ne može da bude naodmet kada je u pitanju njeno plemstvo. Ustanovio sam da se oblast koju on navodi nalazi na krajnjem istoku zemlje, upravo na granici između tri države, Transilvanije, Moldavije i Bukovine, u središtu karpatskih planina, da predstavlja jedno od najdivnijih i najmanje poznatih delova Evrope. Nisam uspeo da naiđem ni na jednu kartu ili na neko delo koji bi mi ukazali na tačan položaj Drakulinog zamka, kao što ne postoje ni karte ove zemlje koje bi se mogle uporediti sa našim vojnim kartama; ali pronašao sam da je Bistrica, gradić sa poštom čiji je naziv nadenuo grof Drakula, prilično poznato mesto. Uneću ovde neke svoje zabeleške, koje će mi osvežiti sećanje kada o putovanjima budem razgovarao sa Minom.

Stanovništvo Transilvanije sastoji se od četiri različite nacionalnosti: Saksonaca, na jugu, sa kojima su izmešani Vlasi, potomci Dačana; Mađara, na zapadu, i Sekelja na istoku i severu. Ja idem među ove poslednje koji za sebe tvrde da su potomci Atile i Huna. Možda i jesu, jer kada su Mađari u jedanaestom veku pokorili zemlju, u njoj su zatekli nastanjene Hune. Čitao sam da su sva moguća sujeverja na svetu sabrana u toj potkovici Karpata, kao da je ona središte svojevrsnog kovitlaca mašte; ako je to tačno, moj boravak može biti veoma zanimljiv. (*Podsetnik:* moram pitati grofa sve o njima.)

Nisam dobro spavao, iako mi je krevet bio prilično udoban, jer su me mučili razni čudni snovi. Možda su bili posledica toga što je ispod mog prozora cele noći zavijao neki pas, ili je možda kriv bio paprikaš, zbog koga sam morao da popijem svu vodu iz boce, a opet mi nije uspelo da utolim žeđ. Pred jutro sam zaspao, ali me je probudilo uporno kucanje na vratima, pa pretpostavljam da sam hrkao. Doručkovao sam opet paprikaš i neku vrstu kaše od kukuruznog brašna, za koju su mi rekli da se zove „mamaliga“, zatim patlidžan punjen mlevenim mesom – odlično jelo, koje oni zovu „impletata“. (*Podsetnik:* i od ovoga uzeti recept). Morao sam da požurim sa doručkom, budući da je voz kretao nešto pre osam,

ili je bar trebalo tada da pođe; pošto sam u žurbi stigao na stanicu u sedam i trideset, bio sam primoran da sedim u kupeu više od sata pre nego što smo krenuli. Izgleda da se, što se više čovek udaljava na istok, vozovi sve manje drže voznog reda. Kakvi li su tek onda u Kini?

Celog dana bazali smo kroz zemlju punu svakojakih lepota. Čas bismo ugledali gradiće ili zamkove na vrhu strmih brda, nalik na one koje viđamo u starim misalima; čas bismo prolazili pored reka i potoka, koji su plavili okolni predeo, što se dalo zaključiti po njihovim stenovitim obalama. Potrebno je mnogo vode, i to brze vode, da se ogole spoljne ivice reke. Na svakoj stanici videlo se mnoštvo ljudi, ponekad su to bile čak gomile, raznoliko odevene. Neki od tih ljudi ličili su na naše seljake, ili na one koje sam viđao kroz Francusku i Nemačku, u kratkim kaputima, sa okruglim šeširima i u domaćim pantalonama; ali ostali su bili veoma živopisni. Žene su lepo izgledale, dok im se ne približiš, premda su veoma nezgrapne u struku. Imale su dugačke, raznolike, bele rukave i većina ih je nosila široke opasače sa mnogo pruga, na kojima su lepršale trake kao kod baletskih haljina; razume se, ispod su imale podsuknje. Najčudnije spodobe koje smo videli bili su Slovaci, koji su veći varvari od ostalih, sa svojim velikim, kaubojskim šeširima, širokim, vrećastim, prljavobelim pantalonama, belim, lanenim košuljama i ogromnim, teškim, kožnim opasačima, gotovo stopu širokim i celom dužinom načičkanim mesinganim ekserima. Oni nose visoke čizme, sa pantalonama uvučenim u njih, imaju dugačke, crne kose i guste crne brkove. Veoma su živopisni, ali ne izgledaju upečatljivo. Na pozornici bi ih sigurno predstavili kao neku staru istočnjačku bandu razbojnika. Međutim, rečeno mi je da su sasvim bezopasni, pa čak i da oskudevaju u urođenoj sklonosti ka samopotvrđivanju.

Već se spuštala noć kada smo stigli u Bistricu, veoma zanimljivo drevno mesto. Kako se nalazila praktično na granici – jer prolaz Borgo vodi iz nje u Bukovinu – imala je burnu povest, čiji su tragovi bili vrlo vidljivi. Pre pedeset godina došlo je do niza velikih požara koji su prouzrokovali strašna pustošenja u pet različitih prilika. Na samom početku sedamnaestog veka pretrpela

je tronedeljnu opsadu u kojoj je izgubljeno trinaest hiljada ljudi što zbog rata, a što zbog gladi i boleština.

Grof Drakula uputio me je u Hotel „Zlatna kruna“, koji je, na moje veliko zadovoljstvo, bio staromodan. Želja mi je, naravno, da vidim što više starina te zemlje. Očigledno su me očekivali jer, kada sam se približio vratima, suočio sam se sa postarijom ženom trešnjine boje lica u uobičajenoj seljačkoj nošnji – belo donje rublje sa dugačkom dvostrukom keceljom, prednjom i stražnjom, od obojenog materijala, čak isuviše stegnutom da bi se moglo reći da je izgledala pristojno. Kada sam prišao, ona se naklonila i rekla: „Gospodin Englez?“

„Da“, odgovorih, „Džonatan Harker.“

Ona se nasmeši i saopšti nešto jednom postarijem čoveku u beloj košulji kratkih rukava, koji ju je dopratio do vrata. On se udalji, ali se ubrzo vrati sa pismom:

Moj prijatelju, dobro došli u Karpate. Nestrpljivo vas očekujem. Spavajte dobro noćas. Sutra u tri sata krenuće diližansa za Bukovinu; rezervisano vam je mesto u njoj. Kod Prolaza Borgo sačekaće vas moja kočija i dovesti do mene. Verujem da je vaše putovanje iz Londona srećno prošlo i da će vam prijati boravak u mojoj divnoj zemlji. Vaš prijatelj,

Drakula.

Četvrti maj – Saznao sam da je moj domaćin dobio ovo pismo lično od grofa, koji mu je takođe naložio da mi u kočiji obezbedi najbolje mesto; na sva moja daljnja raspitivanja o pojedinostima odgovarao je ćutanjem i pretvarao se da ne razume moj nemački. To nije bilo istina, jer do tada me je odlično pratio; bar je tačno odgovarao na postavljena mu pitanja, a sada se pretvarao kao da je to bilo sasvim slučajno. On i njegova žena, starica koja me je primila, preplašeno su razmenjivali poglede. Promrmljao je da je novac bio poslat u pismu i da on ništa više ne zna. Kada sam ga upitao da li poznaje grofa Drakulu i da li mi može bilo šta reći o njegovom zamku, oboje se, on i njegova žena,

prekrstiše i odvratiše da baš ništa ne znaju, te odbiše dalje da govore. Bližilo se vreme polaska, tako da nisam imao vremena da se raspitam kod nekog drugog. Sve mi je to izgledalo veoma tajanstveno i ni u kom slučaju utešno.

Upravo pre polaska, starica se popela u moju sobu i upitala me prilično histeričnim glasom:

„Morate li da idete? Oh! Mladi gospodine, morate li da idete?“ Bila je toliko uzbuđena da je smetnula s uma i ono malo nemačkog što je znala, pa ga je mešala sa nekim drugim jezikom, koji mi je bio sasvim nepoznat. Jedino sam mogao da je pratim postavljajući mnoga pitanja. Kada sam joj rekao da moram smesta da krenem i to važnim poslom, ona me ponovo upita:

„Znate li koji je danas dan?“ Odgovorih da je četvrti maj. Ona odmahnu glavom pre nego što ponovo progovori:

„Oh, da! To znam, to znam! Ali znate li koji je dan?“ Pošto sam joj odgovorio da ne razumem, ona nastavi:

„Danas je dan uoči Svetog Đorđa. Zar ne znate da će noćas, kada izbije ponoć, sva zla sveta biti u punom zamahu? Znate li kuda idete i u šta se upuštate?“ Bila je očigledno veoma pometena, tako da pokušah da je utešim, ali bez uspeha. Na kraju se spustila na kolena i stala da me preklinje da ostanem ili da bar pričekam dan-dva pre nego što krenem. Sve je to izgledalo veoma glupo, ali nisam se osećao baš prijatno. Međutim, posao sam morao obaviti i nisam smeo da dopustim da me bilo šta omete u tome. Zato pokušah da je podignem i rekoh, što sam ozbiljnije mogao, da joj zahvaljujem, ali da mi je dužnost najpreča i da moram da idem. Ona tada ustade, obrisa oči i, skinuvši raspeće sa vrata, ponudi mi ga. Nisam znao šta da radim, jer engleski sveštenici su me učili da na takve stvari gledam kao na neku vrstu idolopoklonstva, pa ipak činilo mi se da bi bilo veoma nezahvalno od mene da odbijem staricu koja je mislila samo najbolje i bila u takvom duševnom stanju. Primetila je, čini mi se, prisenak sumnje na mom licu, jer mi je sama stavila brojanice oko vrata i rekla: „Radi tvoje majke“, a zatim je izašla iz sobe. Ispisujem ovaj dnevnik dok čekam na kočiju, koja, razume se, kasni; raspeće mi je još uvek oko vrata. Da li zbog staričinog straha, mnogih avetinjskih tradicija ovog mesta

ili zbog samog raspeća, ne znam, ali um mi nije tako bezbrižan kao obično. Ako ova knjiga ikada stigne do Mine pre mene, neka joj prenese moje zbogom. Evo kočije!

Peti maj. Zamak – Sivilo jutra je minulo i sunce se uzdiglo visoko iznad udaljenog obzorja koje izgleda nazubljeno drvećem ili brdima, ne znam tačno čime jer toliko je udaljeno da se velike i male stvari mešaju. Nisam pospan, a neće me pozvati dok se ne probudim, te tako pišem dok mi san ne dođe na oči. Treba pribeležiti mnoge čudne stvari, a da onaj ko ih bude čitao ne bi pomislio da sam preobilno ručao pre odlaska iz Bistrice, dozvolite mi da tačno navedem šta sam jeo. Pojeo sam nešto što nazivaju „lopovski odrezak“ – komadići slanine, luka i govedine, začinjeni alevom paprikom, nanizani na štapiće i pečeni nad vatrom; veoma jednostavan način pripremanja mesa kakav primenjuju i londonski prodavci kuvane konjetine! Pio sam vino po nazivu *zlatni medijaš* od koga trne jezik što, međutim, nije neprijatno. Popio sam svega nekoliko čaša i ništa više.

Kada sam se popeo u kočiju, vozač još nije bio na mestu, i ja ga spazih kako razgovara sa gazdaricom. Očigledno su pričali o meni, jer su svaki čas pogledavali u mom pravcu, a nekoliko ljudi koji su sedeli na klupi pred ulazom – čiji naziv znači „nosač reči“ – okupila se oko njih da bi bolje čula o čemu razgovaraju. Zatim me pogledaše, i to većina njih sažaljivo. Mogao sam da čujem mnoge reči koje su neprestano ponavljali, strane reči, jer bilo je u gomili mnogo nacionalnosti; tiho sam izvadio iz torbe poliglotski rečnik da bih pogledao šta znače. Moram reći da me njihovo značenje nije baš razveselilo, jer među njima su se nalazili izrazi kao „Ordog“ – Sotona, „pokol“ – pakao, „stregoica“ – veštica, „vrolok“ i „vlkoslak“ – obe označavaju istu stvar, jedna je slovačka a druga srpska: vukodlak ili vampir. (Podsetnik: moram se raspitati kod grofa o ovom sujeverju.)

Kada smo krenuli, gomila oko vrata krčme, koja je do tada veoma narasla, napravi znak krsta i uperi u mene po dva prsta. Uz malo napora nagovorih jednog momka saputnika da mi kaže šta su time hteli; isprva nije hteo da odgovori, ali, kada je saznao da sam Englez, on objasni da su to bile čini ili zaštita protiv uroka. To mi

nije bilo baš prijatno da čujem, pošto sam upravo krenuo na jedno nepoznato mesto da se sastanem sa nepoznatim čovekom; ali svi su izgledali tako dobrodušni, tako puni sažaljenja i saosećanja da me je sve to dirnulo. Nikada neću zaboraviti poslednji pogled koji sam bacio na dvorište krčme i na gomilu živopisnih prilika koje se krste i stoje oko širokog, zasvođenog ulaza, sa pozadinom od bogatih krošnji oleandera i narandžinog drveća zasađenog u zelenoj buradi grupisanoj na sredini dvorišta. Tada naš vozač, čije su široke platnene gaće prekrile ceo prednji deo sedišta – „gotza" su ih nazivali – pucnu velikim bičem nad četiri mala konja koji istovremeno jurnuše i mi krenusmo na put.

Ubrzo sam zaboravio na avetinjski strah jer smo prolazili kroz predivne predele, mada ga sigurno, da sam znao jezik ili jezike kojima su govorili moji mladi saputnici, ne bi baš tako olako smetnuo s uma. Pred nama se protezala zelena talasasta zemlja puna šuma i šumaraka, sa ponekim strmim obronkom krunisanim grupicama drveća ili seljačkih kuća; kuće su se odlikovale praznim zabatima koji su se završavali kod puta. Posvuda je bilo raskošnih voćki u cvatu – jabuka, šljiva, krušaka, trešanja; dok smo se vozili pored njih, mogao sam da vidim zelenu travu pod drvećem prošaranu otpalim laticama. Između zelenih brežuljaka predela koji nazivaju „Srednjozemlje" krivuda put koji se gubi kada zađe za neku krivinu, obraslu gustom travom, ili kada ga prekinu zaostali ogranci borovih šuma, koji se ponegde spuštaju niza strane brda poput plamenih jezičaka. Put je bio neravan, ali ipak se činilo da letimo po njemu u grozničavoj žurbi. Tada nisam mogao da shvatim šta je uzrok te žurbe, ali vozač je očigledno želeo da što pre stigne do Prolaza Borgo. Rečeno mi je da je ovaj put leti odličan, ali da još nije bio doveden u red posle zimskih snegova. U tom pogledu stvar se razlikovala od uobičajenog stanja na putevima u Karpatima, jer stara je tradicija da se oni ne održavaju baš u najboljem redu. Stari gospodari ih nisu popravljali da Turci ne bi pomislili kako se pripremaju da dovedu strane trupe i tako pospeše rat, koji je uvek bio na pomolu.

S one strane zelenih, nabreklih brežuljaka Srednjozemlja uzdizali su se moćni obronci obrasli gustom šumom sve do uzvišenih litica samih Karpata, koje su stremile u visine desno i

levo od nas, dok ih je popodnevno sunce jarko obasjavalo i isticalo uzvišene boje ovog divnog planinskog venca. Tamnoplavu i skerletnu u senkama vrhova, zelenu i smeđu na mestima gde se trava mešala sa stenjem; u pozadini se prostirala beskrajna perspektiva nazubljenih gromada i šiljatih čuka, koja je iščezavala, u daljini, tamo gde su snežni vrhovi moćno stremili uvis. Mestimično su se nazirale poveće naprsline u planinama, kroz koje se, kada sunce počne da zalazi, na mahove vidi beli odsjaj vode što se obrušava. Jedan od mojih saputnika dodirnu mi ruku kada zavismo za podnožje nekog brda i kada nam se otvori vidik na visoki, snegom pokriveni vrh planine koji kao da se nalazio pravo ispred nas sve vreme dok smo krivudali serpentinama:

„Pogledajte! *Isten szek*!“ – Božje prebivalište – i on se pobožno prekrsti.

Dok smo nastavljali da krivudamo putem bez kraja, sunce je tonulo sve niže iza naših leđa, a senke večeri počele su da puze uokolo. Ovom utisku još je doprinosio snežni planinski vrh na kome se još zadržao zalazak sunca, tako da je izgledao kao obliven nežno hladnom ružičastom bojom. Pokatkad bismo prošli pored Čeha i Slovaka, odevenih u živopisne nošnje, i ja primetih da među njima preovlađuje bolna gušavost. Pokraj puta nalazilo se mnogo raspeća i moji saputnici su se svi krstili kada bismo pored njih prolazili. Pred ponekim klečali su seljak ili seljanka, koji se čak ne bi ni okrenuli dok smo promicali, pa sam stekao utisak da su se potpuno predavali pobožnosti i da su sasvim isključeni iz spoljnog sveta. Za mene je bilo mnogo novih stvari: na primer, plastovi sena među drvećem i mestimično raštrkane skupine prekrasnih breza, čija su se bela stabla presavijala poput srebra kroz nežno zelenilo lišća. Često smo prolazili pored lakih kola – običnih seljačkih taljiga, sa dugačkom, zmijolikom kičmom, sagrađenih da odgovaraju lošem putu. Na njima je obavezno sedela poveća grupa seljaka koja se vraćala kući, Čeha sa belim i Slovaka sa raznobojnim ovčijim kožama; ovi poslednji su poput kopalja nosili toljage sa sekirom na kraju. Sa dolaskom večeri postajalo je hladnije, a sve gušći sumrak kao da se stapao u nerazlučivu izmaglicu, mračne mase drveća, hrastova, bukava i borova; no mrak se najpre spuštao u doline, duboko usečene između

obronaka brda, kojima smo se kretali prema prolazu, gde se još zadržao pozni sneg.

Ponekad bi, pošto je put bio utrt kroz borovu šumu, koja je u tami izgledala kao da se sklapa nad nama, velike količine sivila, koje su ponegde prekrivale drveće, stvarale čudnovato zlokobna i svečana dejstva, koja bi ponela misli i izoštrenu uobrazilju, začete ranije te večeri, kada je sunce na zalasku pretvorilo u čudan reljef avetinjske oblake koji u Karpatima kao da neprekidno prolaze povrh dolina. Ponekad su brda bila tako strma, da su konji uprkos vozačevoj žurbi, bili u stanju samo lagano da se kreću. Poželeh da siđem i hodam pored njih, kao što to činimo kod kuće, ali vozač nije hteo ni da čuje. „Ne, ne“, reče on, „ovde ne smete da idete pešice; psi su isuviše divlji“; a zatim dodade očigledno sračunato zajedljivu opasku, jer se osvrnuo oko sebe, tražeći na okolnim licima smešak odobravanja: „Ali verovatno će vam se ionako dogoditi mnogo toga pre nego što odete na počinak.“ Zaustavio se samo jednom i to na nekoliko trenutaka da bi upalio svetiljke.

Kada se smrklo, poraslo je uzbuđenje među putnicima i oni stadoše jedan za drugim da razgovaraju sa vozačem, želeći kanda da još više ubrza. Ovaj je odista nemilosrdno šibao konje dugačkim bičem i divljim povicima ohrabrenja podsticao ih da ulože što veći napor. A onda, kroz tamu ugledah trag neke sive svetlosti pred nama, kao da je negde u brdima postojao procep. Uzbuđenje među putnicima još više poraste; luda kočija poskakivala je na svojim velikim kožnim oprugama i njihala se poput čamca na olujnom moru. Morao sam čvrsto da se pridržavam. No, put uskoro postade ravniji i mi poletesmo njime. Planine kao da su se približavale sa obe strane i nadnosile nad nama; ulazili smo u Prolaz Borgo. Jedan za drugim putnici stadoše da mi nude poklone koje su mi gurali u ruke sa ozbiljnošću koja nije trpela pogovora; bili su prilično čudni i raznovrsni. Svaki je, međutim, dat kao znak priprostog ali snažnog verovanja, uz ljubaznu reč i blagoslov. Sva darivanja bila su propraćena onom čudnom mešavinom strašljivih pokreta koje sam video i pred hotelom u Bistrici – znak krsta i zaštite protiv uroka. Dok smo prolazili kroz Borgo, vozač se nagnuo preko napred, a putnici su, svaki sa svoje strane, istezali vratove preko ivice kočije, znatiželjno buljeći u tamu. Bilo je

očigledno da se nešto veoma uzbudljivo ili događa ili iščekuje, ali, mada sam se raspitivao kod svakog putnika ponaosob, niko nije želeo da mi pruži ni najmanje objašnjenje. Ovo stanje uzbuđenja potraja izvesno vreme dok najzad ne ugledasmo otvor prolaza na istočnoj strani. Tamo su se, u visinama, valjali tamni oblaci i u vazduhu se osećao težak pritisak predstojeće grmljavine. Činilo se kao da je planinski venac odvajao dva podneblja i da smo upravo stigli u ono olujno. Sada sam i ja stao da izvirujem napolje, tražeći pogledom prevozno sredstvo koje je trebalo da me odveze do grofa. Svakog trenutka sam očekivao da ugledam sjaj svetiljki kroz mrak; ali svuda beše tama. Jedina svetlost poticala je od treperavih zraka naših vlastitih fenjera, pri kojoj se para iz nozdrva zadihanih konja podizala u obliku belog oblaka. Sada smo mogli da vidimo peskoviti beli put koji se prostirao pred nama, ali na njemu nije bilo ni traga od nekog vozila. Putnici se povukoše, ispuštajući uzdahe zadovoljstva, što je donekle izgledalo i kao da ismevaju moje razočaranje. Već sam počeo da razmišljam šta mi valja činiti, kada vozač, pogledavši na sat, saopšti nešto ostalima što sam jedva uspeo da čujem, jer je bilo izrečeno veoma tihim i prigušenim glasom; čini mi se da je kazao: „Sat pre vremena.“ Tada se okrenu prema meni i reče na još gorem nemačkom od moga:

„Ovde nema nikakve kočije. Gospodina ipak ne očekuju. On će sada nastaviti put do Bukovine i vratiće se sutra ili prekosutra; bolje prekosutra.“ Dok je govorio, konji počeše da njište, frkću i divlje se propinju, tako da je vozač morao da ih zaustavi. I tada, kroz zapevajuće uzvike seljaka i sveopšte krštenje, začu se iza nas laka kočija sa četiri upregnuta konja, koja nas dostiže i nastavi da vozi uporedo sa nama. Zahvaljujući odblescima naših fenjera, kada bi njihovi zraci pali na konje, mogao sam da vidim da su crni kao ugalj i da su to divne životinje. Terao ih je visok čovek, sa dugom, smeđom bradom i velikim, crnim šeširom, kojim je izgleda skrivao lice od nas. Uspeo sam da vidim samo sjaj veoma svetlucavih očiju, koje su mi se učinile, kada se okrenuo prema nama, crvene pri svetlosti fenjera.

On reče vozaču: „Poranio si noćas, prijatelju.“

Čovek promuca odgovor: „Gospodinu Englezu se žurilo“, na šta neznanac uzvrati:

„Zato si, pretpostavljam, želeo da ga odvezeš u Bukovinu. Ne možeš me obmanuti, prijatelju; znam ja i previše, a i konji su mi brzi.“ Dok je govorio, osmehivao se, tako da je svetlost fenjera padala na njegova tvrda usta sa veoma crvenim usnama i oštrim zubima, belim poput slonovače. Jedan od mojih saputnika došapnu drugome stih iz Birgerove *Leonore:*

„Denn die Todten reiten schnell...“
(„Jer mrtvi brzo putuju...“)

Čudni vozač beše očigledno čuo te reči, jer podiže pogled, blistavo se osmehujući. Putnik okrenu lice od njega i istovremeno ispruži dva prsta i prekrsti se. „Dodaj mi gospodinov prtljag“, reče vozač i ubrzo moje torbe behu prebačene u laku kočiju sa prekomernom revnošću. Ja zatim siđoh kroz bočna vrata, a kako se laka kočija nalazila veoma blizu, vozač mi pomože, uhvativši me za ruku šakom snažnom poput čeličnih klešta; mora da je bio čudesno snažan. Bez reči povuče uzde, konji se okrenuše i mi nestadosmo u tami prolaza. Kada se osvrnuli, ugledah u svetlosti fenjera paru iz nozdrva konja koji su vukli kočiju i na njoj projektovana obličja mojih bivših saputnika koji su se krstili. Vozač zatim pucnu bičem, pokrenu konje i oni se izgubiše na putu za Bukovinu.

Čim oni utonuše u tamu, mene obuze čudna jeza i čamotinja; no, istog časa preko ramena mi beše prebačena kabanica, a preko kolena pokrivač. Vozač mi se obrati na odličnom nemačkom:

„Noć je sveža, gospodine, i moj gospodar grof mi je naredio da vodim računa o vama. Ispod sedišta se nalazi flaša šljivovice (nacionalna rakija od šljiva), ako vam zatreba.“ Nisam je okusio, ali ipak je bilo prijatno znati da je tu. Osećao sam se pomalo čudno, a prilično zaplašeno. Mislim da bih izabrao bilo kakvu alternativu, da je ona postojala, umesto da nastavim to noćno putovanje u nepoznato. Kočija žurno produži putem, a zatim napravi pun krug i stade da se vraća. Kada se to ponovilo,

pretpostavih da prelazimo stalno istim putem, te zato uočih jednu nepomičnu tačku i ubrzo utvrdih da sam bio u pravu. Želeo sam da priupitam vozača šta sve to znači, ali sam se uistinu plašio da to uradim, jer sam mislio da bilo kakvo protivljenje, upućeno sa mesta na kome sam se nalazio, ne bi imalo svrhe u slučaju da je ovo vrtenje ukrug izvođeno namerno.

Uskoro, međutim, zapitah se koliko bi moglo da bude časova i upalih šibicu da pri njenom plamenu pogledam na sat; za nekoliko minuta beše prošla ponoć. To me prilično prenerazi; opšte praznoverje vezano za ponoć očigledno je uzelo maha u meni zahvaljujući skorašnjim iskustvima. Čekao sam s bolesnim osećanjem neizvesnosti.

Tad poče da zavija pas pred nekom od seljačkih kuća daleko duž puta; otegnuto cviljenje slično agoniji kao da je bilo izazvano strahom. Istim zvukom oglasi se i drugi pas, pa još jedan i još jedan. Ubrzo se razleže hor divljeg zavijanja, nošen vetrom koji je sada nežno uzdisao kroz prolaz. Činilo se da dopire odasvud i da se prostire do udaljenosti gde je samo mašta mogla da dosegne kroz turobnost pomrčine. Kad se zavijanje dobrano razglasilo, konji počeše da se propinju i povlače, ali vozač im reče nekoliko umirujućih reči i oni se primiriše; no, ipak su se i dalje tresli i znojili kao da su upravo za sobom ostavili strah koji su iznenada pretrpeli. Zatim, na velikoj udaljenosti od nas, sa planina koje su nas okruživale, poče glasnije i oštrije zavijanje vukova koje je ostavilo isti utisak i na mene i na konje; mene spopade nagon da iskočim iz kočije i potrčim, a oni ponovo stadoše da uzmiču i da se divlje propinju, tako da je vozač morao da upotrebi svu svoju ogromnu snagu da ih spreči da se ne otrgnu. Za nekoliko minuta, međutim, uši mi se navikoše na taj zvuk, a i konji se malo smiriše, tako da je vozač mogao da siđe i stane pred njih. Tepao im je, umirivao ih i šaputao im nešto u uši, kao što sam čuo da rade krotitelji konja, sa izvanrednim uspehom jer, zahvaljujući njegovim milovanjima, oni postaše ponovo sasvim pokorni, mada su još uvek podrhtavali. Vozač se ponovo pope na svoje mesto i cimnuvši uzdama potera zapregu u trk. Ovog puta, nakon što smo stigli na drugu stranu prolaza, on iznenada zaokrete nadole, uskim kolskim putem koji je naglo skretao udesno.

Uskoro smo bili opkoljeni drvećem, koje je mestimično pravilo lukove nad putem, tako da mi se činilo da prolazimo kroz neki tunel; a zatim, ponovo počeše da nas odvažno čuvaju velike namrgođene stene sa obe strane. Iako smo bili zaklonjeni, mogli smo da čujemo kako se podiže vetar, jer je ječao i zviždao kroz stenje, a grane drveća su se sudarale dok smo prolazili. Postajalo je sve hladnije i divan, pahuljasti sneg poče da pada, tako da smo uskoro i mi i sve oko nas bili pokriveni belim pokrivačem. Oštar vetar još uvek je do nas donosio lavež pasa, mada sve slabije kako smo se udaljavali putem. No, zavijanje vukova čulo se sve jače i jače, kao da su nam se približavali sa svih strana. Užasno sam se prepao, a i konji su delili moj strah; ali vozač nije bio ni najmanje uzbuđen. I dalje je okretao glavu levo i desno, ali ja ništa nisam mogao da vidim kroz tamu.

Iznenada, s naše leve strane, ugledah slabo svetlucanje plavičastog plamena. Istog trenutka spazio ga je i vozač; on zaustavi konje i, skočivši na zemlju, nestade u pomrčini. Nisam znao šta da radim i to zbog sve bližeg zavijanja vukova; ali, dok sam se predomišljao šta da učinim, vozač se iznenada ponovo pojavi i bez reči zauze svoje mesto, te nastavismo putovanje. Mislim da sam zaspao i počeo da sanjam o ovom događaju, jer je on, kako mi se čini, stao beskonačno da se ponavlja. Razmišljajući sada o tome, sve mi izgleda kao neka strašna noćna mora. Jednom se plamen pojavio tako blizu puta da sam uprkos tami koja nas je okruživala mogao da posmatram vozačeve pokrete. On se hitro uputio prema mestu gde se plamen uzdizao – mora da je bio veoma slab, jer nije obasjavao okolinu – i sakupivši nekoliko kamenica rasporedio ih je u obliku neke naprave. U jednom trenutku stvorio se čudan optički efekat; kada je vozač stao između mene i plamena, nije ga uopšte zaklonio, jer sam i dalje mogao da vidim avetinjsko svetlucanje nepromenjene jačine. To me je iznenadilo, ali, kako je pojava bila samo trenutna, pomislio sam da su me oči prevarile zbog prekomernog naprezanja da nešto vidim kroz mrak. Tada, za izvesno vreme, plavi plamenovi prestadoše da se pojavljuju i mi požurismo kroz tamu, praćeni sa svih strana zavijanjem vukova, koji kao da su nas pratili u pokretnom krugu.

Kada se jednog trenutka vozač udaljio više nego ikada ranije, konji počeše jače da drhte, frkću i njište od straha. Nisam video razlog za to, jer je zavijanje vukova potpuno prestalo; ali baš u tom trenutku pojavio se mesec, jezdeći kroz crne oblake iza šiljate kreste isturene i borovima prekrivene stene, te ja pri njegovoj svetlosti ugledah oko nas krug vukova, belih zuba i isplaženih crvenih jezika, sa dugačkim, snažnim udovima i kosmatom dlakom. Stotinu puta su groznije izgledali u užasnoj tišini nego kad su zavijali. Bio sam ukočen od straha. To se dešava samo onda kada se čovek suoči sa takvim užasima čije pravo značenje nije u stanju da shvati.

Vuci svi odjednom stadoše da zavijaju kao da je mesečina imala neki poseban uticaj na njih. Konji su poskakivali i propinjali se, bespomoćno se osvrćući unaokolo i prevrćući očima tako da mi je bilo teško čak i gledati, ali živi zid užasa okruživao ih je sa svih strana i oni su hteli ne hteli morali da ostanu u sredini. Pozvah kočijaša da se vrati, jer mi se činilo da nam jedini spas leži u probijanju obruča, a želeo sam i da mu omogućim povratak. Vikao sam i udarao po bokovima lake kočije, nadajući se da ću bukom uplašiti vukove koji su se nalazili s te strane, kako bih mu pružio priliku da stigne do kola. Kako je tamo dospeo, ne znam, ali začuh njegov zapovednički glas i, pogledavši u pravcu zvuka, ugledah ga kako stoji na putu. Na razmahivanje njegovih dugačkih ruku, kojima kao da je otklanjao neku neopipljivu prepreku, vuci stadoše da u tišini uzmiču. Upravo u tom trenutku jedan veliki oblak pređe preko lica meseca, tako da se ponovo nađosmo u tami.

Kada sam ponovo uspeo nešto da razaznam, vozač se već peo u laku kočiju, a vukova više nije bilo. Sve ovo beše vrlo čudno i neobjašnjivo, pa me obuze strašan strah te nisam smeo ni reč da izustim, niti da se pomerim. Vreme kao da je bilo beskonačno dok smo napredovali putem, sada u gotovo potpunoj tami, jer su kotrljajući oblaci zatamnili mesec. Nastavismo da se penjemo, povremeno se naglo spuštajući, ali smo uglavnom išli naviše. Iznenada postadoh svestan činjenice da vozač uvlači konje u dvorište prostranog, ruševnog zamka, kroz čije visoke, tamne prozore nije dopirao ni zrak svetlosti i čiji su slomljeni grudobrani predstavljali iskrzanu liniju naspram mesečinom osvetljenog neba.

DRUGA GLAVA

DNEVNIK DžONATANA HARKERA
(nastavak)

Peti maj. – Mora da sam zaspao, jer da sam bio budan, sigurno bih primetio da se približavamo jednom tako naočitom mestu. Dvorište je u tami izgledalo prilično veliko a nekoliko tamnih puteva vodilo je ispod velikih okruglih lukova, pa mi se sigurno učinilo većim nego što je u stvari bilo. Još nisam bio u prilici da ga vidim pri dnevnoj svetlosti.

Kada se laka kočija zaustavila, vozač je iskočio i pružio mi ruku kako bi mi pomogao pri silaženju. I ovaj put bio sam prinuđen da se uverim u njegovu čudesnu snagu. Ruka mu je bila poput gvozdenih mengela i njome je vrlo lako mogao da slomi moju, samo da je to hteo. On zatim izvadi prtljag i stavi ga pored mene; stajao sam u blizini velike kapije, stare i posute krupnim čeličnim klincima, uglavljene u za nju predviđen otvor od masivnog kamena. Mogao sam da vidim, čak i pri škiljavoj svetlosti, da je kamenje bilo celom površinom izrezbareno, ali i to da su rezbarije veoma izlizane od starosti i vremena. Dok sam ja stajao, vozač ponovo uskoči na svoje sedište i povuče dizgine; konji krenuše i zaprega ubrzo iščeze kroz jedan od tamnih otvora.

Stajah u tišini tamo gde sam se našao, jer nisam znao šta da činim. Nigde ni traga od zvonca ili zvekira; malo je bilo verovatno da bi moj glas prodro kroz te strašne zidove ili tamne otvore prozora. Vreme dok sam čekao činilo mi se beskrajno i osećao sam kako se u meni gomilaju sumnje i strahovi. Na kakvo sam to mesto

prispeo i među kakve ljude? U kakvu sam se to užasnu pustolovinu upustio? Je li ovo bilo uobičajeno za život jednog činovnika pravozastupničke firme poslatog da saopšti jednom strancu vrednost nekog zemljišta u Londonu? Činovnik pravozastupničke firme! Mini se to ne bi dopalo. Pravozastupnik – upravo pre nego što sam napustio London, dobio sam obaveštenje da sam položio ispit; sada sam pravi pravcati pravozastupnik! Počeh da trljam oči i da se štipam kako bih utvrdio da li sam budan. Sve mi je ovo izgledalo kao neka strašna noćna mora i očekivao sam da ću se iznenada probuditi kod kuće, u osvit zore koja se lagano probijala kroz prozore, što mi se ponekad dešavalo nakon napornog dana. Ali telo je potvrdno odgovorilo na test štipanja, a oči se nisu varale. Stvarno sam bio budan i nalazio se u Karpatima. Sve što sam u tom trenutku mogao da učinim bilo je da budem strpljiv i sačekam svitanje.

Upravo kada sam došao do ovog zaključka, začuh nekoga kako se teškim korakom približava s one strane velikih vrata i ugledah kroz pukotine sve bližu svetlost. Zatim se oglasi kloparanje i zveka povlačenja masivnih reza. Ključ je pri okretanju prouzrokovao resku škripu zbog duge neupotrebe i velika vrata najzad se zanjihaše unazad.

Na njima je stajao visok, sveže obrijan starac sa dugačkim, belim brkovima, odeven u crno od glave do pete, bez ijedne mrlje neke druge boje na sebi. Držao je u ruci starinsku srebrnu lampu bez ikakve cevi ili staklene kugle, u kojoj je plamen goreo bacajući dugačke, treperave senke dok se povijao na promaji. Starac mi, uz dvorski naklon, pokaza desnom rukom da uđem obrativši mi se na odličnom engleskom, ali sa nekim čudnim naglaskom:

„Dobro došli u moj dom! Uđite slobodno i po sopstvenoj volji!“ Nije učinio ni najmanji pokret da bi se pozdravio sa mnom, već je stajao poput kipa, kao da ga je dobrodošlica koju je upravo izgovorio pretvorila u kamen. Onog trenutka, međutim, kada sam prekoračio preko praga, on žustro krenu napred i ispruživši ruku ščepa moju takvom snagom da sam se trgnuo. A utisak koji je to na mene ostavio nije uspela da umanji ni činjenica da mu je ruka bila hladna kao led – pre je podsećala na ruku mrtvog nego živog čoveka. On ponovo reče:

„Dobro došli u moj dom. Uđite slobodno. Otiđite sigurno; i ostavite malo sreće koju ste doneli sa sobom!“ Stisak njegove ruke bio je toliko sličan vozačevom, čije lice nisam video, tako da za trenutak posumnjah da je reč o istoj osobi. Da bih bio siguran s kim razgovaram, upitah: „Grof Drakula?“ On se pokloni kao kakav dvoranin i odvrati:

„Ja sam Drakula; želim vam dobrodošlicu, gospodine Harkere. Izvolite: noćni vazduh je svež, a vama je potreban obed i odmor.“ Dok je to govorio, on stavi lampu u držač na zidu i, izišavši, uze moj prtljag; poneo ga je pre nego što sam mogao da ga sprečim. Bunio sam se, ali on je bio uporan:

„Ali, molim vas, gospodine, vi ste moj gost. Kasno je i moji ljudi mi nisu pri ruci. Dozvolite da se sam pobrinem o vašoj udobnosti.“ Uporno je nastavio da nosi moj prtljag duž prolaza, a zatim uz prostrano zavojito stepenište, pa opet kroz jedan veliki prolaz, po čijem su kamenom podu naši koraci bučno odzvanjali. Na kraju ovog prolaza on otvori jedna teška vrata i ja s radošću ugledah dobro osvetljenu sobu u kojoj je sto bio razvučen za večeru i u čijem su velikom ognjištu plamteli i buktali veliki trupci.

Grof se zaustavi, spusti moj prtljag, zatvori vrata i, prešavši preko sobe, otvori druga koja su vodila u malu osmougaonu prostoriju osvetljenu samo jednom lampom i po svoj prilici bez ikakvih prozora. Prošavši kroz nju, on otvori još jedna vrata i pokaza mi da uđem. Dočeka me prijatan prizor; velika, dobro osvetljena i topla spavaća soba koju je grejalo posebno ognjište čiji je široki dimnjak odzvanjao od šuplje tutnjave. Sam grof unese moj prtljag i povuče se, rekavši pre nego što je zatvorio vrata:

„Posle puta biće vam potrebno da se osvežite i doterate. Verujem da ćete pronaći sve što zaželite. Kada budete gotovi, pređite u drugu sobu, gde će vas čekati večera.“

Svetlost, toplina i grofova učtiva dobrodošlica kao da su otklonili sve moje sumnje i strahove. Povrativši se, otkrih da sam mrtav gladan; zato se na brzinu doterah i pređoh u drugu sobu.

Večera je bila na stolu. Moj domaćin koji je stajao sa jedne strane ognjišta, naslonjen na obrađen ispust, ljupko mi rukom pokaza prema stolu i reče:

„Molim vas, sedite i jedite koliko vam volja. Verujem da ćete me izviniti što vam se neću pridružiti; već sam jeo, a i inače ne večeravam.“

Predadoh mu zapečaćeno pismo koje mi je gospodin Hokins poverio. On ga otvori i dade se na ozbiljno čitanje; zatim mi ga, uz šarmantan osmeh, vrati da ga i ja pročitam. Osetih posebno zadovoljstvo zbog jednog pasusa iz pisma:

„Veoma mi je žao što zbog nesrećnog napada jedne obične koze, od čega još i sada bolujem, izvesno vreme uopšte ne smem da putujem; ali mnogo me raduje što mogu da vam pošaljem dostojnu zamenu, nekog u koga imam puno poverenje. Mlad je, pun energije, posebno nadaren i po naravi veoma odan. Neupadljiv je, tih, a i izrastao je u čoveka u mojoj službi. Kud vi okom, tu će on skokom dok je kod vas, a i držaće se vaših naloga u svakom pogledu.“

Grof sam priđe i skinu poklopac sa činije, a ja odmah prionuh na izvrsno pečeno pile. Pile, malo sira, salata i boca starog tokajca, od koga sam popio dve čaše, behu moja večera. Dok sam jeo, grof se mnogo raspitivao o mom putu, tako da sam mu do u tančine ispričao sve što sam doživeo.

Kada stigoh do kraja sa pričom, već sam bio završio večeru.

Po želji svog domaćina, privukoh stolicu do vatre i zapalih cigaru koju mi je on ponudio, istovremeno se izvinivši da ne puši. Sada mi se ukazala prilika da ga posmatram i zaključih da ima veoma upečatljive crte.

Lice mu je bilo čvrsto – vrlo čvrsto – orlovsko, sa visokom grbinom na tankom nosu i čudno zasvođenim nozdrvama; sa visokim čelom i kosom koja je oskudno rasla oko slepoočnica, ali veoma bujno na drugim mestima. Obrve su mu bile prilično guste, gotovo da su se sastajale u podnožju nosa, raskošno se kovrdžajući na osoben način. Usta su, koliko sam mogao da vidim od gustih brkova, bila nepomična i prilično okrutnog izgleda, sa čudno oštrim belim zubima; ovi su štrčali preko usana, čije je primetno crvenilo ukazivalo na zapanjujuću životnost za čoveka njegovih godina.

Što se ostalog tiče, uši su mu bile blede i na vrhovima veoma zašiljene; brada široka i jaka, a obrazi čvrsti, iako su bili mršavi. Opšti utisak – neobično bledilo.

Ranije sam još primetio da mu je i poleđina šaka položenih na kolena izgledala, pri svetlosti vatre, veoma bela i prozirna; ali, videvši ih sada iz blizine, uvideh da su dosta grube – široke, sa zdepastim prstima. Veoma čudno mi se učinilo i to što je bio dlakav po dlanovima. Nokti su mu bili dugi, lepi i podrezani u špic. Kada se grof nagnuo nada mnom i dodirnuo me rukama, nisam mogao da se ne stresem. Možda je tome uzrok bio njegov težak zadah, ali mene je spopalo strašno gađenje, koje nikako nisam mogao da odagnam. Grof je to očigledno opazio i povukao se na svoje mesto pored kamina, osmehnuvši se onim svojim strašnim osmehom koji je još više otkrivao njegove izbačene zube. Izvesno vreme obojica smo ćutali. Kada bacih pogled prema prozoru, ugledah prvi nejasan trag nadolazeće zore. Svuda je vladala čudna tišina, ali, čim sam pažljivo oslušnuo, začuo sam zavijanje mnogobrojnih vukova koje kao da je dolazilo daleko dole, iz doline. Grofove oči zasijaše i on reče: „Čujte ih – tu decu noći. Kakvu muziku stvaraju!“ Videvši, bar pretpostavljam, izvestan, njemu čudan izraz na mom licu, on dodade: „Ah, gospodine, vi stanovnici grada ne možete prodreti u osećanja jednog lovca.“ Zatim ustade i reče:

„Ali mora da ste umorni. Spavaća soba vam je pripremljena i sutra spavajte dokle vam srce želi. Biću odsutan do poslepodne; spavajte dobro i sanjajte prijatne stvari!“ Uz dvorski naklon on mi sam otvori vrata osmougaone prostorije i ja uđoh u spavaću sobu...

Sav sam se zaglibio u more čudesa. Sumnjam; bojim se; razmišljam o čudnim stvarima koje ne smem da priznam ni sam pred sobom. Čuvaj me, bože, makar samo za ljubav onih koji su mi dragi!

Sedmi maj. – Opet je rano jutro, ali sada sam se odmorio i nauživao dobra dvadeset četiri časa. Spavao sam dokasno i probudio se tek kada sam se dovoljno naspavao. Pošto sam se obukao, otišao sam u sobu gde smo obedovali i tamo našao

postavljen hladan doručak i toplu kafu u loncu ostavljenom na ognjištu. Na stolu se nalazila beleška u kojoj je pisalo:

„Neko vreme ću morati da budem odsutan. Ne čekajte me. D." Tako sedoh sam za sto i stadoh da uživam u dobrom obedu. Kada sam završio, potražih zvonce da bih slugama dao do znanja kako sam gotov s jelom, ali ne nađoh ga. U ovoj kući svakako ima čudnih nedostataka, uzimajući u obzir neobične dokaze o bogatstvu koji me okružuju. Posuđe na stolu je zlatno i tako divno izrezbareno da mora imati ogromnu vrednost. Zavese i postavke na stolicama i sofama kao i zastori na mom krevetu načinjeni su od najskupljih i najlepših tkanina. Mora da su imali neizmernu vrednost kada su napravljeni, jer videlo se da su vekovima stari, mada su i sada bili u odličnom stanju. Nešto slično video sam još u Hempton Kortu, ali tamošnji tapacirung je izlizan, pocepan i izjeden od moljaca. Ni u jednoj sobi se ne nalazi ogledalo. Nema čak ni toaletne čaše na mom stočiću, te sam morao da izvadim iz svoje torbe ogledalce za brijanje da bih se obrijao i očešljao. Još uvek nisam sreo nijednog slugu, niti sam čuo ikakav zvuk u blizini zamka sem zavijanja vukova. Kada sam završio obrok – ne znam da li da ga nazovem doručkom ili večerom, jer sam jeo između pet i šest sati posle podne – osvrnuh se u potrazi za nekim štivom za čitanje, jer nisam želeo da se motam po zamku pre nego što zatražim od grofa dozvolu za to. U sobi nije bilo baš ničeg, ni knjige, ni novina, niti bilo kakvog pisanog materijala; stoga otvorih jedna od dvoje vrata koja su se nalazila u sobi i nađoh se u nekoj vrsti biblioteke. Probah i druga koja su se nalazila nasuprot, ali ona behu zaključana.

U biblioteci nađoh, na svoje veliko oduševljenje, znatan broj engleskih knjiga; cele police bile su njima popunjene; otkrih i povezane tomove časopisa i novina. Sto na sredini bio je pun razbacanih engleskih časopisa i novina, mada nijedan list nije bio skorašnjeg datuma. Bilo je najraznovrsnijih knjiga – iz istorije, geografije, politike, političke ekonomije, botanike, geologije, prava – i sve su se odnosile na Englesku, na život u njoj, običaje i ponašanje. Bilo je čak i informativnih knjiga kao što je londonski imenik, zatim „Crvenih" i „Plavih" knjiga, Vitakerov almanah,

Armijski i Pomorski spiskovi i – a to mi je na neki način razgalilo srce – spisak zakona.

Dok sam razgledao knjige, vrata se otvoriše i unutra uđe grof. Srdačno me pozdravi i izrazi nadu da sam se dobro noćas odmorio, a zatim nastavi:

„Raduje me što ste našli put ovamo, jer siguran sam da ćete naći mnogo toga što će vas zanimati. Ove stvari“, on položi ruku na neke od knjiga, „bile su mi odista dobri prijatelji, u nekoliko proteklih godina, od trenutka kada sam došao na pomisao da pođem u London, i pružili su mi mnogo, mnogo časova zadovoljstva. Kroz njih sam upoznao vašu veliku Englesku; a upoznati je znači i zavoleti je. Čeznem da prođem kroz gužvu na ulicama u vašem moćnom Londonu, da se nađem usred vrtloga i užurbanog čovečanstva, da podelim s njim život, njegove promene, njegove smrti i sve ono što ga čini takvim kakav jeste. Ali avaj! Do sada sam upoznao vaš jezik samo kroz knjige. Vama se, moj prijatelju, svakako čini da ga dobro govorim.“

„Ali, grofe“, rekoh, „vi znate i govorite engleski odlično!“ On se duboko nakloni.

„Zahvaljujem vam, moj prijatelju, na vašem prelaskavom tvrđenju, ali ipak bojim se da sam vrlo malo odmakao na putu kojim ću putovati. Istina je, poznajem gramatiku i reči, ali još uvek ne znam kako ih treba izgovarati.“

„Stvarno“, rekoh, „govorite odlično.“

„Nije tako“, odvrati on. „Potpuno sam svestan da bi, kada bih se kretao i govorio u vašem Londonu, svako u meni prepoznao stranca. To mi nije dovoljno. Ovde sam plemić, bojar. Obični ljudi me znaju kao gospodara. A biti stranac u tuđoj zemlji znači biti niko i ništa; ljudi te ne poznaju – a ne poznavati znači ne voditi računa. Zadovoljan sam ako sam isti kao i ostali, tako da se niko ne zaustavi kada me ugleda ili zastane usred reči kada me čuje kako govorim da bi kazao: ’Ha, ha! Stranac!’ Dugo sam bio gospodar i još dugo ću to biti – ili bar niko drugi neće nada mnom gospodariti. Vi niste došli kod mene samo kao izaslanik mog prijatelja Pitera Hokinsa, iz Eksetera, da mi kažete sve o mom novom posedu u Londonu. Verujem da ćete se malo odmoriti ovde

sa mnom, kako bih kroz naš razgovor naučio i engleski naglasak; molio bih vas da mi ukazujete u greške u izgovoru, makar i one najmanje. Žao mi je što sam danas tako dugo izbivao, ali znam da ćete oprostiti čoveku koji se brine o toliko važnih poslova."

Ja, razume se, izgovorih sve što sam umeo o tome kako sam rad da mu pomognem, a zatim ga upitah da li smem da dolazim u ovu sobu kad god mi bude volja. On odgovori:

„Možete ulaziti u svaku prostoriju u koju želite u zamku, sem u one čija su vrata zaključana i gde vi, naravno, ionako nećete želeti da uđete. Postoji razlog što je sve onako kako jeste i, kada biste stvari gledali mojim očima i raspolagali mojim znanjem, možda biste onda bolje razumeli." Rekoh da sam uveren u to, a on zatim nastavi:

„Nalazimo se u Transilvaniji, a Transilvanija nije Engleska. Naš način života nije isti kao vaš i mnogim stvarima ćete se čuditi. Prema onome što ste mi ispričali o svojim iskustvima, video sam da već znate ponešto o tome s kakvim čudnim stvarima se možete ovde sresti."

Ovo nas je odvelo u poduži razgovor; bilo je očigledno da je želeo da priča, makar zbog same priče, tako da mi se pružila prilika da mu postavim mnoga pitanja o stvarima koje su mi se već dogodile ili koje sam zapazio. Ponekad bi izvrdavao odgovor ili skretao razgovor, praveći se da ne razume, ali uglavnom je veoma otvoreno odgovarao na moja pitanja. Kako je vreme prolazilo, malo sam se ohrabrio, pa ga upitah ponešto i o čudnovatostima od prošle noći, kao, na primer, zašto je kočijaš odlazio na mesta na kojima bi ugledao plavičast plamen. Je li istina da ti plamičci ukazuju na mesta gde je skriveno zlato? On mi tada objasni da postoji verovanje da se određene noći u godini – što je, u stvari, bilo sinoć, kada su zli duhovi imali najveći zamah, plavičast plamen viđa na svim mestima gde je skriveno blago. „Nema sumnje da je silno blago zakopano", nastavi on, „u oblasti kroz koju ste sinoć prošli, jer na tom zemljištu su se vekovima borili Vlasi, Saksonci i Turci. Jedva da postoji i pedalj ove zemlje koji nije natopljen krvlju ljudi, bilo rodoljuba ili osvajača. Stara vremena, kada su Austrijanci i Mađari dolazili u hordama, bila su veoma burna. Rodoljubi – muškarci, žene i deca – sačekivali su

njihov dolazak na stenama iznad prolaza, odakle su mogli da ih zbrišu veštačkim lavinama. Kada su osvajači pobeđivali, nalazili bi ovdašnji živalj u veoma malom broju, jer sve živo bi se skrivalo na prijateljskom tlu.“

„Ali kako to da je blago“, rekoh ja, „tako dugo ostalo neotkriveno, kada postoje pouzdani znaci koji vode ka njemu? Neko treba samo malo da se potrudi i potraži ih.“ Grof se osmehnu. Kada mu usne ponovo prekriše desni, kroz njih se neočekivano pojavi jedan dugačak, oštar očnjak; on odgovori:

„Jer vam je seljak u duši kukavica i budala! Ti plamenovi se javljaju samo jedne noći u godini; a te noći nijedan ovdašnji čovek ne bi, ako ne mora, promolio nos kroz vrata. A i kada bi se usudio, dragi gospodine, ne bi znao šta da čini. Čak ni seljak za koga ste mi rekli da je odredio mesto plamena ne bi znao gde da ga po danu traži, čak ni za svoje dobro. Ni vi ne biste, smem da se zakunem, bili u stanju da ponovo pronađete ta mesta.“

„Tu ste u pravu“, rekoh. „Ne znam ništa više nego neki mrtvac, čak ni gde da ih tražim.“ Zatim nastavismo razgovor o nekim drugim stvarima.

„Hajte“, reče on najzad, „pričajte mi o Londonu i o kući koju ste mi nabavili.“ Uz izvinjenje zbog svoje nemarnosti, otidoh u sobu da izvadim dokumenta iz torbe. Dok sam ih dovodio u red, začuh zveckanje porcelana i srebra u susednoj sobi. Kada se vratih u nju, primetih da je sto raspremljen i svetiljka upaljena, jer se već bilo odavno smrklo. Svetiljke su bile upaljene takođe u radnoj sobi ili biblioteci, gde zatekoh grofa kako leži na sofi, čitajući, od svih mogućih stvari, baš engleski Bredšoov vodič. Kada uđoh, on ukloni knjige i papire sa stola i zajedno se uputismo u planove, dela i brojke svih mogućih vrsta. Sve ga je zanimalo i postavio mi je bezbroj pitanja o samom mestu i njegovoj okolini. Očigledno je prethodno proučio sve što je mogao da nađe u susedstvu, jer se na kraju pokazalo da zna više čak i od mene. Kada mu to rekoh, on odgovori:

„Ali, moj prijatelju, zar nije trebalo da to uradim? Kada odem tamo, biću sam-samcit, a moj prijatelj Harker Džonatan – izvinite, povukao me običaj naše zemlje da prezime stavim ispred imena –

moj prijatelj Džonatan Harker neće biti pored mene da me ispravlja i da mi pomaže. Nalaziće se u Ekseteru, miljama daleko, verovatno radeći na zakonskim papirima sa mojim drugim prijateljem, Piterom Hokinsom. Prema tome...“

Posvetismo se predano poslu oko kupovine imanja u Parflitu. Kada sam mu saopštio činjenice, a on potpisao potrebne papire, i kada sam napisao propratno pismo za gospodina Hokinsa, počeo je da me ispituje o tome kako sam se dočepao tako dobrog imanja. Pročitah mu zabeleške koje sam u to vreme napravio, a koje i ovde navodim:

„U Parflitu, na jednom sporednom putu, naišao sam na upravo onakvo mesto za kakvim ste tragali i na kome je bio izložen oronuo natpis da je mesto na prodaju. Ograđeno je visokim zidom, starinske je gradnje, sagrađeno od teških kamenih blokova i nije bilo popravljano mnogo godina. Zatvorena kapija napravljena je od teške stare hrastovine, okovana gvožđem koje je sve izjedeno od rđe. Naziv imanja je Karfaks; nema sumnje da je to iskvarena verzija starog naziva *Quatre Face*, jer kuća ima četiri strane, koje odgovaraju osnovnim tačkama kompasa. Sve u svemu, prostire se na nekih dvadesetak jutara zemlje i sa svih strana je okružena čvrstim kamenim zidom koji sam već pomenuo. Ima mnogo drveća na imanju, koje pojedina mesta čini sumornim, a postoji i jedan duboki, tamni bazen ili je to možda malo jezero, u koje voda očigledno dotiče iz nekog potočića, jer je bistra, a otiče ovećim potokom. Kuća je veoma prostrana i može se u njoj naći ponešto od svih vekova, čak bi se moglo reći da tu ima nečeg i od srednjeg veka, jer je jedan njen deo sagrađen od strašno debelog kamena, sa svega nekoliko visoko postavljenih prozora, zamandaljenih gvožđem. Liči na deo neke tvrđave i veoma je blizu stare kapele ili crkve. Nisam mogao da uđem unutra, jer nisam imao ključ od vrata koja u nju vode iz kuće, ali sam je snimio svojim kodakom iz raznih uglova. Kuća joj je bila pridodata, ali na jedan veoma neuobičajen način tako da samo mogu da nagađam koliko zemljišta pokriva. No, to je jamačno prilično veliki komad. U blizini ima svega nekoliko kuća, jedna od njih je veoma prostrana, nedavno sagrađena i pretvorena u privatni azil za umobolne. Međutim, ona se ne vidi sa imanja.“

Kada završih, on reče:

„Drago mi je da je stara i velika. Ja sam potičem iz drevne porodice i život u novoj kući bi me ubio. Kuća ne može da postane pogodna za stanovanje u jednom jedinom danu; kako, uostalom, nekoliko dana može da nadoknadi ceo jedan vek. Takođe me raduje što postoji i kapela iz davnih vremena. Nama, transilvanskim plemićima, ne dopada se pomisao da bi nam kosti mogle počivati zajedno sa kostima običnih smrtnika. Ja ne tražim dobro raspoloženje ni veselje, ne žudim mnogo ni za suncem i iskričavim vodama koje raduju mlade i razdragane. Više nisam mlad, a moje srce, nakon zamornih godina tugovanja nad smrću, nije više naviknuto na veselje. Štaviše, zidovi mog zamka su naprsli. Ima mnogo senki, a vetar hladnim dahom zavija kroz polomljene grudobrane i prozorska krila. Volim hlad i senku, volim da budem sam sa svojim mislima kad god to mogu."

Reči mu se na neki način nisu slagale sa izrazom lica, ili se to meni samo učinilo. Dok je govorio, na gipsanom licu titrao mu je opak i mrzovoljan osmeh.

Uskoro, izvinivši se, on me napusti, zamolivši me da sakupim sve svoje papire. Kraće vreme je bio odsutan i ja počeh da zagledam neke od knjiga koje su se nalazile oko mene. Jedna od njih bila je atlas; naravno, bio je otvoren na karti koje je pokazivala Englesku i videlo se da je prilično upotrebljavana. Zagledajući je, pronašao sam na određenim mestima ucrtane kružiće. Ispitavši ih, utvrdio sam da se jedan nalazi blizu Londona, na istočnoj strani, očigledno tamo gde je bilo novo imanje; ostala dva okruživala su Ekseter i Vitbi na obali Jorkšira.

Prošao je skoro jedan sat pre nego što se grof vratio. „Aha!", reče on, „još uvek nad knjigama? Dobro! Ali ne smete stalno da radite. Dođite; obavestili su me da je vaša večera gotova." Uhvati me za ruku i mi pređosmo u drugu sobu, gde nađoh odličnu večeru na stolu. Grof se ponovo izvinio, da je večerao napolju dok je bio odsutan. Ali ostao je sa mnom kao i prethodne večeri i pričao dok sam ja jeo. Posle večere sam pušio isto kao i sinoć, a grof je sedeo i satima pričao i postavljao pitanja o svemu i svačemu. Bio sam svestan da je već veoma kasno, ali ništa ne rekoh jer sam se osećao obaveznim da na svaki način iziđem u susret željama svog

domaćina. Nije mi se spavalo, jer me je jučerašnji dugi san ojačao; ali nisam mogao da ne osetim studen koja se uvlačila u čoveka sa dolaskom zore, slične na neki način nadolasku plime. Kaže se da ljudi kojima se bliži smrt umiru uglavnom sa dolaskom zore ili plime; svako ko je ophrvan umorom ili prikovan za jedno mesto iskusio promenu u atmosferi veruje u to. Odjednom začusmo kukurikanje petla koje je do nas dopiralo kao preiskonsko piskutanje kroz čisti jutarnji vazduh; grof Drakula skoči na noge i reče:

„Šta, već je ponovo jutro! Kako sam samo nemaran kad sam opet dozvolio da tako dugo ostanete budni. Morate svoja izlaganja o mojoj novoj domovini, Engleskoj, učiniti manje zanimljivim, da ne bih zaboravljao kako vreme leti.“ I uz dvorski naklon, on me napusti.

Odoh u svoju sobu i razmakoh zavese, ali malo šta se moglo primetiti; moj prozor gledao je u dvorište i sve što sam mogao da vidim bilo je toplo sivilo neba koje je lagano oživljavalo. Stoga ponovo navukoh zavese i stadoh da opisujem ovaj dan.

Osmi maj. – Počeo sam da se plašim, kao što sam već zapisao u ovoj knjizi, da postajem suviše opširan; ali sada mi je drago što sam ulazio u pojedinosti od samog početka, jer ima nečeg veoma čudnog u vezi s ovim mestom i svime što se tu nalazi, što u meni izaziva osećanje neprijatnosti. Želeo bih da sam na nekom sigurnom mestu van svega ovoga ili da nikada nisam došao. Možda su na mene uticala i ova čudna noćna bdenja, ali da li samo to? Da sam imao bilo koga s kim sam mogao da popričam, bio bih u stanju da sve to podnesem, ali nema nikoga. Samo sa grofom mogu da razgovaram, a on! – Plašim se da sam ja ovde jedino živo biće. Dozvolite da budem prozaičan koliko to činjenice dozvoljavaju; to će mi pomoći da izdržim, a mašta ne sme da se pobuni protiv mene. Ako se to dogodi, izgubljen sam. Dopustite da odmah kažem kako sve to podnosim – ili kako mi se čini da podnosim.

Odspavao sam svega nekoliko časova otkako sam otišao u postelju, a kada sam osetio da više ne mogu da spavam, ustao sam.

Okačio sam ogledalo za brijanje pored prozora i taman sam počeo da se brijem kada odjednom osetih ruku na ramenu i začuh grofov glas kako mi kaže: „Dobro jutro!“ Trgnuh se, jer me je začudilo da ga nisam primetio, mada se u ogledalu videla cela prostorija iza mene. Pri ovom naglom pokretu malo sam se posekao, ali u tom trenutku nisam to primetio. Odgovorivši na grofov pozdrav, ponovo se okrenuh prema ogledalu ne bih li utvrdio kako sam mogao da se prevarim. Ovog puta nije mogla biti posredi nikakva greška, jer čovek se nalazio u mojoj neposrednoj blizini i mogao sam da ga vidim preko ramena. Ali njegovog lika nije bilo u ogledalu! Video sam celu sobu iza sebe, ali ni traga od nekog drugog sem mene. Ovo me je sasvim zbunilo, a kada sam stavio ovaj događaj kao krunu na sve prethodne čudne stvari, u meni poče da raste ono nejasno osećanje nelagodnosti koje me je uvek prožimalo kada bi se grof nalazio u blizini; ali tog trenutka primetih da mi posekotina malo krvari i da mi krv curi preko brade. Odložih brijač, napola se okrenuvši ne bih li negde ugledao flaster. Kada grof vide moje lice, oči mu blesnuše demonskim besom i on me iznenada ščepa za vrat. Ja se povukoh, a on rukom dotaknu niz perli na kojima je visilo raspeće. To je u njemu izazvalo trenutnu promenu, jer bes ga istog trena minu, i to tako naglo da sam jedva mogao poverovati da se nešto slično ikada i dogodilo.

„Budite pažljivi“, reče on, „vidite kako ste se posekli. U ovoj zemlji to je mnogo opasnije nego što mislite.“ Zatim dohvati ogledalo i nastavi: „A zlo je izazvala ova bedna stvar. To je pogana tričarija ljudske taštine. Napolje s njom!“ I otvorivši težak prozor jednim trzajem strašne ruke, on izbaci ogledalo, koje se raspade u hiljadu komadića na kamenim pločama dalekog dvorišta. Zatim se povuče bez ijedne reči. Ostavio me je u vrlo nezgodnoj situaciji, jer nisam znao kako ću se brijati, sem možda ogledajući se na poleđini sata ili na dnu čančića za brijanje koje je srećom metalno.

Kada sam ušao u trpezariju, zatekao sam spreman doručak, ali nigde nisam mogao da nađem grofa. Tako sam doručkovao sam. Neobično je to što grofa još nisam video ni da jede ni da pije. Mora da je veoma čudan čovek! Nakon doručka malo sam cunjao po zamku. Izašao sam na stepenište i pronašao sobu koja je gledala na

jug. Pogled je bio veličanstven, a mesto na kome sam stajao pružalo mi je sve povoljnosti za posmatranje. Zamak se nalazi na samoj ivici strašne litice. Kamen bačen kroz prozor padao bi stotinu stopa, ne dodirnuvši pritom ništa! Dokle god je pogled dopirao, prostiralo se more zelenih krošnji drveća sa mestimičnim dubokim procepima na tačkama gde su se nalazili ponori. Tu i tamo nazirale su se srebrne niti reka, koje su krivudale u dubokim klisurama kroz šume.

Ali nisam raspoložen da opisujem lepotu, jer sam pri daljem istraživanju naišao na jedan sasvim drugačiji prizor; prizor mnogobrojnih zaključanih i rezama zamandaljenih vrata. Ni na jednom mestu u zidovima zamka, ako se ne računaju prozori, nema nikakvog otvora.

Zamak je pravi zatvor, a ja sam zatvorenik!

TREĆA GLAVA

DNEVNIK DžONATANA HARKERA
(nastavak)

Kada sam otkrio da sam zatvorenik, prođe me neko divlje osećanje. Trčao sam stepenicama, probajući svaka vrata i izvirujući kroz svaki prozor na koji bih naišao; ali uskoro potom ubeđenje da sam bespomoćan nadvlada u meni sva ostala osećanja. Kada se sada, nakon nekoliko časova, na to osvrnem, čini mi se da sam izvesno vreme bio lud, jer sam se ponašao poput pacova u stupici. Kada sam, međutim, postao ubeđen da sam bespomoćan, sedoh mirno – mirno kao što sam sve činio u životu – i stadoh da razmišljam šta će biti najbolje da uradim. Još uvek razmišljam, ali ne dolazim ni do kakvog konačnog zaključka. Siguran sam samo u jednu stvar: da nema svrhe obelodanjivati moja podozrenja grofu. On dobro zna da sam zatvorenik; a kako je sam sve smislio i sasvim izvesno nije to učinio bez razloga, samo će me obmanjivati ako mu saopštim činjenice. Jedini sigurni plan biće da ono što znam i čega se bojim zadržim za sebe i da mi oči stalno budu otvorene. Znam da me ili obmanjuju sopstveni strahovi, kao neku bebu, ili se nalazim u bezizlaznom škripcu; ako je ovo poslednje posredi, potrebna mi je i biće mi sve potrebnija sva moja pamet da se izvučem. Tek što sam došao do tog zaključka, kada začuh kako se dole zatvaraju velika vrata; znao sam da se to grof vratio. Nije odmah došao u biblioteku, te ja oprezno otidoh do svoje sobe gde ga nađoh kako namešta krevet. Bilo je to u najmanju ruku čudno, ali je potvrdilo ono što sam od početka pretpostavljao – da u kući nema posluge. Kasnije sam ga

video kroz proreze na šarkama vrata kako postavlja sto u trpezariji, te više nije bilo razloga da sumnjam; jer ako je sam obavljao sve te poslove za koje je obično zadužena posluga, to je predstavljalo siguran dokaz da nema ko drugi da ih izvršava. Uplašio sam se, jer ako nema nikog drugog u zamku, onda mora da je sam grof bio i vozač kočije koja me je dovela ovamo. Ovo je strašna pomisao; ali, ako je tačna, kako onda da protumačim njegovu moć da ovlada vukovima, kao što sam ga video da je učinio, podigavši u tišini samo ruku. Zbog čega su svi ljudi u Bistrici i oni u kočiji osećali neki strašan strah za mene? Zašto su mi poklonili raspeća od belog luka, divljih ruža, jarebice? Neka je blagoslovena ona žena, ona dobra žena koja mi je obesila raspeće oko vrata, jer ono za mene predstavlja utehu i snagu kad god ga dodirnem. Čudno je to da mi je u časovima osame i nevolje od pomoći predmet kome nisam bio naklonjen i koga sam smatrao za idolopoklonički. Zar je moguće da postoji nešto u samoj suštini tog predmeta ili je on možda medijum, opipljiva pomoć, u prenošenju osećanja naklonosti ili prijatnosti? Izvesno vreme, ako to bude moguće, moraću da proučavam ovu pojavu i konačno odlučim šta da mislim o njemu. U međuvremenu moram otkriti što više mogu o grofu Drakuli, jer se nadam da bi mi to moglo pomoći u dokučivanju zagonetnih stvari. Večeras bi mogao on da priča o sebi, ako skrenem razgovor u tom pravcu. Moram biti veoma pažljiv kako ne bih pobudio njegove sumnje.

Ponoć – Dugo sam razgovarao sa grofom. Postavio sam mu nekoliko pitanja o transilvanskoj istoriji i on se veoma zagrejao za taj predmet. Pričao je o događajima, ljudima i naročito o bitkama, kao da je svima prisustvovao. Ovo je kasnije objasnio, rekavši da je za bojara ponos kuće i imena njegov vlastiti ponos, da je njihova slava ujedno i njegova, a njihova sudbina i bojareva. Kad god bi pričao o svojoj kući, rekao bi „mi“ i gotovo uvek je govorio u množini, kao što kraljevi imaju običaj da čine. Žao mi je što nisam mogao da pribeležim njegove reči, jer za mene su bile odista očaravajuće. Kao da je u toj priči bila sadržana cela istorija zemlje. Dok je govorio, postajao je sve uzbuđeniji, hodao je po sobi, izvijajući dugačke, bele brkove i hvatajući sve što mu se našlo pri

ruci, kao da će svaki predmet skršiti sopstvenom snagom. Rekao je nešto što ću pokušati što tačnije da pribeležim, jer ispričao mi je, na sebi sopstven način, poreklo svoje loze:

„Mi Sekelji imamo prava da budemo ponosni, jer u našim žilama teče krv mnogih hrabrih rasa koje su se poput lavova borile za plemstvo. Ovde, u kovitlacu evropskih naroda, ugarsko pleme donelo je sa Islanda ratnički duh koji su im podarili Tor i Odin, a koji su njihovi berserkeri ispoljavali s takvom okrutnošću na obalama Evrope, kao i Azije i Afrike, da su tamošnji ljudi pomislili kako su među njih došli sami vukodlaci. A kada su stigli ovamo, zatekli su Hune, čiji je ratnički bes brisao sve sa zemlje poput živog plamena, dok se ljudi na umoru nisu dosetili da u njihovim žilama teče krv starih veštica, koje su se, nakon što su bile isterane iz Skitije, parile sa đavolima u pustinji. Budale, budale! Koji je đavo ili veštica ikada bio toliko moćan kao Atila čija krv teče u tim žilama?“ On podiže ruke. „Je li čudno to što smo bili porobljivačka rasa, što smo bili ponosni, što smo odbijali na hiljade Mađara, Lombarda, Avara, Bugara ili Turaka kada bi nagrnuli na naše granice? Je li čudno to što je Arpad sa svojim legijama naišao na nas pošto je protutnjao ugarskom domovinom i stigao do granice, što je osvajanje domovine tu završeno? A kada je ugarska bujica okrenula na istok, za Sekelje su mađarski pobednici tvrdili da su im rod i vekovima su nam poveravali čuvanje granice prema Turskoj, i više od toga, neograničenu dužnost graničara, jer, kako Turci kažu, voda spava, ali ne i neprijatelj. Ko je radosniji od nas među sva četiri naroda primio krvavi mač ili se na njegov ratnički poziv okupljao pod stegom kralja? Kada je iskupljena velika sramota moga naroda, sramota Kosova, kada su stegovi Vlaha i Mađara pali pod polumesecom; zar nije pripadnik moje rase bio taj koji je kao vojvoda prelazio Dunav i tukao Turke na njihovoj zemlji? To je bio pravi Drakula! Ali avaj! Njegov bezvredni brat, nakon što je on pao, prodao je narod Turcima i navukao mu na pleća sramotu ropstva! Nije li baš taj Drakula nadahnuo jednog drugog člana svoje rase, koji je u jednom potonjem veku neumorno predvodio svoje snage preko velike reke u zemlju Turaka, onog istog koji bi se, kada bi bio poražen stalno nanovo vraćao, mada se sam povlačio sa krvavog polja na kome su njegove

trupe ostajale masakrirane, jer je znao da samo on može konačno da odnese pobedu. Govorili su da je mislio samo na sebe. Bah! Kakvo dobro predstavljaju seljaci bez vođe? Gde završava rat bez mozga i srca koji bi ga vodili? A i kada smo, nakon bitke kod Mohača, zbacili ugarski jaram, mi od Drakulinog soja nalazili smo se među vođama, jer naš duh ne može da se smiri dok smo pod nečijom vlašću. Ah, mladi gospodine, Sekelji – i Drakule kao krv njihovih srca, njihovi mozgovi i mačevi – mogu se pohvaliti dostignućima koja ne mogu nikada ostvariti gljivaste izrasline poput Habzburga ili Romanovih. Ali ratni dani su završeni. Krv je u ovim vremenima sramotnog mira isuviše dragocena stvar; a slava velikih rasa sada je samo kao ispričana priča."

Bilo je već gotovo jutro i mi odosmo na spavanje. (*Podsetnik:* ovaj dnevnik strašno naliči početku *Priča iz hiljadu i jedne noći*, jer sve mora da se završi s prvim petlom – ili u duhu Hamletovog oca.)

Dvanaesti maj. – Dozvolite da počnem sa činjenicama – golim, siromašnim činjenicama, potvrđenim knjigama i brojkama, u koje se ne može sumnjati. Ne smem ih pomešati sa iskustvima koja će morati da počivaju na mojim posmatranjima ili na sećanjima. Prošle večeri, kada je grof došao iz svoje sobe, počeo je da mi postavlja pitanja o pravnim stvarima i stanju određenih poslova. Proveo sam dan nad knjigama i, da bih zabavio um, razmatrao sam neke stvari koje sam istraživao u Linkolnovoj krčmi. U grofovom načinu ispitivanja postojao je određen metod, te ću stoga pokušati da ga sledbeno pribeležim; to znanje može mi na neki način ili nekada biti od koristi.

Prvo, upitao me je da li čovek u Engleskoj može da ima dva ili više advokata. Odgovorio sam mu da može da ih ima i deset ako to želi, ali da ne bi bilo mudro imati više od jednog advokata zaduženog za jednu transakciju, jer samo jedan može da reaguje u pravo vreme i da bi sebi naneo samo štetu kada se toga ne bi pridržavao. Činilo se da me je u potpunosti shvatio, jer je nastavio da me ispituje o tome da li bi postojala bilo kakva praktična teškoća ako bi imao jednog čoveka koji bi pratio, recimo, bankarstvo i drugog koji bi se brinuo o špediciji u slučaju da mu

bude potrebna lokalna pomoć u mestima udaljenim od mesta stanovanja bankovnog advokata. Zamolio sam ga da mi podrobnije objasni šta ima na umu kako ga slučajno ne bih obmanuo svojim odgovorom, te on reče:

„Daću vam jedan primer. Vaš i moj prijatelj gospodin Hokins, iz hlada vaše predivne katedrale u Ekseteru, koji je prilično udaljen od Londona, kupuje za mene preko vas kuću u Londonu. Dobro! Dozvolite da vam otvoreno kažem, inače ćete smatrati čudnim što sam zatražio uslugu od nekoga ko je toliko udaljen od Londona, umesto da unajmim nekoga ko stanuje na licu mesta, da sam se u ovom pogledu rukovodio željom da nikakav lokalni interes ne prevagne nad mojom željom; neko iz Londona mogao bi možda da ima neke sopstvene ciljeve ili da potpomaže ciljeve nekog prijatelja, pa sam ja stoga svog zastupnika potražio u unutrašnjosti, sa željom da on vodi poslove samo u moju korist. Pretpostavimo sada da ja, koji imam mnogo raznih poslova, poželim da špeditujem namirnice, na primer, u Njukasl, Daram, Harvič ili Dover; zar ne bih to lakše obavljao ako bih nekoga poslao u jednu od ovih luka?“ Odgovor ih da bi to svakako bilo bolje, ali da mi, advokati, imamo sistem agencija koji funkcioniše na načelu jedan za drugoga, tako da se lokalni posao može obaviti lokalnim snagama prema uputstvima bilo kog advokata, a klijent, predajući se u ruke jednom čoveku, može da računa na ispunjenje svih svojih želja bez ikakvog problema.

„Ali“, reče on, „mogao bih da iskoristim pravo da sam rukovodim. Zar nije tako?“

„Naravno“, odvratih, „to često čine poslovni ljudi, koji ne žele da bilo ko ima uvida u sve njihove poslove.“

„Dobro!“, reče on, a zatim nastavi da me ispituje o sredstvima slanja robe i o formalnostima kroz koje treba proći, kao i o svim mogućim teškoćama koje se mogu predvideti i sprečiti. Što sam bolje umeo, objasnio sam sve te stvari. Stekao sam utisak da bi mogao postati odličan advokat, jer nije bilo nijedne stvari na koju nije pomislio ili koju nije predvideo. Za čoveka koji nikada nije boravio u jednoj zemlji i koji se očigledno nije mnogo bavio poslovima, njegovo znanje i oštroumnost bili su zadivljujući. Kada je dobio zadovoljavajuće odgovore na sva pitanja, i kada sam ih ja

uglavnom opunosnažio pozivajući se na raspoložive knjige, on iznenada ustade i reče:

„Jeste li se, nakon vašeg prvog pisma, javili našem prijatelju, gospodinu Piteru Hokinsu, ili bilo kom drugom?“ Sa određenom gorčinom u srcu odgovorih da nisam, jer do sada nisam našao nikakvu mogućnost da ikome pošaljem pismo.

„Napišite ga onda sada, mladi moj prijatelju“, reče on, spustivši svoju tešku ruku na moje rame, „pišite našem prijatelju i kome god još hoćete; i napomenite, ako vam je to po volji, da ćete sa mnom ostati još mesec dana od danas.“

„Vi želite da ja tako dugo ostanem?“, upitah ga, jer se moje srce sledilo i pri samoj pomisli na to.

„Veoma mnogo to želim; ne, ne prihvatam nikakvo objašnjenje. Kada je vaš gospodar, poslodavac, zovite ga kako hoćete, zaključio da nekoga treba poslati umesto sebe, znači da je shvatio da treba voditi računa samo o mojim potrebama. Ja nisam postavio rokove? Je li tako?“ Šta sam drugo mogao nego da prihvatim. U pitanju je bio interes gospodina Hokinsa, a ne moj, tako da sam morao da mislim na njega, a ne na sebe; sem toga, dok je grof Drakula govorio, njegove oči i držanje podsetiše me da sam zatvorenik i da uprkos svojim željama nemam izbora. Grof je moje pokoravanje shvatio kao svoju pobedu, a nevolju koja se ocrtavala na mom licu kao svoju nadmoćnost, te je smesta počeo njima da se koristi, na svoj uglađen neodoljiv način:

„Molim vas, moj dobri mladi prijatelju, da u svojim pismima ne razmatrate ništa drugo osim poslovnih stvari. Vašim prijateljima će neosporno biti drago da ste dobro i da se radujete povratku. Zar nije tako?“ Dok je to govorio, pružio mi je tri lista papira i tri koverta. Bili su od najtanjeg stranog papira. Pogledavši njih, pa njega, i uočivši neupadljivi smešak i oštri očnjak koji je prelazio preko crvene donje usne, razumeh, isto tako kao da mi je to glasno rekao, kako treba da vodim računa o onome što pišem, jer će on biti u stanju sve da pročita. Stoga odlučih da u tom trenutku napišem samo nekoliko formalnosti, ali da kasnije potajno o svemu obavestim gospodina Hokinsa, kao i Minu, kojoj sam mogao da pišem i stenografski, što bi zbunilo grofa, ako bi

slučajno pročitao. Kada sam završio dva pisma, seo sam i predao se čitanju knjige, dok je grof ispisivao neke zabeleške služeći se za vreme pisanja knjigama sa stola. Zatim je uzeo moja dva pisma i smestio ih zajedno sa svojima pored pisanih materijala, a ja sam se, čim su se vrata zatvorila za njim, nagnuo kako bih pogledao koverte naopako položene na stolu. Nisam osećao nikakvu grižu savesti dok sam to radio, jer u ovakvim okolnostima držao sam da bi trebalo da se zaštitim na svaki mogući način.

Jedno od pisama bilo je upućeno Samjuelu F. Bilingtonu, broj 7, Kresent, Vitbi, drugo gospodinu Lajtneru, Varna; treće Koutsu i kompaniji, London, i četvrto gospodi Klopštoku i Bilrojtu, bankarima iz Budimpešte. Drugo i četvrto bili su nezapečaćeni. Upravo sam hteo da bacim pogled na njih, kada videh kako se pomera kvaka na vratima. Zavalih se ponovo u stolicu, imajući upravo toliko vremena da vratim pisma u pređašnji položaj i uzmem knjigu u ruke pre nego što je grof, držeći još jedno pismo ušao u sobu. On uze pisma sa stola i pažljivo nalepi marke, a zatim, okrenuvši se prema meni, reče:

„Uveren sam da ćete mi oprostiti, ali večeras me očekuje još dosta posla koji moram obaviti u osam. Naći ćete, nadam se, sve što želite.“ Na vratima se okrenu i posle trenutne pauze reče:

„Dozvolite da vas posavetujem, dragi moj mladi prijatelju – ne, dozvolite da vas upozorim što je ozbiljnije moguće, da ako napustite ove odaje ni slučajno nećete biti u stanju da nađete prenoćište nigde u zamku. Star je, i pun uspomena, a one koji ne spavaju mudro očekuju loši sni. Upozoreni ste! Ako bi vam se sada ili bilo kada pridremalo ili vam je san tek na putu da vam se prikrade, tada požurite u spavaonicu ili u ove odaje, jer će vaš odmor onda biti siguran. Ali, ako ne budete vodili računa o ovome, onda...“ On završi govor na jeziv način, tako što protrlja ruke kao da ih pere. Sve sam razumeo; moja jedina sumnja sastojala se u tome da li ijedan san može biti strašniji od neprirodne, strahovite mreže sumornosti i tajanstvenosti koja kao da se sklapala oko mene.

Kasnije. – Podvukoh poslednje napisane reči, ali ovog puta nije me mučila ni najmanja sumnja u vezi sa tim pitanjem. Neću se plašiti da spavam na bilo kom mestu gde se on ne nalazi. Obesih raspeće o uzglavlje kreveta – čini mi se da na taj način svoj počinak delimično oslobađam snova. Tamo ću ga i ostaviti.

Kad me je napustio, povukao sam se u svoju sobu. Nakon izvesnog vremena, kako nisam čuo nikakav zvuk, iziđoh i popeh se kamenim stepenicama do mesta sa koga sam pogled mogao da uperim prema jugu. Tu sam osećao izvesnu slobodu, posmatrajući nepregledno prostranstvo – za mene nedostižno – koje je stajalo kao protivteža uskoj tmini dvorišta. Posmatrajući taj prizor, stvarno sam se osećao kao zatvorenik i kao da mi je jedina želja bila da se nadišem svežeg vazduha, iako je bila noć. Sve više osećam kako ovo noćno bdenje počinje da me iznurava. Razara mi živce. Trzam se pri pogledu na vlastitu senku, a i svog su me obuzela neka strašna maštanja. Sam bog zna da nije bez osnova nijedan grozan strah na ovom prokletom mestu! Pređoh pogledom preko prekrasnog prostranstva, okupanog u mekoj i žutoj mesečevoj svetlosti, tako da se videlo gotovo kao po danu. Pri toj blagoj svetlosti udaljena brda su se rastakala, kao i senke u dolinama i klisure somotske tame. Sama lepota izgleda da me je razveselila; u svakom mom uzdahu bilo je mira i zadovoljstva. Kada sam se nagnuo kroz prozor, pogled mi privuče nešto što se pokretalo sprat ispod mene, malo ulevo, gde sam zamišljao, prema rasporedu odaja, da se nalaze prozori grofove sobe. Prozor na kome sam stajao bio je visok i dubok, pregrađen kamenom; mada je vreme ostavilo traga na njemu, još uvek je bio čitav; ali bilo je očigledno da je prošlo mnogo dana od kada se na njemu nalazio okvir. Povukoh se iza ivice i pažljivo pogledah napolje.

Primetio sam grofovu glavu kako se pomalja kroz prozor. Nisam mu video lice, ali sam ga prepoznao po vratu, pokretima leđa i ruku. U svakom slučaju, nisam mogao da pogrešim kada su u pitanju bile šake koje sam toliko puta imao prilike da proučavam. U prvo vreme bio sam zainteresovan i zabavljao sam se, jer veoma je zanimljivo kako neka mala stvar može da privuče pažnju i zabavi zatvorenika. Ali sva moja osećanja prometnuše se u odvratnost i užas kada videh celog čoveka kako se lagano promalja

kroz prozor i počinje da puzi niza zid zamka nad užasnim ambisom, *lica okrenutog nadole,* sa ogrtačem koji se oko njega raširio poput velikih krila. U početku nisam mogao da poverujem očima. Pomislio sam da je to neka od obmana mesečine, neko čudno dejstvo senke, ali malo kasnije shvatih da u pitanju nije bila nikakva obmana. Video sam prste ruku i nogu kako se hvataju za uglove kamenja, za malter izlizan vremenom. Spodoba se na taj način koristila ispustima i udubljenjima pri veoma brzom kretanju naniže, veoma nalikujući gušteru koji se spušta niza zid.

Kakva je ovo vrsta čoveka ili kakva je ovo spodoba u čovečjoj prilici? Osećam užas od ovog strašnog mesta koje počinje da ovladava mnome; bojim se – strašno se bojim – a ne vidim nikakvog izlaza; okružen sam užasom o kome ne smem ni da mislim...

Petnaesti maj. – Još jednom sam video grofa kako izlazi na svoj gušterski način. Kretao se nadole, postrance, nekih stotinu stopa i to dosta ulevo. Nestao je u nekoj rupi ili prozoru. Kad mu više nisam video glavu, nagnuo sam se ne bih li još nešto dokučio pogledom, ali bezuspešno – razdaljina je bila isuviše velika da bi mi omogućila odgovarajući ugao gledanja. Znao sam da je napustio zamak, te mi pade na pamet da iskoristim pruženu mi priliku za dalje istraživanje koje se ranije nisam usuđivao da preduzmem. Vratio sam se u sobu i, uzevši svetiljku, stao da isprobavam svaka vrata ponaosob. Sva su bila zaključana, kao što sam i očekivao, ali brave su bile u poređenju sa ostalima novijeg datuma; zatim sam se spustio kamenim stepeništem do ulaza na koji sam ušao u zamak. Otkrih da dosta lako mogu da uklonim rezu i otkačim velike lance; ali vrata su bila zaključana, a ključa nigde. Mora da se nalazio u grofovoj sobi; moraću da pripazim, ne bih li zatekao njegova vrata otvorena, te ga tako uzeo i pobegao. Nastavio sam pomno da istražujem razna stepeništa i prolaze i da isprobavam vrata koja su iz njih vodila. Jedna ili dve male sobe u blizini hodnika bile su otključane, ali u njima nije imalo šta da se vidi sem starog nameštaja, prašnjavog i izjedenog od moljaca i stajanja. Konačno, međutim pronađoh jedna vrata na vrhu stepeništa koja, mada su izgledala zaključana, malo popustiše pod

pritiskom. Pokušah da gurnem jače i uvideh da nisu bila zaključana, već da otpor dolazi otuda što su se šarke spustile, te su se teška vrata naslanjala na pod. Pružila mi se mogućnost kakvu možda više neću imati. Uložih svu snagu i uz mnogo napora odgurnuh ih taman toliko da sam mogao da uđem. Sada sam se nalazio u desnom krilu zamka, podalje od odaja koje sam poznavao i nižih spratova. Kroz prozore sam mogao da vidim niz soba koje leže duž južne strane zamka kao i to da prozori krajnje sobe gledaju i na zapad i na jug. I na ovoj drugoj strani kao i na prethodnoj nalazila se velika litica. Zamak je bio sagrađen na uglu ogromne stene, tako da je sa tri strane bio gotovo neosvojiv, a veliki prozori bili su postavljeni na mestima do kojih kamen, strela ili top ne mogu da dobace i shodno tome bili su laki i udobni za borbu, što je inače nezamislivo za položaje koje bi trebalo braniti; jednom rečju, bili su prirodno osigurani. Prema zapadu pružala se ogromna dolina, a iza nje, u daljini, uzdizala se velika, nazubljena, planinska gromada, vrh nad vrhom, strma stena prekrivena jarebikom i trnjem, čije korenje prianja za pukotine, procepe i rupe u kamenju. Ovaj deo zamka je u davnim vremenima očigledno bio nastanjen, jer je nameštaj bio mnogo udobniji nego onaj koji sam do tada video. Na prozorima nije bilo zavesa, pa se žuta mesečina slivala unutra kroz dijamantska okna, onemogućavajući čoveku da vidi čak i boje u sobi, dok je s druge strane omekšavala bogatstvo prašine koja je sve pokrivala i u izvesnoj meri prerušavala učinak zuba vremena i moljaca. Svetiljka mi je bila od male koristi pri sjajnoj mesečini, ali bilo mi je drago što je imam uza se, jer mesto je bilo strašno osamljeno, tako da mi se od toga ledilo srce, a i živci su mi igrali. Pa ipak, i to je bilo bolje od usamljenog života u sobama koje sam počeo da mrzim zbog grofovog prisustva u njima. Pošto sam pokušao da se malo primirim, osetih kako me obuzima blaga smirenost. I evo me ovde za malim hrastovim stolom za kojim je u stara vremena možda sedela neka lepa dama sa perom u ruci, obuzeta raznim mislima i sa obilnim rumenilom na obrazima i pisala svoja loše sročena ljubavna pisma. Stenografišem u dnevnik sve što se dogodilo od trenutka kada sam ga poslednji put zatvorio. U toku je devetnaesti vek sa svojim osvetama. Pa ipak, ako me čula ne

varaju, prohujali vekovi su imali i imaju sopstvene moći koje puka „savremenost“ ne može ubiti.

Kasnije: jutro šesnaestog maja. – Bog čuva moj razum jer, kada je baš on u pitanju, pao sam na niske grane. Sigurnost i ubeđenost u sigurnost pripadaju prošlosti. Dok god budem ovde živeo, treba se nadati samo jednoj stvari: da neću poludeti, ako već i nisam. Ukoliko sam pri pameti, onda stvarno predstavlja ludost razmišljati o svim odvratnostima koje vrebaju na ovom mrskom mestu, a grof je za mene najužasnija od svih; jedino od njega mogu zahtevati sigurnost, mada će ona potrajati samo dok budem služio njegovim ciljevima. Veliki bože! Blagi bože! Podari mi smirenost, jer bez nje me očekuje ludilo. Izvesne stvari koje su me ranije zbunjivale počinjem da sagledavam u novoj svetlosti. Sve do ovog časa nisam shvatao šta je Šekspir zapravo hteo da kaže kada je Hamletu u usta stavio sledeće reči: „Moje beleške! Brzo moje beleške! Da što pre zapišem“, itd.[1] Ali sada, osetivši da je mnome zavladala neka pometnja, kao da sam doživeo neki šok koji će me sasvim rastrojiti, ja potražih spokoj u dnevniku. Navika da se potpuno unesem u neku stvar mora mi pomoći da se smirim.

Grofovo tajanstveno upozorenje u prvi mah me je uplašilo; sada, kada razmišljam o njemu, još više me plaši, jer u budućnosti on će mnome vladati pomoću straha. Bojaću se čak i da pomislim na ono što bi mogao reći!

Kada sam sve to zapisao u dnevnik i srećom smestio knjigu i pero u džep, osetih da mi se spava. Pade mi na um grofovo upozorenje, ali baš mi se prohtelo da ga ne poslušam. Obuzeo me san, a sa njim i tvrdoglavost koju san poklanja kao pratioca na konju. Meka mesečina se ublažila, a široko prostranstvo pružilo mi je osećaj slobode koji me je osvežio. Odlučih da se te noći ne vraćam u mračne odaje, već da prespavam ovde, gde su lepe dame sedele, pevale i proživljavale svoje ljupke živote, dok su njihova nežna prsa jadikovala za muškarcima koji su bili negde daleko u žarištu nemilosrdnih ratova. Pomerio sam veliki kauč sa starog

---

[1] „Pribeleške moje! – Treba da zapišem da se neko može smejati i smejati, i opet biti zlikovac…“ Hamlet, čin I, scena V, stihovi 107-9. (Prim. prev.)

mesta i dovukao ga gotovo do ugla, tako da sam i ležeći mogao da se divim pogledu koji se pružao prema istoku i jugu. Ne misleći na prašinu i ne vodeći računa o njoj, namestih se za spavanje.

Pretpostavljam da sam zaspao; bar se nadam da jesam, ali bojim se da je sve ono što je usledilo ipak bilo zastrašujuće stvarno – tako stvarno da sada, sedeći ovde pri jarkoj svetlosti jutra, uopšte ne mogu poverovati da je to bio samo san.

Nisam bio sam. Soba je bila ona stara; u svakom slučaju nije se promenila od trenutka kada sam u nju ušao; pri sjajnoj mesečini mogao sam da uočim na podu sopstvene tragove na mestima gde sam poremetio dugo nagomilavanu prašinu. Na mesečini, licem okrenute prema meni, stajale su tri mlade žene; po odeći i po ponašanju reklo bi se da su bile dame. U prvom trenutku, kada sam ih ugledao, pomislio sam da sanjam jer, iako im je mesečina bila za leđima, nisu na podu ostavljale nikakve senke. Prišle su mi veoma blizu i neko vreme me samo posmatrale, a zatim su počele da se došaptavaju. Dve su imale tamnu kosu i visoko postavljene povijene noseve, baš kao i grof; njihove velike, tamne, probojne oči izgledale su gotovo crvene u poređenju sa bledožutim mesecom. Treća je bila plava, svetloplava, sa bujnom, talasastom, zlatastom kosom i očima poput bledih safira. Kao da mi je odnekud bilo poznato njeno lice. Doveo sam ga u vezu sa nekim snenim strahom, ali u tom trenutku nisam mogao da se setim kakvim, niti odakle mi ta pomisao. Sve tri su imale blistavobele zube, koji su sijali poput bisera spram crvenila pohotnih usana. Bilo je nečeg u njima što je u meni izazivalo neprijatnost, izvesna čežnja pomešana sa samrtnim strahom. Osetih u srcu opaku, usplamtelu želju da me poljube tim svojim crvenim usnama. Ovo baš ne bi trebalo da zabeležim, jer će Mina jednog dana to pročitati i naneće joj bol, ali to je istina. Nešto su šaputale, a onda se sve tri nasmejaše. Kakav je to samo bio smeh: srebrnkast i muzikalan, ali istovremeno tvrd, kakav nikada nije mogao da prodre kroz mekoću ljudskih usana. Sve je ličilo na nepodnošljivu, golicavu ljupkost čaša za vodu kada na njima sviraju vešte ruke. Plavuša je koketno tresla glavom, a ostale dve su je saletale. Jedna reče:

„Hajde! Ti si prva, mi ćemo posle tebe; tvoje je pravo da počneš.“

Druga dodade: „Mlad je i jak; biće poljubaca za sve nas."

Ležao sam nepokretno, škiljeći kroz trepavice u agoniji divnog naslućivanja. Plavuša mi se približi i naže se nada me, tako da sam mogao da osetim njen dah. S jedne strane bilo je to slatko, medno slatko, i na isti način golicalo mi je čula kao i njen glas, ali slast je bila propraćena gorčinom, gorkom neprijatnošću koja se iskusi pri mirisu krvi.

Plašio sam se da podignem kapke, mada nisam ni morao, jer sam sasvim dobro video i kroz trepavice. Plavuša kleknu i savi se preko mene, posmatrajući me prilično zlurado. Bilo je u tome neke promišljene pohotljivosti koja je istovremeno bila i uzbudljiva i odvratna. U trenutku kada je izvila vrat, obliznula se poput neke životinje i, koliko sam mogao da vidim pri mesečini, vlaga joj je sijala na skerletnim usnama i crvenom jeziku dok je njime prelazila preko belih i oštrih zuba. Glava joj se spuštala sve niže, sve dok joj se usne nisu našle ispod dohvata mojih usta i brade i činilo se da će se priljubiti za moj vrat. Zatim je zastala i ja začuh kako palaca jezikom, oblizujući zube i usne, i osetih topao dah na vratu. Koža na vratu poče da me peče, kao što to obično biva kada joj se približava ruka koja ima nameru da je zagolica. Mogao sam da osetim mekani, treperavi dodir usana na izuzetno osetljivoj koži grla i tvrda ulegnuća od dva oštra zuba koja su ga samo dodirivala i odmarala se na njemu. Zatvorih oči u malaksalom uzbuđenju i predadoh se iščekivanju – iščekivanju od koga mi je srce tuklo kao ludo.

Ali tog trenutka jedan drugi osećaj prostruja mnome poput munje. Postadoh svestan grofovog prisustva i njegovog bića koje me zapljusnulo kao olujni bes. Oči mi se same od sebe otvoriše i ja videh kako snažnom rukom hvata vitak vrat plavuše i kako je ogromnom snagom vuče unazad, dok su mu se plave oči izmenile od besa, beli zubi ljuto škrgutali, a bledi obrazi bleskali strastvenim crvenilom. Ali, zaboga, grof! Nikada nisam mogao da zamislim da neko može biti toliko ljut, čak ni kada je reč o demonima iz podzemlja. Oči su mu stvarno gorele. Crvena svetlost u njima bila je jeziva, činilo se da u njihovoj pozadini sevaju vatre pakla.

Lice mu je bilo mrtvački belo, a crte tvrde kao da su napravljene od žice; debele obrve koje su se sretale iznad nosa u tom trenutku su nalikovale savijenoj šipci od belo usijanog metala. Divljačkim zamahom ruke on odbaci ženu od sebe, a tada krenu ka ostalima kao da ih želi potisnuti; bio je to onaj isti zapovednički pokret koji sam video da primenjuje kada su vukovi bili u pitanju. Glasom koji je u prvi mah bio tih i gotovo prelazio u šapat ali istovremeno sekao vazduh i odzvanjao prostorijom, on reče:

„Kako ste se usudile da ga taknete? Kako ste se usudile da bacite oko na njega kada sam ja to zabranio? Najzad, za sve to važi! Ovaj čovek pripada meni! Pazite kako se odnosite prema njemu, inače ćete imati sa mnom posla."

Uz skaredno koketiranje plavuša se okrenu i uzvrati mu: „Ti nikada nisi nikoga voleo; nikada ne voliš!" Na ove reči ostale žene joj se pridružiše i sobom stade da odzvanja takav neveseo, težak, beživotan smeh da sam se gotovo onesvestio kada sam ga čuo; nalikovao je sotonskom izrazu zadovoljstva. Grof se tada okrenu, nakon što je veoma pomno osmotrio moje lice, i prozbori slađanim šapatom:

„I ja umem da volim, same to možete da potvrdite na osnovu prošlosti. Zar nije tako? Obećavam vam da ćete ga, kada ja završim s njim, ljubiti do mile volje. A sada idite! Idite! Moram ga probuditi, jer nas čeka posao."

„Zar noćas nećemo ništa dobiti?", reče jedna od njih, tiho se smeškajući i upirući prstom u torbu koju je bacio na pod, a koja se pokretala kao da se u njoj nalazilo nešto živo. U znak odgovora, on klimnu glavom. Jedna od žena poskoči i otvori je. Ako me uši nisu prevarile, začuo sam dahtanje i tiho ječanje napola ugušenog deteta. Žene ga okružiše, a ja ostadoh prestravljen; kada sam ponovo otvorio oči, više nije bilo ni njih ni užasne torbe. U blizini se nisu nalazila nikakva vrata, a pored mene nisu mogle neopaženo da prođu. Kao da su jednostavno izbledele na zracima mesečine i prošle kroz prozor, jer sam napolju načas mogao da primetim nejasna, senovita obličja pre nego što su se potpuno rasplinula.

Tada me užas savlada i ja se onesvestih.

ČETVRTA GLAVA

DNEVNIK DžONATANA HARKERA
(nastavak)

Probudio sam se u vlastitom krevetu. Ako sve ovo nisam sanjao, onda mora da me je grof doneo ovamo. Pokušao sam da zadovoljim svoju radoznalost, ali bez nekog velikog uspeha. Bilo je nekih manjih dokaza, kao na primer to što mi je odeća bila savijena i položena drugačije nego što ja to činim. Sat mi još uvek nije bio navijen, a navikao sam da ga navijam pred sam odlazak u krevet i toga sam se striktno pridržavao; bilo je još nekih pojedinosti. Ali sve te stvari nisu pravi dokazi, jer mogu samo svedočiti o tome da mi um nije radio kao obično i da sam iz nekog razloga bio veoma uznemiren. Moram pronaći pravi dokaz. Zbog nečeg sam ipak zadovoljan: ako je grof bio taj koji me je doneo ovamo i skinuo, mora da mu se dosta žurilo, jer mi nije preturao po džepovima. Siguran sam da bi ovaj dnevnik predstavljao za njega pravu tajnu koju ne bi tek tako prenebregao. Uzeo bi ga ili uništio. Dok sada pogledom prelazim preko ove sobe, iako je ona za mene ispunjena strahom, izgleda mi poput svetilišta, jer ništa ne može biti užasnije od one tri grozne žene, koje su čekale – koje *čekaju* da mi sišu krv.

Osamnaesti maj. – Sišao sam da tu sobu pogledam pri dnevnoj svetlosti, jer *moram* saznati istinu. Kada sam stigao do vrata na vrhu stepeništa, našao sam ih zaključana. Bila su tako snažno priljubljena uz dovratak da se deo drvenarije rascepio.

Mogao sam videti da reza nije bila namaknuta, već da su vrata pričvršćena iznutra. Bojim se da sve ovo nije bio san i moram da igram na ovu pretpostavku.

Devetnaesti maj. – Očigledno se nalazim u klopci. Prošle noći grof me je zamolio na najljubazniji mogući način da napišem tri pisma: prvo u kome ću reći da je moj posao ovde gotovo okončan i da ću krenuti kući za nekoliko dana, drugo u kome će stajati da polazim sledećeg jutra od dana kada je pismo napisano i treće u kome izveštavam da sam napustio zamak i stigao u Bistricu. Već sam bio spreman da se pobunim, ali osećao sam da bi pri sadašnjem stanju stvari predstavljalo ludost svađati se sa grofom, sve dok me tako moćno drži u svojoj vlasti; a odbijanje bi samo izazvalo njegovu sumnju i povećalo bes. On zna da je meni suviše toga poznato i da ne smem ostati u životu, jer bih ga mogao ugroziti; moja jedina prilika je odugovlačenje. Možda će se dogoditi nešto što će mi pružiti priliku da pobegnem. Primetio sam u njegovim očima deo onog nagomilanog gneva koji je pokuljao kada je od sebe odgurnuo plavušu. Objasnio mi je da postoji svega nekoliko pošta i da su one veoma nepouzdane, te da će pisma koja sada budem napisao uskratiti brige mojim prijateljima; takođe me je veoma razložno ubeđivao da će sva biti zadržana u Bistrici odgovarajuće vreme, ako se moj boravak ovde produži. Stavio mi je do znanja da bi moje suprotstavljanje izazvalo nove sumnje. Zbog toga sam se pretvarao da se slažem i upitao koje datume da stavim na pisma. Jedan tren je nešto računao, a potom reče:

„Prvo će nositi datum dvanaestog juna, drugo devetnaestog, treće dvadeset devetog.“

Sada znam koliko mi je još života preostalo. Nek mi bog bude u pomoći!

Dvadeset osmi maj. – Imam priliku da pobegnem ili bar da se javim kući. Grupa Cigana došla je u zamak i smestila se u dvorištu. To su pravi Cigani; pribeležio sam ponešto o njima u svojoj knjizi. Imaju neke osobenosti u ovom delu sveta, mada su povezani sa drugim Ciganima po celoj kugli zemaljskoj. U

Mađarskoj i Transilvaniji ima ih na hiljade i nalaze se van svakog zakona. Priklanjaju se vladavini nekog visokog plemića ili bojara i nazivaju se njegovim imenom. Neustrašivi su i bez religije, mada su praznoverni, a govore jedino svojom varijantom rumunskog.

Napisaću nekoliko pisama kući i probaću da ih pridobijem da ih pošaljem. Već sam kroz prozor govorio sa njima ne bih li uspostavio poznanstvo. Skinuli su šešire i pozdravili me upućujući mi pritom mnogobrojne znake, koje ja, međutim, nisam mogao da razumem ništa bolje nego njihov govor...

Završio sam pisma. Mini sam pisao stenografski, a gospodina Hokinsa sam jednostavno zamolio da stupi sa njom u vezu. Njoj sam objasnio situaciju u kojoj se nalazim, ali nisam pominjao užase koje su za sada predstavljali samo pretpostavke. Samo bih je zaprepastio i nasmrt uplašio kada bih joj otvorio srce. Ovako, ako pisma ne prođu, grof bar neće saznati moju tajnu, kao ni to koliko sam upućen u stvari...

Predao sam pisma; bacio sam ih između šipki prozora zajedno sa zlatnikom i služeći se znakovima pokušao sam da objasnim kako želim da ih pošalju. Čovek koji ih je uzeo pritisnuo ih je na srce i poklonio se, a zatim ih smestio u kapu. Ništa više nisam mogao da učinim. Povukao sam se u kabinet i neko vreme posvetio čitanju. Kako se, međutim, grof nije pojavljivao, latio sam se pisanja...

Grof se konačno pojavio. Seo je pored mene i obratio mi se svojim najmilozvučnijim glasom, dok je otvarao dva pisma: „Cigani su mi ovo dali i, mada ne znam odakle su stigla, pobrinuću se za njih. Vidi, molim te“, mora da ih je već pogledao, „jedno je vaše i to upućeno mom prijatelju Piteru Hokinsu, a drugo“, i tada otvorivši koverat on primeti čudne znake, te mu se lice smrknu a oči opako blesnuše, „drugo je neka podla stvar, uvreda prijateljstva i gostoprimstva! Nije potpisano. Pa, onda nije ni važno.“ I on mirno prepusti pismo i koverat plamenu lampe sve dok ih ne nestade. Zatim nastavi: „Pismo Hokinsu – to ću naravno poslati pošto je vaše. Vaša pisma su za mene svetinja. Oprostite mi, prijatelju, što sam, ne znajući da je pismo vaše, polomio pečat. Zar nećete da ga popravite?“ On mi pruži pismo i uz dvorski naklon dodade mi novi koverat. Šta mi je drugo preostalo nego da ponovo

ispišem adresu i da mu ga ćutke predam. Kada je izišao iz sobe, začuo sam kako se ključ tiho okrenuo u bravi. Minut kasnije priđoh vratima i probah kvaku – bila su zaključana.

Nakon jednog ili dva časa, grof je tiho ušao u sobu; njegov dolazak me je probudio, jer sam u međuvremenu bio prilegao na sofi. Bio je veoma učtiv i veseo na svoj naročiti način; videvši da sam spavao, on reče:

„Tako, moj prijatelju, umorni ste? Idite u krevet. Tamo se čovek najbolje odmori. Večeras neću imati zadovoljstvo da pričam sa vama, jer me čeka dosta posla, ali zato vi samo spavajte, molim vas." Pređoh u svoju sobu i legoh u krevet. Čudno, ali uopšte nisam sanjao. U očaju ima i mirnih trenutaka.

Trideset prvi maj. – Kada sam se jutros probudio, pomislio sam da bi bilo dobro premestiti nešto papira i koverata iz torbe u džep, kako bih mogao da pišem ako mi se kojim slučajem ukaže prilika za to; ali opet sam doživeo iznenađenje, šok!

Nestalo je ma i najmanjeg parčeta papira, a sa njim i sve moje beleške, podaci o prugama i putovanjima, kreditno pismo – u stvari, sve što bi mi moglo koristiti ako bih se jednom našao van zidina zamka. Sedoh i malo razmislih, a onda mi nešto pade na pamet, te se dadoh u pretraživanje torbe i ormana u koji sam smestio odeću.

Nije bilo odela u kome sam putovao, kao ni zimskog kaputa i pokrivača; nigde nije bilo ni traga od njih. Ovo mi liči na novi nitkovluk...

Sedamnaesti jun. – Jutros, dok sam sedeo na ivici kreveta, prebirajući po mislima, začuh spolja pucketanje bičeva, kaskanje i grebanje konjskih nogu po kamenoj stazi iza dvorišta. Sav radostan pohitah ka prozoru i videh kako u dvorište ulaze dve velike diližanse od kojih je svaku vuklo po osam snažnih konja, a svakim parom je upravljao po jedan Slovak, sa širokim šeširom, opasačem okovanim velikim ekserima, u prljavom ovčijem kožuhu i visokim čizmama. U rukama su držali dugačke motke. Potrčah ka vratima sa namerom da siđem i pokušam da im se pridružim dok

budu prolazili kroz glavni hol, jer sam pretpostavljao da će taj prolaz biti otvoren za njih. I opet doživeh šok: vrata su bila zatvorena sa spoljne strane.

Onda otrčah ponovo do prozora i stadoh da ih dozivam. Glupavo su me gledali i upirali u mene prstom, ali baš u tom trenutku „hetman“ Cigana iziđe i, videvši ih kako pokazuju prema mom prozoru, reče nešto što među njima izazva smeh. Od tog trenutka, nikakav moj trud, žalostivi krici ili očajnička preklinjanja nisu mogli da ih nateraju čak ni da me pogledaju. Odlučno su mi okrenuli leđa. U diližansama su se nalazili veliki četvrtasti sanduci sa drškama od debelih konopaca; očigledno su bili prazni, bar sudeći prema lakoći kojom su Slovaci rukovali njima i po zvuku koji su ispuštali kada bi ih grubo pomerili. Kada su sve sanduke istovarili i složili na veliku gomilu u uglu dvorišta, Ciganin im je dao novac, na koji su oni pljunuli u znak sreće, a zatim tromo otišli svaki do svog konja. Uskoro potom začuh pucketanje bičeva koje se gubilo u daljini.

Dvadeset četvrti jun, pre svitanja. – Sinoć me je grof rano napustio i zaključao se u svoju sobu. Čim sam smogao hrabrosti, potrčao sam zavojitim stepeništem i pogledao kroz prozor koji je gledao na jug. Mislio sam da ću ugledati grofa, jer kod njega se nešto događalo. Cigani su smešteni negde u zamku i obavljaju neke poslove. Siguran sam u to, jer s vremena na vreme čujem u daljini prigušeni zvuk koji kao da potiče od udaraca pijuka i ašova. Šta god da je, mora da predstavlja svršetak nekog nemilosrdnog nitkovluka.

Proveo sam na prozoru nešto manje od pola sata, kada ugledah kako nešto izlazi kroz grofov prozor. Povukoh se i stadoh pomno da osmatram. Na kraju se na moje oči pojavi ceo čovek. Za mene je novi šok predstavljalo to što je na sebi imao odelo koje sam nosio za vreme putovanja ovamo, a preko ramena prebačenu groznu torbu koju sam video da odnose one tri žene. Nije bilo nikakve sumnje u pogledu njegovog nauma sa mojom odećom! U tome se, znači, sastoji njegov novosmišljeni nitkovluk. Navešće ljude da pomisle kako su mene videli, a iz toga će izvući dvostruku korist: ja ću biti primećen u gradovima i selima kako šaljem na poštu svoja

pisma, a sve podlosti koje on bude počinio ovdašnji žitelji pripisaće meni.

Ljutila me je i sama pomisao da bi to moglo da se nastavi, dok sam ja ovde zatvoren poput pravog sužnja, ali bez zaštite zakona na šta čak i zločinac ima pravo i što može bar da mu pruži utehu.

Hteo sam da vidim grofa kada se bude vratio, tako da sam dugo uporno sedeo na prozoru. Odjednom primetih da na zracima mesečine plove neke čudne, male mrlje. Ličile su na najtananija zrnca prašine; kovitlala su se unaokolo i skupljala u grozdove na veoma nejasan način. Blaženo sam ih posmatrao osetivši kako me obuzima neki čudan spokoj. Naslonih se na odlučje prozora što sam udobnije mogao, kako bih što potpunije uživao u vazdušnom skakutanju.

A onda me nešto natera da ustanem, neko tiho, tužno zavijanje pasa daleko dole u dolini, koja je bila sakrivena od mog pogleda. U ušima mi je to zavijanje odzvanjalo mnogo glasnije, a lebdeće mrlje prašine kao da su stekle nove oblike, prateći zvuk dok su igrale na mesečini. Osetih kako se upirem da uzvratim na zov svojih nagona; ne, to su se moja duša i poluupamćena čuvstva upirali da odgovore na taj zov. Polako sam podlegao hipnozi! Prašina je sve brže poigravala, a zraci mesečine kao da su podrhtavali dok su mimo mene nestajali u mrak. Sve se više zrnaca okupljalo, stičući polako nejasna, utvarna obličja. U tom trenutku, već potpuno razbuđen, vladajući svim svojim čulima i vrišteći, dadoh se u trk sa tog mesta. Utvarna obličja koja su se postepeno otelotvorivala iz mesečevih zraka predstavljala su one tri sablasne žene koje mi je sudbina namenila. Pobegoh, i tek u svojoj sobi, gde nije bilo mesečine i gde je lampa snažno svetlela, osetih se nešto sigurniji.

Posle nekoliko časova začuh izvesno komešanje u grofovoj sobi, zvuke nalik na oštro cviljenje koje je ubrzo bilo ugušeno; zatim nastupi tišina, duboka, grozna tišina od koje sam se sledio. Dok mi je srce lupalo kao ludo, probah kvaku na vratima; bio sam zaključan u svojoj tamnici i nisam mogao ništa da preduzmem. Sedoh i zaplakah.

Dok sam tako sedeo, začuh zvuk koji je dolazio spolja, iz dvorišta – neku ženu kako očajnički plače. Požurih ka prozoru i, otvorivši ga, provirih kroz šipke. Tamo se zaista nalazila žena raščerupane kose i sa rukama skrštenim na srcu, kao što obično čini čovek zadihan od trčanja. Naslanjala se na ugao kapije. Kada je ugledala moje lice na prozoru, ona povika glasom punim pretnje: „Čudovište, vrati mi moje dete!“

Bacila se na kolena i, podigavši ruke, stala da uzvikuje neke reči glasom koji mi je lomio srce. Zatim je počela da čupa kosu i da se udara u grudi, prepustivši se neobuzdanim udarcima rastrojenih osećanja. Na kraju, ona jurnu napred i, mada je nisam mogao videti, čuo sam udarce pesnica o vrata.

A onda, negde daleko iznad moje glave, verovatno sa kule, začuh grofov glas kako doziva svojim hrapavim, metalnim šapatom. Na njegov poziv kao da je iz daljine odgovorilo zavijanje vukova. Nakon kraćeg vremena čopor vukova stvarno nagrnu, kao da se oslobodi brana, kroz široki ulaz u dvorište. Žena nije pustila ni glasa, a zavijanje vukova potraja veoma kratko. Ubrzo se udaljiše, jedan za drugim, oblizujući usta.

Nisam mogao da je žalim, jer sam znao šta se desilo sa njenim detetom. I bolje da je mrtva.

Šta da radim? Šta mogu da uradim? Kako da pobegnem od ovog užasnog robovanja noći, mraku i strahu?

Dvadeset peti jun, jutro. – Niko koga nije morila noć ne može znati kako je srcu i oku slatko i drago jutro. Kada se jutros sunce uzdiglo tako visoko da je dospelo do vrha velike kapije preko puta mog prozora, učinilo mi se da je na tom uzdignutom mestu guknuo golub sa luka. Strah me je namah napustio, kao da je predstavljao samo ogrtač od pare koji je iskopnio na toploti. Moram nešto preduzeti dok me drži hrabrost koju uliva dan. Prošle noći je jedno od mojih pisama sa naknadno stavljenim datumom otišlo na poštu; to je prvo iz kobnog niza koji će izbrisati svaki trag mog postojanja na ovom svetu.

Ne smem da mislim na to! Delati!

Uvek se noću događalo da sam bio zlostavljan, plašen ili na neki način u opasnosti ili u strahu. Još nijednom nisam video grofa pri dnevnoj svetlosti. Da on možda ne spava dok su drugi budni, da bi mogao biti budan dok drugi spavaju? Kad bih samo mogao da dospem u njegovu sobu? Ali nema načina. Vrata su uvek zaključana i za mene nema prolaza.

Prolaz, doduše, postoji, ako se neko usudi da krene njime. Zar i neko drugi ne bi mogao proći tamo gde njegovo telo prolazi? Sam sam ga video kako puzi kroz prozor; zašto ga ne bih oponašao i na taj način ušao kroz njegov prozor? To je očajnička mogućnost, ali moja potreba još je očajnija. Rizikovaću. U najgorem slučaju mogu samo poginuti; no, smrt čoveka nije isto što i smrt teleta, a u užasan drugi svet u svakom slučaju ću jednom stići. Nek mi bog bude na pomoći pri ovom zadatku! Zbogom, Mina, ako ne uspem; zbogom, moj odani prijatelju i poočime; zbogom svima, a kao poslednjoj od svih, zbogom tebi, Mina!

Nekoliko dana kasnije. – Pokušao sam i s božjom pomoći bezbedno sam se vratio u ovu sobu. Moram sve po redu zapisati. Krenuo sam dok sam još bio dovoljno hrabar pravo prema prozoru na južnoj strani i u trenu sam se našao napolju, na uskom rubu kamena koji se proteže oko zgrade na ovom njenom delu. Kamenje je bilo veliko i grubo istesano, a vreme je spralo malter između njega. Izuo sam čizme i krenuo na opasan, očajnički put. Jednom sam pogledao naniže kako bih se uverio da me iznenadni pogled na grozni ponor neće savladati, ali sam kasnije pazio da to ne ponovim. Veoma dobro sam znao pravac i udaljenost grofovog prozora i napredovao sam prema njemu što sam bolje umeo, kad se imaju u vidu raspoložive mogućnosti. Nisam osećao vrtoglavicu – pretpostavljam da sam bio suviše uzbuđen – a vreme koje je proteklo dok se nisam našao na prozorskom ispustu, pokušavajući da podignem okvir, učinilo mi se smešno kratkim. Bio sam pun poleta u trenutku kad sam se pognuo i gurnuo prvo nogu kroz prozor. Zatim sam se osvrnuo unaokolo, potraživši pogledom grofa, ali sa iznenađenjem i radošću otkrih da je soba prazna! Jedva da je i bila nameštena i to nekim čudnim stvarima koje kao da nikada niko nije koristio; nameštaj je bio sličnog stila kao i onaj

u južnim odanima i isto tako prekriven prašinom. Stadoh da tražim ključ, ali ga ne nađoh ni u bravi ni ma gde drugde. Pronašao sam samo u jednom uglu veliku gomilu zlata – zlata svih vrsta: rimskog, britanskog, austrijskog, mađarskog, grčkog i turskog novca, prekrivenog koprenom prašine, kao da je veoma dugo ležalo na podu. Nijednom komadu, koliko sam ja mogao da vidim, nije moglo biti manje od tri stotine godina. Bilo je tu i lanaca, ukrasa, poneki od njih bili su ukrašeni dragim kamenjem, ali svima je bilo zajedničko to što su stari i prašnjavi.

U drugom uglu sobe nalazila su se teška vrata. Probah da li su otvorena, jer kako nisam mogao da nađem ključ od sobe ili od spoljašnjih vrata, što je predstavljalo glavnu svrhu moga poduhvata, morao sam da nastavim sa traganjem, inače bi svi moji dosadašnji napori bili besmisleni. Bila su otvorena i vodila su kroz kameni prolaz do kružnog stepeništa koje se strmoglavo spuštalo. Siđoh, budno pazeći kuda stajem, jer je stepenište bilo mračno; jedina svetlost dopirala je kroz puškarnice teškog zdanja. Na dnu se nalazio taman prolaz nalik na tunel kroz koji je dopirao samrtnički bolestan miris, miris stare i nedavno prekopane zemlje. Što sam više odmicao prolazom, miris je postajao sve jači i teži. Konačno otvorih masivna vrata, koja su stajala odškrinuta, i nađoh se u staroj, razorenoj kapeli, koja je očigledno bila korištena kao grobnica. Krov je bio slomljen, a na dva mesta stepenice su vodile u podzemne grobnice. Tle je nedavno bilo prekopano, a zemlja natovarena u velike, drvene sanduke i to one koje su doneli Slovaci. Nije bilo nikog u okolini i ja se dadoh u potragu za još kojim izlazom, ali ne nađoh nijedan. Tada stadoh da pretražujem svaki pedalj tla, da ne bih šta propustio. Spustio sam se čak i u grobnice, u kojima se borila nejasna svetlost, mada mi se od tog poduhvata steglo srce. U dve u koje sam sišao nisam pronašao ništa do delove starih kovčega i naslaga prašine; u trećoj, međutim, otkrih nešto.

Tamo je, u jednom od velikih sanduka, kojih je bilo ukupno pedeset, na gomili sveže iskopane zemlje ležao grof! Bio je ili mrtav ili je spavao, ne bih umeo tačno da kažem – jer oči su mu bile otvorene, ali ne i staklaste kako je to obično kod mrtvaca; obrazi su takođe zadržali toplotu života i pored silnog bledila, a

usne su bile crvene kao i uvek. Nisam primetio nikakvo kretanje, otkucaje bila, dah ili lupanje srca. Nagnuh se nad njim i pokušah da pronađem ma kakav znak života, ali sve je bilo uzalud. On tu nije mogao dugo da leži, jer bi zadah zemlje nestao nakon nekoliko časova. Jedna strana sanduka služila mu je kao pokrivač i bila je mestimično izbušena. Pomislih da možda nema ključeve kod sebe, te stadoh da ih tražim, ali već u prvom trenutku susretoh pogled njegovih mrtvih očiju, a u njima, iako su izgledale mrtve i nisu bile svesne mene i mog prisustva, takvu mržnju da sam smesta zbrisao odatle. Grofovu sobu sam napustio kroz prozor i ponovo se uspuzao uza zid zamka. Vrativši se u svoju sobu, bacih se dahćući na krevet i pokušah da razmišljam...

Dvadeset deveti jun. – Današnji datum nosi moje poslednje pismo i grof je ponovo preduzeo korake da dokaže njegovu verodostojnost, jer sam ga video kako napušta zamak kroz isti onaj prozor i to u mojoj odeći. Dok se poput guštera spuštao niza zid, poželeh da imam pušku ili neko drugo smrtonosno oružje kojim bih mogao da ga uništim; ali bojim se da nikakvo oružje iskovano čovečjom rukom ne bi moglo da mu naškodi. Nisam se usudio da sačekam njegov povratak, jer sam se plašio da ne sretnem one čudne sestre. Vratio sam se u biblioteku i čitao sve dok me san nije savladao.

Probudio me je grof, smrknuta pogleda kakav samo čovek može da uputi. Obrati mi se ovim rečima:

„Sutra se, moj prijatelju, moramo rastati. Vi ćete se vratiti u svoju divnu Englesku, a ja nekom poslu od čijeg ishoda zavisi da li ćemo se ikada više sresti. Vaše pismo je poslato; sutra neću biti ovde, ali sve će biti spremno za vaš put. Ujutru dolaze Cigani, koji imaju ovde neka posla, a prispeće i neki Slovaci. Kada oni budu otišli, po vas će doći moja kočija koja će vas odvesti do Prolaza Borgo, gde ćete sačekati diližansu koja ide iz Bukovine za Bistricu. Ali nadam se da ćemo se još sresti u Zamku Drakula.“ Sumnjao sam u ono što je rekao, te odlučih da isprobam njegovu iskrenost. Iskrenost! Liči mi na huljenje kada tu reč ispisujem u vezi sa jednim takvim čudovištem. Ja ga otvoreno upitah:

„Zašto ne mogu da krenem noćas?“

„Zato, dragi gospodine, što su moj kočijaš i konji na jednom zadatku.“

„Ali biće mi zadovoljstvo da hodam. Želim smesta da odem.“ On se nasmeši tako blagim, mekim, đavoljim osmehom da sam bio uveren da se iza njegove uglađenosti krije neka prevara.

„A vaš prtljag?“, upita me.

„Nije mi stalo do njega. Mogu poslati po njega kasnije.“

Grof ustade i obrati mi se tako slatko i uljudno, da sam morao da protrljam oči, koliko je sve izgledalo nepatvoreno: „Vi, Englezi, imate izreku koja mi je veoma draga, jer je njen duh sličan onome koji vlada među našim bojarima: ’Pozdravite dolazećeg, požurite odlazećeg gosta’ Pođite sa mnom, moj dragi, mladi prijatelju. U mojoj kući nećete ostati ni časa duže protiv svoje volje, mada sam tužan zbog vašeg odlaska kao i zbog činjenice što ste tako iznenada poželeli da odete. Dođite!“ Svečanog držanja, sa lampom u ruci, on krenu ispred mene niz stepenice i duž hola. Iznenada stade.

„Hark!“

Iz neposredne blizine začu se zavijanje mnogobrojnih vukova. Izgledalo je da je započelo u trenutku kada je podigao ruku, kao što se pod dirigentskom palicom oglasi muzika kakvog velikog orkestra. Nakon kratkog zastoja on nastavi na svoj svečani način prema kapiji, ukloni teške reze, raspetlja debele lance i poče da je otvara.

Na moje veliko zaprepašćenje shvatih da su bila nezaključana. Sumnjičavo se osvrnuh na sve strane, ali nisam mogao da primetim nikakav ključ. Čim su vrata počela da se otvaraju, zavijanje vukova koji su se nalazili napolju postade jače i ljuće; crvene čeljusti sa zubima koji su škrgutali i stopala sa tupim kandžama koja su otkrivali u skoku nagrnuše kroz poluotvorena vrata. Shvatio sam da je u tom trenutku borba protiv grofa bila beskorisna. Protiv ovakvih saveznika, koji su slepo slušali njegova naređenja, nisam mogao ništa. Ali vrata su se i dalje lagano otvarala, a u međuprostoru je stajao samo grof. Iznenada mi pade na pamet da je ovo možda trenutak i sredstvo moje propasti; predaće me vukovima i to na moje sopstveno navaljivanje. U ovoj

zamisli dostojnoj samog grofa bilo je đavolske opakosti, te ja, koristeći svoju poslednju priliku, povikah: „Zatvorite vrata, sačekaću do sutra!“, i pokrih lice rukama da bih sakrio suze gorkog razočaranja. Jednim zamahom snažne ruke grof zatvori vrata. Velike reze zazvečaše i taj zvuk stade da odzvanja duž hodnika dok ih je on uglavljivao na svoja mesta.

U tišini se vratismo u biblioteku i nakon minut-dva ja otidoh u svoju sobu. Poslednji put kada sam video grofa Drakulu slao mi je poljubac. Oči su mu pobedonosno blistale crvenim sjajem, a na licu mu je titrao osmeh kojim bi mogao da se ponosi i sam Juda u paklu.

Otišao sam u sobu s namerom da legnem, ali mi se učinilo da čujem šaputanje na vratima. Tiho se prikradoh do njih i oslušnuh. Sem ako me uši nisu prevarile, bio je to grofov glas:

„Nazad, nazad, na vaše mesto! Vaše vreme još nije došlo. Čekajte. Budite strpljivi. Sutrašnja noć, sutrašnja noć pripada vama!“ Zatim se začuo tihi, slatki žamor smeha i ja u besu otvorih vrata, ali napolju ugledah samo one tri žene kako se oblizuju. Kada sam se pojavio, one prsnuše u strašan smeh i pobegoše.

Vratih se u sobu i bacih na kolena. Zar je tako blizu kraj? Sutra! Sutra! Bože, pomozi mi, kao i onima kojima sam drag!

Trideseti jun, jutro. – Ovo su možda poslednje reči koje ću ikada upisati u ovaj dnevnik. Spavao sam do pred zoru, a kada sam se probudio, bacio sam se na kolena jer sam zaključio da smrt, ako dođe, treba da me nađe spremnog.

Konačno osetih gotovo neprimetnu promenu u vazduhu, po čemu sam znao da je došlo jutro. Zatim je usledilo drago kukurikanje i ja se osetih sigurnijim. Radosnog srca, otvorih vrata i otrčah do hodnika. Video sam sinoć da su vrata bila otključana i mogućnost za bekstvo mi je sada bila nadohvat ruke. Prstima koji su podrhtavali od nestrpljenja otkačih lance i skinuh teške reze.

Ali vrata ni da se pomaknu. Uhvati me očajanje. Vukao sam i vukao i tresao, dok onakva masivna kakva su bila nisu počela da podrhtavaju u okviru. A onda ugledah navučenu rezu u bravi. Bila su dakle zaključana nakon što sam se rastao sa grofom.

Tada me obuze divlja želja da dođem do ključa bez obzira na rizik i tu, u tom trenutku, odlučih da se ponovo spustim preko zida do grofove sobe. Mogao bi da me ubije, ali smrt je u ovom trenutku izgledala sretniji izbor od mogućih zala. Bez oklevanja potrčah do istočnog prozora i, spuštajući se niza zid, kao i ranije stigoh do grofove sobe. Bila je prazna, kao što sam i očekivao. Nigde nisam video ključ, ali gomila zlata još uvek je bila na istom mestu. Prođoh kroz vrata u uglu, pa niz zavojite stepenice i kroz dugi prolaz do stare kapele. Sada sam dobro znao gde ću pronaći čudovište koje sam tražio.

Veliki sanduk nalazio se na istom mestu, priljubljen uza zid, ali poklopac je bio samo položen na njega, a ne prikucan, premda su ekseri već stajali na svojim mestima, spremni da budu zakucani. Znao sam da moram pretražiti telo ne bih li našao ključ, tako da sam podigao poklopac i prislonio ga uza zid: tada ugledah nešto što mi je dušu ispunilo užasom. U sanduku je ležao grof, ali kao da je bio podmlađen, jer su mu seda kosa i brkovi poprimili tamnu gvozdenosivu boju; obrazi su mu bili puniji, a bela koža je u donjim slojevima izgledala crvena poput rubina; usta su mu bila crvenija nego ikad, jer su mu se na usnama još nalazile mrlje sveže krvi koja je kapala iz uglova i slivala se niz bradu i vrat. Čak je izgledalo kao da su mu i upale, goruće oči smeštene usred nabreklog mesa, jer su kapci i podočnjaci bili naduveni. Sve je ukazivalo na to da se cela ta grozna spodoba jednostavno nasitila krvlju; ležao je kao neki prljavi pohotljivac, iscrpljen od dobijene doze. Stresao sam se dok sam se saginjao da ga dodirnem i svako moje čulo protivilo se tome; ali morao sam da ga pretražim jer sam znao da sam u suprotnom izgubljen. Sledeće noći sigurno bi bio priređen banket na kojem bih ja bio poslužen onim trima. Pretražio sam celo telo, ali ni traga od ključa. Zaustavih se i pogledah grofa. Na njegovom naduvenom licu igrao je podrugljiv osmeh koji me je izluđivao. Preda mnom se nalazilo biće kome sam pomogao da se preseli u London, gde bi, možda, vekovima mogao, u vrevi milionskog grada, da zasićuje svoju žeđ za krvlju i da stvori novi krug poludemona koji bi se stalno uvećavao i napadao bespomoćne. I sama ta pomisao dovodila me je do ludila. Obuze me strašna želja da svet oslobodim jednog takvog

čudovišta. Pri ruci nisam imao nikakvo smrtno oružje, ali zgrabih lopatu koju je radnik koristio da napuni sanduke i visoko je podignuvši, s ivicom okrenutom nadole, upravih je prema mrskom licu. Ali u času kada sam to učinio, glava se najednom okrenu, i na mene pade pogled ispunjen sjajem aždajskog užasa. To kao da me je ukočilo, a lopata mi se okrenu u ruci, odskoči od lica i napravi samo duboku zasekotinu iznad čela. Zatim mi skliznu iz ruke i pade preko sanduka; dok sam je uklanjao odatle, ivica oštrica zahvati rub poklopca koji ponovo pade preko sanduka i zakloni od mene taj grozni prizor. Poslednje što sam video bilo je naduveno lice, umrljano krvlju kako se zlobno ceri. Lice koje će verovatno taj izraz zadržati i u najcrnjem paklu.

Mozgao sam i mozgao šta dalje da preduzmem, ali um kao da mi je bio u vatri, tako da sam u stvari samo čekao dok me je obuzimalo očajanje. U tom čekanju začuh iz daljine cigansku pesmu, raspevane vesele glasove koji su se sve više približavali; kroz pesmu se probijao i zvuk kotrljanja teških točkova i pucketanje bičeva; pristizali su Cigani i Slovaci o kojima mi je grof govorio. Po poslednji put sam se osvrnuo oko sebe i zavirio u sanduk u kome se nalazilo odvratno telo, da bih zatim pobegao sa tog mesta u grofovu sobu, odlučivši da jurnem napolje u trenutku kada se vrata otvore. Osluškivao sam napregnutih ušiju, dok nisam čuo škripu ključa u velikoj bravi i otvaranje teških vrata. Mora da je bilo još načina da se uđe, ili je neko imao ključ nekih od zaključanih vrata. Zatim je do mene dopro zvuk mnogih koraka, koji se brzo izgubio u nekom od prolaza, odakle je zatim odzvanjao samo reski odjek. Okrenuh se da ponovo potrčim prema podzemnoj grobnici, gde bih mogao možda da pronađem novi ulaz; ali u tom trenutku nešto što je ličilo na iznenadni nalet vetra zatvori vrata prema zavojitom stepeništu tako snažno da strese prašinu sa grede iznad vrata. Kada sam pritrčao da ih otvorim, uvideh da je to nemoguće. Opet sam bio zatvorenik, a mreža zle sudbine još jače se stegla oko mene.

Dok ovo pišem, u prolazu ispod mene čuje se tapkanje mnogih nogu kao i buka koju prave spušteni predmeti, bez sumnje sanduci, ispunjeni zemljom. Čuje se i ukucavanje; to zaptivaju

sanduk. Sada razabirem teške korake koji se vraćaju duž hodnika kao i lupkanje mnogo neopterećenih nogu iz njih.

Vrata su ponovo zatvorena i lanci zveče; tu je i čegrtanje ključa u bravi; čujem kako izvlače ključ; zatim se neka druga vrata otvaraju i zatvaraju; čujem škripu brave i reze.

Hark! U dvorištu i niz kameniti put kotrljaju se teški točkovi, čuje se pucketanje bičeva i hor Cigana čiji se glasovi sve više udaljavaju.

Ostao sam sam-samcit u zamku sa onim strašnim ženama. Grozno! Mina je isto tako žena, ali tu prestaje svaka sličnost. One su đavoli pakla!

Ne želim da ostanem nasamo s njima; pokušaću da siđem duž zida zamka dalje nego što sam to do sada činio. Poneću nešto zlata ne bi li mi kasnije ustrebalo. Možda ću pronaći i put da odem sa ovog groznog mesta.

A tada, pravac kuća! Pravac najbrži i najbliži voz! Što dalje od ovog prokletog mesta, proklete zemlje po kojoj još uvek hodi đavo i njegov nakot!

Božja milost je ipak bolja od ovih čudovišta, a litica je strma i visoka. U njenom podnožju čovek može da spava – kao čovek. Zbogom svima! Mina!

PETA GLAVA

PISMA – LUSI I MINA

Pismo gospođice Mine Mari gospođici Lusi Vestenra

9. maj

Najdraža Lusi,

Oprosti što ti dugo nisam pisala, ali jednostavno sam bila pretrpana poslom. Život pomoćne učiteljice ponekad je zamoran. Čeznem da budem s tobom, pored mora, gde možemo slobodno da razgovaramo i gradimo kule u vazduhu. U poslednje vreme veoma sam mnogo radila, jer želim da idem u korak sa Džonatanovim studijama; takođe sam veoma marljivo vežbala stenografiju. Kada se venčamo, biću Džonatanu od koristi; ako budem u stanju da stenografišem dovoljno dobro, moći ću da zapisujem ono što on želi da na ovaj način bude zabeleženo i kasnije da to prekucam na mašini, što takođe predano vežbam. On i ja se ponekad dopisujemo stenografski, a on vodi stenografski dnevnik na svojim putovanjima po inostranstvu. Kada budem s tobom, i ja ću voditi dnevnik na isti način. Ne mislim na one dnevnike od po dve strane sedmično, sa nedeljom strpanom u ugao, već na dnevnik koji ću voditi kada god osetim potrebu za tim. Ne verujem da će se u njemu naći mnogo stvari koje bi zanimale druge ljude; ali on i neće biti namenjen za njih. Mogu ga jednog dana pokazati Džonatanu, ako u njemu bude išta vrednog da podelim s njim, ali to će doista biti samo vežbanka. Pokušaću da radim ono što sam videla da rade novinarke: da pravim intervjue, i pokušavam da se prisetim

razgovora. Rekli su mi da sa malo vežbe čovek može da se priseti svega što je čuo tokom dana. Ipak, videćemo. Izneću ti sve svoje male planove kada se sretnemo. Upravo sam dobila nekoliko na brzinu napisanih redova od Džonatana iz Transilvanije. Dobro je i vratiće se za oko nedelju dana. Čeznem da čujem kakve vesti donosi. Mora da je veoma lepo posetiti nepoznate zemlje. Pitam se hoćemo li ih – mislim na Džonatana i mene – ikada posetiti zajedno. Sat otkucava deset sati. Doviđenja.

Voli te tvoja Mina

Ispričaj mi sve novosti kada budeš pisala. Već duže vremena nisam dobila ni glasa od tebe. Čujem da se nešto šuška, i to naročito o jednom visokom, zgodnom muškarcu kovrdžave kose???

Pismo Lusi Vestenra Mini Mari

Ulica Čatam 17, sreda

Najdraža Mina,

Moram reći da si me *veoma* nepravedno optužila da sam lenja u pisanju. *Dvaput* sam ti pisala od kada smo se rastale, a i tvoje poslednje pismo bilo je tek *drugo* po redu. Osim toga, nemam šta da ti kažem. Zaista se ne događa ništa što bi te zanimalo. U ovo vreme u gradu je vrlo prijatno i često posećujemo galerije slika, idemo u šetnju i na jahanje u park. Što se tiče visokog kovrdžavog muškarca, pretpostavljam da je reč o gospodinu koji me je pratio na poslednjem koncertu. Neko je očigledno već ispreo priču oko toga. To je bio gospodin Holmvud. On nas često posećuje i odlično se slaže sa mamom; imaju toliko zajedničkih tema za razgovor. Pre izvesnog vremena sreli smo čoveka *kao stvorenog za tebe*, samo da ti već nisi verena sa Džonatanom. Odlična je *partija*, zgodan, imućan i iz dobre porodice. Lekar je i zaista je veoma pametan. Pravi biser! Tek mu je dvadeset devet godina, a već poseduje vlastitu ludnicu kojom sam upravlja. Predstavio mi ga je gospodin

Holmvud; svratio je jednom da nas poseti i od tada često navraća. Mislim da je jedan od najodlučnijih ljudi koje sam ikada videla, a s druge strane i najstaloženiji od svih. Izgleda tako hladnokrvan. Mogu zamisliti koliku tek moć poseduje nad svojim pacijentima. Ima čudnu naviku da čoveka gleda pravo u lice, kao da se trudi da mu pročita misli. I sa mnom je to često pokušavao, ali laskam sebi da je naišao na tvrd orah. To mi kaže ogledalo. Jesi li ikada pokušala da prozreš vlastito lice? Ja *jesam* i mogu ti reći da to i nije tako loš način proučavanja. Može ti čak zadati više muke nego što bi to i zamislila ako nikada ranije nisi probala. Kaže mi da sam za njega veoma neobičan slučaj što se tiče psiholoških izučavanja, što je i moje skromno mišljenje. Dobro ti je poznato da mene preterano ne zanimaju haljine, pa nisam u stanju da ti opišem novu modu. Voditi računa o haljinama prilična je gnjavaža. Opet se izražavam u slengu, ali nije važno; Artur to kaže svaki dan. Eto, sve sam ti rekla. Mina, mi smo poveravale jedna drugoj tajne još od *detinjstva;* spavale smo i jele zajedno, smejale se i plakale zajedno tako da sada, iako sam već sve rekla, želim da dodam još nešto. Oh, Mina, zar nisi pogodila? Volim ga. Crvenim dok ovo pišem, jer isto tako *mislim* da i on voli mene, mada mi to još nije rekao. Ali, oh, Mina, volim ga. Volim ga! Eto, ovo mi čini dobro. Želim da sam s tobom, draga, da sedimo raskomoćene pored vatre, kao što smo to često činile; tada bih pokušala da ti opišem šta osećam. Ne znam kako mi polazi za rukom da sve ovo napišem, čak i tebi. Plašim se da prestanem, jer ću pocepati pismo, a ne želim da ga završim, pošto imam silnu potrebu da ti sve ispričam. *Smesta* mi odgovori, da bih znala šta ti o svemu tome misliš. Mina, moram da prekinem. Laku noć. Blagoslovi me u svojim molitvama. Mina, moli se za moju sreću.

Lusi

P. S. Ne moram da ti kažem da je ovo tajna. Još jednom ti želim laku noć.

L.

24. maj

Moja najdraža Mina,

Po sto puta ti hvala na tvom divnom pismu! Osećala sam se tako prijatno što sam ti sve rekla i što sam dobila tvoju podršku.

Draga moja, gde ima dima, ima i vatre. Koliko su samo istinite stare poslovice. Evo, u septembru ću napuniti dvadeset godina i do danas me niko nije zaprosio, mislim odistinski, a danas sam dobila tri ponude. Zamisli samo! Tri prosidbe u jednom danu! Zar to nije strašno! Žalim, odista i iskreno žalim dva jadna momka. Oh, Mina, toliko sam srećna i ne znam šta bih sa sobom. Tri prosidbe! Ali, za ime božje, nemoj ništa reći nijednoj od devojaka, jer će im pasti na um svakojake nastrane pomisli. Biće povređene i osećaće se odbačene ako prvog dana koji provedu kod kuće ne dobiju bar šest ponuda za brak. Neke devojke su tako sujetne. Ti i ja, Mina, koje smo verene i koje ćemo se uskoro srediti i postati trezvene, stare, udate žene, možemo da preziremo sujetu. Ispričaću ti o toj trojici, ali to moraš kriti, draga, *od svakoga,* sem, naravno, od Džonatana. Reći ćeš mu, kao što bih i ja, da sam na tvom mestu, kazala Arturu. Žena treba sve da kaže mužu – zar ne misliš tako, draga? – a moram biti i pravična. Žene, a naročito supruge, treba da budu pravične kao što su to i muškarci; a žene, bojim se, nisu uvek takve kakve bi trebalo da budu. E pa, draga moja, broj Jedan je došao upravo pred ručak. Pričala sam ti o njemu, doktoru Džonu Sjuardu, čoveku koji radi u ludnici i ima isturenu vilicu i visoko čelo. Spolja je izgledao veoma hladan, ali sam primetila da je nervozan. Očigledno se preslišavao da mu ne bi promakla neka sitna greška i moram reći da mu je uspevalo svega da se seti; ipak je gotovo seo na svoj svileni šešir, što muškarci obično ne čine kad su smireni, a kada je neopozivo želeo da istakne svoju nonšalantnost, stao je da se poigrava lančetom od čega sam gotovo počela da vrištim. Obratio mi se, Mina, veoma otvoreno. Rekao mi je da sam mu veoma draga, mada me tek odskora poznaje, i da će mu život sa mnom biti lepši i veseliji. Spremao se da mi kaže koliko će biti nesrećan ako ja ne marim za njega, ali, videvši da plačem, izvinio se što je bio tako grub i izjavio da ništa više neće

dodati da me ne bi mučio. Zatim je prekinuo razgovor i upitao me da li bih ga s vremenom mogla zavoleti; kada sam odmahnula glavom, ruke su mu zadrhtale i nakon kraćeg oklevanja on me upita da li mi je stalo do nekog drugog. Veoma lepo me je to upitao, rekavši da ne želi da iznudi poverenje od mene, već samo da sazna istinu jer, ako je ženino srce slobodno, za muškarca još uvek postoji nada. Tada sam, Mina, osećala kao svoju dužnost da mu kažem kako postoji neko drugi. Samo toliko sam mu rekla, nakon čega je on ustao i, onako jak i ozbiljan, uhvatio me za ruke, rekavši kako se nada da ću biti srećna i da ako mi ikada bude potreban prijatelj mogu da računam na njega kao na jednog od najboljih. Oh, Mina, draga, ne mogu da se suzdržim od plača; moraš mi oprostiti što je ovo pismo puno mrlja. Sama prosidba je lepa stvar i sve već u tom stilu, ali nema nimalo sreće u tome što moraš gledati nekog jadnog momka, za koga znaš da te iskreno voli, kako odlazi slomljenog srca, a pritom znaš da, ma šta on rekao u tom trenutku, ti sasvim nestaješ iz njegovog života. Draga moja, za sada moram ovde da prekinem; osećam se tako jadno, iako sam veoma srećna.

Uveče.

Artur je upravo otišao i sada sam mnogo raspoloženija nego kada sam prekinula pisanje, pa mogu da nastavim priču o tom danu. Broj Dva je, draga moja, došao posle ručka. On je divan mladić, Amerikanac iz Teksasa; izgleda veoma mladoliko i sveže, pa nikako ne mogu da poverujem da je posetio toliko mesta i doživeo toliko pustolovina. Saosećam se jadnom Dezdemonom, čije su uši bile ispunjene silnim opasnim pričama, makar ih pričao i crnac. Pretpostavljam da smo mi žene strašne kukavice i da mislimo kako će nas muškarac osloboditi strahova, te se stoga udajemo za njega. Sada znam šta bih radila da sam muškarac i da želim da me zavoli neka devojka. Ne, ne znam, jer gospodin Moris je bio taj koji nam je pričao sve te priče, a Artur nikada nije nijednu ispričao, pa ipak... Draga moja, pomalo sam brzopleta. Gospodin Kvinsi P. Moris zatekao me je samu. Ne, nije baš tako, jer Artur je dva puta pokušao da iskoristi priliku, a i ja sam mu pomagala koliko sam mogla; ne stidim se da to sada priznam.

Moram ti unapred reći da gospodin Moris ne govori uvek u slengu – hoću reći, nikada kada razgovara sa strancima ili pred njima, jer je stvarno dobro odgojen i učtiv – ali video je da mi se dopada kada govori američkim slengom pa je uvek u mom prisustvu, i kada nije bilo nikoga ko bi se zgražavao, pričao mnoge smešne stvari. Plašim se, draga moja, da ih je sve morao izmišljati, jer su se neverovatno slagale sa svim ostalim što je imao da kaže. Ali tako ti je to sa slengom. Ne znam da li ću ikada umeti da govorim u slengu; ne znam ni da li se to Arturu uopšte dopada, jer ga nikada nisam čula da se njime koristi. Gospodin Moris je seo pored mene sa jako srećnim i veselim izrazom lica, ali ipak sam primetila da je bio veoma nervozan. Uhvatio me je za ruku i slatko rekao:

„Gospođice Lusi, znam da ne vredim čak ni toliko da vam usijam cipelice, ali mislim da će vam se, ako budete čekali da naiđete na čoveka koji to zavređuje, pridružiti sedam mladih dama sa svetiljkama kada budete odlazili sa njim. Hoćete li se, eto tako, spregnuti sa mnom, pa da krenemo drugim putem zajedno, upregnuti u duple amove?“

Bio je veoma raspoložen i veseo, pa nije izgledalo ni upola tako teško odbiti ga kao što je to bio slučaj sa sirotim gospodinom Sjuardom. Rekoh mu, što sam najozbiljnije mogla, da ništa ne znam o venčanju i da još nisam spremna za uprezanje. Na šta on reče da mu je jasno kako je govorio dosta neozbiljno, ali da se nada da ću mu oprostiti ako je pogrešio u jednom za njega tako teškom i značajnom trenutku. Dok je to govorio, zaista je bio ozbiljan, pa sam se i ja uz njega osećala pomalo ozbiljna – znam, Mina, smatraćeš me za strašnu koketu – mada priznajem da nisam mogla da se otrgnem izvesnom likovanju, jer on je bio drugi u jednom danu. A zatim, draga moja, pre nego što sam uspela i reč da prozborim, on stade savršeno da mi se udvara, polažući svoje srce i dušu pred moje noge. Izgledao je tako ozbiljan, da nikada više neću pomisliti kako muškarac mora uvek biti vragolast, a nikad ozbiljan, zato što je ponekad veseo. Pretpostavljam da je zapazio nešto na mom licu što ga je preseklo, jer je iznenada zastao i rekao muški vatreno da bih ga sigurno zavolela da sam bila slobodna:

„Lusi, znam da ste poštena devojčica. Ne bih bio ovde i ne bih vam sve ovo govorio da nisam verovao u čistotu vašeg karaktera koja se proteže do samih dubina vaše duše. Recite mi, kao drug drugu, postoji li neko do koga vam je stalo. Ako postoji, neću vam više nikada dosađivati, ali biću, ako mi to dozvolite, vaš vrlo odani prijatelj.“

Draga Mina, zašto su muškarci tako plemeniti, kada ih mi žene nismo ni najmanje dostojne? Gotovo da sam ismejala ovog velikodušnog i istinskog gospodina. Briznuh u plač – plašim se, mila, da ćeš pomisliti kako je ovo pismo u mnogo čemu aljkavo – ali zaista sam se veoma loše osećala. Zašto devojka ne može da se uda za tri muškarca, ili za onoliko njih koliko je žele, i tako uštedi sebi sve nevolje? Ali ovo je jeres i nisam smela to da kažem. Drago mi je što mogu reći da sam i pored toga što sam plakala bila u stanju da pogledam u hrabre oči gospodina Morisa i da mu bez okolišanja priznam:

„Da, postoji neko koga volim, mada mi on još do sada nije izjavio ljubav.“ Bila sam u pravu što sam mu se poverila, jer se njegovo lice ozari i on ispruži obe ruke prihvativši moje – mislim da sam ih sama položila u njegove – a zatim srdačno reče:

„To je moja hrabra devojka. Bolje je propustiti priliku da vas dobijem, nego dobiti bilo koju drugu devojku na svetu. Ne plačite, draga moja. Ako je to zbog mene, ja sam tvrd orah i stojećki ću to podneti. Ali, ako taj drugi momak još nije shvatio svoju sreću, bilo bi mu bolje da je što pre potraži ili će imati sa mnom posla. Devojčice, vaše poštenje i odvažnost načinili su od mene vašeg prijatelja, a prijatelj se radije sreće nego ljubavnik; u svakom slučaju, mnogo je nesebičniji. Draga moja, predstoji mi prilično usamljenička šetnja odavde do večnosti. Zar mi nećete podariti bar jedan poljubac? To bi bilo nešto što bi i sada i ubuduće sjalo za mene u tami. Znate, vi to možete, samo ako zaželite, jer se taj drugi dobri momak – mora da je dobar, draga moja i otmen, jer ga inače vi ne biste mogli voleti – još nije izjasnio.“ To me je potpuno osvojilo, Mina, jer bilo je tako hrabro i slatko od njega, a i plemenito, kad se ima u vidu da je govorio o suparniku... zar ne?... i s obzirom na to da je bio tako tužan; nagnula sam se i poljubila

ga. Ustade, i dalje me držeći za ruke, i dok me je gledao – plašim se da sam u tom trenutku silno porumenela – reče:

„Devojčice, držim vas za ruku, vi ste me poljubili i, ako zbog svih tih stvari ne postanemo prijatelji, onda ni zbog čega drugog nećemo. Hvala vam na vašoj slađanoj iskrenosti i doviđenja.“ On mi snažno stisnu ruku i, uzevši šešir, izađe iz sobe, ne osvrnuvši se, bez suze u oku, drhtaja ili zastajkivanja; a ja plačem poput bebe. Oh, zašto jedan takav muškarac mora biti nesrećan kada ima mnogo devojaka koje bi obožavale i samo tle po kome on hoda? Znam da bi to sa mnom bio slučaj samo da sam slobodna – ali ja ne želim da budem slobodna. Draga moja, sve me je ovo što sam ti ispričala veoma uznemirilo i osećam da ovog trenutka ne bih mogla da pišem o sreći; ne želim da ti pišem o broju Tri dok sve ne bude podređeno sreći. Uvek te voli tvoja

Lusi

P. S. – Oh, o broju Tri – ne moram da ti pišem o broju Tri, zar ne? A i inače je bilo sve zbrkano; čini mi se da je samo trenutak prošao od njegovog ulaska u sobu i već su se njegove ruke našle oko mojih ramena i on me je ljubio. Bila sam vrlo, vrlo srećna i stvarno ne znam šta sam to učinila da sam tu sreću i zaslužila. U budućnosti jedino moram pokušati da dokažem kako nisam nezahvalna za svu božju dobrotu koja mi je poslala takvog ljubavnika, muža i prijatelja.

Zbogom.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA
(zapis sačuvan na fonografu)

Dvadeset peti april. – Danas nemam apetita. Ne mogu da jedem, ne mogu da se odmaram, pa se dadoh u vođenje dnevnika. Od kada sam juče dobio korpu, ispunjava me neko osećanje praznine; ništa na svetu mi ne izgleda dovoljno važno da ne bi bilo vredno truda. Kako znam da je jedini lek za to rad, siđoh među pacijente. Izabrah jednog koji se pokazao veoma podatan za

zanimljivo proučavanje. Ima toliko čudne zamisli i u toj meri ne liči na običnog ludaka, da odlučih da što dublje prodrem u njegovu ličnost. Danas sam se, izgleda, više nego ikada ranije približio srži njegove tajne.

Ispitivao sam ga podrobnije nego pre, sa težnjom da zagospodarim činjenicama njegovih halucinacija. U načinu na koji sam sprovodio ispitivanje bilo je, sada to uviđam, nečeg okrutnog. Kao da sam se trudio da ga podržim u njegovom ludilu – od čega sam inače u radu sa ostalim pacijentima bežao kao od samog pakla. *(Podsetnik:* pod kojim uslovima *ne bih* izbegavao pakao?) *Omnia Romae vernalia sunt.*[2] I pakao ima svoju cenu! *I jedna reč mudrima je dovoljna.* Ako postoji išta u pozadini ovog nagona, biće vredno kasnije ga slediti i to *tačno,* te ne bi bilo zgoreg da odmah počnem...

R. M. Renfild, starost pedeset devet godina. Sangvinički karakter; velika fizička snaga; morbidna uzbudljivost; razdoblja tame koja se završavaju nekom uvreženom idejom u koju ne mogu da proniknem. Pretpostavljam da se sam sangvinički karakter i uznemirujući uticaj okončavaju u mentalno iskonstruisanom završetku; možda je opasan, verovatno je opasan ako je nesebičan. Kod sebičnog čoveka oprez je sigurno oklop kako za njegove protivnike tako i za njega samog. Smatram da kada je *ja* oslonac, centripetalna sila stoji u ravnoteži sa centrifugalnom; kada dužnost, slučaj i tako dalje predstavljaju oslonac, potonja sila je glavna i jedino neki naročit slučaj ili niz slučajeva mogu da je postave u ravnotežu.

Pismo Kvinsija P. Morisa čas. Arturu Holmvudu

25. maj

Dragi Arte,

Ispredali smo priče pored logorske vatre u preriji; vidali jedan drugom rane pošto smo pokušali da se spustimo u Markesas;

[2] Rimljani su prevrtljivi. (Prim. prev.)

nazdravljali na obalama jezera Titikaka. Ima još priča koje se mogu ispresti, rana za lečenje, kao i novih zdravica. Hoćeš li da to bude pored moje logorske vatre sutra uveče? Ne oklevam da te to pitam, jer znam da je izvesna dama pozvana na izvesnu večeru sa poselom, te da si slobodan. Biće samo još naš stari drugar iz Koreje, Džek Sjuard. Da, dolazi i on, i obojica želimo da pomešamo suze nad vinskom čašom i da nazdravimo od sveg srca najsrećnijem čoveku na celom širokom svetu, kome je pošlo za rukom da osvoji najplemenitije srce koje je bog stvorio. Srce najvrednije osvajanja. Obećavamo ti srdačan doček i ljubazan pozdrav, kao i zdravlje veliko kao tvoja desnica. Obojica ćemo se zakleti da ćemo te ostaviti kod kuće ako budeš suviše pio zbog izvesnog para očiju. Dođi!

Tvoj, kako dosad tako i odsad,

Kvinsi P. Moris

Telegram Artura Holmvuda Kvinsiju P. Morisu

26. maj

Računajte na mene u svako doba. Nosim vam novosti od kojih će vas uši zaboleti.

Art

ŠESTA GLAVA

DNEVNIK MINE MARI

Dvadeset četvrti jul. Vitbi. – Lusi me je dočekala na stanici, slađa i lepša nego ikada, i nas dve se odvezosmo do kuće na Kresentu, u kojoj su stanovale. Mesto je divno. Rečica Esk protiče kroz prostranu dolinu koja se širi na domaku luke. Premošćuje je veliki vijadukt, sa visokim stubovima kroz koje prostrani vidik izgleda udaljeniji nego što stvarno jeste. Dolina je predivne zelene boje i tako je strma da, ako se čovek nalazi na uzvisini, bilo sa koje strane, u vidokrugu mu je druga strana, ali ne i dno koje se vidi tek kada mu se čovek dovoljno približi. Sve kuće starog grada – s one strane koja je udaljenija od nas – imaju crvene krovove koji kao da su nagomilani jedni preko drugih, poput onih na slikama Nirnberga. Odmah iznad grada nalaze se ruševine Opatije Vitbi, koju su opljačkali Danci i koja je poslužila kao poprište za jedan deo zbivanja „Marmiona“, u kome devojku uziđuju u građevinu. To je grandiozna ruševina, ogromnih razmera, puna divnih i romantičnih sitnica; postoji predanje koje kaže da se na jednom od prozora pojavljuje neka bela gospa. Između opatije i grada nalazi se još jedna crkva, parohija, oko koje je smešteno veliko groblje, prepuno nadgrobnih spomenika. Za mene je to najlepše mesto u Vitbiju, jer leži tačno naspram grada i sa njega se pruža vidik na luku i zaliv u kome se rt nazvan Ketlnes širi u more. On se spušta tako strmo nad lukom da je deo obale potonuo, pri čemu su neki od grobova uništeni. Na jednom mestu deo terena sa grobovima prostire se preko peskovitog puteljka daleko ispod. Kroz groblje vode staze za šetnju sa klupama

postavljenim duž njih; ljudi tamo odlaze i sede tokom celog dana, uživajući u pogledu i povetarcu. I sama ću često dolaziti da provodim vreme sedeći ovde i radeći. Dok ovo ispisujem, knjigu držim na kolenima i osluškujem razgovor trojice staraca koji sede pored mene. Oni kao da po ceo dan ništa ne rade već samo sede ovde gore i razgovaraju.

Luka leži ispod mene. Na njenoj udaljenijoj strani u more se pruža dugačak granitni zid sa zaobljenim proširenjem na kraju usred koga je smešten svetionik. Čvrsti valobran proteže se duž njegove spoljašnje ivice. Na strani bližoj meni takođe postoji valobran koji ima oblik savijenog lakatnog pregiba, na čijem se kraju takođe nalazi svetionik. Između dva mostna stuba nalazi se uzak otvor za luku koja se odatle naglo širi.

Lepo je kada je plima; ali, kada je oseka, nastaje takav plićak da se vidi samo potok Esk, kako hita između peskovitih obala prošaranih ponekom stenom. Van luke, s ove strane, uzdiže se oko pola milje visoki greben, čija oštra ivica polazi tačno iza južnog svetionika. Na njenom kraju nalazi se plovak sa zvoncetom, koje se oglašuje pri lošem vremenu i odašilje kroz vetar žalostive zvuke. Ovde prepričavaju predanje prema kome, kada se brod izgubi, zvona se čuju i na pučini. Moram pitati starca o tome; nailazi ovim putem...

Smešan je to neki starac. Mora da je vrlo mator jer lice mu je sve čvornovato i iskrivljeno poput kore drveta. Rekao mi je da mu je skoro sto godina i da je bio mornar na grenlandskoj ribarskoj floti za vreme bitke kod Vaterloa. Bojim se da je veoma skeptičan, jer kada sam ga upitala za zvona na pučini i Belu gospu u opatiji, on mi veoma odsečno reče:

„Ja se ne bih mnogo mučio oko toga, gospođice. Zastarele su te rabote. Pazite, ne kazujem da nikada nisu postojale, već da ih nije bilo u moje vreme. To je za došljake, izletnike i njima slične, ali ne i za jednu mladu damu kao što ste vi. Ti turisti iz Jorka i Lidsa samo jedu dimljene ’aringe, piju čaj i gledaju da kupe jeftino crnilo, umesto da se bave pametnijim rabotama. I sam se pitam kome još pada na pamet da im kazuje laži – pa makar to bile novine koje su inače pune raznih pataka.“ Mislila sam da je on pogodna ličnost od koje se mogu saznati mnoge zanimljivosti, pa

sam ga zamolila da mi ispriča nešto o lovu na kitove u prošlosti. Upravo se spremao da počne kada sat otkuca šest časova, što je za njega bio znak da teško ustane i kaže:

„Moram sada da po'itam domu, gospojice. Mojoj unuci se ne mili da čeka kada je čaj zgotovljen, a meni treba vremena da do'ramam do kuće, obilazeći pašnjake kojih ima podosta; a i krče mi creva, gospojice, bar tako sat kaže."

On othrama, a ja ga ispratih pogledom dok je žurio, koliko je mogao, niz stepenice. Te stepenice predstavljaju veliku znamenitost ovog mesta. Vode iz grada sve do crkve; ima na stotine stepenika – ne znam tačno koliko i blago su zavojite; uspon je tako mali da i konj može da se uspne i siđe njima. Mislim da su one u početku bile u nekakvoj vezi sa opatijom. I ja ću poći kući. Lusi je izišla u neku posetu sa majkom, a kako su u pitanju bili samo kurtoazni pozivi, nisam pošla sa njima. Do sada su se već sigurno vratile.

Prvi avgust. – Popela sam se ovamo pre jednog sata zajedno sa Lusi. Vreme smo provele u veoma zanimljivom razgovoru sa mojim starim prijateljem i još dvojicom koji uvek dođu da mu se pridruže. On je očigledno njihov gospodin Orakul i rekla bih da je u svoje vreme bio krajnje samoživ. Starac ništa ne priznaje i svakog redom poklapa. Ako ne može ovu dvojicu da ubedi u nešto, onda ih kinji, a kada zaćute, to prihvata kao znak slaganja sa svojim pogledima. Lusi je izgledala vrlo slatko u svojoj beloj batistenoj haljini; dobila je lepu boju od kada je ovde. Primetila sam da su starci odmah pohitali da se popnu i sednu blizu nje kada smo stigle. Ona je tako umiljata sa starim ljudima; mislim da se svi smesta u nju zaljube. Čak joj je i moj starac podlegao i nije joj protivurečio, što sam ja obilato iskoristila. Navela sam ga da priča o predanjima i on smesta otpoče svojevrsnu propoved. Moram pokušati da je se setim i da je zapišem:

„Sve je to samo brbljanje; eto šta je to – i ništa više. Ta prokletstva, avetinje, utvare, duhovi, bauci i ostale koještarije služe samo da decu i unezverenu ženskadiju nateraju u kuknjavu. To su same trice i kučine! Sve te duhove, znake i upozorenja izmislili su

pastori, bolesni pedanti i namamljivači kupaca sa železnica da bi zaplašivali i izazivali gađenje kod mladića i da bi naterali raju da čini neke stvari koje inače ne bi činila. Bes me obuzima i kad samo pomislim na njih. Zar ljudima nisu dovoljne laži koje se štampaju na papiru i koje slušaju sa propovedaonica, već moraju i da ih urezuju na grobove. Osvrn’te se oko sebe, gde god zaželite; sve to kamenje, sa uzdignutim glavama kao da je u stanju da nadraste svoj ponos, a nakrivljeno je na jednu stranu – kao da posrće pod težinom ispisanih laži. „Ovde leži telo“ ili „U svetoj uspomeni“ piše na svakom od njih; u polovini nema više uopšte tela, sećanje na njih nije potrajalo koliko ni lanjski sneg, a još manje je bilo sveto. Sve su to same laži ove ili one vrste! Bože moj, kakva će to gungula nastati na sudnji dan kada se svi oni pojave ovdenak gore, bauljajući u samrtnim odorama, zapljuskujući nas i pokušavajući da dovuku svoje nadgrobne spomenike da bi dokazali kako su dobri bili; neki od njih će podrhtavati i biće uzrujani, sa uvelim i klizavim rukama od ležanja u moru, tako da čak neće biti u stanju ni da prihvate kamenje.“

Mogla sam da zapazim po samozadovoljnom izgledu tog čoveka i po načinu na koji se osvrtao tražeći podršku od svojih drugara da se razmeće, te stoga rekoh nekoliko reči ne bih li ga naterala da nastavi: „Oh, gospodine Svejlse, ne mislite to valjda ozbiljno. Nije valjda da su baš na svim nadgrobnim spomenicima ispisane laži?“

„Sve je to brbljanje! Možda ima nekoliko siromaha o koje se nisu ogrešili, sem ako ih nisu predstavili bolje nego što su bili; jer ima takvih koji misle da je zdela velika poput mora, ako je njihovo pripadništvo. Sve su to laži. Vi’te ovo crkveno okružje?“ Klimnuh, jer sam mislila da će biti bolje da se složim, iako nisam baš najbolje razumela njegovo narečje. Znala sam samo da to ima neke veze sa grobljem. On nastavi: „I vi u pretpostavku uzimljete da je sve to nadgrobno kamenje pobodeno iznad ljudi koji su uredno i čestito pokopani?“ Ja ponovo klimnuh glavom. „Zašto je ondak podosta tih grobova prazno kao Danova kesa za duvan u petak uveče?“ On munu jednog od drugara i svi se nasmejaše. „Pogl’ajte u onaj tamo, najudalješniji, pored grebena. Pročitajte šta piše!“ Ja odoh i pročitah:

„Edvard Spensleg, glavni mornar, ubili ga gusari na obali Andresa, 30. aprila 1854.“ Kada sam se vratila, gospodin Svejls nastavi:

„Pitam se ko ga donese kući i sa’rani ovdenak? Ubijen na obali Andresa! I vi u pretpostavku uzimate da njegovo telo leži pod ovim kamenom? Mogu da nabrojim još mnogo takih čije kosti počivaju negde u morima Grenlanda“, i on pokaza prema severu, „ili tamo gde su ih struje odvukle. Oko nas se nalazidu samo prazni sanduci. Vašim mlađanim očima možete i odavdenak da pročitate sitno ispisano laganje na njima. Ovaj Brajtvajt Lori – poznavo sam mu oca, strado je na Livliju negde blizu Grenlanda dvadesetih godina; Endru Vudhaus, utopio se u istim morima 1777; Džon Pakston utopio se na Kejp Fervelu godinu dana kasnije; stari Džon Rolings, čiji je deda plovio sa mnom, utopio se u finskoj struji pedesete godine. Mislite li da će svi ti ljudi po’itati u Vitbi kada se oglasi truba? Sumnjam u to! Kažem vam da bi, kada bi oni stigli ovamo, nastala takva gužvancija i gurancija nalik na tuču na ledu kao u stara vremena kada smo bili zajedno od jutra do mraka, vidajući rane pri severnoj svetlosti.“ Ovo je očigledno predstavljalo jedno od lokalnih zadovoljstava, jer je starac zakliktao, a drugari mu se sa zadovoljstvom pridružili.

„Ali“, rekoh, „sigurna sam da niste sasvim u pravu, jer vi polazite od pretpostavke da će svi sirotani, ili njihove duše, morati da ponesu nadgrobno kamenje sa sobom na sudnji dan. Mislite li da će to stvarno biti potrebno?“

„Pa, za šta bi inače nadgrobno kamenje služilo? Odgovor’te mi na to, gospojice!“

„Pretpostavljam zato da bi zadovoljilo njihove rođake.“

„Da bi zadovoljilo njihove rođake, mislite!“ To je rekao krajnje prezrivo. „Kako bi rođaci mogli biti zadovoljni ako bi znali da su na njima ispisane laži i da svako u mestu zna da su to sve same tričarije?“ On pokaza prema kamenu kod naših nogu koji je bio položen kao ploča i na kome je bilo postavljeno sedište smešteno u blizini ivice stene. „Pročitajte šta piše na toj istinitoj ploči“, reče on. Slova su bila potpuno naopako okrenuta sa mesta na kome

sam sedela, pa se Lusi, koja je bila više nasuprot njima, sagnula i pročitala:

„Posvećeno sećanju na Džordža Kanona, koji je umro, u nadi na slavno uskrsnuće, dvadeset devetog jula 1873. godine, pavši sa stena na Ketlnesu. Ovu grobnicu podigla je neutešna majka svom voljenom sinu. Bio je jedinac u majke udovice.“

„Stvarno, gospodine Svejlse, ja u ovome ne nalazim ništa smešno!“ Ona to izgovori veoma ozbiljno i pomalo strogo.

„Ne nalazite da je išta smešno! Ha! Ha! Ali to je zato što ne znate da je ucveljena majka bila jedna prokletinja koja ga je mrzela jer je bio bogalj – šepav na jednu nogu – i jer ne znate da je on mrzeo nju, zbog čega je i ubio sebe. Nije želeo da se ona dočepa osigurancije za njegov život. Iz blizine je sebi razneo glavu, starom musketom, koju su iskorištavali da teraju vrane. Tada mu više nije za to posluživala, jer je samo privukla vrane i muve na njega. To je prava istina o tom njegovom surduku sa stene. A što se tiče nade u slavno uskrsnuće, često sam ga čuo kako kaže da se nada da će završiti u paklu, jer je njegova majka tako spremna u pobožnosti te će sigurno zaslužiti raj, a on nije želeo da se obrekne tamo gde i ona. Zar taj grob ondak nije“, lupkao je po njemu štapom dok je govorio, „gomila laži? Neće li se Gavrilo smejuljiti kad Džordži zadufan stigne kroz travu, sa tim nadgrobnim kamenom koji će mu se ljuljati na trbi, i zatraži da se i on prifati kao dokaz?“

Nisam znala šta da kažem, ali Lusi skrete razgovor dok je ustajala: „Oh, zašto ste nam pričali o ovome? To je moje najdraže sedište i ne mogu ga napustiti; a upravo sam saznala da ću ubuduće morati da sedim nad grobom samoubice.“

„To vam neće škoditi, lepojko moja; a jadnom Džordžiju možda će biti po volji da mu jedna tako doterana cura sedi u krilu. Ništa vam neće faliti. A i zašto bi, sedeo sam ovdenak proteklih dvadeset godina i ništa mi se nije desilo. Ne brin’te se o njima dok leže ispod, ponašajte se kao da i’ nema! Doći će vreme da se uplašite kada spomenici pobegnu, a mesto ostane prazno kao da je puno strnjika. Čujem sat, e moram da idem. Na vašoj usluzi, gospe!“ I on othrama odatle.

Lusi i ja posedesmo još malo. Sve oko nas bilo je tako lepo da smo se uhvatile za ruke; ponovo mi je ispričala sve o Arturu i njihovom skorom venčanju. To me je malo rastužilo, jer već mesec dana nisam imala nikakvih vesti od Džonatana.

Istog dana. – Popela sam se ovamo sama, jer sam veoma tužna. Nije me dočekalo nikakvo pismo. Nadam se da je sve u redu sa Džonatanom. Na satu je upravo izbilo devet časova. Vidim kako se svetla pale svuda po gradu, ponekad u nizu, tamo gde su ulice, a ponekad pojedinačno; protežu se pravo do Eska i zamiru u krivini udoline. S moje leve strane vidik preseca crna linija krova stare zgrade pored opatije. Ovce i jaganjci bleje na udaljenim poljima iza mene, a čuje se i kloparanje kopita nekog magarca po popločanom putu ispod ovog mesta. Orkestar u pristaništu grubo svira valcer u pravo vreme, a tamo dalje, na keju, u sporednoj ulici održava se sastanak Armije spasa. Jedan orkestar ne čuje drugi, ali odavde odozgo ja ih čujem i vidim oba. Pitam se gde je sada Džonatan i da li misli na mene. Volela bih da je ovde.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Peti jun. – Što više shvatam Renfilda, to mi njegov slučaj postaje sve zanimljiviji. Poseduje neke osobine koje su veoma snažno razvijene: škrtost, tajanstvenost i svrhovitost. Želeo bih da mogu da proniknem u ovu poslednju. Čini mi se da se on drži neke dobro razrađene sheme, ali u čemu se ona sastoji još uvek ne znam. Pozitivna mu je osobina to što voli životinje, mada je i u tome čudno prevrtljiv, tako da mi se katkad čini da je nenormalno zao. Ima veoma čudne ljubimce. Upravo sada hobi mu je hvatanje muva. U ovom trenutku ih ima u tolikom broju da sam čak morao da mu zatražim objašnjenje. Na moje zaprepašćenje nije se razbesneo, kao što sam očekivao, već je stvar veoma ozbiljno primio. Jedan trenutak je razmišljao, a zatim kazao: „Mogu li dobiti tri dana? Rešiti ću ih se.“ Naravno, rekoh, to će biti sasvim u redu. Moram pripaziti na njega.

Osamnaesti jun. – Sada se okrenuo paucima i već je u jednu kutiju sakupio nekoliko veoma velikih primeraka. Hrani ih muvama čiji se broj veoma vidno smanjuje, mada je polovinu svog sledovanja hrane upotrebio za primamljivanje još više muva u sobu.

Prvi jul. – Njegovi pauci su sada postali prava napast kao i muve i danas sam mu rekao da ih se mora osloboditi. Bio je veoma tužan zbog toga, pa sam se ispravio rekavši mu da se u svakom slučaju mora osloboditi bar nekih od njih. Veselo je na to pristao i ja mu dadoh isti rok kao i prvi put da napravi izbor. Silno mi se zgadio kada je jedna grozna zunzara, naduvena od nekog lešinarskog obroka uletela u sobu; uhvatio ju je i likujući držao između kažiprsta i palca nekoliko trenutaka, a onda, pre nego što sam shvatio šta namerava, strpao u usta i progutao. Izgrdih ga zbog toga, ali on se mirno usprotivi, rekavši da je bila veoma ukusna i hranljiva; da je u njoj kucao život, jak život, i da mu ga je ona sada podarila. To me je navelo na jednu pomisao ili na začetak pomisli. Moram pripaziti na koji način će se osloboditi paukova. Očigledno je imao neki težak problem na umu, jer je posedovao malu beležnicu u koju je stalno nešto unosio. Cele stranice bile su ispunjene nizovima brojki, uglavnom celih brojeva raspoređenih po grupama, čiji su rezultati potom ponovo bili svrstani u grupe, kao da je „regulisao“ neki račun poput nekog kontrolora.

Osmi jul. – U njegovom ludilu ima metoda; zametak moje pomisli sve se više razvija. Uskoro će to biti uobličena ideja, a tada, oh, nesvestan rad mozga moraće da se ogradi zidom od svog svesnog brata. Klonio sam se nekoliko dana svog prijatelja, da bih primetio ako dođe do kakve promene. Sve je ostalo onako kako je i bilo, sem što se rastao od nekih svojih ljubimaca i stekao nove. Uspelo mu je da nabavi vrapca i već ga je delimično pripitomio. Način na koji to čini veoma je jednostavan, jer se broj paukova već smanjio. Oni preostali, međutim, dobro su uhranjeni, jer još uvek dovlači unutra muve, mameći ih svojom hranom.

Devetnaesti jul. – Napredujemo. Moj prijatelj sada već ima celu koloniju vrabaca, a muve i pauci su gotovo uništeni. Kada sam ušao, on mi je potrčao u susret, rekavši da želi da me zamoli za veliku uslugu – jednu veoma, veoma veliku uslugu; dok je govorio, ulagivao mi se kao kakvo kuče. Upitah ga šta je posredi i on priznade sa ushićenjem u glasu i držanju:

„Mače, lepo, malo, umiljato, živahno mače, sa kojim bih mogao da se igram, da ga podučavam i hranim – hranim – hranim!“ Nisam bio nepripremljen za ovu molbu, jer sam primetio da su njegovi ljubimci sve veći i čiliji, ali mi nije palo na pamet da će porodica pripitomljenih vrabaca biti istrebljena na isti način kao muve i pauci; stoga mu rekoh da ću razmisliti i upitah ga ne bi li više voleo mačku nego mače. Odala ga je žudnja koja se očitovala u odgovoru:

„Oh, da, jako bih voleo da imam mačku! Molio sam mače, da mi ne biste odbili mačku. A mače niko ne bi mogao da mi odbije, zar ne?“ Zatresoh glavom, rekavši da se plašim kako za sada to neće biti izvodljivo, ali da ću videti šta mogu da uradim. Lice mu se snuždilo i mogao sam na njemu da pročitam upozorenje na opasnost, jer mu u očima iznenada zaigra besan, prek pogled koji je bio znamenje želje za ubijanjem. Ovaj čovek je latentni ubilački manijak. Ispitaću ga sada, dok oseća tako veliku žudnju, i videću šta će iz toga ispasti; tada ću znati nešto više.

Deset sati po podne. – Posetio sam ga i našao kako sedi u uglu i razmišlja. Kada sam ušao, bacio se na kolena pred mene, preklinjući me da mu dozvolim da drži mačku; njegovo spasenje zavisi od toga. Bio sam odlučan i ponovio mu da ne može da dobije mačku, na šta se on okrenuo bez reči i seo, lomeći prste u uglu u kome sam ga i zatekao. Posetiću ga u rano jutro.

Dvadeseti jul. – Posetio sam Renfilda veoma rano, pre obilaska poslužitelja. Našao sam ga budnog kako pevuši neku melodiju. Prosipao je šećer, koji je uštedeo, po prozoru, očigledno započinjući iznova lov na muve; radio je to veselo i sa velikom predanošću. Osvrnuh se, ne bih li ugledao ptice, pa pošto ih nigde

nije bilo, upitah ga šta je s njima. Ne okrenuvši se, odgovorio mi je da su sve odletele. U sobi se moglo videti nekoliko pera i kap krvi na jastuku. Ne obratih mu se više nijednom reči već se udaljih i naložih čuvaru da me obavesti ako primeti nešto čudno u vezi s njim tokom dana.

Jedanaest sati pre podne. – Poslužitelj me je upravo obavestio da je Renfild veoma bolestan i da je povratio gomilu perja. „Verujem, doktore“, reče on, „da je pojeo ptice, i to sirove!“

Jedanaest sati uveče. – Večeras sam Renfildu dao jako opojno sredstvo, dovoljno jako da čak i njega uspava, a sa sobom sam poneo njegovu beležnicu sa namerom da zavirim u nju. Misao koja mi se vrzmala po glavi u poslednje vreme konačno je zaokružena, a teorija dokazana. Moj ubica-manijak pripada čudnoj vrsti. Moraću za njega da izmislim novu klasifikaciju. Nazvaću ga zoofag – manijak (živojed); on, u stvari, želi da apsorbuje što može više života i napravio je plan da to postigne stalnim gomilanjem. Jednom pauku daje mnogo muva, mnogo paukova jednoj ptici, a zatim želi mačku koja bi pojela mnogo ptica. Kakav bi mu bio naredni korak? Vredelo bi to otkriti već i radi samog opita. To nije neizvodljivo, samo potreban mi je dovoljan uzrok. Ljudi su se podsmevali seciranju, pa ipak svi znamo do kakvih je to rezultata danas dovelo! Zašto da ne unapređujemo nauku na njenom najproblematičnijem i najvažnijem polju – znanju o mozgu? Kada bih posedovao tajnu makar jednog takvog uma – ključ mašte makar jednog ludaka – mogao bih da unapredim vlastitu granu nauke do najviše tačke, tako da bi prema njoj Berdon-Sandersonova filozofija ili Ferijerovo znanje o mozgu bili ništavni. Kada bi samo postojao dovoljan uzrok! Ne smem mnogo razmišljati o ovome ili ću pasti u iskušenje; dobar uzrok može i mene staviti na kantar, jer sasvim je moguće da je i moj mozak izuzetan, zar ne?

U kojoj je meri taj čovek pravilno rasuđivao; ludaci uvek sve čine u nekim svojim okvirima. Pitam se koliko života za njega vredi jedan čovek, odnosno da li vredi i jedan. Račun je sveo, i to

veoma tačno, i danas otvorio novi. Koliko nas stvara novi račun svakog dana u životu?

Čini mi se da se koliko juče ceo moj život završio s novom nadom i da sam odista okrenuo novi list. To će potrajati tako sve dok Veliki Knjigovođa ne svede moj završni račun i ne sastavi nadgrobni sa prevagom na dobitku ili gubitku. Oh, Lusi, Lusi, ne mogu da se ljutim na tebe, kao ni na svog prijatelja čija je sreća ujedno i tvoja; ali moram čekati u beznađu i radu. Rad! Rad!

Kada bih samo imao tako jak razlog kao moj siroti ludi prijatelj, dobar, nesebičan razlog koji bi me naterao da radim, to bi stvarno bila prava sreća.

DNEVNIK MINE MARI

Dvadeset šesti jul. – Zabrinuta sam i to mi olakšava da na ovaj način izrazim svoje misli; sve me to podseća na šaputanje samom sebi i istovremeno slušanje tog šaputanja. Ima nečeg u stenografskim znacima što ih razlikuje od običnog pisanja. Nesrećna sam zbog Lusi i zbog Džonatana. Već izvesno vreme nisam primila vesti od Džonatana i bila sam veoma zabrinuta, ali juče mi je dragi gospodin Hokins, koji je uvek tako ljubazan, poslao njegovo pismo, odgovorivši na taj način na moje u kome sam ga pitala da li je nešto čuo o Džonatanu. Priloženo pismo upravo je bio primio. Ono sadrži samo jedan redak, datum, obaveštenje da je poslato iz Zamka Drakula i rečenicu da Džonatan narednog dana kreće kući. To ne liči na Džonatana; ništa ne razumem i to u meni izaziva neprijatna osećanja. Zatim, tu je i Lusi koja se u poslednje vreme vratila staroj navici da hoda u snu, iako se sasvim dobro oseća. Njena majka je razgovarala sa mnom o tome i odlučile smo da svako veče zaključavam vrata naše sobe. Gospođa Vestenra misli da mesečari uvek hodaju po krovovima kuća i duž ivica stenja, a onda se iznenada bude i padaju uz očajnički krik koji odzvanja kroz celo mesto. Jadnica, sasvim je razumljivo što je zabrinuta zbog Lusi. Rekla mi je da je i njen muž, Lusin otac, imao istu naviku; ustajao bi noću, obukao se i izašao ako ga niko ne bi zaustavio. Lusi treba da se uda na jesen i već

uveliko bira haljine i pravi planove o uređenju kuće. Potpuno je razumem, jer i ja to isto radim, samo što ćemo Džonatan i ja započeti život mnogo jednostavnije i moraćemo da se trudimo da sastavimo kraj s krajem. Gospodin Holmvud – on je plemeniti Artur Holmvud, sin jedinac lorda Godalminga – dolazi uskoro, čim bude mogao da napusti grad, jer mu se otac ne oseća baš najbolje i meni se čini da draga Lusi broji trenutke do njegovog dolaska. Čezne da ga odvede do sedišta na steni crkvenog groblja i da mu odatle pokaže lepote Vitbija. Usuđujem se da kažem kako je to čekanje prilično uznemirava; biće sve u redu kada on stigne.

Dvadeset sedmi jul. – Nema vesti od Džonatana. Stvarno počinjem da se brinem za njega, mada ni sama ne znam zbog čega; *želim* da dobijem pismo, makar samo jedan redak. Lusi hoda u snu više nego ikada i svake noći me probudi svojim tumaranjem po sobi. Srećom, vreme je veoma toplo, pa joj ne preti nazeb; ali zabrinutost i učestalo buđenje noću počinju da deluju na mene; počela sam da patim od nesanice. Hvala bogu, Lusino zdravlje se popravlja. Gospodin Holmvud je iznenada pozvan u Ring da poseti oca, koji se ozbiljno razboleo. Lusi je uzrujana zbog odlaganja njihovog viđenja, ali to ne utiče na njen izgled; malo se ugojila i obrazi su joj dobili divnu rumenu boju. Nestao je onaj anemični izgled koji je imala. Molim se da to potraje.

Treći avgust. – Prošla je još jedna nedelja, a od Džonatana nema ni glasa; ništa novo nije saznao ni gospodin Hokins, od koga sam dobila prethodno obaveštenje. Oh, nadam se da nije bolestan. Sigurno bi mi pisao. Gledam njegovo poslednje pismo, ali ono nikako da me zadovolji. Ne liči na njega, a rukopis je ipak njegov. U to nema sumnje. Lusi nije mnogo hodala u snu prošle nedelje, ali čudno je napeta, što ne mogu da razumem; čini mi se kao da me čak i u snu gleda. Isprobava vrata i, kada otkrije da su zaključana, tumara po sobi tražeći ključ.

Šesti avgust. – Prošla su još tri dana bez vesti. Ova neizvesnost postaje nepodnošljiva. Kada bih samo znala gde da mu

pišem ili gde da se uputim, bilo bi mi lakše; ali niko ništa nije čuo o Džonatanu od onog poslednjeg pisma. Preostaje mi samo da se molim bogu da mi podari strpljenje. Lusi je uzbuđenija nego ikad, ali se inače dobro oseća. Prošla noć bila je preteća; ribari kažu da se sprema oluja. Moram pokušati da je posmatram i da dokučim vremenske znake. Danas je tmurno i sunce je, dok ovo pišem, sakriveno gustim oblacima, negde visoko nad Ketlnesom. Sve je sivo – sem zelene trave koja u sveopštem sivilu podseća na smaragde; siva, gruba stena; sivi oblaci obojeni sunčevim sjajem tamo negde u daljini vise nad sivim morem u koje uranjaju peščani šiljci poput sivih prstiju. More se grmeći kotrlja preko plićaka i peščanih ravnina, prigušeno morskim maglama koje se dovlače na kopno. Obzorje se izgubilo u sivoj magli. Sve je tako ogromno; oblaci se gomilaju poput džinovskih stena, a iznad mora se diže „žamor“ koji zvuči kao nagoveštaj propasti. Na obali se mogu videti tamna obličja, ponekad napola zaogrnuta maglom, kako hodaju poput „ljudi nalik na drveće“.

Ribarski čamci hitaju kući, uzdižu se i uranjaju u talase dok jure u luku, blago nagnuti na stranu gde im ističe voda. Evo starog gospodina Svejlsa. Uputio se pravo prema meni i po načinu na koji skida šešir vidim da želi da razgovara...

Veoma me je dirnula promena na starcu. Seo je pored mene i blago rekao:

„Želim nešto da vam reknem, gospojice.“ Videla sam da mu je neugodno, te ga uhvatih za jadnu, staru, izboranu ruku i zamolih ga da mi se poveri; on pristade ostavivši svoju ruku u mojoj:

„Bojim se, draga moja, da sam vas zabezekno onim strašnim torokanjem o mrtvima prošle nedelje; nisam to namerno učinio i voleo bih da se toga obsetite kada me više ne bude. Mi starci, koji smo glupavi odrasli i koji smo jednom nogom u grobu, uopšte ne volimo da mislimo na smrt i ne želimo da je se zaplašujemo; zato sam se ja prifatio da je ismevam, ne bi’ li time malo razgalio srce. Ali, gospod vas blagoslovio, gospojice, ne bojim se ja umiranja, nimalo; jedino ne želim da umrem dok god to mogu da izvrdam. Moje vreme mora da se bliži kraju, jer sam starkelja, a sto godina ne bi trebalo da očekiva da doživi nijedan čoek; u toj meri sam se već korakno ka smrti da Starica već oštri kosu. Vidite, nikako da se

odviknem da se stalno žalim na smrt; čeljusti će se klatiti kao što su i svikle. Uskoro, jednog dana, anđeo smrti će me zazvati svojom trubom. Ali nemojte zbog toga biti tužni i žalostivi, draga moja!", reče to, videvši da plačem, „jer kada bi i noćas došo, ne bi' odbio njegov poziv. Život je, ipak, samo iščekivanje nečeg drugog, a ne ono što stvarno činimo; i samo na smrt možemo pouzdano da se oslonimo. Zadovoljan sam što dolazi po mene, draga moja, i što dolazi u hitnji. Može doći dok smo zagledani i zabrinuti. Možda sa vetrom koji je sada na pučini i koji sa sobom donosi nastradale, olupine, bol, jad i tužna srca. Pogledajte! Pogledajte!" Povika on iznenada. „Ima nečeg u tom vetru i u promuklosti s one strane zvukova, nečeg što, izgledno je, poseduje ukus i miris smrti. Oseća se u vazduhu; osećam kako se približava. Gospode, daj mi da veselo odgovorim kad začujem zov!" On pobožno podiže ruke i skide šešir. Usne su mu se pokretale kao u molitvi. Nakon nekoliko trenutaka tišine, on ustade, pruži mi ruku, blagoslovi me, reče zbogom i othrama. Sve me je to veoma dirnulo i uznemirilo.

Bilo mi je drago kada je naišao čuvar obale, sa dvogledom pod miškom. Zastao je da popriča sa mnom, kao i obično, ali sve vreme je gledao nepoznati brod.

„Ne mogu da ga prepoznam', reče on, „to je ruski brod, sudeći prema izgledu; ali kreće se veoma čudno. Ne može da se odluči; izgleda da je svestan približavanja oluje, ali ne može da odluči da li da pobegne prema severu, na otvoreno more, ili da se zaustavi ovde. Pogledajte tamo ponovo! Krmane njime veoma neobično, jer se brod ne pokorava kormilu; menja položaj pri svakom naletu vetra. Pa, znaćemo nešto više o njemu sutra u ovo vreme."

SEDMA GLAVA

ČLANAK OD 8. AVGUSTA ISEČEN IZ „DEJLIGRAFA“
(Zalepljeno u dnevniku Mine Mari)

Od dopisnika
Vitbi

Jedna od najvećih i najiznenadnijih oluja koje se pamte pogodila je upravo ovo mesto, a posledice su kako čudne tako i jedinstvene. Vreme je bilo pomalo sparno, ali ni najmanje neobično za mesec avgust. Subotnje veče bilo je veoma lepo i veliki broj izletnika krenuo je juče u posetu Malgrejvskim šumama, zalivu Robina Huda, Rig Milu, Ransviku, Stejtsu, kao i na druga razna putovanja u okolinu Vitbija. Parobrodi *Ema* i *Skarboro* neumorno su vozili duž obale, a zabeležen je i rekordan broj odlazaka iz Vitbija i dolazaka u ovo mesto. Dan je bio neobično lep sve do poslepodneva, kada su oni koji posećuju Istočnu stenu crkvenog groblja i koji su sa te zapovedničke uzvisine posmatrali široki opseg mora vidljiv sa severa i istoka skrenuli pažnju na iznenadnu pojavu – dugačke, prave trake oblaka koje najavljuju nevreme, visoko na nebu prema severozapadu. Vetar je u tom času blago duvao sa jugozapada, što se barometarskim rečnikom označava sa „Br. 2: laki povetarac“. Čuvar obale na dužnosti smesta je podneo izveštaj, a jedan stari ribar, koji već više od pola veka prati vremenske promene sa Istočne strane, nedvosmisleno je predvideo dolazak iznenadne oluje. Približavanje zalaska sunca bilo je tako lepo, mase predivno obojenih oblaka izgledale su tako veličanstveno da se na šetalištu duž stene na starom crkvenom

groblju okupio veliki broj ljudi da uživa u toj lepoti. Pre nego što je sunce zaronilo pod crni masiv Ketlnesa, raskošno kraseći zapadno nebo, njegova silazna putanja bila je obeležena mnoštvom oblaka obojenih svim mogućim bojama zalaska – vatrenom, purpurnom, ružičastom, zelenom, ljubičastom, kao i svim prelivima zlatne; tu i tamo nazirale su se nevelike mase potpunog crnila, raznih oblika, oivičene poput kakvih kolosalnih obrisa. Slikari sigurno neće zaboraviti to iskustvo, tako da će bez sumnje neki od crteža „Preludijuma za veliku oluju" krasiti i zidove Kraljevske akademije i Kraljevskog instituta sledećeg maja. Više kapetana je u tom trenutku odlučilo da njihovi „obluci" ili „papuče", kako se ovde nazivaju razne vrste brodova, ostanu u luci dok oluja ne prođe. Vetar je tokom večeri potpuno prestao, i u ponoć je svuda vladala mrtva tišina, a bilo je i veoma sparno. Postojala je izvesna napetost u vazduhu, osobena za približavanje oluje, koja utiče na osobe osetljive prirode. Na moru se videlo tek nekoliko svetala, jer su se čak i priobalni parobrodi, koji se obično sasvim približe obali, držali prilično daleko od nje; pored njih postojalo je još nekoliko ribarskih čamaca. Jedino jedro koje se moglo primetiti pripadalo je nekoj stranoj škuni sa svim podignutim jedrima, koja je izgleda plovila prema zapadu. Luda odvažnost ili neznanje njenih oficira predstavljali su plodnu temu za razgovor dok je bila na vidiku. Preduzeti su takođe mnogi naporni pokušaji da joj se uputi signal kako bi spustila jedra pred licem opasnosti. Pre nego što je pala noć, videli su je kako sa mlitavim jedrima nežno klizi po ustalasanom moru.

„Mlitavim kao u naslikanog broda na naslikanom okeanu."[3]

Nešto pre deset časova nepokretnost vazduha stade prilično da pritiska ljude, a kroz ogromnu tišinu razgovetno se čulo blejanje ovaca u unutrašnjosti kao i lajanje pasa u gradu. Orkestar u pristaništu, koji je izvodio živahnu francusku muziku, bio je u nesaglasju sa velikim skladom tišine prirode. Ubrzo posle ponoći sa pučine dopre neobičan zvuk i negde daleko u visinama vazduh poče da pronosi čudnovatu, slabašnu, muklu tutnjavu.

---

[3] Stih iz pesme Priča starog mornara S. T. Kolridža (1772-1834), istaknutog pesnika engleskog romantizma. (Prim. prev.)

A tada, bez upozorenja, provali oluja. Brzinom koja je kako u tom trenutku tako i kasnije izgledala neverovatna, celokupno ustrojstvo prirode namah se izokrenuto. Talasi su se podizali u sve većem besu, tako da je naredni uvek bio viši nego prethodni, sve dok se za svega nekoliko minuta do tada staklena ploča mora nije pretvorila u ričuće i proždrljivo čudovište. Talasi sa belom krestom divlje su udarali o pojaseve peska, kidišući na stenje; drugi su se lomili o pristanište i svojom penom prali stakla fenjera na svetionicima koji se uzdižu na krajevima dva mola vitbijske luke. Vetar je hučao i tutnjao poput gromova, duvajući takvom snagom da bi čak i veoma jakom čoveku jedva uspevalo da se održi na nogama ili da ostane čvrsto prislonjen na gvozdene podupirače. Bilo je neophodno očistiti celu luku od velikog broja posmatrača, jer bi inače broj ljudskih žrtava te noći dostigao visok broj. A u tim trenucima, samo još više doprinoseći teškoćama i opasnostima, gomile morske magle krenuše prema kopnu – beli oblaci puni vlage, koji su promicali poput duhova, tako neprijatno vlažni, memljivi i hladni da nije bilo potrebno mnogo mašte da se zamisli kako to duše izgubljenih na moru dodiruju svoju živu braću hladnim i vlažnim rukama smrti. I odista, mnoge posmatrače podilazila je jeza dok su promicali venci magle. Na trenutke bi se magla razišla, tako da je čovek mogao pogledom da obuhvati deo pučine osvetljene sjajem munja, koje su postale tako debele i brze, praćene iznenadnim udarima gromova, da se činilo kao da celo nebo podrhtava pod udarima koraka oluje. Neki od prizora viđenih u ovim uslovima bili su neprocenjivo veličanstveni i plenili su pažnju – more, užurbane planine u visinama, nebo na kome su se sa svakim naletom vetra pojavljivale moćne gomile bele pene, koju kao da je oluja grabila i u kovitlacu odnosila u svemir; tu i tamo pokoji ribarski brodić, sa dronjkom umesto jedra, mahnito je jurio tražeći zaklon pre novog udara vetra; bela krila oluje bacakala su morske ptice. Na vrhu Istočne stene stajao je novi reflektor spreman za dejstvo, ali još uvek nije bio iskušan. Službenici zaduženi za brigu oko njega pripremili su ga za rad i u razmacima, kada nije nadirala magla, šarali su njime po površini mora. Jednom ili dva puta njegova upotreba pokazala se kao korisna. Jedan ribarski brodić sa ogradom ispod vode uleteo je

velikom brzinom u luku, ali je, zahvaljujući reflektoru, uspeo da izbegne udar o pristanište. Kako bi koji brodić stizao u bezbednost luke, gomila sveta na obali radosno bi kliktala, i njeni povici su na trenutke nadjačavali hučanje oluje, ali bi ih već naredni nalet vetra ponovo prigušio. Posle kraćeg vremena reflektor je otkrio, na izvesnoj udaljenosti, škunu sa razapetim jedrima; to je očigledno bila ista ona lađa koja je primećena ranije te večeri. U to vreme vetar se već vratio na istok, tako da je kroz gomilu posmatrača na steni prostrujao drhtaj kada su shvatili u kakvoj se ona opasnosti nalazi. Između nje i luke ležao je veliki ravan greben koji je u minulim vremenima namučio mnoge dobre brodove. Nošena vetrom koji je duvao iz novog pravca, bilo je gotovo nemoguće da lađa pogodi ulaz u luku. Već je gotovo jedan sat prošao od nastupanja plime, ali talasi su bili tako veliki da su se kroz njihove procepe gotovo mogli nazreti plićaci na obali. Sa svim razapetim jedrima škuna je i dalje jurila takvom brzinom da bi se to moglo iskazati samo rečima jednog starog morskog vuka, „negde mora otići, a to mesto može se nalaziti samo u paklu“. Tada do obale dopre još jedan nalet morske magle, veći od bilo kog ranijeg – gomila memljivog testa, koje se lepilo na sve predmete poput sive koprene, ostavljajući ljudima na upotrebu jedino čula sluha, da im ne bi promaklo urlanje oluje, lomljava gromova i gruvanje moćnih talasa – buka koja je nadirala kroz vlažni zaborav čak i glasnije nego ranije. Zraci reflektora bili su usredsređeni na ulaz u luku, preko puta istočnog mola, gde se pretpostavljalo da će doći do sudara i gde su ljudi bez daha očekivali šta će se dogoditi. Vetar iznenada poče da duva u pravcu severoistoka, a ostatak morske magle razveja se pri njegovom naletu; i tada *mirabile dictu*, između molova, skačući s talasa na talas kao da žuri paničnom brzinom, promače čudna škuna tren pre naleta vetra, sa svim razapetim jedrima i stiže u sigurnost luke. Reflektor ju je pratio, a sve koji su je videli prože drhtaj, jer je za kormilo bio vezan leš, oklembešene glave, koja se zastrašujući njihala s jedne na drugu stranu pri svakom novom položaju broda. Ništa drugo se nije moglo videti na palubi. Sve obuze silno strahopoštovanje kada shvatiše da je brod, nekim čudom, pronašao luku, a da njime nije upravljao niko drugi do ruka jednog mrtvaca! Međutim, sve se

odigralo mnogo brže nego što je potrebno da se napišu ovi redovi. Škuna nije zastala, već je nastavila da juri preko luke da bi se na kraju nasukala na nagomilani pesak i šljunak nanošen mnogim plimama i mnogim olujama u jugoistočni deo mola koji je štrčao ispod Istočne stene, u ovom kraju poznate kao mol Tejt Hila.

Naravno, došlo je do izvesnog potresa kada se lađa nasukala na gomilu peska. Svaka greda, konopac, podupirač bili su napeti, a neka od gornjih jedara su se srušila. Ali najčudnije od svega bilo je to što je onog trenutka kada je brod dotakao obalu, jedan ogromni pas izleteo iz potpalublja na palubu, kao da ga je izbacio sam potres i, pojurivši napred, skočio sa pramca na pesak. Nastavio je prvo prema strmoj steni, tamo gde je crkveno groblje tako nagnuto povrh staze prema istočnom molu da su neke od ravnih nadgrobnih ploča – „istinitih ploča“ ili „metežnog kamenja“, kako ih zovu na vitbijevskom narečju – praktično nadnete nad mesto gde se odvalila potporna stena; nestao je negde u tami koja je izgledala još gušća jer se nalazila tik izvan žiže reflektora.

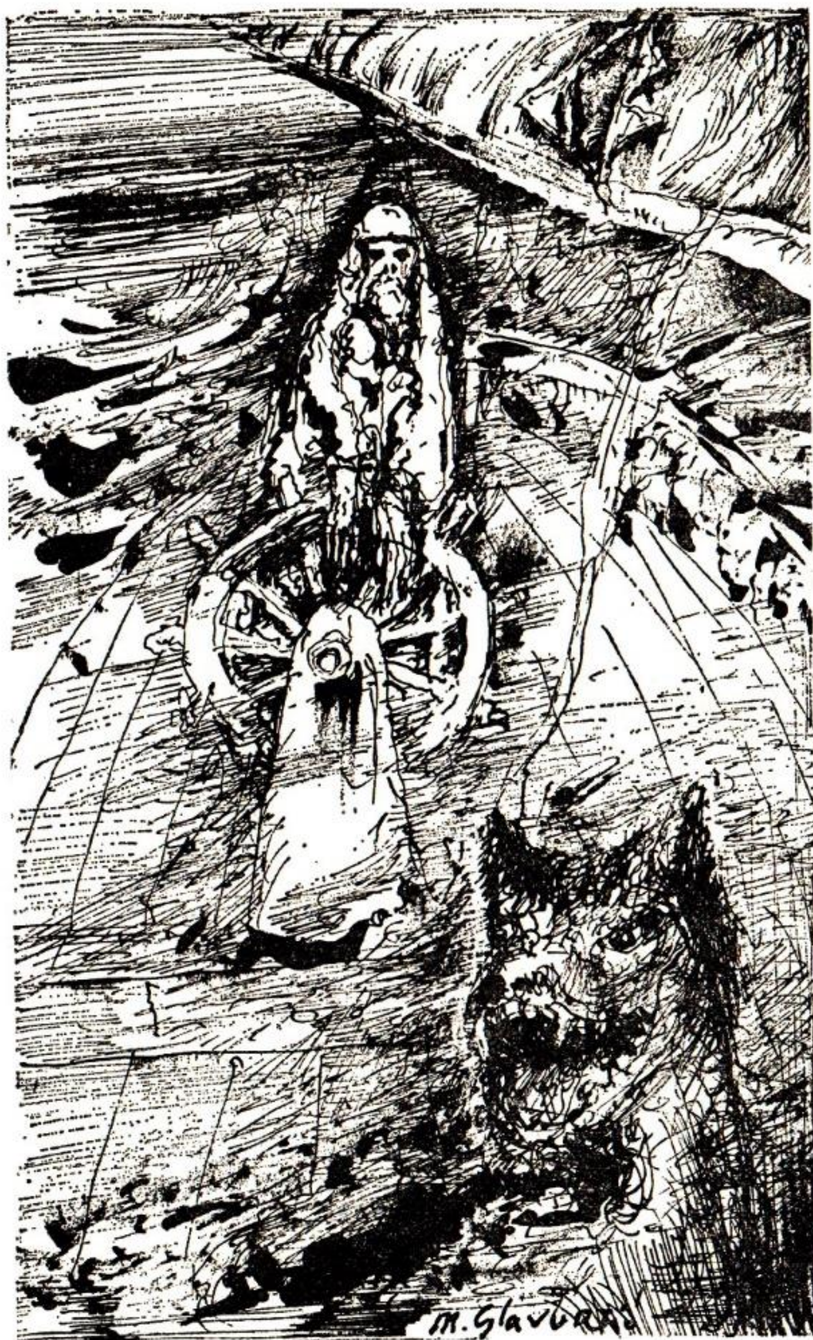
Desilo se da u tom trenutku nije bilo baš nikog na molu Tejt Hila, jer svi oni čije su kuće u blizini bili su u postelji ili na okolnim uzvisinama. Tako je obalni čuvar, zadužen za istočnu stranu luke, koji se smesta stuštio do malog pristaništa, bio prvi koji se popeo na brod. Čovek koji je upravljao reflektorom, nakon što je pročešljao ulaz luke i nije ništa primetio, okrenuo je mlaz svetlosti prema olupini i nije ga više pomerao. Obalni čuvar potrčao je prema krmi. Kada je stigao do kormila, nagnuo se da ga ispita, ali je smesta ustuknuo, kao da ga je nešto iznenada protreslo. To je izgleda izazvalo sveopštu znatiželju, tako da je veliki broj ljudi počeo da trči. Treba preći dobar deo puta od Zapadne stene pored pokretnog mosta do mola Tejt Hila, ali vaš izveštač je prilično vičan trčanju, tako da je dobro isprednjačio gomili. Kada sam, međutim, stigao, već sam našao okupljenu gomilu na pristaništu, kojoj su obalni čuvar i policija branili da se popnu na brod. Ljubaznošću glavnog čamdžije, bilo mi je, kao vašem izveštaču, dopušteno da se ukrcam, tako da sam bio jedan od nekolicine koja je videla mrtvog pomorca dok je još bio vezan za kormilo.

Nije ni bilo čudo što se obalski čuvar zaprepastio, ili čak prestrašio, jer se takav prizor ne viđa često. Čovekove ruke

jednostavno su bile vezane jedna preko druge, za jedan palac kormila. Između dlana i drveta nalazilo mu se raspeće; brojanice za koje je bilo zakačeno stajale su mu obmotane oko oba zglavka i oko kormila, a potom su bile čvrsto vezane za konopac. Jadnik mora da je sedeo pre nego što je započelo lepetanje i zanošenje jedara, koja su na kraju prodrla kroz kormilo, stavši da cimaju čoveka tamo-amo, tako da su mu se konopci kojima je bio vezan urezali do kostiju. Napravljen je tačan zapis o stanju stvari, a doktor hirurg Dž. M. Kafin, iz Ist Eliot Plejsa broj 33, koji je stigao odmah posle mene, izjavio je, nakon pregleda, da čovek mora da je mrtav već gotovo dva dana. U džepu mu se nalazila boca, pažljivo začepljena, sa malim smotuljkom papira, za koji se utvrdilo da predstavlja dodatak brodskom dnevniku. Obalski čuvar je izjavio da čovek mora da je sam svezao ruke, pričvrstivši čvorove zubima. Činjenica da je obalski čuvar bio prvi koji je stupio na palubu može da uskrati kasnije poteškoće na sudu Admiraliteta; jer obalski čuvari ne mogu da traže nagradu za spasavanje lađe, koja po zakonu pripada prvom civilu koji stupi na napušteni brod. Međutim, pravnički jezici već su se oglasili: jedan mladi student prava smelo izjavljuje da su prava vlasnika neosporna, budući da bi njihovo ugrožavanje bilo u suprotnosti sa načelom mrtvoručja: a sasvim je, naime, izvesno da se rudo kormila, kao simbol ako ne i dokaz poverenog vlasništva, nalazilo u *mrtvoj ruci*. Nije potrebno reći da je mrtav kormilar s puno poštovanja uklonjen sa mesta na kome je časno stražario i bdeo sve do smrti – postojanost tako plemenita kao što je bila i Kazabjankina – i smešten u mrtvačnicu da čeka početak istrage.

Iznenada, oluja je počela da jenjava, a njena svirepost da se stišava; gomile su se rasturale; ljudi su krenuli kućama, a nebo je počelo da crveni iznad jorkširskih ravnica. Poslaću na vreme, do sledećeg nastavka, još podataka o napuštenom brodu koji je na tako neverovatan način za vreme oluje pronašao put do luke.

Deveti avgust. – Nastavak događaja oko čudnog prispeća napuštenog broda za vreme oluje od prošle noći gotovo da još više iznenađuje nego sam njegov dolazak. Pokazalo se da je škuna ruska, da je došla iz Varne, i da joj je ime *Demetra*.

Gotovo jedini njen teret sastoji se od srebrnog peska i nešto malo drugih stvari – to jest, od izvesnog broja drvenih sanduka napunjenih crnicom. Ovaj deo tereta bio je poslat jednom advokatu iz Vitbija, gospodinu S. F. Bilingtonu, Ulica Kresent broj 7, koji je jutros došao na brod i formalno poslate mu stvari.

Postupajući po ugovoru o najmu, ruski konzul je takođe formalno preuzeo brod i platio sve lučke takse.

Ovde se danas ni o čemu drugom ne govori do o ovoj čudnoj podudarnosti; službenici Trgovačkog odbora strogo su vodili računa da sve bude sprovedeno u skladu sa postojećim pravilima.

Kako će ovo čudo očigledno privući sveopštu pažnju, oni su po svemu sudeći rešeni da ne daju povoda nikakvim naknadnim žalbama. Veliko zanimanje pobudio je pas koji je iskočio u trenutku kada se brod nasukao; popriličan broj članova društva za zaštitu životinja, koje je u Vitbiju veoma jako, pokušalo je da pronađe životinju. Na opšte razočaranje, međutim, psa nigde nije bilo; kao da je potpuno nestao iz grada. Možda je bio uplašen, pa se uputio prema pustopoljinama, u kojima se još uvek zastrašen krije. Ima i nekih koji sa zebnjom na to gledaju, smatrajući da se to kasnije može izmetnuti u opasnost, jer je pas očigledno divlja zverka. Rano jutros jedan veliki pas, polurasna doga, vlasništvo trgovca uljem koji stanuje blizu mola Tejt Hila, pronađen je mrtav na putu naspram gospodarevog dvorišta. Doga se borila, ali očigledno je naišla na mahnitog protivnika: zatečena je priklana, a stomak joj je bio rasporen, što je ukazivalo na kandže neke podivljale životinje.

Kasnije. – Ljubaznošću inspektora Trgovačkog odbora, dozvoljeno mi je da pogledam brodski dnevnik sa *Demetre,* koji je uredno vođen sve do pre tri dana, ali u kome nije bilo ničeg naročitog sem činjenica o nestajanju ljudi. Veće zanimanje, međutim, izazvao je papir pronađen u boci koji je danas podvrgnut istrazi; moram priznati da čudniju priču od ove moje uši nisu čule. Kako nema razloga da se stvari drže u tajnosti, dozvoljeno mi je da iskoristim papire, te vam prema tome šaljem prepis iz koga sam jedino izostavio tehničke pojedinosti oko upravljanja brodom i

zabelešku nadzornika tereta. Stiče se utisak da je kapetana spopala neka manija pre nego što je dobro zašao u plave vode i da se ona stalno pojačavala za vreme putovanja. Razume se, moje tvrđenje ne treba uzeti *cum grano*, „posoljeno“, jer sve ovo zapisujem prema diktatu službenika iz ruskog konzulata, koji mi ljubazno prevodi, kako bismo uštedeli vreme.

DNEVNIK SA „DEMETRE“

Varna-Vitbi

Napisano 18. jula; čudne stvari se događaju; vodiću pomne beleške dok ne pristanemo.

Šestog jula smo završili sa ukrcavanjem tereta; srebrnog peska i sanduka sa zemljom. Isplovili smo u podne. Duva istočni vetar, sveže je. Posada, pet mornara... dva oficira, kuvar i ja (kapetan).

Jedanaesti jul. – U zoru smo uplovili u Bosfor. Ukrcali su se turski carinski službenici. Bakšiš. Sve je u redu. Krenuli u četiri posle podne.

Dvanaesti jul. – Prošli smo kroz Dardanele. Dolazi još carinskih službenika i signalni brod stražarske eskadrile. Opet bakšiš. Rad službenika obavljen dosledno, ali brzo. Žele da brzo odemo. Po mraku prešli u Arhipelag.

Trinaesti jul. – Prošli smo pored Rta Matapan. Posada je nečim nezadovoljna. Izgleda uplašena, ali neće da progovori.

Četrnaesti jul. – Posada je zabrinuta. Sve su to čvrsti momci, koji su i ranije plovili sa mnom. Prvi oficir nije mogao da otkrije u čemu je nevolja; rekli su mu samo da ima *nečeg* i

prekrstili se. Prvi oficir je tog dana izgubio strpljenje sa jednim od njih i udario ga. Očekivala se žučna svađa, ali sve se mirno završilo.

Šesnaesti jul. – Prvi oficir je podneo jutarnji izveštaj u kome stoji da jedan član posade, Petrovski, nedostaje. Nije mogao to da objasni. Prošle noći stražario je na levoj strani broda osam sati; smenio ga je Abramov, ali Petrovski nije otišao na spavanje. Ljudi su utučeniji nego ikad. Svi su izjavili da su tako nešto i očekivali, ali nisu hteli da kažu ništa drugo sem da se na brodu *nešto* nalazi. Prvi oficir je postao veoma nestrpljiv sa njima; plaši se neke buduće nevolje.

Sedamnaesti jul. – Juče je jedan od članova posade, Olgaren, došao u moju kabinu i prestrašeno mi poverio kako misli da se na brodu nalazi neki nepoznati čovek. Kazao je da se za vreme stražarenja povukao iza kabine na palubi, jer je besnela oluja sa kišom. U jednom trenutku ugledao je visokog, mršavog čoveka, koji nije nalikovao nikom od posade; ovaj se popeo brodskim stepenicama, krenuo palubom i nestao. Oprezno ga je pratio, ali, kada je stigao do pramca, nije našao nikoga, mada su svi ostali na palubi bili zatvoreni. Obuzeo ga je sujeverni strah, a ja se bojim da bi se panika mogla proširiti. Da bih je stišao, danas ću pažljivo pretražiti ceo brod od pramca do krme.

Kasnije, istog dana, okupio sam celu posadu i rekao im, da ćemo pošto očigledno misle da nekog ima na lađi, pretražiti brod od pramca do krme. Prvi oficir je ljut; za njega je to ludost i mišljenja je da će izlaženje u susret tako ludim pomislima demoralisati ljude; takođe je rekao da će im ćuskijom izbiti iz glave sve buduće želje da stvaraju nevolje. Prepustio sam mu kormilo i sa ostalima se dao u pretraživanje; išli smo jedan uz drugoga, noseći fenjere; nismo propustili da pretražimo nijedan ugao. Kako su od tereta postojali samo veliki drveni sanduci, nije ni bilo zabitih uglova gde bi se čovek mogao sakriti. Ljudima je laknulo kada se pretraga završila i veselo su se vratili na posao. Prvi oficir je i dalje bio smrknut, ali ništa nije rekao.

Dvadeset drugi jul. – Loše vreme je potrajalo tri dana, tako da su svi bili zaposleni oko jedara – i nisu imali vremena za strah. Ljudi kao da su zaboravili na svoj užas. Prvi oficir je ponovo veseo i sve je u redu. Pohvalio sam ljude za rad po lošem vremenu. Prošli smo kroz Gibraltarski moreuz. Sve je u najboljem redu.

Dvadeset četvrti jul. – Kao da se neko prokletstvo nadvilo nad ovaj brod. Već smo ostali bez jednog čoveka, a na ulazu u Biskajski zaliv sa lošim vremenom pred nama izgubili smo još jednog – nestao je. Kao i prvi, dobio je zamenu na straži i više ga niko nije video. Ljudi su u paničnom strahu; poslali su izaslanika da traži dvostruku stražu, jer se boje da budu sami. Prvi oficir je besan. Plaši se neke nevolje. Smatra da će on ili neko od posade pribeći nasilju.

Dvadeset osmi jul. – Četiri dana u paklu silne bure; mahniti vetar i oluja. Nema sna ni za koga. Ljudi su svi iscrpljeni. Jedva nekako uspevam da sastavim stražu, jer nijednom se ne ide. Drugi oficir se dobrovoljno javio da krmani i stražari, kako bi ljudima pružio nekoliko sati sna. Srećom vetar sve slabije duva; more je još uvek uzburkano, ali to manje osećamo jer je brod stabilniji nego ranije.

Dvadeset deveti jul. – Još jedna tragedija. Noćas smo imali samo jednog stražara, jer je posada suviše umorna da bismo postavljali dvostruku stražu. Kada je jutarnja straža stigla na palubu, nije mogla da nađe nikoga sem krmanoša. Podignuta je uzbuna, i svi su se popeli na palubu. Dadosmo se u potragu, ali bez rezultata. Sada smo ostali i bez drugog oficira, a posada je u panici. Prvi oficir i ja složili smo se da se od sada krećemo naoružani, i da vrebamo na bilo kakav znak koji bi nam sve ovo objasnio.

Trideseti jul. – Poslednja noć. Radosni smo što se približavamo Engleskoj. Vreme je lepo, razapeta su sva jedra. Odmarao sam se od iscrpljenosti; tvrdo sam spavao; probudio me

je prvi oficir sa vešću da nedostaju oba stražara i krmanoš. O brodu smo ostali da se staramo samo ja, prvi oficir i još dva čoveka.

Prvi avgust. – Već dva dana je magla i nigde nijednog jedra na vidiku. Nadam sam se da ću, kada se jednom nađem u Lamanšu, moći poslati signal za pomoć ili negde prispeti. Kako nismo mogli sami da baratamo jedrima, morali smo da idemo ispred vetra. Nismo smeli da ih spustimo, jer više ne bismo bili u stanju da ih podignemo. Kao da nas nešto vuče prema strašnoj propasti. Prvi oficir je u ovim trenucima više klonuo duhom od bilo kog mornara. Njegova čvrsta priroda izgleda da sada dela protiv njega. Ljudi su prevazišli strah, rade marljivo i strpljivo, spremni na najgore. Oni su Rusi, a on Rumun.

Drugi avgust, ponoć. – Probudio me je nakon nekoliko trenutaka sna vrisak, koji je, kako mi se učinilo, dopro spolja, odnekud s moje leve strane. Ništa nisam mogao da vidim od magle. Požurih na palubu i natrčah na prvog oficira. Reče mi da je čuo krik i potrčao u pravcu iz koga je dopro, ali da od stražara nije bilo ni traga. Još jedan manje. Bože, pomozi nam! Prvi oficir mi je saopštio da smo prošli Doverski moreuz, jer je u trenutku kada se magla podigla istovremeno ugledao Nort Lorland i začuo čovekov krik. Ako je to tačno, onda smo izbili u Severno more i samo bog bi mogao da nas sprovede kroz maglu, koja kao da plovi zajedno sa nama; a bog nas je izgleda napustio.

Treći avgust. – U ponoć sam otišao da zamenim čoveka na kormilu, ali, kada sam stigao, tamo nije bilo nikoga. Vetar je ujednačeno duvao, a kako smo se kretali ispred njega, nije došlo do skretanja s kursa. Nisam smeo da se maknem od kormila, te počeh da dozivam prvog oficira. Nakon nekoliko sekundi on dotrča na palubu u flanelskom donjem rublju. Pogleda me razrogačenih očiju, sav ispijen, te se pobojah da nije skrenuo s uma. Prišao mi je veoma blizu i promuklo prošaputao, prislonivši mi usne na uvo kao da se plaši da nas vazduh može čuti: „Ovde je; sada to znam.

Noćas na straži video sam ga, liči na čoveka, visok je, mršav i avetinjski bled. Bio je na pramcu i gledao u more. Prikradoh mu se s leđa i zadah mu udarac nožem; ali nož prođe kroz njega, kao kroz vazduh.“ Dok je govorio, on zgrabi nož i divlje njime zapara prostor. Zatim nastavi: „Ali on je ovde i ja ću ga pronaći. U skladištu je, možda u jednom od onih sanduka. Otvoriću ih jedan po jedan i pregledati. Vi budite na kormilu.“ Sa pogledom punim upozorenja i prstom na usnama, on siđe dole. Vetar je počeo jače da duva, tako da nisam mogao da napustim kormilo. Videh ga kako ponovo izlazi na palubu sa kutijom za alat i fenjerom, a zatim silazi kroz otvor na njoj. Lud je, sasvim lud, i nema svrhe da ga zadržavam. Ni na koji način ne može oštetiti one velike sanduke: fakturisani su kao „glina“ i jedino što može da uradi s njima to je da ih vuče unaokolo, a od toga nikakve štete. Ostaću ovde, voditi računa o kormilu i zapisivati. Mogu jedino da se uzdam u boga i čekam da se magla raziđe. A tada, ako ne budem mogao po ovom vetru da stignem ni do jedne od luka, preseći ću jedra, leći pored njih i odašiljati signale za pomoć…

Sada je već gotovo sve svršeno. Upravo kada sam se ponadao da će prvi oficir izići odande nešto mirniji – jer sam ga čuo kako otkiva nešto u skladištu, a rad mu može samo koristiti – iz otvora na palubi prolomi se iznenadni krik pun užasa, od koga mi se sledila krv u žilama, i on se pojavi gore kao iz topa izbačen – mahniti ludak, sa očima koje kolutaju i lica izobličenog od straha. „Spasi me! Spasi me!“, povika on, a zatim baci pogled na gust pokrov magle. Njegov užas pređe u očajanje i on mirnim glasom reče: „Bolje pođite i vi, kapetane, pre nego što bude suviše kasno. On je tamo. Sada znam tajnu. More će me spasiti od njega. Ono nam je jedino preostalo!“ Pre nego što sam mogao da kažem ijednu reč ili da krenem da ga zadržim, on skoči na ogradu i samovoljno se baci u more. Mislim da i ja sada znam tajnu. Ovaj ludak je bio taj koji je ubijao ljude, jednog za drugim, a sada je i sam krenuo za njima. Nek mi bog pomogne! Kako ću da objasnim sve ove užase kada stignem u luku? *Kada* stignem u luku! Da li će se to ikada dogoditi?

Četvrti avgust. – Još uvek nas obavija magla, koju sunce na izlasku ne može da probije. Znam bar kad sunce izlazi, ako ne znam drugo, jer sam prekaljeni mornar. Ne smem da siđem dole, ne smem da ostavim kormilo; tako sam ovde prestajao celu noć i u mraku sam ga video – video njega! Neka mi bog oprosti, ali prvi oficir je bio u pravu što je skočio s broda. Bolje je umreti kao čovek; mornarskoj smrti u plavoj vodi niko ne može da prigovori. Ali ja sam kapetan i ne smem da napustim brod. Ipak, doskočiću tom đavolu ili čudovištu, jer ću, kada počne da me izdaje snaga, svezati ruke za kormilo i među prstima sakriti ono što on ne sme da dodirne; a tada, došao dobar ili loš vetar, ja ću spasti svoju dušu i kapetansku čast. Postajem sve slabiji, a i noć se spušta. Ako on ponovo bude došao u priliku da mi pogleda u lice, možda neću imati vremena da reagujem... ukoliko dođe do brodoloma, možda će neko pronaći ovu bocu i možda će razumeti; ako ne... pa, svi će znati da sam ostao veran svom trustu. Bože, blagoslovena Device i svi sveci, pomozite jadnoj, neukoj duši u njenom nastojanju da izvrši svoju dužnost...

Svakako, presuda je bila jednoglasna. Nema nikakvih dokaza koji bi se mogli izneti; nema ko da nam kaže da li je sam taj čovek počinio sva ta ubistva. Gotovo svi meštani smatraju da je kapetan pravi junak i prirediće mu javni pogreb. Već je sređeno da se njegovo telo preveze u pratnji čamaca jednim delom uzvodno rekom Eks, a potom natrag do mola Tejt Hila, odakle će biti uzneto stepenicama opatije; pokopaće ga na crkvenom groblju na steni. Vlasnici više od stotinu čamaca prijavili su se da ga prate do groba.

Velikom psu niko nije uspeo da uđe u trag; zbog toga ovde mnogo žale, jer sudeći prema sadašnjem stanju javnog mnjenja, verujem da bi ga grad usvojio. Sutra ćemo prisustvovati pogrebu; i tako će se okončati još jedna „tajna mora“.

DNEVNIK MINE MARI

Osmi avgust. – Lusi je cele noći bila veoma nemirna, tako da nisam mnogo spavala. Besnela je strašna oluja koja je bučno tutnjala između kapa na dimnjaku, od čega sam sva drhtala.

Odjednom se začuo oštar udarac; ličilo je na pucanj neke udaljene puške. Veoma čudno, ali Lusi se nije probudila, a i inače je dva puta ustajala i počinjala da se oblači. Srećom, svaki put sam se probudila na vreme i uspevala da je svučem, ne probudivši je, a zatim da je vratim u postelju. Čudna je to stvar, to hodanje u snu, jer čim se nešto usprotivi njenoj volji na bilo kakav fizički način, njena pažnja, ako je do tog trenutka i postojala, nestaje i ona se pokorava, gotovo u potpunosti, uobičajenom toku života.

Obe smo rano ustale i otišle do luke da vidimo da li se nešto dogodilo tokom noći. Bilo je svega nekoliko ljudi unaokolo i, mada se sunce jasno videlo, a vazduh bio čist i svež, veliki preteći talasi, koji su izgledali veoma tamni naspram snežno bele pene koja ih je prekrivala, gurali su se kroz uska usta luke – poput čoveka koji se probija kroz gomilu. Nekako mi je bilo drago što Džonatan nije bio na molu prošle noći, već na kopnu. Ali, oh, da li je on na kopnu ili na moru? Gde je i kako mu je? Postajem strašno zabrinuta zbog njega. Kada bih samo znala šta da radim i kada bih mogla bilo šta da učinim!

Deseti avgust. – Današnji pogreb jednog kapetana bio je veoma dirljiv. U luci su se našli svi čamci, a kovčeg su nosili kapetani, celim putem od mola Tejt Hila do crkvenog groblja. Lusi je pošla sa mnom i prilično smo rano stigle do našeg starog mesta. Kortež čamaca otplovio je najpre uzvodno do Vijadukta, a potom natrag, nizvodno. Imale smo divan pogled, tako da smo procesiju pratile gotovo na celom njenom putu. Jadnik je sahranjen veoma blizu našeg sedišta, na koje smo se mi popele kada je trebalo videti sam ukop. Jadna Lusi, silno se uzbudila. Sve vreme bila je uznemirena i zabrinuta i ja ne mogu da se otrgnem utisku da su noćašnji snovi ostavili traga na njoj. Jedna stvar je veoma čudna: neće da mi prizna postoji li bilo kakav poseban razlog njenoj uznemirenosti; ako postoji, možda ga ni ona sama ne razume. Dogodilo se ipak nešto što je moglo izazvati tu uznemirenost. Jutros je jadni, stari gospodin Svejls pronađen mrtav na našem sedištu. Slomio je vrat. Očigledno je da je, kao što i doktor tvrdi, pao leđima na sedište prepavši se pre toga, jer mu se na licu zadržao izraz straha i užasa, od čega je ljude podilazila jeza. Jadni

mrtvi starac! Možda je svojim umirućim očima ugledao Smrt! Lusi je tako nežna i osetljiva, da sve stvari znatno više prima k srcu od drugih ljudi. Upravo ju je potresla jedna sitnica, koju ja nisam gotovo ni opazila, mada takođe veoma volim životinje. Jedan čovek, koji prilično često dolazi ovamo da posmatra sunce, stigao je u pratnji psa. Pas je uvek s njim. Oboje su vrlo tihi; nikada nisam tog čoveka videla ljutog, niti psa čula da je zalajao. Za vreme službe pas nije hteo da priđe gospodaru koji je sedeo sa nama, već je ostao na udaljenosti od nekoliko jardi, lajući i zavijajući. Gospodar ga je umirivao prvo nežno, zatim oštro, a na kraju ljutito; ali pas niti je hteo da priđe, niti da prestane da pravi buku. Kao da je pobesneo, oči su mu plamtele, a dlaka se nakostrešila kao što biva sa mačkinim repom kada se ova razgoropadi. Na kraju se i čovek razbesneo, skočio, udario psa, a zatim ga uhvatio za zatiljak i napola ga dovukavši, a napola podigavši, smestio na nadgrobni kamen na kome je pričvršćeno sedište. Čim je dotakla kamen, jadna životinja se umirila i počela sva da se trese. Nije pokušao da ode, već je čučnuo, stao da drhti i sav se šćućurio; bio je u tako jadnom stanju i sav užasnut da sam pokušala da ga utešim, mada bez uspeha. I Lusi ga je veoma žalila, ali nije pokušala da ga dodirne, već ga je samo posmatrala kao u agoniji. Plašim se da je ona suviše preosetljive prirode da bi mogla provesti život bez neprilika. Sigurna sam da će noćas sve ovo sanjati. Ceo taj niz događaja – brod koji je uplovio u luku vođen mrtvacem; činjenica da je ovaj bio vezan za kormilo, sa raspećem i brojanicama u ruci; dirljiv pogreb; pas, čas besan čas prestravljen – sve će to poslužiti kao građa za njene snove.

Mislim da bi za nju bilo najbolje da u krevet pođe fizički iscrpljena, tako da ću je povesti u dugu šetnju preko stena do Zaliva Robina Huda i nazad. Tada joj neće pasti na pamet da šeta noću.

OSMA GLAVA

DNEVNIK MINE MARI

Istog dana, jedanaest sati uveče. – Oh, što sam umorna! Da ovaj dnevnik ne shvatam kao obavezu, ne bih ga noćas ni otvorila. Divno smo se prošetale. Lusi je nakon kraćeg vremena postala vesela i to zahvaljujući, bar mi se tako čini, nekim umiljatim kravama koje su nam se u polju nedaleko od svetionika njuškajući približile i silno nas prestrašile. Iz glave nam je iščilelo sve drugo osim straha, tako da smo se najednom osetile prazne kao novorođenčad. Popile smo odličan, jak čaj u Zalivu Robina Huda, u jednoj slatkoj, maloj, staromodnoj krčmi sa lučnim prozorom, koji se nalazio tačno iznad algama pokrivenih stena na žalu. Verujem da bismo zaprepastile „nove žene“ našim apetitom. Muškarci su popustljiviji, nek su blagosloveni! Zatim smo krenule nazad, često zastajkujući da se odmorimo i sa srcima punim straha da se ne pojavi neki divlji bik. Lusi je bila stvarno umorna i nameravale smo da se uvučemo u postelju čim stignemo. Međutim, naišao je mladi paroh i gospođa Vestenra ga je zadržala na večeri. Lusi i ja smo se borile sa snom; znam da je meni bilo dosta teško i da sam junački izdržala. Mislim da bi jednog dana biskupi morali da se okupe i dogovore oko odgajanja nove vrste paroha, koji ne večeravaju, bez obzira koliko ih na to terali, i koji bi znali kada su devojke umorne. Lusi je zaspala i disanje joj je ravnomerno. Obrazi su joj rumeniji nego obično i izgleda, oh, tako slatko. Ako se gospodin Holmvud zaljubio u nju videvši je samo u gostinskoj sobi, pitam se šta bi rekao da je sada vidi. Neka od spisateljki iz redova „novih žena“ jednog dana će izneti zamisao da

muškarac i žena smeju da vide jedan drugog dok spavaju, pre nego što se vere. No, smatram da „nova žena“ u budućnosti neće samo blagoizvoleti da prihvati prosidbu, već će i sama prositi muža. Baš će to biti zgodno! Ipak, ima nečeg utešnog u tome. Večeras sam tako srećna, jer izgleda da je dragoj Lusi bolje. Iskreno verujem da je okrenula list i da je najzad gotovo sa mukama oko snova. Moja sreća bi bila potpuna kada bih znala da je Džonatan... Neka ga bog blagoslovi i čuva.

Jedanaesti avgust, tri sata izjutra. – Opet dnevnik. Nisam u stanju da zaspim. Suviše sam uzrujana da bih mogla da spavam. Doživele smo strašnu pustolovinu, jedno grozno iskustvo. Zaspala sam čim sam zatvorila dnevnik... Odjednom sam se potpuno rasanila osećajući veliki strah i neku prazninu koja me je okružavala. Soba je bila u mraku, tako da nisam mogla da vidim Lusin krevet; prikradoh se do nje da proverim da li je tamo. Krevet je bio prazan. Upalih šibicu i uverih se da je nema ni u sobi. Vrata su bila zatvorena, ali ne i zaključana, kao što sam ih ostavila. Plašila sam se da probudim njenu majku, čija se bolest u poslednje vreme pogoršava, pa sam se na brzinu obukla i spremila da krenem u potragu za njom. Dok sam napuštala sobu, pade mi na pamet da mi u odgonetanju njenih namera iz snova može pomoći odeća koju je obukla. Kućna haljina značila bi da je u kući; haljina, da je izišla napolje. Hvala bogu, rekoh u sebi, ne može biti daleko, jer je samo u spavaćici. Potrčah niz stepenice i pogledah u dnevnu sobu. Tamo je nije bilo! Zatim pretražili sve ostale otključane prostorije u kući, dok mi je sve veći strah ledio srce. Na kraju stigoh do ulaznih vrata i nađoh ih otvorena. Nisu bila širom otvorena, već samo brava nije dobro uhvatila pri zatvaranju. Ljudi iz kuće vrlo pažljivo zaključavaju vrata svako veče, pa sam se uplašila da je Lusi mogla izaći, što je, u stvari, i učinila. Nisam imala vremena da mislim šta se sve moglo dogoditi; nejasan, sve jači strah potamnio je sve pojedinosti. Zgrabih veliki, debeo šal i istrčah napolje. Sat je upravo otkucavao jedan po ponoći kada sam se našla na Kresentu, gde nije bilo nigde nikoga. Potrčah duž Severne terase, ali nigde nisam mogla da ugledam belo obličje koje sam tražila. Zastavši na ivici Zapadne stene, iznad mola, bacih

pogled na drugu stranu luke, prema Istočnoj steni u nadi ili strahu – ne znam šta je bilo po sredi – da ću ugledati Lusi na našem omiljenom mestu. Bio je svetao, pun mesec, preko koga su promicali teški crni oblaci, zaodevajući celu okolinu nestalnom dioramom svetlosti i senke. Trenutak ili dva nisam mogla ništa da vidim, jer je senka oblaka zatamnila Crkvu Svete Marije i celu njenu okolinu. Kada je oblak prošao, stadoše da se pomaljaju ruševine opatije; kako se ivica uske trake svetlosti, oštre poput mača, pomerala, crkva i groblje postajali su sve vidljiviji. Bilo šta da sam očekivala, nisam se razočarala, jer tamo, na našem omiljenom mestu, srebrnasta svetlost meseca obasjavala je jedno napola oslonjeno, snežnobelo obličje. Nailazak sledećeg oblaka bio je suviše nagao da bih nešto više videla, jer je senka gotovo istog trenutka zaklonila svetlost; ali učinilo mi se kao da je nešto tamno stajalo iza sedišta na kome se pokazalo belo obličje i da se naginjalo nad njega. Šta je to bilo, čovek ili životinja, ne bih umela da kažem; nisam čekala da se ponovo pojavi svetlost, već sam poletela strmim stepenicima do mola, pa duž riblje pijace do mosta, kojim se jedino moglo stići do Istočne stene. Grad je bio kao mrtav; nisam srela ni žive duše; obradovala sam se što je tako, jer nisam želela da iko sazna u kakvom je stanju jadna Lusi. Vreme i razdaljina činili su mi se beskrajnim, kolena su mi klecala i ostala sam bez daha dok sam se uspinjala beskonačnim stepenicama do opatije. Mora da sam se brzo kretala, pa ipak mi se činilo kao da su mi stopala teška poput olova i da je svaki zglob zarđao.

Kada sam stigla gotovo do vrha, ugledala sam sedište i belo obličje na njemu. Bila sam dovoljno blizu da bih mogla da razaberem stvari čak i kroz čaroliju senki.

Nije bilo sumnje da se nešto dugačko i crno saginjalo nad napola zavaljeno belo obličje. U strahu povikah: „Lusi! Lusi!“ To nešto hitro podiže glavu i sa mesta na kome sam se nalazila razaznah neko belo lice i crvene, sjajne oči. Lusi nije odgovorila, te ja potrčah prema ulazu u crkveno groblje. Kada sam ušla, između mene i sedišta isprečila se crkva i za minut-dva ja ga izgubih iz vida. Kada sam ga ponovo ugledala, oblak je bio prošao, a mesec je tako snažno zasijao da sam mogla da vidim Lusi napola zavaljenu na sedištu sa glavom naslonjenom na njegov naslon.

Bila je potpuno sama i nigde u okolini nije bilo znaka od nekog drugog živog bića.

Kada sam se nagnula nad njom, uverila sam se da još uvek spava. Usne su joj bile rastavljene i disala je – ne onako ravnomerno kao što to obično čini, već hvatajući dah dugim i dubokim dahtajima, kao da se bori da pri svakom udisaju napuni cela pluća. Kada sam se približila, ona u snu podiže ruku i povuče okovratnik spavaćice sasvim uz grlo. Dok je to radila, telo joj protrese blagi drhtaj, kao da joj je bilo hladno. Prebacih joj topli šal preko ramena i ivice joj čvrsto spojih oko vrata, jer sam strepela da ovako slabo obučena na noćnom vazduhu ne navuče neku opasnu prehladu. Bojala sam se da je iznenada ne probudim, pa sam joj, da bih imala slobodne ruke, pričvrstila šal oko vrata velikom pribadačom; ali mora da sam, onako uzrujana, bila nespretna, jer ona, čim joj je disanje postalo normalnije, ponovo prinese ruku vratu i zastenja. Kada sam je pažljivo umotala, obuh joj svoje cipele i stadoh vrlo lagano da je budim. U početku nije reagovala, ali postepeno je postajala sve uznemirenija u snu, povremeno stenjući i uzdišući. Ipak sam je na kraju malo jače prodrmala, jer je vreme brzo prolazilo, a i zbog mnogih drugih stvari želela sam da je smesta povedem kući. Najzad je otvorila oči i probudila se. Nije bila iznenađena što me vidi jer, razume se, nije odmah shvatila gde se nalazi. Lusi se uvek tako ljupko budi, pa čak i ovog puta, kada telo mora da joj je bilo dobro promrzlo, a um pomalo užasnut što se probudila neodevena noću na crkvenom groblju, nije izgubila ništa od uobičajene dražesnosti. Malo je drhtala i pridržavala se za mene; kada sam joj rekla da smesta pođe sa mnom kući, ona se bez reči diže, poslušna kao dete. Kada smo krenule, šljunak stade da me ubada po tabanima i Lusi primeti da sam se zbog toga trgnula. Zaustavila se i stala da navaljuje da uzmem cipele, ali ja nisam htela. Kada smo izišle na stazu izvan crkvenog groblja, primetih baru koja se zadržala posle oluje i namazah stopala blatom, trljajući jednu nogu o drugu, tako da, u slučaju ako nekoga sretnemo na putu do kuće, ne budu primećena moja gola stopala.

Poslužila nas je sreća i mi stigosmo kući ne susrevši se usput ni sa kim. Jednom smo ugledale nekog čoveka, koji nije baš izgledao

trezan, kako pred nama prelazi ulicu; ali uspele smo da se sakrijemo iza jednih vrata dok on nije nestao u nekom od ulaza, koji ovde predstavljaju strme, male prolaze ili „vetramike“ kako ih zovu u Škotskoj. Srce mi je sve vreme tako snažno udaralo da sam ponekad imala utisak da ću se onesvestiti. Brinula sam zbog Lusi: ne samo zbog njenog zdravlja – mogla je, naime, grdno da se prehladi – već i zbog njenog ugleda u slučaju da se stvar razglasi. Kada smo stigle, oprale noge i zajedno izmolile molitvu zahvalnosti, smestih je u postelju. Pre nego što je zaspala, zamolila me je – čak preklinjala – da nikome ne kažem ni reči, čak ni njenoj majci, o ovoj noćašnjoj mesečarskoj pustolovini. U prvi mah sam oklevala da to obećam; ali setivši se zdravstvenog stanja njene majke, koju bi ovo saznanje silno zabrinulo, a i razmislivši o tome kako jedna ovakva priča možda može biti izobličena – ne, sigurno bi tako bilo – u slučaju da negde procuri, učinilo mi se mudrijim da pristanem. Nadam se da sam pravilno postupila. Zaključala sam vrata i ključ privezala za zglavak, nadajući se da me te noći više neće uznemiravati. Lusi čvrsto spava; odsjaj zore još je visoko iznad mora…

Isti dan, podne. – Sve je dobro. Lusi je spavala dok je nisam probudila i čini mi se da se uopšte nije pokretala. Noćašnja pustolovina joj, izgleda, nije naškodila; naprotiv, koristila joj je, jer jutros izgleda mnogo bolje nego nedeljama pre toga. Bilo mi je žao što sam je, usled svoje nespretnosti, povredila pribadačom. Odista, to bi moglo da bude opasno, jer se pokazalo da joj je koža na vratu izbušena. Mora da sam zahvatila parče opuštene kože i probola je; primećuju se dve crvene tačkice kao od uboda iglom, a na vrpci spavaćice zadržala se kap krvi. Kada sam joj se izvinila i iskazala svoju zabrinutost, ona se nasmejala i pomilovala me, rekavši da ranice čak i ne oseća. Srećom, neće joj ostati ožiljak, jer su ubodi veoma sitni.

Isti dan, noć. – Lepo smo provele dan. Vazduh je bio čist, sunce je sijalo i duvao je osvežavajući povetarac. Ponele smo ručak i krenule do Malgrejvskih šuma; gospođa Vestenra se vozila drumom, a Lusi i ja smo išle stazom između stenja. Pridružile smo

joj se na kapiji. Pomalo sam bila tužna, jer nisam mogla da ne razmišljam o tome kako bi moja sreća bila *potpuna* da je Džonatan sa mnom. Ali! Moram biti strpljiva. Uveče smo se šetale po Kazino terasi, slušale dobru muziku Spora i Mekenzija, a zatim prilično rano otišle u postelju. Lusi je izgledala smirenija nego što je bila već neko vreme i smesta je zaspala. Zaključaću vrata i sakriti ključ isto kao i ranije, mada noćas ne očekujem nikakve nevolje.

Dvanaesti avgust. – Moja očekivanja su se pokazala pogrešna, jer me je Lusi dva puta u toku noći probudila, pokušavajući da izađe napolje. Činilo se kao da i u snu nestrpljivo traži izlaz, a zatim bi se u znak protesta vraćala u postelju. Probudila sam se sa svitanjem; kroz prozor je dopirao cvrkut ptica. Probudila se i Lusi i bilo mi je milo kada sam videla da izgleda čak i bolje nego prethodnog jutra. Povratila joj se sva njena urođena veselost; prišla mi je, priljubila se uz mene i ispričala mi sve o Arturu; ja sam njoj poverila koliko sam zabrinuta za Džonatana, a ona je pokušala da me uteši. Pa, donekle je i uspela u tome jer, mada saosećanje ne može da promeni činjenice, može da pomogne da se one lakše podnesu.

Trinaesti avgust. – Još jedan miran dan, pa u postelju sa ključem oko zglavka kao i ranije. Opet sam se probudila tokom noći i našla Lusi kako sedi u krevetu. Još uvek snena pokazivala je prema prozoru. Tiho ustadoh, odškrinuh žaluzine i pogledah napolje. Bila je blistava mesečina; preko neba i mora poigravala je meka svetlost, koja je sve stapala u jednu veliku, tihu tajnu – toliko lepu da se rečima ne može opisati. Između mene i mesečine leteo je veliki slepi miš, približavajući se i udaljavajući u velikim, vrtoglavim krugovima. Jednom ili dva puta prišao je veoma blizu, ali me se, bar pretpostavljam, uplašio, tako da je odlepršao preko luke prema opatiji. Kao da sam se odvojila od prozora, Lusi je već bila ponovo legla i mirno spavala. Cele noći više se nije pomerila.

Četrnaesti avgust. – Po ceo dan provodim na Istočnoj steni u pisanju i čitanju. Izgleda da je Lusi isto toliko zavolela ovo mesto

kao i ja, tako da ju je teško odavde odvojiti kada dođe vreme za ručak, čaj ili večeru. Po podne je napravila jednu veoma čudnu primedbu. Vraćale smo se kući na večeru i već smo stigle na vrh stepeništa prema zapadnom molu, kada smo zastale da se osvrnemo na okolinu kao što to obično činimo. Sunce je bilo na zalasku; stajalo je nisko na nebu, upravo tonući za Ketlnes; crvena svetlost obasjavala je Istočnu stenu i staru opatiju, i činilo se da se cela okolina kupa u divnom ružičastom sjaju. Trenutak smo ćutale, kada odjednom Lusi promrmlja kao za sebe:

„Opet te njegove crvene oči! Iste su takve!“ Bila je to veoma čudna primedba, koja se ni na šta ranije rečeno nije odnosila, tako da me je prilično zaprepastila. Malo sam se udaljila, kako bih neopazice osmotrila Lusi. Uverih se da se nalazi u napola snenom stanju, sa čudnim izrazom na licu koji mi nije bio potpuno jasan; ništa nisam rekla, već sam sledila njen pogled. Pokazalo se da se zagledala tamo preko, u naše sedište, na kome je sada sedela neka tamna, usamljena prilika. I sama sam bila pomalo iznenađena, jer mi se u magnovenju učinilo da neznanac ima velike oči nalik na upaljene baklje; ali već je naredni pogled raspršio taj privid. Crveni sjaj sutona svetlucao je na prozorima Crkve Svete Marije iza našeg sedišta i kako je sunce tonulo ka zapadu prelamanjem i odbijanjem njegovih zraka nastalo je toliko promena da se sticao utisak da se svetlost kreće. Obratih Lusinu pažnju na to čudno dejstvo i ona se odmah pribra, ali je ipak ostala i dalje tužna; možda je mislila na onu užasnu noć čiji je deo provela ovde gore. Nikada kasnije nismo o tome razgovarale, pa tako ni sada ništa nisam rekla, i mi krenusmo kući na večeru. Lusi je imala glavobolju, pa je rano otišla u postelju. Proverila sam da li je zaspala, a onda sam se uputila u malu šetnju za svoju dušu; šetala sam duž stena u pravcu zapada, dok me je svu obuzimala slatka tuga, jer sam mislila na Džonatana. Kada sam stigla do kuće – okolinu je već obasjavala toliko jarka mesečina da se, iako je prednja strana našeg dela Kresenta bila u senci, sve ipak lepo moglo videti – bacila sam pogled na naš prozor i ugledala Lusi kako se naginje napolje. Pomislih da možda mene traži, te rastvorih maramicu i mahnuh joj. Nije me primetila niti se pomakla. Upravo u tom trenutku mesec zavi za jedan ugao kuće i

svetlost pade na prozor. Na njemu se, bez sumnje, nalazila Lusi s jednom rukom položenom na sims prozora i sa zatvorenim očima. Bila je u dubokom snu, a pored nje, na simsu, sedelo je nešto što je ličilo na poveću pticu. Uplaših se da može nazepsti, te potrčah uz stepenice, ali u trenutku mog ulaska u sobu ona je već išla prema krevetu, naravno i dalje u snu i dosta teško dišući; držala je ruku na vratu kao da želi da ga zaštiti od hladnoće.

Nisam je budila, već sam je dobro umotala; pobrinula sam se da zatvorim vrata i dobro učvrstim prozor.

Tako je slatka dok spava: ipak bleđa je nego obično, a ispod očiju joj se odražava izmučenost i ispijenost, što mi se uopšte ne dopada. Bojim se da je zbog nečeg uzrujana. Želela bih da otkrijem zbog čega.

Petnaesti avgust. – Ustala sam kasnije nego proteklih dana. Lusi je bila malaksala i umorna i nastavila je da spava i nakon što su nas pozvali. Za vreme doručka doživele smo lepo iznenađenje. Arturovom ocu je bolje i želi da što pre dođe do venčanja. Lusi je ispunila tiha radost, a njena majka je istovremeno izgledala i sretna i tužna. Kasnije toga dana objasnila mi je uzrok tome. Teško joj je što će izgubiti svoju jedinicu Lusi, ali joj je, s druge strane, drago što će uskoro imati nekoga da je štiti. Jadna, draga, slatka dama! Poverila mi je da su joj dani izbrojani. Kako Lusi ništa ne zna o tome, od mene je izvukla obećanje da ću ćutati; doktor joj je rekao da za nekoliko meseci mora umreti, jer joj srce naglo popušta. U svako doba, pa čak i sada, neki iznenadni šok bi je gotovo sigurno ubio. Ah, baš smo bile mudre što smo od nje sakrile pustolovinu koja se dogodila one strašne noći kada je Lusi hodala u snu.

Sedamnaesti avgust. – Cela dva dana nisam vodila dnevnik. Nisam imala snage da pišem. Kao da se nad našu sreću nadvija neka senovita koprena. Od Džonatana nema vesti, Lusi svakim danom kao da je sve slabija, a život njene majke polako se gasi. Ne razumem zašto se Lusi topi.

Dobro jede i dobro spava, prija joj i svež vazduh, ali rumenilo iz njenih obraza sve više čili i ona postaje iz dana u dan sve slabija i izmučenija; dok spava, čujem je kako se bori za vazduh. Noću uvek držim ključ od naših vrata privezan za zglob ruke, ali ona i dalje ustaje, hoda po sobi i sedi na otvorenom prozoru. Prošle noći, kada sam se probudila, zatekla sam je kako se naginje napolje, ali svi moji pokušaji da je probudim ostali su bezuspešni; bila je u nesvestici.

Kada sam ipak nekako uspela da je povratim, bila je slaba poput vode i tiho je plakala u predasima između mučnih nastojanja da dođe do vazduha. Kada sam je upitala kako se našla na prozoru, ona je odmahnula glavom i okrenula se od mene. Nadam se da njena bolest nije posledica nesrećnog uboda pribadačom. Pogledala sam joj vrat, upravo malopre, dok je spavala; sićušne rane kao da još nisu zacelile. Još uvek su otvorene i čini mi se da su nešto veće nego ranije, a i ivice su im sasvim pobelele. Podsećaju na male, bele tačke sa crvenim središtima. Ako ne zacele za dan-dva, nastojaću da ih doktor pregleda.

Pismo Samjuela F. Bilingtona i sina, advokata iz Vitbija, gospodi Karteru, Pitersonu i saradnicima, London

17. avgust

Draga gospodo,

Molim vas da primite fakturu robe poslate velikom severnom železnicom. Pomenuta roba treba da bude isporučena u Karfaksu, blizu Parflita, odmah po prijemu na teretnoj stanici Kings Kros. Kuća je sada prazna, ali uz pismo vam dostavljamo ključeve koji su svi označeni.

Molim vas da upućene vam sanduke, kojih je ukupno pedeset na broju, smestite u delimično srušenu građevinu u sastavu kuće, označenu slovom „A“ u priloženom dijagramu. Vaš agent će lako prepoznati to mesto, jer je reč o drevnoj kapeli koja se nalazi uz glavno zdanje. Roba polazi noćašnjim vozom u 9.30 i prispeće u Kings Kros u 4.30 sutra posle podne. Kako naš klijent želi da se

isporuka obavi što pre, moraćemo da vas obavežemo da vaše zaprege budu spremne u tačno naznačeno vreme na Kings Krosu i da smesta prenesu robu do odredišta. Da bismo predupredili bilo kakvo zakašnjenje usled rutinskih obaveza, kao što je, na primer, plaćanje u vašim odeljenjima, prilažemo ček na deset funti (£10) o čijem prijemu vas molimo da nas izvestite. Ako troškovi budu manji od ove sume, razliku možete vratiti; ako pak budu veći, smesta po prijemu izveštaja od vas poslaćemo ček na naznačenu razliku. Ključeve na polasku treba da ostavite u glavnom hodniku kuće, gde vlasnik može da ih uzme kada uđe u zgradu pomoću duplikata ključa.

Molim vas da nam ne zamerite ako smo prekoračili granice poslovne pristojnosti navaljujući na sve moguće načine da budete krajnje ekspeditivni.

Vaši, draga gospodo, vama odani

Samjuel F. Bilington i sin

Pismo gospode Kartera, Pitersona i saradnika, London, gospodi Bilingtonu i sinu, Vitbi

21. avgust

Draga gospodo,

Molim vas da primite k znanju da smo £10 primili i da vraćamo ček na £1, 17s, 9d. koliko iznosi razlika, kao što se vidi iz priznanice sa računom. Roba isporučena tačno prema uputstvima, a ključevi ostavljeni u glavnom hodniku, kao što je naznačeno.

Draga gospodo, s poštovanjem vaši,

Pro *Karter, Piterson i saradnici*

DNEVNIK MINE MARI

Osamnaesti avgust. – Danas sam srećna i pišem sedeći na našem sedištu na crkvenom groblju. Lusi je mnogo bolje. Prošlu

noć je celu provela u mirnom snu i nijednom me nije uznemirila. Kao da joj se vraća i rumenilo u obraze, mada je još uvek tužno bleda i prozirna. Da je možda anemična, razumela bih to, ali ona to nije. Vesela je, raspoložena, puna života i radosti. Izgleda da ju je napustila sva sumorna ćutljivost. Upravo me je podsetila, kao da me je potrebno podsetiti, na *onu* noć, kada sam je upravo ovde, na ovom sedištu, pronašla kako spava. Nakon što mi je to pomenula, stala je razdragano da lupka potpeticom čizme po kamenoj ploči. Posle izvesnog vremena dodade: „Moje jadno, malo stopalo onda nije dizalo takvu buku! Smela bih da se kladim da bi siroti, stari gospodin Svejls rekao da je to zato što nisam htela da probudim Džordžija.“ Kako se nalazila u tako veselom i pričljivom raspoloženju, upitah je da li je te noći sanjala. Pre nego što je odgovorila, čelo joj se nabra na već poznat slatki način, za koji Artur – zovem ga Artur, jer me je ona na to navikla – kaže da ga silno voli; i to me uopšte ne čudi. Ona tada nastavi, kao da je napola uspavana i kao da pokušava da se priseti događaja:

„Ne bi se baš moglo reći da sam sanjala, jer mi je sve izgledalo stvarno. Samo sam želela da se nalazim upravo ovde, na ovom mestu – ne znam zašto, jer sam se nečeg plašila – a ne znam čega. Sećam se, mada pretpostavljam da sam spavala, mog prolaska ulicama i preko mosta. Jedna riba je iskočila iz vode dok sam prolazila mostom i ja sam se nagnula da je bolje pogledam; čula sam zavijanje mnogih pasa – činilo mi se kao da je ceo grad pun pasa koji u isti mah zavijaju – dok sam se pela stepenicama. Zatim mi se javlja nejasno sećanje na nešto dugačko i tamno sa crvenim očima, istim onakvim kakve smo videle pri zalasku sunca. Prisećam se i nečeg istovremeno veoma slatkog i veoma gorkog oko mene što se iznenada pojavilo; tada kao da sam počela da tonem u duboku zelenu vodu. U ušima mi se orila muzika, poput one za koju sam čula da se pričinjava ljudima koji se dave; zatim je sve počelo da se udaljava od mene; duša mi je napustila telo i stala da lebdi u vazduhu. Zapadni svetionik se u jednom trenutku našao tačno ispod mene, a onda me je obuzela neka vrsta agonije. Kao da je oko mene u jednom trenutku besneo zemljotres, nakon čega sam se povratila i zatekla te kako me treseš. Pre sam te ugledala kako to radiš nego što sam bilo šta osetila.“

Onda je počela da se smeje. To mi se učini pomalo neobično, tako da sam je bez daha slušala. Ne mogu reći da mi se baš dopalo. Pomislih da bi bilo bolje da joj odagnam iz uma ta sećanja, pa sam povela razgovor o nekim drugim stvarima, tako da je Lusi postala opet ona stara. Dok smo stigle kući, od svežeg povetarca još su joj se više zarumeneli bledi obrazi. Majka se obradovala kada ju je takvu ugledala i sve tri zajedno provele smo veoma prijatno veče.

Devetnaesti avgust. – Veselje, veselje, veselje! Mada ne potpuno. Napokon sam dobila vesti od Džonatana. Jadnik je bio bolestan, zato nije pisao. Pošto sada znam kako stoje stvari, ne bojim se da mislim i govorim o tome. Gospodin Hokins mi je poslao pismo, a i sam mi je pisao, oh, tako ljubazno. Sutra ujutro krećem na put kod Džonatana, da bih u slučaju potrebe pomogla bolničarki i dovela ga kući. Gospodin Hokins kaže da ne bi bilo loše kada bismo se tamo napolju i venčali. Plakala sam nad pismom dobre sestre, dok nisam osetila da je mokro na mojim nedrima, na koja sam ga prislonila. Džonatanovo je i mora se nalaziti blizu mog srca, jer je on u mom srcu. Celo putovanje sam isplanirala, a i prtljag spakovala. Nosim samo jednu haljinu; Lusi će poneti kovčeg sa mojim preostalim stvarima do Londona i čuvaće ga dok ne pošaljem po njega, jer može se desiti da... Ne smem više da pišem; ovo treba da sačuvam za Džonatana, mog muža. Pismo koje je on video i dodirnuo mora me tešiti dok se ne sretnemo.

Pismo sestre Agate iz Bolnice Sv. Josifa i Sv. Marije u Budimpešti, gospođici Vilhelmini Mari

12. avgust

Draga gospođice,

Pišem vam po želji gospodina Džonatana Harkera, koji nema dovoljno snage da to sam učini, mada se sasvim dobro oporavlja, hvala Bogu, Svetom Josifu i Svetoj Mariji. Ovde ga negujemo već gotovo šest nedelja. Sve to vreme patio je od strašne moždane

groznice. Molio me je da vam prenesem njegovu ljubav i da vam kažem da ću ovo pismo poslati umesto njega gospodinu Piteru Hokinsu, u Ekseter, kome se s puno dužnog poštovanja izvinjava zbog zakašnjenja i ujedno mu saopštava da je obavio sav posao. Isto tako ga moli za još nekoliko nedelja odmora u našem sanatorijumu u brdima. Po isteku tog vremena odmah se vraća. Zamolio me je i da napišem da nema dovoljno novca sa sobom, a želi da plati svoj boravak ovde, kako drugi, kojima bude potrebna pomoć, ne bi morali da mole za nju.

Verujte mi u saosećanju i blagoslovu.

Vaša sestra Agata

P. S. Moj pacijent je zaspao. Otvaram ovo pismo da bih vam saopštila još neke stvari. Ispričao mi je sve o vama, kao i to da ćete mu uskoro postati žena. Budite oboje blagosloveni! On je doživeo neki strašan šok – tako kaže lekar – u delirijumu bunca strašne stvari: o vukovima, otrovu i krvi, demonima i duhovima, i plašim se da kažem o čemu još. Ubuduće budite uvek pažljivi s njim i pazite da ga još dugo ništa slično ne uzbudi; tragovi ovakve jedne bolesti kao što je njegova ne uklanjaju se lako. Trebalo je već odavno da vam pišemo, ali nismo ništa znali o njegovim prijateljima, a pri sebi nije imao ništa što bi iko mogao da razume. Došao je vozom iz Klausenburga. Šef stanice je rekao čuvaru da je uleteo na stanicu vičući kako želi kartu za povratak kući. Videvši iz njegovog nasilničkog nastupa da je Englez, dali su mu kartu do najudaljenije stanice do koje voz saobraća.

Budite uvereni da se dobro brinemo o njemu. Osvojio je ovde sva srca svojom ljupkošću i blagošću. Odista se dobro oporavlja i ja ne sumnjam da će mu za nekoliko nedelja biti kao i ranije. Ali pazite na njega, za njegovo dobro. Molim Boga, Svetog Josifa i Svetu Mariju da vam oboma podare još mnogo godina, mnogo srećnih godina.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Devetnaesti avgust. – Prošle noći došlo je kod Renfilda do čudne i iznenadne promene. Oko osam sati počelo je da ga obuzima uzbuđenje i stao je da njuška okolo poput psa u lovu. Čuvara je zaprepastilo njegovo ponašanje i znajući da se zanima za njegov slučaj, stao je da podstiče Renfilda na razgovor. Ovaj je neobično poštovao čuvara i čak mu je povremeno bio pokoran; ali noćas, reče mi čovek, postao je krajnje nadmen. Uopšte se nije udostojio da razgovara sa njim. Rekao je samo: „Ne želim da razgovaram sa tobom, ti više nisi važan; na potezu je sada gospodar.“

Čuvar misli da ga je obuzeo neki oblik iznenadne religijske manije. Ako je to tačno, moramo se spremiti na oluju, jer jedan snažan čovek koji pati od manije ubijanja, a ujedno i od religijske manije, može biti veoma opasan. Sama kombinacija je već dosta strašna. U devet sati sam ga i sam posetio. I prema meni se ponašao kao i prema čuvaru; razlika između mene i čuvara postala je ništavna iz njegovog ugla viđenja sveta. Sve mi je to ličilo na religijsku maniju i činilo mi se da će on uskoro zaključiti da je bog. Beskrajno sićušne razlike između ljudi suviše su beznačajne sa za jedno svemoćno biće. Kako se samo ti ludaci odaju! Pravi bog vodi računa da ni vrabac ne strada; ali bog koga stvori ljudska taština uopšte ne razlikuje orla od vrapca. Oh, kada bi ljudi samo znali!

Jedno pola sata Renfildovo uzbuđenje postepeno je sve više raslo. Nisam se pretvarao da ga posmatram, ali sam ga ipak stalno imao na oku. Odjednom mu se u očima pojavi onaj prepredeni pogled koji uvek srećemo u trenucima kada ludaku sine neka pomisao. Za njim odmah sledi promena položaja glave i leđa koja je tako dobro poznata čuvarima u azilu. Gotovo se potpuno smirio, zatim otišao do kreveta i snuždeno seo na ivicu, zagledavši se preda se očima bez sjaja. Pomislio sam da ću otkriti da li mu je apatija stvarna ili lažna, pa sam pokušao da ga navedem na razgovor o njegovim ljubimcima. U početku uopšte nije odgovarao, ali posle dužeg vremena reče mrzovoljno:

„Dođavola s njima! Ni najmanje mi nije stalo do njih!“

„Šta?“, upitah. „Nećeš valjda da mi kažeš da ti nije stalo do paukova?“ (Sada se zanima paucima, a beležnica mu je sve punija kolona sitnih brojki.) Na ovo mi zagonetno odgovori:

„Oči onih koji čekaju mladu napajaju se deverušama. Ali, kada se mlada pojavi, za deveruše u očima više nema mesta.“

Nije želeo da objasni ove reči, već je ostao tvrdoglavo da sedi na krevetu za sve vreme mog boravka u sobi.

Noćas sam umoran i potišten. Ne mogu da ne mislim na Lusi i na to kako je sve moglo biti drugačije. Ako odmah ne zaspim, onda hlor, moderni Morfej – $C_2HCL_3OH_2O$! Moram biti pažljiv da mi to ne pređe u naviku. Ne, večeras neću ništa uzeti! Mislio sam na Lusi i neću da je posramim mešajući je sa ovim. Ako je potrebno, noćas neću spavati...

Drago mi je da sam bio odlučan; još draže što sam izdržao. Ležao sam, prevrćući se i tek sam dva puta čuo kako sat otkucava, kada je iz azila banuo noćni stražar da mi saopšti kako je Renfild pobegao. Navukoh odeću i smesta otrčah dole; moj pacijent je suviše opasan da bi tumarao unaokolo. Te njegove zamisli mogu postati opasne ako sretne neke strance. Čuvar me je čekao. Rekao mi je da ga je video pre deset minuta kada je provirio kroz špijunku na vratima i da mu se tada učinilo da spava. Ubrzo potom pažnju mu je privukao zvuk povlačenja prozora. Trčeći se vratio nazad taman na vreme da vidi kako mu i stopala nestaju kroz prozor. Smesta je poslao po mene. Renfild je na sebi imao samo noćni ogrtač, tako da nije mogao daleko stići. Čuvar je smatrao da će biti korisnije ako ostane uz prozor i ne ispusti ga iz vida, što bi mu se sigurno dogodilo da je krenuo za njim, jer bi u tom slučaju morao da ode čak do ulaza u zgradu. On je, naime, podeblji čovek i nije mogao da se provuče kroz prozor. Ja sam mršav, tako da mi je to uz njegovu pomoć uspelo. Proturio sam prvo noge, a kako smo se nalazili svega nekoliko stopa iznad tla, spustio sam se nepovređen. Čuvar mi je rekao da je pacijent krenuo pravo nalevo, pa sam i ja potrčao u tom pravcu što sam brže mogao. Kada sam se probio kroz pojas drveća, ugledao sam belu spodobu kako se penje uza zid koji deli naše imanje od imanja napuštene kuće.

Smesta potrčah nazad, kako bih naložio stražaru da okupi odmah trojicu ili četvoricu ljudi i da krenu za mnom na posed Karfaks, za slučaj da je naš pacijent postao opasan. Poslužio sam se merdevinama da pređem zid i skočio na drugu stranu. Upravo sam stigao na vreme da vidim Renfildove obrise kako zamiču za ugao kuće te potrčah za njim. Na udaljenoj strani kuće našao sam ga kako svom snagom gura stara, zamandaljena, hrastova vrata kapele. Nešto je govorio, kao da priča sa nekim. Nisam smeo da priđem bliže kako bih čuo šta govori, da se ne bi uplašio i pobegao. Juriti uznemireni roj pčela nije ništa u poređenju sa jurnjavom za nagim ludakom kada ga obuzme napad bežanja! Nakon nekoliko minuta, međutim, primetio sam da on ne vidi ništa oko sebe, pa sam se usudio da mu se približim, tim pre što su moji ljudi prešli zid i stali da ga opkoljavaju. Čuo sam ga kako kaže:

„Ovde sam da izvršavam vaša naređenja, gospodaru. Vaš sam rob i vi ćete me nagraditi, jer ću vam biti odan. Već vas odavno poštujem. Pošto ste blizu, čekam vaša naređenja, a vi me nećete zaobići, zar ne, dragi gospodaru, kada budete delili dobre stvari?“

On je, u stvari, sebični stari prosjak. Na umu su mu vekne i riba čak i onda kada misli da je u pravoj sadašnjosti. Njegove manije povezale su se u iznenađujuću spregu. Kada smo ga ščepali, borio se kao tigar. Strašno je jak tako da me je više podsećao na divlju zver nego na čoveka. Nikada ranije nisam video ludaka u tako pomamnom besu; i nadam se da neću ponovo. Pravo je milosrđe što smo na vreme otkrili koliko je snažan i opasan. Uz snagu i odlučnost poput njegove mogao je da počini svašta da ga nismo strpali u kavez. U svakom slučaju sada je siguran. Ni Džek Šepard ne bi mogao da se oslobodi iz ludačke košulje u koju smo stavili Renfilda; osim toga, lancima smo ga privezali za zid u tapaciranoj sobi. Na trenutke ispušta užasne krike, ali tišina koja posle njih usledi još je gora, jer kao da nagoveštava skorašnje ubistvo u svakom njegovom pokretu.

Upravo tada izgovorio je po prvi put suvisle reči:

„Biću strpljiv, gospodaru. Dolazi – dolazi – dolazi!“

Ovde više nije bilo posla za mene i ja pođoh. Bio sam suviše uzbuđen da bih spavao, ali me je pisanje dnevnika umirilo, tako da mi se sada čini da ću noćas ipak uhvatiti još malo sna.

DEVETA GLAVA

MINA HARKER LUSI VESTENRA

Pismo Mine Harker Lusi Vestenra

Budimpešta, 24. avgust

Najdraža Lusi,

Znam da s nestrpljenjem očekuješ vesti o svemu što se dogodilo od kada smo se rastale na železničkoj stanici u Vitbiju. E pa, draga moja, u Hal sam stigla dobro; tu sam uhvatila brod za Hamburg, a zatim voz dovde. Malo čega se sećam sa puta. Sve vreme sam bila svesna samo toga da idem kod Džonatana i da treba da se naspavam što je više moguće jer ću mu neko vreme biti bolničarka… Svog dragog sam zatekla, oh, tako mršavog, bledog i slabog. Sva nekadašnja odlučnost iščezla je iz njegovih očiju, kao i ono tiho dostojanstvo za koje sam ti rekla da mu se očituju na licu. Samo je ruševina od nekadašnjeg čoveka i ne seća se ničega što mu se događalo već duže vremena. Bar želi da me uveri u to, a ja ga nikada neću sama pitati. Doživeo je neki strašan šok i bojim se da bi za njegov jadni mozak predstavljalo samo opterećenje ako bi pokušao da ga se priseti. Sestra Agata, koja je jedno divno stvorenje i rođena bolničarka, kaže mi da je buncao o strašnim stvarima dok nije bio pri sebi. Tražila sam da mi kaže o čemu, ali ona se samo prekrstila i odvratila da to nikada neće reći, jer buncanja bolesnika su tajne božje, pa ako ih bolničarka i čuje dok je u službi, mora da poštuje ukazano joj poverenje. Ona je jedna mila, draga duša; sledećeg dana, videvši da sam zabrinuta, ona

ponovo dotače tu temu i, nakon što je ponovila da nikada neće moći čak ni da pomene o čemu je jadnik buncao, dodade: „Mogu vam reći samo toliko, draga moja, da nije reč ni o čemu što je on sam zgrešio i da vi, kao njegova žena, nemate razloga da budete zabrinuti. Nije zaboravio ni vas ni ono što vam duguje. Njegov strah je poticao od velikih i strašnih stvari, sa kojima nijedan smrtnik ne može da se nosi.“ Izgleda da je jadna, draga duša pomislila kako mora da sam ljubomorna i kako verujem da se moj jadni dragi zaljubio u neku drugu devojku. Zamisli *mene* ljubomornu zbog Džonatana! Pa ipak, draga moja, moram makar šapatom priznati da sam zadrhtala od radosti kada sam primila *uveravanja* da ovu nevolju nije prouzrokovala neka druga žena. Upravo sada sedim uz njegovo uzglavlje, odakle mogu da mu vidim lice dok spava. Budi se!... Kada se probudio, zamolio me je da mu dodam kaput, jer je želeo nešto da izvadi iz džepa; pozvah sestru Agatu i ona donese sve njegove stvari. Opazih među njima beležnicu i već sam se spremala da ga zamolim da mi je da na čitanje – jer sam znala da bih u njoj našla bar neko rešenje za njegovu nevolju – ali je on, izgleda, u mojim očima primetio šta želim, pa me je poslao do prozora rekavši da na trenutak hoće da bude sam. Zatim me je pozvao da se vratim; kada sam mu prišla, ruka mu je bila položena preko beležnice i on mi vrlo svečanim glasom reče:

„Vilhelmina“, znala sam u tom trenutku da je strašno ozbiljan, jer me nijednom od kada me je zaprosio nije tako nazvao, „tebi su, draga, poznati moji stavovi o poverenju između muža i žene: među njima ne sme da bude nikakvih tajni, nikakvog prećutkivanja. Doživeo sam veliki šok i kada danas pokušavam da se prisetim pojedinosti o njemu, obuzima me vrtoglavica, tako da ne znam da li se to sve stvarno dogodilo ili je u pitanju bio samo san jednog ludaka. Ti znaš da sam bolovao od moždane groznice, što će reći od ludila. Tajna se nalazi evo ovde, ali ja ne želim da je saznam. Želim da život nastavim našim venčanjem.“ Znaš, draga moja, odlučili smo da se venčamo čim se obave sve formalnosti. „Želiš li, Vilhelmina, da deliš moje neznanje? Evo knjige. Uzmi je i zadrži, pročitaj ako želiš, ali nikada mi ne dozvoli da saznam šta se u njoj nalazi, sem, naravno, ako me neka sveta dužnost ne natera da se, u

snu ili na javi, zdrav ili lud, vratim u te gorke časove koji su ovde opisani.“ On pade nauznak iscrpljen, a ja mu stavih knjigu pod jastuk i poljubih ga. Upitah potom sestru Agatu da li bi zamolila svog pretpostavljenog da nam dozvoli da se venčamo danas po podne i uskoro očekujem njen odgovor...

Došla je da mi kaže kako su poslali po kapelana engleske misionarske crkve. Venčaćemo se za jedan sat, pošto se Džonatan probudi...

Draga Lusi, i to je došlo pa prošlo. Ispunjava me vrlo svečano osećanje, ali i velika, velika sreća. Džonatan se probudio nešto posle isteka jednog sata, kada je sve već bilo spremno. Uspravio se u krevetu i mi ga podupresmo jastucima. Izgovorio je svoje *da* odlučno i jako. Ja jedva da sam smogla snage da progovorim; srce mi je bilo toliko puno da su me čak i te reči zaprepastile. Drage sestre bile su veoma ljubazne. Daj bože da ih nikada, nikada ne zaboravim, kao ni teške i slatke odgovornosti koje sam preuzela na sebe. Moram ti ispričati o svom svadbenom poklonu. Kada su me kapelan i sestre ostavile samu sa mojim mužem – oh, Lusi, ovo je prvi put da sam napisala reči „moj muž“ – ostavile samu sa mojim mužem, uzela sam knjigu ispod njegovog jastuka, umotala je u beo papir i zavezala parčetom bledoplave trake koja mi je bila oko vrata. Zatim sam čvor zapečatila, a kao pečat poslužio mi je venčani prsten. Poljubila sam je i pokazala mužu, rekavši mu da ću je ovako zapečaćenu čuvati čitavog našeg života kao spoljašnji i vidljivi znak međusobnog poverenja; da je nikada neću otvoriti, sem ako to ne bude za njegovo dobro ili zbog neke neumoljive potrebe. Nakon ovih mojih reči, on me uhvati za ruku – oh, Lusi, tada je po prvi put uzeo za ruku *svoju ženu* – i reče da je to bila najlepša stvar na svekolikom svetu koju sam mogla da učinim i da će on ponovo proći kroz celu prošlost, ne bi li je pobedio, ako se za to ukaže potreba. Jadnik je želeo da kaže kroz deo prošlosti; ali on još uvek ne može suvislo da razmišlja o vremenu i uopšte se neću brinuti ako u početku bude grešio ne samo u pogledu meseci već i godina.

Pa, draga moja, šta da ti kažem? Jedino sam mogla da mu priznam kako sam najsrećnija žena na celom svetu i kako nemam ništa da mu poklonim sem sebe, svog života, poverenja, a uz to i

svoju ljubav i obećanje da prihvatam sve bračne dužnosti za ceo život. A kada me je, draga moja, poljubio i privio k sebi svojim jadnim, slabim rukama, to je bilo kao da smo razmenili veoma svečanu zalogu...

Draga Lusi, znaš li zašto ti sve ovo pišem? Ne samo zato što sam razdragana zbog siline utisaka već i zato što si mi ti uvek bila i što mi i sada jesi vrlo draga. Meni je pripala ta čast da ti budem prijateljica i vodič kada si došla iz učionice da se pripremiš za život. Želim sada da te vidim očima jedne vrlo srećne žene, kakvom me je dužnost stvorila; želim da i ti u svom bračnom životu budeš isto tako srećna kao što sam ja. Draga moja, molim za to svemoćnog Boga, tvoj život se može sastojati iz svega onoga što ti je obećano: dugih sunčanih dana, bez oštrog vetra, bez zaboravljenih dužnosti i bez nepoverenja. Ne smem da ti poželim život bez bola, jer to nikada ne može da se ostvari; ali nadam se da ćeš uvek biti onoliko srećna koliko sam ja *sada*. Doviđenja, draga. Ovo pismo odmah ću poslati i možda ću ti uskoro opet pisati. Prekidam, jer se Džonatan budi – moram da se brinem o svom mužu!

Ona koja te uvek voli

Mina Harker

Pismo Lusi Vestenra Mini Harker

Vitbi, 30. avgust

Moja najdraža Mina,

Šaljem ti okeane ljubavi i milione poljubaca, sa željom da se uskoro nađeš u svom domu sa mužem. Volela bih da što pre dođete kako biste mogli izvesno vreme da provedete sa nama. Ovdašnji jak vazduh sigurno bi povratio Džonatana; mene gotovo da jeste. Imam apetit poput morskog gavrana, puna sam života i dobro spavam. Biće ti drago da saznaš da sam sasvim prestala da hodam u snu. Mislim da nisam, kada bih jednom legla, ustajala noću iz postelje već nedelju dana. Artur kaže da počinjem da se gojim. Ali zaboravila sam da ti kažem da je Artur ovde.

Preduzimamo duge šetnje, vozimo se, jašemo i veslamo, igramo tenis i idemo zajedno u ribolov; volim ga više nego ikada. Kaže mi da me sada još više voli, ali sumnjam u to, jer mi je na početku rekao da neće moći da me voli više nego što me je onda voleo. Ali pričam gluposti. Evo ga, zove me.

Za sada ništa od tvoje voljene

Lusi

P. S. Majka ti šalje svoje pozdrave. Izgleda da joj je bolje, jadnici.

P. P. S. Venčaćemo se 28. septembra.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Dvadeseti avgust. – Renfildov slučaj postaje sve zanimljiviji. Sada se toliko primirio da je došlo do prekida u ispoljavanju njegove strasti. Prve nedelje posle napada stalno je divljao. A tada, jedne noći, upravo kada se pokazao mesec, on se umirio i stao da mrmlja sam za sebe: „Sada mogu da čekam, sada mogu da čekam." Čuvar je došao da mi to saopšti, tako da sam smesta otrčao dole da ga pogledam. Još je na sebi imao ludačku košulju i nalazio se u tapaciranoj sobi, ali sa lica mu je nestao onaj neuhvatljivi izraz, a u očima mu se ponovo očitavalo nešto od stare molećive – čak bih mogao reći „ponizne" – blagosti. Bio sam zadovoljan njegovim trenutnim stanjem, te sam naredio da ga oslobode. Čuvari su malo oklevali, ali su na kraju ipak izvršili moje naređenje bez prigovora. Bilo je vrlo čudno što je pacijent bio toliko priseban da opazi njihovo nepoverenje jer mi je, prišavši mi i, sve vreme potajno motreći na njih, šapatom rekao:

„Misle da bih mogao da vas povredim! Zamislite, *ja* da povredim *vas*! Budale!"

Na izvestan način ospokojilo me je saznanje da se čak i u umu ovog jadnog ludaka izdvajam od ostalih, ali ipak ne mogu da pratim njegovu misao. Treba li da shvatim da imam nešto

zajedničko s njim, odnosno da smo on i ja, zapravo, na ravnoj nozi, ili on možda očekuje od mene neko izuzetno dobro, tako da mu je moja dobrobit neophodna? To moram kasnije saznati. Noćas neće da govori. Čak ga ni ponuđeno mače ili pak odrasla mačka ne bi doveli u iskušenje. Samo bi rekao: „Ne pravim nikakvu zalihu mačaka. Sada o tome moram bolje razmisliti, a i mogu da sačekam, mogu da sačekam."

Posle kraćeg vremena, ostavio sam ga. Čuvar mi kaže da je bio miran do pred zoru, ali je tada postepeno počeo da postaje uznemiren, pa divalj, dok na kraju nije zapao u pravu krizu koja ga je tako iscrpla da je pao u nesvest sličnu svojevrsnoj komi.

... Tri noći događala se ista stvar – celog dana bio je divalj, a zatim bi se primirio od izlaska meseca do izlaska sunca. Želeo bih da mogu iz toga izvući neki zaključak. Čak bih rekao da na njega deluje neki uticaj koji se javlja i nestaje. Srećne li pomisli! Noćas će pametni igrati protiv ludih. Ranije je pobegao bez naše pomoći; noćas će pobeći uz našu pomoć. Pružićemo mu priliku i spremiti ljude da ga prate u slučaju da to bude potrebno...

Dvadeset treći avgust. – „Uvek se dogodi ono što niko ne očekuje." Kako je dobro Dizraeli[4] poznavao život. Kada je naša ptica otkrila da je kavez otvoren, nije htela da poleti, tako da su sve naše pripreme pale u vodu. U svakom slučaju, jednu stvar smo pokazali: prekidi mira traju određeno vreme. Ubuduće ćemo moći da mu olabavljujemo veze na nekoliko sati svakog dana. Noćnom čuvaru dao sam uputstva da ga zatvara u tapaciranu sobu samo kada bude miran, i to sve do na sat pre izlaska sunca. Duša jadnika uživaće u olakšanju, iako njegov um ne može to da ceni. Dođavola! Opet nešto neočekivano! Pozvali su me; pacijent je još jednom pobegao.

Kasnije. – Još jedna noćna pustolovina. Renfild je lukavo sačekao da čuvar uđe u sobu radi provere. Zatim je jurnuo pored njega i odleteo niz prolaz. Poslao sam poruku ostalim čuvarima da

[4] Bendžamin Dizraeli (1804-1881), britanski državnik i pisac. (Prim. prev.)

ga prate. Ponovo se uputio na imanje napuštene kuće gde smo ga našli na istom mestu, zalepljenog za stara vrata kapele. Kada me je ugledao, postao je razjaren i da ga čuvari nisu na vreme ščepali, probao bi da me ubije. Dok smo ga držali, dogodilo se nešto čudno. Odjednom je udvostručio snagu, a zatim se isto tako iznenada primirio. Nagonski sam pogledao unaokolo, ali ništa nisam mogao da vidim. Uhvatio sam pacijentov pogled i sledio ga, gledao je u nebo obasjano mesečinom, ali ja nisam mogao da primetim ništa drugo sem velikog slepog miša, koji je tiho i sablasno lepršao na svom putu prema zapadu. Slepi miševi obično lete ukrug, ali ovaj je izgleda išao pravo napred, kao da je znao kuda će ili kao da je imao neki naum. Istog trenutka pacijent postade miran i uskoro potom reče:

„Ne morate me vezati, mirno ću poći!“ Bez ikakvih problema vratili smo ga kući. Osećam da u njegovom miru ima nečeg zloslutnog i nikada neću zaboraviti ovu noć...

DNEVNIK LUSI VESTENRA

Hilingam, 24. avgust. – Moram da se ugledam na Minu i počnem da zapisujem događaje. Tako ćemo moći da vodimo duge razgovore kada se sretnemo. Pitam se kada će to biti. Tako bih želela da je ponovo sa mnom, jer sam silno nesrećna. Izgleda da sam prošle noći opet sanjala iste snove kao i u Vitbiju. Možda je to zbog promene vazduha ili zato što sam ponovo kod kuće. Sve mi izgleda tako mračno i strašno, jer ničega ne mogu da se setim; znam samo da me ispunjava veliki strah, tako da se osećam veoma slaba i iscrpljena. Kada je Artur danas došao na ručak, bio je veoma tužan pošto me je ugledao, ali ja ipak nisam smogla snage da se pravim vesela. Pitam se da li bih mogla noćas da spavam u majčinoj sobi. Naći ću neki izgovor i pokušati.

Dvadeset peti avgust. – Još jedna rđavo provedena noć. Majka nije prihvatila moj predlog. Ni njoj izgleda nije baš dobro, pa se bez sumnje plaši da se ja zbog toga ne zabrinem. Pokušala sam da ostanem budna i izvesno vreme sam uspevala u tome; ali,

kada je na satu izbila ponoć, probudila sam se iz dremeža, što znači da sam ipak zaspala. Čula sam da nešto grebe i lupka po prozoru, ali nisam obratila pažnju i, kako se više ničeg ne sećam, mora da sam zaspala. Opet sam loše sanjala. Volela bih da mogu da se setim snova. Od jutros se osećam strašno slaba. Lice mi je avetinjski bledo, a grlo me boli. Mora da nešto nije u redu s mojim plućima, jer nikako da se nadišem dovoljno vazduha. Pokušaću da budem vesela kada dođe Artur, jer znam da će se inače osećati vrlo jadno ako me ponovo ovakvu zatekne.

Pismo Artura Holmvuda doktoru Sjuardu

Hotel Albemarl, 31. avgust

Dragi Džek,

Molim te da mi učiniš jednu uslugu. Lusi je bolesna; to jest, ne boluje ni od kakve posebne bolesti, ali užasno izgleda i svakog dana je sve gore. Pitao sam je postoji li neki razlog za to; ne usuđujem se da pitam njenu majku, jer bi svako uznemiravanje jadne starice, u njenom sadašnjem stanju, u vezi sa kćerkom bilo kobno. Gospođa Vestenra mi je poverila da joj je sudbina zapečaćena – bolest srca – mada jadna Lusi to još ne zna. Siguran sam da se nešto mota po umu moje jadne devojčice. Gotovo postajem rastrojen kada mislim na nju; pričinjava mi bol da je gledam. Rekao sam joj da ću te zamoliti da je pogledaš i mada je u početku oklevala – znam i zašto, stari momče – ipak je na kraju pristala. Za tebe će to biti težak zadatak, svestan sam toga, stari prijatelju, ali to je za *njeno* dobro, tako da ne smem oklevati da te zamolim, a ti ne smeš oklevati da delaš. Bilo bi dobro da sutra dođeš na ručak u Hilingam, u dva sata, tako da ne pobudiš ni najmanju sumnju kod gospođe Vestenra, a posle ručka Lusi će ugrabiti priliku da bude s tobom nasamo. Ja ću svratiti na čaj, pa možemo zajedno otići; gorim od uznemirenosti i želim da se posavetujem s tobom nasamo što pre, nakon što je budeš video. Nemoj me izneveriti!

Artur

Telegram Artura Holmvuda Sjuardu

1. septembar

Pozvan sam kod oca, kome je gore. Sledi pismo. Piši mi iscrpno i pošalji pismo noćašnjom poštom u Ring. Uputi telegram ako bude potrebno.

Pismo doktora Sjuarda Arturu Holmvudu

2. septembar

Dragi stari druže,

Što se tiče zdravlja gospođice Vestenra, žurim da te obavestim da prema mom mišljenju ne postoje nikakve funkcionalne smetnje i da nije u pitanju nijedna meni poznata bolest. Ali isto tako nisam ni najmanje zadovoljan njenim izgledom; grozno se promenila od kada sam je poslednji put video. Naravno, moraš imati na umu da nisam bio u stanju podrobno da je pregledam, onako kako bih to želeo; samo naše prijateljstvo predstavlja nemalu poteškoću koju čak ni medicina ili običaj ne mogu premostiti. Biće bolje da ti ispričam sve šta se dogodilo, ostavljajući ti da izvučeš, koliko to bude moguće, sopstvene zaključke. Zatim ću ti reći šta sam ja uradio i šta predlažem da se čini.

Zatekao sam gospođicu Vestenra u naizgled veselom raspoloženju. Prisutna je bila i njena majka; za svega nekoliko sekundi uvideh da ona koristi sve svoje umeće kako bi zavarala majku i sprečila je da se zabrine. Ne sumnjam da ona nagađa, ako i ne zna pouzdano, kakva je opreznost za to potrebna. Ručali smo sami, i kako smo se svi trudili da budemo veseli, uspeli smo, kao neku nagradu za naše zalaganje, da dostignemo izvestan stepen prave veselosti. Zatim je gospođa Vestenra otišla da prilegne, a Lusi je ostala sa mnom. Pošli smo u njen budoar i sve dok nismo stigli tamo, trajala je i njena veselost, jer se posluga muvala unaokolo. Međutim, čim su se vrata zatvorila, maska joj spade sa lica i ona utonu u stolicu, duboko uzdahnuvši i rukom prekrivši oči. Kada sam video da ju je dobro raspoloženje napustilo, smesta

iskoristih priliku da postavim dijagnozu. Ona mi veoma ljupko reče:

„Ne mogu vam reći koliko se gnušam da govorim o sebi." Podsetih je da je ono što se poveri lekaru svetinja, kao i da si ti silno zabrinut za nju. Ona odmah shvati šta sam hteo da kažem i reši problem jednom reči: „Recite Arturu sve što smatrate za potrebno. Nije mi stalo do mene, već samo do njega!" Tako sada imam punu slobodu.

Odmah sam primetio da je nekako beskrvna, ali nisam mogao da uočim uobičajene znake anemije i tek pukim slučajem pružila mi se prilika da joj ispitam krv. Dok je otvarala prozor koji se zaglavio, izmakao joj je konopac i malo se posekla na razbijeno staklo. Sama po sebi stvar je bila nevažna, ali pružila mi je zgodnu priliku, tako da sam sačuvao nekoliko kapi i analizirao ih. Kvalitativna analiza potvrđuje sasvim normalno stanje i pokazuje, bar prema mojoj proceni, da joj je zdravlje sasvim dobro. Što se tiče njenog opšteg fizičkog stanja sasvim sam zadovoljan, pa ni tu nema mesta zabrinutosti; ali, kako mora postojati neki razlog, došao sam do zaključka da je problem mentalne prirode. Žalila mi se na teškoće u disanju, koje je, doduše, povremeno sasvim zadovoljavajuće i na težak, letargičan san, pun snova koji je plaše, a kojih kasnije ne može da se seti. Kaže da je kao dete hodala u snu i da joj se u Vitbiju ta navika vratila, tako da je jednom noću izašla i otišla do Istočne stene gde ju je pronašla gospođica Mari; ali uveravala me je da se u poslednje vreme oslobodila te navike. Sumnjam u to, pa sam stoga uradio ono što sam najbolje umeo – pisao sam svom starom prijatelju i učitelju, profesoru Van Helsingu, iz Amsterdama, koji bolje od ikoga na svetu poznaje neobične bolesti. Zamolio sam ga da dođe, a kako si mi rekao kako ćeš se ti o svemu brinuti, pomenuo sam ko si i u kakvoj si vezi sa gospođicom Vestenra. Samo sam, dragi moj druže, uslišio tvoje želje. Suviše sam ponosan i srećan što mogu za nju da učinim sve što je u mojoj moći. Van Helsing će, uveren sam u to, iz izvesnih ličnih razloga, takođe uraditi sve za mene. Tako, bilo šta da zatraži, moramo poštovati njegove želje. On je naizgled čovek koji voli proizvoljnosti, ali to je stoga što zna šta govori bolje od bilo kog drugog. On je filozof i metafizičar, jedan od najnaprednijih

naučnika svog vremena; siguran sam da je to čovek otvorenih shvatanja. Sve to, povezano sa čeličnim živcima, temperamentom ledenog potoka, nesavladivom odlučnošću, samopregorom i popustljivošću, koja se uzdiže od vrlina do blagoslova, i sa najljubaznijim i najodanijim srcem koje kuca – sve to čini njegovu pozvanost za uzvišeni posao koji obavlja za čovečanstvo – kako teorijski tako i praktičan rad, jer njegovi pogledi su široki poput njegove naklonosti koja sve obavija. Ove činjenice sam ti izneo da bi znao zašto imam u njega toliko poverenja. Zamolio sam ga da smesta dođe. Sutra ću ponovo videti gospođicu Vestenra. Naći ćemo se u Skladištima, da ne bih uzbudio njenu majku svojim tako naglim ponovnim dolaskom.

Zauvek tvoj

Džon Sjuard

Pismo Abrahama van Helsinga, doktora medicine, doktora filozofije, doktora književnosti, itd., itd., itd., Sjuardu

2. septembar

Moj prijatelju dobri,[5]

Kada sam primio tvoje pismo, već se spremam k tebi. Prava sreća što mogu odmah da krenem, jer da svojim dolaskom ne naljutim nikome ko mi veruje. No, sudba da nije bila naklona, bilo bi zlo i naopako za one koji mi veruju, jer ja bih sve pošao svom prijatelju kada me on zove da pomognem onima koji su mu dragi. Kaži svom prijatelju da si onda kada si isisao iz moje ruke otrov gangrene tako brzo od noža koji je iskliznuo drugom našem, jako nervoznom prijatelju, učinio silno više za njega sada kad traži moju pomoć, a ti ne mološ za nju, nego što bi sve njegovo grdno bogatstvo moglo. Ali rad za tvog prijatelja biće mi pridodato zadovoljstvo; k tebi dolazim. Rezerviši mi sobe u Velikom istočnom hotelu, tako da mogu biti pri ruci i molići te pobrini se

[5] Abraham van Helsing, lik u romanu, poreklom je Flamanac koji ne vlada valjano engleskim jezikom, te otuda nepravilnosti u njegovom govoru koje stvaraju komičan efekat. (Prim. prev.)

da mladu damu vidimo ranije od sutra, jer ću verovatno morati ovamo da se vratim iste noći. Ali, ako bude potrebno, doći ću opet za tri dana i ostati duže ako budem morao. Do tada, doviđenja, moj prijatelju Džone.

Van Helsing

Pismo doktora Sjuarda cenjenom Arturu Holmvudu

3. septembar

Dragi moj Arte,

Van Helsing je došao i otišao. Otišao je sa mnom u Hilingam, gde smo, zahvaljujući Lusinoj lukavosti, bili nasamo s njom, dok joj je majka ručala napolju; Van Helsing je vrlo podrobno pregledao pacijenta. Podneće mi izveštaj, a ja ću ti preneti njegov savet jer, svakako, nisam sve vreme bio prisutan. Bojim se da je silno zabrinut; kaže da mora još razmisliti. Kada sam mu ispričao o našem prijateljstvu i o tome koliko imaš poverenja u mene povodom ove stvari, on reče: „Moraš mu saopštiti sve što misliš. Reci mu i ono što ja mislim, ako možeš pogoditi šta je to, ako hoćeš. Ne, ne rugam se. Ovo nije ruganje, već pitanje života i smrti, a možda i još nečeg." Upitah ga šta je hteo time da kaže, jer bio je veoma ozbiljan. To se dogodilo kada smo se vratili u grad, odnosno dok je ispijao čaj pre povratka u Amsterdam. Nije hteo da mi pruži nikakvo dalje razjašnjenje. Ne smeš se ljutiti na njega, Arte, jer njegova uzdržanost znači da mu mozak grozničavo radi za njeno dobro. Budi siguran da će on dovoljno jasno govoriti kada dođe vreme za to. Stoga sam mu kazao da ću samo napisati izveštaj o našoj poseti, kao da pišem specijalni članak za „Dejli telegraf". Izgleda da nije čuo, jer je primetio da smog u Londonu nije više tako gust kao u ono vreme kada je ovde bio kao student. Sutra ću dobiti njegov izveštaj, ako bude mogao da ga završi. U svakom slučaju, dobiću pismo.

A sada nekoliko reči o samoj poseti. Lusi je bila veselija nego onog dana kada sam je prvi put video i izgledala je mnogo bolje. Izgubila je nešto od onog avetinjskog izgleda koji te je

uznemiravao, a i disanje joj je bilo normalno. Bila je veoma ljubazna prema profesoru (kao što je, uostalom, uvek) i pokušala je da mu olakša posao; ipak, primetio sam da je jadnica to vrlo teško postizala. Siguran sam da je i Van Helsingu to bilo jasno, jer joj je uputio jedan brzi pogled ispod gustih obrva koji poznajem odranije. Zatim je počeo da priča o svemu i svačemu, sem o nama i o bolestima, i to s takvom beskrajnom umešnošću da je sirota Lusi prestala da se pretvara i postala odista živahna. A tada, bez ikakvog nagoveštaja preokreta, lagano je naveo razgovor na svoju posetu i ljubazno rekao:

„Mlada moja draga gospođice, grozno me raduje što ste toliko voljeni. I to je već mnogo, moja draga, čak i ako postoji nešto što ne vidim. Rekli su mi da ste opali duhom i da ste bledi kao vampiruša. Odgovaram im: ’Paf!’“ I on pucnu prstima prema meni, a zatim nastavi: „Ali vi ćemo im i ja pokazati koliko su grešili. Kako može on“, i on tu pokaza na mene istim onim pokretom i osmotri me istim onim pogledom kao i onda kada me je uzeo za primer pred svojim studentima nakon jedne naročite zgode na koju nikada ne propušta priliku da me podseti, „da zna išta o mladim damama? On ima svoje ludake s kojima se igra i kojima sreću vraća, a njih same onima koji ih vole. To nije lak posao, ali, oh, svaki trud je jako dobar da možemo poklanjati toliku sreću. Ali mlade dame! On nema ni ženu ni ćerku, a mladi se ne poklanjaju mladima, već starima kao što sam ja, koji su upoznali grozno mnogo jada i njihovih uzroka. Tako ćemo mi, draga moja, poslati njega da popuši cigaretu u vrtu, a nas dvoje ćemo potpuno i sasvim sami malo porazgovarati.“ Shvatio sam poruku i otišao u šetnju, a profesor je uskoro prišao prozoru i pozvao me da uđem. Izgledao je tužan, ali ipak reče: „Pažljivo sam je pregledao, ali ne postoji nikakav funkcionalni uzrok. Da je izgubila mnogo krvi sa tobom sam u tome saglasan, to i jeste, ali i nije. U svakom slučaju, nije anemična. Zamolio sam je da mi pošalje svoju služavku, kako bih joj postavio nekoliko pitanja, da mi ipak nešto ne bi promaklo. Strašno dobro znam šta će mi odgovoriti. Pa ipak postoji uzrok – za sve postoji uzrok. Moram se vratiti kući i misliti. Svakog dana šalji mi telegram; ako je potrebno, doći ću ponovo. Bolest – jer bolest je sve drugo što nije

zdravlje – mene zanima, kao i mlada, slatka dama. Očarala me je, pa ću doći zbog nje, ako ne zbog tebe ili bolesti.“

Kažem ti, nije hteo da doda ni reč više, čak ni kada smo ostali sami. I tako, Arte, sada znaš isto što i ja. I dalje ću budno motriti. Verujem da se tvoj otac oporavlja. Mora da je za tebe strašno što si u procepu između dvoje ljudi do kojih ti je veoma stalo. Poznata mi je tvoja privrženost ocu i pravo je da u njoj ustraješ; ah, ako bude potrebno, poslaću ti poziv da smesta dođeš kod Lusi; zato nemoj previše brinuti dok ne dobiješ vesti od mene.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Četvrti septembar. – Pacijent zoofag još zaokuplja našu pažnju. Imao je samo jedan napad – i to juče u neobično vreme. Neposredno pre podneva počela je da ga obuzima uznemirenost. Čuvaru su bili poznati ovi simptomi, pa je smesta pozvao u pomoć. Srećom, ljudi su stigli trčeći i to upravo na vreme, jer je, dok je otkucavalo podne, toliko podivljao da su morali uložiti svu snagu da ga zadrže. Međutim, za nekih pet minuta počeo je da se smiruje, sve dok na kraju nije zapao u neku vrstu setnog stanja u kome je još i sada. Čuvar mi kaže da su njegovi krici, dok se nalazio na vrhuncu krize, bili odista užasni; kada sam stigao, najpre sam morao da se postaram o nekim drugim pacijentima koje je zaplašio. Stvarno mogu da razumem kakav je učinak izazvao, jer su krici uznemirili čak i mene, mada sam se nalazio prilično daleko. Već je prošla večera u azilu, a moj pacijent još uvek sedi u ćošku i nešto se premišlja sa izrazom dosade, mrzovolje i turobnosti na licu; čini mi se da taj izraz pre nešto nagoveštava nego što neposredno ispoljava. Ne mogu baš da ga razumem.

Kasnije. – Došlo je do još jedne promene kod mog pacijenta. U pet sati sam ga obišao i zatekao srećnog i zadovoljnog kao što je i ranije bio. Hvatao je muve, jeo ih i beležio broj ulovljenih, praveći zareze noktom na ivici okvira vrata. Kada me je ugledao, prišao mi je, izvinio se zbog rđavog ponašanja i zamolio me veoma ponizno i

ulizički da ga vratimo u njegovu sobu i da mu damo beležnicu. Smatrao sam da će biti dobro da mu izađem u susret i tako, sada se ponovo nalazi u svojoj sobi sa otvorenim prozorom. Šećer koji je dobio za čaj posuo je po simsu, tako da mu je žetva muva veoma bogata. Više ih ne jede, već ih stavlja u kutiju, kao i ranije, a već se dao i u pretraživanje uglova ne bi li našao nekog pauka. Pokušao sam da navedem razgovor na nekoliko proteklih dana, jer svaki trag koji vodi k njegovim mislima bio bi mi od neprocenjive koristi, ali nije se dao. Nekoliko trenutaka izgledao je veoma tužan, a onda reče neobično odsutnim glasom, kao da se obraća sam sebi, a ne meni:

„Sve je svršeno! Svršeno! Napustio me je. Za mene više nema nade, sem ako to sam sebi ne učinim!" Zatim se naglo okrenuo ka meni i odlučno upitao: „Doktore, da li biste bili tako dobri prema meni i dali mi još malo šećera? Mislim da bi mi to prijalo."

„A muvama?", upitah.

„I njima! Muve ga vole, a ja volim muve; znači i ja ga volim." A postoje ljudi koji misle da ludaci ne umeju da budu logični. Obezbedio sam mu dvostruko sledovanje i ostavio ga – bar mi se tako čini – neizmerno srećnog. Kada bih samo mogao da proniknem u njegov um.

Ponoć. – Opet se promenio. Bio sam u poseti kod gospođice Vestenra, koja je sada mnogo bolje, i upravo sam se vratio; stajao sam na kapiji, posmatrajući zalazak sunca, kada ga još jednom čuh kako počinje da viče. Kako mu se soba nalazila s ove strane kuće, čuo sam ga jasnije nego jutros. Potpuno me je pomelo to naglo otrgnuće od predivne, magličaste lepote zalaska sunca nad Londonom, sa njegovim bledim svetiljkama, mastiljavim senkama i svim veličanstvenim nijansama koje se prelivaju na prljavim oblacima kao na prljavoj vodi, i ja u magnovenju shvatih svu užasnu stamenost ove moje hladne, kamene kuće u kojoj je zaptiveno obilje žive bede, kao i moje vlastito usamljeno srce koje sve to podnosi. Stigao sam do mog pacijenta upravo u trenutku kada je sunce nestajalo na zapadu i u njegovom prozoru video sam odsjaj crvenog diska kako polako tone za obzorje. Što je sunce više

zalazilo, on je postajao sve manje mahnit, a kada je sasvim nestalo, on skliznu iz ruku koje su ga držale i poput nepokretne mase skljoka se na pod. Upravo je veličanstveno kakvu samo intelektualnu moć oživljavanja poseduju ludaci, jer za svega nekoliko minuta on je sasvim mirno ustao i osvrnuo se oko sebe. Dao sam znak čuvarima da ga ostave, jer sam bio znatiželjan šta će učiniti. Otišao je pravo do prozora i jednim pokretom ruke očistio sve mrvice šećera; zatim je uzeo kutiju sa muvama i ispraznio je kroz prozor, otišao do kreveta i seo na njega. Sve me je ovo iznenadilo, pa ga upitah: „Zar više nećeš da gajiš muve?“

„Ne“, reče on, „dosta mi je tih gluposti!“ On je doista izuzetno zanimljiv za proučavanje. Želeo bih da mogu uhvatiti bar neku iskru njegovog uma ili nagoveštaj njegove iznenadne strasti. Samo trenutak! Možda ćemo konačno naići na neki trag, ako ustanovimo zašto ga je danas kriza obuzela u podne i za vreme zalaska sunca. Da možda ne postoji rđavo dejstvo sunca koje utiče na određene prirode – kao što je to slučaj sa mesecom? Videćemo.

Telegram Sjuarda, London, Van Helsingu, Amsterdam.

4. septembar. – Pacijent danas još bolje.

Telegram Sjuarda, London, Van Helsingu, Amsterdam.

5. septembar. – Pacijent se naglo oporavlja. Dobar apetit; normalno spava; dobro raspoložen; boja se vraća.

Telegram Sjuarda, London, Van Helsingu, Amsterdam.

6. septembar. – Strašna promena nagore. Dođite odmah; ne gubite ni časa. Neću slati telegram Holmvudu dok se ne vidimo.

DESETA GLAVA

Pismo dr Sjuarda cenjenom Arturu Holmvudu6. septembar

Dragi moj Arte,

Moje današnje vesti nisu tako dobre. Lusi je od jutros malo gore. Međutim, i to ima svoju dobru stranu: gospođa Vestenra je prirodno zabrinuta zbog Lusi i obratila mi se za pomoć. Iskoristio sam priliku i rekao joj da mi moj stari učitelj Van Helsing, znameniti specijalista, dolazi u posetu, te da ću je predati njemu u ruke i da ćemo je zajedno pregledati; tako sada možemo da dolazimo i odlazimo, ne uznemiravajući je prekomerno, jer bi i najmanji šok za nju značio trenutnu smrt, a pogotovo kada bi saznala istinu o Lusinom stanju. Svi mi smo okruženi nevoljama, jadni moj stari druže; ali, hvala bogu, izvući ćemo se iz njih. Ako bude potrebe, pisaću ti; no, ako ne dobiješ vesti od mene, budi uveren da ih ni ja još nemam. U žurbi,

Zauvek tvoj

Džon Sjuard

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Sedmi septembar. – Prva stvar koju mi je Van Helsing rekao kada smo se sreli u Ulici Liverpul bila je:

„Jesi li išta napomenuo našem mladom prijatelju, njenom ljubljenom?“

„Nisam“, rekoh. „Čekao sam prvo vas da vidim, kao što sam i naveo u telegramu. Napisao sam mu pismo u kome sam mu samo rekao da dolazite, jer se gospođica Vestenra ne oseća baš najbolje i da ću ga obavestiti ako bude potrebno.“

„Pravilno, moj prijatelju“, reče on, „sasvim pravilno! Bolje da još ništa ne sazna; možda nikada ni saznati neće. Molim se da tako bude; ali, ako se mora, onda će sve saznati. Dobri moj prijatelju Džone, dopusti mi da te upozorim. Ti radiš sa ljudima ludim. Svi su na ovaj ili onaj način ludi ljudi; i isto onako neupadljivo kao što radiš sa svojim ludacima, radi i sa božjim ludacima – ostalim svetom. Ti tvojim ljudima ludim ne pričaš šta radiš ni zašto radiš; ne obaveštavaš ih ni šta misliš. Tako ćeš zadržati znanje na svom mestu, gde može da se odmara – gde može da se množi i razvija. Ti i ja ćemo čuvati ono što znamo ovde i ovde.“ On dodirnu moje srce i čelo, a zatim dodirnu i sebe na isti način. „Za sada ću svoje misli zadržati za sebe, a kasnije ću ih otkriti i tebi.“

„Zašto ne sada?“, upitah. „To bi moglo biti od koristi; možda bismo stigli do neke odluke.“ On zastade, pogleda me i reče:

„Moj prijatelju Džone, kada poraste kukuruz, čak i pre nego sazreo što je – dok je mleko njegove zemlje majke još u njemu, a sunce još nije počelo da ga boji u zlatno, ratar mu približi uvo svoje, protrlja na grubim rukama svojim, oduva zelenu plevu i kaže ti: ’Pogledaj! To je grozno dobar kukuruz. Biće od njega grozno dobra žetva kada dođe vreme.’“ Nisam shvatio ovu primedbu i rekoh mu to. U znak odgovora on posegnu za mojim uvetom, veselo ga povuče, kao što je to činio nekada davno za vreme časova, i reče: „Dobar ratar to ti tada kaže jer zna, ali ne pre toga. Nikada ne nađeš dobrog ratara da otkopava kukuruz da vidi da li ono raste; to rade deca da se igraju imanja, a ne onaj koji na tome živi. Shvataš li se sada, prijatelju Džone? Posejao sam moj kukuruz, a priroda sada će da ga natera da proklija; ako uopšte proklija, postoji nada; a ja ću čekati dok uvo ne otiče.“ On zastade, pošto je očigledno uvideo da sam shvatio. Zatim ponovo nastavi i to veoma ozbiljno: „Uvek si bio pažljiv student i tvoja beležnica je uvek bila napunjenija od ostalih. U to vreme si jedino student bio; sada si učitelj i ja verujem da nije izgubljena dobra navika. Priseti se, moj prijatelju, da je znanje jače od sećanja, a ne treba verovati

slabijem. Iako možda nisi išao daleko sa praksom, dozvoli mi se da ti kažem da ovaj slučaj od naše drage gospođice može biti – pazi dobro, kažem *može biti* – od grozne važnosti kako za nas tako i za druge, pa će prevagnuti iznad svih ostalih, kako vi to kažete. Vodi stoga iscrpljujuće zabeleške. Ništa nije nevažeće. Savetujem ti da ubeležiš sva tvoja sumnjanja i pretpostavke. Može ti postati zanimljivo da uviđaš koliko su tačna tvoja nagađanja. Učimo na greškama, ne na uspesima!“

Kada sam mu opisao Lusine simptome – iste one odranije, ali mnogo izraženije – izgledao je veoma ozbiljan, ali ništa nije rekao. Poneo je sa sobom torbu, u kojoj su se nalazili mnogi instrumenti i lekovi, „grozan pribor našeg blagotvornog zanata“, kako ju je nazvao u jednom svom predavanju – opremu profesora lekarske struke. Kada smo stigli, dočekala nas je gospođa Vestenra. Bila je uzbuđena, ali ni izdaleka onoliko koliko sam očekivao. Priroda je prilikom jednog od svojih blagorodnih raspoloženja odredila da čak i smrt poseduje neki protivotrov za vlastite užase. Ovde, u slučaju u kome svaki šok može da se pokaže kao koban, stvari su tako sređene da, iz ovog ili onog razloga, ono što je se lično ne tiče – čak i strašna promena kod njene kćerke kojoj je toliko privržena – kao i da ne dopire do nje. To je slično načinu na koji priroda obavija oko stranog tela omotač od nekog neosetljivog tkiva koje je u stanju da štiti od zla ono što bi inače bilo uništeno prilikom dodira. Ako je ovo uvrežena sebičnost, onda bi trebalo da porazmislimo pre nego što bilo koga osudimo zbog poroka egoizma, jer možda postoje dublji koreni njegovih uzroka nego što je nama poznato.

Iskoristio sam svoje znanje iz ove oblasti duhovne patologije i naložio joj da ne bude zajedno sa Lusi i da ne misli na njenu bolest više nego što je to odista neophodno. Ona je spremno pristala; toliko spremno da sam u tome opet video ruku prirode koja se bori za nju. Van Helsing i ja popesmo se u Lusinu sobu. Ako sam juče, kada sam je video, bio zaprepašćen, danas sam bio užasnut. Bila je užasno bleda, poput krede; crvenilo kao da joj je iščezlo i sa usana i sa desni, a kosti lica su joj sablasno štrčale; disala je tako bolno da ju je teško bilo i gledati i slušati. Van Helsingovo lice postade nalik na mermer, a obrve namrštene, tako da su se gotovo sastajale

iznad nosa. Lusi je nepokretno ležala i činilo se da nema snage ni da progovori, pa smo za trenutak svi ćutali. Tada se Van Helsing okrenu prema meni i mi tiho izađosmo iz sobe. Onog trenutka kada smo zatvorili vrata, on žurno krenu hodnikom do narednih vrata koja su bila otvorena. Brzo me uvuče za sobom i zatvori vrata. „Moj bože!“, reče on, „ovo je jezivo. Ne smemo gubiti od vremena. Umreće zbog puke želje krvi da omogući normalnu radnju srca. Smesta mora uzeti transfuziju. Ti ili ja?“

„Ja sam mlađi i jači, profesore. Nema druge.“

„Onda se odmah spremi. Doneću torbu. Ja sam spreman.“ Siđoh s njim i, dok smo prolazili kroz hodnik, na ulaznim vratima začu se kucanje. Kada smo stigli u hol, služavka je upravo otvorila vrata i Artur žurno uđe unutra. Požuri ka meni, užurbano, šapućući:

„Džek, bio sam toliko zabrinut. Čitao sam između redova tvoje pismo i obuzelo me je silno očajanje. Ocu je bolje, pa sam pohitao ovamo da se sam uverim. Nije li to gospodin doktor Van Helsing? Tako sam vam zahvalan, gospodine, što ste došli.“ Spazivši ga, na profesorovom licu u prvi mah se pojavi izraz ljutnje zbog ovakvog upada u ovom kritičnom trenutku, ali, kada je shvatio da pred sobom ima mladog, jakog muškarca, što se lako moglo zapaziti, oči mu zasijaše. Ne oklevajući ni časa, on mu ozbiljno reče, dok mu je pružao ruku:

„Gospodine, pristigli ste u pravi čas. Vi ste ljubljeni naše gospođice. Njoj je loše, vrlo, vrlo loše. Ne, dete moje, ne možete tek takav ići k njoj.“ Artur je, naime, iznenada pobledeo i skljokao se u stolicu, gotovo se onesvestivši. „Tu ste da joj se pomogne. Vi možete bolje od bilo kog što živi, a vaša hrabrost najbolja vam je pomoć.“

„Šta mogu da učinim?“, upita promuklo Artur. „Recite mi i ja ću uraditi. Moj život pripada njoj i za nju ću dati i poslednju kap krvi.“ Znao sam iz iskustva da se profesor odlikuje izrazitim smislom za humor, tako da me nije iznenadilo kada sam razabrao izvesne primese ove osobine u odgovoru koji je usledio:

„Mladi gospodine, ne tražim baš toliko – ne do poslednje!“

„Šta da činim?“ U očima mu je buktao plam, a nosnice su mu napregnuto treperile. Van Helsing ga potapša po ramenu. „Dođite!“, reče on. „Vi ste muškarac, kakav nam je potreban. Bolji ste od mene, a i od mog prijatelja Džona.“ Artur je izgledao zbunjen, te profesor nastavi da mu veoma ljubazno objašnjava svoju nameru:

„Mlada gospođica je loše, veoma loše. Potrebna joj je krv bez koje se inače umire. Moj prijatelj Džon i ja smo se savetovali i uskladili da izvedemo ono što se zove transfuzija krvi – to jest da prebacimo krv iz punih vena jedne osobe u prazne vene one koja čezne za njom. Džon se opremao da da svoju krv, pošto je mlađi i jači od mene“, na to Artur uze moju ruku i snažno je stisnu, ne rekavši ni reči, „ali sada ste vi tu, bolji ste od nas, mladih ili starih koji mnogo crnčimo u svetu misli. Naši živci nisu tako sabrani, a naša krv nije tako bistra kao vaša!“ Artur se okrenu prema njemu i reče:

„Kada biste samo znali kako bih rado dao svoj život za nju, razumeli biste...“

On zastade zagrcnuvši se.

„Dobar momčić!“, reče Van Helsing. „Kroz ne mnogo vremena bićete grozno srećni što ste sve to uradili za nju iz ljubavi. Dođite sada i budite utihli. Poljubićete je jednom pre nego što sve bude gotovo, ali onda morate izaći; morate krenuti na moj znak. Ni reči jedne gospođi; znate kako su stvari s njom! Ne sme imati nikakvo uzbuđenje; sazna li šta o ovome, eto uzbuđenja. Dođite!“

Svi se popesmo u Lusinu sobu. Artur je po uputstvima ostao napolju. Lusi okrenu glavu i pogleda nas, ali ništa ne reče. Nije spavala, zato što je bila suviše slaba za takav napor. Govorila nam je pogledom; i to je bilo sve. Van Helsing izvadi neke stvari iz svoje torbe i položi ih na sto daleko od njenih očiju. Zatim je spravio narkotik i, prišavši krevetu, veselo joj rekao:

„A sada, mala gospođice, evo vašeg leka. Ispijte ga, kao dobro detence. Eto, uzdigao sam vas da biste ga lakše progutali. Jakako.“ Njen trud se isplatio.

Zapanjilo me je koliko je vremena proteklo pre nego što je droga počela da deluje. To je, u stvari, bio najbolji znak koliko je

bila slaba. Minuti kao da su se protegli u beskonačnost dok san nije počeo da joj se spušta na oči. Na kraju, međutim, narkotik ipak odnese prevagu i ona zapade u dubok san. Kada je profesor zaključio da je kucnuo čas, on pozva Artura da uđe i naredi mu da skine kaput. Zatim dodade: „Možete joj dati jedan poljubac dok ne prinesem sto. Prijatelju Džone, pomozi mi!" Tako nijedan od nas nije gledao dok se on saginjao nad njom. Okrenuvši se prema meni, Van Helsing reče:

„Tako je mlad i jak i grozno čistokrvan da se ne mora praviti defibrinacija."

Zatim je hitro, ali uigranim pokretima, izveo operaciju. Što je transfuzija više odmicala, u jadne Lusine obraze vraćalo se više života, a na Arturovom sve bleđem licu primetila se radost. Nakon izvesnog vremena, međutim, postadoh zabrinut, jer je gubitak krvi počeo silno da se uočava na Arturu, bez obzira na njegovu snagu. To mi je pomoglo da bar približno shvatim kako strašno mora da je bio iznuren Lusin organizam, kada je ono što je toliko oslabilo Artura nju samo delimično povratilo. Ali profesorovo lice bilo je mirno i on je sa časovnikom u ruci motrio čas na pacijenta, a čas na Artura. Mogao sam da čujem kako mi vlastito srce kuca. Uskoro reče blagim glasom: „Nemojte se uzmuvati jedan trenutak. Dovoljno je. Pomozi mu, a ja ću se pobrinuti za nju." Povih ranu i uhvatih ga za ruku da ga izvedem, kada se začu glas Van Helsinga koji se nije ni okrenuo – taj čovek kao da ima oči na potiljku: „Hrabri zaljubljenik, zaslužuje još jedan, mislim, poljubac, koji će brzo i dobiti." Pošto je završio sa operacijom, on namesti jastuk pod glavu pacijenta. Dok je to radio, uska, crna, somotska traka, koju je devojka uvek nosila oko vrata, pričvršćena starinskom dijamantskom kopčom – poklonom dobijenim od dragog – malo se pomeri nagore i otkri joj crveni trag na vratu. Artur to nije primetio, ali ja sam dobro čuo duboki, šištavi uzdah, kojim Van Helsing obično odaje svoja osećanja. U tom trenutku ništa nije rekao, samo se okrenuo prema meni i naredio: „Odvedi sada dole našeg mladog ljubljenog, daj mu čašu porta i postavi ga da malo legne. Zatim mora otići u svoju kuću da se odmori, grozno naspava i grozno najede, kako bi stekao ono što je predao svojoj ljubavi. Ne sme ovde ostati. Stoj! Trenutak.

Zaključujem, gospodine, da bez strpljenja očekujete šta je ishod. Pođite u spokoju, jer je operacija prošla s uspehom u svakom pogledu. Ovog puta ste joj sasvim spasli život, tako da mirno možete poći kući na odmaranje sa mirnom dušom da je sve u redu. Sve ću ispričati njoj kada se povrati; neće ništa manje voleti za ono što ste učinili. Doviđenja.“

Kada je Artur otišao, vratih se u sobu. Lusi je mirno spavala, a i disanje joj se pojačalo; mogao sam da vidim kako se pokrivač pomera u ritmu podizanja njenih grudi. Uz postelju je sedeo Van Helsing, napregnuto je posmatrajući. Somotska traka ponovo je prekrivala crveni trag. Šapatom upitah profesora:

„Šta ste zaključili iz tog traga na vratu?“

„Kakav ti zaključak donosiš?“

„Još ga nisam ni video“, odgovorih i stadoh da drešim traku. Tačno iznad spoljašnje vratne vene nalazila su se dva nevelika uboda ne baš zdravog izgleda. Nije bilo traga nekom oboljenju, ali ivice su bile bele i trošne, kao da ih je nešto izmrvilo. Istog trenutka sinulo mi je da je ova rana, ili šta god već bilo, mogla biti uzrok očiglednog gubitka krvi; ali smesta sam odustao od te pomisli, jer tako nešto nije bilo moguće. Ceo krevet morao bi biti natopljen skerletnom bojom krvi koju je devojka izgubila, ako je suditi po njenom bledilu pre transfuzije.

„E pa?“, reče Van Helsing.

„Pa“, rekoh ja, „ne mogu ništa da zaključim.“

Profesor ustade. „Noćas se moram povratiti u Amsterdam“, reče on. „Tamo su mi knjige i stvari, bez čega ne mogu. Ti moraš ostati ovde kroz celu noć i ne smeš odmicati pogled s nje.“

„Da uzmem bolničarku?“

„Mi smo najbolje bolničarke, ti i ja. Bdi u celu noć; vidi da je dobro najedu i da je nigde ne uznemiravaju. Ne smeš ni za šta zaspati. Ti i ja ćemo posle spavati. Vratiću se čim pre budem mogao. A tada možemo početi.“

„Početi?“, rekoh. „Šta vam to, pobogu, znači?“

„Videćemo!“, odgovorio mi je, dok je žurno izlazio iz sobe. Trenutak kasnije ponovo pomoli glavu kroz vrata i reče, preteći

podigavši prst: „Upamti, ona je u tvojoj ruci. Ako je pustiš i snađe se neko zlo, nikada više nećeš lako spavati!“

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA
(nastavak)

Osmi septembar. – Celu noć sam presedeo pored Lusi. Sredstvo za spavanje prestalo je da deluje negde u sumrak i ona se prirodno probudila; bilo je to sasvim drugačije biće od onog pre operacije. Čak joj se i raspoloženje popravilo, tako da ju je ispunjavala neka vedra živahnost, ali ja sam ipak mogao da primetim tragove skrhanosti koje je preživela. Kada sam gospođi Vestenra saopštio naređenje doktora Van Helsinga da celu noć presedim pored nje, ona gotovo da je sa omalovažavanjem primila tu zamisao, pozivajući se na kćerkinu obnovljenu snagu i odlično raspoloženje. Međutim, bio sam uporan i pripremio se za dugo dežurstvo. Ušao sam u sobu kada ju je služavka pripremila za spavanje, u međuvremenu sam večerao, i smestio se kraj kreveta. Ona se uopšte nije pobunila, već bi me uvek, kada bi nam se oči srele, zahvalno pogledala. Nakon dugog vremena učini mi se da je počela da tone u san, iako se svojski trudila da ga odagna. Ovo se ponovilo nekoliko puta; ulagala je sve veći napor, a prekidi su bili sve kraći. Postalo je očigledno da ne želi da zaspi; bila je to slamka za koju se smesta uhvatih:

„Vi ne želite da zaspite?“

„Ne, bojim se.“

„Bojite se da zaspite! Zašto? Pa to je blagodet za kojom svi žudimo.“

„Ah, nije; da ste na mom mestu – san bi i za vas bio predznak užasa!“

„Predznak užasa! Šta, za ime boga, hoćete time da kažete?“

„Ne znam; oh, ne znam. I to je ono što je najstrašnije. Sva ova slabost je posledica sna; na kraju sam počela da se plašim i same pomisli na san.“

„Ali, moja draga devojčice, noćas slobodno spavajte. Tu sam ja da pazim na vas i mogu vam obećati da se ništa neće dogoditi."

„Ah, vama mogu da verujem!"

Iskoristih priliku i rekoh: „Obećavam vam da ću vas smesta probuditi ako uočim bilo kakav uzrok vaših loših snova."

„Hoćete? Oh, hoćete li stvarno? Kako ste dobri prema meni. Onda ću spavati!" I gotovo istog časa ona duboko i sa olakšanjem uzdahnu i spokojno utonu u san.

Celu noć sam probdeo pored nje. Nijednom se nije pomakla, već je sve vreme spavala dubokim, mirnim snom koji vraća život i zdravlje. Usne su joj bile blago rastavljene, a grudi su joj se dizale i spuštale pravilnošću klatna. Na licu joj se očitavao osmeh i bilo je očigledno da nikakvi loši snovi nisu pohodili njen duhovni mir.

Rano ujutro došla je služavka i ja je prepustih njenoj brizi, a sam se vratih kući, jer su me zanimale mnoge stvari. Poslah kratak telegram Van Helsingu i Arturu, izvestivši ih o odličnom ishodu operacije. Moj vlastiti posao, iz raznovrsnih oblasti, oduzeo mi je čitav dan; bilo se već smrklo kada sam stigao da se raspitam o svom pacijentu zoofagu. Izveštaj je bio dobar: bio je sasvim miran celog prošlog dana i noći. Telegram iz Amsterdama od Van Helsinga zatekao me je za večerom; u njemu je stajalo da bi bilo dobro ako bih noćas otišao u Hilingam i našao im se tamo pri ruci u slučaju potrebe, kao i to da on kreće noćas i da će mi se pridružiti rano izjutra.

Deveti septembar. – Bio sam prilično umoran i iscrpljen kada sam stigao u Hilingam. Već dve noći jedva da sam oka sklopio, tako da sam polako počeo da osećam obamrlost koja prati moždanu iscrpljenost. Lusi je ustala iz postelje i bila je vesela. Dok smo se rukovali, ona me oštro pogleda i reče:

„Noćas nećete bdeti. Iscrpljeni ste. Opet se sasvim dobro osećam; stvarno; i ako neko bude bdeo, to ću biti ja nad vama." Nisam se prepirao, već sam otišao da večeram. Lusi je pošla sa mnom i ulila mi malo života svojom dražesnom prisutnošću, tako da sam odlično obedovao i popio nekoliko čaša više nego dobrog porta. Tada me je Lusi povela gore i pokazala mi sobu do njene u

kojoj je gorela prijatna vatra. „A sada“, reče ona, „morate ostati ovde. Ostaviću otvorena ova vrata i vrata moje sobe. Možete se ispružiti na sofi, jer dobro znam da vas, lekare, niko živ ne bi naterao da odete u krevet dok je pacijent na vidiku. Ako mi išta bude potrebno, pozvaću vas i vi ćete moći smesta da dođete do mene.“ Šta sam drugo mogao nego da se složim, jer sam osećao „pasji umor“ i znao sam da ne bih mogao da presedim celu noć čak i kada bih pokušao. Tako sam, kada je ponovila obećanje da će me zvati ako joj bilo šta bude potrebno, legao na sofu i zaboravio na sve oko sebe.

DNEVNIK LUSI VESTENRA

Deveti septembar. – Večeras sam veoma srećna. Osećala sam se tako jadna i slaba da je razmišljanje i kretanje unaokolo za mene sada poput sunca nakon dugotrajnog duvanja istočnog vetra sa čeličnog neba. Nekako mi se Artur čini veoma, veoma blizak. Kao da osećam njegovo toplo prisustvo. Pretpostavljam da su bolest i slabost sebične, tako da nas usredsređuju na nas same, dok zdravlje i snaga dozvoljavaju vladavinu ljubavi, koja u mislima i osećanjima može lutati gde god zaželi. Ja znam gde su mi sad misli. Kada bi to samo i Artur znao! Dragi moj, dragi moj, uši mora da te peckaju u snu, kao i mene dok bdim. Oh, taj blaženi san od prošle noći! Kako sam samo spavala, dok me je dragi, dobri doktor Sjuard čuvao. Ni noćas se neću bojati da zaspim, jer je on blizu i mogu ga pozvati. Hvala svima što su tako dobri prema meni! Hvala bogu! Laku noć, Arture.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Deseti septembar. – Postadoh svestan profesorove ruke na glavi i istog časa se razbudih. To je jedna od stvari koja se obavezno nauči u azilu.

„I kako je naš pacijent?“

„Bila je dobro kada sam je ostavio ili, bolje reći, kada je ona mene ostavila“, odgovorih.

„Hajde, onda, da vidimo“, reče on. I zajedno odosmo u njenu sobu.

Žaluzine su bile spuštene i uputih se da ih tiho podignem, dok je Van Helsing koračao mekim, mačjim skokom prema postelji.

Podigao sam žaluzine i sunčeva svetlost preplavi sobu; u tom trenutku začuh profesorov tihi šištavi uzdah; znajući da ga on retko ispušta, kroz srce mi prođe samrtni strah. Kada sam prišao postelji, on ustuknu, a njegovom uzviku užasa: *„Gott in Himmel!*“, gotovo da nije ni bilo potrebno pridodati očajni izraz lica. On podiže ruku i pokaza prema postelji, dok mu je metalno lice postepeno poprimalo pepeljastobelu boju. Osetih kako kolena počinju da mi klecaju.

Tamo, na krevetu, kao obeznanjena, ležala je sirota Lusi, belja i bleđa nego ikad. Čak su joj i usne bile blede, a desni su se zbrčkale iza zuba, što se ponekad sreće kod upravo preminulih nakon duge bolesti. Van Helsing podiže nogu u želji da njom tresne o pod, ali nagon i sve one duge godine navikavanja isprečiše se pred njim i on je tiho spusti. „Brzo!“, reče on. „Donesi od rakije.“ Odleteh do dnevne sobe i vratih se sa bocom. On joj osveži jadne usne rakijom, a zajedno joj istrljasmo dlanove, zglavke i srce. Uverio se da joj srce još uvek kuca i nakon nekoliko trenutaka mučne tišine reče:

„Još nije kasno. Kucka, mada slabo. Sav naš trud je uzalud; moramo početi iz početka. Mladog Artura samo sada ovde nema; ovog puta se mora nasloniti na tebe, prijatelju Džone.“ Dok je to govorio, petljao je oko svoje torbe, vadeći instrumente za transfuziju; skinuh kaput i zavrnuh rukav od košulje. U ovom trenutku nije bilo moguće dati joj uspavljujuće sredstvo, a nije joj ni bilo potrebno; i tako, bez imalo oklevanja, započesmo operaciju. Nakon izvesnog vremena – koje mi je izgledalo veoma dugo, jer je davanje krvi, bez obzira koliko dobrovoljno bilo, strašan osećaj – Van Helsing podiže prst u znak upozorenja. „Ne muvaj se“, reče on, „bojim se da bi sebe mogla probuditi kada se dovoljno pojača; a to bi napravilo opasnost, groznu opasnost. Ali zaprečiću to. Daću

joj potkožnu injekciju morfijuma.“ On nežno i vešto nastavi da sprovodi svoj naum. Dejstvo koje je to izazivalo kod Lusi nije bilo loše, jer je iz nesvestice lagano prešla u narkotički san. Bio sam silno ponosan kada sam uočio prve slabe tonove boje kako joj se vraćaju u obraze i usne. Niko ne zna dok ne iskusi kakvo je to osećanje kada ste svesni da vaša krv koja život znači prelazi u vene žene koju volite.

Profesor me kritički pogleda. „Biće već dosta“, reče on.

„Zar već?“, pobunih se. „Od Arta ste uzeli mnogo više.“ Na to se on nasmeši, i to tužno, pa odvrati:

„On je njezin voljeni, njezin *fiance*. Ti imaš posao, mnogo poslova, koje treba da uradiš za nju i za ostale; za sada će i inače biti dovoljno.“

Kada smo prekinuli operaciju, on se posveti Lusi, dok sam ja prstom pritiskao svoju ranu. Prilegoh malo dok sam čekao da obrati pažnju i na mene; osećao sam nesvesticu, a bilo mi je i pomalo muka. Konačno, on povi i moju ranu i posla me dole da popijem čašu vina. Upravo kada sam bio na vratima, on me sustiže i šapatom reče:

„Zapamti, o ovome ništa ne sme da se sazna. Ako se naš mladi ljubljeni pojavi neočekivano, kao prošli put, nemoj mu preneti ni reči. To bi ga istog trenutka i plašilo i izazvalo ljubomoru. A do toga ne sme da se stigne. Jasno!“

Kada sam se vratio, on me pažljivo pogleda i reče:

„Ni ti ne izgledaš grozno bolje. Idi u sobu, lezi na sofi i polako se odmori; zatim strašno doručkuj i dođi ovamo.“

Izvrših njegova naređenja, jer sam znao da su bila ispravna i mudra. Svoj deo posla sam obavio i sada je moja dužnost bila da sačuvam snagu. Osećao sam veliku slabost i to me liši dela zadovoljstva zbog onoga što se dogodilo. Zaspah na sofi, dok sam mozgao o tome kako je Lusino stanje moglo toliko da se pogorša i kako je mogla da izgubi toliko krvi bez vidljivog znaka koji bi to razjasnio. Mislim da ću svoja razmišljanja morati da nastavim u snu, jer bilo da sam bio budan ili da spavam, misli mi se uvek vraćaju na sitne ubode na njenom vratu i na smežuran, trošan izgled njihovih tananih ivica.

Lusi je toga dana dugo spavala; kada se probudila, osećala se prilično dobro i bila je dosta jaka, mada ni približno onoliko kao dan pre toga. Van Helsing ju je obišao, a zatim je izašao da prošeta, ostavljajući me da je čuvam, sa strogim naređenjem da je ne smem ni za trenutak napustiti. Čuo sam kako se u hodniku raspitivao za najbliži telegraf.

Lusi je lagodno brbljala sa mnom i činilo mi se da uopšte nije svesna onoga što se dogodilo. Pokušao sam da je zabavim i zainteresujem za razne stvari. Kada se njena majka popela da je obiđe, ni ona nije, izgleda, primetila nikakvu promenu, već mi je zahvalno rekla:

„Doktore Sjuarde, toliko vam dugujemo za sve što ste učinili, ali sada odista morate povesti računa i o sebi. I sami izgledate dosta bledi. Potrebna vam je žena da vas neguje i povede malo računa o vama – eto šta vam je potrebno!“ Dok je ona to govorila, Lusi silno pocrvene, mada samo na trenutak, jer njene jadne, ispražnjene vene nisu dugo mogle da izdrže oticanje krvi u glavu. Kao reakcija na to rumenilo pojavilo se prekomerno bledilo kada mi je uputila preklinjući pogled. Nasmeših se, klimnuh glavom i stavih prst preko usta; uzdahnuvši, ona utonu među jastuke.

Van Helsing se vratio za nekoliko časova i odmah mi rekao: „Ti sada idi kući, jedi grozno i pij dosta tekućih stvari. Osnaži se. Noćas ću ja ovde ostati i sam ću biti budan nad malom gospođicom. Ti i ja moramo sprovoditi ovaj slučaj i niko drugi ne sme da zna o tome. Na to me jure ozbiljni uzroci. Ne, ne upitaj koji; misli šta ti volja hoće. Ne plaši se da padneš na um i najneverovatnije. Laku noć.“

U hodniku me presretoše dve služavke i zapitaše da li bi one ili bar jedna od njih mogle da bde nad gospođicom Lusi. Preklinjale su me da im dozvolim; a kada sam im objasnio da je želja doktora Van Helsinga da je jedino on ili ja bdimo, one me tako žalostivim glasom zamoliše da se založim kod „stranog gospodina“. Veoma me je dirnula njihova dobrota, možda zato što sam slab ili zato što su tako nesebično iskazivale svoju odanost prema Lusi; stalno sam se iznova sretao sa sličnim primerima ženske predusretljivosti. Vratio sam se ovamo upravo na vreme za kasnu večeru; obišao

sam svoj rejon – sve je u redu; čekajući na san, ispisivao sam dnevnik. Evo najzad sna.

Jedanaesti septembar. – Danas posle podne otišao sam do Hilingama. Van Helsinga sam zatekao izvrsno raspoloženog, a i Lusi se mnogo bolje osećala. Uskoro po mom dolasku profesoru je stigao veliki paket iz inostranstva. On ga s mnogo nestrpljenja – svakako pritvornog – otvori i izvadi veliki venac belog cveća.

„Ovo je za vas, gospođice Lusi", reče on.

„Za mene? Oh, doktore Van Helsing!"

„Da, draga moja, ali ne da se sigrate s time. To je za lek." Na to Lusi napravi grimasu. „Ipak, ne u kuvanom ili nekom odvratnom obliku, tako da ne morate da zavrćete tim svojim slatkastim nosićem, inače ću pokazati svom prijatelju Arturu kakva ga grozna nedaća očekuje; gledaće toliko strašnu krasotu koju voli, u tako iščašenom obliku. Aha, moja lepa gospojice, to je lepi nosić ponovo ispravilo. Ovo je lekovito bilje, ali vi ne znate u čemu je metnuta njegova lekovitost. Staviću ga u prozoru, kao divan jedan venčić i obesiti vam ga oko vrata, i onda ćete moći tiho da spavate. Oh, da! Ono, kao lotos, tera od vas sve muke. Miris mu je veoma nalik vodama Lete i onom izvoru mladeži za kojim su konkvistadori tragali na Floridi i suviše mu kasno pronašli trag." Dok je on govorio, Lusi je stala da zagleda cveće, a onda ga prinese nosu i omirisa. Istog časa ga odbaci od sebe, rekavši malo u smehu, a malo s odvratnošću:

„Oh, profesore, vi se to rugate sa mnom. Pa ovo je cveće običnog belog luka."

Na moje iznenađenje, Van Helsing ustade i ozbiljno reče, ukočivši čeličnu vilicu i namrgodivši se:

„Ne budite sa mnom neozbiljni! Ja nikada ne rugam! Sve što radim grozno je skroz ozbiljno; i dajem vam pozor da se ne mešate. Budite sa puno pažnje, ako ne zbog sebe, a ono zbog drugih." Videvši da se jadna Lusi uplašila, za šta je, iskreno govoreći, imala razloga, on nastavi malo blaže: „Oh, mala gospojice, draga moja, ne plašite sebe od mene. Ovo činim samo vama za dobro; a u tom običnom cvetu sakrilo se za vas mnogo

dobra. Vidite, sam ću ga umetnuti u prozor. Sam ću vam isplesti venac koji ćete donositi. Ali, ni slova drugima koji su grozno radoznali. Moramo poslušati, a ćutanje je odeljak poslušnosti; a poslušnost je sastavljena u tome da vi ojačate i da vam bude grozno dobro kada vas predamo u ruku ljubljenom koji vas čeka. Sedite sada na trenutak tiho. Pođite sa mnom, prijatelju Džone, da mi pomognete u kićenju sobe belim lukom, koji je pridošao čak iz Harlema, gde moj prijatelj Vanderpul neguje travu u svojim staklenim vrtovima preko cele godine. Juče samo morao da pošaljem telegram, inače paket ne bi danas pristigao." Odosmo u sobu, ponevši sa sobom cveće. Profesorovi poduhvati su u svakom slučaju bili čudni i ne bi se mogli naći ni u jednoj farmakopediji za koju sam ja čuo. Prvo je zatvorio prozore i zabravio ih; potom je, uzevši punu šaku cvetova, stao da ih trlja o prozorske okvire, kao da je želeo da bude siguran da će sav vazduh koji bi mogao da uđe unutra biti zasićen mirisom belog luka. Zatim je jednim strukom trljao po celom dovratku, iznad, ispod i sa svake strane, kao i oko kamina. Sve mi se to činilo groteskno, te ubrzo rekoh:

„Znam, profesore, sve što radite, radite s razlogom, ali ovo me veoma zbunjuje. Dobro je što ovde nema skeptika, jer bi taj sigurno izjavio da bacate čini protiv zlog duha."

„Možda to i činim!", odgovori on tiho dok je počinjao da plete venčiće koji će Lusi nositi oko vrata.

Zatim smo sačekali da se Lusi pripremi za spavanje; kada se našla u postelji, on joj sam priđe i pričvrsti joj venčić belog luka oko vrata. Poslednje reči koje joj je uputio bile su:

„Pazite da ga si ne pokidate; ako vam i bude zagušujuće u sobi, nemojte noćas otvarati ni prozor ni vrata."

„Obećavam", reče Lusi, „i hiljadu puta vam obojici hvala na vašoj ljubaznosti prema meni! Oh, šta sam učinila da sam zavredila takve prijatelje?"

Kada smo napustili kuću u lakoj kočiji koja me je čekala, Van Helsing reče:

„Noćas mogu spavati u spokoju, a to mi je potrebno – dve noći sam putovao, mnogo pročitanih stranica tokom dana i mnogo sledećih dana i na kraju sam probudio kroz noć, bez mrvice sna.

Sutra jako rano izjutra dođite po mene, pa ćemo zajedno ići da obilazimo našu slatkastu gospojicu, koja će se još više osnažiti od moje čarolije’. Ho-ho!“

Izgledao je tako siguran u sebe da sam ja, setivši se svoje samouverenosti od pre dve noći koja se pokazala potpuno neopravdanom, osetio strahopoštovanje i neodređen užas. Mora da sam zbog slabosti prećutao to svom prijatelju, ali osećanje je raslo u meni poput neprolivenih suza.

JEDANAESTA GLAVA

DNEVNIK LUSI VESTENRA

Dvanaesti septembar. – Kako su svi dobri prema meni. Gotovo da sam zavolela tog dragog doktora Van Helsinga. Pitam se zašto li je bio tako zabrinut zbog onog cveća. U svakom slučaju zaplašio me je, bio je tako goropadan. Pa ipak, mora da je bio u pravu, jer već osećam izvesnu blagodet. Na neki način se ne plašim da sama spavam noćas i bez straha mogu poći u postelju. Neću obraćati pažnju ni na kakvo lupkanje sa spoljašnje strane prozora. Oh, kako je bila užasna ona borba koju sam vodila protiv sna tako često do kasno u noć; bol od neispavanosti ili bol prouzrokovan strahom da zaspim, praćen silnim nepoznatim užasima koji su išli uz to. Kako su blagosloveni neki ljudi, u čijem se životu ne pojavljuje ni strah ni strepnja; za koje je san blagoslov koji dolazi noću i ne donosi ništa sem slatkih snova. Pa, evo me ovde noćas, u nadi za snom, kako ležim poput Ofelije u drami, sa „vencem i devojačkim cvećem“. Nikada nisam volela beli luk, ali noćas mi izgleda bajan! U njegovom mirisu nalazim smirenje; osećam da me već obuzima san. Laku noć, svima.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Trinaesti septembar. – Svratio sam u Berkli i, kao i obično, našao Van Helsinga spremnog. Kočija koju smo naručili iz hotela već nas je čekala. Profesor uze torbu, koju je sada stalno nosio sa sobom.

Da sve zapišem po redu. Van Helsing i ja stigli smo u Hilingam u osam sati. Jutro je bilo prelepo: svetlo sunce i svežina bliske jeseni kao da su zatvarali prirodni godišnji tok. Lišće je počelo da se preliva u svim mogućim divnim bojama, ali još nije stalo da otpada sa drveća. Kada smo ušli, sreli smo gospođu Vestenra na izlazu iz salona. Ona uvek rano ustaje. Toplo nas je pozdravila i rekla:

„Biće vam milo da saznate da se Lusi bolje oseća. Drago dete još uvek spava. Zavirila sam u njenu sobu i videla je, ali nisam ulazila, da joj ne bih smetala.“ Profesor se nasmeši i silno se ushiti. Zatim protrlja ruke i reče:

„Aha! Znao sam da sam ostavio pravu dijagnozu. Moj tretman je umešan“, na šta ona odvrati:

„Ne smete sve zasluge sebi pripisivati, doktore. Lusi svoje stanje ovog jutra duguje malo i meni.“

„Kako si to mislite, gospojo?“ upita profesor.

„Pa, bila sam noćas zabrinuta za moje drago dete, te sam otišla do nje. Tvrdo je spavala – toliko tvrdo da je čak ni moj ulazak nije probudio. Ali soba je bila strašno zagušljiva. Posvuda je bilo mnogo tog strašnog cveća jakog mirisa; čak je i oko vrata imala ispleten venac. Plašila sam se da će joj taj snažan miris naškoditi u njenom sadašnjem stanju, pa sam sve cveće uklonila i odškrinula prozor da uđe malo svežeg vazduha. Bićete zadovoljni njenim stanjem, sigurna sam.“

Ona ode ka svome budoaru, gde obično rano doručkuje. Dok je govorila, osmotrih profesorovo lice i zapazih kako mu se boja menja u pepeljastosivu. Uspeo je da se suzdrži dok je sirota gospođa bila prisutna, jer bio je upoznat sa stanjem njenog zdravlja, odnosno sa činjenicom da bi joj štetio svaki šok; čak joj se i smešio, dok joj je pridržavao vrata da prođe. Ali onog trenutka kada je nestala, on me povuče, iznenada i snažno, u trpezariju i zatvori vrata.

Tada sam, po prvi put u svom životu, video Van Helsinga potpuno slomljenog. Podigao je ruke iznad glave u znak nemuštog očajanja, a zatim pljesnuo dlanovima potpuno bespomoćno; najzad se spustio na stolicu i, prekrivši rukama lice, počeo da jeca,

glasnim, oporim jecajima koji kao da su dopirali iz samog srca koje mu se slamalo. Zatim ponovo podiže ruke, kao da se obraća celoj vaseljeni. „Bože! Bože! Bože!“, reče on. „Šta smo to počinili, šta je ta jadna stvar počinila, da nas tako mučno opsedaju? Da li to još dela na nas fatum koji su nam uputili pogani iz starog vremena, kada ovakvo nešto mora biti i na takav način? Ova jadna majka, sasvim ne znajući u želji za svim najboljim, izvršila je nešto da joj se kćerka sad može rastaviti i od tela i od duše; a mi to njojzi ne smemo reći, ne smemo čak ni upozoriti nju, jer onda će umreti, a onda će obe umreti. Oh, kako nas samo gone! Kako su samo sve đavolje moći u ratu protiv nas!“ Iznenada skoči na noge. „Dođi“, reče, „dođi, moramo je videti i dati sebe na posao. Đavoli ili ne, ili svi đavoli zajedno, nevažno je; u rat sa njim, ipak!“ On ode do glavnog hodnika po torbu i mi se zajedno popesmo u Lusinu sobu.

Još jednom, dok sam podizao žaluzine, Van Helsing se približavao krevetu. Ovog puta nije se zaprepastio kada je ugledao to jadno lice, sa istim onim groznim, voštanim bledilom kao i prethodnog dana. Na licu mu se ukazivala neutaživa tuga i beskrajno sažaljenje.

„Kao što sam se i očekivao“, promrmlja on, ponovo šištavo, i značajno uzdahnuvši. Bez reči ode i zaključa vrata, još jednom poče po stolu da ređa instrumente za novu transfuziju. Prethodno sam već shvatio da će to biti neophodno, te sam počeo da skidam kaput, ali on me zaustavi pokretom ruke. „Ne!“, reče on. „Danas ti moraš operisati. Ja ću biti davač. Već si grozno slabašan.“ Dok je to govorio, već je uspeo da skine kaput i zasuče rukav.

Ponovo operacija; ponovo narkotik; ponovo lagano vraćanje boje u pepeljaste obraze i ravnomernije disanje kao nagoveštaj zdravog sna. Ovoga puta sam ja stražario, dok se Van Helsing okrepljivao i odmarao.

Uskoro je ugrabio priliku da kaže gospođi Vestenra kako ne sme uklanjati ništa iz Lusine sobe bez njegovog odobrenja; da je cveće služilo kao lek i da je njegov miris predstavljao deo tretmana lečenja. Zatim je preuzeo brigu oko slučaja, saopštivši da će on bdeti noćas, kao i sledeće noći, i da će mi poslati poruku kad da dođem.

Nakon jednog časa Lusi se probudila iz sna, sveža i vesela; činilo se da joj se stanje nije pogoršalo nakon strašnog iskušenja.

Šta sve to znači? Počinjem da se pitam nije li moje dugo bavljenje ludacima počelo da utiče i na moj mozak.

DNEVNIK LUSI VESTENRA

Sedamnaesti septembar. – Četiri dana i četiri noći mira. Postala sam ponovo tako snažna da se jedva prepoznajem. Sve mi se čini kao da sam prebrodila neku dugu noćnu moru i probudila se upravo na vreme da vidim predivno sunce i osetim svež vazduh jutra oko sebe. Nejasno i nepotpuno se sećam dugog razdoblja čekanja, straha i zebnje; tame u kojoj nije bilo čak ni bolne nade, koja bi prisutni jad učinila dirljivijim; a zatim dugih razdoblja zaborava i ponovnih vraćanja u život, kao da se davljenik uspinje kroz duboke slojeve vode. Od kada je, međutim, doktor Van Helsing sa mnom, svi ti rđavi snovi kao da su nestali; buka koja mi je pomućivala razum – lupkanje po prozorima, udaljeni glasovi koji su mi izgledali tako blizu, grubi zvuci za koje ne znam odakle su poticali i koji su mi naređivali da činim opet ne znam šta – sve je to prestalo. Sada idem u postelju bez straha da zaspim. Čak i ne pokušavam da ostanem budna. Beli luk mi je postao čak veoma drag i svakoga dana jedna puna kutija stiže za mene iz Harlema. Noćas doktor Van Helsing odlazi, jer tokom dana mora biti u Amsterdamu. A i ne treba niko da me čuva; sasvim mi je dobro, tako da me mogu ostaviti samu. Hvala bogu u majčino i Arturovo ime i u ime svih naših prijatelja koji su bili tako ljubazni! Čak neću ni osetiti razliku, jer je gotovo celu prošlu noć doktor Van Helsing prespavao u fotelji. Dvaput sam ga uhvatila kako spava kada sam se budila; ali nisam se plašila da ponovo zaspim, mada su grane, slepi miševi ili nešto treće gotovo ljutito lupali po prozorskim oknima.

„Pal Mal Gazet“, 18. SEPTEMBAR
POBEGAO VUK

NASTAVAK PUSTOLOVINE NAŠEG NOVINARA

Intervju sa čuvarem zoološkog vrta

Posle mnogo raspitivanja i gotovo isto toliko odbijanja, stalno se pozivajući da „Pal Mal gazet“ koji mi je slučajno služio kao neki talisman, uspeo sam da pronađem čuvara zoološkog vrta zaduženog za odeljenje u kome se nalaze vukovi. Tomas Bilder živi u jednoj od baraka u ograđenom prostoru iza kuće za slonove i upravo se spremao da popije čaj kada sam ga pronašao. Tomas i njegova žena veoma su gostoljubivi, postariji par, bez dece, i ako u proseku onako žive kako su mene dočekali, mora da im nije loše. Čuvar nije hteo da otpočnemo „posao“ kako on to naziva, sve dok večera nije bila gotova i svi smo time bili zadovoljni. Kada je sto bio raspremljen, a on pripalio lulu, najzad reče:

„Sada, gospodine, možete da me priupitate šta god želite. Nećete se duriti što nisam bio voljan pričati o profesionalnim stvarima pre klope. I ja prvo turnem vukovima, šakalima i hijenama u našem sektoru prvo čaj, pa ih tek onda ispitivam.“

„Kako to mislite, ispitujete ih?“, prekidoh ga ja u želji da ga raspričam.

„Jedan način je da ga marneš močugom po tintari; drugi je zaušno češkanje, ko kad gospoda ima grdnu lovu pa joj se može sve što joj se prohte. Ne marim mnogo za memljiv smradež – raspalim močugom pre nego što im turnem večeru; ali čekam dok ne smažu svoj šeri i kafu, da tako rečem, pre nego što krenem da ih češkam. Pazite samo, moliću fino“, nastavi on filozofski, „jako smo ti mi slični, mislim sa tim funjavim životinjama. Evo vas, došli ste i pitate me pitanja o poslu, a ja namćorast. Kakav sam, neću da zucnem ni slovca dok ne vidim nekog cvonjka. Čak ni onda kada ste me zajedljivo priupitali – kao na primer da li bi’ pito da li bi’ mogli da me zapitkujete. Bez vređanja, moliću fino, nisam li vi reko da ideš dođavola?“

„Jeste.“

„A kada s' reko da ćete me prijaviti za prostakluke, to je da ste me opaučili po tintari; ali onda cvonjak sve sređuje. Nisam 'teo da se bijem, pa sam sačeko večeru i učinio isto sa mojom činijom kao i vukovi, lavovi i tigrovi. Ali, gospar voli vaše srce, sada kada je stari bukadžija ubacio debeo komad čajnog kolača u sebe i opro se iz starog čajnika, pa užario lulu, možete me zaušno češkati kol'ko vam volja, al' nećete iz mene izvući ni najmanje režanje. Samo vi sad pitaj, brale. Znam zbog zašto si došo, zbog uteklog vuka."

„Tačno. Želeo bih da mi ti kažeš šta o tome misliš. Ispričaj mi samo kako se to dogodilo; pošto mi saopštiš činjenice, reći ćeš mi i šta ti misliš zašto je do toga došlo i kako će se cela stvar završiti."

„Važi, šefe. Evo kako ti je to bilo. Taj vuk, poznat kao Berserker, bio ti je jedan od tri siva koja su iz Norveške stigla kod Jarmačija koga smo ti mi od njega otkupili pre četiri godine. Taj ti se vuk mnogo fino ponašo i nikad nas nije gnjavio. I ko bi, molim te fino, očekivo da će on da zbriše? Pre bi to moglo biti s bilo koje drugo živinče u vrtu. Ali, vuku ne možeš da veruješ više nego ženi."

„Ne slušajte ga, šefe!", umeša se gospođa Tom, veselo se smejući. „Tako dugo se petlja oko te marve da je posto isti ko taj ofucani vuk! Ali nije loš."

„Pa, gospodine, bilo ti je to negde dva sata posle klope, kada sam prvi put čuo neko muvanje. Pravio sam u kući za majmune prostirku za mladu pumu koja ti je nešto kenjkava; ali, kada sam čuo kevtanje i zavijanje, smesta sam otfuro. Tamo sam našo Berserkera kako kidiše ko lud na šipke da zbriše napolje. Tog dana nije se muvalo mnogo sveta već se tu zateko jedan tip, visok ko bandera, koštunjav momak, sa orlovskom njokalicom i zašiljenom bradicom ko u jarca sa nekoliko sedih. Imo je čvrst, leden pogled i crvene oči; odma' mi se nije dopo, jer mi se činilo đa se zverinje uzbudilo zbog radi njega. Na ruke je imo bele rukavice od jarećine. Pokaza mi na životinje i reče: 'Čuvaru, ovi vuci su se izgleda zbog nečega uzmuvali.'

'Možda zbog vas', kažem ja, jer mi se nije dopo njegov nastup. Nije se naljutio, ko što sam se nado da 'oće, već se drsko nasmejo, sa gubicom punom belih, oštrih kljova. 'Oh, ne, ja im nisam po guštu', kaže on.

’Oh, jeste, jeste!’, kažem ja, ko bajagi ko on. ’Oni uvek volu kosku il’ dve da njima očiste zube u vreme za čaj, a vi ih imate punu torbu.’ Baš je čudno to što je zverinje polegalo kada je vid’lo da mi toročemo, tako da sam otišo do Berserkera i on mi je ko i uvek pustio da ga zaušno češkam. Zatim je prišo i taj čova i nek me vrag nosi ako i on nije turio ruku u kavez i takođe počeško starog vuka!

’Paz’ dobro’, rečem mu ja. ’Berserker ti je brz.’

’Nema veze’, kaže on. ’Naviko sam na njih!’

’Jel’ se i vi bavite ovim poslom?’, kažem ja skinuvši šešir, jer je čova koji trguje s vukovima i tim stvarima dobar prijatelj čuvarima.

’Ne’, kaže on, ’ne bavim se, al’ sam ih nekoliko pripitomio’ Tada podiže šešir, fino vaspitan ko neki gazda i ode. Stari Berserker je gledo za njim dok se nije izgubio iz vida, a zatim je lego u ćošak i nije ’teo izići celo veče. Prošle noći, čim je mesec odskočio, svi vukovi stadoše da zavijaju ko ludi. A nisu imali rašta. Niko nije bio u blizini, sem nekog ko je, nema sumnje, dozivo psa negde napolje, na drumu. Jednom ili dvaput sam izišo da vidim je l’ sve u redu, i bilo je, a onda zavijanje prestade. Nešto pre ponoć, obišo sam okolo pre no što uđem u kuću i, ubi’te me, ali, kada sam došo pred kavez starog Berserkera, video sam polomljene i savijene šipke i prazan kavez. I to je sve što zasigurno znam.“

„Je li još neko nešto primetio?“

„Jedan od naši’ čuvara je negde u to doba išo kući iz pevačko društvo, kada je ugledo nekog velikog sivog džukca kako izlazi kroz baštensku ogradu. Baš tako kaže; ali ja mnogo ne verujem u to, jer ako je vido, ništa nije reko svojoj gospoji kada je došo kući, već se javio tek kada se razglasilo da je vuk pobego, a cele bogovetne noći smo po vrtu jurcali Berserkera i on se nije setio da je išta vido. Mislim da mu je muzika udarila u tintaru.“

„Možete li mi sada, gospodine Bildere, na bilo koji način objasniti bekstvo vuka?“

„Pa, šefe“, poče on uz sumnjivu skromnost, „mislim da mogu; ali ne znam kako će da vi se dopadne moja teorija.“

„Sigurno će mi se dopasti. Ako čovek kao što ste vi, koji ima iskustva sa životinjama, ne sme da se upusti u nagađanje, ko će se onda usuditi makar i da pokuša?“

„E pa onda, šefe, ja to objašnjavam ovako; meni se čini da je vuk zbriso prosto zato što mu se ’telo napolje.“

Po srdačnom smejanju Tomasa i njegove žene na tu šalu bilo mi je jasno da se njome služio i ranije i da je celo objašnjenje predstavljalo već uvežbanu smicalicu. Nisam mogao da prepredenošću izađem na kraj sa lukavim Tomasom, ali sam bio uveren da znam sigurniji način da mi otvori srce, te mu se obratih rečima:

„Gospodine Bildere, dobijenih pola funte čestito ste odradili, a sada vas čeka i druga polovina ako mi ozbiljno kažete šta će se, po vašem mišljenju, dogoditi.“

„Važi, šefe, važi“, reče on živahno. „Izvinićete me, znam ja to, što sam vas malčice zavitlavo, ali stara mi je namigivala, što je značilo ko da je rekla da nastavim.“

„Ju, jadan ne bio, ’di bi ja to!“, reče starica.

„Ja ti mislim ovako: taj vuk ti se negde skembo. Vrtlar koji se nije setio, kazo je da je galopirao prema severu brže od konja; ali ja mu ne verujem, jer, vidite, šefe, vukovi ne mogu galopirati, baš kao ni psi, jerbo nisu za to građeni. S vucima ti je fino u pričama; kada surduknu u čoporu i stanu da jurcaju za nečim, to ti je mlogo strašno, jerbo nadaju strašnu dreku i samelju bilo šta. Ali, nek vas gospod blagoslovi, u životu ti je vuk u stvari samo jedan tupavi stvor, ni upola tako bistar ili smeo kao neki džukac; i ni četvrt tako borben. Ovaj nije bio sviko da se bori ili sam hrani i biće da je negde u blizini vrta, skembo se i dršće, a ako uopšte ima nešto u tutanji, onda ti sad mozga gde da nađe nešto za krkanluk; ili je možda odmako malo dalje i zavuko se u neku podrumčinu. Joj, al’ će neki kotlokrpa da zaždi ko sumanut kad vidi kako mu se oči cakle u pomrčini. Ako ne nađe ništa za klopu, ima da krene u potragu i tako će možda banuti kod neke kasapnice. Ako ga tu nema, a neka dadilja ode u švaleraj sa nekim pešadincem i ostavi klinca u kolicima – ne bi me iznenadilo da se popis smanji za jednu nestalu bebu. To ti je sve.“

Upravo sam mu davao pola funte kada se nešto pojavi pred prozorom, a lice gospodina Bildera najednom se dvostruko uveća od iznenađenja.

„Nek me bog blagoslovi!“, reče on. „Pa ovo nam se stari Berserker sam vrno!“

Jurnu do vrata i otvori ih; meni se to učini krajnje izlišno. Oduvek sam mislio da divlja životinja nikada tako dobro ne izgleda kao kad se između mene i nje nalazi neka pouzdano izdržljiva prepreka; jedno lično iskustvo samo je pojačalo, a ne oslabilo to moje ubeđenje.

No, sve je to ipak stvar navike, jer ni Bilder ni njegova žena nisu o vuku drugačije mislili nego što bih ja mislio o psu. Životinja je bila mirna i dobroćudna poput onog oca svih vukova iz bajki – Crvenkapičinog negdašnjeg prijatelja koji je iskoristio njeno poverenje da priredi maskaradu.

Ceo prizor predstavljao je neopisivu smešu komedije i patosa. Zločesti vuk, koji je pola dana držao London u neizvesnosti i kod sve dece izazivao neopisiv strah, stajao je pokajnički, tako da su ga gladili i mazili kao lukavog, izgubljenog sina. Stari Bilder ga je sveg pregledao, nežno zabrinut da nije povređen, a kada je završio sa svojim pokajnikom, reče:

„Eto, znao sam da će se stara lafčina uglibiti u neku zapetljavinu; zar nisam stalno govorio? Cela tintara mu je isečena i puna komadića stakla. Mora da je preskako preko nekog vražjeg zida, šta li? Baš ti je bruka jedna što ljudi smeju postavljati na vrhove zidova razbijene flašekanje. Evo ti ga sad šta zbog toga biva. Dođi, Berserkere.“

Poveo je vuka i zaključao ga u kavez, davši mu komad mesa, koji je, bar po količini, odgovarao jednom povećem telećem butu, a zatim otišao da podnese izveštaj.

Odoh i ja, da izvestim o ekskluzivnoj vesti dana – čudnom bekstvu iz zoološkog vrta.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Sedamnaesti septembar. – Posle večere bio sam u radnoj sobi zauzet sravnjivanjem računa, koje sam, pritisnut drugim poslom i mnogim posetama Lusi, potpuno zapostavio. Najednom, vrata se iznenada otvoriše i unutra upade moj pacijent, lica izobličenog od strasti. Kao da me je grom pogodio, jer gotovo da se ne pamti da je neki pacijent po svojoj volji pojavio u kancelariji upravnika. Ne zastavši, on se uputi pravo prema meni. U ruci je držao nož od večere i meni prvo pade na pamet da po svaku cenu zadržim sto između nas. Međutim, on je bio i brži i jači od mene; jer pre nego što sam uspeo bilo šta da uradim, navalio je na mene i zasekao mi prilično duboko levi zglavak. No nisam mu dozvolio da ponovo napadne, već se hitro izmakoh udesno, a on pade natraške na pod. Zglavak mi je veoma krvario, i poveća lokva krvi već je nakapala na tepih. Uvideh da je moj prijatelj izgubio volju za nove nasrtaje, pa se dadoh na povijanje ruke, držeći sve vreme na oku ispruženu priliku na podu. Kada su čuvari uleteli i kada smo se svi sjatili oko njega, gotovo da mi je pozlilo od onoga što je radio. Ležao je na stomaku ližući, poput psa, krv koja mi je iscurila iz zglavka. Lako su ga savladali i, na moje iznenađenje, on je sasvim mirno otišao sa čuvarima, počevši neprekidno da ponavlja: „Krv je život! Krv je život!“

Ne smem dozvoliti da mnogo iskrvarim: ionako sam već ostao bez prilično krvi, što svakako nije zdravo; no kako se Lusino stanje nikako bitnije ne popravlja, sirotica i dalje mora računati na mene. Suviše sam uzbuđen i iznuren; potreban mi je odmor, odmor, odmor. Srećan sam što me Van Helsing nije pozvao, tako da se ne moram lišiti sna; noćas ne bih izdržao.

Telegram Van Helsinga, Antverpen, Sjuardu, Karfaks
(Poslato u Karfaks, Saseks, jer okrug nije naveden; isporučeno oko dvadeset dva časa.)

Sedamnaesti septembar. – Noćas obavezno u Hilingamu budi. Ako ne budeš stalno bdeo, često obilazi da vidiš da li je cveće na mestu; vrlo je važno; nemoj izneveriti. Udružićemo se po dolasku što pre budem mogao.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Osamnaesti septembar. – Upravo se spremam na voz za London. Prispeće Van Helsingovog telegrama me je užasnuto. Cela noć je izgubljena, a iz gorkog iskustva znam šta se za jednu noć moglo dogoditi. Razume se, postoji mogućnost da je sve u redu, ali *šta* je sve moglo da se dogodi? Nad nama sigurno visi neko strašno prokletstvo, tako da se sve što se može desiti i dešava samo da bi osujetilo naša preduzetništva. Poneću sa sobom ovaj cilindar kako bih upotpunio svoj zapis u Lusinom fonografu.

PODSETNIK KOJI JE OSTAVILA LUSI VESTENRA

Sedamnaesti septembar. Noć. – Ovaj zapis ostaviću na vidljivom mestu, kako niko ne bi upao u nepriliku zbog mene. Ovo je tačan opis onoga što se noćas dogodilo. Osećam da umirem od slabosti, tako da imam jedva dovoljno snage i da pišem, ali moram to obaviti makar i umrla za vreme pisanja.

Otišla sam na spavanje kao i obično, vodeći računa da cveće bude raspoređeno onako kako je naredio doktor Van Helsing, i uskoro sam zaspala.

Probudilo me je lupkanje po prozoru, koje je započelo nakon one noći u Vitbiju, kada sam u snu šetala po steni i kada me je Mina spasla; u to sam sada sasvim uverena. Nisam se uplašila, ali sam poželela da se doktor Sjuard nalazi u susednoj sobi – kao što mi je doktor Van Helsing obećao da će biti – i da ga mogu pozvati. Bezuspešno sam pokušavala da zaspim. A onda me je ponovo obuzeo stari strah od sna, pa sam odlučila da ostanem budna. No, uporni san stao je da navaljuje baš onda kada sam to najmanje želela; kako sam se bojala da budem sama, otvorila sam vrata i povikala: „Ima li koga?“ Nije bilo odgovora. Plašila sam se da probudim majku, pa sam ponovo zatvorila vrata. Zatim sam napolju, u žbunju, začula nešto nalik na zavijanje pasa, ali zvučalo je mnogo ljuće i grlatije. Otišla sam do prozora i pogledala napolje,

ali ništa nisam mogla da vidim, sem jednog velikog slepog miša, koji je krilima udarao po prozoru. Tako sam se ponovo vratila u postelju, ali čvrsto rešena da ne zaspim. Uskoro se vrata otvoriše, i proviri majka; videvši po mom pomeranju da ne spavam, ona uđe i sede pored mene. Obratila mi se čak slađe i nežnije no što je i sama želela:

„Bila sam zabrinuta zbog tebe, draga, pa sam došla da vidim je li sve u redu."

Plašila sam se da ona ne nazebe sedeći tako, pa sam je pozvala da spava sa mnom; uvukla se u moju postelju i legla pored mene; nije skinula kućni ogrtač, jer je mislila samo kratko da ostane, a onda da se vrati u svoju postelju. Dok smo tako zagrljene ležale, na prozoru se ponovo začu poznato lupkanje i udaranje. Ona se trže i pomalo uplašeno povika: „Šta je to?" Pokušah da je smirim, što mi je na kraju i uspelo, jer je ponovo mirno legla, ali mogla sam da čujem kako joj jadno srce i dalje ubrzano kuca. Nakon izvesnog vremena ponovo se iz žbunja začu tiho zavijanje, posle čega ubrzo usledi lomljava prozorskog okna i mnogo komadića polupanog stakla sasu se na pod. Sa naletom vetra unutra ulete žaluzina i u otvoru razbijenog prozora pojavi se glava ogromnog, koščatog, sivog vuka. Majka u strahu zavika i stade da se iskobeljava iz kreveta kako bi sela, divlje se hvatajući za bilo šta što bi joj moglo pružiti oslonac. Između ostalog dohvatila je venčić, koji je doktor Van Helsing zahtevao da nosim, i strgnula mi ga s vrata. Sekundu ili dve uspela je da ostane u sedećem položaju, pokazujući na vuka, dok joj je iz grla dopiralo čudno i strašno krkljanje; zatim se srušila, kao da ju je munja pogodila, tako da me je glavom udarila posred čela od čega mi se nekoliko trenutaka vrtelo u glavi. Oko mene se okretala cela soba i sve u njoj. Oči su mi ostale prikovane za prozor, ali vuk povuče glavu, a kroz razbijeno okno ulete bezbroj zrnaca, koja stadoše da se kotrljaju i kruže unaokolo poput stuba prašine koji putnici ponekad susreću dok duva topao, zagušljiv vetar pun pustinjskog peska. Pokušah da se pomaknem, ali kao da su me neke čini prikovale; tu je bilo još i telo jadne majke, koje je izgleda već počelo da se hladi – jer je njeno drago srce prestalo da kuca – i sve to zajedno nije mi dozvoljavalo da se

otrgnem od postelje; razdoblje koje je potom usledilo ostavilo je prazninu u mom sećanju.

Izgleda da nije dugo proteklo dok sam povratila svest, ali taj razmak bio je veoma, veoma grozan. Negde u blizini zvonilo je neko zvonce; svi psi u komšiluku su zavijali; a u žbunju upravo ispred naše kuće pevao je slavuj. Još sam imala vrtoglavicu i bila sam luda od bola, straha i slabosti, ali pojanje slavuja učinilo mi se kao glas mrtve majke koja je došla da me uteši. Svi ti zvuci izgleda da su probudili i služavke, jer sam začula kako njihova bosa stopala tapkaju ispred mojih vrata. Pozvah ih unutra i one uđoše; kada su videle što se dogodilo i kada su razabrale šta to presamićeno leži preko mene, stadoše da vrište. Vetar jurnu kroz razbijen prozor, a vrata se zalupiše. One podigoše telo moje jadne majke i, nakon što sam ja ustala, položiše ga na postelju i prekriše čaršavom. Sve su bile tako uplašene i nervozne da sam ih poslala u trpezariju da popiju po čašu vina. Tog časa vrata se naglo otvoriše i u sledećem trenutku opet zatvoriše. Služavke vrisnuše, a zatim pohitaše u trpezariju; na grudi drage majke položila sam cveće koje sam jedino imala. Kada su devojke otišle, setila sam se šta mi je doktor Van Helsing rekao, ali sada više nisam želela da ga poslušam; uostalom, odlučila sam da pozovem nekoliko služavki da sede sa mnom. Ali onda me je iznenadilo to što se devojke nikako nisu vraćale. Zvala sam ih, ali niko mi nije odgovarao, tako da sam se uputila u dnevnu sobu da ih potražim.

Srce mi se steglo kada sam videla šta se dogodilo. Sve četiri ležale su bespomoćne na podu, teško dišući. Boca šerija, dopola puna, stajala je na stolu, ali okolo se širio čudan, jedak miris. To mi je bilo sumnjivo, pa sam ispitala bocu. Mirisala je na laudanum[6]; pogledala sam na sto sa posuđem, gde sam spazila praznu bocu sa lekom koji majka uzima po doktorovom nalogu – oh, koji je uzimala. Šta da radim? Šta da radim? Opet sam u sobi sa majkom. Ne mogu da je ostavim; sama sam, pošto je služavke neko opio. Sama sa mrtvacem! Ne smem izaći, jer kroz razbijen prozor još uvek čujem prigušeno zavijanje vuka.

---

[6] Opojno sredstvo. (Prim. prev.)

Vazduh je pun trunja, koje lebdi i kruži na promaji zbog otvorenog prozora, tako da lampe svetle plavim i nejasnim sjajem. Šta da radim? Bože, zaštiti me noćas od nevolja! Ovaj papir sakriću u nedra, gde će ga naći kada dođu da me iznesu. Moje drage majke više nema! Vreme je da i mene nestane. Zbogom, dragi Arture, ako ne preživim ovu noć. Neka te bog čuva, dragi, a meni neka pomogne!

DVANAESTA GLAVA

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Osamnaesti septembar. – Smesta sam se odvezao u Hilingam, tako da sam tamo rano stigao. Tiho sam zakucao i što sam tiše mogao pozvonio, jer sam se plašio da ne uznemirim Lusi ili njenu majku, ali ujedno se nadajući da ću uspeti da dozovem neku od služavki. Nakon kraćeg vremena, kada mi niko nije odgovorio, zakucah i zazvonih ponovo – opet ništa. Prokleh lenjost posluge koja je još u postelji u ovo doba – jer već je bilo deset sati – tako da pozvonih i zakucah još jedanput, ali sada već nervoznije; opet mi niko nije odgovorio. U prvi mah sam za ovo krivio poslugu, ali sada poče da me obuzima strašan strah. Nije li ova pustoš samo još jedna karika u lancu zle kobi koji se sve čvršće omotava oko nas? Zar sam zaista prekasno stigao u kuću smrti? Znao sam da minuti, čak sekunde zakašnjenja mogu predstavljati časove opasnosti za Lusi, ako je opet imala jedan od onih zastrašujućih povraćaja bolesti; reših da obiđem kuću ne bih li pronašao neki ulaz.

Ali nije bilo nikakvog pristupa. Svi prozori i vrata bili su zatvoreni i zaključani, pa se ja zbunjen vratih na trem. Čim sam stigao, začuh dolazak konja u laganom galopu. Zaustavili su se na kapiji i nekoliko sekundi kasnije susretoh se sa Van Helsingom koji je jurio alejom. Kada me je ugledao, on dahćući reče:

„Znači ti si bio to, upravo si stigao. Kako je ona? Zar smo kasnili? Zar nisi stekao moj telegram?“

Odgovorih što sam brže i suvislije mogao da sam njegov telegram primio tek jutros i da nisam gubio ni časa da dođem

ovamo, kao i da ne mogu da dozovem nikoga iz kuće. On zastade, a zatim podiže šešir i svečano reče:

„Onda sam u strahu da smo zakasnili. Neka se izvrši božja volja!" Zatim nastavi, kao i uvek u trenutku prikupivši novu snagu: „Dođi. Ako ništa nije otvoreno da prođemo unutra, moramo sebi probiti ulaz. Vreme je sada sve i sva za nas."

Uputismo se iza kuće, gde se nalazio kuhinjski prozor! Profesor iz torbe izvadi malu hiruršku testeru i, predavši mi je, pokaza na gvozdene šipke koje su štitile prozor. Dadoh se na posao i uskoro uspeh tri da presečem. Zatim smo dugačkim, tankim nožem potisnuli pridrživač prozora i otvorili ga. Pomogoh profesoru da uđe, pa se i ja uputih za njim. Ni u kuhinji ni u sobi za poslugu, koja je bila do nje, nije bilo nikoga. Otvarali smo sve prostorije redom koje su nam bile usput i tek smo u dnevnoj sobi, nejasno obasjanoj zracima svetlosti koji su dopirali kroz kapke, pronašli četiri služavke, ispružene na podu. Nismo imali razloga da ih smatramo mrtvima, jer su njihovo hrkanje i miris laudanuma u sobi jasno ukazivali na to u kakvom su stanju. Van Helsing i ja se pogledasmo, a kada krenusmo dalje, on reče: „Kasnije se možemo za njih pobrinuti." Popesmo se u Lusinu sobu. Trenutak-dva zastasmo kod vrata da bismo oslušnuli, ali nikakav zvuk nije dopirao do nas. Pobledeli smo i drhtavim rukama otvorismo lagano vrata i uđosmo u sobu.

Kako da opišem ono što smo videli? Na postelji su ležale dve žene, Lusi i njena majka. Majka se nalazila dalje od nas i bila je prekrivena belim čaršavom čiji je jedan kraj podigla promaja koja je dopirala kroz razbijen prozor, otkrivajući iznureno, belo lice izobličeno od straha. Pored nje ležala je Lusi, čije je lice isto tako bilo belo, ali još iznurenije.

Cveće koje je trebalo da joj se nalazi oko vrata našli smo na grudima njene majke, tako da je devojčino grlo bilo golo, i na njemu su se jasno isticale dve ranice koje smo i ranije primetili, ali koje su sada izgledale užasno bele i odvratne. Profesor se ćutke naže nad postelju, glavom gotovo dotičući prsa jadne Lusi; zatim se naglo okrenu, kao neko ko krišom prisluškuje, skoči na noge i povika mi:

„Još i dalje nije prekasno! Brzo! Brzo! Prinesi rakije!"

Odleteh niz stepenice i vratih se sa bocom, čiju sam sadržinu najpre omirisao i probao da i ona slučajno ne bi sadržala opojno sredstvo kao boca šerija koju sam našao na stolu. Služavke su još uvek disale, ali nemirnije, i ja zaključih da narkotik prestaje da deluje. Nisam se zadržavao da se uverim u to, već sam se vratio Van Helsingu. On rakijom natrlja najpre Lusine usne i desni, a zatim zglobove i dlanove, kao što je to i ranije činio, pa mi reče:

„Ovo je sve što do sada mogu da počinim. Idi i razbudi te služavke. Izudaraj ih po licu mokrim peškirom i to grozno jako. Neka se založe i opreme toplo kupatilo. Ova jadnica je uskoro isto tako ledena kao i ova pored nje. Dok je ne podgrejemo, ne možemo ništa počiniti."

Smesta sam se dao na posao i prilično lako mi je pošlo za rukom da probudim tri žene. Četvrta je bila mlada devojka i droga je očigledno mnogo jače na nju delovala, pa sam je samo podigao na sofu i ostavio da spava. Ostale su u početku osećale vrtoglavicu, ali, čim im se sećanje vratilo, stale su da viču i histerično jecaju. Međutim, postupao sam strogo sa njima i nisam im dozvolio da se razbrbljaju. Rekao sam im da je dovoljno što je već jedan život izgubljen i da će, ako odugovlače, žrtvovati i gospođicu Lusi. I tako su se one, napola odevene, jecajući i plačući latile posla, podloživši vatru i ugrejavši vodu. Srećom u kuhinji i kupatilu još je bilo vatre, tako da smo ubrzo imali obilje tople vode. Napunili smo kadu i preneli Lusi onako obučenu u nju. Dok smo bili zabavljeni masiranjem Lusinih udova, sa ulaznih vrata začu se kucanje. Jedna od služavki, koja je otrčala po nešto odeće, pohita da ih otvori. Uskoro se vratila šapćući da je došao neki gospodin i doneo poruku od gospodina Holmvuda. Rekoh joj da ga jednostavno zamoli da pričeka, jer sada ne može ni sa kim da razgovara. Ona ode sa porukom, a ja zabavljen poslom potpuno zaboravih na njega.

U celoj svojoj praksi nisam video profesora da nešto radi tako predano. Znao sam – kao što je i on znao – da je posredi iscrpljujuća bitka sa smrću, pa sam mu to u pauzi i rekao. Odgovorio mi je nešto što nisam razumeo, ali sa najstrožim izrazom na licu:

„Da je to sve, zaustavio bih ovde gde smo sada i pustio bih je da ode u miru, jer ne vidim svetlosti u životu iznad njenog obzorja.“ Zatim nastavi sa poslom, sa obnovljenom i još mahnitijom snagom, ako je tako nešto uopšte bilo moguće.

Uskoro oboje postasmo svesni da je toplota počela da deluje. Lusino srce stalo je malo snažnije da kuca, što se tek stetoskopom dalo zapaziti, a pluća uočljivije da se pomeraju. Van Helsingovo lice gotovo je počelo da zrači i, dok smo je podizali iz tople vode i umotavali u zagrejan čaršav da se osuši, on mi reče:

„Prva runda je nama. Šah kralju!“

Prenesosmo Lusi u drugu sobu, koja je do tada već bila pripremljena, položismo je na postelju i na silu joj sipasmo nekoliko kapi rakije niz grlo. Primetih da joj je Van Helsing vezao mekanu svilenu maramicu oko vrata. Još je bila u nesvesti i izgledala je isto onako loše, ako ne i gore, kao ranije.

Van Helsing pozva jednu od žena da uđe i naredi joj da ne skida oči sa Lusi dok se mi ne vratimo, a zatim mi dade znak da izađem iz sobe.

„Moramo se ugovoriti šta nam treba činiti“, reče on dok smo silazili niz stepenice. U predvorju otvori vrata dnevne sobe, a kada smo ušli, on ih pažljivo zatvori za nama. Kapci su stajali razmaknuti, ali su žaluzine već bile spuštene, što je bio znak da je u kući neko umro; ovog običaja strogo su se držale žene iz engleskih nižih slojeva. Soba se zbog toga nalazila u polutami. Za naše potrebe, međutim, bilo je dovoljno svetlosti. Van Helsingova ozbiljnost delimično je ustupila mesto zbunjenosti. Očigledno ga je nešto mučilo, pa sam pričekao trenutak, dok on ne progovori:

„Šta sada da uradimo? Kome da se obratimo za ispomoć? Moramo joj dati još jednu krvavu transfuziju, i to grozno uskoro, ili život te jadne devojke neće koštati ni dve pare. Ti si već iscrpio sebe, kao i ja sebe. Uplašen sam da verujem tim ženama, čak i kad bi imale hrabrosti na pristanak. Gde da nađemo nekog ko će hteti da otvori svoje vene za nju?“

„Šta kažete o meni?“

Glas je dopro sa sofe na drugom kraju sobe i doneo mom srcu olakšanje, jer je to bio glas Kvinsija Morisa. Van Helsing se u prvi

mah razgoropadi, ali izraz lica mu smekša i u očima mu se pojavi zadovoljstvo kada ja povikah: „Kvinsi Morise!“, i potrčah prema njemu raširenih ruku.

„Šta je tebe donelo ovamo?“, povikah, kada nam se ruke sretoše.

„Mislim da je uzrok tome Art.“

I on mi uruči telegram:

„Kako nisam dobio od Sjuarda vesti već tri dana, strašno sam uznemiren. Ne mogu otići odavde. Otac još uvek u istom stanju. Javite mi kako je Lusi. Ne oklevajte. Holmvud.“

„Mislim da sam stigao u pravom trenutku. Samo mi recite šta treba da uradim.“

Van Helsing koraknu napred i uze ga za ruku; gledao ga je pravo u oči dok je govorio:

„Krv hrabrog muškog je najbolja stvar na svetu kada je jedna žena u gunguli. Vi ste prav čovek, niko ne sumnja. Može đavo svim snagama da se odupre protiv nas, ali bog nam pošalje ljude kada ih nemamo.“

Još jednom prebrodismo tu groznu operaciju. Nemam snage da je ponovo podrobno opisujem. Lusi je doživela strašan šok, koji je ostavio na njoj dublje tragove nego svi pređašnji, jer, mada je mnogo krvi oteklo u njene vene, telo joj nije reagovalo na transfuziju podjednako dobro kao i ranije. Borbu koju je vodila da se povrati u život bilo je strašno gledati i slušati. Međutim, uskoro joj se poboljšao rad srca i pluća, tako da joj je Van Helsing mogao dati potkožnu injekciju morfijuma, kao i ranije, i sa podjednako dobrim učinkom. Njena nesvestica pretvorila se u duboki san. Profesor ie stražario dok sam ja sišao dole sa Kvinsijem Morisom i poslao služavku da isplati jednog od taksista koji su čekali. Ostavio sam Kvinsija da malo poleži pošto je popio čašu vina i izdao sam kuvarici naređenje da spremi obilan doručak. U tom trenutku nešto mi pade na pamet i vratih se u sobu gde se Lusi sada nalazila. Kada sam tiho ušao unutra, zatekao sam Van Helsinga kako drži jedan ili dva lista papira istrgnutih iz beležnice.

Očigledno ih je već bio pročitao, jer je podbočen razmišljao nad njima. Na licu mu se očitavao izraz ljutitog zadovoljstva, kao da je rešio neki problem. Dodade mi papire, rekavši pritom samo: „Ispali su iz Lusinih grudi kada smo je prenosili u kupatilo.“

Kada sam ih pročitao, zagledah se u profesora i nakon izvesne pauze ga zapitah: „Za ime božje, šta to sve treba da znači? Da li je bila, ili jeste luda; i kakva je to strašna opasnost?“ Bio sam tako zbunjen da nisam znao šta više da kažem. Van Helsing ispruži ruku, uze papire i reče: „Nemoj sada da se mozgaš o tome. Zaboravi do sada na ovo. Saznaćeš i razumećeš kada stigne vreme; ali to će biti tek grozno kasnije. A sada mi saopšti zbog čega si prišao.“ To me je vratilo u stvarnost i ja počeh opet da vladam sobom.

„Došao sam da popričamo o smrtovnici. Ako ne budemo postupili po propisu i mudro, može doći do istrage, pa ćemo morati da priložimo i taj papir. Verujem da nam nije potrebna nikakva istraga, jer ukoliko do nje dođe, to će, ako ništa drugo, ubiti jadnu Lusi. Ja znam i vi znate, a zna i drugi lekar koji ju je posećivao da je gospođa Vestenra patila od srca i mi možemo dokazati da je od toga i umrla. Hajde da odmah popunimo umrlicu, koju ću sad odneti kod pisara i posetiti pogrebnika.“

„Dobro, oh moj prijatelju Džone! Dobro si to zamislio! Stvarno, ako je gospođica Lusi i grozno tužna zbog dušmana koji je obleće, bar poseduje sreće sa prijateljima koji je vole. Jedan, dvojica, trojica i svi su otvorili svoje vene radi nje, a pokraj njih i jedan starac. Oh, da, znam, prijatelju Džone; nisam slep bez očiju; zbog toga te samo još više volim! Idi sada.“

U hodniku sretoh Kvinsija Morisa sa telegramom za Artura, u kome mu javlja da je gospođa Vestenra umrla; da je Lusi takođe bila bolesna, ali da se sada oporavlja; kao i to da smo Van Helsing i ja sa njom. Rekoh mu kuda sam pošao, na što on dodade da požurim, ali na vratima reče još i ovo:

„Kada se vratiš, Džek, mogu li s tobom nasamo malo da popričam?“ Klimnuh u znak odgovora i izađoh. Kod pisara je sve glatko proteklo, a sa lokalnim pogrebnikom sam se dogovorio da

svrati uveče kako bi uzeo meru za sanduk i izvršio sve potrebne pripreme.

Kada sam se vratio, Kvinsi me je čekao. Obećah da ću mu se pridružiti čim saznam kako je Lusi i popeh se u njenu sobu. Još je spavala, a profesor se izgleda uopšte nije ni pomerio u stolici pored njene postelje. Pošto mi je dao znak, stavivši prst na usta, zaključio sam da očekuje da se devojka uskoro probudi i da ga je strah da to ne bude preuranjeno. Stoga se vratih dole Kvinsiju i odvedoh ga u dnevnu sobu, gde žaluzine nisu bile navučene, tako da je tu bilo nešto veselije, ili manje neveselo nego u ostalim prostorijama. Kada ostasmo sami, on mi reče:

„Sjuarde, neću da se mešam u stvari koje me se ne tiču; ali ovo nije običan slučaj. Ti znaš da sam voleo tu devojku i da sam želeo da se njome oženim; mada je sve to prošlo, ne mogu da ne budem zabrinut za nju. Šta nije u redu s njom? Holanđanin – baš fini stari momak; umem to da ocenim – rekao je, onda kada ste vas dvojica ušli u sobu, da morate obaviti *još jednu* transfuziju, kao i da ste obojica, i ti i on, iscrpljeni. Dobro mi je poznato da vi lekari razgovarate *in camera* i da čovek ne treba da očekuje da će saznati o čemu se savetujete. Ali ovo nije uobičajeno i bilo šta da je u pitanju, ja sam svoje učinio. Zar nije tako?“

„Tako je“, rekoh, a on nastavi:

„Mislim da ste i ti i Van Helsing već učinili ono što sam i ja obavio danas. Je li tako?“

„Tako je.“

„Pretpostavljam da i Art ima udela u tome. Kada sam ga pre četiri dana video u njegovom stanu, čudno mi je izgledao. Nisam video nikog tako izmoždenog još od vremena kada sam bio u pampasima gde sam imao jednu kobilu koja mi je bila veoma draga, ali koja je iskopnila za jednu jedinu noć. Napao ju je jedan od onih velikih slepih miševa, koje nazivaju vampirima, napio se njene krvi i ostavio joj otvorenu venu, tako da u sirotoj životinji nije ostalo dovoljno životnog soka ni da se uspravi, pa sam morao da je ubijem dok je ležala. Džek, ako možeš, ne izdajući ničije poverenje, kaži mi: Artur je bio prvi, nije li tako?“ Dok je to govorio, jadnik je izgledao silno zabrinut. Mučila ga je neizvesnost

u vezi sa ženom koju je voleo, a potpuna neupućenost u strašnu tajnu koja ju je okruživala samo je još više pojačavala njegov bol. Srce mu je krvarilo i bila mu je potrebna sva muškost – koju je inače posedovao u kraljevskim količinama – da ne doživi nervni slom. Napravio sam pauzu pre nego što sam odgovorio, jer sam osećao da ne smem izdati ništa što je profesor želeo da sačuva kao tajnu; ali on je već toliko znao, a mnogo toga je i naslućivao, tako da nije postojao nikakav razlog da mu ne odgovorim, pa mu ja kratko uzvratih: „Tako je."

„Koliko to već traje?"

„Oko deset dana."

„Deset dana! Onda pretpostavljam, Sjuarde, da je to jadno lepo stvorenje, koje svi volimo, primilo u svoje vene krv četiri snažna čoveka. Nema tog čoveka na svetu u koga bi toliko stalo." Prišavši mi bliže, on prozbori besnim šapatom: „Šta isisava krv?"

Zatresoh glavom. „To", rekoh, „i jeste problem. Van Helsing je gotovo izbezumljen zbog toga, a i ja sam na rubu pameti. Ne smem čak ni da nagađam. Došlo je do niza sitnih slučajnosti koje su nam pomrsile račune u pogledu stalnog bdenja nad Lusi. Ali to se više neće dogoditi. Ostajemo ovde dok sve ne ispadne na dobro – ili na rđavo."

Kvinsi ispruži ruku. „Uzmite i mene", reče on. „Ti i Holanđanin objasnićete mi šta da radim, i ja ću to izvršavati."

Kada se probudila, negde kasno po podne, prvi Lusin pokret bio je da se maši nedara; na moje iznenađenje, ona izvuče odande papir koji mi je Van Helsing dao da pročitam. Pažljivi profesor ga je vratio tamo odakle je ispao, da se ne bi uzbudila čim se probudi. Pogled joj tada pade na Van Helsinga i na mene, i lice joj se razvedri. Zatim se osvrnu po sobi i, shvativši gde se nalazi, zadrhta; potom glasno kriknu i jadnim, mršavim rukama zakloni bledo lice. Obojica smo razumeli šta to znači – postala je svesna da joj je majka umrla; dali smo sve od sebe da je utešimo. Bez sumnje joj je naše saosećanje donekle olakšalo bol, ali bila je vrlo odsutna i nevesela i dugo je samo tiho i jedva čujno plakala. Rekli smo joj da ćemo od sada ili obojica ili jedan od nas stalno biti uz nju, što ju je izgleda utešilo. Pred sumrak je zadremala. Tada se dogodilo nešto

veoma čudno. U snu je iz nedara izvadila papir i pocepala ga napola. Van Helsing joj priđe i oduze joj ga. Međutim, ona je nastavila da ga cepa, kao da joj je još uvek u rukama; na kraju je podigla ruke i otvorila šake kao da rasipa parčiće. Van Helsing je izgledao iznenađen, obrve su mu se skupile kao da o nečemu razmišlja, ali ništa nije rekao.

Devetnaesti septembar. – Celu noć je prespavala grčeći se, jer je nije napuštao strah od sna; probudila se nešto slabija nego što je bila. Profesor i ja smo se smenjivali pri bdenju, ali je nikada nismo ostavljali bez straže. Kvinsi Moris nam nije saopštio svoje namere, ali znao sam da je cele noći kružio oko zgrade.

Kada je svanulo, spasonosno svetlo otkrilo je štete nanesene Lusinoj snazi. Jedva da je bila u stanju da okrene glavu, a i ono malo što je pojela nije joj ništa pomoglo. S vremena na vreme bi zaspala, a i Van Helsing i ja primetili smo kod nje razliku između stanja sna i budnosti. Dok je spavala, izgledala je jača, mada ispijena, a i disanje joj je bilo punije; kroz otvorena usta nazirale su joj se pobledele desni povučene iza zuba, koji su pritom izgledali duži i oštriji nego obično; kada bi se probudila, blagost očiju menjala bi joj izgled, jer bi onda ličila na sebe, iako se sticao utisak da je bila na umoru. Posle podne je pitala za Artura i mi mu poslasmo telegram. Kvinsi je otišao da ga sačeka na stanici.

Kada je stigao, bilo je već skoro šest sati; toplo sunce stajalo je na zalasku, tako da je crvenkasta svetlost doticala u sobu i nanosila malo boje na njene blede obraze. Kada ju je ugledao, Artura su doslovce preplavila osećanja, tako da niko od nas nije mogao ni reč da izusti. Za vreme proteklih časova, nastupi sna ili komatoznog stanja koje je iz sna proizilazilo postali su sve češći, tako da su pauze u kojima je bio moguć razgovor sa njom bile skraćene. Arturovo prisustvo izgleda da je poslužilo kao podsticaj; malo je prikupila snagu, tako da je s njim razgovarala prisebnije nego za sve vreme od kada smo stigli. On se takođe pribrao, nastojeći da razgovara što veselije, tako da je sve ispalo prilično dobro.

Sada je skoro jedan sat, i on i Van Helsing sede kod nje. Ja ću ih smeniti za četvrt sata, pa za to vreme zapisujem ovo na Lusin

fonograf. Oni će pokušati da se odmaraju do šest sati. Bojim se da bi sutrašnji dan mogao da učini suvišnim naše stražarenje, jer šok je bio suviše veliki; jadno dete ne može da se povrati. Neka nam je bog svima u pomoći.

Pismo Mine Harker Lusi Vestenra
(koje Lusi nije otvorila)

17. septembar

Najdraža Lusi,

Čini mi se da je čitav vek prošao otkako nisam dobila vesti od tebe, kao i otkako ja nisam pisala. Znam da ćeš mi oprostiti za sve moje pogreške, kada budeš pročitala sve vesti koje imam da ti saopštim. Muža sam bezbedno vratila kući; kada smo stigli u Ekseter, tamo nas je čekala kočija i u njoj, mada je imao napad kostobolje, gospodin Hokins. Odveo nas je svojoj kući, gde su nas dočekale sobe, lepe i udobne, tako da smo zajedno večerali. Posle večere gospodin Hokins reče:

„Dragi moji, želim da nazdravim u vaše zdravlje i svaku sreću; i da uvek budete blagosloveni. Oboje vas znam još kao decu i pratio sam, s ljubavlju i ponosom, kako rastete. Sada želim da svijete svoj dom ovde sa mnom. Nemam ni dece ni rođaka; za mene ste vi sve, tako da sam u oporuci sve vama ostavio.“ Plakala sam, draga Lusi, kada su Džonatan i starac dali jedan drugom ruku. To naše zajedničko veče bilo je vrlo, vrlo srećno.

Tako, evo nas ovde, smestili smo se u ovoj predivnoj staroj kući; i iz spavaće sobe i iz gostinske sobe mogu da vidim ogromne brestove oko obližnje katedrale; mogu da čujem vrane kako mi iznad glave gaču, brbljaju i ogovaraju po vasceli dan, onako kako to samo vrane i – ljudi – umeju. Imam mnogo posla, ne moram ni da ti kažem koliko, sređujući stvari i domaćinstvo. Džonatan i gospodin Hokins su preko celog dana zauzeti; jer sada, kada mu je Džonatan postao ortak, gospodin Hokins želi da ga obavesti o svemu što treba da zna o mušterijama.

Kako je tvoja draga majka? Želela bih da na dan-dva skoknem do grada da te vidim, draga, ali još ne smem na to da pomišljam jer je toliko posla na mojim plećima; a i Džonatanu je još uvek potrebna nega. Počeo je ponovo da se pomalo zaobljuje mesom, ali ta duga bolest ga je strašno iscrpla; čak i sada se ponekad trza iznenada iz sna, budi se i sav drhti, dok ga ja ne privolim da se smiri. Međutim, hvala bogu, to se sve ređe događa kako vreme prolazi i verujem da će i sasvim prestati. Sada sam ti ispričala sve svoje novosti; želela bih da čujem i tvoje. Kada i gde ćeš se venčati, ko će obaviti taj obred, šta ćeš obući i da li će to biti javno ili privatno venčanje? Napiši mi sve o tome, draga; o svemu mi piši, jer ne postoji ništa što tebe zanima, a što meni ne bi bilo drago. Džonatan me moli da ti prenesem izraze njegovog „najdubljeg poštovanja“, ali meni se to ne čini primerenim mlađem ortaku jedne važne firme kao što je „Hokins i Harker“; ti me voliš, i on me voli, a ja volim vas u pravom smislu te reći, pa ti šaljem njegovu „ljubav“ umesto one fraze. Do skorog viđenja, najdraža Lusi, i budi blagoslovena.

Tvoja

Mina Harker

Izveštaj Patrika Henesija, dr med., čl. KHK, lic. KKKLI,[7] itd., itd., Džonu Sjuardu, D. M.

20. septembar

Dragi gospodine,

Ispunjavajući vašu želju, prilažem vam izveštaj o stanju svega što je prepušteno mojoj nadležnosti... U vezi sa pacijentom Renfildom, treba nešto više reči. Imao je još jedan nastup koji je mogao kobno završiti, ali koji je, srećom, prošao bez neželjenih posledica. Danas po podne dva čoveka sa kolima nekog prevoznika svratila su u praznu kuću čije se zemljište graniči sa našim – kuću

[7] Doktor medicine, član Kraljevskog hirurškog koledža, licencijat Kraljevskog i kraljičinog koledža lekara Irske. (Prim. prev.)

u koju je, setićete se, pacijent dva puta bežao. Ljudi su se zaustavili kod naše kapije da se kod portira raspitaju za put, jer su bili stranci. Ja sam to posmatrao kroz prozor moje radne sobe, pušeći nakon ručka, tako da sam video jednog od njih kako je ušao u kuću. Dok je prolazio pored prozora Renfildove sobe, pacijent je počeo iznutra da ga psuje i naziva svim mogućim pogrdnim imenima koja su mu pala na pamet. Čovek, koji je, izgleda, bio neki pristojan momak, zadovoljio se samo da mu kaže da umukne u ime boga, na šta ga naš čovek optuži da želi da ga opljačka i ubije i reče mu da će ga sprečiti pa makar ga to stajalo glave. Otvorih prozor i dadoh čoveku znak da ne obraća pažnju; to ga je zadovoljilo jer se istovremeno osvrnuo oko sebe i shvatio na kakvo je mesto došao, pa je samo rekao: „Nek vas bog blagoslovi, gospodine, neću obraćati pažnju na ono što mi se kaže u vražjoj ludnici. Žalim vas i upravnika što morate da živite u istoj kući sa jednom ovakvom divljom zveri.“ Zatim me učtivo upita za put i ja ga uputih kako da stigne do kraja prazne kuće; on se udalji praćen pretnjama, psovkama i grdnjama našeg čoveka. Siđoh dole, ne bih li ustanovio razlog njegovog besa, jer on se inače veoma lepo ponaša, sem kada ga obuzmu nastupi divljanja, a nikada ranije se ništa slično nije dogodilo. Na svoje zaprepašćenje našao sam ga sasvim pribranog i veoma srdačno raspoloženog. Pokušao sam da ga navedem da kaže nešto o malopređašnjem ispadu, ali on me učtivo upita na šta mislim i zavede me da poverujem da je potpuno zaboravio na događaj. To je, međutim, bio, žao mi je što moram da kažem, samo drugi deo njegovog lukavstva, jer sam za svega pola sata opet imao posla s njim. Ovog puta je provalio kroz prozor sobe i uputio se, trčeći, niz aleju. Pozvah pomoćnike da me prate i krenusmo za njim, jer sam se plašio da smera neko zlodelo. Moj strah se pokazao opravdan kad sam ugledao ista ona kola, koja su pre toga prošla, kako odlaze putem, natovarena nekim drvenim sanducima. Ljudi su brisali znojna čela, a lica su im bila zarumenjena kao da su radili neke teške vežbe. Pre nego što sam uspeo da stignem, pacijent je jurnuo prema njima i, povukavši jednog čoveka sa kola, stao da mu glavom udara o tle. Da ga u tom trenutku nisam ščepao, mislim da bi ubio čoveka. Drugi momak skoči s kola i udari ga drškom teškog biča po glavi. Bio je to

strašan udarac; ali on kao da ga nije ni osetio, već je ščepao i tog čoveka, a i nosio se još i s nama trojicom istovremeno, vukući nas tamo-amo kao mačiće. Znate i sami da nisam neki mršavko, a i ostala dvojica su bila snažna. U početku se borio ćuteći; ali, kada smo počeli da ga nadvlađujemo, a pomoćnici da mu oblače ludačku košulju, on stade da uzvikuje: „Osujetiću ja njih! Neće oni mene pokrasti! Neće oni mene lagano ubijati! Boriću se ja za svog boga i gospodara!“ Usledila je još čitava bujica takvih nepovezanih buncanja. S dosta muka uspeli su da ga vrate kući i smeste u tapaciranu sobu. Jednom od pomoćnika, Hardiju, slomljen je pritom prst. Uspeo sam da mu ga namestim i on se sada uspešno oporavlja.

Nosači su u početku glasno pretili merama koje će preduzeti zbog nanete im štete, uveravajući nas da će sve sudske troškove svaliti na naš račun. Međutim, njihove pretnje predstavljale su samo paravan zbog poraza koji su njih dvojica doživela od jednog oronulog ludaka. Pravdali su se time što su bili premoreni od tovarenja teških sanduka na kola. Inače bi, tvrdili su, svršili s njim po kratkom postupku. Otkrili su nam još jedan razlog svog poraza. Bila je to, svakako, neobična žeđ koja ih je morila dok su obavljali taj prašnjav posao i koju je samo povećavala udaljenost mesta na kome su radili od nekog svratišta ili krčme. Sasvim sam razumeo na šta ciljaju, pa su tako, nakon jake čaše groga, ili nekoliko čaša, bolje reći, i sa po funtom u džepu, ublažili optužbe i zaklinjali se da bi bili spremni da sreću i gore ludake svakog dana, samo ako bi posle imali zadovoljstvo da upoznaju jednog tako „vraški dobrog čovu“ kao što je vaš izvestitelj. Zapisao sam njihova imena i adrese u slučaju da nam ustrebaju. To su bili: – Džek Smolet, iz Dading Rentsa, King Džordžs roud, Grejt Volvort, i Tomas Siniling, Piter Parl roud, Gajd Kort, Betnal Grin. Obojica su zaposlena kod firme „Haris i sin“, koja se bavi špedicijom, a kancelarije joj se nalaze u Orandž Masters Jardu, u Sohou.

Obavestiću vas o svim zanimljivim stvarima koje se ovde budu dogodile, a poslaću vam i telegram ako to bude potrebno.

Verujte mi, dragi gospodine, da sam vaš odani,

Patrik Henesi

Pismo Mine Harker Lusi Vestenra
(koje Lusi nije otvorila)

18. septembar

Najdraža Lusi,

Zadesila nas je velika nesreća. Gospodin Hokins je iznenada umro. Neko može pomisliti da to za nas nije tužno, ali oboje smo ga tako zavoleli da nam se odista čini kao da smo izgubili oca. Ja nisam poznavala ni oca ni majku, tako da me je smrt tog starca strašno pogodila. Džonatan je veoma potresen. Ne samo da žali za dragim, dobrim čovekom, koji mu je bio prijatelj celog života, a sada pri kraju postupao prema njemu kao prema rođenom sinu i ostavio mu bogatstvo koje je za nas, koji smo tako skromno odrasli, nešto što nadmašava čak i najsmelije snove, već sve to preživljava i na jednom drugom planu. Kaže da ga odgovornost koja se sada svalila na njegova pleća čini silno nervoznim. Počinje da sumnja u sebe. Pokušavam da ga razonodim i *moje* poverenje u *njega* pomaže mu da se malo pribere. Ali ponovo su počele da ga more posledice teškog šoka koji je doživeo. Oh, tako je teško kada je slatka, jednostavna, plemenita, jaka priroda kao što je njegova – priroda koja mu je omogućila da se uz pomoć dragog nam prijatelja uzdigne od službenika do šefa za nekoliko godina – povređena i kada je iz nje nestalo sve snage. Oprosti mi, draga, ako te zamaram svojim nevoljama kada si ti tako srećna; ali, Lusi, draga, moram nekom da se poverim, jer me napetost zbog stalnog truda da pred Džonatanom izgledam hrabra i vesela silno zamara, a ovde nemam nikoga kome bih mogla da se potužim. Plašim se da dođem u London, ali moraćemo to učiniti prekosutra, jer je jadni gospodin Hokins u oporuci tražio da ga pokopaju zajedno sa njegovim ocem. Kako on nema nikakvih živih rođaka, Džonatan će morati da bude prvi u povorci. Pokušaću da skoknem do tebe, najdraža, makar na nekoliko minuta. Oprosti što te gnjavim. Budi blagoslovena, moja voljena,

Tvoja Mina Harker

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Dvadeseti septembar. – Samo odlučnost i navika mogu me naterati da noćas pišem. Osećam se suviše bedno, neraspoloženo, bolesno i dosta mi je celog sveta, kao i svega na njemu, uključujući tu i sam život, tako da bi mi u ovom trenutku bilo svejedno kada bih začuo lepet krila anđela smrti. A on je i te kako lepetao tim svojim užasnim krilima u poslednje vreme – Lusina majka, Arturov otac, a sada... Ali da nastavim sa svojim poslom.

U dobar čas sam smenio Van Helsinga na straži pored Lusi. Molili smo i Artura da pođe da se odmori, ali on je u početku uporno odbijao. Tek kada sam mu rekao da će nam njegova pomoć biti potrebna tokom dana i da ne smemo svi odjednom biti premoreni i neispavani, jer bi inače Lusi trpela zbog toga, pristao je da pođe. Van Helsing je bio veoma ljubazan s njim. „Dođite, dete moje“, reče mu on. „Pođite sa mnom. Bolni ste i slabašni i posedovali ste dosta tuženih trenutaka i mnogo duhovite[8] patnje, što je došlo kao teret na vašu snagu koja nam je grozno dobro poznata. Ne smete biti sami; jer biti sam znači podnositi od svakojakih plašenja i trzanja. Pođimo u salonu gde je smeštena jedna veliko vatra i gde su dve velike sofe. Vi ćete se ispružiti na jednu, a ja na drugu, i nećemo razgovarati, već spavati.“ Artur izađe s njim, uperivši još jedan čeznutljiv pogled na Lusino lice, položeno na jastuk i gotovo belje od samog batista. Ležala je sasvim mirno i ja se osvrnuh po sobi da proverim je li sve na svom mestu. Video sam da je profesor i u ovoj sobi upotrebio beli luk, kao i u prethodnoj; ceo prozorski okvir mirisao je na njega, a oko Lusinog vrata, preko svilene maramice koju joj je zavezao Van Helsing, bio je pričvršćen gusti venac od istog mirisnog cveća. Lusi je disala pomalo hrčući, a njeno lice nikada mi nije gore izgledalo, jer su joj se kroz otvorena usta videle blede desni. Zubi su joj pri nejasnoj i nerazgovetnoj svetlosti izgledali duži i oštriji nego

[8] Već je napomenuto da A. van Helsing ne vlada valjano engleskim jezikom (v. fusnotu 5).

jutros. Nekom igrom svetlosti, dobijao se čudan utisak da joj je očnjak duži i oštriji od ostalih zuba. Sedoh pored nje, a ona se uskoro uznemireno pomeri. U istom trenutku začu se neko uporno lupkanje ili udaranje po prozoru. Tiho otidoh do njega i provirih kroz ugao žaluzine. Napolju je bio pun mesec, tako da sam mogao da vidim da tu buku pravi veliki slepi miš, koji je kružio unaokolo – bez sumnje privučen svetlošću, mada je bila veoma slaba i svaki put bi pri prolasku udario krilima o prozor. Kada sam se vratio na svoje mesto, primetio sam da se Lusi malko pomakla i da je otkinula venac od cveća belog luka sa vrata. Ponovo sam ga pričvrstio što sam bolje umeo i nastavio da bdim nad njom.

Uskoro se probudila, pa sam joj dao nešto da jede, kao što je Van Helsing naložio. Uzela je samo malo, a i to jedva. U njoj kao da se više nije vodila nesvesna bitka da se vrati u život i prikupi snagu, što je do sada bilo glavno znamenje njene bolesti. Pao mi je u oči čudan pokret kojim je, čim je postala svesna, pritisla na grudi venac od cveća belog luka. Svakako je bilo neobično što bi svaki put kada bi zapadala u letargično stanje, praćeno disanjem nalik na hrkanje, gurala cveće od sebe; a kad bi se budila, smesta bi ga prigrlila. U to nije moglo biti sumnje, jer tokom dugih časova koji su usledili, mnogo puta je padala u san i budila se, tako da je obe radnje ponovila bezbroj puta.

U šest sati došao je Van Helsing da me odmeni. Artur je tek tada zadremao, pa ga je on milostivo pustio da i dalje spava. Kada je ugledao Lusino lice, opet sam začuo onaj njegov šištavi uzdah i on mi reče oštrim šapatom: „Pridigni žaluzine: potrebno mi je grozno svetlo!“ Tada se nagnuo nad nju i gotovo prislonio svoje lice uz Lusino, dok ju je pažljivo ispitivao. Uklonio je cveće i podigao svilenu maramicu s njenog vrata. U času kada je to učinio, on ustuknu i ja začuh uzvik: „*Mein Gott!*“[9], koji kao da mu se ugušio u grlu. Nagnuh se i ja da pogledam i kada videh ono što i on, obli me ledeni znoj.

Rane na vratu su potpuno nestale.

---

[9] „Bože moj!“ – nemački. (Prim. prev.)

Punih pet minuta stajao je Van Helsing i posmatrao je ozbiljnog izraza lica. Zatim se okrenuo prema meni i smireno rekao:

„Ona umire. Neće još dugo istrajati. Biće velika razlika, čini mi se, da li će otpustiti dušu svesna ili u snu. Probudi tog jadnog momka i izdaj mu dozvolu da bude prisutan njenom svršetku; on nam veruje, a i obećali smo mu."

Odoh u dnevnu sobu i probudih ga. U prvom trenutku bio je još snen, ali, kada je ugledao sunčevu svetlost kako prodire po ivicama prozorskih kapaka, pomisli da je već kasno, i iskaza mi svoju bojazan u tom smislu. Uverih ga da Lusi još uvek spava, ali mu takođe rekoh, što sam blaže mogao, da i Van Helsing i ja smatramo kako joj je kraj blizu. On zagnjuri lice u ruke i spusti se na kolena pored sofe, gde je ostao, možda jedan minut, pognute glave i moleći se, dok su mu se ramena tresla od bola. Uzeh ga za ruku i podigoh. „Dođi", rekoh, „dragi moj, stari prijatelju, prikupi svu hrabrost, to će za *nju* biti najbolje i najlakše." Kada smo stigli u Lusinu sobu, videh da se Van Helsing pobrinuo da sve dovede u red, kao i uvek misleći unapred. Čak je i očešljao Lusi, tako da joj je kosa ležala rasprostrta po jastuku, mekana i talasasta. Kada smo ušli, ona otvori oči i, ugledavši ga, nežno prošaputa:

„Arture! Oh, ljubavi moja, tako mi je drago što si došao!"

On priđe da se sagne i poljubi je, ali ga Van Helsing odvrati od toga. „Ne", prošaputa on, „ne još! Uhvatite je za ruku, to će je više utešiti."

Tako je Artur uze za ruku i kleknu pored nje, a ona je tako lepo izgledala, sa svim onim mekim obrisima koji su odgovarali anđeoskoj lepoti njenih očiju. Oči joj se zatim postepeno zaklopiše i ona utonu u san. Neko vreme grudi su joj se lagano podizale, a dah je u nju ulazio i izlazio kao kod umornog deteta.

A tada, neprimetno, nastupi ona čudna promena koju sam zapazio tokom noći. Disanje joj postade nalik na hrkanje, usta se otvoriše, a povučene, blede desni istaknuše zube koji su izgledali duži i oštriji nego ranije. Kao da je u nekom polusnu, nečem neodređenom, ona nesvesno otvori oči, koje su sada odjednom

postale tupe i hladne, i reče mekim, pohotnim glasom, kojim je nikada nisam čuo da govori:

„Arture! Oh, ljubavi moja, tako mi je drago što si došao! Poljubi me!“ Artur se žurno primače da je poljubi; ali u tom trenutku Van Helsing, koga je isto kao i mene zaprepastio njen glas, nasrnu na njega i, uhvativši ga obema rukama za vrat, povuče ga unazad s takvim besom i snagom koju ne bih pomislio da poseduje, tako da ga je u stvari odbacio na drugi kraj sobe.

„Ne u ime svoga života!“, reče on. „Ne zbog vaše žive duše i zbog njene!“ I postavi se između njih poput lava spremnog na borbu.

Artur je bio toliko smeten da za trenutak nije znao šta da uradi i šta da kaže; pre nego što ga je obuzeo nagon da uzvrati nasiljem, on shvati gde se nalazi i šta se dešava, tako da ostade tiho stojeći i iščekujući.

Ja nisam skidao pogled sa Lusi, kao ni Van Helsing, tako da primetismo bes koji je poput senke minuo njenim licem. Oštri zubi joj zaškrgutaše, a onda joj se oči zatvoriše i ona stade teško da diše.

Uskoro potom ponovo otvori oči, ali ovog puta joj je pogled bio mek; ispruživši svoju jadnu, bledu, mršavu ruku, ona uhvati Van Helsingovu veliku i smeđu; privukavši je, Lusi je poljubi. „Iskreni moj prijatelju“, reče ona slabim glasom, ali sa neiskazanom tugom. „Iskreni moj i njegov prijatelju! Oh, čuvaj ga i daj mi pokoj!“

„Zakunem se!“, reče on svečano, kleknuvši pored nje, i podiže ruku kao neko ko polaže zakletvu. Zatim se okrenu prema Arturu i reče mu: „Priđi, dete moje, uzmi je za ruku i poljubi je na čelo i to samo jednom.“ Umesto usana sretoše im se samo oči: i tako se rastadoše.

Lusine oči se sklopiše; a Van Helsing, koji je sve to posmatrao iz neposredne blizine, uhvati Artura za ruku i odvuče ga.

Lusino disanje tada postade ponovo nalik na hrkanje i odjednom prestade.

„Sve je dovršeno“, reče Van Helsing. „Umrla je!“

Uhvatih Artura podruku i odvedoh ga do trpezarije, gde on sede, pokrivši lice rukama, i stade da jeca tako strašno da me je to gotovo slomilo do kraja.

Vratih se u sobu, gde nađoh Van Helsinga zagledanog u Lusi, lica ozbiljnijeg nego ikada. Njeno telo preplavila je neka promena. Smrt joj je povratila deo lepote, jer su joj čelo i obrazi ponovo zadobili neke od pređašnjih dražesnih crta; čak su i usne izgubile samrtničko bledilo. Činilo se kao da je krv, koja više nije bila potrebna za rad srca, krenula da surovost smrti umanji što je više moguće.

„Mislili smo da umire, a ona je spavala, i da spava, kada je umrla.“ Stadoh pored Van Helsinga i rekoh:

„Ah, jadna devojka, najzad se smirila. Ovo je kraj!“

On se okrenu prema meni i krajnje ozbiljno reče:

„Nije tako; avaj! Nije tako. To je tek samo početak!“

Kada sam ga upitao šta je hteo time da kaže, on samo odmahnu glavom i odvrati:

„Za sada ne možemo ništa da počinimo. Čekaćeš i videćeš.“

TRINAESTA GLAVA

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA
(nastavak)

Pogreb je bio zakazan za sledeći dan, kako bi Lusi i njena majka mogle biti zajedno pokopane. Pobrinuo sam se oko svih neprijatnih formalnosti, a za nameštenike otmenog pogrebnika ispostavilo se da su obdareni istom onom ulizičkom uglađenošću kao i njihov poslodavac. Čak je i žena, koja je bila zadužena za organizovanje odavanja poslednje pošte primetila, poverljivim i uvežbanim glasom, kada je izišla iz sobe u kojoj su bile pokojnice:

„Ona je veoma lep leš, gospodine. Prava je čast opremiti je. Ne preterujem ako kažem da će zadužiti naše preduzeće!“

Primetio sam da je Van Helsing uvek bio u blizini. To je bilo izvodljivo, jer je u kući vladala prilična pometnja. Pokojnice nisu imale rođake u blizini; a kako je Artur morao već sledećeg dana da se vrati kako bi prisustvovao očevom pogrebu, nismo bili u stanju da obavestimo nikoga ko bi trebalo da bude pozvan. Pod tim okolnostima Van Helsing i ja smo preuzeli na sebe posao da pregledamo papire i ostala dokumenta. Zahtevao je da baš on pregleda Lusine papire. Upitah ga zašto, jer sam se plašio da kao stranac neće biti potpuno kadar da se razabere u engleskim pravnim zavrzlamama, pa bi mogao iz neznanja prouzrokovati neku nepotrebnu nevolju. On mi odgovori:

„Znam, znam. Zaboravljaš da sam ja i advokat kao i što sam lekar. Ali ovo nije samo sa pravnog gledišta. Znao si kada si

izbegao sudskog lekara da ja nisam izbegao samo njega. Možda ima još papira – kao što je ovaj.“

Dok je to govorio, on izvadi iz beležnice hartiju koja je bila u Lusinim nedrima i koju je ona iscepala u snu.

„Kada naiđeš na neki trag advokata kod pokojne gospođe Vestenra, zapečati sve njene papire i noćas mu još piši. A ja ću cele noći muvati po ovoj sobi, kao i po drevnoj sobi gospođice Lusi, ako bude nešto da i ja pronađem. Ne bi bilo grozno dobro da njene lične misli otpadnu u ruke nekom strancu.“

Nastavih sa svojim delom posla i u narednih pola sata ustanovih ime i adresu advokata gospođe Vestenra, te mu napisah pismo. Svi papiri sirote gospođe bili su uredno sređeni; pronađoh i izričita uputstva u vezi sa mestom sahrane. Tek što sam zapečatio pismo, kada, na moje iznenađenje, u sobu uđe Van Helsing i reče:

„Nisam tražio ni za čim određenim. Jedino sam nadao da ću naći, i našao sam, sve što se moglo – svega nekoliko pisama i memoranduma, kao i tek upravo započet dnevnik. Evo ih ovde i sada nikome nećemo ništa o njima kazati. Sutra uveče videću s tim sirotim momkom i sa njegovim odobravanjem uzeću neku korist.“

Kada smo završili neposredan posao, on mi reče:

„A sada, prijatelju Džone, mislim da možemo ući u krevet. I tebi i meni željan je san i odmor za oporavak. Sutra nas čeka grozno veliki posao, ali noćas ne poseduje potrebu za nama. Avaj!“

Pre odlaska na spavanje, otišli smo da pogledamo sirotu Lusi. Pogrebnik je, nema sumnje, dobro obavio posao, jer soba je bila pretvorena u malu *chapelle ardente*. Posvuda je bilo u pregrštima predivnog belog cveća, tako da je odvratnost smrti bila svedena na najmanju moguću meru. Kraj čaršava bio joj je prebačen preko lica; kada se profesor nagnuo i nežno ga smakao, obojica se zagledasmo u lepotu pred nama, koja se sasvim jasno isticala pri svetlosti visokih voštanica. Sva Lusina dražesnost povratila se u smrti, a časovi koji su protekli, umesto da ostave tragove „neumitnih prstiju raspadanja“, obnovili su lepotu života u toj meri da nisam mogao poverovati vlastitim očima da pred sobom vidim leš.

Profesor je izgledao veoma dirnut. On je nije voleo kao ja i nije bilo potrebe da mu oči budu suzne. Reče mi: „Ostani dok se ne povratim“, i iziđe iz sobe. Vratio se sa pregršt cvetova divljeg belog luka, uzetih iz kutije koja je neotvorena stajala u hodniku, i pomešao ih među ostale oko kreveta. Zatim je skinuo sa vrata, ispod kragne, malo zlatno raspeće i položio joj ga na usta. Vratio je čaršav na mesto i mi iziđosmo iz odaje.

Upravo sam se svlačio u svojoj sobi kada on banu, prethodno kucnuvši, i smesta stade da govori:

„Želim da mi sutra prineseš, pre padanja noći, komplet noževa za obdukciju.“

„Zar moramo izvršiti obdukciju?“

„I da i ne. Hoću da operišem, ali ne onako kako ti to pomišljaš. Reći ću ti, ali nikom ni slovo. Želim da joj odsečem glavu i izvučem srce. Ah! Ti hirurg, a tako si zaprepastio! Ti, koga sam video da sprovodiš operacije od groznog značaja, kod kojih su drugi podrhtavali, tihe ruke i sleđena srca. Oh, ali ne smem zaboraviti, prijatelju moj dragi, Džone, ti si nju voleo; nisam to zaboravio, jer ja ću operisati, a ti ćeš mi samo pomagati. Voleo bih da to mogu izbaviti noćas, ali ne smem zbog Artura; biće oslobođen sutra posle pogreba svog oca i hteće da je vidi – da *to* vidi. Kada se opremi u kovčegu za naredni dan, ti i ja ćemo prići kada svi budu zaspali. Otkačićemo poklopac kovčega i sprovesti operaciju; posle ćemo sve povratiti na prvo mesto, tako da niko ništa ne zna, sem samo nas samih.“

„Ali zašto je to uopšte potrebno? Devojka je mrtva. Zašto je neophodno sakatiti njeno jadno telo bez potrebe? Ako nema potrebe za obdukcijom i ako time niko ništa neće dobiti – ni ona, ni mi, ni nauka, ni ljudsko znanje – zašto onda? Bilo bi to čudovišno.“

U znak odgovora, on mi spusti ruku na rame i reče sa beskrajnom blagošću:

„Prijatelju Džone, žao mi je radi tvog srca koje krvari; još te više volim zbog toga. Da mogu, premestio bih na sebe teret koji donosiš. Ali ima stvari sa kojim nisi upoznat, ali koje ćeš poznati i blagosloviti me, iako nisu grozno prijatne za uši. Džone, dete moje,

već smo dugačko godina prijatelji i zar si kada za to grozno vreme uvideo da sam počinio nešto bespovodno? Ne kaže se da ne mogu i da izgrešim – jer čovek sam i ja; ali ja poverujem u sve što učinim. Zar me nisi zbog radi toga i pozvao kada je prišlo do velike nevolje? Da! Zar nisi bio začudan, užasan, kada Artura nisam ovlastio da poljubi svoju ljubljenu – mada je otpuštala dušu – i kada sam ga pogurnuo svom svojom silom? Da! Pa ipak video si kako me je pohvalila za to, svojim predivnim umirućim očima i mršavim glasom, kako je poljubila moju drevnu, boravu ruku i blagoslovila me? Da! Zar nisi prečuo šta sam joj obećao, nakon čega je, puna hvala, priklopila oči? Da!

„Imam sasvim grozno čvrst povod za sve što želim da počinim. Mnogo godina si bio moj poverilac; verovao si mi promaklih nedelja, kada su se činile tako čudesne stvari da si punopravno mogao da se usumnjaš. Poveruj mi još malo, prijatelju Džone. Ako mi nećeš bili poverilac, onda ću ti morati da kažem ono što mislim; a to možda neće pasti na dobro. A ako budem morao da pristupim poslu – kao što i hoću, neobazriv na tvoje poverenje – bez prijateljskog povereništva, probaviću ga sa teškim srcem i sa groznom nelagodnošću i tako bez ikoga kada mi je nema užasne podrške i hrabrosti!“ On za trenutak zastade, pa zatim svečano nastavi: „Prijatelju Džone, ispred nas su čudni i strašni dani. Nemoj dozvoliti da budemo razjedinstveni, već trudi da ostanemo zajedno, pa da posao odvedemo povoljnom kraju. Zar nećeš i dalje posedovati poverenja u mene?“

Uzeh ga za ruku i obećah da hoću. Ostavih otvorena vrata sobe dok je odlazio i videh ga kako se uputio ka svojoj odaji i za sobom zatvorio vrata. Kako se nisam ni pomakao za sve to vreme, primetio sam jednu služavku kako je nečujno prošla hodnikom – bila mi je okrenuta leđima, tako da me nije videla – i otišla u sobu u kojoj je ležala Lusi. Taj prizor me je dirnuo. Odanost je tako retka pojava i uvek smo zahvalni onima koji je samovoljno iskažu prema nama dragim bićima. Evo te devojke koja je odbacila prirodni strah od smrti kako odlazi da sama stražari pored odra gospodarice koju je volela, da siroto mrtvo telo ne bi bilo usamljeno dok ne stigne na mesto večnog boravka...

Mora da sam dugo i čvrsto spavao, jer bilo je već dobrano svanulo kada me je Van Helsing probudio, ušavši u sobu. Prišao je mom krevetu i rekao:

„Ne moraš se pomučiti da prinosiš noževe; nećemo to izraditi.“

„Zašto?“, upitah, jer je sinoćna njegova uzvišenost ostavila dubok utisak na mene.

„Zato“, reče on ozbiljno, „što je grozno kasno – ili grozno rano. Shvataš?“ Na to mi pokaza malo, zlatno raspeće. „Ovo je noćas bilo iskradeno.“

„Kako iskradeno“, upitah u čudu, „kako je sada kod vas?“

„Jer sam ga povratio od beskorisnog bednika koji ga je pokrao, od žene koja je opljačkala i mrtvog i živog. Nju će sigurno sustići kažnjavanje, ali ne od mene; ona i ne zna šta je izvršila i u tom svom nepoznavanju može se reći da je izvršila samo krađu. Sada moramo da čekamo.“ Rekavši to, on ode, ostavivši me da razmišljam o novoj tajni i da se rvem sa novom zagonetkom.

Prepodne je bilo turobno, ali u dvanaest sati stiže advokat: gospodin Markvand iz firme Holman, sinovi, Markvand i Liderdejl. Bio je veoma zadovoljan i zahvalan za ono što smo učinili i preuzeo je iz naših ruku sve poslove do najsitnijih pojedinosti. Za vreme ručka rekao nam je da je gospođa Vestenra već neko vreme očekivala da iznenada umre od srca, tako da je sve svoje poslove dovela u savršeni red; obavestio nas je da, sem izvesnog vlasništva Lusinog oca na koje ima pravo zahteva neka daleka grana rođaka, na celo imanje, stvarno i lično, polaže prava jedino Artur Holmvud. Kada nam je to saopštio, on nastavi:

„Da budem iskren, sve smo učinili da sprečimo sastavljanje jednog takvog testamenta i izneli smo joj određene mogućnosti koje njenu ćerku mogu ostaviti bez prebijene pare ili u situaciji da ne bude onoliko slobodna koliko bi trebalo, s obzirom na bračni savez. Toliko smo navaljivali da smo gotovo raskinuli angažman, jer nas je upitala da li smo uopšte spremni da ispunjavamo njene želje. Naravno, tada više nismo imali nikakav drugi izbor nego da prihvatimo. U načelu smo bili u pravu, u devedeset devet odsto slučajeva trebalo je da ispadne po našem, prema logici događaja i tačnosti naše procene. Međutim, moram biti iskren i priznati da bi

u ovom slučaju bilo kakva drugačija raspodela učinila nemogućim izvršenje njenih želja. Jer, da je kao prethodnog naslednika imenovala svoju kćerku, ona bi postala zakoniti vlasnik čak i ako bi je nadživela svega pet minuta, a njeno bi vlasništvo onda, u slučaju da ne postoji oporuka – a praktično bi bilo nemoguće da ona postoji – po njenoj smrti bilo bez naslednika. Nema tog zakona na celom svetu, koji bi u tom slučaju omogućio lordu Godalmingu, iako im je bio tako drag prijatelj, da ostvari pravo na nasledstvo; a naslednici, iako su samo daljnji rođaci, jamačno se ne bi lišili svojih zakonskih prava iz sentimentalnih razloga prema jednom potpunom strancu. Uveravam vas, draga moja gospodo, radujem se zbog ishoda događaja, veoma se radujem.“

Bio je dobar momak, ali njegovo radovanje zbog jedne sitnice – koja ga je službeno zanimala – u odnosu na tako veliku tragediju, predstavljalo je pravi primer ograničenosti ljudskog saosećanja.

Nije se dugo zadržao, ali je rekao da će navratiti kasnije tog dana, kako bi se sreo sa lordom Godalmingom. Njegova poseta nam je, međutim, došla kao svojevrsna uteha, jer smo se uverili da ne treba da se plašimo neprijateljske kritike zbog naših postupaka. Artura smo očekivali u pet sati, pa smo nešto pre tog vremena posetili sobu u kojoj su se sada nalazile obe pokojnice, i majka i kćerka. Pogrebnik je stvarno primenio svu svoju veštinu da bi ostavio najbolji mogući utisak primeren ovoj prilici, tako da je celo mesto odisalo smrću i smesta nam pokvarilo i ono malo preostalog raspoloženja. Van Helsing naredi da se sve vrati kako je ranije bilo, objasnivši da lord Godalming uskoro dolazi i da će se manje uzbuditi nad posmrtnim ostacima svoje *verenice* ako kraj nje ne bude nikog drugog. Pogrebnik je izgledao zaprepašćen vlastitom glupošću i smesta se dao na posao da vrati sve onako kako je bilo prošle noći, tako da smo, kada je Artur došao, uspeli da ga bar malo poštedimo.

Jadni momak! Izgledao je očajno tužan i slomljen; čak je i njegova izrazita muškost malo podlegla pod pritiskom stalno iskušavanih osećanja. Znam da je bio silno i iskreno privržen ocu; i baš ga je sada, u ovakvom trenutku, izgubio; kakav gorak udarac za njega. Prema meni se kao i uvek toplo ponašao, a sa Van

Helsingom je bio veoma ljubazan; ali nije mi promaklo da je sve to bilo krajnje usiljeno. I profesor je to primetio i dao mi je znak da ga povedem gore. Učinih tako i ostavih ga kod vrata od sobe, jer mi se učini da želi da bude potpuno sam sa njom; ali on me uhvati za ruku i uvede u sobu, rekavši promuklo:

„I ti si je voleo, stari momče; sve mi je ispričala i nije bilo prijatelja koji joj je bio draži od tebe. Ne znam kako da ti zahvalim za sve što si za nju učinio. Još uvek ne mogu da mislim...“

Tu se on iznenada potpuno slomi, prebaci mi ruke preko ramena i položivši mi glavu na prsa, zaplaka:

„Oh, Džek! Džek! Šta da radim? Ceo život kao da me je u jednom trenutku napustio; nema više ničeg na kugli zemaljskoj zbog čega bi vredelo živeti.“

Tešio sam ga što sam bolje umeo. U takvim prilikama čoveku nije potrebno mnogo reči utehe. Stisak ruke, prebacivanje ruke preko ramena, uzdah u pravi čas, predstavljaju izraze saosećanja koji su dragi čovečjem srcu. Stajao je mirno, bez ijedne reči, dok nije prestao da jeca, a zatim mu nežno rekoh:

„Dođi da je pogledaš.“

Zajedno se uputismo prema postelji i ja podigoh čaršav sa njenog lica. Bože! Kako je bila lepa. Svakog sata kao da je postajala sve lepša. To me je pomalo uplašilo i začudilo; a Artur – prvo je počeo da drhti, a na kraju se sav tresao, kako zbog sumnje tako i zbog groznice. Posle duže pauze on mi reče slabim šapatom:

„Džek, je li ona zaista mrtva?“

Tužno sam ga uveravao da je to odista tako; rekoh mu – jer sam osetio da nipošto ne smem dozvoliti da ta užasna sumnja uzme maha u njemu – da se često dešava da nakon smrti lica postanu mekša i čak povrate svoju mladalačku lepotu; da do toga obično dolazi kada smrti prethodi neka akutna ili dugotrajna bolest. To je, izgleda, odagnalo sumnje koje su ga mučile, jer je, nakon što je neko vreme klečao pored odra, dugo i s ljubavlju je posmatravši, odvratio pogled odatle. Rekoh mu da im to mora biti poslednji oproštaj, jer kovčeg treba pripremiti; on se vrati, uze je za mrtvu ruku i poljubi, a zatim se nagnu i poljubi je u čelo. Udaljio se nežno je posmatrajući preko ramena.

Ostavio sam ga u gostinskoj sobi i otišao da obavestim Van Helsinga da se oprostio s njom; ovaj se zatim uputi u kuhinju da saopšti pogrebniku kako može nastaviti sa pripremama i zakivanjem kovčega. Kada se vratio odatle, pomenuh mu Arturovo pitanje, i on mi odgovori: „Nisam u iznenađenju. Upravo sada sam se i sam posumnjao!“

Svi smo zajedno večerali i primetio sam da se jadan Artur trudi da sve bude što je moguće normalnije. Van Helsing je bio ćutljiv za vreme večere, ali, kada smo pripalili cigare, on reče: „Lorde...“, ali Artur ga prekide: „Ne, ne, samo to ne, za ime boga! Ne još, u svakom slučaju. Izvinite, gospodine: nisam želeo da budem grub; taj gubitak je za mene tako svež.“

Profesor odvrati veoma ljubazno:

„To sam rekao samo zato što sam sebe našao u nedoumici. Ne smem vas naimenovati sa ’gospodine’, a zavoleo sam vas – da, dragi momče moj, zavoleo sam vas – kao Artura.“

Artur ispruži ruku i toplo njome stisnu starčevu.

„Zovite me kako želite“, reče on. „Nadam se samo da ću zauvek zadržati naziv vašeg prijatelja. I dozvolite da kažem da mi nedostaju reči kojima bih zahvalio na dobroti koju ste iskazali prema mojoj voljenoj.“ Zastao je za trenutak, a zatim nastavio: „Znam da je ona čak bolje i od mene shvatila koliko ste dobra za nju učinili; i ako sam ikada bio grub ili od nedovoljne pomoći u vreme kada ste se brinuli o njoj – sećate se“, profesor klimnu, „morate mi oprostiti.“

On odgovori istovremeno ozbiljno i ljubazno:

„Znam da vam je bilo grozno teško da me u tim trenucima nadarite punom verom, jer da čovek poveruje u takvo skrnavljenje, potrebno je da je u razumevanju; jasno mi je da mi ni sada niste poverilac – da mi ne možete niti biti – jer još uvek niste u razumevanju. Biće još prilika kada ću vam naložiti da mi se veruje, a vi nećete moći – ni hteti – a neću smeti još da vam se objasnim. Ali doći će vreme kada će vaše povereništvo biti celovito i kada ćete sve razumeti kao da vas sunce skroz obasjava. Tada ćete me grozno blagosiljati za sve, kako za sebe tako i za ostale, a i zbog vaše voljene kojoj sam se zakleo da ću vas štititi.“

„Ali, stvarno, stvarno, gospodine“, reče Artur toplo, „u svemu ću vam verovati. Znam i verujem da imate plemenito srce, Džekov ste prijatelj, a bili ste i njen. Možete raditi šta god hoćete.“

Profesor nekoliko puta pročisti grlo, kao da se sprema da progovori, da bi na kraju samo dodao:

„Mogu li nešto sada vas upitati?“

„Naravno.“

„Zasigurno znate da vam je gospođa Vestenra ostavila u posed svu svoju imovinu?“

„Ne, jadna draga; nikada na to nisam pomislio.“

„I kako je sve vaše, imate u pravu da sa tim raspolažete kako vam je volja. Želim od vas da mi ovlastite da pročitam sve papire i pisma gospođice Lusi. Verujte mi, nije ovde samo grozna znatiželja. Ja imam pobudu na koju bi ona, budite u uverenju, pristala. Evo, sve je ovde. Zgrabio sam ih ranije nego što sam i znao da je sve u pripadnosti vama, da ne bi upalo u ruke nekom strancu – da nijedno nepoznato oko ne bi moglo da kroz reči proviri u njenu dušu. Pridržaću ih, ako se slažete; čak i ni vi još ne smete usuditi da vidite, ali čuvaću ih sigurno. Ni reč se jedna neće zagubiti; u ispravnom trenutku ću vam ih vratiti. Teško je to što tražim od vas, ali počinićete mi, zar ne, za Lusinu dobrobit?“ Artur progovori srčano kao što je to i ranije činio;

„Doktore Van Helsing, slobodno radite šta vam je volja. Osećam da bi se moja draga složila sa ovim što sam rekao i neću vas saletati pitanjima dok za to ne dođe vreme.“

Stari profesor ustade i svečano reče:

„Posedujete pravo. To će boleti sve nas; ali neće sve biti bol, niti će ovaj bol biti na zadnjem mestu. Mi, a i vi – vi ponajpre, dragi moj momče – moraćemo da prođemo kroz grozno gorku vodu pre nego što stignemo do slatke. Ali moramo biti sa hrabrim srcem i nesebičnim, moramo ispuniti svoju dužnost i sve će biti kao u redu!“

Te noći spavao sam na sofi u Arturovoj sobi. Van Helsing uopšte nije legao. Hodao je tamo-amo, kao da patrolira kroz kuću, i ni u jednom trenutku nije gubio iz vida sobu u kojoj je bio kovčeg sa Lusinim telom, posut cvetovima divljeg belog luka, čiji se smrad

probijao kroz mirišljavost ljiljana i ruža i nadvladavao sve ostale mirise u kući te noći.

DNEVNIK MINE HARKER

Dvadeset drugi septembar. – U vozu za Ekseter. Džonatan spava. Čini mi se kao da sam juče poslednji put videla dnevnik, pa ipak, koliko je samo vremena proteklo od onih dana u Vitbiju kada je ceo svet bio preda mnom, Džonatan daleko, a ja bez ikakvih vesti o njemu; sada sam udata za Džonatana, advokata, ortaka, bogataša, samostalnog u poslu; gospodin Hokins je umro – pokopali smo ga, a Džonatan je pretrpeo još jedan napad koji bi mogao da mu naudi. Jednog dana me može upitati o tome. Sve ide nizbrdo. Malo sam zaboravila stenografiju – eto šta neočekivan napredak čini ljudima – tako da bi, u svakom slučaju, bilo dobro da svoje znanje malo osvežim vežbanjem.

Služba je bila veoma jednostavna i svečana. Prisustvovali smo joj samo mi i posluga, jedan ili dva stara prijatelja iz Eksetera, agent iz Londona i gospodin koji je predstavljao ser Džona Pakstona, predsednika Akcionarskog društva advokata. Džonatan i ja smo stajali podruku, ophrvani zajedničkim osećanjem da nas je napustio najbolji i najdraži prijatelj...

Tiho smo se vratili u grad, autobusom do ugla Hajd parka. Džonatan je mislio da bi me možda veselilo da nakratko odem do staze za jahanje, pa smo blizu nje i sišli; ali tamo je bilo tako malo ljudi da su mnogobrojne prazne stolice predstavljale tužan prizor. To nas je nateralo da se setimo upražnjene stolice kod kuće, pa smo ustali i krenuli put Pikadilija. Džonatan me je držao za ruku, kao u stara vremena, pre nego što sam otišla u školu. To mi se načas učinilo nedolično, jer ne možete nekoliko godina predavati etiku i pristojnost drugim devojkama, a da vam se pod kožu ne uvuče nimalo te pedanterije; ali u pitanju je bio Džonatan, moj muž, a nismo ni poznavali nikoga od prolaznika – nije nas se ticalo ni da li nas primećuju – pa smo i dalje tako nastavili. Baš sam se bila zagledala u jednu veoma lepu devojku, sa velikim šeširom u obliku točka, koja je sedela u viktorijanskom fijakeru pred

Đulijanom, kada osetih kako me Džonatan tako čvrsto steže za ruku da me je zabolelo i začuh ga kako bez daha kaže: „Bože moj!“ Stalno sam u brizi zbog Džonatana, jer se plašim da ga ponovo ne uznemiri neki novi napad nervoze; brzo sam se okrenula prema njemu i upitala šta ga je to uznemirilo.

Bio je veoma bled, oči su mu se iskolačile delimično u užasu, a delimično u iznenađenju; buljio je u visokog, mršavog čoveka, kljunastog nosa, crnih brkova i zašiljene brade, koji je takođe posmatrao lepu devojku. Tako se bio u nju zagledao da nas nije ni primetio, pa sam ga mogla dobro osmotriti. Nije imao lice dobrog čoveka; bilo je tvrdo, okrutno, senzualno, a veliki, beli zubi, koji su izgledali još belji naspram crvenih usana, stajali su zašiljeni kao u životinje. Džonatan je i dalje buljio u njega, pa sam se uplašila da će ga čovek primetiti. Pobojala sam se da mu to ne uzme za zlo, jer je izgledao tako divalj i neprijatan. Upitala sam Džonatana zašto se uznemirio, a on mi odvrati, očigledno smatrajući da i ja o svemu znam koliko i on: „Vidiš li ko je to?“

„Ne, dragi“, rekoh. „Ne poznajem ga. Ko je to?“ Njegov odgovor me je zaprepastio i uzbudio, jer je izrečen kao da je namenjen nekoj drugoj osobi, a ne meni, Mini:

„To je taj čovek glavom i bradom!“

Jadan moj dragi, nešto ga je očigledno užasnulo – i to silno; verujem da bi se srušio da nije imao mene da se osloni i da ga pridržim. I dalje je buljio; jedan čovek izišao je iz radnje sa malim paketom, predao ga dami, i ona se nakon toga odvezla. Tamnokosi čovek ju je i dalje pratio pogledom, a kada je kočija krenula uz Pikadili, on pođe u istom pravcu i zaustavi jedne pokrivene dvokolice.

Džonatan ga je i dalje posmatrao, a zatim reče sam za sebe: „Verujem da je to grof, ali podmlađen. Bože moj ako je to tačno! Oh, moj bože! Moj bože! Da sam samo znao! Da sam samo znao!“

Bio je toliko zabrinut da sam se plašila da mu pažnju i dalje zadržavam na ovom događaju postavljajući mu pitanja, pa sam radije ćutala. Tiho sam ga povela sa tog mesta i on je, i dalje me držeći za ruku, odmah krenuo. Još malo smo hodali, a zatim smo ušli i seli u Grin park.

Bio je topao jesenji dan, a u parku je bilo udobnih mesta u senci. Nakon nekoliko trenutaka, koje je proveo zagledan uprazno, Džonatan sklopi oči i tiho zaspa, glave naslonjene na moje rame. Mislila sam da je to najbolje za njega, pa ga nisam uznemiravala. Kroz dvadeset minuta on se probudi i reče mi vrlo veselo:

„Šta, Mina, zar sam spavao? Oh, molim te, oprosti mi što sam tako grub. Dođi, popićemo negde šolju čaja.“ Očigledno se više ničeg nije sećao u vezi sa tamnokosim strancem, kao što je i za vreme bolesti zaboravio sve na šta ga je ova epizoda podsetila. Ne dopada mi se ovo njegovo gubljenje pamćenja; može izazvati ili pojačati neku povredu mozga. Ne smem ga ništa pitati da ne bih napravila još veću štetu; ali moram nekako saznati pojedinosti o njegovom putu u inostranstvo. Plašim se da je došlo vreme da otvorim onaj paket i saznam šta je unutra zapisano. Oh, Džonatane, znam da ćeš mi oprostiti ako pogrešim, ali to je za tvoje dobro.

Kasnije. Naš povratak kući bio je tužan u svakom pogledu – kuća je prazna bez drage duše koja nam je toliko dobra učinila; Džonatan je još uvek bled i muči ga vrtoglavica usled blagog nastupa stare bolesti; a sada još i taj telegram od Van Helsinga, ko god da je to:

„Bićete u žalosti kada čujete da je gospođa Vestenra umrla pre pet dana, a Lusi prekjuče. Obe su danas sahranjene.“

Oh, koliko tuge u svega nekoliko reči! Jadna gospođa Vestenra! Jadna Lusi! Otišle, otišle, nikada da nam se ne vrate! I jadni, jadni Artur, koji je izgubio takvo blago iz svog života! Neka nam bog pomogne da ustrajemo u našim nevoljama.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Dvadeset drugi septembar. – Sve je gotovo. Artur se vratio u Ring i sa sobom poveo Kvinsija Morisa. Baš je divan momak taj Kvinsi! U srcu osećam da on pati zbog Lusine smrti isto onoliko koliko i mi ostali; ali to ne pokazuje, poput kakvog čvrstog

vikinga. Ako je Amerika u stanju da i dalje podiže ovakve ljude, biće velika sila u svetu. Van Helsing se odmara pre puta. Noćas putuje za Amsterdam, ali kaže da će se sutra uveče vratiti; želi da obavi neke poslove koje može samo on lično da sredi. Zatim će se malo duže zadržati kod mene, ako bude mogao; kaže da ima neka posla u Londonu za čije će mu izvršenje biti potrebno izvesno vreme. Jadni starac! Bojim se da je napetost od prošle nedelje slomila čak i njegovu čeličnu snagu. Za sve vreme pogreba on se, video sam, strašno uzdržavao. Kada je sve bilo gotovo, stajali smo pored jadnog Artura, koji je pričao o svom udelu u operaciji, kada je njegova krv prešla u Lusine vene; Van Helsing je čas bledeo, a čas crveneo. Artur je pričao da od tada oseća kao da su njih dvoje stvarno venčani i da je ona njegova žena pred bogom. Niko od nas nije pomenuo ostale transfuzije i niko od nas neće to nikada učiniti. Artur i Kvinsi su zajedno otišli na stanicu, a Van Helsing i ja smo došli ovamo. U trenutku kada smo se našli sami u kočiji, on dade oduška svojoj histeriji. Kasnije je odbijao da prizna da je to bio napad histerije. Ubeđivao me je da on na taj način sve pretvara u šalu, kada se nađe u nekoj užasnoj situaciji. Smejao se dok je plakao, pa sam morao da navučem zastore kako nas niko ne bi video i pogrešno protumačio ono što se dešavalo; a zatim je plakao dok se smejao; i smejao se i plakao istovremeno, kao što to čine žene. Pokušao sam da budem strog sa njim, kao što se to radi sa ženama u takvim situacijama, ali od toga nije bilo nikakve koristi. Muškarci i žene se toliko razlikuju u ispoljavanju snage ili slabosti živaca! A onda, kada mu je lice ponovo postalo sivo i ozbiljno, upitah ga čemu ova veselost u ovakvom jednom času. Odgovor je bio sasvim nalik na njega, jer je bio logičan, energičan i tajanstven. On mi reče:

„Ah, ti nisi u razumevanju, prijatelju Džone. Nemoj misliti da nisam rastužen zato što se smejem. Vidiš, plakao sam čak i kada sam drhtao od smeha. Ali ne treba misliti ni da sam samo tužan jedino kada plačem, jer me smeh i onda napada. Poseduj uvek na umu da smeh koji kuca na tvoja vrata i kaže: 'Mogu li ući?', nije ispravan smeh. Ne! On je kralj i dolazi i kako sam to ima želju. On nikoga ne upita; on ne bira zgodno vreme. On kaže: 'Evo me.' Vidiš, na primer, moje srce je ispalo od tuge za tom tako slatkom

mladom devojkom; dao sam krv za nju, mada sam drevan i potrošen; dao sam joj vreme, znanje, san; ostavio sam preostale svoje paćenike u želji da ona ima sve. Pa ipak, mogu da se smeškam na samom njenom grobu – da se smeškam u trenutku kada glina sa lopate crkvenjaka udara o njen kovčeg i čuje se zvuk ’Bum! Bum!’ u mom srcu, dok mi ne ispovrati krv u moje obraze. Srce mi curi zbog toga jadnog momka – tog dragog momka, koji ima isto godina koliko bi i moj dečko da sam bio blagosloven i on preostao u životu; istu boju kose i očiju. Eto, sada znaš zašto ga toliko grozno volim. Pa ipak, kada govori stvari koje vređaju moje srce muškarca i zavodi moje očinsko srce da tuži zbog njega kao ni zbog ikog drugog – čak ni zbog tebe, prijatelju Džone, jer mi imamo gotovo ravnomerna iskustva što nije slučaj kod oca i sina – čak i u takvom jednom trenutku pohađa me kralj Smeh i viče i dere mi se na uvo: ’Evo me! Evo me!’ – sve dok se krv ponovo igrajući ne povrati i ne prinese sa sobom malo sunčevog sjaja, koji dovozi u moje obraze. Oh, prijatelju Džone, grozno je čudnovat ovaj svet, tužan svet, svet puncat bede, jada i nevolja; a kada dođe kralj Smeh, on ih ipak sve natera da se igraju onako kako on svira. Srca koja cure, usahnute kosti sa crkvenog groblja i suze koje se peku dok se slivaju – sve se to igra zajedno na muziku koju on provodi svojim nenasmešenim usnama. Veruj mi, prijatelju Džone, da je dobro i ljubazno od njega što stiže. Ah, mi muškarci i žene smo napeti konopci, svezani, koji nas vuku na razne strane. Zatim prilaze suze; i kao kiša sa konopcima, one nas pritežu, dok pritisak možda ne postane grozno veliki da nas prelama. Ali kralj Smeh prilazi poput sunca i ponovo otpušta taj pritisak; i tako mi se nastavljamo na svoj posao, bilo kakav da je on.“

Nisam želeo da ga povredim, pretvarajući se da ne shvatam o čemu govori; ali, kako još uvek nisam razumeo uzrok njegovog smeha, upitah ga o tome. Dok mi je odgovarao, lice mu postade ozbiljno, a odgovor je bio izrečen sasvim drugim glasom:

„Oh, bila je to gorka ironija svega ovoga – ta grozno lepa dama opkoljena cvećem, koja je izgledala tako bajno kao da je živa, pa smo je svi, prvi za drugim, ispitivali da li je ozbiljno mrtva; ispružena je u divotnu mermersku kuću na usamljeničkom crkvenom groblju, gde su uspavani mnogi njeni rođaci; ispružena

je tamo zajedno sa majkom joj koja ju je volela i koju je ona volela; prosvećeno zvonce zvonilo je ’Bing! Bong!’ tako jadno i lagano, a sveti ljudi, u belim haljinama kao kod anđela, pretvarali su da čitaju knjige, a pogled im se nijednom nije pridržao na stranicama; tu smo bili i mi porinutih glava. I sve to zbog čega? Ona je mrtva; pa! Zar nije?“

„Tako mi svega na svetu, profesore“, rekoh, „ne vidim u tome ništa smešno. Vaše objašnjenje sve pretvara još u veću zagonetku. Čak i da je sahrana bila smešna, šta je sa jadnim Arturom i njegovom nevoljom? Srce mu se naprosto cepalo.“

„Upravo baš to. Zar nije rekao da ih je transfuzija svezala kao da su ozbiljno muž i žena?“

„Da, i to je za njega bila blažena i utešna pomisao.“

„Jeste tako. Ali postoji jedna teškoća, prijatelju Džone. Ako je to tako, što je onda sa ostalima? Ha, ha! Onda je ova slatka deva poliandrista, a ja, čija mi je jadna zakonita žena umrla, ali koja je po crkvenim zakonima živa, mada bez duše – čak i ja, koji sam odan suprug toj sada ne-ženi, postajem bigamista.“

„Čak ni u tome ne vidim nikakvu šalu!“, rekoh; i mogu reći da nisam bio baš oduševljen njime dok je govorio takve stvari. On položi svoju ruku na moju i dodade:

„Prijatelju Džone, oprosti ako sam ti poneo bol. Nisam drugima saopštio svoja osećanja da ih ne bi uvredili, ali u tebe sam, stari prijatelju, poverljiv. Da si samo mogao da uvidiš u moje srce onda kada sam posedovao potrebu da se smejem; da si to mogao onda kada me je smeh dopao; kada bi mogao sada, kada je kralj Smeh upakovao svoju krunu i sve što mu dopada – jer on odlazi daleko, daleko od mene, i to na jedno dugo, dugo vreme – možda bi me onda sažalio više nego ostale.“

Dirnula me je blagost njegovog glasa i ja ga upitah zašto.

„Jer ja znam!“

Svako od nas otišao je na svoju stranu; tokom mnogih dugih potonjih dana samoća će nas moćno pritiskati. Lusi počiva u grobnici svojih najbližih, lordovskom večitom počivalištu na usamljenom crkvenom groblju, daleko od vreve Londona; vazduh

je tamo svež, sunce se uzdiže nad Hempsted Hitom, a divlje cveće raste svuda unaokolo.

I tako, sada mogu da završim svoj dnevnik; sam bog zna da li ću ikada započeti novi. Ako se to dogodi, ili ako ikada ovaj ponovo otvorim, biće to da bih pisao o drugačijim ljudima i drugačijim stvarima; jer sada, na kraju, na završetku romanse moga života, vraćam se da nastavim sa pređom niti životnog posla; kažem to tužno i bez nade.

Finis

„Vestminster gazet“, 25. septembar
HEMPSTEDSKA TAJNA

Okolina Hempsteda upravo ovih dana preživljava niz događaja koji su po svemu sudeći nalik na one koje opisuju autori dela kao što su „Užas u Kensingtonu“, „Žena-koljač“ ili „Žena u crnom“. Tokom protekla dva do tri dana nekoliko mališana otišlo je od kuće ili se nije vratilo sa igranja na Hitu. U svim slučajevima deca su bila isuviše mala da bi nakon što su pronađena, pružila bilo kakvo suvišno objašnjenje, ali njihove izjave slagale su se u tome što su svi tvrdili da su bili sa „ženom-vapcem“[10]. Nestanci su se uvek odigravali uveče i u dva slučaja deca nisu pronađena sve do svitanja. Od kada se prvo dete izgubilo i kao izgovor kazalo da ga je „žena-vabac“ pozvala u šetnju, i ostali mališani koji su potom doživeli sličnu sudbinu počeli su da koriste isti izraz. On je verovatno nadahnuo i jednu trenutno omiljenu igru kod lokalnih mališana u kojoj deca jedna drugu mame i vabe raznim smicalicama. Dopisnik nas izveštava da je veoma smešno videti te mališane kako se pretvaraju da su „žene-vapci“. Neki od naših karikaturista, kaže on, mogao bi izvući pouku o ironičnosti grotesknog upoređujući stvarnost i sliku. Sasvim je u skladu sa ljudskom prirodom da jedan takav karakter kao što je „žena-vabac“ bude omiljeni lik u sličnim igrarijama *al fresco*. Naš dopisnik naivno kaže da čak ni Elen Teri ne bi bila tako privlačna

---

[10] „Vabac“ od glagola vabiti. (Prim. prev.)

kao neki od tih musavih derana koji se pretvaraju – i čak zamišljaju – da su stvarno „žene-vapci“.

Naravno, moguće je i ozbiljnije prići celoj stvari, jer neka deca, to jest sva ona koja su nestala noću, pronađena su sa malim ogrebotinama, ili bolje reći ranicama na vratu. Rane su izgledale kao da ih je napravio pacov ili neki mali pas i, mada se niko nije posebno osvrtao na njih, one ipak ukazuju da, bez obzira o kojoj je životinji reč, ona ima sopstveni metod ili sistem. Policija je dobila uputstva da budno motri na zalutalu decu, naročito kada su u pitanju ona najmlađa, u širokoj okolini Hempsted Hita, kao i na izgubljene pse koji se vrzmaju u blizini.

„Vestminster gazet“, 25. septembar
Posebno izdanje
UŽAS U HEMPSTEDU
Još jedno dete povređeno
„Žena-vabac“

Upravo smo primili vest da je još jedno dete, koje je nestalo prošle noći, nađeno tek rano jutros pod žbunjem bodljikave žutilovke na Šorters Hilu, s one strane koja je okrenuta prema Hempsted Hitu, i koja je, možda, manje posećena od ostalih. Imalo je istu sićušnu ranu na vratu, što je primećeno i u ostalim slučajevima. Dete je bilo veoma iscrpljeno i izgledalo je vrlo anemično. I ono je, kada se delimično povratilo, ispričalo istu priču: da ga je odmamila „žena-vabac“.

ČETRNAESTA GLAVA

DNEVNIK MINE HARKER

Dvadeset treći septembar. – Nakon loše provedene noći Džonatan se sada bolje oseća. Veoma mi je drago što ima mnogo posla, jer mu to skreće misli sa strašnih stvari i, oh, raduje me što ga više ne muči težina odgovornosti koju mu je doneo njegov novi položaj. Znala sam da će ostati dosledan sebi; kako sam samo sada ponosna kada vidim svog Džonatana da se uzdiže u visine, napreduje i drži korak sa dužnostima koje mu padaju na pleća. Danas će biti odsutan do kasno uveče, jer rekao je da neće večerati kod kuće. Domaćinske poslove sam završila, pa ću uzeti taj njegov dnevnik iz inostranstva, zaključaću se u sobu i pročitaću ga...

Dvadeset četvrti septembar. – Sinoć nisam imala hrabrosti da pišem; uznemirio me je taj strašan Džonatanov dnevnik. Jadan dragi! Kako samo mora da je patio, bilo da je sve to istina ili samo plod mašte. Pitam se da li u svemu ovome ima i trunke istine. Da nije možda prvo dobio moždanu groznicu, pa onda napisao sve te strašne stvari; ili je sve ipak osnovano? Pretpostavljam da nikada neću saznati, jer se ne usuđujem da pred njim potegnem to pitanje... Pa ipak, onaj čovek koga smo juče videli! Bio je potpuno uveren da je to on... Jadnik! Verovatno se uzbudio zbog pogreba i to mu je vratilo misli unazad... On sam ipak u sve to veruje. Sećam se kako je na dan našeg venčanja rekao: „Sem, naravno, ako me neka sveta dužnost ne natera da se vratim u te gorke časove, u snu ili na javi, zdrav ili lud.“ U svemu

tome čini mi se da postoji izvesna nit koja se ne prekida... Taj zastrašujući grof imao je nameru da dođe u London... „Ako do toga dođe i on stigne u London, u tu milionsku vrevu“... To bi bila ta sveta dužnost; ako do toga dođe, ne smemo zazirati od nje... Biću spremna. Ovog časa uzeću pisaću mašinu i početi sa prepisivanjem. Bićemo spremni i pred drugim, ako bude potrebe.

I ako bude zainteresovanih; možda tada, kada ja budem spremna, jadni Džonatan neće biti uznemiren, jer ću ja biti u stanju da govorim umesto njega i nikada neću dozvoliti da se on muči ili brine oko svega toga. Ako Džonatan ikada prebrodi svoju nervozu, možda će hteti da mi ispriča sve što zna, a ja ću onda moći da mu postavljam pitanja i pružiće mi se prilika da otkrijem neke stvari, koje će mi koristiti u mom nastojanju da ga utešim.

Pismo Van Helsinga gospođi Harker
(poverljivo)

24. septembar

Draga gospođo,

Molim vas da mi se oprostite što vam pišem; ja sam vaš udaljeni prijatelj, koji je morao da vam zaputi tužne vesti o smrti gospođice Lusi Vestenra. Ljubaznošću lorda Godalminga osnažen sam da pročitam njena pisma i papire, jer sam napravio veliko zanimanje za izvesne stvari od važnosti za život. Među njima sam našao nekoliko vaših pisama iz kojih sam zaključio da ste bile grozno velike prijateljice i da ste je grdno voleli. Oh, gospođo Mina, u naziv te ljubavi, preklinjem vas pomozite mi. Molim vas to zbog drugih – da ispravim veliku nepravdu i da zaprečim mnoge i strašne nevolje – koje su možda veće nego što i razmišljate. Da li vas mogu pogledati? Možete mi poverovati. Prijateljujem sa doktorom Džonom Sjuardom i lordom Godalmingom (to je Artur gospođice Lusi). Za sada to moram pridržavati u tajnosti od svih. Došao bih iz mesta u Ekseter da vas pogledam, ako mi vi izvolite dopustiti, i kažete gde i kada. Preklinjem vas za izvinjenje. Pročitao sam vaša pisma upućena jadnoj Lusi i znam koliko ste

dobrani i koliko zlopati vaš suprug; stoga ja vas molim, ako je ikako moguće, nemojte me obavestiti, da ne bi prišlo do neke nevolje. Ponovo vaše izvinjenje i prostite mi.

Van Helsing

Telegram gospođe Harker Van Helsingu

Dvadeset peti septembar. – Dođite danas vozom koji polazi u deset i petnaest, ako možete da ga uhvatite. Mogu vas primiti kad god navratite.

Vilhelmina Harker

DNEVNIK MINE HARKER

Dvadeset peti septembar. – Ne mogu da odagnam od sebe uzbuđenje što se više bliži čas posete doktora Van Helsinga, jer zbog nečega očekujem da će to baciti izvesnu svetlost na Džonatanovo tužno iskustvo; a kako je negovao i jadnu dragu Lusi tokom njene poslednje bolesti, moći će da mi ispriča sve o njoj. To je, u stvari, pravi razlog njegove posete – Lusi i njeno hodanje u snu, a ne Džonatan. Onda nikada neću saznati pravu istinu! Kako sam luckasta. Taj grozni dnevnik mi je potpuno zaposeo um i na svemu ostavlja svoj pečat. Naravno da je u vezi sa Lusi. Jadnici se bila povratila ta navika i mora da se razbolela one grozne noći na steni. Gotovo sam zbog svojih poslova zaboravila koliko je posle toga patila. Mora da mu je pomenula svoju pustolovinu hodanja u snu po steni kao i činjenicu da ja sve o tome znam; sada on želi da čuje i moju priču kako bi mogao da poveže stvari. Nadam se da sam dobro učinila što ništa o tome nisam rekla gospođi Vestenra; nikada neću oprostiti sebi ako je bilo koji moj postupak, makar on bio i krajnje nehotičan, naudio jadnoj, dragoj Lusi. Takođe se nadam da doktor Van Helsing neće mene kriviti; u poslednje

vreme sam doživela toliko nevolja i tako sam bila zabrinuta da u ovom trenutku ne bih mogla ništa slično da podnesem.

Pretpostavljam da povremeno plakanje koristi ljudima – očisti vazduh kao što to čini kiša. Možda me je uznemirilo jučerašnje čitanje dnevnika, a zatim tu je i Džonatan koji je otišao i biće odsutan celog dana i cele noći; to je naš prvi rastanak od kada smo se venčali. Nadam se da će se dragi čuvati i da se neće dogoditi ništa što bi ga moglo uznemiriti. Sada je dva sata i doktor bi mogao uskoro da stigne. Ništa mu neću reći o Džonatanovom dnevniku, ako me sam ne upita. Drago mi je što sam prekucala svoj dnevnik, tako da mu ga mogu predati u slučaju da me pita o Lusi; to bi mu uštedelo postavljanje mnogobrojnih pitanja.

Kasnije. – Došao je i otišao. Oh, kakav čudan susret; još mi se od njega vrti u glavi! Kao da sanjam. Zar je sve to moguće, makar i samo deo toga? Da nisam prethodno pročitala Džonatanov dnevnik, nikada ne bih prihvatila čak ni mogućnost da tako nešto postoji. Jadni, jadni, dragi Džonatan! Kako samo mora da je patio. Molim te, dobri bože, ne daj da ga sve ovo još jednom uznemiri. Pokušaću da ga poštedim toga; ali pouzdano saznanje da ga oči, uši i um nisu izdali i da je sve to istina – mada strašna i sa užasnim posledicama – moglo bi za njega biti uteha i pomoć. Možda je sumnja ta koja mu ne da mira; ako se sumnja ukloni, bez obzira da li se ispostavi da je posredi bio san ili java, on će biti zadovoljniji i sposobniji da podnese šok. Doktor Van Helsing mora da je dobar i pametan čovek kada je prijatelj i Artura i doktora Sjuarda i ako su ga oni doveli čak iz Holandije da se brine o Lusi. Posle našeg susreta osećam da je on *odista* dobar, ljubazan, i plemenite prirode. Kada sutra dođe, pitaću ga za Džonatana; a tada, molim te, bože, neka sva ova tuga i uznemirenost dobiju srećan završetak. Nekada sam razmišljala o tome kako bih volela da vežbam intervjuisanje; Džonatanov prijatelj iz „Ekseter njuza“ rekao mi je da je za to najvažnije pamćenje – da čovek mora biti u stanju da se priseti gotovo svake izgovorene reči, čak i ako će neke od njih kasnije biti izmenjene. Ovo je bio redak intervju; pokušaću da ga se *doslovno* prisetim.

U pola tri začula sam kucanje. Sakupila sam hrabrost *a deux mains* i stala da očekujem. Za nekoliko minuta Meri je otvorila vrata i najavila: „Doktor Van Helsing."

Ustala sam i poklonila se, a on mi je prišao: čovek srednje visine, čvrste telesne građe, sa širokim ramenima povrh krupnih prsa i sa vratom postojano smeštenim da bi pouzdano držao glavu. Način na koji mu stoji glava smesta stavlja do znanja da je pametan i snažan; glava mu je plemenita, lepo sazdana i velika iza ušiju. Na sveže obrijanom licu ističe se čvrsta, četvrtasta brada, velike odlučne, pokretne usne, lepo oblikovan nos, poprilično prav, ali sa brzim, osetljivim nosnicama, koje kao da se šire kada se velike guste obrve smrknu, a usne stisnu. Čelo mu je široko i fino, u početku se uzdiže gotovo uspravno, a zatim se povija unazad iznad dva ispupčenja ili grbine koje su široko rastavljene; čelo mu je takvo da ga crvenkasta kosa ne može prekriti, već prirodno pada unazad i sa strane. Velike, tamnoplave oči takođe su široko razmaknute, a znaju da budu brze, nežne, ozbiljne, u zavisnosti od njegovog raspoloženja. Rekao mi je:

„Gospođa Harker, zar ne?" Ja se naslonih u znak potvrđivanja.

„To jeste Mina?" Ja ponovo potvrdih.

„Prišao sam da pogledam Minu Mari koja je bila prijateljica tog jadnog, dragoga deteta Lusi Vestenra. Gospođo Mina, zbog upokojene sam došao."

„Gospodine", rekoh, „to što ste bili prijatelj i što ste pomagali Lusi Vestenra daje vam pravo da tražite od mene šta god hoćete." Tu ja ispružih ruku. On je prihvati i nežno reče:

„Oh, gospođo Mina, znao sam, znao sam da prijateljica te jadne, zlataste devojke mora biti dobra, ali morao sam i da se poverim u to..." Govor je završio dvorskim naklonom. Upitala sam ga zbog čega je želeo da me vidi, te on smesta poče:

„Čitao sam vaša pisma upućena gospođici Lusi. Oprostite, ali negde sam morao da počnem sa istragom, a nisam imao koga da pitam. Znao sam da ste sa njom bili u Vitbiju. Ponekad je sprovodila dnevnik – nemojte biti u iznenađenju, gospođo Mina; započela ga je kada ste vi otišli i spreman je po uzorku na vaš. U tom dnevniku ona na nekoliko položaja pominje hodanje u snu,

kao i to da ste je vi spasli. Kako me je to dosta uzbunilo, prišao sam kod vas da vas zamolim, ako biste bili u ljubaznosti, da mi iskažete sve čega se prisećate, s tim u vezi.“

„Mislim da vam mogu baš sve o tome ispričati, doktore Van Helsing.“

„Znači, dobro upamćujete činjenice, pojedinačnosti? To nije baš česta slučajnost kada su mlade dame u slučaju.“

„Ne, doktore, ali sve sam još tada zapisala. Mogu vam pokazati, ako želite.“

„Oh, gospođo Mina, biću vam u grdnoj zahvalnosti, počinićete mi veliku poslugu.“ Nisam mogla da odolim iskušenju; morala sam sve malo da obavijem velom tajanstvenosti – pretpostavljam da je to posledica zaostalog ukusa iskonske jabuke koji još osećamo u ustima – te mu predadoh stenografski vođen dnevnik. On ga uze zahvalno se naklonivši, i reče:

„Mogu li ga sada da pročitam?“

„Ako želite“, odgovorih što sam stidljivije mogla. On ga otvori i u trenu mu se izraz lica promeni. Zatim ustade i nakloni se.

„Oh, vi tako pametna ženo!“, reče on. „Već sam znao dugo da je gospodin Džonatan ispunjen hvalom; ali vidi, i njegova žena je u posedu samih dobrih osobina. Da li biste me počastili time da mi pročitate šta ovde piše? Avaj! Ne znam stenografiju.“ Moja mala šala time je bila završena i gotovo da sam je se zastidela; izvadih tada prekucanu kopiju iz radne fascikle i predadoh mu je.

„Oprostite mi“, rekoh. „Nisam mogla da odolim; ali pretpostavljala sam da ćete se raspitivati o dragoj Lusi, pa da ne biste čekali – ne zbog mene, već što znam da vam je vreme dragoceno – prekucala sam ovo za vas.“ On uze listove, a oči mu zasijaše. „Tako ste dobri“, reče on. „Smem li iz mesta ovo da pročitam? Možda ću želeti da vam postavim neka pitanja iza čitanja.“

„Svakako“, odvratih, „čitajte dok se ja postaram oko ručka; a za vreme ručka možete mi postavljati pitanja.“ On se nakloni, smesti u stolicu leđima okrenut prema svetlosti i udubi u papire. Za to vreme ja sam pošla da se pobrinem za ručak, uglavnom zbog toga da ga ne bih ometala. Kada sam se vratila, našla sam ga kako

užurbano hoda tamo-amo po sobi, lica zažarenog od uzbuđenja. On požuri ka meni i uhvati me za obe ruke.

„Oh, gospođo Mina“, reče on, „ne posedujem reči da vam kažem u koliki ste me dug bacili. Ovaj papir je kao što je sunce. Otvara mi videlo. Ošamućen sam, zaslepljen tolikom groznom svetlošću; pa ipak, svaki put za suncem pojavljuju se oblaci. Ali vi to ne razumete, ne možete razumeti. Oh, ali ja sam pun hvale, vama jednoj tako grdno pametnoj ženi. Gospođo“, reče on veoma svečano – „ako ikada Abraham van Helsing bude mogao išta da počini za vas ili vaše, u poverenju sam da ćete mi izdati obaveštenje. Za mene će biti zadovoljenje i uživanje, ako vam budem mogao pomoći kao prijatelj; kao prijatelj, jer sve što sam ikada naučio, sve što je u mojoj moći, biće na raspoloženju vama i vašima koje volite. U životu ima i pomrčine i svetla; vi upadate u svetlo. Imaćete srećan život, dobar život i vaš muž biće blagosloven u vama.“

„Ali, doktore, suviše me hvalite, a... a u stvari me ne poznajete.“

„Ne poznajem vas – ja, koji sam star i koji sam celog života proučio muškarce i žene; ja, čija je posebnost mozak i sve ono što mu dopada i sve što ističe iz njega! A pročitao sam i vaš dnevnik koji ste grozno dobro za mene upisali i iz čijeg svakog reda izlazi istina. Ja, koji sam pročitao vaša tako ljubazna pisma slata dragoj Lusi o vašem venčanju i poverenju, zar ja da vas ne poznajem! Oh, gospođo Mina, dobre žene ispovedaju ceo svoj život, svaki dan, svaki čas i minut, da bi anđeli mogli to da pročitaju; a u nama muškima koji želimo to da sve saznamo ima nečeg anđeoskog. Vaš muž je plemenite naravi, kao i vi, jer uzgajate međusobno povereništvo, a povereništva nema samo tamo gde je car zla narav. A vaš muž – pričajte mi o njemu. Da li je sada krajnje dobro? Da li je izostala ta groznica i da li je jak i čio?“ Videla sam u ovome mogućnost da ga upitam za Džonatana, pa rekoh:

„Gotovo da se sasvim oporavio, ali ga je silno uznemirila smrt gospodina Hokinsa.“ On me prekide:

„Oh, da, znam, znam. Pročitao sam dva vaša krajnja pisma.“ Nastavih:

„Pretpostavljam da ga je to uznemirilo jer, kada smo bili prošle srede u gradu, doživeo je neku vrstu šoka.“

„Šok, a za njim hitro i mozgovnu groznicu! To nije bilo dobro. Kakav je to bio šok?“

„U trenutku je pomislio da je video nekoga ko je u njemu probudio izvesna strašna sećanja, nešto što je izazvalo moždanu groznicu.“ Tog trenutka kao da me na juriš preplavi sve ono što sam doživela. Sažaljenje koje sam osećala prema Džonatanu – užas koji je doživeo, cela ta strašna tajna oko njegovog dnevnika i strah koji me je od tada držao – sve je to nagrnulo u strašnom metežu. Pretpostavljam da sam bila histerična, jer sam se bacila na kolena i pružila ruke prema njemu, preklinjući ga da pomogne mom mužu, kako bi ponovo ozdravio. On me uhvati za ruke, podiže, posede na sofi i sam sede pored mene; zadržao je moju ruku u svojoj i obratio mi se, oh, tako beskrajno ljubazno: „Moj život je jalov, samački i ispunjen poslom da nisam imao mnogo vremena za prijateljstva; ali otkada me je ovamo pozvao moj prijatelj Džon Sjuard, doznao sam toliko dobrih ljudi i video toliko oplemenjenosti da osećam više nego ikada – a to je u svakoj godini sve izraženije – koliko mi je život samački. Verujte mi, došao sam ovamo pun poštenja prema vama, a vi ste mi nadarili nadu – nadu, ne u ono za čim sam na tragu, već da još uvek ima dobranih žena koje mogu život da počine srećnim – odbranih žena, čiji životi i istinitosti mogu da zasluže kao dobra nauka deci koja će tek prići. Drago mi je, drago, da vam mogu biti od bilo kakve upotrebe; jer ako vaš muž zlopati, njegova patnja otpada u oblast mog rada i iskušenja. Obećavam vam da ću grozno rado počiniti za njega *sve* što budem mogao – sve da ponovo opravosnažim njegov život i da mu vratim muškost, a vas da stavim u sreću. Sada morate jesti. Uzrujani ste i previše zabrinuti. Mužu Džonatanu neće se dopasti da vas zatekne tako izbledelu; a ono što ne voli da vidi na osobi koju voli neće mu počiniti dobro. Zbog toga, zbog njega, morate jesti i smejati sebe. Rekli ste mi sve o Lusi, tako da sada nećemo pričati o tome više, da se ne biste ražalostili. Ostaću noćas u Ekseteru, jer želim dobro da mislim o onome što ste mi rekli, a kada završim s tim, stavljaću vam pitanja, ako mi izdate dozvolu. A zatim ćete mi, takođe, ispričati sve o nevoljama muža Džonatana,

onoliko koliko budete mogli, ali ne sada. Sada morate da jedete; kasnije ćete mi sve izreći.“

Posle ručka, kada smo prešli u gostinsku sobu, on mi reče:

„A sada mi ispričajte sve vezano s njim.“ Kada je kucnuo čas da sve to iznesem pred ovim velikim, učenim čovekom, obuzeo me je strah da će me smatrati za slabu maloumnicu, a Džonatana za ludaka – taj dnevnik je ceo tako čudan – pa sam oklevala da nastavim. Ali on je bio tako mio i ljubazan, a i obećao je da će mu pomoći, u šta sam ja čvrsto verovala, te tako počeh:

„Doktore Van Helsing, ono što ću vam ispričati tako je neobično da se ne smete smejati ni meni ni mom mužu. Do juče me je mučila groznica sumnje; morate biti uviđavni sa mnom i ne smete me smatrati luckastom što sam makar i napola poverovala u neke veoma čudne stvari.“ On me razuveri kako svojim ponašanjem tako i rečima:

„Oh, draga moja, kada biste samo znali kakav čudan posao me je priveo ovamo, vi biste bili ti koji bi se nasmejali. Naučio sam da brzometno ne sudim o ničijem uverenju, bilo kako da je ono čudnovato. Iskušao sam da ostanem otvorena uma; i ne mogu ga pritvoriti, za obične stvari iz života već čudne, neobične, koje čoveka isteraju da sumnja da li su ludačke ili normalne.“

„Hvala vam, hvala vam hiljadu puta! Skinuli ste mi veliki teret sa srca. Ako dozvolite, daću vam nešto da pročitate. Dugačko je, ali sam ga prekucala. Iz toga ćete saznati moje i Džonatanove nevolje. To je kopija njegovog dnevnika iz inostranstva sa svim što se tamo dogodilo. Ne usuđujem se ništa od toga da vam ispričam; sami pročitajte i prosudite. A kada vas ponovo budem videla, možda ćete biti ljubazni i reći mi šta o svemu tome mislite.“

„Obećavam“, reče on kada sam mu dala papire, „čim ujutro budem mogao, doći da posetim vas i vašeg muža, ako mi se dozvoljava.“

„Džonatan će biti ovde u pola dvanaest; morate doći na ručak kod nas i tada ćete ga videti; možete uhvatiti brzi voz u tri i trideset četiri, kojim ćete stići do Padingtona pre osam.“ Iznenadilo ga je moje poznavanje reda vožnje, ali on ne zna da sam napravila

spisak svih vozova iz Eksetera i za Ekseter, kako bih pomogla Džonatanu, ako je u žurbi.

Tako je on uzeo papire i otišao, a ja ostala da sedim i razmišljam – razmišljam ne znam ni sama o čemu.

Pismo (rukom pisano) Van Helsinga gospođi Harker

25. septembar, šest sati

Draga gospođo Mina,

Pročitao sam divotan dnevnik vašeg muža. Možete prebaciti sve sumnje. Neobazrivo na to koliko je strašan i čudan, *istinit* je! Pridajem svoj život da je tako. Za druge može biti još gore, ali vi i on nemate od čega da ste u strahu. On je plemenit momak; i dozvolite da vam kažem iz iskusnog muškarca, da onaj koje počinio ono što je on počinio, opustio se niza zid u onu sobu – i to još opet ponovio – nije od onih koje može jedan šok zauvek pozlediti. Njegov mozak i srce krajnje su u redu; zakunem vam se u to, iako ga još nisam ni pogledao; stoga budite u miru. Posedovaću mnogo toga da ga upitam o drugim stvarima. Grozno mi je drago što ću vas danas posetiti, jer sam odjednom toliko saznao da sam ponovo zaslepljen – zaslepljen više nego ikada i moram da se razmislim.

Vaš najodaniji

Abraham van Helsing

Pismo gospođe Harker Van Helsingu

25. septembar, osamnaest i trideset

Dragi doktore Van Helsing,

Hiljadu puta vam se zahvaljujem na vašem ljubaznom pismu, koje mi je skinulo veliki teret sa srca. Pa ipak, ako je sve to istina, kakve li se samo strašne stvari događaju na svetu i kako je to užasno ako je taj čovek, to čudovište, stvarno u Londonu! Bojim se i da pomislim. Upravo dok ovo pišem, dobila sam telegram od

Džonatana u kome me obaveštava da kreće večeras vozom u 6.25 iz Lončestona i stići će u 10.18, tako da se noćas neću plašiti da budem sama. Da li biste stoga, umesto na ručak, molim vas, došli na doručak u osam sati, ako vam to nije suviše rano? Možete otputovati, ako vam se žuri, vozom u deset i trideset, koji stiže na Padington u dva i trideset pet. Ne morate mi odgovoriti, jer ću, ako ne dobijem nikakvo pismo, smatrati da ćete doći na doručak.

Verujte mi.

Veoma odana i zahvalna vam prijateljica,

Mina Harker

DNEVNIK DžONATANA HARKERA

Dvadeset šesti septembar. – Mislio sam da nikada više ništa neću zapisati u ovaj dnevnik, ali ipak je došlo vreme i za to. Kada sam sinoć stigao kući, Mina je već bila pripremila večeru; nakon što smo završili sa jelom, ispričala mi je o poseti Van Helsinga, o tome kako mu je dala kopije oba dnevnika, a poverila mi je i to da je u poslednje vreme bila veoma zabrinuta za mene. Pokazala mi je doktorovo pismo u kome on tvrdi da je sve ono što sam zapisao sušta istina. Nakon toga, kao da sam postao drugi čovek. Potpuno me je bila skrhala sumnja u verodostojnost cele te stvari. Osećao sam se nemoćnim, tapkao sam u mraku i bio nepoverljiv. Ali sada, kada *znam,* više se ne bojim, čak ni grofa. Znači li da je on ipak uspeo u svojoj nameri da dođe u London i da sam ga stvarno onomad video? Podmladio se, ali kako? Van Helsing je pravi čovek koji će ga razotkriti i proterati, ako je istina i delić od onoga što Mina priča o njemu. Do kasno u noć smo sedeli i razgovarali o svemu. Mina se oblači, a ja ću za nekoliko trenutaka krenuti u hotel da ga dovedem…

Mislim da je bio iznenađen kada me je ugledao. Kada sam ušao u sobu gde je odseo i predstavio se, on me uhvati za ramena i okrenu mi lice prema svetlosti, te nakon letimičnog zagledanja reče:

„Ali gospođa Mina mi je rekla da ste bili bolesni, da ste proživeli šok.“ Bilo mi je smešno što čujem da jedan ovako ljubazan, postariji čovek, odlučnog lica, moju ženu zove „gospođa Mina“. Nasmeših se i rekoh:

„Bio sam bolestan, doživeo sam šok; ali vi ste me već izlečili.“

„Kako?“

„Vašim pismom koje ste sinoć uputili Mini. Sumnjao sam, a kada se sumnja, onda sve unaokolo poprima obrise nestvarnog, tako da nisam znao u šta da verujem, nisam bio siguran čak ni u sopstvena čula. Ne znajući u šta da verujem, nisam znao ni šta da činim; i tako mi je preostao samo rad kao jedini kolosek mog budućeg života. Zatim je i rad prestao da mi pomaže i izgubio sam poverenje u sebe. Doktore, vi znate kako je to kada u sve sumnjate, pa čak i u samog sebe. Ne, ne znate; to ne može čovek sa veđama kao što su vaše.“ Izgledao je zadovoljan i nasmešio se dok je uzvraćao:

„Znači! Vi ste fiziognomista[11]. Svaki čas ovde sproveden prenosi mi nešto novo. Izvršiće mi veliko zadovoljstvo da doručkujem sa vama; oh, gospodine, oprostićete ovu hvalu, jer dolazi od starca, ali blagosloveni ste što ste u posedu onakve žene.“ Nastavio bih celog dana da ga slušam kako hvali Minu, tako da samo klimnuh glavom i ostadoh da stojim bez reči.

„Ona je jedna od božjih žena koje je on uobličio vlastitom rukom da bi iskazao nama muškarcima i ostalim ženama da postoji nebo na koje možemo prispeti, kao da se njegova rasveta može naći i ovde na zemlji. Tako iskrena, tako ljupka, plemenita i tako malo sebična – a to je, izvolite da kažem, već grozno mnogo u ovom vremenu, koje toliko skeptično i sebično. A vi, gospodine – pročitao sam sva pisma preslana gospojici Lusi, i u nekima od njih poseduju se reči i o vama, tako da vas već neko izvesno vreme pripoznajem preko drugih, ali u pravoj rasveti sam vas pogledao tek sinoć. Dodaćete mi ruku, zar ne? Budimo prijatelji celog života.“

[11] Onaj koji sudi po društvenim osobinama čoveka po crtama njegovog lica.

Rukovasmo se; bio je tako iskren i ljubazan da sam se iznenadio. „A sada“, reče on, „smem li vas moliti da mi još malo pomognete? Sačekaće me veliki zadatak čiji se početak sastoji u saznavanju. U tome mi možete pomoći. Hoćete li mi iskazati šta je bilo ispred vašeg odlaska u Transilvaniju? Kasnije ću vas možda moliti da mi još malo pomognete, ali ne u ovom značenju; ali za početak i ovo će biti potpuno dosta.“

„Čujte, gospodine“, rekoh, „da li taj vaš zadatak ima neke veze sa grofom?“

„Ima“, reče on svečano.

„Onda sam uz vas svim mojim srcem i dušom. Kako odlazite vozom u deset i trideset, nećete imati vremena da pročitate sve papire, a ja ću vam ih doneti čitav svežanj. Možete ih poneti sa sobom i pročitati u vozu.“

Posle doručka otpratio sam ga na stanicu. Na rastanku on reče: „Da li biste prišli u grad ako bih vas dozvao i priveli sa sobom gospođu Minu?“

„Doći ćemo oboje kad god to zaželite“, rekoh.

Nabavio sam mu jutarnje novine, kao i sinoćne londonske novine, pa ih je on, dok smo razgovarali kroz prozor kupea, čekajući da voz krene, prelistavao. A onda, pogled mu se odjednom zaustavi na nečemu u jednim od njih – u „Vestminster gazetu“, prepoznao sam je po boji – i lice mu postade strašno belo. Dok je zadubljeno čitao, mrmljao je sebi u bradu: „Moj bože! Moj bože! Tako brzo! Tako brzo!“ Mislim da u tom trenutku uopšte nije bio svestan mog prisustva. Upravo tada záču se zvižduk i voz krenu. To ga je vratilo u stvarnost, pa se nagnuo kroz prozor i povikao:

„Pozdrav gospođi Mini; napisaću vam čim budem u prilici.“

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Dvadeset šesti septembar. – Odista ne postoji konačnost ljudskih poslova. Nije prošlo ni nedelju dana od kada sam napisao *„Finis“*, a evo opet počinjem iz početka, ili pre bi se moglo reći nastavljam gde sam stao. No danas po podne nisam imao razloga da razmišljam o onome što je učinjeno. Renfild se smirio i ponovo

je postao onaj stari. Već je dobro odmakao u prikupljanju muva i upravo je počeo da nabavlja paukove, tako da mi nije pravio nikakve probleme. Dobio sam pismo od Artura koje je napisao u nedelju i iz koga naslućujem da se sasvim dobro oporavlja. Sa njim je Kvinsi Moris i to mu mnogo pomaže, jer je ovaj potonji ključali izvor dobrog raspoloženja. Kvinsi mi je takođe pisao i od njega sam saznao da Artur polako počinje da plovi ustaljenim tokovima; tako, što se njih tiče, sasvim sam miran. Što se pak mene tiče, dao sam se na posao sa onim oduševljenjem koje sam uvek za njega imao, tako da sasvim pošteno mogu reći kako je rana koju je jadna Lusi ostavila počela da zaceljuje. Međutim, sada se ponovo otvorila; a kakav će biti kraj, to sam bog zna. Mislio sam da bar Van Helsing smatra da zna, ali on bi samo s vremena na vreme ponešto nagovestio što je samo raspaljivalo moju znatiželju. Juče je otišao u Ekseter i ostao tamo preko noći. Danas se vratio, gotovo ujurio u sobu oko pola šest i tutnuo mi u ruku „Vestminster gazet“.

„Šta misliš na to?“, upitao me kada se malo udaljio i prekrstio ruke. Bacih pogled na novine, ali stvarno nisam znao na šta misli; on mi ih uze i pokaza na članak o deci koja su bila odmamljena u Hempstedu. Događaj mi nije mnogo govorio sve dok nisam stigao do dela u kome se opisuju mali ranjavi ubodi na dečjim vratovima. To mi se učini neobično i ja podigoh pogled.

„Pa?“, reče on.

„Kao kod jadne Lusi.“

„I šta iz toga zaključavaš?“

„Jednostavno postoji neki zajednički uzrok svemu tome. Šta god da je nju ranilo, ranilo je i njih.“ Nisam baš razumeo njegov odgovor: „To je neposredno tačno, ali nije posredno tačno.“

„Kako to mislite, profesore?“, upitah. Bio sam pomalo sklon da olako shvatim njegovu ozbiljnost – jer, ipak, četiri dana odmora i oslobođenosti od goruće, harajuće zabrinutosti pomaže da se obnovi čovekovo raspoloženje – ali, kada sam mu video lice, otreznio sam se. Nikada, čak ni onda kada nas je pritiskalo najveće očajanje zbog jadne Lusi, nije izgledalo ozbiljnije.

„Recite mi!“, kazah. „Ne smem da nagađam. Ne znam šta da mislim i ne posedujem činjenice na kojima bih zasnivao pretpostavke.“

„Da li si ti to u pokušaju da mi kažeš, prijatelju Džone, da čak i ne nagađaš od čega je umrla bedna Lusi; zar ni posle onolikih nagoveštenja, što iz samih događanja ili što sam ti ja dobacio?“

„Umrla je od živčane iscrpljenosti praćene gubljenjem ili izbacivanjem velike količine krvi.“

„Ali kako je prišlo do gubitka, nestajanja krvi?“ Zatresoh glavom. On koraknu bliže i sede pored mene, a zatim nastavi:

„Ti si grozno pametan čovek, prijatelju Džone; dobro umeš da promišljaš i glava ti je smela; ali si se podložio predrasudama. Ne otpuštaš očima da vide ni ušima da čuju; ono što je napolje od tvog svakodnevnog života uopšte te se ne tiče. Zar ne razmišljaš na to da postoje stvari koje ne razumeš, ali koje su i pored toga u postojanju; da neki ljudi provide ono što drugi ne vide? Ali ima i takvih stvari, kako starih tako i novih, koje ljudsko oko ne sme da osmatra, jer zna – ili razmišlja da zna – nešto što su im drugi ljudi pokazali. Ah, to je ogrešenje naše nauke što želi sve da objasni; ako joj u tome ne uspe onda objavi kako se o dotičnoj stvari i nema šta za objasniti. Ali ipak mi svakog dana gledamo oko sebe da se porađaju nova uverenja, to jest, za koja se posmatra da su nova; ali koja potiču iz starina, a pretvaraju se da su mlada – kao one grozno fine dame iz opere. Sada sam sasvim u nepoverenju da ne veruješ u telesno prenošenje. Ne? Ni u materijalizam. Ne? Ni u astralna tela. Ne? Ni u pročitavanje misli. Ne? Ni u hipnozu...“

„Da“, rekoh. „Šarko je to dosta dobro dokazao.“ Smešio se kada je nastavio: „Znači bar si, što se toga tiče, zadovoljen. Da? Onda ti je, svakako, prepoznato načelo i u stanju si da ispratiš misao velikog Šarkoa – avaj što ga više nema! – do same duše pacijenta kome je ona umućena. Ne? Onda sam, prijatelju Džone, u prisili da zaključim da ti jednostavno prisvajaš činjenicu i da si zadovoljan prazninom koja je u vladi između premise i zaključka? Ne? Reci mi onda – jer ja sam u izučavanju mozga – kako to da odaješ priznanje hipnozi, a odbijaš čitanje misli. Daj mi dozvolu da ti kažem, prijatelju, da su danas u nauci o elektricitetu stignute takve stvari koje bi čak i sam pronalazač elektriciteta posmatrao jeretički i zbog kojih bi, ne tako davno, izumitelji bili opaljeni kao čarobnjaci. U životu uvek postoje tajne. Zašto je Metuzalem živeo devet stotina godina, Stari Par sto šezdeset devet, a bedna Lusi

koja je poprimila krv četiri čoveka u svoje vene, nije mogla da doživi nijedan dan duže? Jer, da je doživela samo još jedan dan, mogli smo da joj damo spas. Da li ti je upoznata tajna života i smrti? Da li ti je upoznata ukupna uporedbena anatomija i možeš li proreći zbog čega u jednom čoveku postoje izvesne životinjske osobe, a u drugom ne? Možeš li mi reći zašto neki pauci zamiru dok su još mali i žive kratko, a jedan veliki pauk je proživeo vekovima u kuli neke staračke španske crkve, porastao i porastao, sve dok pri silasku nije bio u moći da popije ulje iz svih crkvenih lampi? Možeš li mi reći zašto u pampasima, a i na drugim mestima, ima slepačkih miševa koji se najavljuju noću, otvaraju vene na stoci i u konjima da bi ih isušili; kako to da na nekim ostrvima u zapadnim morima ima slepačkih miševa koji po ceo dan sprovode viseći se na drveću, tako da su ih oni koji su ih uvideli ispisali kao grozno velike kokosove orahe ili mahune, a noću se uleću u mornare koji spavaju na palubi usred vrućine. A ujutro, ujutro ih nađu u smrti, bele kao što je gospođica Lusi bila?“

„Blagi bože, profesore?“, rekoh ustajući. „Pokušavate li vi to da mi kažete kako je Lusi ubio jedan takav slepi miš; i da se nešto slično nalazi ovde, u Londonu, u devetnaestom veku?“ On mi rukom dade znak da prestanem i nastavi:

„Možeš li mi reći zašto kornjača proživi duže od čitavih pokoljenja ljudi; i zašto je slon tako dugovečan da se za njegovog života zamenjuju dinastije; i zašto papagaj nikada ne pomre, sem kada ga izjede mačka, pas ili ugine od neke boljke? Možeš li mi reći zašto su ljudi svuda redom u verovanju da postoje oni koji bi proživeli zauvek samo kada bi im se to dozvolilo; da ima muškaraca i žena koji ne mogu da pomru? Svi znamo – jer pozadi toga stoji nauka – da su postojale žabe krastače pritvorene među stenjem hiljadama godina, pritvorene u tako malim rupama da su ih cele ispunjavale i još od detinjstva sveta. Možeš li mi reći kako indijanski fakir može priterati sebe da umre nakon čega ga pokopaju, grob zapečate, poseju kukuruz po njemu, uzberu ga kad sazre, pa ga ponovo poseju, on ponovo sazre i ponovo ga uzberu, a zatim dođu ljudi sklone nedodirnut pečat i zateknu fakira živog, on ustane i pomeša se među njima kao i ranije?“

Tu ga prekinuh. Bio sam zbunjen; tako mi je napunio um nabrajanjem nastranosti prirode i mogućih nemogućnosti da mi se mašta zapalila. Imao sam nejasnu predstavu o tome da me nečemu podučava, kao što je to davno nekada činio u svojoj radnoj sobi u Amsterdamu; ali u to vreme bi mi obično rekao o čemu je reč, tako da sam to mogao imati stalno na umu. Ali sada mi nije pružio taj vid pomoći pa, kako sam ipak želeo da ga pratim, upitah:

„Profesore, dozvolite da ponovo budem vaš omiljeni student. Izložite mi teze, tako da mogu primeniti vaše znanje kada nastavite. Sada mi um skače sa jedne stvari na drugu kao kad ludak, a ne zdrav čovek prati neku zamisao. Osećam se kao junoša koji posrće kroz močvaru po magli, skačući sa jednog busena trave na drugi u gotovo slepom naporu da ide dalje, ali ne znajući kuda."

„To je grozno dobra slika", reče on. „Dobro, reći ću ti. Evo moje teze: želim da poveruješ."

„U šta da poverujem?"

„Da veruješ u stvari u koje ne možeš. Daj mi dozvolu da ti to slikovno predstavim. Jednom sam čuo kako je neki Amerikanac propisao veru: to je ono što nam omogućava da poverujemo u stvari za koje znamo da su neistinite. Evo jednom i ja sledim tog čoveka. On je promislio na to da će naši umovi bili otvoreni, ali da neće dopustiti da delić istine zaustavi nasrtaj neke velike istine, kao što to mali kamen može izvršiti na šinama. Prvo prilazimo do male istine. Dobro! Sačuvamo je i poštujemo njenu vrednost; ali ne smemo propustiti da o sebi misli kako predstavlja svu istinu sveta."

„Znači, vi ne želite da ja dozvolim nekom svom ranijem ubeđenju da umanji prijemčivost mog uma u odnosu na neku čudnu stvar. Jesam li dobro shvatio vaš nauk?"

„Ah, ti si još uvek moj najomiljeniji učenik. Vredi te naučiti. Pošto si u volji da shvatiš, počinio si prvi korak ka samom poimanju. Znači, ti misliš da su one male rupe u dečjim vratovima istog porekla kao i one na vratu gospojice Lusi?"

„Pretpostavljam", uzvratih ja, a on ustade i reče svečano:

„Onda si u grešci. Oh, kada bi to bilo tako! Ali avaj! Ne! To je grozno gore, grozno gore."

„U ime boga, profesore Van Helsing, kako to mislite?“, povikah. On se očajnički baci u stolicu, položivši laktove na sto i prekrivši lice rukama dok je govorio:

„Učinila ih je gospođica Lusi!“

PLAVA PTICA

BREM STOKER

DRAKULA II

DRUGI DEO

PETNAESTA GLAVA

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA
(nastavak)

Za trenutak me obuze pravi bes; to je bilo kao da je Lusi za života opalio šamar. Lupih snažno po stolu i ustadoh, rekavši: „Doktore Van Helsing, jeste li poludeli?“

On podiže glavu, pogleda me, a blagost njegova lica me smesta smiri. „Kamo ljupke sreće da jesam!“ reče on. „Lakše bi bilo izneti ludilo u poređenju sa ovakvom istinom. Oh, prijatelju moj, pomisli zašto sam tako dugo zaobilazio, zašto mi se prohtelo toliko vremena da ti kažem nešto tako prosto? Zar zato što te mrzim i što sam te mrzeo kroz ceo život? Zar zato što sam želeo da ti učinim bol? Zar sam možda želeo da ti se, posle toliko vremena, posvetim zato što si mi spasao život i istrgnuo me od grozne smrti? Ah, ne!“

„Oprostite mi“, rekoh.

On nastavi: „Prijatelju moj, počinio sam to zato što sam želeo da budem ljubak i što nisam želeo da te polomim, jer sam znao da si voleo tu tako obljubljenu gospu. Ali čak ni tada nisam dočekao da veruješ. Veoma je teško iz mesta prisvojiti bilo koju apstraktnu istinu u koju se može imati sumnja, jer smo oduvek poverovali u njeno ’ne’; i još je teže prihvatiti jednu tako žalostivnu, konkretnu istinu kada je u sredi neko kao što je gospođica Lusi. Noćas idem da je dokažem. Smeš li da dođeš sa mnom?“

To me je pokolebalo. Čovek ne želi da dokazuje tu vrstu istine; Bajron[12] je iz te kategorije prihvatio ljubomoru.

„I dokazao pravu istinu koje se najviše gnušao."

On uoči kako oklevam i reče:

„Logika je priprosta, nije ona ludačka ovog puta, koja skače sa jednog busena na drugi u močvari prosutoj maglom. Ako se ispadne da nisam u pravu, dokaz će predstavljati pravu olakšicu; u najgorem slučaju od toga neće biti nikakve štetnosti. Ako se pak dokaže da sam u pravu! Ah, to je ono od čega sam u strahu; pa ipak, sam taj strah trebalo bi da ispomogne moj slučaj, jer u sebi drži potrebu za poverovanjem. Priđi, reći ću ti kakav je moj predlog: kao prvo, izaći ćemo u posetu tom detetu u bolnici. Doktor Vinsent, iz Severne bolnice, u kojoj je, prema novostima iz novina, dete namešteno, moj je prijatelj, a smatram i tvoj iz onog vremena kada si bio učenik u Amsterdamu. Daće dozvolu da dva naučnika vide njegov slučaj, ako to ne popusti dvojici prijatelja. Ništa mu nećemo reći, sem da želimo nešto novo da proučimo. A tada..."

„A tada?"

On izvadi iz džepa ključ i podiže ga uvis. „A tada ćemo ti i ja provesti noć na crkvenom groblju gde je Lusi na počinku. Ovo je ključ od grobnice. Primio sam ga od grobara da ga izdam Arturu."

Srce mi brže zakuca, jer sam osetio da nas očekuje neko zastrašujuće iskušenje. Kako, međutim, tu ništa nisam mogao da izmenim, skupio sam svu svoju hrabrost i rekao da bi bilo bolje da požurimo, jer popodne polako prolazi...

Dete smo zatekli budno. Bilo je ispavano i sito, tako da se dobro oporavljalo. Doktor Vinsent skinu zavoj sa njegovog vrata i pokaza nam ubode. Nije bilo sumnje, bili su istovetni sa onima na Lusinom vratu; malo manji i sa svežijim ivicama, ali tu je prestajala sva razlika. Upitali smo Vinsenta kako objašnjava njihovo poreklo i on reče kako smatra da je posredi možda ujed neke životinje, pacova na primer; ali da ipak privatno veruje kako

[12] Dž. G. Bajron (1788-1824), najveći engleski romantičar, pesnik „svetskog bola". (Prim. prev.)

su to tragovi jednog od brojnih slepih miševa koji obitavaju nad severnim visinama Londona. „Među mnogo bezopasnih“, reče on, „mora da se našao neki divlji primerak sa juga, pripadnik kakve zlokobnije vrste. Možda ga je neki mornar doneo kući, pa je ovaj uspeo da pobegne; ili se čak možda oslobodio neki mladunac vampira iz zoološkog vrta. Znate, te se stvari dešavaju. Samo pre desetak dana pobegao je jedan vuk i tragovi su po mom uverenju vodili u ovom pravcu. Jer samo nedelju dana posle toga deca iz Hita ničeg se drugog nisu igrala sem Crvenkapice, sve dok primat nije preuzela ’žena-vabac’ koja ih je, izgleda, silno očarala. Čak je i ovo jadno malo žgepče, kada se danas probudilo, upitalo sestru da li može da ide. Kada se zainteresovala kuda to želi da pođe, odvratio je da hoće da se igra sa ’ženom-vapcem’.“

„Nadam se“, reče Van Helsing, „da ćete pomenuti roditelje da dobro osmotre na njega kada ga budete poslali kući. Te želje za lutanjem su od najopasnije vrste; a ako dete samo još jednu noć provede napolju, to će za njega verovatno biti pogubno. U svakom slučaju nadam se da ga nećete napustiti još nekoliko dana.“

„Naravno da ne, najmanje još jednu nedelju; zadržaćemo ga čak i duže, ako rana ne zaceli.“

Poseta bolnici oduzela nam je više vremena nego što smo računali, tako da je sunce već bilo zašlo kada smo iz nje izišli. Videvši koliko se već smračilo, Van Helsing reče:

„Nema potrebe da se požurimo. Kasnije je nego što sam razmislio. Nađimo neko mesto gde se odslužuje jelo, a zatim ćemo produžiti svojim putem.“

Večerali smo kod „Zamka Džeka Stoua“ zajedno sa malom skupinom biciklista i ostalih gostiju koji su bili prilično bučni. Oko deset sati krenuli smo iz krčme. Bilo je već sasvim mračno, a raštrkane ulične svetiljke samo su još više pojačavale tamu kada bi se jednom napustio krug koji su one obasjavale. Profesor je očigledno proučio put kojim treba da idemo, jer nijednom nije zastao; ja sam se, međutim, ubrzo sasvim izgubio; što smo dalje odmicali, sretali smo sve manje ljudi, dok nas na kraju nije umalo iznenadila patrola konjičke policije na svom uobičajenom obilasku. Konačno smo stigli do zida groblja i preskočili ga. Uz

malo poteškoća – jer bilo je veoma mračno i celo mesto nam se učinilo veoma čudno – pronađosmo grobnicu porodice Vestenra. Profesor izvadi ključ, otvori škripava vrata i stade u stranu, učtivo, ali sasvim nesvesno, puštajući me da uđem prvi. U toj ponudi bilo je izvesne tanane ironije, jer kako drugačije nazvati učtivo ponašanje u jednoj ovako jezivoj situaciji. Moj sadrug hitro uđe za mnom i pažljivo privuče vrata, uverivši se prethodno da je brava sa rezom, a ne sa oprugom. Da je u pitanju bila ova druga, našli bismo se u grdnoj neprilici. On zatim stade da pretura po torbi iz koje konačno izvadi kutiju šibica i parče sveće, kako bi nam osvetlio put. Grobnica je i po danu, dok je bila okićena svežim cvećem, izgledala prilično utvarno i jezivo, ali sada, nekoliko dana kasnije, cveće je visilo sasušeno i uvelo, beli cvetovi poprimili su boju rđe, a zelenilo je potamnelo; pauci i bube povratili su presto u svom carstvu; kada su kamen, čiju je boju skinulo vreme, malter prekriven prašinom, zarđalo, vlažno gvožđe, izbledeli mesing i mutna srebrna oplata stali da odbijaju slabašni sjaj sveće, nastao je tako turoban i mučan utisak da se jedva mogao i zamisliti. Grobnica nam je neumitno poručivala da život – životinjski život – nije jedina stvar koja je prolazna.

Van Helsing je sistematski pristupio poslu. Držeći sveću tako da je mogao da pročita natpise na kovčezima, pri čemu je rastopljeni vosak kapao i stvarao bele mrlje koje su se stvrdnjavale čim bi dodirnule metal, utvrdio je koji je Lusin kovčeg.

„Šta nameravate da učinite?“, upitah.

„Da otvorim kovčeg. To će te najzad uveriti.“

Smesta je stao da odvrće zavrtnje i posle kraćeg vremena podigao je poklopac, otkrivši olovnu oblogu. Taj prizor sam jedva podneo. Imao sam utisak da time nanosi uvredu pokojnici, kao što bi, na primer, uvredu predstavljalo i ogoljavanje njenog živog tela u snu; uhvatih ga za ruku da ga zaustavim. On samo reče: „Videćeš“, i ponovo stade da pretura po torbi dok ne pronađe sićušnu testeru. Probivši odvrtkom olovo, on brzim cimanjem, od koga sam se trgao, napravi malu rupu, koja je, međutim, bila dovoljno velika da propusti vrh testerice. Očekivao sam da kroz rupu sukne gas iz nedelju dana starog leša. Mi lekari, koji smo morali da učimo o tome kakve nas opasnosti vrebaju, trebalo bi da

smo svikli na takve stvari, ali ja se povukoh prema vratima. Profesor se ni za korak nije pomerio; nastavio je da testeriše olovo duž jedne strane i to nekoliko stopa, a zatim i popreko kovčega, pa duž druge strane. Uhvativši za kraj oslobođenu ivicu, on je povuče unazad prema podnožju kovčega i, podigavši sveću nad otvorom, dade mi znak da pogledam.

Priđoh bliže i bacih pogled. Kovčeg je bio prazan.

Za mene je to stvarno predstavljalo iznenađenje i izazvalo je izvestan šok, ali Van Helsing ostade potpuno hladan. Nikada nije bio ubeđeniji u svoje tvrdnje i jedno ovakvo ohrabrenje samo ga je podstaklo da ustraje u svom naumu.

„Da li si sada u zadovoljstvu, prijatelju Džone?“, upita me.

Osetih kako se u meni, dok sam mu odgovarao, budi moja svađalačka priroda.

„Zadovoljan sam dokazom da se Lusino telo ne nalazi u tom kovčegu; ali to dokazuje samo jednu stvar.“

„A to jeste, prijatelju Džone?“

„Da ono nije tamo.“

„To je dobra logika“, reče on, „dok se održava. Ali kako ti – kako možeš ti – da sračunaš što nije tamo?“

„Možda neki kradljivac leševa“, pokušah da utičem. „Mogao ju je ukrasti neko od grobarevih ljudi.“ Znao sam da pričam gluposti, ali to je bilo jedino čega sam u tom trenutku mogao da se setim.

Profesor uzdahnu. „Ah, dobro!“, reče on. „Moramo steći još dokaza. Pođi za mnom.“

On ponovo spusti poklopac kovčega, pokupi svoje stvari, vrati ih u torbu, ugasi sveću, pa i nju stavi u torbu. Otvorismo vrata i izađosmo. On ih za nama zatvori i zaključa. Predade mi ključ, rekavši: „Zadrži ga, hoćeš li? S tim ćeš bolje poverovati.“

Nasmejah se – nije to bio baš veseo smeh, moram da kažem – dok sam mu vraćao ključ. „Ključ nije nikakav dokaz“, rekoh, „mogu postojati duplikati; a obiti jednu takvu bravu ne predstavlja nikakav problem.“ Ništa nije rekao, već je samo vratio ključ u džep. Zatim mi je naložio da motrim na jednu stranu groblja, a on će na drugu. Zauzeh mesto iza jednog tisovog drveta i posmatrah

njegovu tamnu priliku dok je spomenici i drveće ne sakriše od mene.

Bili smo na mrtvoj straži. Tek što sam zauzeo svoje mesto, začuh u daljini sat kako izbija ponoć, a zatim jedan pa dva sata. Bilo mi je hladno, bio sam rastrojen i ljut na profesora što me je poveo na jedan ovakav zadatak, a i na sebe što sam pošao. Bilo mi je suviše hladno i suviše mi se spavalo da bih bio sposoban za osmatranje, ali ipak još ne toliko pospan da bih izdao poverenje koje mi je ukazano; tako, sve u svemu, vreme mi je prolazilo sumorno i bedno.

Iznenada sam se okrenuo i učinilo mi se da sam ugledao nešto poput bele pruge kako se kreće između dva tamna tisova drveta na strani groblja koja je bila udaljenija od grobnice; u istom trenutku sa strane na kojoj se nalazio profesor pomeri se neka tamna prilika i užurbano krenu prema njoj. Tada se i ja pokrenuh; ali na svom putu morao sam da zaobilazim nadgrobne spomenike i ograđene grobnice; posrtao sam preko grobova. Razdanjivalo se; negde u daljini začulo se kukurikanje prvog petla. Malo podalje iza niza razbacanih smreka, koje su oivičavale put prema crkvi, jedna bela, nejasna prilika odlebdela je prema grobnici. Samu grobnicu zaklanjalo je drveće, tako da nisam tačno video kuda je prilika nestala. Začuh šuškave pokrete na mestu gde sam prvi put ugledao belo obličje i uputivši se tamo nabasah na profesora koji je u rukama držao sasvim malo dete. Kada me je ugledao, on mi ga predade i reče:

„Da li si sada zadovoljan?“

„Ne“, odvratih osećajući da sam to rekao prilično grubo.

„Zar ne vidiš dete?“

„Da, to je dete, ali ko ga je doneo ovamo? I da li je ranjeno?“, upitah.

„Videćemo“, reče profesor i u istom trenu obojica krenusmo do groblja, dok je on nosio uspavano dete.

Kada smo se malo udaljili, zađosmo za grupu drveća, upalismo šibicu i pogledasmo dečji vrat. Na njemu nije bilo nijedne ogrebotine, ni bilo kakvog drugog ožiljka.

„Zar nisam bio u pravu?“, upitah pobedonosno.

„Samo smo stigli upravo na vreme“, reče profesor gotovo sa nekom zahvalnošću u glasu.

Trebalo je sada odlučiti šta da radimo sa detetom, te stadosmo da se dogovaramo. Ako ga odnesemo u policijsku stanicu, moraćemo da polažemo račune o našem noćnom kretanju; u svakom slučaju moraćemo da objasnimo kako smo našli dete. Tako smo na kraju odlučili da odemo u Hit i da ga, kada začujemo da dolazi policajac, ostavimo na mestu gde ga mora pronaći; kada sve bude gotovo, mi ćemo, što budemo brže mogli, krenuti kući. Sve je dobro ispalo. Na ivici Hempsted Hita začuli smo težak korak policajca, te smo položili dete na stazu i sačekali dok ga ovaj nije osvetlio lampom kojom je šarao unaokolo. Začusmo njegov začuđeni uzvik i tada se tiho udaljismo. Imali smo sreću da uhvatimo taksi blizu „Spejnijarda“ i da se njim odvezemo u grad.

Ne mogu da spavam, pa sam zato seo da sve ovo zapišem. Ipak moram pokušati da uhvatim nekoliko sati sna, jer će Van Helsing u podne doći po mene. Uporno zahteva da krenem s njim u još jedan poduhvat.

Dvadeset sedmi septembar. – Već je prošlo dva sata kada smo ugrabili priliku za ono što smo nameravali da učinimo. Pogreb, koji je bio zakazan za podne, završio se, i poslednji zaostali iz povorke ožalošćenih lenjo su odlazili, kada smo, pažljivo osmatrajući iza gaja jova, ugledali crkvenjaka kako za sobom zatvara vrata. Znali smo da nas sada niko neće uznemiravati do zore, ako nam toliko vremena bude potrebno; a profesor mi je rekao da se nećemo zadržati više od jednog sata. Ponovo sam osetio tu užasnu realnost stvari, prema kojoj je svaki napor mašte izgledao neprimeren; jasno sam shvatio i opasnost od zakona koji smo navukli sebi na vrat baveći se ovim našim jeretičkim poslom. A iznad svega prožimalo me je osećanje da je sve to ionako beskorisno. Zločinačko je bilo već i to što smo otvorili olovni kovčeg, kako bismo se uverili da li je već nedelju dana mrtva žena stvarno mrtva; otvoriti ponovo grobnicu sada kada smo znali, jer smo se uverili vlastitim očima da je kovčeg bio prazan, predstavljalo je vrhunac ludosti. Međutim, samo sam slegnuo ramenima i nastavio da ćutim, jer Van Helsing je naumio da ide

svojim putem, bez obzira na to da li neko ima bilo kakav prigovor. Uzeo je ključ, otvorio grobnicu i ponovo me „dvorski“ propustio ispred sebe. Mesto sada nije izgledalo onako jezivo kao noćas, ali, oh, kako je samo unutrašnjost grobnice poprimila neizrecivo zloban izgled kada je u nju prodrla sunčeva svetlost. Van Helsing se uputi ka Lusinom kovčegu, a ja za njim. On se naže napred i ponovo povuče unazad olovnu ivicu; tada doživeh pravi šok od iznenađenja i užasa.

Unutra je ležala Lusi, ista onakva kakvu smo je videli noć pre pogreba. Zračila je, ako je to uopšte moguće, većom lepotom nego ikada; nikako nisam mogao da poverujem da je mrtva. Usne su joj bile crvene, ne, bile su čak crvenije nego ranije; a obrazi su joj se nežno rumeneli.

„Je li ovo neka igra sad me vidiš – sad me ne vidiš?“, upitah ga.

„Jesi li sada ubeđen?“, uzvrati profesor; dok je to govorio, on ispruži ruku, što me je nateralo da se stresem, razmaknu mrtve usne i otkri bele zube.

„Vidiš“, nastavi on, „čak su i oštriji nego u ono vreme. Ovim i ovim“, on dodirnu jedan očnjak i zub ispod njega, „mogu se ujedati mala deca. Da li si sada u uverenju, prijatelju Džone?“

Još jednom se u meni probudila moja svađalačka priroda. Nisam *mogao* da prihvatim jednu takvu poraznu misao kakvu mi je on nametao; stoga, pokušavši da se prepirem, zbog čega sam se istog trena postideo, rekoh:

„Neko ju je mogao vratiti od sinoć.“

„Stvarno? Tako znači, a koji to?“

„Ne znam. Neko je to učinio.“

„Pa ipak ona je umrtvljena već čitavu nedelju. Veći deo ljudi posle tog vremena ne bi baš bio u ovakvom izgledu.“

Na ovo nisam imao šta da odgovorim, pa sam ćutao. Van Helsing izgleda nije primetio moje ćutanje; u svakom slučaju nije pokazao ni da je razočaran ni da uživa u pobedi. Napregnuto je posmatrao lice mrtve žene, podizao joj kapke i zagledao oči, zatim joj je još jednom rastvorio usne i ispitivao zube. Kada je završio, okrenu se prema meni i reče:

„Evo jedne stvari koja je u razlici od svega što je ubeleženo: evo nekog dvostrukog života koji je u razlici od uobičajenog. Zagrizao ju je vampir dok je bila u transu, to jest, dok je hodala u snu – oh, ti se trzaš; ti o tome ništa nemaš u znanju, prijatelju Džone, ali ima vremena, poznaćeš – i u transu je najbolje mogao da dođe po još krvi. U transu je umrla, i u transu je živi mrtvac, takođe. Eto to je to što je kod nje u razlici od ostalih. Obično kada živi mrtvac spava kod kuće“, dok je govorio, on rukom napravi poširi zamah da bi pokazao šta je to za vampira kuća, „na licima im se iskazuje šta jesu, ali ovo tako slatko, to kada nije živi mrtvac, ide nazad ništavilu običnih smrtnika.

Vidiš, nema u tome nikakve klevete i zato mi je u težini što ću morati da ubijem u snu.“ Od toga mi se sledila krv u žilama i postadoh svestan da polako prihvatam Van Helsingove teorije. Ali, ako je ona doista bila mrtva, kakav se to užas skrivao u pomisli da je treba ubiti? On podiže pogled prema meni; očigledno je spazio promenu na mom licu, jer gotovo radosno reče:

„Ah, znači sada si u uverenju?“

Odgovorih: „Ne svaljujte na mene sve odjednom. Recimo da sam voljan da prihvatim. Kako ćete izvesti taj krvavi posao?“

„Odseći ću joj glavu, ispuniti usta belim lukom i provešću joj kolac kroz telo.“

Stresao sam se od pomisli da će telo žene koju sam voleo biti na taj način osakaćeno. Pa ipak, osećanje koje me je proželo i nije bilo tako snažno kao što sam očekivao da će biti. U stvari, počeo sam da drhtim u prisustvu tog bića, tog živog mrtvaca, kako ju je Van Helsing nazvao i gnušao sam ga se. Je li moguće da je ljubav ili sasvim subjektivna ili sasvim objektivna?

Izvesno vreme sam pričekao da Van Helsing počne, ali on je samo stajao, kako se činilo, zaokupljen mislima. Uskoro škljocnu bravicom na torbi i reče:

„Razmišljao sam i odlučio sam se ka onome što mi se čini najboljim. Da sam jurio samo svoje težnje, uradio bih sada, ovog časa, ono što je u moranju; ali treba juriti i neke druge stvari, stvari koje su hiljadu puta zapetljanije u tome o kome ne znamo mnogo. To je prosto. Ona još nikoga nije rastavila od života, mada

je to samo znak vremena; delati sada, značilo bi ukloniti je od opasnosti zanavek. Ali mogli bismo za to da poželimo Artura, a kako da mu sve ovo iskažemo? Ako ti, koji si uvideo rane na Lusinom vratu i njima tako jednake na detetu u bolnici; ako ti, koji si sinoć uvideo prazan kovčeg, a danas ispunjen ženom koja se nije promenila do da je nastala samo još ružičastija i lepša za sedmicu posle svoje smrti – ako ti, koji sve to poznaješ, a takođe si uvideo i belu priliku koja je sinoć prinela dete na groblje, nisi svojim čulima odao poverenje, kako onda da iščekujem od Artura, koji o svemu tome nema ni pojma, da bude u uverenju? Bio je u sumnji i onda kada sam ga otrgao od poljupca dok je umirala. Znam da mi se oprostilo, jer sam zbog neke pogrešne zamisli sprečavao da se oprosti onako kako je trebalo da to sačini; takođe može izmisliti da je zbog neke još veće pogrešne zamisli ta žena bila živa ukopana, kao i da smo je, zbog neke još najstrašnije pogreške, mi ubili. Tada bi nam u lice skresao da smo mi, u grešci ubili je svojim idejama; na taj način bi za svagda postao još nesrećniji nego što je sada; i tako on bi uvek mnogo u nesreći bio, a to je najgore od svega. Ponekada bi mislio da je ona koju je voleo bila živa ukopana, što bi mu obojilo snove užasnućima njenih patnji; onda bi opet umislio da smo možda u pravu i da je njegova tako voljena ipak, bila kao živi mrtvac. Ne! Jednom sam mu ponešto rekao, i od tada mnogo znam. Pošto sam sada u znanju da je sve to istinitost, stotinu hiljada puta sam u uverenju da mora proći kroz gorče vode da stigne do slatkih. On, jadan momak, mora provesti jedan sat u kome će mu čak i nebesko lice nalikovati da je crno; tada ćemo moći da delamo za dobrotu po svuda i da odašiljemo mir. Odlučio sam. Hajdemo. Ti se vrati u azil za noćas i potrudi se da sve bude dobro. Što se mene tiče, ja ću noć provesti ovde na groblju na svoj način. Sutra uveče doći ćeš kod mene u Hotel 'Berkli' u deset sati. Pozvaću i po Artura, a i po onog divnog mladića od Amerikanca koji je dao krv. Kasnije nas sve iščekuje posao. Polazim s tobom sve do Pikadilija, tamo ću večerati, jer se moram vratiti ovde pre zalaska sunca."

Tako smo zaključali grobnicu i pošli, preskočili zid groblja, što i nije bilo naročito teško, i odvezli se nazad do Pikadilija.

Beleška koju je ostavio Van Helsing u torbi,
hotel „Berkli“, za Džona Sjuarda, dr med.
(neuručeno)

27. septembar

Prijatelju Džone,

Pišem ovo u slučaju da se nešto dogodi. Idem sam da posmatram na groblju. Radostan sam što živi mrtvac, gospođica Lusi, neće noćas odlaziti, pa će tako na sutra noć biti mnogo željnija odlaska. Zbog toga ću postaviti neke stvari koje neće zavoleti – beli luk i raspeće – i tako ću zapečatiti vrata grobnice. Ona je još mladi živi mrtvac i polagaće na to. Štaviše, to je samo da joj se prepreči izlazak; oni je ne mogu spregnuti u želji da uđe; jer kada je živi mrtvac u očajanju, on mora pronalaziti liniju najmanjeg otpora, bilo kakva da je. Ja ću biti pri ruci cele noći, od silaska sunca do posle njegovog novog izlaska, i ako mi se uluči prilika da nešto naučim, naučiću. Za gospođicu Lusi ili od nje, nemam straha; ali onaj drugi zbog koga je ona živi mrtvac poseduje moć da iznađe njenu grobnicu i nađe u njoj zaklon. On je prepreden, kao što znam od gospodina Džonatana i iz načina kojim nas je nasamario dok je igrao oko života gospođice Lusi, kada smo mi bili na gubitku; živi mrtvaci su u mnogo toga vrlo jaki. On u ruci uvek ima snagu dvadesetorice; čak i nas četvorica, koji smo svoju snagu darivali gospođici Lusi, i to je bilo za njega. Pored svega, može da pozove svog vuka i šta ti ja znam šta još. Stoga, ako je dosuđeno da on noćas tamo dođe, naići će na mene; i nikoga od drugih – sve dok ne bude previše kasno. Može biti da ne iskuša mesto. Nema razloga zašto bi; njegovo polje lova je živahnije nego groblje gde spava jedna žena živi mrtvac i gleda jedan starac.

Stoga pišem ovo u slučaju da... Uzmi papire koji su uz ovo, dnevnike Harkera i ostalo, pročitaj ih, a zatim pronađi ovog velikog živog mrtvaca, odseci mu glavu, spali srce ili sprovedi kolac kroz njega, da se svet može odmoriti od njega.

Ako je tako rešeno, zbogom
Van Helsing

Dvadeset osmi septembar. – Pravo je čudo kako se čovek oseća posle dobrog sna. Juče sam gotovo bio spreman da prihvatim Van Helsingove monstruozne ideje; ali sada mi se one čine sablasne poput nasilja nad zdravim razumom. Uopšte ne sumnjam da on u sve to veruje. Pitam se nije li na neki način skrenuo s uma. Sigurno mora postojati *neko* razumno objašnjenje svih tih tajanstvenih stvari. Zar je moguće da je profesor taj koji ih je počinio? On je natprosečno pametan, tako da bi, i u slučaju da je sišao s uma, isterao do kraja svoj naum zasnovan na nekoj fiksnoj zamisli, na savršen način. Nerado mislim o tome, ali odista bi bilo isto tako veliko čudo, kao i neko drugo, da je Van Helsing lud; ali u svakom slučaju budno ću motriti na njega. Možda ću uspeti da rasvetlim nešto od te tajanstvenosti.

Dvadeset deveti septembar, jutro. – Sinoć, nešto pre deset časova, Artur i Kvinsi stigoše u Van Helsingovu sobu; on nam izloži sve što od nas očekuje da uradimo, ali sve vreme obraćao se izričito Arturu, kao da su sve naše želje bile sažete u njegovoj. Počeo je rečima da se nada kako ćemo svi poći za njim, „jer“, reče on, „tamo treba izvršiti jezivu dužnost. Bez sumnje ste bili iznenađeni od mog pisma“? Ovo pitanje bilo je direktno upućeno lordu Godalmingu.

„Da. Pre bi se moglo reći da me je malo uznemirilo. Moju kuću su u poslednje vreme pohodile tolike nevolje da mi dodatne baš nisu potrebne. Ali takođe sam bio znatiželjan na šta to ciljate. Kvinsi i ja smo stvar pretresli; ali, što smo duže razgovarali, sve smo bili zbunjeniji, dok u ovom trenutku, mogu za sebe reći da uopšte nemam pojma šta bi to sve trebalo da znači.“

„Kao ni ja“, reče Kvinsi Moris kratko.

„Oh“, reče profesor, „onda ste vi mnogo bliži početku, obojica, nego ovde prisutni nam prijatelj Džon, koji mora poći unatraške pre no što dostigne tako daleko kao što se nalazi početak.“

Očigledno je shvatio da sam se vratio u okvire svog sumnjičavog razmišljanja, a da nisam ni reč izustio. Zatim, okrenuvši se ostaloj dvojici, on veoma ozbiljno reče:

„Tražim od vas dopuštenje da noćas počinim šta smatram za dobro. To je, znam, mnogo da tražim; predlažem da mi odobrite sada, a ne posle onoga s čime sam u nameri upoznati vas. Stoga, smem li vas zamoliti da mi obećate u mraku, tako da kasnije, kada ćete možda jedno vreme biti ljuti na mene – jer ne smem da krijem od sebe mogućnost da tako može biti – bar nećete sebe tužiti ni za šta.“

„To je u svakom slučaju iskreno“, upade Kvinsi. „Glasam za profesora. Ne shvatam u potpunosti njegov naum, ali kunem se da je pošten, a to mi je dovoljno.“

„Ja vam zahvaljujem, gospodine“, reče ponovo Van Helsing. „Pričinio sam sebi čast što vas mogu nabrojati kao poverljivog prijatelja i vaša podrška mi je draga.“ On ispruži ruku koju Kvinsi prihvati.

Tada progovori Artur:

„Doktore Van Helsing, ja baš ne volim da kupujem prase u džaku, kao što kažu u Škotskoj, te ako to ima veze sa mojom gospodskom čašću ili hrišćanskom verom, ne mogu ništa da vam obećam. Ako me ne možete uveriti da se vaš naum ne kosi ni sa jednom od ove dve stvari, smesta dajem svoj pristanak; mada, tako mi života, ne mogu da se razaberem na šta ciljate.“

„Prihvatam vašu ogradu“, reče Van Helsing. „Sve što tražim od vas jeste da ako primetite potrebu za proklinjanjem bilo kog mog čina prvo ga dobro promotrite i zadovoljite se da ne ugrožava vaše ograde.“

„Slažem se!“, reče Artur. „Tako je jedino ispravno. Pošto smo se dogovorili, smem li zapitati šta mi to treba da radimo?“

„Želim da idete sa mnom, i to da idete u tajnosti, do groblja u Kingstedu.“

Arturovo lice se snuždi i on začuđeno upita:

„Tamo gde je pokopana jadna Lusi?“

Profesor klimnu.

Artur nastavi: „A kuda zatim?“

„U grobnicu!“

Artur ustade.

„Profesore, da li ste ozbiljni ili je to neka neslana šala? Izvinite, vidim da to mislite ozbiljno.“ On ponovo sede, ali primetih da je seo čvrsto i ponosno, kao neko ko drži do svog dostojanstva. Vladala je tišina sve dok on ponovo ne upita:

„A kada se nađemo u grobnici?“

„Otvorićemo kovčeg.“

„To je suviše!“, reče on ljutito, ponovo ustavši. „Voljan sam da budem strpljiv u razumnim stvarima; ali u ovome – ovome skrnavljenju groba – nekoga koga...“ Bio je strašno ogorčen. Profesor ga sažaljivo pogleda.

„Da sam mogao da vam uštedim jednu muku, jadni moj prijatelju“, reče on, „bog zna da bih to i počinio. Ali noćas naša stopala moraju gaziti trnovitim stazama; ili će kasnije i zauvek, stopala koja volite morati da idu usplamtelim stazama!“

Artur podiže ukočeno, bledo lice i reče:

„Pazite, gospodine, pazite!“

„Zar ne bi bilo bolje da prvo čujete šta imam reći“, kaza Van Helsing. „Tada ćete bar znati granicu mog cilja. Da nastavim?“

„To je sasvim fer“, upade Moris.

Posle izvesne pauze Van Helsing nastavi očigledno teškom mukom: „Gospođica Lusi je mrtva, zar nije tako? Da! Znači, ne možemo joj doneti zlo. Ali da nije ona mrtva...“

Artur skoči na noge.

„Bože, bože!“, povika. „Kako to mislite? Je li došlo do neke greške; da nije živa zakopana?“ On zajeca u bolu koji čak ni nada nije uspela da ublaži.

„Nisam izustio da je živa, dete moje! Nisam ni mislio tako. Neću dalje ići do da kažem da može biti živi mrtvac.“

„Živi mrtvac! Nije živa! Kako to mislite? Je li sve ovo samo košmar ili šta je?“

„Postoje misterije u koje ljudi mogu samo da gađaju i koje vek za vekom samo u delovima mogu da razreše. Verujte mi, mi smo sada na ivici od jedne. Ali ja još ništa nisam počinio. Smem li mrtvoj gospođici Lusi odseći glavu?“

„Nebo i zemljo, ne!“, povika Artur u naletu strasti. „Ni za ceo svet ne bih pristao ni na kakvo sakaćenje njenog mrtvog tela. Doktore Van Helsing, vi me isuviše iskušavate. Šta sam vam učinio da me toliko mučite? Šta je učinila ta jadna, ljupka devojka da želite da joj obeščastite grob? Zar ste poludeli, pa govorite takve stvari ili sam lud ja koji to slušam? Nemojte više ni da pomišljate na takvo skrnavljenje; neću se složiti ni sa čim što preduzmete. Moja je dužnost da štitim njen grob od sramotnih dela; i tako mi boga, činiću to!“

Van Helsing ustade sa mesta na kome je sve vreme sedeo i reče, ozbiljno i strogo:

„Moj lorde Godalming, i ja imam svoju dužnost, dužnost za druge, za vas, za mrtvog; i tako mi boga, učiniću je! Sve što sada tražim od vas jeste da idete sa mnom, da gledate i slušate; ako kasnije ponovim svoj zahtev, a vi ne budete željno težili njegovom ispunjenju čak u većoj želji od mene samog – onda ću posvršavati svoju dužnost bez obzira kako to meni izgledalo. A zatim, da bih pratio želje vašeg gospodstva, staviću vam se na raspoloženje za polaganje računa kada i gde god vi to budete želeli.“ Na trenutak izgubi glas, a potom nastavi s puno sažaljenja: „Ali preklinjem vas da u svom besu ne budete grubi sa mnom. U svom dugom životnom delanju, koje nije uvek bilo prijatno za mene i od koga mi se ponekad srce zatezalo, nikada ispred mene nije stajao tako težak zadatak kao što je sadašnji. Verujte mi da, ako za vas dođe vreme da promenite svoj um prema meni, samo jedan pogled od vas će oterati sav onaj tako tužan trenutak, jer ja bih uradio sve što čovek može da vam uštedim tugu. Razmislite samo. Zašto bih ja sebi pridavao toliko posla i toliko tuge? Ovamo sam došao iz svoje zemlje da učinim dobra šta mogu; da zadovoljim svog prijatelja Džona, a zatim da bih bio u pomoći slatkoj, mladoj dami, koju sam i sam zavoleo. Za nju sam – sramota me je što moram toliko da kažem, ali kažem to u dobroti – dao što ste i vi dali: krv iz svojih vena; dao sam joj ja koji nisam, poput vas, bio od nje izabran, već

samo lekar i prijatelj. Podario sam joj svoje dane i noći – pre smrti, posle smrti; i ako bi joj moja smrt bila od neke koristi, čak i sada, kada je mrtvi živi mrtvac, smesta će je imati.“ Rekao je ovo sa veoma ozbiljnim i slatkim ponosom, što je na Artura ostavilo veliki utisak. On uze starca za ruku i reče slomljenim glasom: „Oh, tako je teško misliti o svemu tome, a ja još ništa i ne razumem, ali poći ću sa vama i čekaću.“

ŠESNAESTA GLAVA

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA
(nastavak)

Bilo je upravo petnaest do dvanaest kada smo ušli na groblje prebacivši se preko niskog zida. Noć je bila tamna; samo povremeno ju je razdirao mesečev sjaj između pukotina u teškim oblacima koji su jurili preko neba. Svi smo se, kao po dogovoru, držali na okupu, sa Van Helsingom koji je malo isprednjačio, jer nas je on predvodio. Kada smo se približili grobnici, dobro osmotrih Artura, pošto sam se plašio da bi ga neposredna blizina mesta koje je u njemu budilo tužne uspomene mogla uznemiriti, ali on se sasvim dobro držao. Pomislih kako je verovatno tajna onoga što je imalo da se dogodi na neki način predstavljala protivtežu njegovom bolu. Profesor otključa vrata i, kada vide da iz raznih razloga svi pomalo oklevamo da uđemo, reši problem tako što stupi unutra prvi. Mi ostali krenusmo za njim i on za nama zatvori vrata. Zatim upali zatamnjenu lampu i pokaza na kovčeg. Artur oklevajući krenu napred; Van Helsing mi se obrati i reče:

„Ti si sa mnom ovde juče dolazio. Da li je telo gospođice Lusi boravilo u tom kovčegu?“

„Jeste.“

Profesor se okrenu prema ostalima i reče:

„Čujete, ima još jedan koji nije u uverenju sa mnom.“

Uze zavrtku i ponovo skinu poklopac kovčega. Artur je i dalje sve to posmatrao bled kao krpa, bez ijedne reči; kada je poklopac bio uklonjen on stupi bliže. Očigledno nije znao da postoji još i

olovni kovčeg ili se u tom trenutku nije toga setio. Kada je video zasek u olovu, na trenutak mu krv jurnu u lice, ali isto tako brzo je i nestade, tako da je i dalje bio sablasno bled; još je ćutao. Van Helsing povuče olovnu ivicu i svi pogledasmo, a zatim ustuknusmo.

Kovčeg je bio prazan.

Nekoliko minuta niko nije progovorio ni reči. Tišinu je prekinuo Kvinsi Moris:

„Profesore, ja sam vam iskazao poverenje. Sve što želim jeste vaša reč. U normalnim uslovima ne bih postavio jedno takvo pitanje – ne bih vas ponižavao sumnjičenjima, ali ovo je tajna koja prevazilazi pojam poštenja ili nepoštenja. Da li je ovo vaših ruku delo?“

„Kunem se svime što je u mojoj svesti da je nisam sklonio ni dirnuo. Dogodilo se evo šta: pre dve noći smo moj prijatelj Sjuard i ja došli ovamo – s dobrim ciljem, budite u uverenju. Otvorio sam taj kovčeg koji je tada bio pod pečatom i našli smo ga kao i sada, ispraznog. Tada smo iščekivali i ugledali nešto belo kako dolazi kroz drveće. Sledeći put došli smo ovamo za dana i ona je ležala tamo. Zar nije, prijatelju Džone?“

„Da.“

„Te noći smo stigli pravo na vreme. Nestalo je bilo još jedno potpuno malo dete i našli smo ga, hvala bogu, neozleđeno između grobova. Juče sam došao ovamo pre silaska sunca, jer u silasku sunca živi mrtvaci mogu da se kreću. Čekao sam ovde cele noći sve do ponovnog uzlaska sunca, ali ništa nisam video. To se verovatno zbilo iz razloga što sam preko spojeva vrata položio belog luka koji živi mrtvaci ne podnose, kao i neke druge stvari koje obilaze. Prošle noći nije istrčavala, pa sam danas pre silaska sunca uklonio moj beli luk i ostale potrepštine. Zbog radi toga smo ovaj kovčeg našli prazan. Ali ustrajte sa mnom. Dovde je već dosta toga čudno. Sačekajte vi sa mnom napolju, neviđeni i nečujni, i stvari mnogo čudnije još će se zbiti. Tako.“ Tu on spusti zatamnjenu stranu svetiljke. „A sada prema napolje.“ Otvori vrata, propusti nas i ostade poslednji kako bi ih zaključao.

Oh! Kako je samo bio svež i čist noćni vazduh posle užasa grobnice. Kako je prijatno bilo videti oblake koji se preganjaju i mesečeve zrake koji se pojavljuju između oblaka u trku – poput radosti i udisati svež vazduh koji nije u sebi nosio ništa od truleži smrti i propadanja; kako je ljudski videti crvenu munju na nebu iza brda i čuti u daljini prigušenu buku, te znake života velikog grada. Svaki od nas bio je na svoj način svečan i uzdržan. Artur je ćutao; mogao sam da primetim kako žudi da dosegne svrhu i unutrašnji smisao tajne. Ja sam bio podnošljivo strpljiv i ponovo napola voljan da odbacim sumnju i prihvatim Van Helsingove zaključke. Kvinsi Moris je bio ravnodušan kao što su to obično ljudi koji sve stvari prihvataju hladnokrvno hrabro, sa opasnošću da sve što ima stavi na kocku. Kako nije smeo da puši, on odseče poveći komad duvana i poče da ga žvaće. Što se tiče Van Helsinga, on je išao svojim čvrsto određenim putem. Prvo je iz torbe izvadio nešto što je ličilo na tananu hostiju pažljivo umotanu u belu salvetu; zatim je zahvatio dve šake neke beličaste tvari nalik na testo ili git. Izmrvio je nasitno hostiju i pomešao mrvice sa masom koju je držao u rukama. Zatim je mešavinu istanjio u trake kojima je popunio pukotine između vrata i dovratka grobnice. Bilo je nečeg zbunjujućeg u ovome, a kako sam se nalazio u blizini upitah ga šta to radi. Artur i Kvinsi takođe iz znatiželje priđoše bliže. On odgovori: „Zatvaram grobnicu tako da živi mrtvac ne sme ući."

„Hoće li to što ste stavili poslužiti svojoj svrsi?", upita Kvinsi.

„Hoće."

„Šta koristite?" Ovog puta je Artur bio taj koji je postavio pitanje. Van Helsing pobožno skinu šešir dok mu je odgovarao:

„Hostiju. Doneo sam je iz Amsterdama. Imam oprost."

Bio je to odgovor koji je zaprepastio i najveće skeptike među nama; svaki od nas osećao je da u prisustvu tako ozbiljne svrhe kao što je profesorova, svrhe zbog koje je na ovaj način upotrebio za njega najsvetiju stvar, nema mesta našem nepoverenju. U tišini punoj poštovanja zauzesmo mesta koja su nam bila namenjena u blizini grobnice, ali dobro zaklonjena od pogleda bilo koga ko bi se približavao. Bilo mi je žao ostalih, naročito Artura. Ja sam se već bio navikao, jer sam već bio na toj užasnoj straži; pa ipak i meni je

srce sišlo u pete, iako sam još samo pre jednog sata odbijao da priznam sve te dokaze. Nikada grobnice nisu izgledale tako sablasno bele; nikada nisu čempresi, tise ili smreke ovako otelotvorivale pogrebnu setu; nikada se nije drveće ili trava talasalo ni šušketalo tako zloslutno; nikada nisu grane tako tajanstveno pucketale; i nikada nije udaljeno zavijanje pasa tako tužno pritiskalo noć.

Nastupilo je dugo vreme tišine, velika i bolna praznina, a tada, odjednom začusmo profesorovo oštro; „S-s-s-s!“ On pokaza rukom: daleko niz aleju tisa ugledasmo kako nam se približava neka bela prilika – nejasno bela prilika koja je držala nešto tamno na grudima. Prilika zastade, a zrak mesečine se baš u tom trenutku probi kroz masu plovećih oblaka i obasja na tren tamnokosu ženu odevenu u mrtvački pokrov. Lice nismo mogili da joj vidimo, jer je bilo nagnuto nad, kako smo zaključili, plavokosim detetom. Posle izvesne pauze začu se oštar, krakat krik koji deca obično ispuštaju u snu ili pas kad leži pored vatre i sanja. Krenusmo napred, ali nas zadrža profesorova ruka koja nas je upozoravala iza jednog tisinog drveta; kada smo ponovo podigli pogled, bela prilika je već bila krenula prema nama. Sada je bila dovoljno blizu da smo mogli jasno da je vidimo pri mesečini koju ovog puta nisu zaklonili oblaci. Srce mi se steglo poput sante leda; čuo sam i Arturov uzdah, kada prepoznasmo crte Lusi Vestenra. Lusi Vestenra, ali kako se samo izmenila. Ljupkost se pretvorila u nepopustljivost, bezdušnu okrutnost, a čistota u pohotnu razvratnost. Van Helsing stupi napred, a mi, na njegov znak, za njim; sva četvorica se isprečismo pred vratima grobnice. Van Helsing podiže svetiljku i skinu poklopac; pri svetlosti koja je bila usredsređena na Lusino lice, videsmo da su joj usne tamnocrvene od sveže krvi i da joj je mlaz curio niz vilicu ostavivši mrlje na čistom mrtvačkom pokrovu.

Stresosmo se od užasa. Pri drhtavoj svetlosti primetih da su čak i Van Helsingovi čelični živci popustili. Artur je stajao pored mene; da ga nisam ščepao za ruku i pridržao, sigurno bi se srušio.

Kada nas je Lusi – ovo stvorenje pred nama nazivam Lusi jer nosi njeno obličje – ugledala, ona odskoči unazad uz besno frktanje, kao mačka kada je iznenadite; zatim nas osmotri. Bile su

to Lusine oči i po obliku i po boji; ali mutne i ispunjene vatrom pakla, a ne čiste i blage kakve smo poznavali. Tog trenutka ostatak moje ljubavi pretvori se u mržnju i gnušanje; da ju je tada trebalo ubiti, mogao sam to učiniti uz divlje oduševljenje. Dok nas je gledala, oči su joj sijale nečastivim sjajem, a na licu joj je poigravao pohotni osmeh. O bože, kako sam se samo stresao od tog prizora! Jednim nemarnim pokretom ona baci na tle, neosetljivo kao sam đavo, dete koje je do tada grčevito stezala na grudima, režeći nad njim kao što pas reži nad koskom. Dete resko zaplaka i osta da leži stenjući. Bilo je nečeg što je ledilo krv u tom činu zbog koga se Arturu oteo jecaj; kada je krenula prema njemu ispruženih ruku i razvratnog osmeha, on pade nauznak i prekri rukama lice.

Međutim, nastavila je da mu se približava i obrati mu se tromom, razvratnom ljubaznošću:

„Priđi mi, Arture. Ostavi ostale i priđi mi. Moj zagrljaj te je željan. Dođi da se zajedno odmorimo. Dođi, mužu moj, dođi!“

Bilo je nečeg đavolski slatkog u njenom glasu – nečeg nalik na zveckanje stakla – što je odzvanjalo čak i u mozgu nas ostalih koji smo samo slušali reči upućene drugome.

Što se Artura tiče, on kao da je bio omađijan: spustivši šake sa lica, on raskrili ruke. Ustremila se ka njima, ali Van Helsing skoči napred i postavi između njih malo, zlatno raspeće. Ona ustuknu, lice joj se iznenada iskrivi od besa, a zatim projuri pored njega kao da je želela da uđe u grobnicu.

Međutim, kada se našla na stopu ili dve od vrata, ona zastade kao da se pred njom isprečila neka nepremostiva sila. Zatim se okrenu i lice joj se ukaza na jasnoj mesečini i svetlosti iz lampe koja više nije podrhtavala u Van Helsingovoj ruci. Nikada do tada nisam video toliku osujećenu zlobu na jednom licu; i nikada, bar verujem, nijedno smrtno biće neće je ponovo videti. Divna boja postade modra, iz očiju joj sevnuše varnice koje kao da su poticale iz samog ognja pakla, obrve se namreškaše kao da su nabori mesa bili namotaji meduzinih zmija, a divne, krvlju umrljane usne rastvoriše se u obliku kvadrata, nalik na maske strasti kod Grka i Japanaca.

Ako je ikada neko lice odražavalo smrt – ako pogled može da ubije – onda smo mi to sve videli u samo jednom trenutku.

I tako je, gotovo pola minuta, koji su bili dugi kao večnost, stajala između podignutog raspeća i svete prepreke koja joj je onemogućavala ulazak. Tišinu prekide Van Helsing, upitavši Artura:

„Odgovori mi, oh, moj prijatelju! Da li da nastavim u svom poslu?“ Artur se baci na kolena, sakri rukama lice i odvrati:

„Radite šta vam je volja, prijatelju; radite šta vam je volja. Nikada više ne može biti ovakvog užasa!“ I on klonu duhom.

Kvinsi i ja istovremeno krenusmo ka njemu i prihvatismo ga za ruke. Čuli smo kako je Van Helsing spustio poklopac na lampi; prišavši grobnici, on stade da iz pukotine uklanja jedan deo svetog simbola koji je tamo bio stavio.

Užasnuto smo posmatrali kako je, kada se on odmakao, žena sa ljudskim telom tako stvarnim u tom trenutku kao što je i naše bilo, prošla kroz pukotinu kroz koju bi se jedva provukla i oštrica noža. Svi osetismo dobrodošlo olakšanje kada videsmo kako profesor mirno popunjava napravljenu pukotinu uz ivicu vrata.

Kada je to završio, on podiže dete i reče:

„Hajdemo sada, prijatelji moji; do sutra više ništa ne možemo učiniti. U podne je jedan pogreb, tako da svi treba ovde da stignemo nešto posle tada. Prijatelji umrlog će se svi razići do dva, a kada crkvenjak zaključa kapiju, ostaćemo. Tada ima još dosta rada; ali ni nalik na ovaj od noćas. Što se tiče ovog mališana, nije mu teško nauđeno i oporaviće se do sutra uveče. Ostavićemo ga na viđenom mestu za policiju, kao i prošli put; a onda – pravac kuća.“ Prišavši Arturu, on reče:

„Prijatelju moj Arture, dobili ste gorko suđenje; ali kasnije, kada se budete osvrnuli, uvidećete tu neophodnost. Sada plovite gorkim vodama, dete moje. U ovo doba sutradan, vi ćete ih, hvala bogu, već premostiti i piti sa slatkih izvora; stoga nemojte jadikovati suviše. Do tada neću tražiti od vas da mi pružite oprost.“

Artur i Kvinsi krenuše sa mnom kući i mi pokušasmo da jedan drugoga usput razveselimo. Dete smo ostavili na sigurnom mestu, a bili smo i umorni; tako da smo se svi manje-više dobro ispavali.

M. Glavurtić

Dvadeset deveti septembar, noć. – Nešto pre dvanaest časova nas trojica – Artur, Kvinsi Moris i ja – svratismo do profesora. Predstavljalo je čudnu slučajnost što smo, ne dogovorivši se, svi obukli crna odela. Artur je i inače nosio crninu jer je bio u dubokoj žalosti, ali mi ostali smo je obukli sledeći neki unutrašnji nagon. Stigli smo na groblje oko pola dva; pođosmo u šetnju, držeći se podalje od zvaničnih pogleda, tako da nam je, kada su kopači grobova završili posao, a crkvenjak ubeđen da su svi otišli, zaključao vrata, celo mesto stajalo na raspolaganju. Van Helsing je umesto male, crne torbe poneo jednu dugačku, kožnu, nalik na torbe za kriket; očigledno je bila dosta teška.

Kada smo ostali sami, ispratívši i poslednje korake niz aleju, tiho, kao po naređenju, krenusmo za profesorom prema grobnici. On otključa vrata i mi uđosmo, a zatim ih za nama zatvori. Iz torbe potom izvadi svetiljku i upali je. Isto učini i sa dve voštane sveće koje pričvrsti, otopivši im prethodno krajeve, na druga dva sanduka i na taj način nam obezbedi potrebno osvetljenje. Kada je ponovo podigao poklopac Lusinog kovčega, svi se okupismo oko njega – Artur drhteći poput jasike – i uverismo se da telo leži unutra u svoj svojoj samrtničkoj lepoti. Ali u mom srcu nije bilo ljubavi, ničeg sem gnušanja prema nečistoj stvari koja je na sebe uzela Lusin lik, ali ne i njenu dušu. Primetih da se i Arturovo lice smrklo dok ju je posmatrao. Ubrzo on reče Van Helsingu:

„Je li ovo stvarno Lusino telo, ili je to samo demon u njenom obliku?“

„To jeste njeno telo, pa opet nije. Ali sačekajte pomalo i videćete je onakvu kakva je bivala i kakva jeste.“

Izgledala je poput noćne more od Lusi dok je tamo ležala: zašiljeni zubi, krvlju umrljana, pohotna usta – koja su izazivala jezu u čoveku – cela njena putena i neduhovna pojava, odavali su utisak đavolskog izrugivanja Lusine slatke čistote. Van Helsing je sa svojom uobičajenom metodičnošću počeo da vadi razne stvari iz torbe i da ih priprema za upotrebu. Prvo je izvadio lemilicu i nešto olova za lemljenje, kao i malu uljnu lampu iz koje je, kada ju je upalio u uglu grobnice, stao da suklja gas i da sagoreva plavim

plamenom ispuštajući veliku toplotu; zatim svoje noževe za operaciju koje je stavio nadohvat ruke i na kraju okrugli drveni kolac, debljine dva i po do tri inča i oko tri stope dugačak. Jedan kraj mu je bio ojačan vatrom i veoma zašiljen. Za njim se pojavi i težak čekić koji se u domaćinstvima koristi za lomljenje većih grumena uglja u podrumima. Za mene su doktorove pripreme, bilo o kakvom poslu da je reč, bile uvek podsticajne i okrepljujuće, ali kod Artura i Kvinsija one su izazivale samo preneraženost. Međutim, obojica su se hrabro držala i sve vreme nisu progovorila ni reči.

Kada je sve bilo spremno, Van Helsing reče:

„Pre nego što nešto uradimo, dozvolite da vam kažem ovo; to je van znanja i iskustva drevnih i svih onih koji su učili o moći živih mrtvaca. Kada postanu takvi, sa takvom promenom dolazi i tok besmrtnosti; oni ne mogu umreti, već moraju trajati vek za vekom, stalno dodajući i uvećavajući broj zla na svetu; jer svi koji propadnu kao žrtve živih mrtvaca i sami postaju živi mrtvaci, i u nastavku traže žrtve među svojom vrstom. Tako se ciklus nastavlja uvek šireći se, kao krugovi koje napravi kamen bačen u vodu. Prijatelju Arture, da ste primili onaj poljubac koji znate od pre nego što je Lusi umrla ili opet onaj od prošle noći kada ste rastvorili ruke prema njoj, vi biste u vremenu pošto umrete postali *nosferatu*, kao što to nazivaju u istočnoj Evropi i u svako vreme biste stvarali od tih novih živih mrtvaca koji su nas ispunili užasom. Karijera ove nesrećne, drage dame tek što je krenula. Deca čiju je krv sisala nisu još mnogo loše, ali, ako ona i dalje živi kao živi mrtvac, više i više krvi će sve gubiti i doći će k njoj izvučeni snagom koju ima nad njima; a krv im izvlači tim svojim tako opakim ustima. Ali, ako ona umre uistinu, sve prestaje; sićušne rane vratova nestaju i oni se vraćaju svojim igrama nikada ne naučivši ono što im je bilo. Ipak, najveće blagostanje, kada ovaj živi mrtvac bude napravljen stvarno mrtvim, biće duši jadne dame koju volimo, jer će ponovo steći slobodu. Namesto da radi zlodela noću i raste sve bezvrednija, prilagođavajući se njima tokom dana, zauzeće svoje mesto među drugim anđelima. Tako će, prijatelju moj, biti blagoslovena ona ruka koja će joj podariti udarac oslobođenja. Na to sam voljan; ali zar među nama nema nikoga ko

ima bolje pravo? Neće li biti nikakve radosti u razmišljanju posle u tišini noći kada sna nema: 'Moja ruka je bila ona koja ju je poslala zvezdama; bila je to ruka od njega koji ju je voleo najviše; ruka koju bi između svih drugih ona sama odabrala, da je na njoj bio izbor?' Recite meni ima li takvog među nama?"

Svi pogledasmo u Artura. I sam je uviđao, kao i svi mi ostali, beskrajnu ljubaznost kojom mu je nalagano da njegova ruka bude ta koja će u nama jeretičko sećanje na Lusi zameniti svetim, on istupi napred i hrabro reče, mada su mu se ruke tresle, a lice bilo bledo poput snega:

„Iskreni moj prijatelju, iz dubine svog slomljenog srca vam zahvaljujem. Recite mi šta treba da radim i neću posrnuti!"

Van Helsing mu položi ruku na rame i reče: „Hrabar momak! Samo trenutna hrabrost i gotovo. Morate ovaj kolac sprovesti kroz nju. Biće to grozna naredba – ali nemojte se varati u tome – jer će to biti nakratko, a onda ćete se radovati mnogo jače nego što je bio vaš veliki bol; iz ove grozne grobnice pojavićete se kao da gazite na vazduh. Ali, kada jednom se pokrenete, ne smete posrnuti. Mislite samo na tome, da smo mi, vaši pravi prijatelji, okolo vas i da se sve vreme molimo za vas."

„Nastavite", reče promuklo Artur. „Recite mi šta treba da učinim."

„Uzmite ovaj kolac u levu ruku pripremljeni da naciljate srce, a u desnu čekić. Tada, kada mi otpočnemo molitvu za mrtve – ja ću čitati, imam ovde knjigu, a ostali će pratiti – udrite u ime božje, tako da se sve dobro zbude sa mrtvim koga volimo i da živi mrtvac prođe."

Artur uze kolac i čekić; kada je svoj um jednom usredsredio na izvršenje zadatka, ruke prestadoše da mu drhte, pa čak i da trepere. Van Helsing otvori misal i stade da čita, a Kvinsi i ja smo se trudili da ga pratimo što smo bolje umeli. Artur namesti šiljak iznad srca tako da je bilo vidljivo ulegnuće koje je on ostavljao u belom mesu. Zatim udari koliko je jače mogao.

Stvor u kovčegu poče da se previja; a kroz razmaknute crvene usne ote se grozan vrisak praćen izlivom guste zgrušane krvi.

Telo se treslo, podrhtavalo i uvijalo u divljim trzajima; oštri beli zubi stegoše se dok ne progrizoše usne, a usta se ispuniše tamnocrvenom penom.

Ali Artur nije posrnuo. Dok je podizao i spuštao ruku koja nije zadrhtala, ličio je na Tora[13]; sve dublje i dublje zabadao je kolac koji je donosio milosrđe, dok je krv iz probijenog srca izvirala i šikljala oko njega. Lice mu je bilo odlučno, a kroz njega kao da je prosijavala sveta dužnost; taj prizor nam je ulio hrabrost, tako da naši glasovi stadoše da odzvanjaju malom grobnicom.

Uvijanje i podrhtavanje tela postepeno je postajalo sve slabije, zubi se rastaviše, a lice prestade da se krivi. Konačno je mirno ležala. Užasan zadatak bio je okončan.

Arturu ispade čekić iz ruke. On se zatetura i pao bi da ga nismo prihvatili. Sa čela su mu kapale velike graške znoja i isprekidano je disao. To je za njega odista predstavljalo strašan napor; da ga više nego ljudski razlozi nisu primorali da izvrši taj zadatak, on ga nikada ne bi prebrodio. Nekoliko minuta bili smo toliko njime zaokupljeni da nismo ni pogledali prema kovčegu. Međutim, kada smo to učinili, šapat iznenađenja stade da kruži među nama. Zurili smo s takvom pažnjom da se i Artur pridigao sa poda gde smo ga stavili da sedi i prišao da i sam pogleda; na njegovom licu u tom trenutku zaigra čudan sjaj zadovoljstva koji sasvim rastera tamni užas koji ga je do tada prekrivao.

Tamo, u kovčegu, nije više ležala nečista stvar od koje smo zazirali i koju smo jako zamrzli tako da je njeno uništenje, pripalo kao povlastica onome koji je to i zaslužio, već Lusi onakva kakvu smo viđali dok je bila živa, sa licem na kome se očitavala neuporediva ljupkost i čistota. Istina, primećivali su se kao i za života, tragovi zabrinutosti, bola i razaranja; ali nama je sve to bilo toliko drago, jer ju je verno predstavljalo onakvom kakvu smo je poznavali. Svi kao jedan osetismo da je sveti spokoj što počivaše poput sunčeve svetlosti na njenom iscrpljenom licu i obličju predstavljalo samo zemno znamenje i simbol mira koji će zauvek zavladati.

---

[13] Tor je, prema mitologiji nordijskih Eda, sin Odina i Jerde (Zemlje), naoružan čekićem kojim oplođava zemlju, pobeđuje u borbi s divovima. (Prim. prev.)

Van Helsing priđe, položi ruku na Arturovo rame i reče mu:

„A sada, Arture, prijatelju moj, dragi momče, nisam li dobio oprost?“ Kao odgovor na strašnu napetost, on uze starčevu ruku, podiže je, prisloni na usne i reče:

„Oprošteno! Neka vas bog blagoslovi što ste mojoj voljenoj vratili dušu, a meni mir.“ On položi ruke na profesorova ramena i spustivši glavu na njegove grudi zaplaka tiho, dok smo mi nepomično stajali oko njih. Kada je posle izvesnog vremena podigao glavu, Van Helsing mu reče:

„A sada, dete moje, možete je poljubiti. Poljubite njene mrtve usne ako smete; siguran sam da bi ona to htela da je na njoj da odabere. Ona sada više nije iskeženi đavo – nije više nečista stvar za svu večnost. Nije više ni đavolji živi mrtvac. Sada je pravi božji mrtvac, čija duša jeste sa njim.“

Artur se naže i poljubi je, a zatim njega i Kvinsija poslasmo napolje iz grobnice; profesor i ja odsekosmo deo koca koji je virio, ostavivši vrh u telu. Zatim joj odsekosmo glavu, a usta ispunismo belim lukom. Zalemismo olovni kovčeg, pričvrstismo poklopac kovčega i pokupivši stvari iziđosmo. Kada je profesor zaključao vrata, ključ predade Arturu.

Napolju je vazduh bio prijatan, sunce je sijalo, ptice pevale i izgledalo je kao da se cela priroda promenila. Svuda su vladali radost, veselje i mir, jer smo se, bar što se jedne stvari tiče, smirili i osećali smo razdraganost, mada je nismo svi na isti način ispoljavali.

Pre no što krenusmo, Van Helsing reče:

„Prijatelji moji, skončana je jedna etapa našeg posla, za nas je ona najstrašnija. Ali preostaje još veći zadatak: pronaći autora sve ove naše tuge i izbaciti ga iz toka. U posedu sam tragova koje možemo slediti; ali to je dugačak zadatak, težak, opasan i bolan. Zar mi nećete svi ispomoći? Naučili smo da verujemo, svi – zar nije? Kako je tako, zar ne vidimo svoju dužnost? Da! I zar nismo obećali da ćemo ići do gorčeg kraja?“

Jedan za drugim, rukovasmo se s njim i na taj način potvrdismo dato obećanje. Kada krenusmo, profesor reče:

„Dve noći od ove sastaćete se sa mnom i večerati u sedam sati sa prijateljem Džonom. Zamoliću još dvoje, koje vi ne poznajete do sada, da stignu; biću pripreman da pokažem sav naš posao i da razvijem planove. Prijatelju Džone, ti pođi sa mnom u kuću, jer oko mnogo toga bih želeo da se savetujem i ti mi možeš pomoći. Ovo veče putujem za Amsterdam, ali ću se sutra uveče povratiti. A tada počinje naše veliko potraživanje. Prvo ću vam biti primoran mnogo toga iskazati da biste znali šta je to što treba počiniti i od čega treba strahovati. Tada ćemo ispočetka obećati jedan drugome; jer pred nama je užasnut zadatak i, kada ga se jednom preduzmemo, nema uzmaknuća.“

SEDAMNAESTA GLAVA

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA
(nastavak)

Kada smo prispeli u hotel „Berkli“, Van Helsing zateče telegram:

„Dolazim vozom. Džonatan u Vitbiju. Važne novosti. Mina Harker.“

Profesor je bio oduševljen. „Ah, ta predivna gospođa Mina“, reče on, „biser među ženama! Ona dođe, a ja ne mogu ostati. Ona mora stići u tvoju kuću, prijatelju Džone. Moraš je pričekati na stanici. Odašilji joj telegram *en route*, tako da bi se mogla pospremiti.“

Kada je poslao telegram, on popi šolju čaja; dok ga je pio, ispriča mi o dnevniku Džonatana Harkera koji je ovaj vodio dok je boravio u inostranstvu i dade mi jednu prekucanu kopiju kao i kopiju dnevnika gospođe Harker koji je ona vodila dok je bila u Vitbiju. „Uzmi ovo“, reče, „i dobro izuči. Kada sam se vratio, bićeš gospodar svih činjenica, pa ćemo bolje ući u istragu. Čuvaj ih sigurno, jer u njima ima od pravog blaga. Biće ti potrebna sva tvoja vera, čak i tebi koji si zadobio onakvo iskustvo od danas. Ono što je ovde izrečeno“, on teško i ozbiljno spusti ruku na paket sa papirima dok je govorio, „može predstavljati početak od kraja tebi, meni i mnogim od drugih ili može da zvuči kao pokleknuće živog mrtvaca koji zemljom ide. Molim ti se, sve pročitaj otvorena uma i,

ako možeš dobaciti bilo šta ovde ispričanoj priči, učini to jer sve je to važno. I ti si držao dnevnik o svim onim toliko čudnim stvarima; zar nije tako? Da! Kada se iskupimo, zajedno ćemo proći kroz sve to.“ Zatim se pripremio za polazak i uskoro potom odvezao u Ulicu Liverpul. Ja krenuh na Padington, gde sam stigao nekih petnaestak minuta pre dolaska voza.

Gomila se proredila, ubrzo posle užurbanosti koja obično zavlada na peronima za dolaske; počeo sam neprijatno da se osećam jer sam se plašio da mi ne promakne moja gošća, kada mi pristupi jedna nežna devojka ljupkog lica koja posle letimičnog pogleda reče: „Doktor Sjuard, zar ne?

„A vi ste gospođa Harker!“, odvratih istog trena; posle toga mi ona pruži ruku.

„Prepoznala sam vas po opisu jadne, drage Lusi, ali...“ Ona iznenada ućuta i u trenu pocrvene.

Crvenilo koje je zahvatilo i moje obraze nekako nam oboma olakša situaciju, jer je predstavljalo nemi odgovor na njenu neprijatnost. Poneh joj prtljag u koji je spadala i pisaća mašina i podzemnom železnicom se odvezosmo do Ulice Fenčerč. Odatle sam smesta telegrafisao ženi koja mi je vodila domaćinstvo da pripremi salon i spavaću sobu za gospođu Harker.

Stigli smo pravovremeno. Ona je, svakako, znala da živim u azilu za ludake, ali primetio sam da nije uspela da suzbije laki drhtaj dok smo ulazili u zgradu.

Reče mi da bi, ako je to moguće, odmah došla u moju radnu sobu, jer ima mnogo toga da mi kaže. Upravo završavam beleženje na fonografu i čekam je. Do sada mi se još nije ukazala prilika da bacim pogled na papire koje mi je Van Helsing ostavio, mada leže rastvoreni preda mnom. Moram je nečim zabaviti kako bih ugrabio priliku da ih pročitam. Ona ne zna koliko nam je vreme dragoceno kao ni to kakav je zadatak pred nama. Moram postupati pažljivo, da je ne zaplašim. Evo je!

DNEVNIK MINE HARKER

Dvadeset deveti septembar. – Kada sam se malo osvežila, siđoh do radne sobe doktora Sjuarda. Kod vrata sam na trenutak zastala, jer mi se učinilo da ga čujem kako sa nekim razgovara. Kako me je, međutim, požurivao, pokucah i na njegov poziv „Uđite“, nađoh se u sobi.

Na moje veliko iznenađenje niko nije bio s njim. Bio je potpuno sam, a na stolu preko puta njega nalazilo se nešto što sam smesta prepoznala prema opisima kao fonograf. Još nijedan nisam videla, a veoma su me zanimali.

„Nadam se da me niste dugo čekali“, rekoh, „ali zastala sam na vratima, jer sam vas čula kako govorite, pa sam mislila da je neko sa vama.“

„Oh“, odvrati on sa osmehom, „samo sam završavao dnevnik.“

„Dnevnik?“, iznenađeno upitah.

„Da“, odvrati on. „Čuvam ga u ovome.“ Dok je to govorio, položi ruku na fonograf. Bila sam dosta uzbuđena zbog toga te izbrbljah: „Ovo je bolje čak i od stenografije! Mogu li da ga čujem kako kaže nešto?“

„Svakako“, odgovori on živahno i ustade kako bi ga pustio da govori. Zatim zastade i na licu mu se pojavi nedoumica.

„U stvari“, poče on nespretno, „jedino imam snimljen svoj dnevnik, i kako je on ceo... gotovo ceo... posvećen mojim slučajevima, moglo bi biti nezgodno... hoću da kažem...“ On zastade, a ja pokušah da ga izvučem iz neugodne situacije:

„Vi ste se našli dragoj Lusi u njenim poslednjim časovima. Dozvolite da čujem kako je umrla; bila bih vam zahvalna na svemu što bih saznala o njoj. Bila mi je veoma, veoma draga.“

Na moje iznenađenje odgovorio mi je sa užasnutim pogledom na licu: „Da vam ispričam o njenoj smrti? Ni za šta na svetu.“

„Zašto ne?“, upitah, jer me obuze neko teško, strašno predosećanje. On ponovo zastade i ja shvatih da pokušava da pronađe neki izgovor. Konačno promuca:

„Vidite, ne znam kako da pronađem baš taj određeni deo dnevnika.“ Još dok je govorio, sinu mu spasonosna ideja i on reče

nesvesnom jednostavnošću, drugačijim glasom i detinjom naivnošću: „To je prava istina, časti mi. Časna reč!“

Nisam mogla da suzdržim osmeh zbog čega se on namršti.

„Otkrio sam se!“, reče on. „Ali znate li da, iako sam mesecima vodio dnevnik, nikada nisam razmišljao o tome kako ću pronaći neki određeni deo u slučaju da mi zatreba?“

Dotadašnji tok razgovora već me je ubedio da se u dnevniku doktora koji je pazio na Lusi verovatno nalazi nešto što bi moglo upotpuniti naše znanje o tom strašnom biću, te odvažno rekoh:

„Onda će, doktore Sjuarde, biti dobro da mi date da ga prekucam.“ Nasmrt je pobledeo dok je smišljao odgovor:

„Ne! Ne! Ne! Ni za šta na svetu neću vam dozvoliti da saznate tu strašnu priču!“

Znači, bilo je strašno; nisam se prevarila! Načas sam razmišljala i, dok sam pogledom prelazila preko sobe nesvesno tražeći nešto, to jest neku priliku koja bi mi pomogla, zaustavih oči na velikoj gomili iskucanog papira na stolu. Njegove oči uhvatiše moj pogled i bez razmišljanja krenuše u istom pravcu. Kada je ugledao paket, shvati na šta sam mislila.

„Vi me ne poznajete“, rekoh. „Kada budete pročitali ove papire – moj dnevnik i dnevnik mog muža, koje sam prekucala – bolje ćete me upoznati. Nisam nijednom posrnula kada je trebalo zabeležiti ma i najmanju misao mog srca koja se odnosila na ovu stvar; ali vi me, što je razumljivo, ne poznajete – bar još ne; pa ne treba ni da očekujem da mi za sada verujete.“

On je očigledno plemenit čovek; jadna, draga Lusi ga je dobro procenila. On ustade i otvori veliku fioku u kojoj su bili uredno poslagani brojni metalni cilindri premazani tamnim voskom i reče:

„Potpuno ste u pravu. Nisam imao poverenja u vas, jer vas nisam poznavao. Ali sada vas poznajem i dozvolite da kažem da je trebalo još mnogo ranije da vas upoznam. Znam da vam je Lusi pričala o meni, i meni je o vama. Dozvolite da se pokajem na jedini mogući način. Uzmite cilindre i saslušajte ih – prvih dvanaest su lične prirode i oni vas neće užasnuti; tako ćete i vi mene bolje upoznati, a do tada će već i večera biti gotova. Ja ću u

međuvremenu pročitati neke od ovih dokumenata i biće mi lakše da shvatim neke stvari.“ On sam ponese fonograf u moj salon i stavi ga u pogon. Sada ću saznati nešto prijatno, sigurna sam; jer ispričaće mi i drugu stranu istinite ljubavne epizode o kojoj sam već čula...

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Dvadeset deveti septembar. – Tako me je zaokupio divan dnevnik Džonatana Harkera, kao i onaj drugi koji je vodila njegova supruga, da sam dozvolio da vreme protiče uopšte ne razmišljajući o njemu. Gospođa Harker još nije bila sišla kada je služavka došla da najavi večeru, tako da joj rekoh: „Verovatno je umorna, sačekajmo s večerom jedan sat“, i nastavih da se bavim svojim poslom. Upravo sam završio sa čitanjem dnevnika gospođe Harker kada ona uđe. Bila je ljupko lepa, ali veoma tužna, sa očima naduvenim od plača. To me je na neki način jako potreslo. Sam bog zna da sam u poslednje vreme imao mnogo razloga za plakanje! Ali olakšanje koje suze donose bilo mi je uskraćeno; a sada me je pogled na ove lepe oči, koje su sijale od nedavno prolivenih suza dirnuo u srce. Stoga rekoh što sam nežnije mogao:

„Bojim se da sam vas ražalostio.“

„Oh, ne, niste me ražalostili“, odvrati ona, „ali vaš bol dirnuo me je više no što umem da izrazim. Ovo je divna mašina, ali je svirepo istinita. Ispričala mi je, istinitim nijansama glasa, muke vašeg srca. Činilo mi se kao da duša vapi za svemoćnim bogom. Niko nikada više ne sme to da čuje! Vidite, pokušala sam da budem korisna. Prenela sam reči na papir i više neće biti potrebno da iko sluša otkucaje vašeg srca, kao što sam ja morala.“

„Niko više ne mora saznati, nikada neće saznati“, kazah tihim glasom. Ona položi ruku na moju i vrlo ozbiljno reče:

„Ah, moraju!“

„Moraju! Ali zašto?“, upitah.

„Baš zato što su deo jedne strašne priče, deo smrti jadne Lusi i svega onoga što ju je prouzrokovalo; u borbi koja nas očekuje, a

čiji je cilj oslobođenje zemlje od tog užasnog čudovišta, moramo sve znati i moramo dobiti svu moguću pomoć. Mislim da cilindri koje ste mi dali sadrže čak više podataka nego što ste želeli da saznam; jasno mi je da se u vašim zabeleškama kriju mnoge stvari koje mogu rasvetliti ovu duboku tajnu. Dozvolićete mi da vam budem od pomoći, zar ne? Poznato mi je sve do jedne određene tačke; takođe shvatam, mada me je vaš dnevnik doveo samo do sedmog septembra, kako je jadna Lusi bila saletana i kako je njena strašna sudbina bila zapečaćena. Džonatan i ja smo danonoćno radili od kada nas je posetio profesor Van Helsing. On je otišao u Vitbi da prikupi još neka obaveštenja i stići će ovamo sutra kako bi nam pomogao. Među nama ne treba da ima tajni; radeći zajedno i imajući jedni u druge potpuno poverenje, sigurno ćemo biti jači nego da neko od nas sam luta u tami.“ Tako me je sažaljivo pogledala istovremeno ispoljivši toliku hrabrost i odlučnost svojim držanjem da sam smesta popustio pred njenim željama. „Moći ćete“, rekoh, „da postupite kako vam je volja u ovoj stvari. Bog neka mi oprosti ako grešim! Ima još užasnih stvari koje treba da saznate, ali ste već prešli toliki put ka Lusinoj smrti, ubeđen sam da vam se neće svideti da ostanete u tami. Ne, kraj – sam kraj – može vam pružiti spokoj. Dođite, večera je gotova. Moramo se okrepiti ako želimo da ustrajemo u onome što nas očekuje; pred nama je okrutan i težak zadatak. Posle večere saznaćete i ostatak, a ja ću vam odgovoriti na svako vaše pitanje u slučaju da nešto ne budete razumeli, a što je nama, koji smo bili prisutni, sasvim jasno.“

DNEVNIK MINE HARKER

Dvadeset deveti septembar. – Posle večere pošla sam sa doktorom Sjuardom u njegovu radnu sobu. On je doneo nazad fonograf iz mog salona, a ja sam ponela pisaću mašinu. Smestio me je u udobnu stolicu i postavio fonograf tako da sam mogla da rukujem njime ne ustajući i pokazao mi je kako da ga zaustavim ako želim da napravim pauzu. Zatim je vrlo zamišljen seo meni

okrenut leđima kako bih se osećala što slobodnijom i počeo da čita. Stavih viljuškasti metal u uši i počeh da preslušavam cilindre.

Kada se strašna povest o Lusinoj smrti – i sve što je potom usledilo – završilo, zavalih se bespomoćno u stolici. Srećom, nisam osoba koja lako pada u nesvest. Kada me je doktor Sjuard video u tom položaju, on skoči uz užasnut povik i brzo dohvativši putnu bocu iz ormana ponudi me rakijom koja me je za nekoliko minuta donekle povratila. U mozgu mi se sve vrtelo i da se kroz sve te mnogobrojne užase kao svetao zrak nije probijala činjenica da je moja draga, draga Lusi najzad našla mir mislim da to ne bih prebrodila ne napravivši scenu. Sve je to tako divlje, tajanstveno i čudno; da nisam bila upoznata sa Džonatanovim iskustvima iz Transilvanije, ne bih mogla da poverujem. Ovako nisam znala u šta da verujem, pa sam se iz te teškoće izvukla posvetivši se nečem drugom. Skidoh prekrivku sa pisaće mašine i rekoh doktoru Sjuardu:

„Dozvolite mi da sve ovo sada prepišem. Moramo biti spremni kada stigne doktor Van Helsing. Poslala sam Džonatanu telegram da dođe ovamo kada iz Vitbija stigne u London. U ovoj stvari najvažniji su datumi i smatram da ćemo, ako sredimo sav materijal i svaku tačku hronološki svrstamo, već mnogo učiniti. Rekoste mi da dolaze i lord Godalming i gospodin Moris. Bilo bi dobro da budemo spremni da im sve ispričamo kada stignu."

On se složi, namesti fonograf na najmanju brzinu, a ja počeh sa kucanjem od sedmog cilindra. Koristila sam indigo tako da sam odmah dobijala po tri kopije dnevnika isto kao kad sam prekucavala i ostale. Kada sam završila, bilo je već kasno, a doktor Sjuard bio je u uobičajenom obilasku pacijenata; kada je završio, došao je i seo blizu mene, nastavivši sa čitanjem, tako da se nisam osećala usamljena za vreme rada. Kako je dobar i pažljiv; izgleda da je svet pun dobrih ljudi, mada u njemu obitavaju i čudovišta.

Pre nego što sam ga ostavila, palo mi je na pamet nešto što je Džonatan zabeležio u svom dnevniku o profesorovoj uznemirenosti kada je naišao na izvesnu vest u večernjim novinama na stanici u Ekseteru; kada sam videla da doktor Sjuard čuva novine, pozajmila sam određen broj „Vestminster gazeta",

„Pal mal gazeta“ i ponela ih sa sobom u sobu. Sećam se koliko su nam samo „Dejligraf’ i „Vitbi gazet“ iz kojih sam isecala članke, pomogli da shvatimo strašne događaje iz Vitbija kada se grof Drakula iskrcao; zato ću sada pregledati večernja izdanja koja su od tada izašla i možda ću naići na neki novi trag. Nisam pospana, rad će mi pomoći da ostanem smirena.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Trideseti septembar. – Gospodin Harker je stigao u devet sati. Primio je telegram svoje žene upravo pred polazak. Neobično je pametan, ako se može suditi prema licu i pun energije. Ako je njegov dnevnik istinit – a sudeći prema nečijim vlastitim iskustvima mora da jeste – on je takođe čovek čeličnih živaca. Drugi silazak u grobnicu predstavlja izuzetnu hrabrost. Pošto sam pročitao ono što je on izneo o tome, bio sam pripravan da se sretnem sa izrazitom muškarčinom, ali ne i sa tihim, poslovnim gospodinom koji je danas stigao ovamo.

Kasnije. – Posle ručka Harker i njegova žena povukli su se u njihovu sobu i, kada sam malopre prošao pored njihovih vrata, čuo sam lupu mašine. Prionuli su na posao. Gospođa Harker kaže da hronološkim redom povezuju svaki komadić dokaza koji poseduju. Harker je pribavio pisma koja su uputili primalac sanduka u Vitbiju i prevoznici iz Londona koji su ih preuzeli. On sada čita moj dnevnik koji je prekucala njegova žena. Pitam se šta će samo otkriti u njemu. Evo ga...

Čudno kako mi nikada nije palo na pamet da bi se u mom susedstvu moglo nalaziti grofovo skrovište! Sam bog zna da su nam bili na raspolaganju tragovi koje nam je pružalo ponašanje pacijenta Renfilda! Gomila pisama koja se odnosi na nabavku kuće nalazila se zajedno sa prekucanim tekstom dnevnika. Oh, da smo ih ranije imali, mogli smo da spasemo jadnu Lusi! Dosta; u takvom razmišljanju krije se ludilo! Harker se vratio u sobu i nastavio da sređuje materijal. Kaže da će do večere biti u stanju da iznese celovitu, povezanu priču. Smatra da bi u međuvremenu

trebalo da posetimo Renfilda, jer je on na neki način predstavljao pokazatelj grofovih dolazaka i odlazaka. Još mi to nije sasvim jasno, ali pretpostavljam da će biti kada uporedim datume. Kako je dobro što je gospođa Harker prekucala moj dnevnik sa cilindara, jer inače nikada ne bismo bili u stanju da pronađemo datume...

Renfilda sam našao kako mirno sedi u svojoj sobi prekrštenih ruku i sa dobroćudnim osmehom na licu. U tom trenutku izgledao je pri zdravoj pameti kao i svako drugi. Sedoh i otpočeh razgovor o mnogim stvarima i on se prema svima odnosio prirodno. Zatim, sam od sebe, započe razgovor o svom odlasku kući, što, koliko mi je poznato, nikada nije pominjao za vreme svog boravka ovde. U stvari, govorio je sa sigurnošću o svom trenutnom otpuštanju odavde. Verujem da bih, da nisam razgovarao sa Harkerom i da nisam pročitao pisma i uporedio datume njegovih napada, bio spreman da mu potpišem otpusnicu posle kraćeg posmatranja. Kako sada stvari stoje, veoma sam sumnjičav. Svi ti napadi poklapali su se na neki način sa grofovim boravkom u blizini. Šta mu onda znači sadašnje potpuno zadovoljstvo? Da nije možda njegov nagon zadovoljen poslednjom vampirskom pobedom? Trenutak; on sam je zoofag, a onda kada je divlje buncao pred vratima kapele napuštene kuće, uvek je govorio o „gospodaru“. Ovo kao da potvrđuje naše pretpostavke. Međutim, posle kraćeg vremena ja se udaljih; moj prijatelj je u ovom trenutku malo previše pri zdravoj pameti da bih mogao sasvim bezbedno malo podrobnije da ga ispitam. Mogao bi početi da razmišlja, a onda... Zato sam otišao. Sumnjičav sam kada su u pitanju njegova dobra raspoloženja; čuvaru sam dao znak da budno pazi na njega i da ima u pripravnosti ludačku košulju ako bi se za njom ukazala potreba.

DNEVNIK DžONATANA HARKERA

Dvadeset deveti septembar, u vozu za London. – Kada sam primio ljubaznu poruku gospodina Bilingtona u kojoj mi saopštava da će mi pružiti sva obaveštenja koja su u njegovoj moći, pomislio sam da bi najbolje bilo otići do Vitbija i na licu mesta

sprovesti istragu koja me je zanimala. Moj cilj je da pratim taj grozni grofov teret do njegovog odredišta u Londonu. Kasnije ćemo možda biti u stanju da se nosimo s njim. Na stanici me je sačekao Bilington mlađi, prijatan momak koji me je potom odveo do očeve kuće gde su me zadržali da prenoćim. Veoma su gostoljubivi, prava jorkširska gostoljubivost: pružiti gostu sve i ostaviti ga na miru da radi šta hoće. Svi su znali da imam posla i da će moj boravak biti kratak, tako da je gospodin Bilington u kancelariji već imao pripremljene sve papire u vezi sa poslatim sanducima. Gotovo sam se srušio kada sam ponovo ugledao jedno od pisama koje sam ranije video na grofovom stolu, pre no što sam išta saznao o njegovim đavolskim planovima. Sve je bilo potanko smišljeno i izvedeno sistematično i tačno. Izgleda da se bio pripremio za svaku prepreku koja se slučajno mogla naći na putu ispunjenju njegovih namera. Da se poslužim jednim amerikanizmom, „ništa nije prepustio slučaju“, i potpuna tačnost kojom su ta uputstva izvršavana, predstavljala je samo logički ishod njegove marljivosti. Video sam fakturu i prepisao je: „Pedeset sanduka obične zemlje za eksperimentalne svrhe“, kao i kopiju pisma upućenog Karteru i Pitersonu i njihov odgovor; od oba sam dobio kopije. To su bila sva obaveštenja koja je gospodin Bilington mogao da mi pruži, pa sam se spustio do luke gde sam se sastao sa obalskim čuvarima, carinskim službenicima i upravnikom luke. Svi oni su imali ponešto da dodaju o čudnom ulasku broda u luku, koji je već zauzeo svoje mesto u lokalnoj tradiciji; ali niko nije mogao ništa da doda jedinstvenom opisu; „pedeset sanduka obične zemlje“. Potom se sretoh sa upravnikom stanice, koji me ljubazno poveza sa ljudima koji su u stvari primili sanduke. Njihova evidencija se poklapala sa spiskom i oni nisu imali ništa da dodaju sem da su sanduci bili „važni i užasno teški“, i da je njihovo premeštanje bilo iscrpljujuće. Jedan od njih napomenuo je da je bilo veoma teško jer u blizini nije bilo „gospodina kao što ste vi, plemiću“ koji bi pokazao naklonost prema njihovom trudu i počastio ih pićem; drugi dobaci da za sve ovo vreme nisu uspeli da ugase žeđ izazvanu tim poslom. Ne treba da dodajem kako sam se pre odlaska pobrinuo da za svagda dolično ispravim tu nepravdu.

Trideseti septembar. – Upravnik stanice je bio tako dobar pa mi je napisao nekoliko redova za svog starog drugara, upravnika stanice u Kings Krosu, tako da sam odmah po dolasku, sutradan ujutro, mogao da se raspitam o prispeću sanduka. I ovaj me je smesta povezao sa nadležnim službenicima tako da sam se uverio kako se i njihova evidencija slaže sa prvobitnom fakturom. Nenormalna žeđ ovde nije bila tako jako izražena; plemenito korišćenje njome, međutim, ipak nije izostalo i ponovo sam bio primoran da se nosim s njenim posledicama na *ex post facto* način.

Odatle sam otišao u glavnu kancelariju Kartera i Pitersona, gde su me krajnje ljubazno dočekali. Proverili su podatke o prenosu u dnevnim knjigama kao i među pismima i smesta nazvali kancelariju u Kings Krosu za podrobnija obaveštenja. Srećom, ljudi koji su radili u ekipi čekali su na posao, tako da ih je službenik smesta uputio ovamo, poslavši po jednom od njih putni nalog kao i sve papire vezane za isporuku sanduka u Karfaksu. I ovde se evidencija potpuno uklapala; nosači su bili u stanju da dopune oskudne pisane reči sa nekoliko detalja. Oni su se, ubrzo sam saznao, odnosili na prašnjavu prirodu posla i na žeđ koja je iz toga neminovno proistekla. Na moj nagoveštaj mogućnosti, kroz sredstvo kraljevskog plaćanja, da se ovo dobrobitno zlo naknadno ublaži, jedan od njih primeti:

„Ta tamo kuća, šefe, najčudnija je u koju sam ikad bio. Bah! Niko je nije dirn’o ima i stotinu godina. Prašina je s prsta debela tako da se može na nju spavati bez da se koske nažuljaju; mesto je tako zapušteno da se može omirisati stari Jerusalim. Ali stara kapela – ta stvarno obara! Ja i moj drugar mislili smo da nećemo uspeti dovoljno brzo da zbrišemo. Bože, ne bih tamo ost’o ni trenutak kad pa’ne mrak.“

Kako sam već bio u kući, nisam imao razloga da mu ne verujem; ali da je znao ono što ja znam, verujem da bi se izražavao još slikovitije.

Jedna stvar mi sada pričinjava zadovoljstvo: *svi* sanduci koji su stigli u Vitbi iz Varne brodom *Demetra* sigurno su smešteni u

staroj kapeli u Karfaksu. Tamo bi trebalo da ih je pedeset na broju, ako neki do sada nisu uklonjeni. Prema onome što sam pročitao u dnevniku doktora Sjuarda, imam razloga da se toga pribojavam.

Pokušaću da nađem prevoznika koji je odvezao sanduke iz Karfaksa kada ih je Renfild napao. Prateći taj trag, mogli bismo mnogo toga da saznamo.

Kasnije. – Mina i ja smo celog dana radili i sredili smo sve papire.

DNEVNIK MINE HARKER

Trideseti septembar. – Toliko sam zadovoljna da prosto ne znam kako da se obuzdam. To je reakcija, pretpostavljam, na strah koji sam preživela i koji mi ne izbija iz glave: strah da ova strašna rabota i otvaranje stare rane može štetno da deluje na Džonatana. Videla sam da je, kada je polazio za Vitbi, bio veoma hrabar, ali mene je izjedala zebnja. Taj napor mu je, međutim, činio samo dobro. Nikada ranije nije bio tako odlučan, jak, pun vulkanske energije kao sada. Upravo je sve onako kako je taj dragi, dobri profesor Van Helsing predvideo: da je on odistinski smeo i da se dokazuje upravo u napetim situacijama koje bi inače zasigurno satrle svaku iole slabiju prirodu. Vratio se pun života, nade i odlučnosti; sve smo pripremili za večeras. Jako sam uzbuđena. Pretpostavljam da bi se svako sažalio nad nečim što je u toj meri progonjeno kao grof. Da, tako je to: ova stvar nije ljudsko biće – nije čak ni zver. Dovoljno bi bilo pročitati zabeleške doktora Sjuarda o smrti jadne Lusi i sve ono što je posle toga usledilo, pa da u čoveku presuši svako vrelo sažaljenja.

Kasnije. – Lord Godalming i gospodin Moris stigli su ranije nego što smo ih očekivali. Doktor Sjuard je bio poslovno odsutan i sa sobom je poveo Džonatana, tako da sam ja morala da ih primim. Bio je to za mene bolan susret, jer mi je vratio u sećanje sve nade sirote Lusi od pre nekoliko meseci. Oni su za mene, razumljivo, čuli od Lusi, a izgleda da je i doktor Van Helsing svuda

„trubio“ o meni, kao što reče gospodin Moris. Jadni momci, nijedan od njih ne zna da mi je poznato sve o ženidbenim ponudama koje su uputili Lusi. Oni u prvi mah nisu znali šta bi rekli ili učinili, jer im nije bilo poznato koliko sam upućena u celu stvar; stoga su morali da se zadržavaju na neutralnim temama. Međutim, smatrala sam da je stvar okončana i da će biti najbolje ako ih uputim u događaje koji su se do danas zbili. Iz dnevnika doktora Sjuarda saznala sam da su prisustvovali Lusinoj smrti – pravoj smrti – i da se ne moram plašiti da ću pre vremena izdati neku tajnu. Stoga sam im saopštila, što sam pažljivije mogla, da sam pročitala sve papire i dnevnike i da smo ih muž i ja prvo prekucali, a zatim sredili. Svakom sam dala po kopiju da je pročitaju u biblioteci. Kada je Lord Godalming dobio svoju i prelistao je – bila je to poveća gomila papira – on reče:

„Vi ste sve ovo prekucali, gospođo Harker?“

Klimnuh i on nastavi:

„Još ne shvatam u potpunosti značaj svega toga; ali svi ste tako dobri i ljubazni, a uz to ste još tako predano i s puno energije radili te mi preostaje samo da vaše ideje prihvatim zdravo za gotovo i da pokušam da vam pomognem. Već sam dobio lekciju iz prihvatanja činjenica koje bi trebalo čoveka da nateraju da ostane pokoran do poslednjeg časa života. Pored toga, znam da ste voleli moju jadnu Lusi...“ Tu se on okrenu na drugu stranu i pokri lice rukama. Mogla sam da čujem jecaj u njegovom glasu. Gospodin Moris sa osećajnom suzdržanošću položi mu na trenutak ruku na rame, a zatim tiho iziđe iz sobe. Pretpostavljam da u samoj prirodi žene postoji nešto što muškarcu dozvoljava da pred njom doživi slom, a da pritom ne oseti kako mu je povređena muška sujeta; jer kada se lord Godalming našao nasamo sa mnom, on sede na sofu i dade oduška svojim osećanjima potpuno i otvoreno. Sedoh pored njega i uhvatih ga za ruku. Nadam se da to neće pogrešno shvatiti i da mu, ako se ovih trenutaka ikada kasnije seti, jedna takva pomisao neće pasti na pamet. Pogrešno ga optužujem; *znam* da se to neće desiti – preveliki je to gospodin. Pošto sam bila svesna da mu se srce cepa, rekoh:

„Volela sam dragu Lusi i znam šta vam je ona značila, kao i šta ste vi njoj značili. Ona i ja bile smo kao sestre; a pošto je više

nema, dopustite da vam budem sestra u nevolji. Poznato mi je kakve su vas sve patnje snašle, mada nisam u stanju da osetim i njihovu dubinu. Ako vam simpatija i sažaljenje mogu pomoći u vašem bolu, dozvolite da vam budem bar od nekakve pomoći – zbog Lusi.“

U trenu, jadnog dragog momka savlada bol. Učinilo mi se kao da su sve nedavne patnje koje je u sebi trpeo smesta pronašle način da se iskažu. On postade upravo histeričan i podigavši rastvorene šake stade da udara dlanom o dlan u pravoj agoniji bola. Ustade, zatim ponovo sede, a suze su mu tekle niz obraze. Osetih beskrajno sažaljenje prema njemu i ne razmišljajući raširih ruke. Uzdahnuvši, on položi glavu na moje rame i stade da plače poput iznurenog deteta, dok su ga potresala osećanja.

Mi žene posedujemo instinkt majke koji nas, kada se probudi, uzdiže iznad sitnica; osećala sam da se glava ovog velikog i tužnog čoveka odmara u mom naručju, kao da je u pitanju glava moje buduće bebe koju ću možda jednog dana držati na grudima; i mrsila sam mu kosu kao da je stvarno bio moje sopstveno dete. U tom trenutku nijednom nisam pomislila kako je to bio čudan prizor.

Posle kraćeg vremena njegovi jecaji utihnuše i on ustade izvinivši se, mada i dalje nije krio osećanja. Reče mi da prošlih dana i noći – iscrpljujućih dana i besanih noći – nije bio u stanju ni sa kim da razgovara, što je svakom čoveku potrebno kada je tužan. Nije u blizini imao nijednu ženu koja bi mu poklonila svoje saosećanje ili sa kojom bi, zbog užasnih okolnosti koje su okružavale njegovu tugu, mogao slobodno da porazgovara. „Sada znam koliko sam patio“, reče on dok je brisao oči, „ali još ne znam – i niko nikada neće znati – koliko mi je danas značilo vaše slatko saosećanje. S vremenom ću toga postati svesniji i verujte mi da će, mada ni u ovom trenutku nisam nezahvalan, moja zahvalnost s razumevanjem postati samo još veća. Dopustićete mi da vam budem kao brat, za ceo život – zbog drage nam Lusi?“

„Zbog drage nam Lusi“, rekoh, dok su nam se ruke dodirivale. „A i zbog vas“, dodade on, „jer, ako predstavlja iole kakvu vrednost zadobiti poštovanje i zahvalnost jednog muškarca, onda ste vi danas zadobili moje. Ako vam ikada u budućnosti zatreba muška

pomoć, verujte mi, nećete me pozvati uzalud. Bog je svedok da u vašem životu ne sme nastupiti razdoblje bez sunca; ali, ako ipak do toga dođe, obećajte da ćete me obavestiti.“ Bio je tako iskren, a tuga mu je još bila tako sveža, da osetih kako bi ga moj pristanak mogao utešiti, pa rekoh:

„Obećavam.“

Dok sam prolazila hodnikom, ugledah gospodina Morisa zagledanog kroz prozor. Okrenuo se kada je začuo moje korake. „Kako je Art?“, reče on. Primetivši moje crvene oči, on nastavi: „Ah, vidim da ste ga tešili. Jadni stari momak! To mu je bilo potrebno. Niko sem žene ne može pomoći muškarcu kada mu je srce ranjeno; a on nije imao nikoga ko bi ga utešio.“

Podnosio je svoju patnju tako hrabro da je moje srce krvarilo zbog toga. Videh da u ruci drži rukopis i bilo mi je jasno da će, kada ga pročita, shvatiti koliko je toga meni poznato; stoga mu rekoh:

„Želela bih da mogu da utešim sve one čije je srce ranjeno. Dozvolite da vam budem prijatelj, tako da možete doći k meni ako vam bude potrebna uteha. Kasnije ćete saznati zašto vam to govorim.“ On shvati da sam iskrena i zastavši uhvati moju ruku, podignu je do usana i poljubi. Bila je to slaba uteha jednoj tako hrabroj i nesebičnoj duši, tako da se ja nagonski sagnuh i poljubih ga. U očima mu se pojaviše suze i na trenutak se zagrcnu, ali odmah potom sasvim mirno reče:

„Devojčice, nikada nećete zažaliti na vašoj iskrenoj ljubaznosti, sve dok budete živeli!“ Zatim se uputi u radnu sobu k prijatelju.

„Devojčice!“... iste one reči koje je govorio Lusi, ali, oh, pokazao se kao pravi prijatelj!

OSAMNAESTA GLAVA

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Trideseti septembar. – Stigoh kući u pet sati i uverih se da su Godalming i Moris ne samo stigli već i proučili prepise raznih dnevnika i pisama koje su Harker i njegova divna žena sačinili i sredili. Harker se još nije vratio iz posete prevozniku, o kome mi je pisao doktor Henesi. Gospođa Harker nas je poslužila čajem i mogu iskreno reći da je ova stara kuća po prvi put od kada živim u njoj ličila na *dom*. Kada smo završili, gospođa Harker reče:

„Doktore Sjuarde, mogu li vas zamoliti za uslugu? Želela bih da vidim vašeg pacijenta, gospodina Renfilda. Dozvolite mi da ga posetim. Ono što ste o njemu napisali u dnevniku veoma me zanima!“ Izgledala je tako privlačno i lepo da je nisam mogao odbiti, a i nisam imao neki poseban razlog da to učinim; povedoh je sa sobom. Kada sam ušao u njegovu sobu, rekoh mu da jedna dama želi da ga vidi; na šta on jednostavno odvrati: „Zašto?“

„Obilazi ovu kuću i želela bi da vidi sve koji se u njoj nalaze“, odgovorih.

„Oh, dobro“, reče on, „neka svakako uđe; ali pričekajte trenutak da malo pospremim sobu.“

Imao je čudan način spremanja: jednostavno je progutao sve muve i paukove iz kutije pre no što sam uspeo da ga sprečim. Bilo je očigledno da se plašio ili je bio ljubomoran na bilo kakvo uplitanje sa strane. Kada je završio taj ogavni zadatak, on veselo reče: „Pustite damu da uđe“, a zatim sede na ivicu kreveta, pognute glave, ali podignutih kapaka tako da je mogao da je vidi

kada stupi unutra. Na trenutak pomislih da bi mogao pokušati da izvede neki ubilački napad; prisetih se kako je tih bio nekoliko trenutaka pre nego što me je napao u vlastitoj radnoj sobi, pa se postavih tako da u svakom trenutku mogu da ga ščepam ako mu padne na pamet da skoči na nju. Ona uđe u sobu krećući se neusiljeno i graciozno, što bi smesta kod svakog ludaka izazvalo poštovanje – jer neusiljenost je kvalitet koji ludaci najviše poštuju. Zatim ode do njega ljubazno se smešeći i pruži mu ruku.

„Dobro veče, gospodine Renfilde“, reče ona. „Znate, čula sam za vas od doktora Sjuarda.“

On joj tog trenutka ništa ne odgovori, već je pažljivo i namrgođeno osmotri od glave do pete. Ovaj njegov pogled pretvorio se zatim u čuđenje koje je preraslo u sumnjičavost; na moje neopisivo zaprepašćenje on konačno reče;

„Vi niste devojka kojom je doktor želeo da se oženi, zar ne? To ne možete biti vi, znate, jer ona je mrtva.“ Gospođa Harker se umilno smešila dok mu je odgovarala:

„Oh, ne! Imam muža za koga sam se udala pre nego što sam ikada videla doktora Sjuarda ili on mene. Ja sam gospođa Harker.“

„Šta onda radite ovde?“

„Moj muž i ja smo došli u posetu doktoru Sjuardu.“

„Ali nemojte i ostati.“

„Zašto da ne?“ Pomislih da ovaj način razgovora možda nije baš prijatan gospođi Harker, kao što ni meni nije bio, pa se uključih: „Otkuda znate da sam uopšte želeo da se ženim?“

Odgovorio mi je prezrivo, u pauzi dok je prenosio pogled sa gospođe Harker na mene, a već u sledećem trenutku opet ga je vratio na nju: „Kakvo glupo pitanje!“

„Uopšte ne shvatam zašto bi bilo glupo, gospodine Renfilde“, reče gospođa Harker, odjednom prešavši u moj tabor. U svoj odgovor uneo je isto onoliko ljubaznosti i poštovanja koliko i prezira u prethodni koji je meni bio upućen.

„Vi ćete, svakako, razumeti, gospođo Harker, da kada je neko toliko voljen i poštovan kao što je to bio slučaj sa našim domaćinom, onda je sve što je u vezi s njim važno i za našu malu

zajednicu. Doktora Sjuarda vole ne samo ukućani i prijatelji već i pacijenti, koji su, mada ponekad neuravnoteženi, ipak sposobni da razlikuju uzrok od posledice. Od kada sam i sam smešten u azil za ludake, hteo ne hteo, primetio sam da sofističke namere pojedinaca koji u njemu borave vode ka greškama *non causae* i *ignoratio elenchi*.“

U čudu razrogačih oči na ovaj novi obrt. Evo mog omiljenog ludaka – najizrazitijeg primerka tog tipa koji sam ikad sreo – kako propoveda elementarnu filozofiju i to u maniru uglađenog gospodina. Pitam se da možda prisustvo gospođe Harker nije pokrenulo neki zavrtanj u njegovom sećanju. Ako je ova nova faza nastupila spontano ili je na bilo koji način predstavljala posledicu njenog nesvesnog uticaja, onda ona mora da poseduje neki retki dar ili moć.

Nastavismo da razgovaramo još izvesno vreme; uverivši se da je on naizgled sasvim razuman, ona se odvaži, pogledavši me prethodno, da povede razgovor o njegovoj omiljenoj temi. Ponovo sam se zaprepastio kada je odvratio na postavljeno mu pitanje nepristrasno i potpuno razborito; čak je sebe uzimao za primer dok je govorio o određenim stvarima.

„Sam sam primer čoveka koji je gajio jedno čudno uverenje. Zaista, nije nikakvo čudo što su se moji prijatelji uznemirili i što su uporno zahtevali da budem stavljen pod nadzor. Zamišljao sam da je život pozitivan i večiti entitet i da unošenjem u sebe velikog broja živih stvari, bez obzira na kako niskom stepenu razvitka se oni nalazili, čovek može da produži život u beskonačnost. Povremeno sam tako snažno u to verovao da sam čak pokušavao da oduzmem ljudski život. Ovde prisutni doktor potvrdiće da sam jednom prilikom pokušao da ga ubijem kako bih ojačao svoje životne moći upijanjem njegovog života u svoje telo preko njegove krvi – držeći se, svakako, biblijske rečenice – ’jer krv je život’. Mada je prodavac ovog nadrileka obesnažio sam izraz do ruba samog prezira. Zar nije tako, doktore?“

Klimnuh u znak odobravanja, jer sam bio toliko zadivljen da nisam znao ni šta da mislim ni šta da kažem; teško je bilo i zamisliti da sam ga pre samo pet minuta video kako guta paukove i muve. Pogledavši na sat, uverih se da je vreme da pođem na

stanicu po Van Helsinga te rekoh gospođi Harker da moramo krenuti. Ona smesta pođe, ali prvo veoma ljubazno reče gospodinu Renfildu:

„Doviđenja i nadam se da ću češće moći da vas posećujem u za vas boljim okolnostima“, na šta on na moje zaprepaštenje odvrati:

„Doviđenja, draga moja. Molim boga da više nikada ne ugledam vaše slatko lice. Neka vas on blagoslovi i čuva!“

Dok sam išao na stanicu po Van Helsinga, ostavio sam momke same. Jadni Art izgledao je veseliji nego što je to bio od vremena kada se Lusi prvi put razbolela, a Kvinsi je opet onaj stari, za razliku od mnogih prethodnih dana.

Van Helsing izađe iz kupea sa žustrinom i okretnošću mladića. Smesta me je primetio i požurio mi u susret odmah rekavši:

„Ah, prijatelju Džone, kako sve ide? Dobro? Tako! Imao sam dosta posla, ali sam sada nameran i da ostajem ako za to bude potreba. Sredio sam sve poslove za sebe i imam mnogo toga da ti ispričam. Gospođa Mina je uz tebe? Da. I njen tako fini muž? Artur i moj prijatelj Kvinsi, i oni su uz tebe? Dobro!“

Dok smo se vozili ka kući, ispričah mu protekle događaje, kao i to da je moj dnevnik postao na izvestan način koristan po predlogu gospođe Harker; tu me profesor prekide:

„Ah, ta divna gospođa Mina! Ima mušku pamet – pamet koju bi trebalo da ima muškarac ako je dobro poklonjen – i žensko srce. Veruj mi da ju je dobri bog ovakvu oblikovao iz posebnog računa, kada je napravio toliko dobru mešavinu. Prijatelju Džone, do sada sreća nam je dala tu ženu da nam pomaže; od noćas ona ne sme više da se pača u ovu tako strašnu rabotu. Nije dobro da trči u tako veliki rizik. Mi muškarci smo određeni – ne, zar nismo zavetovani? – da uništimo to čudovište; ali to nije uloga za jednu ženu. Čak i kada joj se ništa ne bi naudilo, srce je može ostaviti pred tolikim mnoštvom užasnuća; i odatle može patiti – dok je budna od živaca, a u snu od snova. A pored toga, ona je i mlada žena i ne tako dugo udata; u neko vreme moraće da misli i na druge stvari, ako ne za sada. Kažeš da mi je sve prepisala, znači mora se dogovoriti sa nama, ali sutra će se konačno pozdraviti s ovim poslom, a mi ćemo poći sami.“

Srdačno sam se složio s njim, a zatim sam mu ispričao šta smo sve otkrili u njegovom odsustvu: da se kuća koju je Drakula kupio nalazi upravo u mom susedstvu. Bio je zaprepašten i kao da je odjednom postao veoma zabrinut. „Oh, da smo to pre znali“, reče on, „mogli smo da ga se dokopamo na vreme da spasavamo jadnu Lusi. Međutim, ne treba plakati nad prolivenim mlekom, kao što vi to kažete. Nećemo na to misliti, već ćemo ići svojim drumom do kraja.“ Posle tih reči zaćuta i tišina potraja dok ne prođosmo kroz kapiju. Pre nego što smo otišli da se pripremimo za večeru, on reče gospođi Harker:

„Rečeno mi je, gospođo Mina, od mog prijatelja Džona, da ste vi i vaš muž stavili u tačan red sve podatke koji su bili do ovog trenutka.“

„Ne do ovog trenutka, profesore“, reče ona naprasito, „do jutros.“

„Ali zašto ne i do sada? Uverili smo se koliko su nam svetlele sitnice u ovom slučaju. Ispričali smo svoje tajne i niko zbog toga pričanja nije lošiji.“

Gospođu Harker stade da obliva rumenilo i, izvadivši papir iz džepa, reče:

„Doktore Van Helsing, da li biste ovo pročitali pa mi onda rekli da li i to treba uvrstiti u materijal? To je moj današnji zapis. I sama uviđam potrebu da se sada sve beleži, ma koliko na prvi pogled moglo izgledati nevažno; ali u ovome ima malo čega sem ličnih stvari. Zar mora biti uvršteno?“

Profesor stade ozbiljno da čita, a potom joj vrati papir, rekavši:

„Ne moramo toga uvrstiti ako vi to ne želite; ali molim da bude. Od toga vaš suprug može samo još u većoj ljubavi biti s vama, a mi, svi vaši prijatelji, da vas više cenimo, poštujemo i volimo.“ Ona uze papir ponovo pocrvenevši i uputi mu jedan jasan osmeh.

Tako su sada, sve do ovog časa, svi zapisi koje posedujemo upotpunjeni i razvrstani. Posle večere profesor je uzeo jednu kopiju da iščita pre sastanka zakazanog za devet časova. Mi ostali smo već sve pročitali; tako ćemo, kada se sastanemo u radnoj sobi,

svi biti upoznati sa činjenicama i moći ćemo da napravimo plan bitke protiv tog strašnog i tajanstvenog neprijatelja.

DNEVNIK MINE HARKER

Trideseti septembar. – Kada smo se sastali u radnoj sobi doktora Sjuarda dva sata posle večere koja je počela u šest, nesvesno smo osnovali neku vrstu odbora ili komiteta. Profesor Van Helsing zauze čelo stola, na koje mu je doktor Sjuard pokazao kada je ušao u sobu. Mene je poseo s njegove desne strane i zamolio me da preuzmem ulogu sekretarice; Džonatan sede pored mene. Nasuprot nama nalazili su se lord Godalming, doktor Sjuard i gospodin Moris – lord Godalming je sedeo pored profesora, a doktor Sjuard u sredini. Profesor reče:

„Mogu, pretpostavljam, uzeti da ste svi upoznati sa činjenicama iz ovih papira.“ Svi potvrdismo, te on nastavi:

„Onda je dobro bilo, mislim, što sam govorio nešto o tome sa kakvom vrstom neprijatelja ćemo imati da se nosimo. Onda ću vam saopštiti i ponešto od istorije ovog čoveka do koje sam došao. Zatim ćemo moći da se posavetujemo šta da radimo i kako da usaglasimo mere.

Takva bića kao što su vampiri postoje; neki od nas imaju dokaze da oni postoje. Čak i da nemamo dokaz vlastito nesrećno iskustvo, učenja i zapisi iz prošlosti daju dokaz dovoljan za razumevanje. Priznajem da sam u početku bio skeptik. Da se tokom dugih godina nisam obučavao da budem otvorenog uma, ne bih mogao verovati do vremena kada bi mi činjenica zatrubila na uvo. Vidiš! Vidiš! Dokazujem; dokazujem. Avaj! Da sam za početak znao ono što sada znam – ne, da sam uopšte pogađao na njega – jedan tako presvetli život je utrošen za mnoge od nas koji smo je voleli. Ali to je nestalo; i mi moramo tako raditi da druga neka jadna duša ne bi stradala dok je možemo spasti. *Nosferatu* ne umire, kao pčela, kada jednom ugrize. Samo je od toga jači; a postavši jači, ima još više moći da čini zla. Ovaj vampir koji je među nama po sebi je jak u osobi kao dvadeset ljudi; lukaviji je od samrtnih, jer mu je lukavstvo poraslo u vekovima; još ima

pomagače iz nekromantije, koja je, po njegovoj etimologiji, proricanje pomoću mrtvaca i svi mrtvi kojima može da dođe u bliskost pod njegovom su zapovesti; on je zver i više od zveri: on je u bezobzirnosti đavo, a srce njegovo ne; on može, uz izvesnu ograničenost, da se po volji pojavljuje kada, gde i u obliku koji hoće; može u svom dometu da upravlja elemente: oluju, maglu i grom; može da naređuje svim opakijim stvarima: pacovu, ovci, slepom mišu – moljcu, lisici, vuku; može da se poveća i postane mali; povremenito može da nestane i da postane nepoznat. Kako onda početi sukob za njegovo uništenje? Kako da pronađemo gde je? A i pronašavši to, kako da uništimo? Prijatelji moji, ovo je mnogo; užasan je zadatak koji preduzimamo i mogu doći posledice koje će i hrabre naterati da uzdrhte. Jer ako mi omanemo u ovoj našoj tuči, on mora svakako pobediti; a gde mi onda svršavamo? Život je ništa; ne marim sada za njega. Ali omanuti ovde nije samo pitanje života i smrti. Već da i mi postajemo kao što je on; od tada i mi smo nečisti stvorovi noći poput njega – bez srca ili svesti, da se molimo za tela i duše onih koji su nam u ljubavi najviše. Za nas su zatvorena vrata raja zauvek; jer ko će nam ih ponovo otvoriti? Nastavljamo da bi nas se za sva vremena svi gnušali; mrlja na licu božanske svetlosti; strela u boku njega koji je umro za čoveka. Ali mi smo lice u lice sa dužnošću; a smemo li u ovome zazirati? Za sebe kažem ne, ali ja sam star, a život sa suncem, lepim mestima, pesmom ptica, muzikom i ljubavlju daleko leži iza mene. Vi ostali ste mladi. Neki od vas su videli tugu, ali još ima spremljenih lepih dana. Šta kažete vi?“

Dok je on govorio, Džonatan me uhvati za ruku. Kada ga videh kako pruža ruku, jako se uplaših da ga savlađuje užasna priroda opasnosti; ali njegov dodir je za mene značio život – tako jak, samopouzdan, odlučan. Ruka hrabrog čoveka govori sama za sebe; nije joj potrebna čak ni ljubav žene da bi se čula njena muzika.

Kada je profesor završio govor, muž se zagleda u moje oči, a ja u njegove; reči nam nisu bile potrebne.

„Odgovaram za Minu i sebe“, reče on.

„Ubrojte i mene, profesore“, reče Kvinsi Moris, kratko kao i obično.

„Sa vama sam“, reče lord Godalming, „zbog Lusi, ako ni zbog čega drugog.“

Doktor Sjuard samo klimnu. Profesor ustade i položi zlatno raspeće na sto i raširi ruke. Ja ga uhvatih za desnu, a lord Godalming za levu ruku; Džonatan je svojom levom rukom uhvatio moju desnu, a desnu pružio preko stola gospodinu Morisu. Kada smo se svi uhvatili za ruke, naš sveti sporazum bio je zaključen. Srce mi se ledilo, ali mi nije padalo na pamet da se povučem. Ponovo zauzesmo svoja mesta i profesor Van Helsing nekako veselo nastavi, što je bio najbolji znak da je ozbiljan posao započet. Trebalo ga je ozbiljno i poslovno shvatiti kao i bilo koju drugu transakciju u životu:

„Vi ste u znanju s čim treba da se nadmećemo; ali ni mi nismo bez snage. Imamo na našoj strani moć kombinovanja – moć koja je odreknuta vampirskom soju; imamo izvore nauke; slobodni smo da delamo i mislimo; podjednako su naši i dnevni i noćni časovi. U stvari, dokle se naše moći rastežu one su nevezane i mi se slobodno možemo njima koristiti. U ovoj stvari imamo i samopredanost kao i jedan cilj koji nije sebičan. A to je već mnoštvo.

„A sada da vidimo koliko daleko opšte snage podignute protiv nas su ograničene, i kako pojedinačna to ne može. To jest, razmotrimo ograničenost vampira uopšte, a naročito ovog određenog.

„Treba samo da idemo kroz tradiciju i praznoverje. To se u početku ne ogleda kao mnogo, kada je reč o životu i smrti. Ne, o ičem više no što je bilo život ili smrt. Ipak moramo biti u zadovoljstvu; na prvom mestu moramo biti – ne upravljamo drugim sredstvima – i drugo, što su ove stvari – tradicija i praznoverje – sve čega smo u posedu. Zar verovanje u vampire ne počiva za druge – mada ne, avaj, i za nas – na njima? Pre godinu dana ko bi od nas primio takvu mogućnost, usred srede ovog našeg naučnog, skeptičkog, činjeničkog devetnaestog veka? Mi čak proveravamo verovanje koje nam se potvrdilo pred samim nosom. Uzmite onda da vampiri i verovanje u njegove ograničenosti i njegovo izlečenje ostaju na trenutak na istoj osnovi. Jer, dozvolite da vam iskažem da je on poznat na svim mestima gde je čovek bio.

U staroj Grčkoj, starom Rimu; cvetao je po celoj Nemačkoj, u Francuskoj, Indiji, čak i u Trakiji; u Kini, koja je od nas tako daleko u svakom pogledu, i tamo ga ima i narod ga se plaši ovih dana. On je ispratio buđenje berserkera Ledenozemca, đavolji nakot Huna, Slovena, Saksonaca, Mađara. Znači, što se toga tiče, imamo sve na šta možemo delovati; i dozvolite da kažem da su se mnoga od verovanja potvrdila kroz ono što smo videli u svom nesrećnom vlastitom iskustvu. Vampir nastavlja da živi i ne može umreti pukim prolaskom vremena; on cveta kada se ugoji krvlju od živih. Čak i više, uverili smo se između sebe da može čak izrasti mlađi; da njegove životne kadrosti postaju izdašnije, kao i da se osvežava kada te njegove naročite hrane ima u mnoštvu. Ali on ne može da cveta bez ove dijete; kao drugi, ne jede. Čak i prijatelj Džonatan, koji je s njim živeo nedeljama, nikada ga nije video da jede, nikada! On ne baca senku; u ogledalu ne pravi odraz, kao što opet to primećuje Džonatan. U ruci ima snagu mnogih – ponovo svedok Džonatan, kada je zatvorio vrata pred vukovima i pomogao mu iz diližanse. Može se pretvoriti u vuka, što slutimo iz brodskog prispeća u Vitbi kada je rastvorio psa; može biti kao slepi miš, kao što ga je gospođa Mina videla na prozoru u Vitbiju, a prijatelj Džon posmatrao kako odleće od ove tako nam bliske kuće, a moj ga prijatelj Kvinsi ugledao na prozoru sobe gospođice Lusi. Može doći u magli koju sam stvara – u čemu ga je potvrdio onaj plemeniti kapetan; ali iz onoga što znamo, ograničena je udaljenost na kojoj može da raširi maglu, to jest može biti samo oko njega samog. Dolazi na mesečevim zracima kao element prašina – kao što je opet Džonatan video one sestrice u Drakulinom zamku. Postaje tako mali – sami smo videli gospođicu Lusi, nek joj je duša u pokoju, da nestaje kroz prostor tanak poput vlasi na vratima grobnice. On može, kada jednom iznađe put, da izađe iz bilo čega ili uđe u bilo šta, bez obzira koliko je to blizu ili čak stvarno vatrom istopljeno – vi to nazivate lem. Može da vidi u mraku – nije to mala moć u svetu koji je napola zatvoren od svetla. Ali, počujte me do završetka. On može sve te stvari, a ipak nije slobodan. Ne, on je više zatvorenik od roba na galiji, od ludaka u ćeliji. Ne može ići kuda hoće; on koji nije od prirode ipak mora da poštuje neke zakone prirode – zašto, to ne znamo. Ne sme nigde da uđe u prvi

mah, ako nema nekoga iz kuće da ga pozove. Mada posle može da dolazi po volji. Njegove moći slabe, kao sve što je u zlu s dolaskom dana. Samo po određenom vremenu ima ograničenu slobodu. Ako se ne nalazi na mestu sigurnom, može se promeniti samo u podne ili pri izlasku, odnosno zalasku sunca. Te stvari nam govori ovaj zapis. Imamo za dokaz i zaključke. Gde bi još on mogao da radi po volji u svom ograničenju, kada ima svoj ovozemaljski dom, dom u kovčegu, dom u paklu, neposvećena mesta, kao što smo videli kada je otišao u grob samoubice iz Vitbija; ipak u drugo vreme može da se menja samo kada za to dođe vreme. Takođe je rečeno da može preći preko tekuće vode samo za vreme plime ili oseke. Zatim postoje neke stvari koje mu oduzimaju moć, kao što je, na primer, beli luk za koji znamo; a od svetih stvari, kao ovaj simbol, moje raspeće koje se nalazilo među nama i u trenutku odluke; za njih on je ništa, ali u njegovom prisustvu odlazi na mesto veoma daleko i ćuti od poštovanja. Ima i drugih stvari o kojima ću vam pričati, jer nam u pretrazi mogu zatrebati. Grana divlje ruže u kovčegu drži ga da se ne pomeri iz njega; sveto zrno ispaljeno u kovčeg ubilo bi ga, da bude odistinski mrtav; a za kolac sproveden kroz telo već znamo kako smiruje; ili sečenje glave kakav odmor donosi. Videli smo to sopstvenim očima.

Tako, kada pronađemo prebivalište ovog čoveka koji je to bio, možemo ga zatvoriti u kovčeg i uništiti, samo ako poslušamo ono što nam je u znanju. Ali on je pametan. Zamolio sam svog prijatelja Arminijusa, sa budimpeštanskog univerziteta, da mi sroči zapis o njemu; i iz svih sredstava koja obitavaju danas, kazao mi je šta je ovaj bio. On stvarno mora da je bio taj vojvoda Drakula koji je ime zaradio u borbama protiv Turaka preko velike reke na samoj granici sa Turskom. Ako je to tako, onda on nije bio običan čovek; jer u to vreme, pa i za mnogo vekova kasnije, o njemu se prepričavalo kao o najpametnijem i najlukavijem, kao i najhrabrijem od sinova iz 'zemlje s one strane šume'. Taj moćni mozak i ta gvozdena odlučnost otišli su sa njim u grob i čak i sada su u suprotnosti sa nama. Drakuli su bili, kaže Arminijus, velika i plemenita loza, mada je bilo potomaka za koje su držali njihovi savremenici da su bili saradnici Onog zlog. Tajne su njegove učili u školomanima, među planinama između jezera Hermanštat, gde je

đavo tražio desetog učenika za svoj deo. U zapisima se pominju reči kao ’stregoika’ – veštica, ’ordog’ i ’pokol’ – Satana i pakao; a u jednom svitku se baš o ovom Drakuli govori kao o ’vampiru’, što svi mnogo dobro razumemo. Od ovog samog nastali su stvarno veliki ljudi i dobre žene i njihovi grobovi daju svetu zemlju gde ova prljavština može da prebiva. Jer nije poslednji od njegovih užasa da je ta zla stvar ponikla iz dubina samog dobra; na tlu ogoljenom od svetih sećanja ona ne može da se odmori.“

Dok su govorili, gospodin Moris je uporno gledao kroz prozor, onda je na ovom mestu tiho ustao i izašao iz sobe. Nastupila je kraća pauza, posle koje profesor nastavi:

„A sada moramo srediti šta nam je učiniti. Imamo ovde mnoge podatke i moramo nastaviti da izlažemo našu kampanju. Znamo iz ispitivanja Džonatanovog da je iz zamka u Vitbi stiglo pedeset sanduka zemlje i da su svi isporučeni u Karfaksu; takođe znamo da su bar neki od tih sanduka sklonjeni. Meni izgleda da bi naš prvi korak trebalo da odredi da li su preostali sanduci ostali u kući iza tog zida koji smo danas pogledali ili su uklonjeni. Ako je ovo drugo tačno, moramo pratiti...“ Tu nas je iznenada nešto prekinulo. Spolja se začuo pucanj iz pištolja. Prozorsko staklo se razbilo u paramparčad, a metak je, pošto se odbio od prozorsko udubljenje, pogodio suprotni zid sobe. Plašim se da sam u dnu srca ipak kukavica, jer sam vrisnula. Muškarci poskakaše na noge; lord Godalming polete ka prozoru i podiže pokretni deo. Kada je to uradio, začusmo spolja glas gospodina Morisa:

„Izvinite! Bojim se da sam vas uznemirio. Ući ću da objasnim.“ Minut kasnije on se pojavi i reče:

„Bilo je idiotski to što sam učinio i najiskrenije vas molim za izvinjenje, gospođo Harker; bojim se da sam vas strašno prepao. Ali, dok je profesor govorio, pojavio se veliki slepi miš i seo na sims. Strašno se užasavam tih prokletih životinja zbog nedavnih događaja i ne mogu da ih podnesem, pa sam izišao da ga upucam, kao što sam uvek s večeri radio kada bih kojeg ugledao. Tada si mi se smejao zbog toga, Arte.“

„Da li ste ga pogodili?“ upita doktor Van Helsing.

„Ne znam; bojim se da nisam, jer je odleteo u šumu.“ Ne rekavši više nijednu reč, on zauze svoje mesto, a profesor stade da sažima svoje izlaganje: „Moramo ići po tragu svakog od tih sanduka; kada budemo pripremni, moramo ili uhvatiti ili ubiti to čudovište u njegovoj jazbini; ili moramo, tako da se izrazim, sterilizovati zemlju tako da ne može više tražiti u njoj sigurnost. Tako ćemo ga na kraju možda pronaći u njegovom čovečjem obliku između podneva i zalaska sunca i pozabaviti se njime kada je u sebi najslabiji.

„A za vas, gospođo Mina, ova noć je kraj dok sve ne bude dobro. Suviše ste dragoceni za nas da biste bili u tolikom riziku. Kada se noćas rastanemo, ne smete više stavljati pitanja. O svemu ćemo vas obavestiti u dobrom vremenu. Mi smo muškarci i u stanju smo da podnesemo; ali vi morate biti naša zvezda i naša nada, i mi ćemo slobodnije delovati ako nad vama ne bude pretnja nikakve opasnosti, što će sa nama biti slučaj.“

Svi muškarci, uključujući tu i Džonatana, kao da su osetili olakšanje; ali nije mi izgledalo baš pametno da se oni suprotstavljaju opasnosti i možda sami budu ugroženi – snaga je najveća sigurnost – zbog brige oko mene; ali oni su odlučili i, mada je to za mene bila gorka pilula koju je trebalo progutati, nisam mogla ništa da kažem, već samo da prihvatim njihovu kavaljersku brigu.

Gospodin Moris napravi sažetak razgovora:

„Kako nemamo vremena za gubljenje, glasam da smesta pregledamo njegovu kuću. Vreme ide njemu naruku; a naše pravovremeno stupanje u akciju može spasti narednu žrtvu.“

Kada se vreme za polazak sasvim primaklo, srce mi je sišlo u pete, ali ništa nisam rekla, jer sam se više od svega plašila da će me, ako se pokažem kao teret ili smetnja u poslu, potpuno isključiti iz svojih savetovanja. Otišli su na Karfaks, ponevši sa sobom alat kojim će provaliti u kuću.

Tipično za muškarce, rekli su mi da odem u krevet i spavam, kao da žena može da spava kada su u opasnosti oni koje voli! Leći ću i pretvarati se da spavam, da se Džonatan ne bi zabrinuo zbog mene kada se vrati.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Prvi oktobar, četiri sata ujutro. – Upravo kada smo se spremali da napustimo kuću, stigla mi je hitna poruka od Renfilda koji je tražio da ga smesta posetim, jer ima nešto izuzetno važno da mi saopšti. Rekoh donosiocu poruke da mu prenese kako ću njegovoj želji izaći u susret ujutro, jer sam u ovom trenutku veoma zaposlen. Čuvar dodade:

„Veoma je nestrpljiv, gospodine. Nikada ga nisam video da se za nešto tako zalaže. Ne znam, ali mislim da će, ako ga uskoro ne posetite, sigurno dobiti jedan od onih svojih divljih napada.“ Znao sam da ovaj čovek to ne bi rekao bez razloga, pa mu odgovorih: „U redu, poći ću sada“, i zamolih ostale da me sačekaju nekoliko trenutaka, jer moram da posetim pacijenta.

„Povedi me sa sobom, prijatelju Džone“, reče profesor. „Njegov slučaj u tvom dnevniku veoma me zanimao, a i ovako i onako je povezan sa *našim* slučajem. Veoma bih mnogo voleo da ga vidim i to naročito kada mu je um uznemiren.“

„Mogu li i ja poći?“, upita lord Godalming.

„I ja?“, reče Kvinsi Moris. Klimnuh i svi se zajedno uputismo niz prolaz.

Zatekli smo ga prilično uzbuđenog, ali, što se tiče govora i ponašanja, i daleko prisebnijeg nego ikada ranije. Neobično je dobro shvatao svoje stanje, što dotad još nikada nisam sreo ni kod jednog ludaka; takođe je uzimao zdravo za gotovo da će njegovi razlozi prevagnuti nad razlozima potpuno zdravih osoba. Sva četvorica uđosmo u sobu, ali niko od njih ništa u prvi mah ne reče. Tražio je od mene da ga smesta otpustim iz azila i pošaljem kući. Zahtev je podupro argumentima u vezi sa svojim potpunim ozdravljenjem, a naveo je i sadašnju razboritost. „Apelujem na vaše prijatelje“, reče on, „možda oni neće imati ništa protiv da presude u mom slučaju. Ali niste me ni predstavili.“ Bio sam toliko zaprepašćen da mi u tom trenutku uopšte nije izgledalo čudno što treba da predstavim jednog ludaka iz azila; pored toga, u

njegovom ponašanju bilo je izvesnog dostojanstva, kao da nam je bio ravan, tako da sam ih smesta upoznao: „Lord Godalming; profesor Van Helsing; gospodin Kvinsi Moris, iz Teksasa; gospodin Renfild.“ On se rukovao sa svakim ponaosob, obrativši im se:

„Lorde Godalming, imao sam čast da podržim vašeg oca u Vindamu; žalim što ga više nema, što zaključujem po tome jer vi nosite titulu. Bio je čovek koga su voleli i poštovali svi koji su ga poznavali; u mladosti je, čuo sam, izmislio punč od zapaljenog ruma koji se veoma mnogo trošio u noći derbija. Gospodine Morise, mora da se ponosite svojom velikom domovinom. Njeno prisajedinjenje Uniji bilo je presedan koji može imati dalekosežne posledice na budućnost kada zvezde i pruge[14] budu spajale pol i trope. Moć Ugovora može se još pokazati kao veliki zamajac povećanja, kada se pokaže da je Monroova[15] doktrina lažna. Kako bi bilo koji čovek mogao da iskaže svoje zadovoljstvo kad upozna Van Helsinga? Gospodine, ne izvinjavam se zbog dodeljivanja svih mogućih oblika konvencionalnih prefiksa. Kada pojedinac obnovi terapeutiku svojim otkrićem stalne evolucije mozga, ustaljeni oblici se ne uklapaju, jer bi to izgledalo kao da ga ograničavaju na samo jednog među mnogima. Vas, gospodo, koji ste nacionalnošću, rođenjem ili posedovanjem prirodnih nadarenosti podobni da zauzmete poštovana mesta u ovom svetu koji se kreće, uzimam za svedoke da sam razuman bar onoliko koliko i većina ljudi koji potpuno raspolažu svojom slobodom. Siguran sam, doktore Sjuarde, da ćete vi kao humanista, lekar-pravnik i naučnik, smatrati za svoju moralnu dužnost da prema meni postupate kao prema nekome ko je pod izuzetnim okolnostima.“ Ovaj poslednji apel izgovorio je s dvorskim izrazom ubeđenosti koja nije bila bez određenog šarma.

Mislim da smo svi bili zapanjeni. Što se mene tiče, podlegao sam ubeđenju, uprkos poznavanju njegovog karaktera i istorije

---

[14] Misli na američku zastavu. (Prim. prev.)

[15] Džejms Monro (1758-1831), predsednik SAD, tvorac doktrine tj. politike po kojoj se u poslove Latinske Amerike i SAD ne treba da mešaju države sa drugih kontinenata. (Prim. prev.)

bolesti, da mu se razum povratio; osećao sam jaku želju da mu kažem kako sam zadovoljan njegovom razboritošću da ću se ujutro pobrinuti oko potrebnih formalnosti za njegovo otpuštanje. Međutim, pomislih kako bi ipak bilo najbolje malo sačekati pre no što izreknem jedno takvo ozbiljno obećanje, jer sam iz iskustva znao kakvim je iznenadnim promenama raspoloženja ovaj pacijent podložan. Stoga sam se zadovoljio opštim iskazom da mu se stanje naglo poboljšava; da ću ujutro malo duže proćaskati s njim i da ću tada videti šta mogu da učinim kako bih izašao u susret njegovim željama. To ga uopšte nije zadovoljilo, jer smesta reče: „Bojim se, doktore Sjuarde, da uopšte niste shvatili šta ja želim. Hoću da krenem smesta – odavde – sada – ovog istog časa – ovog trenutka, ako mogu. Vreme pritiska, a u našem dogovoru sa starim koscem koji se podrazumeva, ono predstavlja suštinu. Verovao sam da je dovoljno izložiti tako izvrsnom praktičaru kao što je doktor Sjuard jednu tako jednostavnu, pa ipak tako značajnu želju, da bi se obezbedilo njeno ispunjenje.“ Oštro me pogleda i, pročitavši negativan odgovor sa mog lica, okrenu se ostalima i izbliza ih osmotri. Ne dobivši nikakav zadovoljavajući odgovor, nastavi:

„Zar je moguće da sam se prevario u svojoj pretpostavci?“

„Jeste“, rekoh iskreno, ali istovremeno i okrutno – osetih to. Nastupila je izvesna pauza, a zatim on lagano reče:

„Pretpostavljam da onda moram samo da izmenim osnov svog zahteva. Dozvolite da vas zamolim za ovaj ustupak – uslugu, privilegiju, nazovite to kako hoćete. Zadovoljan sam što mi se pruža prilika da usrdno molim kada je u pitanju ovakav slučaj, ne iz lične koristi, već zbog drugih. Nije mi dozvoljeno da vam iznesem svoje razloge; ali dajem vam reč da su oni valjani, ispravni i nesebični i da proizlaze iz najvišeg osećanja dužnosti. Kada biste mogli, gospodine, da zavirite u moje srce, vi biste se u potpunosti uverili u osećanja koja me nadahnjuju. Ne, čak i više, ubrajali biste me među vaše najbolje i najodanije prijatelje.“ Ponovo nas sve oštro odmeri. Bio sam sve ubeđeniji da ova iznenadna promena celokupnog njegovog intelektualnog metoda predstavlja samo još jednu fazu ludila, te odlučih da ga pustim da ode još malo dalje, znajući iz iskustva da će se, poput svih ludaka, na kraju izgubiti. Van Helsing je zurio u njega krajnje napregnuto, dok su mu se

guste obrve gotovo spojile sa upravljenom pažnjom njegovog pogleda. Obratio se Renfildu glasom koji me nije u tom trenutku iznenadio, već tek kasnije, kada sam o svemu razmislio – jer oslovio ga je kao da se obraća sebi ravnom:

„Zar ne možete iskreno da nam kažete pravi razlog vaše želje da večeras budete u slobodi? Založiću se za to ako zadovoljite čak i mene – stranca, bez predrasuda, sa navikom da drži otvoren um – a doktor Sjuard će vam, na sopstveni rizik i odgovornost, dati privilegiju koju tražite.“ On odmahnu tužno glavom, pri čemu mu se na licu očitovalo dirljivo žaljenje. Profesor nastavi:

„Hajte, gospodine, prisetite sebe. Očigledno tražite privilegiju od razuma na najvišem stupnju, čim ste u težnji da nas zadivite svojom potpunom razumnošću. Činite to vi, u čiji razum imamo razloga za sumnju jer još niste oslobođeni tretmana medicine zbog ovog kvara. Kako očekujete od nas da ispunimo dužnost koju ste stavili na nas ako nam ne pomognete u izboru najmudrijeg puta? Budite mudri i pomozite nam; i ako budemo mogli, mi ćemo pomoći vama da dostignete svoju želju.“

Još je odmahivao glavom dok je govorio: „Doktore Van Helsing, nemam šta da kažem. Vaši razlozi su ispravni i da smem slobodno da govorim, ne bih oklevao ni časa; ali ja ne gospodarim sobom u ovoj stvari. Mogu vas samo zamoliti da mi verujete. Ako me odbijete, odgovornost neće pasti na moja pleća.“ Pomislih da je krajnje vreme da se prekine ova scena koja je postajala suviše komično-ozbiljna, pa krenuh prema vratima jednostavno rekavši:

„Hajdemo, prijatelji, čeka nas posao. Laku noć.“

Međutim, čim sam stigao do vrata, kod pacijenta kao da je došlo do nove promene. Krenuo je prema meni tako brzo da sam se za trenutak uplašio da će me ponovo napasti u želji da me ubije. Moj strah je, međutim, bio neosnovan, jer on preklinjući podiže ruke i ponovi svoju molbu veoma dirljivo. Kada je uvideo da neumerenost njegovih osećanja deluje protiv njega, vraćajući nas na naše stare odnose, on postade još rečitiji. Bacih pogled prema Van Helsingu i u njegovim očima pročitah istovetno ubeđenje; postadoh malo krući u ponašanju, ako ne i neumoljiviji, i dadoh mu do znanja da mu je napor uzaludan. I ranije sam kod njega

zapazio ponešto od tog rastućeg uzbuđenja kada treba da zatraži nešto o čemu je prethodno dosta razmišljao, kao na primer kada je želeo mačku; bio sam spreman da i u ovoj prilici prisustvujem padu u isto ono stanje mrzovoljne pomirenosti. Moja očekivanja nisu se ispunila jer, čim je shvatio da njegova molba neće biti uslišena, on zapade u veoma pomamno stanje. Baci se na kolena, podiže ruke, kršeći ih u tužnom moljakanju, i zasipajući nas bujicom usrdnih molbi, dok su mu se suze kotrljale niz obraze i celo lice, te na taj način isticale njegova najdublja osećanja:

„Dozvolite da vas zamolim, doktore Sjuarde, oh, preklinjem vas, pustite me smesta iz ove kuće. Pošaljite me kuda god želite i kako god želite; dodelite mi čuvare sa bičevima i lancima; neka mi navuku ludačku košulju, sputaju ruke i okuju noge, te strpaju čak i u zatvor; ali pustite me odavde. I ne znate šta činite time što me držite ovde. Govorim vam iz dubine srca – iz same duše. Ne znate kome činite zlo, ni na koji način; a ja ne smem da vam kažem. Jao meni! Ne smem da kažem. U ime svega što vam je sveto – svega što vam je drago – u ime izgubljene ljubavi – u ime nade koja još živi – za dobro svemoćnog, odvedite me odavde i spasite moju dušu od krivice! Zar me ne čujete, čoveče? Zar ne razumete? Zar nikada nećete naučiti? Zar vara nije jasno da sam u ovom trenutku razuman i iskren; da nisam ludak koji ima napad, već razuman čovek koji se bori za svoju dušu? Oh, počujte me! Počujte me! Pustite me! Pustite me! Pustite me!“

Smatrao sam da će još više podivljati ako se ovo nastavi i da će dobiti napad: uzeh ga za ruku i podigoh.

„Dođite“, rekoh strogo, „prekinite s tim; već nam je dosta. Idite u krevet i pokušajte da se ponašate pribranije.“

On iznenada zastade i zagleda se pomno u mene nekoliko trenutaka. Zatim, bez reči ustade, udalji se i sede na ivicu kreveta. Nastupio je kolaps kao i u ranijim prilikama, upravo kao što sam i očekivao.

Kada sam napuštao sobu, iza svih, on mi se obrati tihim, učtivim glasom:

„Verujem da ćete, doktore Sjuard, biti pravedni prema meni i upamtiti da sam dao sve od sebe noćas da vas ubedim.“

DEVETNAESTA GLAVA

DNEVNIK DžONATANA HARKERA

Prvi oktobar, pet sati izjutra. – Krenuo sam sa društvom u potragu, nimalo zabrinut, jer mi se činilo da nikada ranije nisam Minu video tako pribranu i raspoloženu. Veoma mi je drago što je pristala da se povuče i muškarcima prepusti da obave posao. Nekako sam se plašio što je uopšte učestvovala u ovom strašnom poslu. Ali, pošto je njen posao sada obavljen i s obzirom na to da se njenoj snazi, umu i dalekovidosti ima zahvaliti što je priča konačno sklopljena u celinu i to na takav način da joj je svaki deo rečit, ona sasvim može smatrati da je njena uloga okončana i da od sada može stvari prepustiti nama. Svi smo, čini mi se, pomalo bili pometeni prizorom koji nam je priredio gospodin Renfild. Od izlaska iz njegove sobe pa do povratka u radnu sobu nismo progovorili ni reč. Tek tamo gospodin Moris reče doktoru Sjuardu:

„Džek, ako taj čovek nije blefirao, onda je on najrazumniji ludak koga sam ikada video. Nisam siguran, ali verujem da mu je na pameti neki ozbiljan cilj, a ako je to tačno, onda je bilo prilično grubo od nas što mu nismo pružili šansu.“ Lord Goldming i ja smo ćutali, ali Van Helsing dodade:

„Prijatelju Džone, ti znaš više o ludacima nego ja i od toga mi je drago, jer da je na meni bila odluka, u bojazni sam da bih ga pre onog poslednjeg histeričnog ispada otpustio. Ali mi živimo i učimo i u ovom našem poduhvatu ne smemo ni u čemu rizikovati, kao što bi moj prijatelj Kvinsi rekao. Svi su najbolje onako kako jesu u

ovom trenutku.“ Doktor Sjuard je na lep način obojici istovremeno odgovorio:

„Ne znam šta bih drugo do da se složim i sa jednim i sa drugim. Da je taj čovek običan ludak, rizikovao bih i iskazao mu svoje poverenje; ali on je izgleda dosta čvrsto povezan sa grofom i to na vrlo očigledan način tako da se bojim da u nečemu ne pogrešim pomažući njegovim ludorijama. Ne izlazi mi iz glave kako je sa gotovo istovetnom vatrenošću molio da dobije mačku, a u sledećem trenutku pokušao da mi zubima iskida šiju. Pored toga nazivao je grofa ’gospodarom i posednikom’ i možda samo želi da izađe kako bi mu pomogao u nekom đavolstvu. Toj užasnoj stvari pomažu vukovi, pacovi i njima slični, te stoga pretpostavljam da ne preza ni od pokušaja da iskoristi jednog proverenog ludaka. Mada je odista izgledao iskren. Nadam se da smo učinili ono što je najbolje. Ovakve stvari u vezi sa preduzetim poslom mogu da rastroje čoveka.“ Profesor koraknu napred i, spustivši mu ruku na rame, reče ozbiljnim ljubaznim glasom:

„Prijatelju Džone, nemaj straha. Pokušavamo da radimo svoju dužnost u jednom vrlo tužnom i strašnom slučaju; možemo samo činiti ono što mislimo najboljim. Za šta još možemo da se nadamo sem samilosti dobrog boga?“ Lord Godalming se izgubio na nekoliko minuta, ali sada se vratio. On podiže malu srebrnu pištaljku i reče:

„To staro zdanje verovatno je puno pacova, a ako je to slučaj, evo, protivotrov je pri ruci.“ Prešavši preko zida uputili smo se prema kući, vodeći računa da se držimo senki drveća na travnjaku u trenucima kada bi se mesec pokazao. Kada smo stigli do verande, profesor otvori torbu i izvadi iz nje gomilu stvari koje zatim rasprostre po stepeniku, raspoređujući ih u četiri male skupine, očigledno po jednu za svakog od nas. Zatim progovori:

„Prijatelji moji, idemo u veliku opasnost i biće nam potrebno oružje mnogih vrsta. Naš neprijatelj nije samo duhovni. Setite se da ima snagu dvadeset ljudi, i da, mada su naši vratovi ili dušnici od obične vrste – te lako lomljivi ili drobljivi – njegov neće popustiti pod pukom snagom. Jedan pojači čovek ili gomila ljudi više jača od njega u svemu, mogli bi ga u izvesnim vremenima zadržati; pa ipak oni ga ne mogu povrediti onako kako mi možemo

biti povređeni od njega. Stoga se moramo pričuvati njegovog dodira. Čuvajte ovo u blizini srca“, dok je to govorio, on podiže malo srebrno raspeće i dade mi ga, jer sam mu bio najbliži. „Stavite ove cvetove oko vrata“, tu mi on dade venac uvelih cvetova belog luka, „a za druge više prizemne neprijatelje ovaj revolver i nož; i kao pomoć u svemu ove malene električne lampe koje možete pričvrstiti za prsa; i za sve i iznad svega na kraju ovo, što ne smemo oskrnaviti bespotrebno.“ Bilo je to sledovanje svetih hostija koje stavi u koverat i dodade mi. I svi ostali bili su slično opremljeni. „Sada“, reče on, „prijatelju Džone, gde su otpirači? Da bismo tako bili u mogućnosti da otvorimo vrata, a ne moramo upasti putem prozora kao pre kod gospođice Lusi.“

Doktor Sjuard isproba jedan ili dva otpirača, u čemu mu je bila od velike pomoći hirurška veština. Uskoro nađe jedan koji je odgovarao; posle kratkog povlačenja napred-nazad, reza zacvile i uz zarđali klepet odskoči unazad. Nalegosmo na vrata, pri čemu zarđale šarke zakloparaše i ona se lagano otvoriše. Bilo je to zapanjujuće, poput slike koju sam stekao iz Sjuardovog opisa otvaranja grobnice gospođice Vestenra; čini mi se da je ista misao prostrujala kroz glavu i ostalima, jer se svi zajedno povukosmo. Profesor je bio prvi koji je krenuo napred i ušao kroz otvorena vrata.

„*In manus tuas Domine!*“, reče on, prekrstivši se dok je prelazio preko praga. Za sobom zatvorismo vrata, da ne bismo privukli pažnju nekoga na putu kada upalimo lampe. Profesor pažljivo isproba bravu da ne bismo upali u klopku ako se pokaže potreba za iznenadnom žurbom. Posle svega toga upalismo lampu i nastavismo sa istraživanjem.

Svetlost iz sićušnih lampi stvarala je sve moguće vrste čudnih oblika, kada bi se njihovi zraci ukrstili ili kada bi naša neprovidna tela bacila ogromne senke. Ni za šta na svetu nisam mogao da se oslobodim utiska da je još neko među nama. Pretpostavljam da je to užasno iskustvo iz Transilvanije bilo tako snažno osveženo jezivom okolinom. Mislim da nas je sve povezivalo isto osećanje, jer sam primetio da se i ostali osvrću na svaki šušanj i na svaku senku, kao što sam i sam to činio.

Celo mesto bilo je prekriveno debelim slojem prašine. Činilo se da je pod tek na dubini od nekoliko inča, izuzev na mestima gde su se ocrtavale nedavne stope na kojima sam spustivši lampu primetio tragove klinaca tamo gde je prašina bila slepljena. Zidovi su bili paperjasti i teški od prašine, a po uglovima su se videle gomile paučine na koje se prašina taložila dok nisu poprimile oblik starih, dronjavih rita, jer su se pod težinom delimično iskidale. Na stolu u hodniku nalazio se veliki svežanj ključeva, sa požutelim nalepnicama na svakom pojedinačnom. Bili su korišćeni nekoliko puta, jer je na stolu bilo nekoliko sličnih otisaka u pokrivaču od prašine, nalik na onaj koji je ostao kada je profesor podigao ključeve. On mi se okrenu i reče:

„Vama je ovo mesto u znanju, Džonatane. Precrtavali ste planove od njega i znate bar više od nas. Koji je put za kapelu?"

Imao sam predstavu u kom se smeru ona nalazi, mada za vreme svoje prethodne posete nisam dobio dozvolu da uđem u nju; poveo sam ih i posle nekoliko pogrešnih skretanja, nađoh se pred niskim, zasvođenim vratima, premoštenim gvozdenim okovima. „Evo tog položaja", reče profesor kada je usmerio lampu na mali plan kuće, precrtan iz dosijea sa mojom originalnom prepiskom oko kupoprodaje. Uz malo muke pronađosmo pravi ključ i otvorismo vrata. Očekivali smo da naiđemo na nešto neugodno jer, još dok smo otvarali vrata slab, ružan miris stade da se provlači kroz pukotine, ali niko od nas nije očekivao takav smrad na kakav naiđosmo. Niko od ostalih nije uopšte sreo grofa, a još manje u zatvorenom prostoru boravio s njim, a i ja sam ga viđao samo kada se uzdržavao od hrane i to u njegovim odajama ili kada je bio nadut od sveže krvi, u polusrušenom zdanju punom vazduha; ali ovo mesto bilo je skučeno i zatvoreno, i usled dugog nekorišćenja vazduh je postao ustajao i smrdljiv. Osećao se miris zemlje, kao po nekoj suvoj mijazmi[16], koji se probijao kroz smrdljiv vazduh. Ali kako bih opisao sam taj miris? Ne samo da se sastojao od svih boleština smrtnosti i oporog, oštrog mirisa krvi već se činilo kao da je sama pokvarenost postala pokvarena. Fuj! Muka mi je i kad i pomislim na to. Svaki dah koji je to čudovište

[16] Grčki – opoganjenje. (Prim. prev.)

izdahnulo kao da se prilepio za ovo mesto i tako samo još pojačalo njegovu ogavnost.

Pod normalnim okolnostima ovakav smrad bio bi dovoljan da odustanemo od našeg pohoda; ali ovo nije bio običan slučaj i uzvišeni i užasni naum u koji smo bili umešani uli nam snagu koja je prevazilazila puka fizička svojstva. Posle nevoljkog snebivanja kao posledice prvog udara gadnog zadaha, svi se dadosmo na posao kao da je to ogavno mesto predstavljalo vrt ruža.

Podrobno sve ispitasmo. Kada smo počinjali, profesor nam reče:

„Prvo treba da utvrdimo koliko je sanduka ostavljeno, zatim moramo ispitati svaku rupu, ćošak i pukotinu i videti da li možemo izvesti poneki zaključak o tome šta se zbilo ostalima.“ Dovoljan je bio samo jedan pogled da se utvrdi koliko ih je preostalo, jer su veliki sanduci sa zemljom bili glomazni i nije moglo doći do greške.

Bilo ih je od pedeset još samo dvadeset i devet! Obuze me strava kada u jednom trenutku videh lorda Godalminga kako se iznenada okreće i gleda kroz vrata grobnice u tamni prolaz s druge strane. Pogledah i ja i za trenutak mi srce prestade da kuca. Negde iz senke kao da sam video kako nas posmatraju obrazi grofovog zlog lica, grbina nosa, crvene oči, crvene usne i užasno bledilo. To je bio samo trenutak, jer kada je lord Godalming rekao: „Pomislih da sam video lice, ali bile su to samo senke“, i nastavio sa pretragom, okrenuh lampu u tom pravcu i uputih se u prolaz. Nigde nikoga; kako nigde nije bilo uglova, vrata, niti bilo kakvih otvora, već samo čvrsti zidovi prolaza, čak ni *on* ne bi imao gde da se sakrije. Stoga prihvatih da je samo strah pokrenuo maštu i ništa ne rekoh.

Nekoliko trenutaka kasnije videh Morisa kako se iznenada udaljava od ugla koji je ispitivao. Svi smo pogledom pratili njegove pokrete, jer smo, bez sumnje, postajali sve nervozniji i pred nama se ukaza jaka fosforescencija koja je treperila poput zvezda. Svi se nagonski povukosmo. Celo mesto odjednom ožive od pacova.

Trenutak-dva stajali smo užasnuti, svi sem lorda Godalminga koji je izgleda bio pripravan na ovako nešto. Požurivši prema

velikim hrastovim vratima sa gvozdenim okovima, čiji je spoljašnji izgled opisao doktor Sjuard i koja sam i sam video, on okrenu ključ u bravi, povuče ogromne reze i širom ih otvori. Zatim, izvadivši iz džepa malu srebrnu pištaljku, ispusti kroz nju niski, kreštavi zvižduk. Iza kuće doktora Sjuarda odvrati mu kevtanje pasa i posle otprilike jednog minuta tri terijera dojuriše iza ugla kuće. Nesvesni onoga što činimo, svi smo se povlačili prema vratima. U tom svom kretanju primetili smo da je na tom potezu sloj prašine bio dosta istanjen: sanduci koji su odneti, izneti su ovim putem. Ali čak i u tom proteklom minutu broj pacova je neumereno narastao. Kao da su celo mesto odjednom preplavili, dok je svetlost lampe, koja se presijavala na njihovim tamnim telima u pokretu i u svetlucavim, opakim očima učinila da mesto liči na gomilu zemlje posutu svicima. Psi doleteše, ali na pragu iznenada zastaše i zarežaše, a zatim istovremeno podigoše nos i počeše veoma žalosno da zavijaju. Broj pacova dostigao je već nekoliko hiljada, a i dalje je rastao.

Lord Godalming podiže jednog psa i, unevši ga unutra, spusti životinju na pod. Onog trenutka kada je šapom dotakao tle, kao da je povratio hrabrost i on pojuri na svoje prirodne neprijatelje. Pobegli su pred njim tako brzo da ih je jedva dvadesetak potamanio. Ostali psi koji su do tada već bili prebačeni u prostoriju na isti način, imali su slab ulov, jer su svi pacovi prosto nestali.

S njihovim odlaskom kao da se udaljilo i nešto zlo, jer se psi dadoše u pretres lajući veselo dok su se iznenadnim pokretima bacali na svoje oborene protivnike, preokretali ih i odbacivali uvis žestokim cimajima. Kao da nam se svima poboljšalo raspoloženje. Da li zbog toga što se mrtvački zadah u kapeli pročistio kada smo otvorili vrata ili zato što smo se našli na otvorenom, ne znam, ali nije bilo sumnje da je senka straha skliznula sa nas poput skinute odeće i da je povod našeg dolaska izgubio nešto od svoje ozbiljnosti iako naša odlučnost nije nimalo opala. Zatvorismo spoljašnja vrata, stavismo šipku i zaključasmo ih, a zatim povedosmo pse i dadosmo se u pretraživanje kuće. Ne pronađosmo ništa sem prašine u neizmernim količinama i to nedirnute, sem što su se još nazirali tragovi mojih stopala koje sam

ostavio za vreme svog prvog dolaska ovamo. Psi nijednom nisu pokazali ni najmanji znak uznemirenosti, pa čak ni onda kada smo se vratili u kapelu; njuškali su okolo kao da se nalaze u šumi, za vreme letnjeg lova na zečeve.

Već se sa istoka pomaljalo jutro kada smo izašli na prednjoj strani kuće. Doktor Van Helsing skinu ključ od ulaznih vrata sa svežnja i zaključa ih na uobičajen način, a zatim spusti ključ u džep.

„Do sada“, reče on, „naša noć bila je pohvalno uspešna. Nije nas snašlo nikakvo zlo, kakvog sam se bojao da može biti, a utvrdili smo koliko sanduka nedostaje. Više od svega toga u radosti sam što smo ovaj prvi – i možda i najteži i najopasniji – korak preuzeli ne uvlačeći u to našu najslađu gospođu Minu i što joj ni misli sna ni misli jave nismo preopteretili prizorima, zvucima i mirisima užasa koje možda nikada ne bi bila u mogućnosti da zaboravi. Naučili smo isto još jednu lekciju, ako se o tome može raspravljati ponaosob, da okrutne zveri koje su pod grofovim zapovedništvom nisu izložene njegovim duhovnim moćima; vidite, ovi pacovi koji su došli po njegov poziv, isto kao i vukovi koje je okupio sa vrha zamka kada ste vi hteli da idete i kada je ona unesrećena majka plakala, iako su mu prišli, razbežali su se naglavačke pred ovim tako malim psima mog prijatelja Artura. Imamo pred nama još druge stvari, druge opasnosti i druge strahove; a to čudovište – nije ono noćas iskoristilo svoje moći u upravljanju svetom zverova jedini i poslednji put. Mora da bude da je negde drugde otišao. Dobro! Pružio nam je priliku da mu odigramo šah na neki način, u ovoj igri šaha koju igramo za dobrobit ljudskih duša. A sada, hajdemo kući. Zora je nadohvat ruke, a imamo razloga da budemo zadovoljni svojim poduhvatom od prve noći. Možda su nam dosuđene još mnoge noći i dani puni opasnosti; ali moramo ići dalje i ne smemo se ukopati ni pred kakvom opasnošću.“

U kući je vladala tišina kada smo se vratili, sem što je neki jadnik vikao u jednom od udaljenih odeljenja i što se iz Renfildove sobe čulo tiho jecanje. Jadnik je bez sumnje mučio samog sebe suvišnim mislima o bolu, posle nastupa ludila.

Na vrhovima prstiju uđoh u našu sobu, gde nađoh usnulu Minu koja je tako nečujno disala da sam morao da primaknem uvo kako bih išta čuo. Izgledala je bleđa nego obično. Nadam se da je sinoćni sastanak nije uznemirio. Zaista sam zahvalan što neće sudelovati u našem budućem radu, pa čak ni u razmatranju dosadašnjih događaja. Prevelik je to napor za jednu ženu. U početku nisam tako mislio, ali posle noćašnje pustolovine sam se uverio. Stoga mi je drago što smo to rešili. Možda će se dogoditi stvari koje bi je uplašile kada bi za njih čula; pa ipak, moglo bi biti još gore ako bismo ih sakrili od nje, ako bi posumnjala da nešto krijemo. Zbog toga, od sada naš rad mora za nju biti zatvorena knjiga, sve do trenutka kada ćemo moći da joj kažemo da je sve završeno i da je svet oslobođen čudovišta koje ne pripada nijednom svetu. Moram reći da će biti teško bilo šta prećutati posle onolikog poverenja koje smo imali jedno u drugo; ali moram biti odlučan i sutra ne otkriti ništa o noćašnjim događajima i odbiti da govorim o onome što se zbilo. Odmoriću se na sofi, da je ne bih uznemirio.

Prvi oktobar, kasnije. – Pretpostavljam da je bilo sasvim razumljivo što smo se svi uspavali posle tako burnog dana i probdevene noći. Čak i Mina mora da se osećala iscrpljeno, jer mada sam spavao dok sunce nije visoko odskočilo, probudio sam se pre nje i morao sam da je pozovem dva-tri puta pre no što je otvorila oči. Tako je čvrsto spavala da prvih nekoliko trenutaka uopšte nije znala ko sam, već me je tupo i sa užasom posmatrala, kao neko ko se trgnuo iz lošeg sna. Požalila se da još oseća umor i ja je ostavih da se do daljnjeg odmara. Sada znamo da je uklonjen dvadeset i jedan sanduk i, ako je tačno da ih je bar nekoliko odneto putem koji nam je poznat, moći ćemo sve da ih pratimo. To bi, svakako, dosta pojednostavilo posao i što pre se pobrinemo za to, tim bolje. Danas ću posetiti Tomasa Snelinga.

Prvi oktobar. – Bilo je već skoro podne kada me je profesor probudio svojim ulaskom u sobu. Bio je raspoloženiji i veseliji nego obično; očigledno mu je noćašnji rad pomogao da odagna neke teške misli iz glave. Pošto je još jednom razmotrio noćašnju pustolovinu, on iznenada reče: „Tvoj pacijent me zanima mnogo. Može li biti da ga sa tobom posetim ovog jutra? Ili ako si prezauzet, mogu i sam da odem, ako to može biti? Za mene je novo iskustvo ludak koji propoveda filozofiju i umuje tako razumno.“

Imao sam neka hitna posla pa sam mu rekao da bi mi učinio uslugu kada bi pošao sam, jer ga u tom slučaju neću zadržavati; pozvah čuvara i izdadoh mu potrebna uputstva. Pre nego što je profesor otišao, upozorih ga da ne podlegne pogrešnoj predstavi o mom pacijentu.

„Ali“, odvrati on, „želim da mi priča o sebi i o svojoj obmani kao što je uzimanje živih stvari. Izjavio je gospođi Mini, kao što vidim u tvom dnevniku od juče, da je jednom bio u takvom ubeđenju. Zašto se smeješ, prijatelju Džone?“

„Izvinite“, rekoh, „ali evo odgovora.“ Položih ruku na otkucani materijal. „U trenutku kada je naš razuman i učeni ludak izjavio kako je *ranije* uzimao život, usta su mu doslovce bila ogađena muvama i paucima koje je pojeo upravo pre nego što je gospođa Harker ušla u sobu.“ Van Helsing mi uzvrati osmehom. „Dobro!“, reče on. „Imaš dobro sećanje, prijatelju Džone. Trebalo je da se toga prisetim. Pa ipak, upravo je ta sama pomračenost misli i sećanja ono što mentalne bolesti čini tako privlačnim predmetom izučavanja. Možda ću saznati više iz ludiranja ovog ludaka nego iz učenja najmudrijeg čoveka. Ko zna?“ Nastavih da obavljam svoj posao i posle kraćeg vremena ga i završih. Izgleda da je odista prošlo vrlo malo vremena, mada se Van Helsing već vratio u moju radnu sobu.

„Da li sam te prekinuo?“, upita on učtivo još na vratima.

„Ni najmanje“, odvratih. „Uđite. Završio sam s poslom i sada sam slobodan. Mogu poći s vama ako to želite.“

„Nema potrebe, video sam ga!“

„I?“

„Bojim se da me umnogome ne ceni. Naš razgovor je bio kratak. Kada sam ušao u sobu, sedeo je na hoklici u središtu sa laktovima na kolenima, a lice mu je bilo slika mrzovolje i nezadovoljstva. Razgovarao sam što sam veselije mogao i sa najvećim mogućim poštovanjem koje sam mogao prikupiti. Nije mi odgovorio. ’Zar me ne prepoznajete?’, upitah ga. Njegov odgovor nije bio pun ohrabrenja: ’Dovoljno dobro vas poznajem; vi ste stara budala Van Helsing. Voleo bih kada biste se i vi i vaše idiotske teorije o mozgu nosili na neko drugo mesto. Prokleti da su svi tvrdoglavi Danci!’ Nije više hteo ni reći da odgovori, već je samo sedeo u svojoj neumoljivoj mrzovolji, u takvoj ravnodušnosti prema meni kao da se ne nalazim u sobi. Tako je ovog puta otišla moja prilika da nešto naučim od tog tako pametnog ludaka; stoga ću otići, ako mogu, da se malo razveselim s nekoliko srećnih reči sa tom ljupkom dušom, gospođom Minom. Prijatelju Džone, tako se radujem neizrecivo što se ova više neće mučiti, ni brinuti se našim užasnim stvarima. Iako će nam mnogo faliti njena pomoć, ipak je ovako bolje.“

„Slažem se sa vama svim svojim srcem“, odgovorih iskreno jer nisam želeo da popusti u ovome.

„Bolje je što je gospođa Harker van svega ovoga. Stvari ne stoje baš najbolje po nas, ljude sveta, kao ni za one koji su već bili u škripcu u ovo naše vreme; ali to nije mesto za ženu i, da je ostala u vezi sa ovom stvari, s vremenom bi nesumnjivo doživela slom.“

Tako je Van Helsing otišao da se posavetuje sa gospođom Minom i Harkerom; Kvinsi i Art su napolju i slede tragove koji vode ka sanducima sa zemljom. Završiću posao koji mi je preostao; okupićemo se tek večeras.

DNEVNIK MINE HARKER

Prvi oktobar. – Čudno mi je što sam danas van toka događaja; posle toliko godina poverenja između mene i Džonatana, on danas očigledno namerno izbegava da razgovara o

određenim stvarima i to o stvarima koje su od životnog značaja. Jutros sam dugo spavala posle jučerašnjeg napornog dana, i mada se Džonatan takođe uspavao, on je bio taj koji je prvi ustao. Razgovarali smo pre nego što je izišao, nikad slađe ni nežnije, ali on nijednom rečju nije spomenuo šta se dogodilo za vreme noćašnje posete grofovoj kući. A mora da je bio svestan koliko sam znatiželjna. Jadni dragi! Pretpostavljam da je to njega više ožalostilo nego mene. Svi su se složili da će biti bolje ako me ne budu dublje uvlačili u taj užasni poduhvat i ja sam se pomirila s tim. Ali saznanje da nešto taji preda mnom! I evo sada plačem kao neka luda, jer *znam* da sve to čini iz velike ljubavi prema meni, kao i ti ostali snažni muškarci koji mi žele samo dobro...

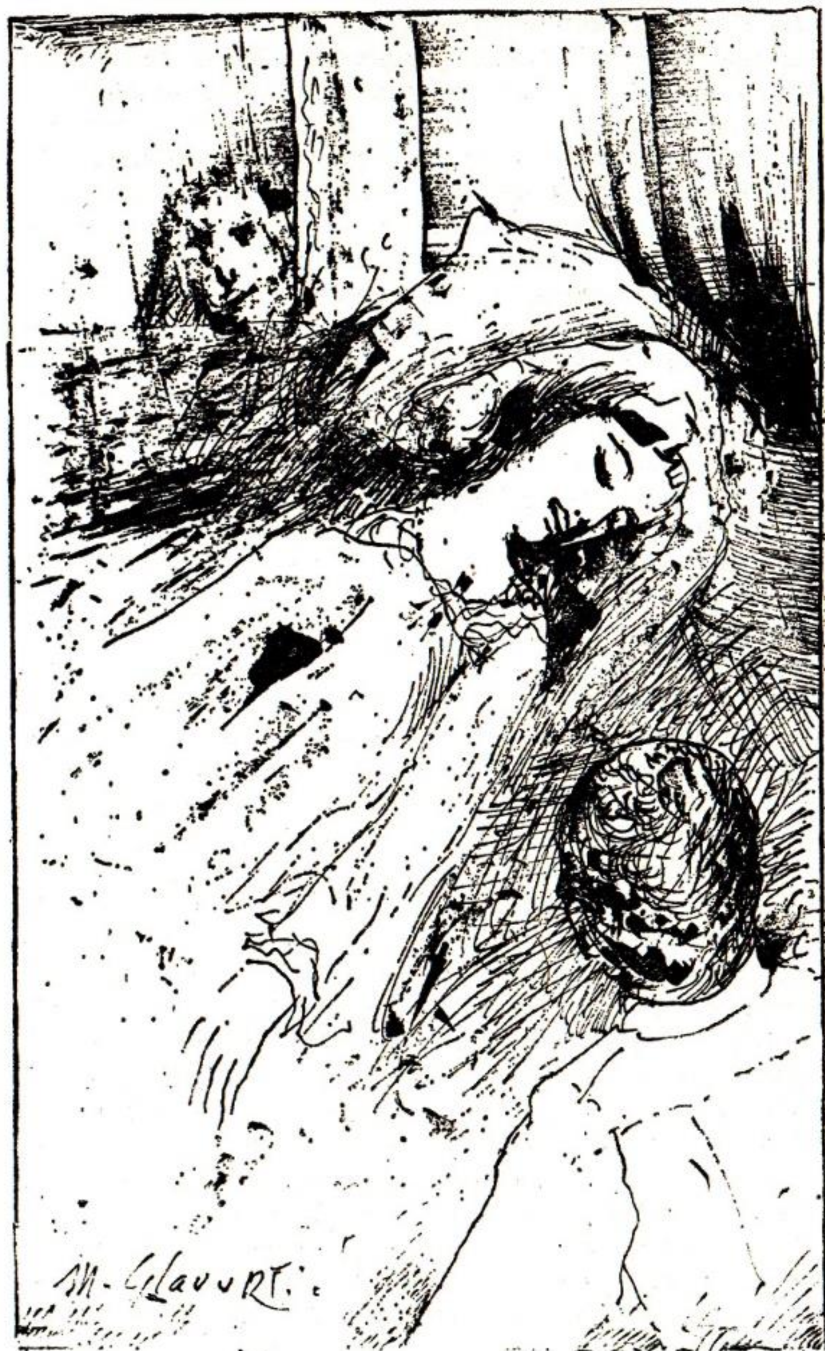
To mi je prijalo. Pa, jednog dana Džonatan će mi sve ispričati i kako nikada ne bi pomislio da sam nešto sakrila od njega i dalje, kao što sam i ranije činila, vodim dnevnik. Ako ikada posumnja u moje poverenje, pokazaću mu ga; sa svakom misli svoga srca zapisanom da bi je njegove oči mogle pročitati. Čudno sam tužna i neraspoložena danas. Pretpostavljam da je to posledica užasnog uzbuđenja koje sam doživela.

Sinoć sam otišla u krevet kada su muškarci napustili kuću, jednostavno zbog toga što su mi rekli da tako postupim. Nije mi se spavalo, već me izjedala zabrinutost. Razmišljala sam o svemu što se zbilo otkada je Džonatan došao da me poseti u Londonu; sve liči na neku strašnu tragediju praćenu sudbom koja stvari nemilosrdno goni prema već predodređenom kraju. Sve što čovek čini, bez obzira koliko to bilo ispravno, kao da dovodi do stvari koju treba najviše osuđivati. Da nisam otišla u Vitbi možda bi jadna, draga Lusi sada bila sa nama. Ona nije odlazila u dvorište crkve dok ja nisam stigla. Da nije danju sa mnom tamo odlazila, ne bi se na to mesto uputila ni u snu; a da nije otišla tamo noću i to u snu, čudovište ne bi moglo da je uništi kao što je inače to učinilo. Oh, zašto sam uopšte išla u Vitbi? Evo, opet plačem! Pitam se šta se to danas događa sa mnom. Moram to sakriti od Džonatana, jer kada bi saznao da sam dva puta plakala u toku jednog jutra – ja, koja nikada ne plačem zbog sebe, ja koju on nikada nije izazivao ni suzu da pusti – jadniku bi srce prepuklo od tuge. Na lice ću navući masku odlučnosti, i ako mi se bude plakalo, on to neće primetiti.

Mislim da je to jedna od lekcija koje mi jadne žene moramo da naučimo...

Ne sećam se tačno kako sam sinoć zaspala. Sećam se da sam čula iznenadni lavež pasa i mnogo čudnih zvukova, kao što je bučna molitva iz sobe gospodina Renfilda, koja se nalazi negde ispod ove. A zatim je posvuda zavladala tišina, tišina tako duboka da sam se preplašila i ustala da pogledam kroz prozor. Bilo je mračno i tiho, a crne senke koje je bacala mesečina bile su pune neke tihe tajanstvenosti. Kao da se ništa nije pomeralo već je sve bilo jezivo i nepomično poput smrti ili sudbine; takođe se činilo da tanana pruga bele magle koja je gotovo neprimetno sporo puzila preko trave prema kući poseduje sopstvena osećanja i životnost. Mislim da mi je digresija u mislima dobro činila jer, kada sam se vratila u krevet, otkrih da me obuzima učmalost. Izvesno vreme sam ležala, ali nisam mogla da zaspim, pa sam ustala i ponovo se zagledala kroz prozor. Magla se širila i sada se već nalazila blizu kuće, tako da sam mogla da je vidim kako se nagomilava uza zidove, kao da se prikrada od prozora do prozora. Jadnik je bio glasniji nego ikada ranije i mada nisam mogla da razaberem ni reč od onoga što je govorio, bila sam u stanju da u njegovom glasu prepoznam strasno preklinjanje. Zatim se čuo zvuk borbe i bi mi jasno da su se čuvari pozabavili njime. Toliko sam se uplašila da sam se zavukla u krevet, pokrila preko glave i prstima zapušila uši. U tom trenutku mi se ni najmanje nije spavalo, bar sam tako mislila; ali mora da sam ipak zapala u san, jer sem snova ne sećam se ničega od onoga što se dešavalo sve do jutra, kada me je Džonatan probudio. Mislim da mi je bilo potrebno malo vremena i napora da shvatim gde se nalazim i da se to Džonatan nadnosi nada mnom. Sanjala sam veoma čudan san, gotovo tipičan za način na koji su se misli na javi uplele ili nastavile na snove.

Mislila sam da sam zaspala i da čekam Džonatana da se vrati. Bila sam veoma zabrinuta zbog njega, a nisam bila u stanju išta da preduzmem; stopala, ruke i mozak bili su mi otežali, tako da ništa nije moglo da se odvija uobičajenim tokom. I tako sam nemirno spavala i razmišljala. Doprlo mi je do svesti da je vazduh postao težak, memljiv i hladan. Sklonih prekrivač sa lica i na svoje iznenađenje utvrdih da je sve oko mene nejasno.

Gasna svetiljka koju sam ostavila upaljenu za Džonatana, ali prigušenu, svetlela je samo kao tanana crvena iskra kroz maglu koja je očito postajala sve gušća i uvlačila se u sobu. Tada mi sinu da sam zatvorila prozor pre no što sam pošla u krevet.

Želela sam da ustanem i proverim, ali neka teška učmalost kao da mi je okovala udove i volju. Ležala sam mirno i bezvoljno; to je bilo sve. Zatvorila sam oči, ali još sam bila u stanju da virim kroz trepavice. (Divno je kakvim se sve trikovima služi san kada se poigrava sa nama i kako zgodno umemo da maštamo.) Magla je postajala sve gušća i gušća i ja u jednom trenutku uvideh kako je ušla unutra; zapazila sam kako se u obliku dima – ili sa belom snagom ključale vode – uvlači ne kroz prozor već kroz šarke na vratima. I dalje je bivala sve gušća i gušća dok je nije bilo toliko da je u sobi obrazovala oblak u vidu stuba; kroz njegov vrh mogla sam da vidim svetlost lampe kako sija poput nekog crvenog oka. Stvari počeše da mi se kovitlaju u mozgu kao što se stub oblaka kovitlao u sobi, a kroza sve to probiše se biblijske reči „danju oblaka stub, a noću vatre“. Zar me je to stvarno u snu pohodilo neko duhovno vođstvo, jer u crvenom oku nalazila se vatra, a ono je za mene u mislima poprimilo novu privlačnost; posmatrajući i dalje, videla sam kako se vatra razdvojila i kao da su kroz maglu stala da me obasjavaju dva crvena oka, onakva kakva je i Lusi opisala u trenutku kada joj je um odlutao, tamo na steni za vreme zalaska sunca koje se u jednom trenutku odbilo od prozora Crkve Svete Marije. Iznenada me preplavi užas kada se setih da je Džonatan na isti način video kako se one grozne žene otelotvoruju kroz kovitlac magle na mesečini i u tom trenutku mora da sam se onesvestila u snu, jer me je obavila duboka tama. Poslednji svesni napor za koji se pobrinula moja mašta bio je da mi pokaže jedno besno, belo lice kako se nadnosi nada mnom iz magle. Moram se pripaziti ovakvih snova, jer oni su u stanju da poremete čovekov razum ako ih je suviše. Tražila bih od doktora Van Helsinga ili doktora Sjuarda da mi prepišu nešto za spavanje, ali bojim se da ih ne uznemirim tim zahtevom. Ovakav jedan san, u ovo vreme, uklopio bi se u njihov već postojeći strah za mene. Noćas ću se potruditi da spavam prirodno. Ako mi to ne uspe, za sledeću noć ću zatražiti da mi daju jednu dozu hlorala; jedna doza mi ne može nauditi, a pružiće mi

dobar noćni počinak. Prošla noć me je više izmorila nego da sam je celu probdela.

Drugi oktobar, deset časova uveče. – Prošle noći spavala sam bez snova. Mora da mi je san bio dubok, jer se nisam probudila kada je Džonatan došao u krevet; ali san me nije osvežio, jer se danas osećam strašno slaba i neraspoložena. Ceo jučerašnji dan provela sam pokušavajući da čitam ili dremuckam. Posle podne je gospodin Renfild zamolio da me vidi. Jadni čovek, bio je vrlo nežan, a na odlasku mi je poljubio ruku i izrazio želju da me bog blagoslovi. To me je na neki način veoma dirnulo; poteku mi suze kad ga se setim. Ovo je nova slabost koje se moram čuvati. Džonatanu bi bilo strašno kada bi saznao da sam plakala. On i ostali bili su odsutni sve do večere i svi su se vratili umorni. Učinila sam sve što sam mogla da ih razveselim i čini mi se da mi je taj napor dobro činio, jer sam zaboravila koliko sam i sama umorna. Posle večere poslali su me u krevet, a oni su otišli da zajedno popuše pokoju, bar su tako rekli, ali ja sam znala da žele jedan drugome da ispričaju svoje dnevne doživljaje; iz Džonatanovog ponašanja zaključila sam da ima nešto važno da im saopšti. Nisam bila pospana, stoga sam, pre no što su se udaljili, zamolila doktora Sjuarda da mi da malu dozu nekog uspavljujućeg sredstva, jer prošle noći nisam dobro spavala. On mi je vrlo ljubazno smešao uspavljujući napitak, koji mi dade rekavši da mi ne može nauditi jer je sredstvo veoma blago… Popila sam ga i sada očekujem da me pohodi san koji je još daleko. Nadam se da nisam pogrešila jer, čim san počinje da mi se udvara, obuzima me novi strah: da sam možda budalasto postupila što sam se lišila moći buđenja. Mogla bih je se uželeti. Evo sna. Laku noć.

DVADESETA GLAVA

DNEVNIK DžONATANA HARKERA

Prvi oktobar, veče. – Tomasa Snelinga pronašao sam u njegovoj kući u Betnal Grinu, ali na nesreću on nije bio u stanju bilo čega da se seti. Jedan pogled na ispijeno pivo u čast moga dolaska sve mi je objasnio; počeo je suviše rano da orgija. Međutim, saznao sam od njegove žene, koja izgleda da je pristojna, jadna duša, da je on bio samo Smoletov pomoćnik i da je ovaj odgovarao za obojicu. Tako sam se odvezao u Volvort, gde sam pronašao gospodina Džozefa Smoleta kod kuće, u košulji, kako pije kasni čaj iz tacne. On je pristojan čovek, pametan momak, naročito dobar, pouzdan radnik koji razmišlja svojom glavom. Sećao se svega u vezi sa sanducima; poslužívši se beležnicom punom listova sa magarećim ušima koju je izvukao iz nekog tajnog, stražnjeg džepa pantalona i koja je bila puna hijeroglifskih zabeležaka ispisanih debelom, sada već napola izbrisanom olovkom, izdiktira mi odredišta na koja su sanduci upućeni. Rekao mi je da je šest prebacio iz Karfaksa u Ulicu Čiksend 197, Majld End Nju Taun, a drugih šest da je ostavio u Jamajka Lejnu, Bermondsej. Ako je grof u to vreme mislio da raseje svoja grozna skloništa po celom Londonu, ova mesta je odabrao pri prvoj isporuci kako bi kasnije mogao da ih još bolje rasparča. Sistematičnost kojom je ovo izvedeno naterala me je na pomisao da on nije nameravao da se ograniči na samo dve strane Londona. Za sada se ukotvio na dalekom istoku severne obale, na istoku južne obale i na jugu. Sever i zapad sigurno nije imao nameru da izostavi iz svog đavolskog plana – možda samo sam Siti i srce pomodnog Londona

na jugozapadu i zapadu. Vratio sam se Smoletu i upitao ga da li bi umeo da mi kaže je li još koji sanduk odnet iz Karfaksa.

On odvrati:

„Šefe, vi ste se veoma lepo prema meni poneli“ – dao sam mu pola soverina[17] – „pa ću vam ispričati sve što mi je u znanju. Čuo sam čo’eka po imenu Bloksam kako pre četiri večeri u krčmi ’Zec i lovački pas’, u Aleji Pinčers, priča da su on i njegov drugar obavili neki prašnjav pos’o u staroj kući u Paflitu. Nema mnogo slični poslovi, pa mislim da bi vam može bit Sem Bloksam mogo nešto o tome reći.“ Upitah ga gde bih ovoga mogao pronaći. Obećao sam mu još pola soverina ako mi da adresu. Na šta on u jednom gutljaju popi ostatak čaja i skoči na noge, rekavši da se smesta daje u potragu. Na vratima se zaustavi i reče:

„Čujte, šefe, nema mnogo rašta da vas zadržavam ovdenak, Sema ću možda o’ma’ naći, a možda i neću; ali u svaki slučaj, večeras on baš neće biti u stanju mnogo da vam istrkelja. Sem je poseban slučaj kada počne da pije. Ako biste mi dali koverat sa marku i vašu adresu, ja bih iznašo gde možete naći Sema i poslao vam to u pismu još večeras. I biće bolje da ga potražite o’ma’ rano izjutra, jer ga inače možda nećete ufatiti; Sem izlazi veoma rano, bez obzir koliko pio noć pre.“

Predlog je bio praktičan, pa je jedno od dece otišlo dobivši peni, s napomenom da zadrži kusur, da kupi koverat i list papira. Kada se vratilo, ispisah adresu na kovertu i zalepih marku. Kući sam krenuo čim mi je Smolet ponovo odano obećao da će poslati adresu čim je pronađe. U svakom slučaju na tragu smo. Noćas sam umoran i potreban mi je san. Mina čvrsto spava i čini mi se da je pomalo isuviše bleda; po očima bih rekao da je plakala. Jadnica, ne sumnjam da je sekira to što je držimo u neznanju kao i da bi zbog toga mogla da se udvostruči njena briga za mene i ostale. Ali ovako je najbolje. Bolje da bude razočarana i zabrinuta nego da pretrpi slom živaca. Doktori su bili sasvim u pravu što su zahtevali da je isključimo iz ovog groznog posla. Moram ostati čvrst, jer na meni treba da počiva taj neobični teret ćutanja. Neću se ni pod

[17] Engleski zlatan novac jednak jednoj funti sterlinga. (Prim. prev.)

kakvim uslovima upustiti s njom u raspravu o ovom slučaju. To možda i neće biti težak zadatak, jer ona sama ne poteže tu temu i nijednom nije pomenula grofa ili njegova dela otkad smo joj saopštili našu odluku.

Drugi oktobar, veče. – Bio je to jedan dug, zamoran i uzbudljiv dan. Prvom poštom dobio sam koverat, koji sam sam adresovao, sa prljavim parčetom papira na kome je bilo ispisano drvenom olovkom i razvučenim rukopisom:

„Sem Bloksam, Korkrans, 4, Porterovo dvorište, Ulica Bartel, Volvort. Upitati za zamenika."

Pismo me je zateklo u krevetu, pa sam ustao ne probudivši Minu. Izgleda mi uznemirena, uspavana i bleda i kao da se ne oseća dobro. Odlučih da je ne budim, ali da, kada se vratim iz ove nove potrage, sredim da se vrati u Ekseter. Mislim da će biti srećnija u vlastitom domu, zabavljena dnevnim dužnostima, nego ovde među nama koji je držimo u neznanju. Video sam doktora Sjuarda samo na trenutak i rekao mu kuda sam se uputio, obećavši da ću se vratiti čim nešto saznam kako bih novosti saopštio ostalima. Odvezoh se do Volvorta i uz malo poteškoća pronađoh Poterovo dvorište. Zbunilo me je spelovanje gospodina Smoleta, jer sam tražio Porterovo dvorište umesto Poterovo dvorište. Međutim, čim sam pronašao dvorište, bez po muke našao sam i Korkoranove zgrade za stanovanje. Kada sam upitao čoveka koji se pojavio na vratima za „zamenika", on odmahnu glavom i reče: „Ne znajem ga. Ovde nema niko slični; nikad čuo za nj u životu. Ne verujemo da ovdi ili bilo di živi neko slični." Izvadih Smoletovo pismo i, dok sam ga čitao, učini mi se da mi može biti od pomoći način na koji je spelovao ime dvorišta... „Šta ste vi?", upitah.

„Ja sam zamelnik", odvrati on. Odmah shvatih da sam na pravom tragu; izgovor me je ponovo zbunio. Napojnica od pola krune stavila mi je na raspolaganje zamenikovo znanje, te se obavestih da je gospodin Bloksam, koji je u međuvremenu svario ostatke piva od prethodne noći kod Korkorana, krenuo na posao kod Poplara u pet sati izjutra. Nije umeo da mi kaže gde tačno radi, ali činilo mu se da je nešto u vezi sa „novim skladištem" i za

tim mršavim tragom trebalo je da krenem u Poplar. Već je bilo dvanaest sati kada sam naišao na kakav-takav trag o zgradi koja je mogla da bude ona koju tražim, pa sam svratio u jednu kafedžinicu u kojoj je ručalo nekoliko radnika. Jedan od njih napomenu da je u Ulici Kros Ejndžel podignuta nova ledara; a kako je to odgovaralo „novom skladištu“, smesta se odvezoh tamo. Razgovor sa nabusitim vratarom i još nabusitijim nadzornikom, obojicu je smirio po jedan kraljevski novčić, doveo me je na trag Bloksamu; poslali su po njega tek kada sam predložio da njegovu dnevnicu nadoknadim predradniku zato što će mi odobriti da Bloksamu postavim nekoliko pitanja o privatnim stvarima. Bio je to dosta oštrouman momak, mada se neuglađeno ponašao i dosta iskvareno govorio. Kada sam obećao da ću platiti obaveštenje i kada sam mu dao kaparu, ispričao mi je da je dva puta putovao između Karfaksa i kuće na Pikadiliju, na šta on odvrati:

„Eh, šefe, zaboravio sam na broj, ali samo je nekoliko vrata od velike bele crkve ili nečeg tak’og što je nedavno izgrađivano. To je je’na stara, prašnjava kuća, mada nema ničeg prašnjavijeg od kuće iz koje smo uzeli proklete sanduke.“

„Kako ste ušli u te kuće ako su obe bile prazne?“

„U kući u Parflitu čekao me je stari momak koji me je i unajmio. On mi je i pomogo da smestim sanduke u zaprežna kola. Nek’ sam proklet ako to nije najsnažniji momak na koga sam ikada naiš’o. On ti je star i ima sede brkove i tako je tanušan da ti se čini da ne bi mog’o ni obično koplje ’itnuti.“

Kako me je samo ova rečenica uzbudila!

„Podig’o bi svoj kraj sanduka ko da se radi o nekol’ko funti čaja, dok sam ja stenj’o i duv’o dok svoj kraj ne bi’ nekako pridig’o – a ni ja nisam neko pile.“

„Kako ste ušli u kuću na Pikadiliju?“, upitah.

„I tamo je bijo. Mora da je o’ma kren’o i stig’o pre mene, jer kad sam pozvonio, sam mi je otvorio vrata i pomogo da unesem sanduke u hodnik.“

„Svih devet?“

„Da; pet ih je bilo u prvom cugu, a četiri u drugom. Bijo je to tako prašnjav pos’o i ne sećam se pravo kako sam stig’o kući.“

Prekidoh ga: „Da li su sanduci ostali u hodniku?“

„Da; bijo je to veliki hodnik i ničeg u njemu drugog nije bilo.“ Pokušah još jednom da izvučem nešto više:

„Niste imali nikakav ključ?“

„Nisam upotrebijo nikaki ključ niti išta tako. Stari je sam otvorijo vrata i opet ih zatvorijo kada sam kren’o. Ne sećam se kako je bilo prošli put – ali to zbog piva.“

„Ne možete se setiti ni broja kuće?“

„Ne, gospodine. Ali to ne treba da vas uzrujava. Vrlo je visoka, ima kameno pročelje sa nadstrešnicom i visoke stepenice sve do vratiju. Zapamtijo sam te stepenice jer sam mor’o uz nji’ da unosim sanduci sa tri besposličara koji su prišli da zarade po bakrenjak. Stari im je dao po šiling, a oni kad su vidl’i koliko su dobili, ’teli su još; ali on ufati jednog od nji’ za rame i ’tede da ga baci niz stepenice dok se ostali ne udaljiše psovajući.“

Kako sam zaključio da mi je ovaj opis dovoljan da pronađem kuću, isplatih svom prijatelju ostatak novca (za obeštećenje) i krenuh na Pikadili. Došao sam do novog bolnog saznanja: grof je očigledno bio u stanju da premešta sanduke sa zemljom. Ako je to tačno, vreme nam je dragoceno; jer sada, kada je izvršio deo prebacivanja, mogao je, kad to zaželi, sam da okonča zadatak, neprimećen. Iziđoh iz taksija na Trgu Pikadili i krenuh prema zapadu; sa one strane Džunior Konstitjušenala naišao sam na opisanu mi kuću i bejah zadovoljan što je ovo bila naredna jazbina koju je Drakula uredio. Kuća je izgledala kao da dugo nije bila pod zakupom. Prozore je pokrio sloj prašine, a kapci su bili podignuti. Okviri pocrneli od vremešnosti, a sa gvožđa je boja uglavnom bila otpala. Jasno se videlo da se donedavno ispod balkona nalazila velika oglasna tabla; međutim, neko ju je grubo otkinuo, jer je gornji deo koji ju je pridržavao još stajao na svom mestu. Iza šipki balkona ugledah neke klimave daske čije su se neravne ivice belele. Sve bih dao da sam mogao da vidim celu oglasnu tablu, jer bi me to možda odvelo do vlasnika kuće. Setih se iskustva koje sam stekao u istrazi oko zakupnine u Karfaksu i nisam mogao da se oslobodim utiska da bih pronašavši prethodnog vlasnika otkrio i način da uđem u kuću.

U tom trenutku nisam mogao ništa više da saznam o strani kuće koja gleda na Pikadili i tu se ništa nije dalo učiniti; stoga je zaobiđoh sa zadnje strane da bih izvideo kako tamo stoje stvari. Mala nastanjena ulica bila je vrlo živa, jer su zgrade na Pikadiliju uglavnom pune. Upitah jednog ili dvojicu konjušara i ispomagača koje sam ugledao u blizini da li mogu išta da mi kažu o praznoj kući. Jedan od njih reče kako je čuo da je nedavno izdata, ali nije znao kome. Međutim, rekao mi je da je do pre izvesnog vremena bila okačena oglasna tabla na kojoj je pisalo „Na prodaju“ i da bi mi možda Mičel, sinovi & Kendi, agenti za prodaju kuća, mogli nešto podrobnije reći, jer mu se čini da je ime njihove firme bilo na tabli. Nisam želeo da ostavim utisak prevelikog znatiželjnika ili da moj obaveštajac počne da nagađa ili sazna suviše, pa sam, zahvalivši mu na uobičajen način, odšetao dalje. Već se smrkavalo i približavala se jesenja noć, tako da nisam gubio vreme. Saznavši adresu firme Mičel, sinovi & Kendi iz imenika u Berkliju, ubrzo sam se našao u njihovoj kancelariji u Ulici Sakvil.

Gospodin koji me je primio bio je veoma ljubazan, ali ne u istoj meri i pristupačan. Rekavši mi jednom da je kuća na Pikadiliju – koju je za vreme našeg razgovora nazivao zdanjem – prodata, smatrao je da je sa mnom završio. Kada sam upitao ko ju je kupio, on širom otvori oči i napravi pauzu od nekoliko sekundi pre no što odgovori:

„Gospodine, prodata je.“

„Izvinite“, rekoh isto tako ljubazno, „ali zanima me ko ju je kupio i to iz posebnih razloga.“

Ovoga puta je napravio dužu pauzu i još više podigao obrve. „Gospodine, prodata je“, ponovo mi kratko odgovori.

„Svakako vam“, rekoh, „ne smeta što ste mi i toliko otkrili.“

„Ali smeta mi“, odvrati on. „Poslovi klijenata potpuno su sigurni u rukama Mičela, sinova & Kendija.“ Ovaj je očigledno bio cepidlaka i nije imalo smisla raspravljati se s njim. Pomislih da bi bilo bolje da se nađemo na njegovom terenu, pa rekoh:

„Vaši klijenti, gospodine, srećni su što imaju tako odlučnog čuvara njihovog poverenja. I sam sam poslovan čovek.“ Tu mu tutnuh svoju vizitkartu. „U ovom trenutku me ne požuruje

znatiželja; radim za lorda Godalminga, koga zanima da sazna nešto o vlasništvu koje je, kako je on razumeo, bilo nedavno na prodaju.“ Ove reči bacile su drugačiju svetlost na poslove. On reče:

„Voleo bih da vam učinim uslugu kada bih mogao, gospodine Harkere, a naročito bih želeo da učinim uslugu njegovom gospodstvu. Jednom smo obavili neko iznajmljivanje prostorija za njega dok je još bio časni Artur Holmvud. Ako biste mi ostavili lordovu adresu, ja bih se posavetovao sa Kućom oko te stvari i, u svakom slučaju, stupio bih u vezu sa lordom još večerašnjom poštom. Biće mi zadovoljstvo ako budemo u stanju da u toj meri odstupimo od naših pravila i njegovom gospodstvu pružimo traženo obaveštenje.“

Želeo sam da obezbedim prijatelja, a ne da stvaram neprijatelja, pa mu zahvalih, dadoh adresu doktora Sjuarda i odoh. Već se bilo smrklo, a ja sam bio umoran i gladan. Popih šolju čaja kod Aertid Bred kompanije i vratih se u Parflit narednim vozom.

Svi su već bili kod kuće. Mina je izgledala umorna i bleda, ali svojski se trudila da bude raspoložena i vesela; cepalo mi se srce i na samu pomisao da moram od nje nešto kriti i da sam zbog toga vinovnik njenog nemira. Hvala bogu, ovo će biti poslednja noć u kojoj će morati da bude posmatrač udaljen sa sastanka i da pati zbog toga što joj ne ukazujemo poverenje. Bila mi je potrebna sva moja hrabrost da se povinujem mudroj odluci da je isključimo iz našeg zlokobnog zadatka. Izgleda mi nekako pribranija; ili je sam predmet za nju postao odvratan, jer u trenucima kada nekom izleti sasvim slučajna opaska, ona se sva strese. Drago mi je što smo se na to odlučili na vreme, jer takvo jedno osećanje kao što je sve veće znanje kojim raspolažemo predstavljalo bi za nju mučenje.

Nisam mogao ostalima da ispričam o današnjem otkriću dok ne ostanemo sami; tako, posle večere – ispraćen tihom muzikom koja je trebalo bar među nama da sačuva dobro raspoloženje – odvedoh Minu u sobu i ostavih je da se spremi za spavanje. Moja draga devojka bila je nežnija prema meni nego ikada ranije; privijala se uza me kao da će me time zadržati; ali imali smo o mnogo čemu da pričamo, te je ja ostavih. Hvala bogu što prestanak ispovedanja nije ništa izmenio među nama.

Kada sam sišao, našao sam ostale okupljene oko vatre u radnoj sobi. U vozu sam u dnevniku opisao najnovije događaje, tako da sam im to sada jednostavno pročitao, što mi se učinilo kao najbolji način da ih upoznam sa svojim obaveštenjima; kada sam završio, Van Helsing reče: „Veliki posao ste izobavljali u jednom danu, prijatelju Džonatane. Bez sumnje smo na tragu nedostajućim sanducima. Ali, ako neki bude da nedostaje, moraćemo da tražimo dok ih ne nađemo. Tada ćemo učiniti naš krajnji *genijalni potez* i poterati bednika u pravu smrt."

Svi smo neko vreme ćutali, a onda iznenada gospodin Moris progovori; „Recite, kako ćemo ući u tu kuću?"

„I u onu drugu smo ušli", odvrati brzo lord Godalming.

„Ali, Arte, ovo je drugačije. Provalili smo u kuću u Karfaksu po mraku, a štitio nas je i park opasan zidom. Sasvim će biti drugačije provaliti na Pikadiliju, bilo noću bilo danju. Priznajem da ne znam kako ćemo ući sem ako nam taj agencijski moljac ne nabavi neki ključ; možda ćemo nešto saznati kada ujutro primiš od njega pismo."

Lord Godalming nabra veđe, ustade i stade da šeta po sobi. Uskoro se zaustavi i reče, okrećući se od jednog ka drugom: „Kvinsi je u pravu. Ova provala je ozbiljnija; jednom smo uspeli, ali sada stvar nije tako prosta – sem ako ne pronađemo grofov privezak sa ključevima."

Kako ništa nismo mogli da preduzmemo pre jutra i kako je, u najmanju ruku, preporučljivo sačekati da lord Godalming dobije vesti od Mičela, odlučismo da ništa ne činimo pre doručka. Dosta dugo smo sedeli i pušili, razmatrajući problem sa svih strana; iskoristio sam priliku da dovršim pisanje dnevnika. Veoma sam pospan i idem u krevet...

Samo redak. Mina čvrsto spava i normalno diše. Čelo joj je nabrano, kao da razmišlja čak i u snu. Još je suviše bleda, ali ne izgleda toliko ispijena kao jutros. Sutrašnji dan će, nadam se, sve ovo popraviti; opet će biti ona stara kada se nađe kod kuće u Ekseteru. Oh, kako sam pospan!

Prvi oktobar. – Renfild me je opet zbunio. Tako brzo menja raspoloženje da mi je teško da ih pratim, a kako ona uvek znače nešto više od njegovog vlastitog dobrog vladanja, te su tako veoma zanimljiva za izučavanje. Jutros, kada sam otišao da ga obiđem pošto je odbio Van Helsinga, ponašao se kao čovek koji upravlja sudbinom. On je u stvari, zapovedao sudbini – subjektivno. Uopšte nije mario za zemaljske stvari; bio je u oblacima i s visine gledao na sve slabosti i želje nas sirotih smrtnika. Pomislih da bi bilo dobro da iskoristim priliku i saznam ponešto, pa ga upitah:

„Šta je sa muvama ovih dana?“

Nasmejao mi se gotovo prezrivo – takav osmeh pojavio bi se na licu Malvolija[18] – i odgovorio:

„Muva, dragi moj gospodine, ima jednu upadljivu crtu: njena krila su tipičan primer aerodinamičkih moći psihičkih sposobnosti. Stari su dobro činili što su dušu poredili sa leptirom!“

Pomislih kako bih možda mogao ovu njegovu analogiju da doguram do krajnje logičnosti, pa brzo rekoh: „Oh, znači sada tragaš za dušom, zar ne?“

Ludilo mu je pomućivalo um, tako da mu se na licu pojavi zbunjeni izraz dok je, odmahujući odlučno glavom, što nisam često viđao kod njega, govorio:

„Oh, ne, oh, ne! Ne želim nikakve duše. Život je sve što želim.“ Tu se malo razveseli. „Nije mi to važno u ovom trenutku. Život mi je sasvim dobar; imam sve što želim. Morate naći novog pacijenta, doktore, ako želite da proučavate zoofage!“

To me je malo zbunilo, pa sam ga navlačio da nastavi:

„Znači, gospodariš životom; pretpostavljam da si onda bog?“ On mi uputi osmeh pun neopisive, dobrodušne nadmoćnosti.

„Oh, ne! Daleko sam od toga da sebi pripisujem atribute božanstva. Čak me i ne zanimaju njegove naročite duhovne rabote. Ako mogu da opišem svoje intelektualno stanje, rekao bih da sam,

---

[18] Malvolio je ličnost iz Šekspirove drame Bogojavljenska noć. (Prim. prev.)

dok su u pitanju čisto zemaljske stvari, nekako u poziciji sličnoj onoj koju je Enoh[19] zauzimao duhovno!“

Nisam ga baš najbolje razumeo. U tom trenutku nisam mogao da se prisetim Enohove uloge; morao sam da mu postavim jednostavno pitanje, mada sam znao da srozavam svoj ugled u očima ludaka:

„Zašto sa Enohom?“

„Jer on je išao sa bogom.“

Nisam shvatao analogiju, ali nisam ni bio voljan da to priznam; stoga se vratih na ono što je porekao:

„Znači, nije te briga za život i nisu ti potrebne duše. Zašto?“ Postavio sam pitanje nekako na brzinu i pomalo strogo, želeći da ga dekoncentrišem. Napor mi se isplatio; za trenutak on nesvesno povrati svoje staro ponizno ponašanje, duboko se presamiti preda mnom i gotovo mi se ulagivački obrati:

„Stvarno ne želim nikakve duše, stvarno, stvarno! Ne želim. Ne bih mogao da ih iskoristim ni kada bih ih imao; ni na koji način mi ne bi koristile. Ne bih mogao da ih pojedem ili...“ On iznenada zastade i lice mu povrati prethodni lukavi izgled, tako naprečac kao kada vetar pređe površinom vode. „A što se života tiče, doktore, šta je on na kraju? Kada dobijete sve ono što ste želeli, a znate šta nikada nećete poželeti, onda je to sve. Imam prijatelje – dobre prijatelje – kao što ste vi doktore Sjuarde.“ Ovo je rekao sa zlobnim osmehom neopisive lukavosti. „I znam da mi nikada neće nedostajati sredstava za život!“

Mislim da je kroz oblačnost svog ludila primetio kod mene neku odbojnost, jer se smesta zavukao u poslednje utočište – uporno ćutanje. Posle kraćeg vremena shvatih da je beskorisno razgovarati s njim. Bio je mrzovoljan, te ja odoh.

Kasnije toga dana on posla po mene. Obično ne bih otišao bez nekog naročitog razloga, ali u ovoj situaciji on me toliko zanima da ću se rado izložiti tom naporu. Pored toga, drago mi je što mogu da prekratim vreme. Harker je van kuće, sledi tragove; takođe i lord Godalming i Kvinsi. Van Helsing sedi u mojoj radnoj sobi pažljivo

---

[19] Biblijska ličnost. (Prim. prev.)

iščitavajući zapis koji su Harkerovi pripremili. Izgleda da misli kako će, ako tačno bude znao sve detalje, naići na neki trag. Ne želi da bez razloga bude uznemiravan u poslu. Mislio sam da ga povedem da vidi pacijenta, ali možda ne bi želeo ponovo da pođe pošto je na onakav način bio odbijen. Postojao je još jedan razlog: Renfild možda ne bi govorio tako slobodno pred trećom osobom kao kada smo on i ja sami.

Našao sam ga kako sedi u sredini sobe na hoklici, u pozi koja je obično bila predznak uvećanja izvesne umne energije kod njega. Kada sam ušao, on smesta progovori, kao da je imao spremno pitanje: „Šta je sa dušama?"

Bilo je očigledno da je moja pretpostavka bila tačna. Mozak nesvesno obavlja svoj posao čak i kod ludaka. Odlučih da stvar isteram na čistac.

„Šta ti o tome misliš?", upitah.

Nije odmah odgovorio već je stao da se osvrće oko sebe gore-dole, kao da očekuje da ga nešto nadahne na odgovor.

„Ne želim nikakve duše!", reče on nemoćnim glasom kao da se brani. Ta mu se stvar izgleda motala po glavi, pa sam rešio da je iskoristim – da „budem okrutan, kako bih posle bio ljubazan'. Rekoh:

„Ti voliš život i želiš da živiš?"

„Oh, da! Ali to je u redu; to ne treba da vas brine!"

„Ali", upitah, „kako da dobijemo život bez duše?" Ovo ga je izgleda zbunilo, pa krenuh dalje:

„Jednom će ti biti lepo kada budeš leteo tamo napolju sa dušama hiljada muva, paukova, ptica i mačaka koje će zujati, cvrkutati i mjaukati svuda oko tebe. Ti si uzeo njihov život, svestan si toga i moraš se obreti među njihovim dušama!" Nešto kao da je ostavilo utisak na njegovu maštu, jer je gurnuo prste u uši i jako zažmurio poput dečačića kada mu sapunjaju lice. Bilo je nečeg patetičnog u tome što me je dirnulo; to mi je istovremeno bila i lekcija, jer u trenu preda mnom kao da se nalazilo dete – samo dete, mada su mu crte lica bile grube, a čekinje oko vilica bele. Očito je prolazio kroz izvestan proces mentalne uznemirenosti, a znajući kako su njegova raspoloženja u prošlosti ispoljavala stvari

koje su njemu samom bile strane, pomislih da ću prodreti u njegov um što bolje budem mogao i da ću moći da ga pratim. Kao prvo, trebalo je da povratim poverenje, pa ga upitah, prilično glasno kako bi me čuo kroz zapušene uši:

„Da li bi želeo malo šećera da ponovo okupiš muve?“ Kao da se istog trena probudio, on odmahnu glavom. Osmehnuvši se, odvrati: „Ne mnogo! Ipak su muve jadna bića!“ Posle pauze dodade: „Ali ne želim da njihove duše zuje oko mene.“

„Ili duše pauka?“, nastavih.

„Dođavola sa paucima! Kakve koristi od paukova? Nema ničeg u njima što bi vredelo pojesti ili...“, on iznenada zaćuta, kao da se setio zabranjene teme.

„Tako, tako!“, pomislih u sebi. „Ovo je drugi put da se iznenada zaustavio kod reči ’piti’; šta to znači?“ Renfild je izgleda bio svestan da je napravio lapsus, jer užurbano nastavi da govori, kao da je želeo da mi odvuče pažnju od toga:

„Ne pridajem nikakvu važnost takvim stvarima. ’Pacovima, miševima i ovako malim jelenima’, kao što Šekspir reče, ’trice i kučine iz špajza’ mogli bismo ih tako nazvati. Prošle su me te gluposti. Isto tako biste mogli zamoliti čoveka da jede molekule štapićima kao i mene da se zainteresujem za niže karnivore[20] kada znam šta me čeka.“

„Shvatam“, rekoh. „Želim nešto veliko u šta bi mogao da zariješ zube? Kako bi ti se dopalo da za doručak dobiješ slona?“

„Kakve to smešne besmislice govorite!“ Postajao je sve prisebniji, pa mi se činilo da bih mogao još jače da ga pritisnem.

„Pitam se samo“, rekoh zamišljeno, „kakva li je duša slona!“ Postigao sam željeni efekat, jer on istog trena prestade da bude samouveren i pretvori se u dete.

„Neću dušu slona, niti bilo koju drugu!“, reče on. Nekoliko trenutaka sedeo je sav utučen. Odjednom skoči na noge, oči mu zasvetlucaše i stade da pokazuje sve znake jakog cerebralnog uzbuđenja. „Dođavola i vi i vaše duše!“, povika on. „Zašto me uznemiravate dušama. Zar nemam dovoljno briga, bola i zar me

[20] Mesožder. (Prim. prev.)

već mnoge stvari ne ometaju, i bez duša?“ Gledao me je tako neprijateljski da sam pomislio kako ga je opet spopala želja za ubijanjem, te dunuh u zviždaljku. Međutim, istog trena kada sam to uradio, on se smiri i stade da se brani.

„Oprostite, doktore, zaboravio sam se. Nije vam potrebna pomoć. Tako sam zabrinut da sam sklon razdražljivosti. Kada biste samo znali s kakvim problemom moram da se suočim, kako sam iscrpljen, žalili biste me, progledali mi kroz prste i oprostili. Molim vas, nemojte me strpati u ludačku košulju. Želim da razmišljam, a to nikako ne mogu ako mi je telo sputano. Siguran sam da ćete razumeti!“ Očigledno je vladao sobom; kada su čuvari stigli, rekoh im da ne zamere i oni se povukoše. Renfild ih je posmatrao kako odlaze; kada se vrata zatvoriše za njima, on veoma dostojanstveno i ljubazno reče:

„Doktore Sjuarde, bili ste uviđavni prema meni. Verujte da sam vam veoma, veoma zahvalan.“

Pomislih da bi bilo dobro da ga ostavim u ovakvom raspoloženju, pa se udaljih. Siguran sam da bi trebalo razmisliti o stanju ovog čoveka. Nekoliko stvarčica kao da je sačinjavalo ono što američki novinari nazivaju pričom; kad bi ih neko umeo da rasporedi onako kako treba. A te stvarčice su ove:

Neće da pomene reč „piti“.

Plaši se pomisli da bude opterećen bilo kakvom „dušom“.

Ne plaši se želje za „životom“ u budućnosti.

Potpuno prezire bednije oblike života, mada se boji da ga ne proganjaju njihove duše.

Logički posmatrano sve ovo vodi ka samo jednoj stvari! Ubeđen je da će se dočepati nekog višeg života. Plaši se posledica – tereta duša. Znači, on teži za ljudskim životom!

A uverenost...?

Blagi bože! Pohodio ga je grof i sprema se neki novi oblik užasa!

Kasnije. – Kada sam završio obilazak, otidoh do Van Helsinga i iznesoh mu svoje sumnje. On se veoma uozbilji; pošto je malo razmislio o tome, zamoli me da ga odvedem do Renfilda. Učinih to. Kada smo prišli vratima, začusmo ludaka kako veselo

peva, kao što je činio ranije u vreme koje mi se sada čini tako dalekim. Kada smo ušli, začudi nas da je ponovo rasuo šećer; muve, već opijene jesenjim vremenom, počeše da uleću i zuje po sobi. Pokušasmo da ga navedemo na malopređašnji razgovor, ali on ne obrati pažnju na nas. Nastavio je da peva kao da uopšte nismo prisutni. Dobio je komad papira i odmah počeo od njega da savija beležnicu. Morali smo da odemo onako kako smo i ušli – neprimećeni.

Njegov slučaj je odista čudan; moramo noćas pripaziti na njega.

Pismo firme Mičel, sinovi & Kendi lordu Godalmingu

1. oktobar

Lorde, u svako doba biće nam drago da iziđemo u susret vašim željama. Srećni smo da Vam, imajući u vidu želju vašeg prevashodstva koju nam je izneo gospodin Harker u Vaše ime, dostavimo sledeću informaciju u vezi sa kupoprodajom na Pikadiliju br. 347. Prvobitni prodavci su izvršioci pokojnog gospodina Arčibalda Vinter-Sufilda. Kupac je strani plemić, grof De Vil, koji je sam izvršio kupovinu tako što je „stavio lovu na sunce“, ako nam vaše lordstvo oprašta upotrebu jednog tako vulgarnog izraza. Ništa više o njemu ne znamo.

Vaše smo, lorde, ponizne sluge,
Mičel, sinovi & Kendi

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Drugi oktobar. – Prošle noći postavio sam čoveka u hodnik i rekao mu da tačno beleži sve zvukove koje će možda čuti iz Renfildove sobe, kao i da me odmah pozove ako se dogodi bilo šta čudno. Posle večere, kada smo se svi okupili oko vatre u radnoj sobi – a gospođa Harker otišla u krevet – razgovarali smo o pokušajima i otkrićima do kojih smo toga dana došli. Jedini je Harker nešto postigao i svi se nadamo da je njegov trag važan.

Pre nego što sam otišao na spavanje, obišao sam pacijentovu sobu i zavirio unutra kroz špijunku. On je čvrsto spavao i pravilno disao.

Jutros mi je dežurni rekao da se malo po ponoći uznemirio i da je dosta glasno izgovarao molitve. Upitah ga da li je to bilo sve; odvratio mi je da je to sve što je čuo. Bilo je nečeg sumnjivog u njegovom ponašanju što me je navelo da ga nasumice upitam nije li zaspao. Odbijao je da prizna da je spavao, ali je priznao da je malo „dremnuo“. Šteta što se u ljude ne može imati poverenja sem kada se motri na njih.

Harker je danas otišao da nastavi sa traganjem, a Art i Kvinsi se brinu o konjima. Godalming misli da je dobro uvek imati spremne konje, jer kada se dočepamo obaveštenja koje nam je potrebno neće biti vremena za gubljenje. Moramo da sterilišemo svu uvezenu zemlju u vremenu od izlaska do zalaska sunca; na taj način ćemo uhvatiti grofa kada je najslabiji i bez zaklona u koji bi mogao da pobegne. Van Helsing je otišao do Britanskog muzeja u potrazi za nekim poznavaocima drevne medicine. Stari lekari su vodili računa o stvarima koje njihovi sledbenici ne prihvataju, a profesor traga za lekovima protiv veštica i demona koji nam kasnije mogu biti od koristi.

Ponekad mislim da smo svi ludi i da ćemo povratiti razum u ludačkim košuljama.

Kasnije. – Ponovo smo se okupili. Izgleda da smo ipak pronašli trag i naš sutrašnji posao mogao bi da bude početak kraja. Pitam se ima li Renfildova mirnoća neke veze sa ovim. Njegova raspoloženja u velikoj meri su sledila grofove rabote, pa bi predstojeće uništenje tog čudovišta moglo na neki tanani način stići i do njega. Kada bismo samo imali neki nagoveštaj onoga što se dešavalo u njegovom umu od naše jučerašnje rasprave do ponovnog otvaranja sezone lova na muve, možda bismo se dočepali vrednog traga. On se sada naizgled smirio za izvesno vreme... Da li je? – taj divlji urlik kao da je dospeo iz njegove sobe...

Čuvar ulete u sobu i reče mi da je Renfild na izvestan način doživeo nesreću. Čuo ga je kako viče; kada je stigao, našao ga je kako leži licem okrenut prema podu sav u krvi. Moram smesta da pođem...

DVADESET PRVA GLAVA

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Treći oktobar. – Dozvolite da zapišem tačan redosled događaja, to jest, sve čega mogu da se setim, od kada sam poslednji put vodio dnevnik. Nijedna sitnica ne sme biti zaboravljena; moram pribrano nastaviti.

Kada sam stigao u Renfildovu sobu, zatekao sam ga kako leži na podu okrenut na levu stranu u svetlucavoj bari krvi. Prišavši mu da ga okrenem, postade mi jasno da je pretrpeo užasne povrede; kao da nije postojalo nikakvo jedinstvo svrhovitosti među delovima njegovog tela koje obeležava pritajen razum. Kako mu je lice bilo otkriveno, mogao sam da vidim da je bilo strašno izgubljeno, kao da je njime udarano po podu – i odista, lokva krvi poticala je iz rane na licu. Čuvar koji je klečao pored tela reče mi kada smo ga okrenuli:

„Mislim, gospodine, da mu je slomljena kičma. Vidite, desna ruka i noga, a i cela desna strana lica su mu paralizovane.“ Prisutnog čuvara strašno je zbunjivalo kako se nešto takvo moglo dogoditi. Izgledao je krajnje pometen dok je govorio nabravši veđe:

„Dve stvari ne mogu da razumem. Lice je mogao tako da udesi udarajući glavom o pod. Video sam jednu mladu ženu kako je to uradila u azilu Everšild pre nego što je iko uspeo i da je dotakne. Pretpostavljam da je mogao slomiti kičmu ispavši iz kreveta ako se nespretno okrenuo. Ali, tako mi života, ne mogu da zamislim kako je moglo oboje da se dogodi u isto vreme. Ako mu je kičma bila

slomljena, nije mogao da udara glavom; da mu je lice već bilo takvo pre pada iz kreveta, našli bismo tragove.“

Rekoh mu: „Otiđi do Van Helsinga i ljubazno ga zamoli da smesta dođe. Neka ni trenutka ne okleva.“

Čovek otrča i za svega nekoliko minuta pojavi se profesor u kućnom ogrtaču i papučama. Kada je ugledao Renfilda na podu, on ga oštro odmeri, a zatim se okrenu prema meni. Mislim da mi je iz očiju pročitao misli, jer vrlo tiho reče, očigledno da bi ga i čuvar čuo:

„Ah, kakav tužan nesreća! Biće mu potrebno vrlo pažljivo bdenje i mnogo od pažnje. Sam ostaću sa tobom, ali prvo se moram obući. Ako ćeš ti preostati, pridružiću ti se za nekoliko minuta.“

Pacijent je sada krkljajući disao i na prvi pogled se dalo zaključiti da je pretrpeo neku užasnu povredu. Van Helsing se vratio neverovatno brzo, noseći sa sobom hiruršku torbu. Očigledno je usput razmišljao i već doneo odluku; jer, gotovo i pre no što je pogledao pacijenta, on mi prošaputa:

„Pošalji čuvara odovud. Moramo biti nasamo s njim kada dođe u svest posle operacije.“

Stoga rekoh: „Mislim da je to za sada sve, Sajmonse. Učinili smo sve što smo mogli u ovom trenutku. Ti bolje pođi u svoj obilazak, a doktor Van Helsing će ga operisati. Smesta mi javi ako se bilo gde dogodi nešto neobično.“

Čovek se povuče, a mi se dadosmo na pomno pregledanje pacijenta. Rane po licu bile su površinske; pravu povredu predstavljala je pritisnuta fraktura lobanje koja se širila pravo kroz motornu oblast. Profesor razmisli jedan trenutak, a zatim reče:

„Moramo smanjiti pritisak i povratiti se u normalno stanje koliko daleko možemo; brzina oblivanja pokazuje na strašnu prirodu njegove povrede. Izgleda da je napadnuta cela motorna oblast. Oblivanje mozga će naglo porasti te moramo odmah početi otvaranje od lobanje ili može da stigne kasno.“

Dok je on to govorio, na vratima se začu lagano kucanje. Odoh da ih otvorim i nađoh u hodniku Artura i Kvinsija u pidžami i papučama; prvi reče:

„Čuo sam tvog čoveka kako doziva doktora Van Helsinga i obaveštava ga o nesrećnom slučaju. Zatim sam probudio Kvinsija, ili bolje reći samo sam ga pozvao jer nije spavao. Stvari se suviše brzo odvijaju i prati ih dosta toga čudnovatog da bi iko od nas ovih dana mogao čvrsto spavati. Razmišljao sam o tome kako već sledeće noći neću videti stvari onakve kakve su bile. Moraćemo da se osvrnemo unazad – i pogledamo unapred malo podrobnije nego što smo to do sada činili. Možemo li ući?“

Klimnuh i držah vrata otvorena dok ne uđoše; zatim ih ponovo zatvorih. Kada je Kvinsi ugledao u kakvom je stanju i u kakvom položaju leži pacijent i primetio onu užasnu baru na podu, on razneženo reče:

„Moj bože! Šta mu se dogodilo? Jadni, jadni đavo!“

Ispričah mu kratko ono što sam znao i dodadoh da očekujemo da povrati svest posle operacije – bar nakratko u svakom slučaju. On smesta ode do kreveta i sede na ivicu, a Godalming se smesti pored njega; svi smo bez reči posmatrali.

„Čekaćemo“, reče Van Helsing, „samo onoliko koliko da utvrdimo najbolje mesto za raspolućivanje lobanje, kako bismo mogli na najbrži i najbolji od načina da uklonimo grumen od krvi; jer jasno je da oblivanje raste.“

Minuti iščekivanja proticali su strašno polako. Srce mi se užasno steglo, a sa Van Helsingovog lica mogao sam da pročitam da oseća strah ili zebnju od onoga što će uslediti. Bojao sam se reči koje bi Renfild mogao da izgovori. Uopšte bojao sam se da razmišljam; ali meni je na dušu išla krivica zbog onog što će uslediti kao što sam negde pročitao da pojedini ljudi čuju časovnik smrti. Jadnikovo disanje postade nesigurno. Svakog trenutka činilo se da će otvoriti oči i progovoriti; ali zatim bi usledio dugi brektavi uzdah i on bi zapadao u još veću otupelost. Bio sam oguglao na bolesničke krevete i smrt, ali sve me je više pritiskala neizvesnost. Gotovo da sam mogao da čujem otkucaje vlastitog srca; krv koja mi je kuljala kroz slepoočnice podsećala je na udaranje čekića. Tišina se na kraju pretvorila u agoniju. Pogledah prijatelje, jednog za drugim, i videh na njihovim rumenim licima i po namrštenim obrvama da i sami podnose iste muke. Iznad svih

nas visila je neka nervozna napetost; kao da će nam nad glavom snažno odjeknuti neko užasno zvono kada ga najmanje budemo očekivali.

Konačno nastupi period kada je bilo očigledno da se pacijentovo stanje pogoršava; mogao je umreti svakog časa. Pogledah profesora i uhvatih njegov pogled uperen u mene. Lice mu je bilo jako ozbiljno kada prozbori:

„Nemamo vremena za gubljenje. Njegove reči mogu sačuvati mnogo života; razmišljao sam tako dok sam ovde stajao. Može se desiti da je njegova duša na kocki! Operisaćemo ga baš iznad uveta.“

Ne progovorivši više ni reč, on izvede operaciju. Posle nekoliko trenutaka disanje mu ponovo postade hroptavo. Zatim je usledio jedan tako dugi uzdah da se činilo kako će mu se grudni koš raspasti. Iznenada otvori oči koje su zurile divlje i bespomoćno. To potraja nekoliko sledećih trenutaka; zatim mu pogled smekša i pretvori se u iznenađenje koje je otkrivalo zadovoljstvo, a sa usana mu se ote uzdah olakšanja. On se grčevito pomeri, a zatim reče:

„Biću miran, doktore. Recite im da mi skinu ludačku košulju. Sanjao sam užasan san koji me je toliko iscrpio da ne mogu da se pomerim. Šta je to s mojim licem? Kao da je sve naduveno; strašno me boli.“ Zatim pokuša da okrene glavu; od napora koji je ulagao oči mu ponovo postaše staklaste, pa ga ja nežno vratih u pređašnji položaj. Tada progovori Van Helsing mirnim, ozbiljnim glasom:

„Kažite nam svoj san, gospodine Renfilde.“

Čim je začuo taj glas, lice mu se ozari i pored toga što je bilo unakaženo i on reče: „To je doktor Van Helsing. Kako je lepo od vas što ste ovde. Dajte mi malo vode, usne su mi suve; pokušaću da vam ga ispričam. Sanjao sam...“, on zastade, a nama se učini kao da se onesvestio.

Tiho pozvah Kvinsija... „Rakija – nalazi se u mojoj radnoj sobi – brzo!“ On odjuri i vrati se sa čašom, bocom rakije i bokalom vode. Nakvasismo mu osušene usne i pacijent se ubrzo povrati. Međutim, izgleda da je njegov jadan, povređen mozak radio u međuvremenu, jer kada se sasvim pribrao, pogledao me je

prodorno i u agoniji tako zbunjeno da taj pogled nikada neću zaboraviti, a zatim je rekao:

„Ne smem se zavaravati; nije to bio san, već jeziva stvarnost." Zatim pređe pogledom po sobi; kada ugleda dve osobe koje su strpljivo sedele na ivici postelje, on nastavi:

„Ako već do sada nisam bio siguran, sada to znam po njima." Oči mu se na trenutak zaklopiše – ne od bola ili pospanosti već dobrovoljno kao da je skupljao svu raspoloživu snagu; kada ih ponovo otvori, on užurbano reče i to sa mnogo više energije nego što je do tada pokazivao: „Brzo, doktore, brzo. Umirem! Osećam da mi je preostalo još svega nekoliko minuta; a onda se moram vratiti u smrt – ili još u nešto gore! Pokvasite mi ponovo usne rakijom. Moram nešto da vam kažem pre nego što umrem; ili pre no što moj jadan zgnječeni mozak umre. Hvala! Bilo je to one noći pošto ste otišli od mene, kada sam vas preklinjao da me pustite. Onda nisam mogao da govorim, jer sam osećao da mi je jezik vezan; ali i onda sam, kao što sam to i sada, bio sasvim pri sebi, sem što se tiče te stvari. Bio sam u agoniji očajanja dugo pošto ste me ostavili; čini mi se satima. Onda me je iznenada pohodio neki mir. Mozak kao da mi se ponovo ohladio i shvatio sam gde se nalazim. Čuo sam pse kako laju iza kuće, ali ne tamo gde se on nalazio!" Dok je govorio, Van Helsing nije nijednom trepnuo, ali ispružio je ruku i stegnuo moju. Međutim, nije se odao; neprimetno je klimnuo i rekao tihim glasom: „Nastavite", i Renfild nastavi.

„Došao je do prozora u magli, kao što sam ga često i ranije viđao; ali onda je bio materijalizovan, ne u obliku duha, a oči su mu divlje sevale kao u veoma ljutitog čoveka. Smejao se crvenim ustima; beli oštri zubi svetlucali su na mesečini kada se okrenuo da pogleda unazad preko pojasa drveća, na mesto sa koga je dopirao lavež pasa. U prvi mah nisam hteo da ga pozovem da uđe, mada sam znao da to želi – kao što je uostalom i pre želeo. Onda je počeo da mi obećava razne stvari – ne rečima već delima."

Profesor ga prekinu pitanjem: „Kako?"

„Ostvarujući ih, upravo onako kao što je ranije slao muve unutra dok je sunce sijalo. Velike, debele sa čelikom i safirima na

krilima; zatim velike moljce noću, sa mrtvačkom lobanjom na leđima.“

Van Helsing mu klimnu dok je meni nesvesno šaputao: „*Acherontia atropos Sfingi* – koga vi zovete moljac sa mrtvačkom glavom!“

Pacijent nastavi ne zaustavivši se: „Zatim je počeo da šapuće: ’Pacovi, pacovi, pacovi! Stotine, hiljade, milioni pacova. A svaki jedan život; psi i mačke koji ih jedu. Svi živi! Sve je to crvena krv, sa višegodišnjim životom u sebi; nisu to obične muve zunzare!’ Nasmejao sam mu se, jer sam želeo da vidim šta može da učini. Tada su psi počeli da zavijaju iza tamnog drveća, u njegovoj kući. Pozva me da priđem prozoru. Ustadoh i pogledah napolje, a on podiže ruke i meni se učini kao da nešto uzvikuje bez reči. Po travi se raširi crna masa koja je nadolazila u obliku plamena ili vatre; on potom razmaknu maglu ulevo i udesno tako da sam mogao da vidim hiljade pacova sa crvenim svetlucavim očima – kao što su i njegove, samo manje. On podiže ruku i oni se svi zaustaviše; čini mi se da je rekao: ’Podariću ti sve ove životinje, kao i mnoge druge, mnogo veće, tokom bezbroj vekova, ako padneš na kolena i počneš da me poštuješ!’ Tada pred očima kao da mi se sklopio crveni oblak, boje krvi; i pre nego što sam shvatio šta radim, otvorio sam prozor i rekao mu: ’Uđite, lorde i gospodaru!’

Pacovi svi nestaše, a on skliznu u sobu kroz prozorski okvir, mada je ovaj bio samo jedan inč odškrinut – poput meseca koji se često provlačio kroz ma i najmanju pukotinu i zastajao preda mnom u svoj svojoj veličini i sjaju.“ Glas mu je postao slabiji, pa mu ponovo osvežih usne rakijom i on nastavi; ali sećanje mu je u međuvremenu radilo, jer se njegova priča nije nastavila tamo gde ju je prekinuo. Upravo sam hteo da ga vratim tamo gde je stao, ali mi Van Helsing prošaputa: „Pusti ga da ide dalje. Ne prekidaj; ne može se povratiti, a možda ne bi bio u moći ni da nastavi, ako jednom izgubi od niti misli.“

On nastavi: „Celog dana čekao sam vesti od njega, ali nije mi poslao ništa, čak ni običnu muvu; kada se mesec ispeo, bio sam veoma ljut na njega. Jako sam se razbesneo kada je skliznuo kroz prozor, mada je ovaj bio zatvoren, a nije čak ni pokucao.

On mi se podrugljivo nasmeja, a kroz maglu se promoliše njegovi beli zubi i crvene sjajne oči, a zatim krenu dalje kao da je vlasnik celog mesta, a ja da nisam ništa. Čak nije isto ni mirisao kad je prošao pored mene. Nisam mogao da ga zadržim. Pomislih da je, ne znam kako, gospođa Harker ušla u sobu.“ Ona dvojica što su sedela na krevetu ustadoše i priđoše mu iza leđa tako da ih nije mogao videti, ali su oni mogli bolje da čuju. Obojica su ćutali, ali profesor poče da drhti; lice mu, međutim, postade još strože i ozbiljnije. Renfild nastavi ništa ne primetivši:

„Kada je danas posle podne gospođa Harker došla da me poseti, nije bila ona stara; podsetila me je na čaj iz opranog čajnika.“ Na to se svi pokrenusmo, ali niko ne reče ni reči; on nastavi:

„Nisam znao da je ovde dok nije progovorila; nije ni izgledala isto. Ne marim za bledunjave; volim one sa puno krvi u sebi, a njena kao da je sva bila istekla. Tada nisam o tome razmišljao; ali, kada je otišla, počeh da razmišljam i razbesneh se shvativši da on izvlači život iz nje.“ Osetih da su i ostali zadrhtali isto kao i ja; ali inače smo bili mirni. „Tako sam ga noćas, kada je došao, spremno dočekao. Čuo sam da ludaci imaju natprirodnu snagu; a kako sam znao da sam lud – povremeno u svakom slučaju – odlučih da iskoristim svoju snagu. Aj, i on je to osetio, jer je bio primoran da izađe iz magle i da se bori sa mnom. Čvrsto sam ga držao; mislio sam da ću pobediti, jer nisam želeo da i dalje izvlači život iz nje, sve dok mu nisam ugledao oči. Žarile su me tako da mi se snaga istog trena istopila. On se izmigolji i, kada pokušah da se pripijem uz njega, on me podiže, a zatim baci. Preda mnom se otvori crveni oblak i buka nalik na grmljavinu, a magla se po svojoj prilici iskrala ispod vrata.“ Glas mu je postajao sve slabiji, a disanje brektavije. Van Helsing instinktivno ustade.

„Sada znamo najgore“, reče on. „On je ovde i znamo njegov cilj. Možda još neće biti kasno. Budimo naoružani – kao i one noći, ali ne gubimo vreme; ne smemo protraćiti ni trenutak.“

Nije bilo potrebe rečima iskazivati ni naša strahovanja ni našu ubeđenost – bile su istovetne. Svi požurismo da uzmemo iz naših soba one stvari koje smo imali kada smo provalili u grofovu kuću.

Profesor je svoje imao već spremne i, kada smo se sreli u hodniku, on pokaza značajno na njih i reče:

„Nikada me ne napuštaju; i neće dok se ne završi ova nesrećna rabota. Budite i mudri, prijatelji. Nije u pitanju običan neprijatelj. Avaj! Avaj! Što će ta divna gospođa Mina morati da pati.“ On zastade; glas mu se gubio, a ja nisam znao da li u mom srcu preovladava bes ili užas.

Pred Harkerovim vratima zastasmo. Art i Kvinsi bili su pozadi i ovaj drugi reče:

„Da li da je uznemirimo?“

„Moramo“, reče ozbiljno Van Helsing. „Ako vrata budu zaključana, provaliću u njih.“

„Zar je to neće strašno prepasti? Nije baš običaj da se provaljuje u daminu sobu!“

Van Helsing reče svečano:

„Uvek ste u pravu; ali ovo je život ili smrt. Svakom doktoru su sve sobe nalik, a čak i da nisu, za mene su noćas kao jedno. Prijatelju Džone, kada okrenem kvaku i vrata se ne otvore, bi li podmetnuo rame i grunuo; isto i vi, prijatelji moji. Sada!“

On okrenu kvaku dok je govorio, ali vrata ne zaškripaše. Nalegosmo na njih; uz tresak se otvoriše i gotovo naglavce upadosmo u sobu. Profesor je odista pao, pa sam gledao preko njega, dok se pridizao iz klečećeg položaja. Ono što sam video zaprepastilo me je. Kosa mi se nakostrešila na vratu, a srce kao da mi se zaustavilo.

Mesečina je bila toliko jaka da je soba čak i kroz debele žute zastore bila dobro osvetljena. Na krevetu pored prozora ležao je Džonatan Harker, rumenog lica i teško dišući kao da je omamljen. Klečeći na bližoj ivici kreveta, lica okrenutog od njega nalazila se u belo odevena prilika njegove žene. Pored nje stajao je visok, mršav muškarac, odeven u crno. Lice mu je bilo okrenuto od nas, ali, čim smo ga videli, svi smo u njemu prepoznali grofa – po svemu, čak i po ožiljku na čelu. Levom rukom držao je obe ruke gospođe Harker ispružene prema napred i zategnute; desnom rukom ščepao ju je otpozadi za vrat primoravajući je da lice prisloni na njegove grudi.

m. Glavurtić

Bela spavaćica bila joj je umrljana krvlju, a tanak mlaz curio je niz muškarčeva gola prsa koja su se videla kroz raskopčanu košulju. Položaj ovo dvoje veoma je nalikovao onome kada dete gura mački nos u posudu sa mlekom ne bi li je nateralo da pije. Kada smo upali u sobu, grof je okrenuo glavu i na licu mu se pojavio pakleni izraz čiji sam opis već negde čuo. Oči mu zasijaše crvenom, đavolskom strašću; velike nozdrve belog kukastog nosa širom se razmaknuše i stadoše da podrhtavaju na ivicama; beli oštri zubi iza punih usana, u ustima iz kojih je curila krv, škljocnuše kao kod neke divlje zveri. U trzaju kojim je odbacio svoju žrtvu nazad na krevet kao da je zavitlana sa velike visine, on se okrete i skoči na nas. Do tada se profesor već pridigao i ispružio prema njemu koverat u kome se nalazila sveta hostija. Grof iznenada zastade, isto onako kao i jadna Lusi ispred grobnice i povuče se.

Sve se dalje povlačio kako smo mi, podigavši svi raspeća, napredovali. Mesečina iznenada nestade iza velikog crnog oblaka koji je jedrio nebom; kada je Kvinsi najzad uspeo da upali šibicom plinsku lampu, više ništa nismo videli sem slabašnog traga pare. Ovaj se, dok smo ga posmatrali, provukao ispod vrata, kroz koja smo provalili i koja su se posle toga vratila u prvobitan položaj. Van Helsing, Art i ja krenusmo prema gospođi Harker, koja je uspela da povrati dah i tako divlje, tako očajno završtala da su mi se bubne opne cepale; čini mi se da će mi taj zvuk odzvanjati u ušima do smrti. Nekoliko sekundi ostala je da leži u tom bespomoćnom položaju i poremećenosti. Lice joj je bilo avetinjski bledo, zbog čega su se još više isticale mrlje krvi na usnama, obrazima i bradi; iz vrata joj je tekao tanak mlaz krvi. Oči pune užasa ludački su joj sevale. A zatim prekri lice jadnim, zgnječenim rukama na čijem belilu su još bili vidljivi crveni tragovi od grofovog strašnog stiska i iza njih dopre tih, očajnički jecaj prema kome je onaj užasan vrisak bio samo nagli izraz neprolaznog bola. Van Helsing joj priđe i nežno je pokri, dok joj je Art na trenutak uputio pogled pun očajanja, te istrčao iz sobe.

Van Helsing mi prošaputa: „Džonatan je obamro, a u znanju nam je da vampiri znaju da proizvedu takvu ukočenost. Narednih

nekoliko trenutaka ne možemo ništa učiniti za gospođu Minu dok ne povrati sebe; moram ga probuditi!“

On zamoči kraj peškira u hladnu vodu i stade njime da udara Harkera po licu, dok je njegova žena sve vreme rukama skrivala svoje i jecala tako da nam se srce cepalo. Podigoh žaluzine i pogledah kroz prozor. Mesečina je bila jaka; odjednom ugledah Kvinsija Morisa kako trči preko travnjaka i krije se u senci velike tise. Zbunjeno se upitah zašto to čini; ali tog trenutka začuh Harkerov iznenadni uzvik koji je ispustio u trenutku kada se delimično vratio k svesti i okrenuh se prema krevetu. Na licu mu se, što je bilo i normalno, očitavalo divlje zaprepašćenje. Još nekoliko trenutaka bio je ošamućen, a tada odjednom, kao da postade svega svestan, te se pridiže. Žena mu se trže na ovaj njegov iznenadni pokret i okrenu se prema njemu sa ispruženim rukama kao da je želela da ga zagrli. Međutim, u istom trenutku ona ih povuče nazad i spojivši laktove, šakama prekri lice, počevši da drhti sve dok i krevet pod njom nije počeo da se trese.

„Za ime boga, šta ovo znači?“, povika Harker. „Doktore Sjuarde, doktore Van Helsing, šta je to? Šta se dogodilo? Šta nije u redu? Mina, draga, šta ti je? Kakva je to krv? Bože moj, bože moj! Zar je do ovoga došlo!“ Pridigavši se na kolena, on stade divlje da udara šakom o šaku. „Dobri bože, pomozi nam! Pomozi njoj! Oh, pomozi joj!“ Brzim pokretom on skoči sa kreveta i poče da se oblači – sva muškost u njemu probudila se pri potrebi da smesta uloži napor. „Šta se dogodilo? Ispričajte mi sve o tome?“, neprestano je uzvikivao. „Doktore Van Helsing, vi volite Minu, znam to. Oh, učinite nešto da je spasete. Još nije mogao daleko da izmakne. Pričuvajte je dok *ga* ja potražim!“ Njegova žena u svom strahu, užasu i jadu vide neku neposrednu opasnost po njega; istog časa zaboravivši na sopstveni bol, ona ga ščepa i povika:

„Ne, ne! Džonatane, ne smeš me napustiti. Noćas sam dosta toga pretrpela, sam bog zna i bez straha za tebe. Moraš ostati sa mnom. Ostani sa prijateljima koji će paziti na tebe!“ Izraz lica postade joj pomaman dok je govorila; on joj se pokori, a ona ga povuče da sedne na ivicu kreveta i divlje se pripi uz njega.

Van Helsing i ja pokušasmo oboje da ih smirimo. Profesor podiže malo zlatno raspeće i zadivljujuće mirno reče:

„Ne plašite se, draga moja. Mi smo ovde; a sve dok je ovo u bliskosti s vama ništa opakog ne može vam prići. Za noćas ste u sigurnom; moramo biti u miru i posavetovati se.“ Ona se strese i ne reče ništa i dalje držeći položenu glavu na muževljeve grudi. Kada ju je podigla, na njegovoj beloj spavaćici ostadoše mrlje od krvi tamo gde su bile prislonjene njene usne i gde je iz sićušne rane na vratu iskapalo nekoliko kapi krvi. Čim je to videla, ona se trgnu unazad uz prigušen krik i prošaputa kroz grcave jecaje:

„Ukaljana, ukaljana! Više ga ne smem ni dotaći ni poljubiti. Oh, znači da sam ja sada njegov najgori neprijatelj koga treba najviše da se plaši.“ Na to joj on odlučno reče:

„Gluposti, Mina. Stidim se što čujem tako nešto. Ne bih želeo da to ponoviš. Neka mi bog sudi na osnovu mojih zasluga, neka me kazni još gorom patnjom no što je sada podnosim, ako se zbog bilo kog mog postupka ili želje nešto isprečí među nama!“ On ispruži ruke i prigrli je na grudi; na trenutak je ostala u tom položaju, jecajući. On pogleda u nas preko njene povijene glave, ovlaženim očima koje su žmirkale nad ustreptalim nozdrvama; usta su mu bila čvrsto stisnuta. Posle izvesnog vremena njeni jecaji se prorediše i oslabiše i tada mi se on obrati, proračunato mirno, što ga je stajalo dosta napora: „A sada, doktore Sjuarde, sve mi ispričajte. Opšte činjenice su isuviše dobro poznate; ispričajte mi sve što se zbilo.“

Iznesoh mu tačno sled događaja, a on me je naizgled bezosećajno slušao; ali nozdrve su mu se zgrčile, a oči blesnule dok sam pričao kako su grofove nemilosrdne ruke držale njegovu ženu u tom strašnom i užasnom položaju, usana prislonjenih na otvorenu ranu na njegovim grudima. Bilo mi je zanimljivo kao lekaru, čak i u takvom jednom trenutku, da posmatram kako ruke nežno i s ljubavlju glade talasastu kosu, dok se lice pobelelo od strasti grči nad pognutom glavom. Upravo u trenutku kada sam završio, Kvinsi i Godalming pokucaše na vrata. Uđoše na naš poziv. Van Helsing me upitno pogleda. Razumeo sam šta je hteo da kaže; treba da, ako je moguće, iskoristimo njihov dolazak i odvojimo misli nesrećnog muža i žene sa njihovih vlastitih nevolja; klimnuh mu u znak odobravanja, a on upita novodošle šta su videli ili uradili. Odgovori mu lord Godalming:

„Nisam mogao da ga ugledam nigde u prolazu ili u bilo kojoj od soba. Zavirio sam u radnu sobu, ali je, mada je bio tamo, već bio i otišao. Međutim...“ On iznenada zastade zagledavši se u jadnu, klonulu priliku na krevetu.

Van Helsing ozbiljno reče: „Nastavite, prijatelju Arture. Ne želimo više nikakvih tajni. Naša jedina nada je u prepoznavanju svega. Slobodno recite!“

Tako Art nastavi: „Bio je tamo i to verovatno samo nekoliko sekundi, pa ipak je napravio pravi džumbus. Svi zapisi su spaljeni, a kroz beo pepeo još su se vili plavičasti plamenovi; cilindri tvoga fonografa takođe su bačeni u vatru, a vosak ju je samo još više razbuktao.“

Tu ga prekinuh. „Hvala bogu, jedna kopija je u sefu!“

Lice mu se na trenutak ozari, ali se ponovo smrknu kada nastavi: „Zatim sam otrčao niz stepenice, ali nigde nije bilo ni traga od njega. Pogledao sam u Renfildovu sobu; ni tamo sem...“ Ponovo zastade.

„Nastavite“, reče promuklo Harker; on pognu glavu i ovlaživši jezikom usne, dodade: „Sem što je jadnik mrtav.“

Gospođa Harker podiže glavu, stade da prelazi pogledom s jednog na drugog i svečano reče: „Nek se izvrši božja volja!“

Osećao sam da je Art nešto prećutao, ali, pošto sam smatrao da ima razloga za to, ništa nisam kazao. Van Helsing se okrenu prema Morisu i upita:

„A vi, prijatelju Kvinsi, imate li vi išta da iskažete?“

„Malo“, odvrati on. „Možda je to i važno, ali ovog trenutka ne bih umeo da kažem. Pomislio sam da bi bilo dobro saznati kuda će se grof uputiti kada napusti kuću. Nisam ga video, ali primetio sam slepog miša kako uzleće sa Renfildovog prozora i odlazi prema zapadu. Očekivao sam da će se u nekom obliku vratiti u Karfaks, ali on je očito potražio drugu jazbinu. Noćas se neće vratiti, jer nebo se crveni na istoku i zora je blizu. Sutra ćemo morati da nastavimo s radom!“

Poslednje reči izgovorio je stisnutih zuba. Nekoliko trenutaka vladala je tišina u kojoj mi se činilo da čujem otkucaje naših srca; zatim progovori Van Helsing položivši nežno ruku na glavu gospođe Harker:

„A sada, gospođo Mina... jadna, draga, draga, gospođo Mina... ispričajte nam tačno šta se događalo. Sam bog zna da ne želim da budete u bolu, ali potrebno je da sve poznajemo. Jer sada, više od ikada, posao se mora obaviti brz i oštar i sa smrtnom ozbiljnošću. Blizu je dan za nas koji mora sve završiti, ako to može biti; a sada je prilika da poživimo i učimo.“

Jadna, draga dama zadrhta i primetih da su joj nervi bili krajnje napeti kada je zagrlila muža, privukla ga bliže k sebi, a zatim počela da spušta glavu sve niže i niže dok je nije naslonila o njegove grudi. Zatim ju je ponosno podigla i ispružila jednu ruku prema Van Helsingu koji ju je prihvatio i uz naklon poljubio s puno poštovanja, a zatim stegao. Drugu ruku joj je stezao muž koji ju je ujedno i zaštitnički grlio. Posle pauze koja joj je očigledno poslužila da sredi misli, ona poče:

„Uzela sam sredstvo za spavanje koje ste mi tako ljubazno dali, ali ono dugo nije počelo da deluje. Čini mi se da sam se samo još više rasanila, tako da su mi na um padale bezbrojne strašne misli – sve su bile vezane za smrt i vampire, krv, bol, nevolju.“ Mužu joj se ote jauk, na šta se ona okrenu prema njemu i reče s puno ljubavi: „Ne boj se, dragi. Moraš biti hrabar i jak i pomoći mi u ovom strašnom zadatku. Kada bi sam znao kako mi je teško da uopšte išta kažem o toj groznoj stvari, razumeo bi koliko mi je potrebna tvoja pomoć. Pa, uvidela sam da moram pripomoći medicini svojom voljom, ako bi to bilo od koristi, pa sam se odlučno spremila da zaspim. San mora da me je ubrzo pohodio, jer se više ničeg ne sećam. Džonatanov dolazak me nije probudio, tek kasnije sam videla da leži pored mene. U sobi se našla neka tanana bela magla koju sam i ranije primećivala. Ali zaboravila sam da vi o tome ništa ne znate. Naći ćete sve opisano u mom dnevniku koji ću vam kasnije pokazati. Osetih isti neodređeni užas koji me je i pre spopadao kao i istovetni osećaj da je nešto strano prisutno. Okrenuh se da probudim Džonatana, ali on je tako čvrsto spavao kao da je on bio taj koji je uzeo sredstvo za spavanje, a ne ja. Pokušala sam, ali nisam uspela da ga probudim. To je u meni izazvalo veliki strah i užasnuto sam stala da se osvrćem oko sebe. A onda mi je srce odista sišlo u pete: pored kreveta, kao da je iskoračio iz magle – ili pre kao da se magla premetnula u njegov

oblik, jer je potpuno nestala – stajao je jedan visok, mršav čovek, sav u crnom. Smesta sam ga prepoznala iz pročitanih opisa. Voštano lice; visoko postavljeni kukast nos, na koji je padao tanak mlaz svetlosti; rastavljene crvene usne sa belim oštrim zubima koji su se pomaljali između njih; crvene oči kao da sam već videla pri zalasku sunca na prozorima Crkve Svete Marije u Vitbiju. Takođe sam prepoznala crveni ožiljak na čelu gde ga je Džonatan udario. Srce mi je na trenutak prestalo da kuca i, da nisam bila paralizovana, završtala bih. U međuvremenu on progovori odsečnim, oštrim šapatom pokazujući prema Džonatanu: ʼTišina! Ako pustiš glasa od sebe, prosuću mu mozak pred tvojim očimaʼ Bila sam zaprepašćena i suviše zbunjena da bih nešto učinila ili rekla. S izrugujućim osmehom on spusti jednu ruku na moje rame držeći me čvrsto, drugom razgoliti moj vrat, govoreći: ʼPrvo malo osveženje kao nagrada za moje napore. Moraš i dalje biti mirna; nije ovo prvi ili drugi put da tvoje vene utoljuju moju žeđ!ʼ Bila sam zbunjena i što je još čudnije nisam želela da ga sprečim. Pretpostavljam da je uzrok tome strašno prokletstvo koje dejstvuje kada položi ruku na žrtvu. I, o moj bože, moj bože, smiluj mi se! On priljubi svoje usne iz kojih je izbijao težak zadah na moj vrat!“

Njen muž ponovo zaječa. Ona ga čvršće stegnu za ruku, sažaljivo ga pogleda kao da je on bio taj koji je ranjen i nastavi:

„Osetih kako me napušta snaga; bila sam napola onesvešćena. Koliko je ta strahota trajala ne znam, ali čini mi se da je dosta vremena prošlo pre no što je odvojio svoja opaka, grozna, podrugljiva usta. Videla sam kako sa njih curi sveža krv.“ Ovo prisećanje kao da ju je na trenutak savladalo i ona malaksalo klonu; pala bi da je muževljeva ruka nije zadržala. Uz veliki napor ona se povrati i nastavi:

„Zatim mi se rugajući obratio. ʼI tako bi ti, kao i ostali, htela da svoj um suprotstaviš mom. Pomogla bi tim ljudima da me ulove i osujete u mojim namerama! Sada znaš, a i oni već delimično znaju, a uskoro će biti potpuno svesni, šta čeka onog ko mi se ispreči na putu. Trebalo je da čuvaju snagu kako bi je iskoristili bliže kući. Dok su mozgali protiv mene – protiv mene koji sam upravljao narodima, vodio intrige za njih i borio se za njih, stotinama godina pre nego što su se oni i rodili – ja sam im

uzvraćao udarcima. A ti, njihova najvoljenija, sada si meso moga mesa; krv moje krvi; rod moga roda; moja trenutna darežljiva presa za vino; a kasnije ćeš biti moj sadrug i pomoćnik. Zauzvrat, bićeš osvećena; jer svi oni udovoljavaće tvojim potrebama. Ali za sada prvo treba da ispaštaš svoje grehe. Pomagala si im da me ometaju; od sada ćeš dolaziti na moj poziv. Kada ti moj mozak kaže: 'Dođi!', prelazićeš zemlje i mora da izvršiš moje naredbe; i zato svršimo s ovim!' On zatim razgrnu košulju i oštrim dugim noktima otvori venu na grudima. Kada krv stade da kulja, on jednom rukom ščepa obe moje, uhvati ih čvrsto, a drugom mi obujmi vrat i prisloni mi usta na ranu tako da sam mogla ili da se ugušim ili da progutam nešto od… O, moj bože! Moj bože! Šta sam učinila! Šta sam učinila da me snađe takva sudbina, mene koja sam pokušala da u pokornosti i pravednosti provedem sve dane. Sažali se, bože, nada mnom! Spusti pogled na jadnu dušu koja se nalazi u većoj opasnosti no što je sama smrt; u milosti sažaljevaj one kojima je ona draga!“ Tu ona poče da trlja usne kao da želi da ih očisti od zagađenja.

Dok je pričala svoju užasnu priču, nebo na istoku poče da se razdanjuje, tako da je sve postalo mnogo jasnije. Harker je bio nepomičan i tih; ali preko njegovog lica, tokom užasne pripovesti, navukao se smrknut izraz koji je postajao sve dublji i dublji pri jutarnjoj svetlosti, sve dok nas prva crvena pruga dolazeće zore ne zasu vatrom; blesak je strašno odudarao od njegove sve belje kose.

Dogovorili smo se da jedan od nas stalno bude u blizini nesrećnog para sve dok ne budemo spremni da se svi okupimo i dogovorimo o budućim postupcima.

U jedno sam siguran: sunce je danas obasjalo najjadniju kuću na celom svom dnevnom putu.

DVADESET DRUGA GLAVA

DNEVNIK DžONATANA HARKERA

Treći oktobar. – Pošto sam morao nešto da radim da ne bih poludeo, dadoh se na vođenje dnevnika. Sada je šest sati i za pola sata treba da se sastanemo u radnoj sobi kako bismo nešto prezalogajili; doktor Van Helsing i doktor Sjuard su se složili da bez jela nema ni rada. A sam bog zna da se od nas danas očekuje da damo sve od sebe. Po svaku cenu moram da nastavim da pišem, jer se ne usuđujem da prekinem i počnem da razmišljam. Moram uneti sve sitnice i sve važne stvari; možda će nam na kraju sitnice najviše i otkriti. Bilo kakav nauk, veliki ili mali, nije danas mogao da smesti Minu ili mene na gore mesto. Međutim, moramo verovati i nadati se. Jadna Mina mi je upravo rekla, dok su joj se suze slivale niz drage obraze, da naša ljubav prolazi kroz kušnju i da upravo u nevolji i iskušenju moramo nastaviti da verujemo jedno drugom i da će nam bog pomagati do samog kraja. Kraja! O, bože moj! Kakvog kraja?... Na posao! Na posao!

Kada su se doktor Van Helsing i doktor Sjuard vratili od jadnog Renfilda, mi se ozbiljno dadosmo na razmatranje onoga što treba činiti. Prvo nam je doktor Sjuard ispričao da su, kada su on i doktor Van Helsing sišli dole, našli Renfilda sklupčanog na podu. Lice mu je bilo sve u modricama i zgnječeno, a vrat slomljen.

Doktor Sjuard je upitao dežurnog čuvara u prolazu da li je nešto čuo. Ovaj je rekao da je sedeo – priznao je da je dremao – kada je začuo glasan razgovor u sobi i Renfilda koji je nekoliko puta glasno povikao: „Bože! Bože! Bože!“ Zatim je čuo zvuk kao da

je nešto palo i, kada je ušao u sobu, našao ga je kako leži na podu licem okrenut nadole, upravo u onom položaju u kom su ga i doktori zatekli. Van Helsing ga je pitao da li je čuo „glasove“ ili „glas“, ali čuvar nije umeo da odgovori; u prvi mah mu se učinilo da čuje dva glasa, ali, kako nikoga nije našao u sobi, zaključio je da je bio samo jedan. Mogao se zakleti, ako to bude potrebno, da je reč „bog“ izgovarao pacijent. Doktor Sjuard nam je rekao, kada smo ostali sami, da nije želeo dalje da se raspituje; trebalo je uzeti u obzir da može doći i do saslušanja, na kome istinu ne bi vredelo iznositi, jer niko u nju ne bi poverovao. Kako su sada stvari stajale, smatrao je da može izdati potvrdu, na osnovu čuvarevih tvrdnji, o nesrećnom slučaju: smrt izazvana padom sa kreveta. U slučaju da islednik bude zahtevao, došlo bi do formalnog saslušanja koje bi se svelo na isto.

Kada smo već načeli pitanje šta nam valja prvo činiti, odlučismo da kao najvažniju stvar moramo Mini ponovo pružiti puno poverenje; da ništa – bez obzira koliko bolno bilo – ne smemo pred njom zatajiti. Ona se složila da je to mudro; bilo je veoma tužno videti je tako hrabru, a ipak punu bola i u toj meri očajnu. „Među nama ne sme više biti nikakvih tajni“, reče ona. „Avaj! Već ih je dosta bilo. A sem toga ne postoji ništa na celom svetu što bi mi moglo zadati više bola od onoga što sam već pretrpela – i zbog koga sada patim! Bilo šta da se dogodi, za mene će to biti samo nova nada i podstrek!“ Dok je govorila, Van Helsing ju je netremice gledao, a zatim iznenada, tiho reče:

„Ali, draga gospođo Mina, zar vas nije strah? Ne za sebe, već za druge zbog vas, posle onoga što se dogodilo?“

Lice joj se smrknu, ali oči joj zasijaše odanošću mučenika kada odvrati: „Ah, ne! Jer ja sam odlučila!“

„Kao šta?“, upita on nežno, dok smo svi ostali bili vrlo mirni; jer svaki od nas imao je poneku nejasnu ideju o tome na šta je mislila. Odgovorila je direktno i jednostavno, kao da naprosto navodi neku činjenicu: „Da ću, ako uočim kod sebe – a pažljivo ću paziti na to – ma i najmanji znak da želim zlo nekom koga volim, umreti!“

„Nećete se valjda ubiti?“, upita on promuklo.

„Hoću, ako ne bude nijednog prijatelja koji me voli i koji će mi prištedeti taj bol i očajnički napor!“ Dok je govorila, uputila mu je značajan pogled. Sedeo je, ali u tom trenutku ustade, priđe joj i spusti ruku na njenu glavu, te svečano reče:

„Dete moje, evo jednog takvog, ako bi to za vas bilo dobro. Što se mene tiče, mogu upisati na svoj račun kod boga, da iznađem eutanaziju[21] za vas, čak i u ovom trenutku, ako bi to bilo za najbolje. Ne, ako bi bilo sigurno! Ali, dete moje...“, za trenutak kao da je bio prestravljen, jer mu se iz grla ote težak jecaj; on ga potisnu i nastavi: „Ima ovde nekih koji će stajati između vas i smrti. Ne smete umreti. Ne smete umreti od ničije ruke; a ponajmanje od svih od svoje. Dok onaj drugi, koji je okaljao vaš slatki život, nije pravo mrtav, ne smete umreti; jer ako je on još sa mesom živog mrtvaca, smrt bi od vas napravila čak isto što je i on. Ne, vi morate živeti! Morate se boriti i težiti da živite, mada će smrt ličiti na neizrecivost blagodeti. Morate se boriti protiv same smrti, bilo da vam dođe u bolu ili radosti; i noću i danju; u sigurnosti ili u opasnosti! Obavezujem vas vašom živom dušom da ne umrete – ne, ni da pomislite na smrt – dok ovo veliko zlo ne bude prošlost.“

Jadnica preblede kao smrt, stade da odmahuje glavom i da se trese kao što sam video da se kovitla i podrhtava živi pesak pred nadolazećom plimom. Svi smo ćutali; ništa nismo mogli učiniti. Ubrzo se ona malo smiri i okrenuvši se prema njemu reče, ljupko, ali oh! tako tužno dok mu je pružala ruku:

„Obećavam vam, dragi moj prijatelju, da ću, ako mi bog dozvoli da živim i sama težiti tome, sve dok se, ako je to moguće u vreme dobro za njega, ovaj užas ne otkloni od mene.“ Bila je tako dobra i hrabra da svi osetismo kako nam se u srce ulila nova snaga da radimo i istrajemo radi nje, posle čega stadosmo da se dogovaramo šta ćemo. Rekoh joj da sve papire mora položiti u sef, hartije, dnevnike i fonografske zapise koje ćemo možda kasnije koristiti; kao i to da mora voditi zapisnik kao što je i do sada činila. Bila je zadovoljna što će imati bilo šta da radi – ako se reč

[21] Grč. laka smrt; namerno usmrćivanje da bi se bolesniku skratile patnje; obično zakonom zabranjeno (Prim. prev.)

„zadovoljan“ može upotrebiti u vezi sa jednim tako groznim zanimanjem.

Kao i obično, Van Helsing je u razmišljanju prednjačio, tako da je već imao spreman tačan raspored naših zaduženja.

„Možda je dobro“, reče on, „što smo na našem sastanku posle posete Karfaksu odlučili da ne činimo ništa sa zemljanim sanducima koji su tako polegnuti. Da smo to učinili, grof bi pogodio naš cilj i bez sumnje bi uzeo unapred mere da osujeti takav napor u odnosu na preostale sanduke; ali sada ne zna naše namere. I štaviše, u svoj verovatnoći, on ne zna da takva moć je kod nas kojom možemo da sterilizujemo njegova skloništa kako ih ne bi mogao iskoristiti kao pre. Za sada smo toliko uznapredovali u našem saznanju o njihovom rasporedu da, kada istražimo kuću na Pikadiliju, možemo pratiti i poslednji od njih. Danas je naš dan; i u njemu leži naša nada. Sunce koje se jutros podiglo na našu tugu štiti nas na svom putu. Dok noćas ne zađe, čudovište mora da ostane u onom obliku u kojem je sada. On je ograničen svojom zemaljskom oblandom. Ne može se istopiti u tanak vazduh niti nestati kroz pukotine, otvore ili rascepe. Ako prolazi kroz ragastov, mora otvoriti vrata kao i svaki samrtnik. Tako je nama današnji dan da ulovimo sva njegova skrovišta i da ih sterilizujemo. Tako ćemo ga, ako ga i nismo do sada uhvatili i uništili, saterati u neki ćošak gde će ulov i uništenje biti na vreme i sigurni.“ Ustadoh, jer više nisam mogao da se pomirim sa mišlju da minuti i sekunde tako dragoceno opterećeni Mininim životom i srećom prolaze, dok mi razmatramo koje korake treba preduzeti. Ali Van Helsing, upozoravajući me, podiže ruku.

„Ne, prijatelju Džonatane“, reče on, „u ovom slučaju u vrednosti je poslovica – preko preče naokolo brže – tako kaže vaša poslovica. Delaćemo svi i to sa očajničkom brzinom kada vreme dođe. Ali razmislite, u svemu verovatno ključ cele situacije je u toj kući na Pikadiliju. Grof može imati mnogo iskupljenih kuća. Biće da ima za njih dokumenta o kupovini, ključeve i druge potrepštine. Imaće da ima hartiju na kojoj piše; biće da ima čekovnu knjižicu. Postoji mnogo ličnih stvari koje mora negde da ima; zašto ne na tom mestu, koje je u središtu, a opet je utihlo, gde ulazi i izlazi spreda ili otpozadi u svako vreme, a niko ga u gužvi ne primeti.

Otići ćemo tamo i pretražiti kuću; a kada naučimo šta sadrži, tada ćemo uraditi ono što naš prijatelj Artur zove, u lovačkom žargonu 'zaustaviti zemlju' i tako uhvatiti našu staru liju... pa? Zar nije tako?"

„Hajdemo onda smesta", povikah, „rasipamo dragoceno, dragoceno vreme!" Profesor se ni ne pomeri, već samo reče:

„A kako ćemo ulaziti u kuću na Pikadiliju?"

„Bilo kako!", povikah. „Provalićemo ako treba."

„A vaša policija; gde će ona biti i šta će ona reći?"

Pokolebao me je; znao sam da, ako želi da odugovlači, ima dobar razlog za to. Stoga rekoh što sam mirnije mogao:

„Ne čekajte duže nego što je potrebno; siguran sam da shvatate na kakvim sam mukama."

„Ah, dete moje, to i činim; i stvarno nisam u želji da dodajem vašem mučenju. Ali razmislite samo, šta možemo da preduzmemo dok ceo svet nije u pokretu. Tada će doći naše vreme. Razmišljao sam i razmišljao i čini mi se da je najjednostavniji put i najbolji od svih. U želji smo da uđemo u kuću, ali nemamo ključ; zar nije tako?" Klimnuh.

„Stavimo pretpostavku sada da ste vi, uistinu, vlasnik od te kuće i da odistinski ne možete da prodrete u nju; zamislite i da nemate svest o provali, šta biste učinili?"

„Doveo bih nekog uvaženog bravara i naredio mu da mi otvori kalauzom."

„A vaša policija, oni će se umešati, zar neće?"

„Oh, ne! Ne, ako znaju da je čovek propisno zaposlen."

„Znači", gledao me je oštro dok je govorio, „sve u šta se može staviti sumnja jeste savest zaposlenog i uverenje vašeg policajca u to da li taj radnik ima dobru ili lošu savest. Vaši policajci mora da su odistinski revnosni i pametni – oh, tako pametni! – u čitanju srca kada se bakću i takvim stvarima. Ne, ne, moj prijatelju Džonatane, idi i skini katanac sa stotine kuća u ovom vašem Londonu ili u bilo kom gradu na svetu; ako to sprovedeš onako kako se dostoji i u vreme u koje se dostoji, niko se neće umešati. Čitao sam o nekom gospodinu, vlasniku tako divne kuće tu u

vašem Londonu. Kada je otišao za neki mesec u letu u Švajcarsku i zaključao kuću, došao je neki lopov, razbio prozor pozadi i ušao. Zatim je išao da podigne kapke sa pročelja i ulazio i izlazio kroz vrata pred nosom policije. Zatim je imao aukciju u toj kući i oglasio je i postavio veliki oglas. Kada je došao dan, pomoću velikog aukcionara rasprodao je sve stvari tog drugog čoveka. Zatim je otišao kod građevinara, prodao mu tu kuću, sklopivši ugovor da je ovaj poruši i odnese svu u okviru određenog vremena. A vaša policija i vlasti našli su mu se pri ruci. Kada se taj vlasnik povratio sa odmora iz Švajcarske, nađe samo praznu rupu gde mu je bila kuća. Ovo je sve urađeno *en règle*; a i mi ćemo u našem poslu biti *en règle*. Nećemo krenuti tako rano da policajac, kojih tada ima malo, ne misli i ne nađe ovo za čudno; otići ćemo već posle deset sati, kada su mnogi unaokolo i kada bi se nešto tako i radilo da smo stvarno u posedu kuće.“

Morao sam priznati da je u pravu. Užasan očaj na Mininom licu povuče se pred zamišljenošću; u jednom tako dobrom savetu krila se nada. Van Helsing nastavi:

„Kada se jednom obremo u kući, možda ćemo iznaći još tragova; u svakom slučaju neki od nas mogu preostati tamo dok drugi ne iznađu i sva ostala mesta sa još zemljanih sanduka – u Bermondseju i Majl Endu.

Lord Godalming ustade. „Tu ja mogu biti od pomoći“, reče on. „Poslaću telegram svojim ljudima da pripreme konje i kočije i da nas čekaju na najpogodnijem mestu.“

„Čuj, stari“, reče Moris, „sjajna ti je bila ideja da sve pripremiš za slučaj da nam zatrebaju konji; ali ne misliš li da će tvoje elegantne kočije sa heraldičkim ukrasima na sporednom putu u Volvortu ili Majl Endu suviše privlačiti pažnju ako imamo u vidu naše namere? Čini mi se da bi trebalo da se poslužimo taksijem kada budemo išli na jug ili istok; i čak da ih otpuštamo negde u blizini mesta na koje idemo?“

„Prijatelj Kvinsi je u pravu“, reče profesor. „Njegova glava je, kako vi to kažete, u ravni sa obzorjem. Teško je to što imamo da činimo i ne želimo da nas bilo kakvi ljudi posmatraju ako je u mogućnosti.“

Mina se sve više zanimala za ono što se događa, a mene je radovalo što joj žurba koju su zahtevali poslovi pomaže da na čas zaboravi užasno noćno iskustvo. Bila je vrlo, vrlo bleda – gotovo sablasno bleda i tako mršava da su joj se usne povukle otkrivajući i ističući zube. Ovo poslednje nisam joj pomenuo, da joj ne bi zadavao bespotreban bol; ali krv mi se ledila pri pomisli šta se dogodilo sa jadnom Lusi pošto joj je grof sisao krv. Ipak još se nisu pojavili nikakvi znaci da će joj se zubi zašiljiti; ali prošlo je tek malo vremena i sada nastupa razdoblje puno straha.

Kada smo u razgovoru stigli do redosleda delanja i rasporeda, nisu se pojavile nove sumnje. Složili smo se da pre nego krenemo na Pikadili treba uništiti grofovo skrovište koje nam je nadomak ruke. U slučaju da to prerano otkrije, još ćemo biti u prednosti što se uništavanja tiče; a njegovo prisustvo u čisto materijalnom obliku, što će reći ujedno i najslabijem, moglo bi nam pružiti neki novi trag.

U vezi sa rasporedom snaga, profesor je predložio da, posle posete Karfaksu, treba svi da uđemo u kuću na Pikadiliju; dva doktora i ja bismo tamo i ostali, dok bi lord Godalming i Kvinsi otišli da pronađu skrovišta u Volvortu i Majl Endu i unište ih. Moguće je, ako ne i verovatno, bio je uporan profesor, da se grof tokom dana može pojaviti na Pikadiliju, a ako se to dogodi, mi bi trebalo da izađemo s njim na kraj, tada i na tom mestu. U svakom slučaju bili bismo u stanju da ga kao brojniji pratimo. Ovome sam se jako usprotivio, bar što se tiče mog odlaska, jer sam želeo da ostanem i štitim Minu. Mislio sam da sam čvrsto odlučio; ali Mina nije htela ni da čuje za moje protivljenje. Rekla je da ću im možda biti od pomoći u nekoj pravnoj stvari; da se među grofovim papirima možda nalazi neki trag koji bi meni bio jasan s obzirom na iskustva iz Transilvanije; kao i to da nam je, što je bilo tačno, potrebna sva raspoloživa snaga da iziđemo na kraj sa grofovim natprirodnim moćima. Morao sam da se predam, jer Mina je bila krajnje odlučna; rekla je takođe da je to za *nju* poslednja nada – naš timski rad.

„Što se mene tiče“, reče ona, „ne bojim se. Stvari ionako ne mogu biti gore; i bilo šta da se desi imaće u sebi nešto od nade ili

utehe. Idi, mužu moj! Bog može, ako to želi, da me štiti i kada sam sama kao i da je neko prisutan.“

Krenuh, uzviknuvši: „Onda, za ime božje, krenimo smesta, jer ovako gubimo vreme. Grof može stići na Pikadili ranije nego što mi to i pomišljamo.“

„Nije tako“, reče Van Helsing podigavši ruku.

„Ali zašto?“ upitah.

„Zaboravljate li“, reče on s osmehom, „da se prošle noći naveliko gostio i da će dokasno spavati?“

Da li sam zaboravio? Da li ću ikada – da li ću moći ikada! Da li će iko od nas moći da zaboravi taj grozni prizor! Mina se s mukom borila da ostane hrabra i pribrana; ali bol nadvlada i ona prekri lice rukama te stade da drhti i jeca. Van Helsing nije želeo da je podseti na užasno iskustvo. Jednostavno ju je usled silnog intelektualnog naprezanja izgubio iz vida, kao i njen udeo u celoj stvari. Kada je shvatio šta je rekao, užasnuo se od svoje nepromišljenosti i pokušao je da je uteši.

„Oh, gospođo Mina“, reče on, „draga, draga gospođo Mina, avaj! Da ja, koji vas toliko poštujem, kažem nešto tako zaboravno. Ove moje stare, glupe usne i ova stara, glupa glava ne zaslužuju toliko; ali vi ćete to zaboraviti, zar ne?“ Dok je govorio, duboko joj se naklonio; ona ga uze za ruku i posmatrajući ga kroz suze reče promuklo:

„Ne, neću zaboraviti, jer treba da se sećam; a u sećanju zajedno s ovim čuvam i toliko lepih stvari kada ste vi u pitanju, da prihvatim sve zajedno. Uskoro morate svi da pođete. Doručak je gotov, hajde da jedemo kako bismo očuvali snagu.“

Doručak je za sve protekao u čudnom raspoloženju. Pokušali smo da budemo veseli i ohrabrimo jedni druge, a Mina je najviše blistala i bila najveselija. Kada završismo, profesor ustade i reče:

„A sada, prijatelji moji, krećemo napred u naš strašan naum. Da li smo svi naoružani kao i one noći kada smo iz prvog puta posetili skrovište našeg neprijatelja, naoružani kako protiv avetinjskog tako i protiv putenog napada?“ Svi potvrdismo. „Onda je dobro. Gospođo Mina, vi ste ovde u svakom od slučaja *sasvim* sigurni do silaska sunca; pre toga ćemo se povratiti – ako –

vratićemo se! Ali, pre no što odemo, hoću da vas vidim naoružanu protiv ličnog napada. Sam sam, od kada ste sišli, pripremio vašu sobu za spavanje sa stvarima koje su nam u znanju tako da on ne može ući. Dozvolite da sada zaštitim i vas. Ovim parčetom svete hostije dodirujem vam čelo u ime oca, sina i...“

Odjednom se prolomi strašan vrisak koji nam gotovo sledi srca. Čim je položio hostiju na Minino čelo, ona ga je na tom mestu spržila – goreći se zarila u meso poput komada belo usijanog metala. Mozak moje drage saopštio joj je značenje te činjenice istog trenutka kada su joj nervi primili poruku bola; oboje ju je u toj meri savladalo da se u tom užasnom kriku iskazala sva njena uznemirenost. Reči nisu mnogo zaostale za mišlju; eho krika još nije prestao da odzvanja u vazduhu kada usledi odgovor i ona se spusti na kolena u agoniji poniženja. Pokrivajući svojom divnom kosom lice kao što je gubavac u prošlosti navlačio ogrtač, ona zajeca:

„Ukaljana! Ukaljana! Čak i Svemoćni izbegava moje zagađeno telo! Moram nositi ovaj znak sramote na svom čelu do sudnjega dana.“

Svi su zastali. Bacih se pored nje na kolena u agoniji bespomoćnog bola i čvrsto je zagrlih. Nekoliko minuta naša napaćena srca kucala su zajedno dok su prijatelji od nas skrenuli oči koje su ronile suze. Zatim se Van Helsing okrenu i ozbiljno reče; tako ozbiljno da se nisam mogao oteti utisku da je na neki način nečim obuzet i da iz njega nešto progovara: „Može biti da ćete morati nositi taj znak dok sam bog bude smatrao da treba, do sudnjeg dana, kad će da ogoli, što će on sigurno i hteti, sve zlo i sa zemlje i sa svoje dece, koje se natrpalo na njih. Oh, gospođo Mina, draga moja, kada bismo mogli mi koji smo u ljubavi s vama da budemo tamo, kada će taj crveni ožiljak, znak da je bogu u znanju šta se dogodilo, nestati i ostaviti vaše čelo čisto kao što je i u vašem srcu koje poznajemo. Jer, kao što je u sigurnosti da mi živimo, taj će ožiljak proći kada bog utvrdi da treba podići teret koji visi nad nama. Do tada nosimo naš krst, kao što je to izvršio i njegov sin po njegovoj volji.

Može da bude da smo mi izabrani instrumenti njegove dobre namere i zadovoljstva i da se uzdižemo po njegovoj potražnji, kao što onaj drugi to čini kroz golotinju i sram; kroz suze i krv; kroz sumnje i strahove i kroz sve ono što čini razliku između boga i čoveka.“

U njegovim rečima očitovala se nada i uteha; one su se takođe odnosile i na mirenje sa sudbinom. I Mina i ja smo to osetili i u isti mah smo oboje posegli za starčevim rukama, sagli se i poljubili ih. Tada smo svi bez reči klekli i držeći se za ruke zakleli jedni drugima na vernost.

Mi muškarci zakleli smo da ćemo podići veo tuge sa glave one, koju smo svaki na svoj način voleli; molili smo za pomoć i za vodiča u tom strašnom zadatku koji je bio pred nama.

Došlo je i vreme da se krene. Oprostih se sa Minom i taj rastanak nijedno od nas neće zaboraviti do smrti. Zatim krenusmo.

Što se jedne stvari tiče, odlučio sam: ako otkrijemo da Mina na kraju mora postati vampir, onda ona neće poći u tu nepoznatu i strašnu zemlju sama. Pretpostavljam da je to bio uzrok što se u stara vremena pod jednim vampirom podrazumevalo mnogo njih; upravo onako kao što njihova gnusna tela mogu da počivaju samo u posvećenoj zemlji, tako je i najsvetija ljubav bila vodnik koji vrši regrutovanja za njihove ogavne redove.

Bez po muke ušli smo u Karfaks, gde smo sve zatekli bez promene. Teško je poverovati da u tako prozaičnoj okolini, zapuštenoj, prašnjavoj i u rasulu postoji ma i najmanji uzrok onakvom strahu kakav smo već upoznali. Da nismo doneli odluku i da nije bilo onih groznih sećanja koja su nas podsticala, teško da bismo nastavili sa našim zadatkom. U kući nismo pronašli nikakve papire, niti bilo šta što je bilo upotrebljavano; veliki sanduci u staroj kapeli izgledali su isto onako kao prošli put. Doktor Van Helsing svečano nam reče kada smo stali pred njih:

„A sada, prijatelji, imamo dužnost ovde da uradimo. Moramo da sterilišemo ovu zemlju, tako posvećenu od svetih sećanja da ju je doneo iz jedne udaljene zemlje za svoje opake svrhe. Ovu zemlju je izabrao jer je bila sveta. Ovako ga porazujemo njegovim vlastitim oružjem, jer ćemo je učiniti još svetijom. Bila je

posvećena za korist čoveku, a mi je sada posvećujemo bogu.“ Dok je govorio, izvadio je iz torbe odvrtku i ključ i uskoro je jedan poklopac bio skinut. Zemlja je imala miris buđi i oko nje se širio zagušljiv zadah; ali mi kao da nismo marili za to, jer je naša pažnja bila usredsređena na profesora. Izvadivši iz kutije parče svete hostije, on je svečano položi na zemlju, a zatim spusti poklopac i stade da pričvršćuje zavrtnje, dok smo mu mi pomagali u poslu.

Isto smo postupili i sa ostalim velikim sanducima; na prvi pogled nije se moglo zaključiti da je išta dirano, ali u svakom se sada nalazilo po parče hostije.

Kada smo za sobom zatvorili vrata, profesor svečano reče:

„Toliko smo već učinili. Kada bi moglo biti da i sa svima ostalima budemo toliko uspešni, onda bi silazak sunca ove večeri mogao zasijati na čelu gospođe Mine belinom od slonovače i bez ikakve ljage!“

Dok smo prelazili preko travnjaka na putu prema stanici gde smo nameravali da uhvatimo voz, mogli smo da vidimo pročelje azila. Napeto sam gledao dok na našem prozoru nisam ugledao Minu. Mahnuh joj i klimnuh da bih joj dao do znanja da je naš posao tamo preko uspešno obavljen. Poslednje što sam video bilo je kako mi maše u znak pozdrava. Teška srca stigosmo na stanicu i uhvatismo voz, koji je upravo ulazio na peron kada smo kročili na platformu.

Ovo sam zapisao u vozu.

Pikadili, dvanaest i trideset. – Nešto pre nego što smo stigli do Ulice Fenčerč, lord Godalming mi reče:

„Kvinsi i ja ćemo potražiti bravara. Vi bolje nemojte s nama u slučaju da dođe do nekih teškoća; jer nama se ne bi baš crno pisalo i da nas uhvate kako provaljujemo u praznu kuću. Ali vi ste advokat i Akcionarsko zakonodavno društvo moglo bi reći da je trebalo da znate da to nije dozvoljeno.“

Prigovorih što se neću izlagati nikakvoj opasnosti, bar iz mržnje, ali on nastavi: „Pored toga, bićemo manje upadljivi što nas je manje. Moja titula biće dovoljno jemstvo za bravara, kao i za svakog policajca koji bi mogao da naiđe. Vi bolje da pođete sa Džekom i profesorom do Grin parka odakle ćete moći da vidite

kuću; kada budete videli da su vrata otvorena i da je bravar otišao, samo pređite. Motrićemo i pustiti vas unutra.“

„To je dobar savet!“, reče Van Helsing, pa se na tome razgovor i završi. Godalming i Moris žurno se udaljiše taksijem, a mi u drugom krenusmo za njima. Na uglu Ulice Arlington iskrcasmo se i odšetasmo do Grin parka. Srce mi zaigra kada ugledah kuću u koju smo polagali toliko nade, a koja se pomaljala jeziva i utihla u svojoj napuštenosti među živahnijim i doteranijim susetkama. Sedosmo na klupu odakle smo imali dobar pregled i zapalismo cigare kako bismo privlačili što je moguće manje pažnje. Minuti su nam se činili kao sati dok smo čekali na dolazak ostalih.

Uskoro ugledasmo kočije. Iz njih ležerno izađoše lord Godalming i Moris; a sa klupe se spusti krupan radnik sa na brzinu sklepanom korpom za alat. Moris plati taksisti koji otpozdravi dodirnuvši šešir i udalji se. Druga dvojica se zajedno popeše stepenicama i lord Godalming pokaza šta treba uraditi. Radnik lagano skinu kaput i okači ga o šiljak ograde, rekavši nešto policajcu koji je upravo tuda prolazio. Policajac klimnu u znak pristanka, a čovek kleknuvši položi torbu pored sebe. Pošto je neko vreme preturao po njoj, on izvadi alat koji mu je bio potreban i uredno ga poređa pored sebe. Zatim ustade, zagleda se u ključaonicu, dunu u nju i, okrenuvši se prema naručiocima posla, nešto primeti. Lord Godalming se nasmeši, a čovek podiže poveći svežanj ključeva; izdvojivši jedan od njih, on stade da ga isprobava u bravi, kao da njime ispituje put pred sobom. Pošto je izvesno kraće vreme baratao tim ključem, on stade da isprobava drugi, a zatim i treći. Odjednom vrata se otvoriše nakon što ih je samo malo gurnuo, te on i druga dvojica uđoše u hodnik. Ostasmo mirno da sedimo; cigara mi je divlje izgarala, a Van Helsingova se potpuno ugasila. Strpljivo smo čekali dok nismo videli da je radnik izašao i uneo torbu. Zatim je vrata ostavio malo odškrinuta pridržavajući ih kolenima dok nije zavukao ključ u bravu. Na kraju predade taj ključ lordu Godalmingu koji izvadi novčanik i nešto mu dade. Čovek dodirnu šešir, uze torbu, obuče kaput i ode; ni živa duša nije primetila šta se dogodilo.

Kada se čovek udaljio, nas trojica pređosmo ulicu i pokucasmo na vrata. Kvinsi Moris ih smesta otvori; pored njega stajao je lord Godalming koji je upravo pripaljivao cigaru.

„Ovo mesto ogavno zaudara“, reče ovaj drugi kada smo ušli. I odista je ogavno zaudaralo – kao i u staroj kapeli u Karfaksu – na osnovu prethodnog iskustva bi nam jasno da je grof i ovo mesto koristio u priličnoj meri. Dadosmo se u istraživanje kuće, držeći se na okupu u slučaju napada; da imamo posla sa snažnim i prepredenim neprijateljem znali smo ali ne i da li se u tom trenutku grof možda nalazio u kući. U dnevnoj sobi koja se nalazila na kraju hodnika pronađosmo osam sanduka sa zemljom. Samo osam od devet za koliko smo tragali! Naš posao nije bio završen i neće biti sve dok ne pronađemo sanduk koji nedostaje. Prvo smo otvorili kapke prozora koji je gledao preko uskog, kamenog dvorišta na golo pročelje štale, koje je bilo tako dobro obojeno da je podsećalo na neku malu kuću. Na njoj nije bilo prozora, pa se nismo bojali da bi nas neko mogao videti. Nismo gubili vreme u ispitivanju sanduka. Otvorili smo ih alatom koji smo poneli sa sobom, jedan po jedan, i uradili sa njima isto što i sa onima u kapeli. Bilo nam je jasno da grof trenutno nije tu, pa smo nastavili da pretražujemo.

Posle površnog razgledanja ostalih prostorija, od prizemlja do tavana, zaključili smo da se samo u dnevnoj sobi nalaze tragovi koje je grof mogao ostaviti za sobom; pa smo se stoga dali u detaljno ispitivanje tih tragova. Oni su se krili u nekoj vrsti namernog nereda na velikom stolu. Bile su tu tapije za kuću na Pikadiliju povezane u veliki svežanj; tapija o kupovini kuća na Majl Endu i Bermondseju; papir za pisanje, koverte, pera i mastilo. Sve je to bilo prekriveno tankim papirom za pakovanje kako bi se sačuvalo od prašine. Tu se takođe nalazila četka za odelo, četka i češalj, vrč i lavor – u ovom drugom nalazila se prljava voda pomalo crvena, verovatno od krvi. I na kraju, bila je tu i mala gomila ključeva svih vrsta i veličina, verovatno od ostalih kuća. Kada smo pregledali ovo poslednje otkriće, lord Godalming i Kvinsi Moris prepisaše pažljivo adrese raznih kuća na istoku i jugu i ponesoše ključeve iz velikog svežnja; zatim odoše da unište sanduke koji su se tamo nalazili. Mi ostali, što smo strpljivije

mogli, ostasmo da čekamo na njihov povratak – ili na grofov dolazak.

DVADESET TREĆA GLAVA

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Treći oktobar. – Vreme nam je užasno sporo proticalo dok smo čekali na Godalminga i Kvinsija Morisa. Profesor je pokušao da nam sve vreme nečim zaokupi misli. Shvatio sam njegovu dobru nameru, jer je povremeno postrance bacao poglede na Harkera. Jadnika je potpuno ophrvala beda koju je užasno bilo i gledati. Sinoć je to bio srdačan, srećan čovek, vedrog mladalačkog lica, pun energije, sa tamnosmeđom kosom. Danas je iznuren, ispijen starac, čija bela kosa potpuno odgovara upalim, zapaljenim očima i crtama bola ispisanim na licu. Energija mu je još nedirnuta; u stvari, ostavlja utisak živog plamena. To čak može predstavljati i njegov spas, jer ako sve dobro prođe, pomoći će mu da prebrodi razdoblje očaja; tada će se, na neki način, vratiti životnoj stvarnosti. Jadnik, mislio sam da je moja nesreća velika, ali njegova... Profesor to dobro zna i svojski se trudi da mu nečim zaokupi misli. Ono što je govorio, bilo je pod ovakvim okolnostima, veoma zanimljivo. Koliko mogu da se setim, evo šta je rekao:

„Izučavao sam iz početka i iz početka papire u vezi sa ovim čudovištem; i što sam ih više proučavao, veća se iskazivala potreba da ga treba što pre u potpunosti onemogućiti. Kroz sve se naziru znaci njegovog napredovanja; ne samo njegove moći već i njegovog znanja o tome. Kao što sam naučio iz istraživanja mog prijatelja Arminijusa iz Budimpešte, za života je on bio veoma divan čovek. Vojnik, državnik, alhemičar – ovo zadnje je u njegovo

vreme predstavljalo krajnji razvoj naučnog saznavanja. Imao je moćan mozak, nauk bez premca i srce koje nije poznavalo strah, ni pokajanje. Čak se usudio da pohađa Skolomansu i nije bilo te naučne grane iz njegovog vremena u kojoj se nije isprobao. Pa, u njemu su umne sposobnosti nadživele fizičku smrt; mada se može činiti da mu sećanje nije baš potpuno. U nekim umnim sposobnostima bio je i jeste samo dete; ali on raste i neke stvari koje su bile dečje u početku sada su postale odrasle. On eksperimentiše i to dobro; i da mu se nismo našli na putu, on bi postao – još to može ako mi omanemo – otac ili unapređivač novog poretka ljudi, čiji put mora voditi kroz smrt, ne život."

Harker zaječa i reče: „Sve to okrenuto je protiv moje drage! Ali kako on to eksperimentiše? To saznanje moglo bi nam pomoći da ga uništimo!"

„Sve vreme je, od kada je stigao, iskušavao svoje moći, lagano ali sigurno; taj veliki dečji mozak od njega radi. Dobro po nas, to je za sada još dečji mozak; jer da se usudio, odmah iz početka, da iskusi određene stvari, on bi već odavno bio van naših dohvata. Međutim, on misli da uspe, a čovek pred kojim stoje vekovi može sebi dopustiti čekanje i sporo idenje. *Festina lente*[22] mogao bi biti njegov moto."

„Nisam baš razumeo", reče umorno Harker. „Oh, objasnite mi malo pobliže! Možda bol i nevolja opterećuju moj mozak."

Profesor mu nežno položi ruku na rame i reče: „Ah, dete moje, biću jasniji. Zar ne vidite kako odnedavno ovo čudovište puzi u saznavanju i to eksperimentalno. Kako je iskoristio pacijenta zoofaga da mu pruži ulazak u kuću prijatelja Džona; jer vašeg vampira, iako posle može da ulazi kada god i kako god to želi, prvi put mora da zamoli neko unutra. Ali ovo nisu njegovi najvažniji eksperimenti. Zar nismo otkrili da su u početku sve te tako velike sanduke drugi prenosili s mesta na mesto. U to vreme nije znao da to ne mora biti. Ali sve to vreme taj tako veliki dečji mozak od njega razvijao se i on je počeo da razmišlja ne bi li i on mogao da ispremešta sanduke. Stoga je počeo da pomaže; a kada je otkrio da

[22] Latinski – žuri polako, tj. ne prenagljuj; omiljena poslovica rimskog cara Avgusta. (Prim. prev.)

je to u redu, pokušao je da ih premešta sasvim sam. Tako napreduje i razbacuje svoje grobove; i niko sem njega ne zna gde su skriveni. Možda je nameran da ih zakopa duboko pod zemlju. Tako bi ih iskoristio samo noću ili u takvo vreme kada može da promeni oblik; učinili bi mu podjednako dobro; i niko ne bi znao da su to njegova skrovišta! Ali, dete moje, ne očajavajte: ovo znanje mu je došlo prekasno! Uskoro će sva od njegovih skrovišta, bar za njega biti sterilisana; i to pre zalaska sunca biće tako. Tada mu neće ostati mesta gde da ode i sakrije se. Jutros sam oklevao, da bismo bili u sigurnosti. Zar se mi ne prikazujemo većoj opasnosti od njega? Zašto onda da ne budemo više pažljivi od njega? Po mom satu sada je jedan i, ako je sve u redu, prijatelj Artur i Kvinsi već su na putu ka nama. Danas je naš dan i moramo ići sigurno, ako i sporo, i ne smemo izgubiti nijednu priliku. Vidite! Ima nas petorica kada se oni odsutni vrate."

Dok je on to govorio, trgnu nas kucanje na vratima, dupli udarac kojim se oglašavaju poštari i dečaci koji raznose telegrame. Svi istog trenutka krenusmo prema hodniku, ali Van Helsing nas zadrža podigavši ruku, a zatim priđe vratima i otvori ih. Dečak mu predade telegram. Profesor ponovo zatvori vrata, pogleda adresu, otvori telegram i naglas pročita sadržinu:

Čuvajte se D. Upravo je sada, u dvanaest četrdeset pet, došao užurbano iz Karfaksa i odjurio prema jugu. Izgleda da vrši obilazak i možda želi da vas sretne. – Mina.

Nastupi pauza koju prekida glas Džonatana Harkera: „Hvala bogu, uskoro ćemo se sresti!"

Van Helsing se žurno okrenu prema njemu i reče: „Bog će delati na svoj način i vreme. Ne plašite se, ali i ne radujte se unapred; jer ono što u ovom trenutku priželjkujemo može predstavljati i našu propast."

„Sada me više ništa nije briga", odgovori on uspaljeno, „sem da zbrišem ovu zver sa lica zemlje. Prodaću dušu za to!"

„Oh, dosta, dosta, dete moje!", reče Van Helsing. „Bog ne kupuje duše tako; a đavo, mada možda može da kupuje, ne

održava reč. Ali bog je blagostiv i prav, vidi naš bol i odanost prema toj dragoj gospođi Mini. Pomislite kako bi se njen bol udvostručio kada bi samo začula vaše divljačke reči. Neka se od nas niko ne boji; svi smo odani ovoj stvari i danas ćemo joj videti kraj. Dolazi vreme za rad; danas je ovaj vampir u ograničenju sa moćima kao čovek i, dok sunce ne zađe, ne sme se premetnuti. Trebaće mu vremena da stigne ovamo – vidite, jedan je i dvadeset – još će biti neko vreme pre no što stigne odande ovamo, ako bude kao nikad u žurbi. Jedino možemo biti u nadanju da će moj lord Artur i Kvinsi prvi stići."

Posle otprilike pola sata pošto smo primili telegram od gospođe Harker, na ulaznim vratima začu se tiho ali odlučno kucanje. Bilo je to obično kucanje, kojim se hiljade gospode najavljuju svakog časa, ali profesorovo i moje srce glasno zakucaše. Pogledasmo se i zajedno krenusmo hodnikom; obojica smo bili spremni da upotrebimo svoja raznorodna oružja – duhovna smo držali u levoj, smrtna u desnoj ruci. Van Helsing povuče rezu i, zadržavši vrata napola otvorena, stade u stranu, oslobađajući obe ruke za delanje. Radost koju smo osetili u srcu mora da nam se pokazala i na licima kada smo na stepeniku najbližem vratima ugledali lorda Godalminga i Kvinsija Morisa. Oni hitro uđoše unutra i zatvoriše za sobom vrata, a prvi reče dok smo išli hodnikom: „Sve je u redu. Pronašli smo oba mesta; na svakom po šest sanduka i sve smo ih uništili!"

„Uništili?", upita profesor.

„Za njega!"

Malo smo oćutali, a onda Kvinsi reče:

„Sada ne preostaje ništa drugo sem da ovde čekamo. Ako se, međutim, ne pojavi do pet sati, moraćemo krenuti; jer ne bi trebalo ostavljati gospođu Harker samu posle zalaska sunca."

„Uskoro će on ovde biti", reče Van Helsing koji je nešto proveravao u svojoj beležnici. „*Nota bene*, u telegramu koji je izaslala gospođa Harker udaljio se ka jugu od Karfaksa, što znači da je nameran da pređe reku, a to može izvršiti samo kad je oseka, to jest bio je u mogućnosti malo pre jednog sata. To što je otišao na jug sadrži za nas značenje. Još je samo u sumnji: iz Karfaksa je

otišao na mesto gde bi ponajmanje sumnjao u neku smetnju. Mora da ste bili u Bermondseju nakratko pre njega. To što još nije ovde pokazuje da je sledeće otišao u Majl End. To mu je oduzelo ponešto vremena; jer će onda morati na neki način da bude prenesen preko reke. Verujte mi, moji prijatelji, nećemo morati još dugo da ga čekamo od sada. Trebalo bi da imamo u pripravnosti neki plan napada kako ne bismo odbacili nijednu priliku. Tiho, nemamo više vremena. Imajte svi svoja oružja! Budite spremni!“ Dok je govorio, podiže ruku u znak upozorenja, jer svi smo mogli da čujemo kako neko pažljivo uvlači ključ u bravu na ulaznim vratima.

Mogu samo da se divim, čak i u jednom ovakvom trenutku, načinu na koji se dominantan duh potvrđuje. U svim našim hajkama i avanturama u raznim delovima sveta, uvek je Kvinsi Moris bio taj koji je organizovao akciju, a Artur i ja smo navikli da ga bez pogovora slušamo. Sada se ta navika instinktivno ispoljila. Jednim brzim pogledom osmotrio je sobu i smesta napravio plan napada; bez ijedne reči, samo pokretima, rasporedio nas je na naše položaje. Van Helsing, Harker i ja nalazili smo se tik uz vrata tako da, kada se otvore, profesor može da ih čuva dok se nas dvojica ne postavimo između njih i pridošlice. Godalming pozadi, a Kvinsi ispred njega stajali su tako da ih nije mogao videti, spremni da zauzmu mesto ispred prozora. Čekali smo u neizvesnosti zbog koje su nam minuti prolazili košmarnom sporošću. Lagani, obazrivi koraci čuli su se iz hodnika; grof je očigledno bio spreman na neko iznenađenje – bar ga se plašio.

Iznenada, u jednom skoku, on banu u sobu, krčeći put pored nas pre nego što je iko uspeo i da podigne ruku ne bi li ga zaustavio. Bilo je nečeg panterskog u tom pokretu – nečeg neljudskog, što nas je sve otreznilo od šoka koji nas je pogodio s njegovim dolaskom. Prvi se snašao Harker, brzim pokretom postavio se ispred vrata koja su vodila s prednje strane kuće. Kada nas je grof ugledao, licem mu pređe užasna grimasa koja otkri dugačke i zašiljene očnjake; ali zluradi osmeh isto tako brzo ustupi mesto ledenom pogledu punom prezira kojim bi i neki lav verovatno posmatrao svoju žrtvu. Izraz mu se ponovo promeni kada svi u istom trenutku krenusmo prema njemu. Šteta što nismo

imali neki bolji plan za napad, jer sam se čak i u tom trenutku pitao šta treba da uradimo. Nisam znao da li će nam naša smrtonosna oružja biti od neke koristi. Harker je očigledno želeo da isproba stvari, jer je držao u pripravnosti svoj veliki kukri nož i jednim iznenadnim pokretom zamahnuo na njega. Udarac je bio snažan; grofa je spasla samo đavolska brzina kojom je odskočio unazad. Da je bio samo sekundu sporiji, oštrica bi mu prošla kroz srce. Ovako je vrh samo rasparao kaput, načinivši široku poderotinu kroz koju ispade svežanj novčanica i poteče potok zlata. Izraz grofovog lica bio je tako paklen da sam se za trenutak pobojao za Harkera, mada zapazih kako ponovo visoko podiže taj užasni nož ne bi li zadao drugi udarac. Instinktivno krenuh napred gonjen zaštitničkim nagonom, držeći raspeće i hostiju u ruci. Osetih da mi kroz ruku struji neka silna moć i bez iznenađenja primetih kako čudovište odstupa pre nego što su i ostali gonjeni jednakim instinktom istovetno postupili. Nemoguće je opisati izraz mržnje i zbunjene zlobe – ljutitosti i paklenog besa – koji je prešao preko grofovog lica. Njegova voštana boja postade zeleno-žuta nasuprot plamtećem pogledu i crvenom ožiljku na čelu koji se ocrtavao na bledoj koži poput drhtave rane. Sledećeg trenutka, vijugavim skokom on promače ispod Harkerove ruke, pre nego što je ovaj mogao da zada udarac i ščepavši šaku novca sa poda, jurnu preko sobe i baci se kroz prozor. Usred lomljave i svetlucanja razbijenog stakla, on se stropošta u popločano dvorište. Kroz zvuk stakla koje je podrhtavalo čuo sam „zveket“ zlata; kao da su neki soverini pali na pločnik.

Potrčasmo ka prozoru i videsmo ga kako nepovređen skače na noge. Požurivši niz stepenice, on pređe preko popločanog dvorišta i otvori vrata na štali. Tu se okrenu i reče nam:

„Mislite da mi pomrsite račune, vi... sa vašim bledim licima poređanim poput ovaca u mesari. Zažalićete za ovo, svaki ponaosob! Mislite da ste me lišili mesta za odmor; ali imam ih ja još. Moja osveta je upravo počela! Raširio sam je kroz vekove, a vreme je na mojoj strani. Devojke koje volite već su moje; a preko njih vi i ostali već ćete biti moji – moja stvorenja koja će izvršavati moje naredbe i moji šakali kada budem želeo da vas hranim. Bah!“ Sa prezrivim osmehom on brzo promače kroz vrata i zatim čusmo

škripavi zvuk reze dok ih je zatvarao za sobom. Vrata s one strane se otvoriše i zatvoriše. Prvi od nas koji je progovorio bio je profesor koji se oglasio dok smo kretali prema hodniku, jer smo odmah shvatili da će ga biti teško pratiti kroz štalu.

„Nešto smo naučili – mnogo! I sa hrabrim rečima on nas se plaši; boji se vremena, boji se oskudice! Jer ako nije zato, zašto je toliko u žurbi? Odao ga je glas ili me moje uši varaju. Zašto uzima taj novac? Brzo sledite. Lovci ste na divlju zver i razumejte to tako. A ja ću se brinuti da mu ovde ništa ne bude u koristi, ako se povrati.“ Preostali novac strpao je u džep dok je govorio; pokupio je i svežanj tapija koje su ležale onako kako ih je Harker ostavio; a ostale stvari pobacao je u otvoreno ognjište gde ih je i potpalio.

Godalming i Moris potrčaše u dvorište, a Harker se spusti kroz prozor u poteri za grofom. Ovaj je, međutim, zamandalio vrata na štali; a kada su uspeli da ih otvore, od njega više nije bilo ni traga. Van Helsing i ja pokušasmo da sprovedemo istragu iza kuće; ali uličica je bila prazna i niko ga nije video kako odlazi.

Bilo je već kasno po podne i malo je još bilo vremena preostalo do zalaska sunca. Morali smo priznati da je igra završena; teška srca složili smo se sa profesorom koji reče:

„Vratimo se gospođi Mini – jadna, jadna, draga gospođa Mina. Sve šta u ovom trenutku možemo da učinimo, učinili jesmo; tako smo bar u mogućnosti da je zaštitimo. Nema mesta očajanju. Nema više od jednog sanduka sa zemljom i moramo pokušati da ga pronađemo; kada to bude sređeno, sve može ispasti na dobro.“ Shvatih da je govorio što je hrabrije mogao kako bi utešio Harkera. Jadnik je bio gotovo potpuno slomljen; tu i tamo tiho bi zastenjao ne mogavši da se suzdrži – mislio je na svoju ženu.

Tužna srca vratismo se mojoj kući, gde zatekosmo gospođu Harker kako nas očekuje, veoma veselo, što je služilo na čast njenoj hrabrosti i nesebičnosti. Čim je videla naša lica i njeno postade samrtnički bledo; sekundu ili dve oči su joj bile sklopljene kao da izgovara neku tajnu molitvu; a potom veselo reče:

„Nikada neću moći dovoljno da vam zahvalim. Oh, moj jadniče!“ Dok je govorila, privukla je muževljevu sedu glavu i poljubila je... „Položi svoju jadnu glavu ovde i odmori se. Sve će još

biti dobro, dragi! Bog će nas zaštititi ako bude želeo u svojoj dobroti.“ Jadni momak samo je zastenjao. Nije bilo mesta rečima u toj uzvišenoj bedi.

Zajedno smo nešto pojeli za večeru i mislim da nas je to malo razveselilo. Bila je to možda puka životinjska potreba za hranom kod gladnih ljudi – jer niko od nas nije ništa jeo od doručka – ili nam je možda pomoglo osećanje drugarstva; u svakom slučaju svi smo se osećali manje jadno i sutrašnjica nam nije više izgledala tako beznadežna. Održavši obećanje, ispričali smo gospođi Harker sve što se dogodilo; i mada je na trenutke kada je njen muž bio u neposrednoj opasnosti njena put postajala snežnobela, a rumena kada je ispoljavao odanost prema njoj, slušala je hrabro i mirno. Kada smo stigli do dela u kome je Harker onako nesmotreno nasrnuo na grofa, ona se pripi mužu uz ruku i držala ju je tako čvrsto kao da bi ga njena blizina mogla zaštititi od bilo kakve nevolje. Međutim, ništa nije rekla sve dok nismo završili, to jest sve dok s pričom nismo stigli do tadašnjeg trenutka. Oh, kada bih mogao da opišem taj prizor; tu ljupku, dobru, dobru ženu iz koje je zračila lepota mladosti i živahnosti, sa crvenim ožiljkom na čelu koga je bila svesna, a koji smo i mi posmatrali škrgućući zubima – prisećajući se kada i kako ga je zaradila; njena nežnost puna ljubavi protiv naše ljute mržnje; njena nežna vera protiv svih naših strahova i sumnji; a znali smo, imajući u vidu simbol da je ona uprkos sve svoje dobrote, čistote i vere, božji izgnanik.

„Džonatane“, reče ona, a ta reč zazvuča poput muzike na njenim usnama jer je bila izgovorena sa toliko ljubavi i nežnosti, „Džonatane dragi, i svi vi moji odani, odani prijatelji, želela bih da sve ovo užasno vreme imate nešto na umu. Znam da se morate boriti – da morate čak i uništavati kao što ste uništili lažnu Lusi kako bi ona prava mogla da živi na drugom svetu; ali to nije delo mržnje. Jadna duša koja je prouzrokovala svu ovu bedu u stvari je dostojna najvećeg sažaljenja. Razmislite samo kakva bi bila njegova radost kada bi bio uništen gori deo njega, a onaj bolji stekao duhovnu besmrtnost. I njega morate sažaljevati, mada vas to ne sme sprečiti da ga uništite.“

Dok je govorila, primetio sam da se lice njenog muža smrklo i zateglo, kao da je strast u njemu smežurala njegovo biće do same srži. On instinktivno pojača stisak dok mu zglobovi ne pobeleše. Ona se ne trgnu od bola, a znao sam da ga je i te kako osećala, već ga pogleda očima koje su bile molećivije nego ikad. Kada je zaćutala, on skoči na noge, gotovo otrgnuvši svoju ruku od njene i reče:

„Moj bože, dozvoli da mi padne šaka samo na onoliko koliko je potrebno da uništim zemaljski život u njemu, što nam je i cilj. Kada bih pored toga mogao da mu i dušu pošaljem zauvek i zauvek u gorući pakao, učinio bih to!“

„Oh, ćuti! Oh, ćuti! Za ime dobrog boga. Ne govori takve stvari, Džonatane, mužu moj; ili ćeš me slomiti strahom i užasom. Razmisli samo, dragi moj – ceo ovaj dugi, dugi dan razmišljala sam – da će… možda… jednog dana… i meni biti potrebno takvo sažaljenje; i da će mi ga neko drugi kao što si ti – i sa istovetnim razlogom za ljutnju – možda uskratiti! Oh, mužu moj! Mužu moj, poštedela bih te takvih misli, stvarno, da je postojao bilo koji drugi način; ali molim se da Bog nije ozbiljno shvatio tvoje grube reči, već ih protumačio kao jauk slomljenog srca voljenog čoveka, čoveka koga je pogodio jad. O bože, neka ove sede vlasi budu dokaz onoga što je propatio, on koji za ceo svoj život nije učinio ništa loše, a na koga su se strovalile mnoge nedaće.“

Svi mi muškarci plakali smo u tom trenutku. Niko se nije ustezao ni skrivao. Plakala je i ona koja je videla da su njeni blagi saveti prevagnuli. Muž se bacio na kolena pored nje i obujmivši je rukama zario lice u nabore njene haljine. Van Helsing nam klimnu i mi se iskradosmo iz sobe, ostavljajući dva zaljubljena srca sama sa bogom.

Pre nego što su otišli na počinak, profesor im je pripremio sobu protiv dolaska vampira i ubedio gospođu Harker da može u miru da se odmara. Pokušala je da veruje u to i očigledno zbog muža trudila se da izgleda zadovoljna. Bila je to hrabra borba; mislim i verujem, ne bez konačne nagrade. Van Helsing im je postavio nadohvat ruke zvonca koja je bilo ko od njih trebalo da zatrese u slučaju bilo kakve potrebe. Kada su se oni povukli,

Kvinsi, Godalming i ja napravismo raspored bdenja, podelivši noć među sobom, kako bismo pazili na sigurnost ove jadom pogođene dame. Prva straža dopala je Kvinsiju, a mi ostali poći ćemo na spavanje čim budemo mogli. Godalming je već legao, jer on je sledeći na straži. Pošto sam završio posao, poći ću i ja.

DNEVNIK DžONATANA HARKERA

Treći-četvrti oktobar, blizu ponoći. – Mislio sam da se jučerašnji dan nikada neće završiti. Čeznuo sam za snom, u nekom slepom uverenju da ću kada se probudim naći sve stvari promenjene i da svaka promena od sada mora biti samo nabolje. Pre nego što smo se rastali, razgovarali smo o tome kakav će biti naš sledeći korak, ali nismo ništa zaključili. Sve što smo znali bilo je to da je ostao još jedan sanduk sa zemljom i da samo grof zna gde se on nalazi. Ako izabere da leži skriven, mogao bi da nas zavlači godinama; a u međuvremenu – misao je suviše strašna, ne smem o tome da mislim čak ni sada. Ali ovo znam: ako je ikada postojala žena koja je bila savršena, onda je to moja jadna draga kojoj je naneta nepravda. Volim je hiljadu puta više zbog njenog ljupkog sažaljenja koje je iskazala prošle noći, sažaljenja koje je moju vlastitu mržnju prema čudovištu predstavilo kao podlost. Bog sigurno neće dozvoliti da svet ostane siromašniji za jedno takvo biće. To mi je nada. Svi se krećemo prema sprudu i vera je naše jedino sidro. Hvala bogu! Mina spava i to bez snova. Plašim se kakvi bi mogli biti njeni snovi, kada za podlogu imaju tako užasna sećanja. Nije bila u toj meri smirena, bar prema mojoj proceni, još od zalaska sunca. A onda, za trenutak, preko njenog lica pređe spokoj koji je podsećao na proleće posle vetrovitog marta. U tom trenutku pomislih da se to na njenom licu ogleda mekoća crvenila sunca na zalasku, ali sada mi se čini da je značenje dublje. Ne spava mi se, mada sam iznuren – nasmrt iznuren. Međutim, moram pokušati da zaspim; treba misliti i na sutrašnji dan, a za mene nema odmora dok…

Kasnije. – Mora da sam zaspao, jer me je probudila Mina koja je sedela u krevetu sa iznenađenim izrazom na licu. Imao sam dobar pregled sobe jer nismo gasili svetlo; spustila mi je ruku na usta u znak upozorenja i prošaputala na uvo:

„Ćuti! Neko je u hodniku!“

Lagano ustadoh i prešavši preko sobe, tiho otvorih vrata.

Upravo ispred njih, opružen na dušeku ležao je potpuno budan gospodin Moris. On podiže ruku da bi me ućutkao i prošaputa:

„Tiho! Vratite se u krevet; sve je u redu. Jedan od nas će ovde biti cele noći. Nismo želeli ništa da rizikujemo!“

Njegov pogled i stav nisu dozvoljavali nikakav prigovor te se ja vratih i izvestih Minu. Ona uzdahnu i njenim jadnim, bledim licem promaknu senka osmeha dok je širila ruke da me zagrli. Potom nežno reče: „Oh, hvala bogu na tim dobrim, hrabrim ljudima!“ Uzdahnuvši još jednom utonu u san.

Ovo sada zapisujem jer mi se ne spava, mada znam da moram ponovo pokušati da usnim.

Četvrti oktobar, jutro. – Mina me je još jednom tokom noći probudila. Ovoga puta smo oboje dobro odspavali, jer je sivilo nadolazećeg svitanja već pretvaralo prozore u oštra, duguljasta obličja, a plamen gasne lampe pre je ličio na tačku nego na disk svetlosti. Užurbano mi reče: „Idi, pozovi profesora. Želim smesta da ga vidim.“

„Zašto?“

„Imam ideju. Pretpostavljam da mi je pala na pamet tokom noći i sazrela bez mog znanja. Mora me hipnotisati pre zore i tada ću biti u stanju da govorim. Idi brzo, najdraži; imamo malo vremena.“

Odoh do vrata. Na dušeku se odmarao doktor Sjuard; ugledavši me, on skoči na noge.

„Nešto nije u redu?“, upita usplahireno.

„Ne“, odvratih; „ali Mina želi smesta da vidi doktora Van Helsinga.“

„Idem“, reče on i požuri u profesorovu sobu.

Dva do tri minuta kasnije Van Helsing je već bio u našoj sobi u kućnom ogrtaču, a gospodin Moris i lord Godalming stajali su sa doktorom Sjuardom na vratima postavljajući pitanja. Kada je profesor video da se Mina osmehuje – jedan široki osmeh otera zabrinutost sa njegovog lica; protrljavši ruke, reče:

„Oh, draga gospođo Mina, ovo je odista promena. Vidite! Prijatelju Džonatane, dobili smo našu dragu gospođu Minu kao staru!“ Okrenuvši se zatim prema njoj, reče razdragano: „Šta mogu učiniti za vas? Jer u ovo doba me sigurno niste zvali za ništa.“

„Želim da me hipnotišete!“, reče ona. „Učinite to pre svitanja, jer osećam da ću u tom slučaju moći da govorim i to slobodno. Požurite, jer imamo malo vremena!“

Bez ijedne reči, on joj pokaza da se uspravi u krevetu. Gledajući je netremice, on stade da naizmenično rukama prelazi od vrha glave prema dole. Mina je nekoliko minuta netremice gledala u njega; za to vreme moje srce je lupalo poput parnog čekića, jer sam osećao da je na pomolu neka kriza. Oči joj se postepeno sklopiše i ona ostade ukočeno da sedi; samo po neznatnom podizanju grudi moglo se utvrdi da je živa. Profesor napravi još nekoliko pokreta, a zatim prestade; primetih da mu je čelo orošeno velikim graškama znoja. Mina otvori oči; ali kao da to nije bila ista žena. Pogled joj je bludio, a u glasu se osećala neka tužna pospanost sasvim nova za mene. Podigavši ruku da bi obezbedio tišinu, profesor mi dade znak da uvedem i druge. Uđoše na vrhovima prstiju, zatvorivši za sobom vrata, priđoše do podnožja kreveta i zagledaše se u nju. Mina kao da ih nije primećivala. Mir je prekinuo tihi glas Van Helsinga koji nije mogao da naruši tok njenih misli:

„Gde se nalazite?“

Odgovor je bio neutralan: „Ne znam. San ne poseduje mesto koje bi mogao nazvati svojim.“

Nekoliko minuta vladala je tišina. Mina je kruto sedela, a profesor je stajao netremice zureći u nju; mi ostali jedva da smo se usuđivali da dišemo. Soba je postajala sve svetlija; ne skidajući pogled sa Mininog lica, doktor Van Helsing mi dade znak da podignem žaluzine. Poslušah ga i to u trenutku kada se nad nama

rađao dan. Crvena pruga zasu nas vatrom, a po sobi kao da se razlila ružičasta svetlost. Tog trenutka profesor ponovo progovori:

„Gde ste sada?“

Odjeknu pospani, ali odlučan odgovor; kao da je nešto tumačila. Koristila je isti ton kao kada je čitala stenografske zabeleške. „Ne znam. Sve mi je to čudno!“

„Šta vidite?“

„Ništa ne mogu da vidim; posvuda je mrak.“

„Šta čujete?“ U profesorovom strpljivom glasu osećala se napetost.

„Zapljuskivanje vode. Klokoće pored mene, a talasići poskakuju. Čujem ih napolju.“

„Znači, nalazite se na brodu?“ Međusobno se pogledasmo, pokušavši da sakupimo ponešto jedan od drugoga. Plašili smo se da razmišljamo. Ubrzo začusmo odgovor:

„Oh, da!“

„Šta još čujete?“

„Ljude koji mi lupaju iznad glave kao da trče unaokolo. Čuje se škripa lanaca i glasni zveket kao da se točak motovila okreće.“

„Šta radite?“

„Mirujem... oh, tako sam mirna. Nalik na smrt!“ Glas se izgubi u dubokom uzdahu nalik na one koje ispuštaju spavači. Otvorene oči se ponovo sklopiše.

Sunce je do tada već bilo izašlo i sve nas je obasjavala puna dnevna svetlost. Doktor Van Helsing položi ruke na Minina ramena i spusti joj glavu nežno na jastuk. Nekoliko trenutaka ležala je poput uspavanog deteta, a zatim se, uz jedan dugačak uzdah probudila, pitajući se u čudu zašto smo se okupili oko nje. „Zar sam govorila u snu?“, to je bilo sve što je rekla. Međutim, činilo se da je shvatila celu situaciju i bez objašnjenja. Bila je nestrpljiva da čuje šta je rekla. Profesor ponovi razgovor, a ona primeti:

„Znači, nemamo ni trenutka za gubljenje: možda još nije kasno!“ Gospodin Moris i lord Godalming krenuše prema vratima, ali vrati ih profesorov smiren glas:

„Stanite, prijatelji moji. Taj brod, gde god da jeste, upravo je podizao sidro dok je ona govorila. Mnogo brodova u ovom trenutku podiže sidro u vašoj veličajnoj londonskoj luci. Koji od tih tražite? Neka je bogu zahvala što smo se povratili na trag, mada nismo u znanju kuda nas on može povesti. Slepi smo bili; slepi na čovečji način, jer od kada možemo da gledamo unazad, vidimo ono što smo mogli da vidimo! Avaj! Ali ta rečenica je jedna zavrzlama; zar ne? Sada smo u znanju šta je bilo u grofovom umu kada je ščepao onaj novac, mada ga je Džonatanov nož ljutito stavio u opasnost od koje čak i on zazire. Mislio je na beg. Čujte me, BEG! Video je da sem sa jednim zemljanim sandukom i čoporom ljudi koji mu šalju pretnje kao psi lisici, ovaj London nije mesto za njega. Stavlja svoj poslednji zemljani sanduk na brod i napušta zemlju. Misli da pobegne, ali ne! Pratimo ga. Na! Haj! Kao što bi povikao prijatelj Artur kada navuče svoj crveni mundir! Naša stara lisica je prepredena; oh, tako prepredena da moramo odgovoriti prepredeno. Ali i ja sam lukav i uskoro ću misliti njegovim umom. U međuvremenu možemo se mirni odmoriti, jer vode su između nas koje on ne želi da pređe i koje neće moći i da hoće… sem ako brod ne treba da pristane, a i onda samo u vremenu plime ili oseke. Vidite, i sunce se upravo izdiglo i ceo dan sve do njegovog silaska je za nas. Hajde da preduzmemo okupljanje, oblačenje i doručkovanje – što nam je svima od potrebe. Doručak možemo udobno pojesti, jer on nije u istoj zemlji s nama.“

Mina molećivo pogleda u njega i reče: „Ali zašto je potrebno da ga dalje tražimo, sada kada je otišao od nas?“

On je uze za ruku i potapša je dok je govorio: „Ne pitajte me ništa još. Kada uzmemo doručak, odgovoriću vam na sva pitanja.“ Ništa više nije hteo da kaže i mi se rastasmo kako bismo se odenuli.

Posle doručka Mina ponovi svoje pitanje. On je na trenutak ozbiljno pogleda, a zatim tužno reče:

„Zato moja draga, draga gospođo Mina, što ga sada više nego ikada moramo iznaći makar morali da ga ispratimo i do samih paklenih čeljusti!“

Ona postade još bleđa i sasvim tiho ga upita:

„Zašto?“

„Zato“, odvrati on svečano, „što on može da živi vekovima, a vi ste ne više nego smrtna žena. Sada treba zazirati od vremena – sada kada je ostavio trag po vašem grlu.“

Uhvatio sam je za trenutak pre nego što se onesvestila.

DVADESET ČETVRTA GLAVA

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA KOJI JE NA FONOGRAFU IZDIKTIRAO VAN HELSING

U nameni Džonatanu Harkeru.

Za vas je da ostanete sa vašom dragom gospođom Minom. Mi ćemo otići da učinimo potragu... ako je tako mogu nasloviti, jer to nije potraga već saznavanje koje traži potvrdu. Ali vi danas ostajete i brinete o njoj. To je vaša najbolja i najsvetija služba. Ovog dana ništa ga ne može ovde pronaći. Dozvolite da vam to kažem što nas četvorica već znamo, jer sam im rekao. On, naš neprijatelj, otišao je. Povratio se u svoj zamak u Transilvaniji. Znam to tako dobro kao da je velika ruka vatre ostavila zapis na zidu. Na neki način mora da se pospremio na to, jer je poslednji zemljani sanduk bio negde pohranjen za ukrcavanje. Zbog toga je uzeo novac; zbog toga je na kraju bio u žurbi kako ga ne bismo ulovili pre no što sunce zađe. To mu je bila poslednja od nada, sem što se morao sakriti u grobnici za koju je smatrao da jadna gospođica Lusi, koju smatra poput sebe, drži otvorenu za njega. Ali nije bilo od vremena. Kada je sve izneverilo, išao je pravo ka poslednjem izvoru – poslednjem zemaljskom poslu, mogu reći ako priželjkujem *duplu nameru*. Pametan je, oh, tako pametan! Znam da je njegova igra ovde u završetku. On je stoga odlučio da se povrati kući. Pronalazi brod koji ide uz put kojim je došao i ide na njega. Odlazimo sada da saznamo koji brod i kuda ide; kada smo to otkrili, vraćamo se i sve vam ispričamo. Tada ćemo utešiti vas i jadnu gospođa Minu novom nadom. Jer kada razmislite, to će i biti

nada: da sve još nije izgubljeno. Tom istom stvorenju koje gonimo, treba na stotine godina da stigne do Londona; a mi smo ga u jednom danu, kako smo saznali za njegov raspored, isterali. Gotov je, mada je još moćan da učini mnogo zla i patnje ne kao što mi činimo. Ali jaki smo, svaki u svom cilju; a još smo više u snazi zajedno. Osvežite srce, dragi mužu gospođe Mine. Ova bitka je tek u početku, a na kraju ćemo pobediti mi – siguran sam kao i u to da bog sedi visoko i time pazi po svojoj deci. Stoga budite od mnogo utehe dok se ne vratimo.

Van Helsing

DNEVNIK DžONATANA HARKERA

Četvrti oktobar. – Kada sam Mini pročitao Van Helsingovu poruku ispisanu na fonografu, jadnica se primetno ozarila. Već i samo uveravanje da je grof van zemlje pričinilo joj je zadovoljstvo; a zadovoljstvo za nju predstavlja snagu. Što se mene tiče, pošto više nismo neposredno suočeni sa tom užasnom opasnošću, teško da mogu u nju da poverujem. Čak mi i moja strašna iskustva u Drakulinom zamku liče na davno zaboravljen san. Ovde na svežem jesenjem vazduhu, na jasnom suncu...

Avaj! Kako da ne verujem! Usred mojih misli pogled mi pade na crveni ožiljak na belom čelu moje jadne drage. Dok on ne nestane, nema mesta neverici. A kasnije će i samo sećanje na njega čuvati veru kristalno čistom. Mina i ja se plašimo da budemo besposleni, tako da smo sve dnevnike ponovo iščitali. Mada stvarnost svaki put postaje sve određenija, bol i strah se smanjuju. Ima nekog uputnog cilja koji se kroz sve provlači i koji pruža utehu. Mina kaže da smo mi možda instrumenti krajnjeg dobra. Možda i jesmo! Pokušaću da mislim kao i ona. Još nismo razgovarali o budućnosti. Bolje da pričekamo profesora i ostale da se vrate iz potrage.

Dan mi mnogo brže prolazi no što sam mislio da će ikada ponovo prolaziti. Već su tri sata.

DNEVNIK MINE HARKER

Peti oktobar, pet sati poslepodne. – Sastali smo se radi podnošenja izveštaja. Prisutni: profesor Van Helsing, lord Godalming, doktor Sjuard, gospodin Kvinsi Moris, Džonatan Harker, Mina Harker.

Doktor Van Helsing izneo je kakvi su sve koraci preduzeti tokom dana da bi se saznalo kojim je brodom i kojim putem grof Drakula utekao:

„Kako mi je bilo u znanju da želi povratiti se u Transilvaniju, osećao sam se sigurnim da mora proći deltom Dunava; ili negde kroz Crno more, jer otuda je i stigao. Pred nama se uzdizala velika nepoznanica. *Omne ignotum pro magnifico*[23]; i tako smo sa teškim srcima započeli da istražujemo koji brodovi su prošle noći krenuli prema Crnom moru. Bio je na brodu u kretanju, jer je gospođa Mina rekla da su jedra bila postavljena. To nije toliko važno ako se ne vidi brodska lista u *Tajmsu,* pa smo pošli, na predlog mog lorda Godalminga, k vašem Lojdu, gde je lista svih brodova koji plove, ma kako mali se pokazali. Tamo smo našli da je samo jedan brod izašao sa plimom prema Crnom moru. Ona je *Carica Katarina*, i ona plovi od Dulitl Vorfa do Varne, a zatim do drugih strana i uz Dunav. ’Tako znači’, rekoh ja, ’to je brod na kome se nalazi grof’. Zatim smo otišli do Dulitl Vorfa, gde smo u sićušnoj kancelariji od drveta iznašli čoveka koji je izgledao veći od kancelarije. Od njega smo se raspitali o putovanju *Carice Katarine*. Mnogo je psovao, bio lica crvenog i glasno govorio, ali ipak dobar momak; kada mu je Kvinsi podao nešto iz svog džepa što je zašuštalo kad ga je presavijao i ćušnuo u majušnu kesu prikrivenu duboko negde među odećom, bio je još bolji i ponizniji sluga nama. Pošao je sa nama i izvršio ispitivanje mnogih grubih i vrućih momčina; bili bi to dobri momci kada bi imali manju žeđ. Mnogo govorili o krvi, rumenilu i drugo čemu što ne razumem, mada pogađam šta znači; ali bez obzira, rekli su nam sve što smo bili u želji da saznamo.

[23] Lat. sve nepoznato (shvata se) kao veličanstveno. (Prim. prev.)

„Saopštili su nam među sobom da je u prošlo popodne, blizu pet sati, dolazio neki jako užurban čovek. Visok, mršav i bled, velika nosa i jako belih zuba, očiju koje kao da su izgarale. Da je sav u crnom, sem što ima šešir od slame koji ne pristoji ni njemu ni vremenu. Rasipa novac u brzini i pita koji brod plovi prema Crnom moru i za gde. Neko ga je odveo u kancelariju, a zatim na brod, ali on neće gore već ostaje na obali, u prolazu, i traži da kapetan dođe kod njega. Kapetan dolazi tek kada mu je kazano da će biti dobro otplaćen; i mada u početku mnogo psuje, prihvata uslove. Zatim mršavko odlazi. Neko mu kaže da može unajmiti konja i kola i gde. Ide tamo i uskoro se povraćuje sam vozeći kola sa velikim sandukom; sam ga podiže dole, mada je nekolikima trebalo da ih smeste na ručna kola za brod. Mnogo je pričao kapetanu kao gde i kako da ostave njegov sanduk; ali kapetanu se to ne dopada, pa psuje na njega na mnogim jezicima i govori mu da sam ode i vidi gde će biti. Ali ovaj kaže ’ne’; da još neće doći, jer ima još mnogo toga obavljati. Na šta mu kapetan kaže da bolje požuri – dovraga – jer će njegov brod napustiti mesto – dovraga – pre oseke – sa vragom. Tada se mršavko nasmejao i kaže da on, svakako mora krenuti kada smatra zgodno; ali da će biti iznenađen ako krene baš tako skoro. Kapetan ponovo psuje, na svim jezicima, a mršavko mu čini naklon, zahvaljuje i kaže da će se još samo utoliko nametati njegovoj ljubaznosti što će doći na brod pre isplovidbe. Na kraju, crveniji nego ikada i na još više jezika, kaže mu da ne želi nikakve Francuze – dođavola – s njima i takođe s vragom – na svom brodu – sa vragom takođe. I tako, pošto se raspitao gde bi nadohvat ruke mogao naći radnju sa brodskim obrascima, on ode.

„Niko nije znao kuda je otišao ’ali dovraga’ dobrano zabrinut, kao što kazaše, jer su imali o drugom čemu da misle – pa s đavolom ponovo; ali uskoro je svima postalo uočljivo da *Carica Katarina* neće ploviti kao što se očekivalo. Sa reke je počela da se povlači tanka magla koja je postajala sve jača i jača; uskoro se pretvorila u gustu maglu. Kapetan je poliglotski psovao – vrlo poliglotski – poliglotski s vragom i đavolom; ali ništa nije mogao da počini. Voda se dizala i dizala; i on stade da se plaši kako će sasvim izgubiti plimu. Nije bio u nimalo prijateljskom

raspoloženju kada je, upravo u času pune plime, došao kroz prolaz mršavko i zatražio da vidi gde je spušten njegov sanduk. Kapetan mu je tada odgovorio da mu je želja da njega i njegov sanduk – stari i sa mnogo vraga i đavola – vidi u paklu. Ali mršavko se nije iskazao uvređen; sišao je sa prvim oficirom i video gde je smešten, pa se onda ispeo i malo ostao da postoji na palubi u magli: mora da je izašao sam jer ga niko nije opazio. U stvari, nisu mislili o njemu, jer je magla uskoro počela da se otapa i sve je ponovo postalo jasno. Moji žedni prijatelji, čiji se rečnik sastojao od vraga i đavola, smejali su se dok su pričali kako su kapetanove psovke prevazišle čak i njegovo uobičajeno poznavanje jezika i kako su više nego ikada bile pune živopisnosti kada je preispitivao druge mornare koji su tog časa bili u pokretu uz reku i niz nju i otkrio da ih je malo videlo ikakvu maglu, sem one koja je krasila pristanište. Međutim, brod je ipak isplovio po oseci; i do jutra je bez sumnje već bio pristigao do ušća reke. Do tada kada su nam govorili, već je dobrano bio na moru.

„I tako, moja draga gospođa Mina, u moranju smo da se neko vreme odmaramo, jer naš neprijatelj je na moru, sa maglom po volji, na putu ka dunavskom ušću. Ploviti brodom oduzima vreme, jer on nikada nije mnogo u brzini; kada krenemo krećemo kopnom brže i čekaćemo ga tamo.

Naša najveća nada je da nabasamo na njega u sanduku između izlaska i silaska sunca, jer tada nije u stanju da uđe u borbu i mogli bismo da se obračunamo s njim kao što moramo. Ima dana za nas u kojima možemo skovati plan. Znamo sve o tome kuda ide; jer videli smo vlasnika broda koji nam je stavio na uvid sve fakture i sve papire koji jesu. Sanduk za kojim smo u tragu treba iskrcati u Varnu i predati agentu, jednom Ristiću, koji će tamo iskazati svoje akreditive i tako će naš prijatelj trgovac svršiti sa svojim poslom. Kada nas je pitao ima li u tome išta loše, jer ako je to tako, može da telegrafiše u Varnu da bude saslušanje, mi kažemo ’ne’, jer ono što predstoji nije za policiju ili carinu. To mora biti obavljeno od nas samih i na naš način.“

Kada je doktor Van Helsing završio govor, upitah ga da li je pouzdano utvrđeno da je grof ostao na brodu. On odvrati:

„Posedujemo najbolji dokaz za to: vaš vlastiti dokaz iz jutrošnjeg hipnotičkog sna.“ Ponovo ga pitah da li je stvarno potrebno da i dalje gonimo grofa, jer oh! plašim se da me Džonatan napusti, a sigurna sam da će i on poći sa ostalima. On odvrati glasom koji je postajao sve uzbuđeniji mada je započeo mirno. U nastavku, međutim, postajao je sve ljući i odlučniji, dok na kraju nismo jasno shvatili u čemu se bar delimično sastojala ta lična nadređenost kojom je dugo gospodario među muškarcima:

„Da, potrebno je, potrebno, potrebno! Kao prvo zbog vas, a zatim i zbog čovečanstva. To čudovište je počinilo mnoge štete već, na malom delu gde se našao i to za kratko vreme kada je još samo kao malo telo pipanjem istraživao u tami i neznanju. Sve to sam i drugima rekao; vi, moja draga gospođo Mina, saznaćete sve o tome sa fonografa mog prijatelja Džona, ili iz fonografa vašeg muža. Ispričao sam im kako je mera napuštanja njegove vlastite neplodne zemlje – neplodne ljudima – i dolazak u novu zemlju gde vrvi od života ljudi kao da su klipovi kukuruza, posao stoleća. Da je još neki živi mrtvac poput njega, pokušao da učini ono što je on učinio, možda svi vekovi sveta koji su bili ili koji će biti, ne bi mogli da mu idu u pomoć. Sa ovim, mora da su na neki čudesan način u saradnji bile sve tajanstvene, duboke i jake prirodne sile. Samo mesto na kome je bio kao živi mrtvac tokom svih ovih vekova, puno je čudnovatosti geološkog i hemijskog sveta. Ima dubokih pećina i raspuklina koje sežu niko ne zna kuda. Bilo je vulkana, od kojih neki otvori šalju vode čudnih sastava i gasova koji ubijaju ili oživljavaju. Bez sumnje ima nečeg magnetskog ili električnog u nekoj od ovih kombinacija tajanstvenih sila koje rade za fizički život na čudan način; i on je u sebi od početka bio od dobrih osobina. U teška i ratna vremena slavili su ga da ima više čelične živce, britke pameti, hrabra srca od bilo kog čoveka. Neki u njemu vitalni princip pronašao je na čudan način svoj vrh i kako njegovo telo čuva snagu, raste i buja, tako raste i njegov mozak. I sve to bez onog đavolskog cilja koji je sigurno njegov, jer trebalo bi da se potčini silama od kojih je potekao, a koje su simboli dobrog. A sada je ono šta je iza nas. Zarazio vas je – oh, oprostite mi, draga moja, što moram reći tako, ali je za dobro da govorim. Zarazio vas je tako da ako ništa više ne preduzme, vama ostaje samo da živite

– da živite na svoj stari, ljupki način; a onda će smrt od vas učiniti ono što je i on. To ne sme biti! Zajedno smo se zakleli da to ne sme biti. Tako smo mi sveštenici božje vlastite volje: da svet i ljudi za koje je njegov sin izumro, neće biti predati čudovištu čije bi ga prisustvo u klevetu bacilo. Dao nam je dozvolu da jednu dušu već iskupimo i mi odlazimo kao stari vitezovi krsta da iskupimo još. Kao oni, putovaćemo prema izlasku sunca i poput njih, ako padnemo, pašćemo u pravednoj stvari.“ On zastade, te ja rekoh:

„Ali zar se grof neće mudro ponašati posle izbacivanja? Pošto je izbačen iz Engleske, neće li je izbegavati, poput tigra koji izbegava selo u kome su ga lovili?“

„Aha!“, reče on, „vaše poređenje sa tigrom dobro za mene i prihvatiću ga. Vaš ljudožder, kako oni iz Indije nazivaju tigra koji jednom iskuša ljudsku krv, ne haje za drugi ulov, već se šunja unaokolo ne stajući dok ga ne dobije. Ovo što mi gonimo iz našeg sela takođe je tigar, ljudožder i on nikada ne prestaje da se šunja. Ne, on u sebi nije od onih koji se povlače i drže pozadi. U njegovom životu, živom životu, išao je preko turske granice i napadao neprijatelja na vlastitoj zemlji; bacali su ga unazad, ali da li je stao? Ne! Dolazi ponovo, i ponovo, i ponovo. Pogledajte u njegovu istrajnost i izdržljivost. Sa dečjim mozgom koji je bio u njega, već odavno je nadošao na ideju da dođe u veliki grad. Šta čini? Pronalazi mesto na celom svetu koje mu je od najvećeg obećanja. Zatim se polagano priprema za zadatak. U strpljivosti, nalazi kolika mu je snaga i kakve su mu moći. Uči nove jezike. Uči nov društveni život; novu sredinu starih načina, politiku, zakon, finansije, nauku, navike nove zemlje i novih ljudi koji su postali od kada je on bio. Letimičan pogled koji je imao samo mu je ovlažio apetit i naoštrio želju. Ne, to mu pomaže da poraste kao do svog mozga; jer to mu sve pokazuje koliko je u početku bio u pravu u svojim nagađanjima. Ovo je učinio sam, sasvim sam! Iz razorene grobnice u jednoj zaboravljenoj zemlji. Što ne bi smeo još da čini kada se veći svet otvara pred njim, misli tako. On koji se može smejati smrti, kao što ga znamo, on koji može da buja usred boleština koje satiru po cele narode. Oh! Da je jedan takav da dođe od boga, a ne od đavola, kakvu bi samo silu od dobra mogao dati ovom našem starom svetu. Ali mi smo obećani da oslobodimo

svet. Naš težak rad mora biti u tišini, a napori u tajnosti; jer u ovom prosvetljenom veku u kome ljudi ne poveruju čak ni u ono što vide, sumnja mudrih bila bi njemu najveća snaga. Bila bi mu i korica, i oklop, i oružje da uništi nas, njegove neprijatelje, koji su voljni da dovedu u opasnost čak i svoje duše zbog sigurnosti one koju volimo – zbog dobrobiti čovečanstva i zbog časti i slave boga.“

Posle sveopšte diskusije odlučeno je da noćas ne donosimo nikakve odluke; da svi prespavamo činjenice i probamo da izvedemo prave zaključke. Sutra za doručkom treba ponovo da se sretnemo i kada budemo jedni drugima saopštili ono što smo zaključili, donećemo odluku o toku akcije...

*

Noćas sam potpuno mirna i opuštena. Kao da je neko ko me je progonio udaljen. Možda...

Nisam dovršila pretpostavku, nisam ni mogla; jer sam u ogledalu opazila crveni ožiljak na čelu; znala sam da sam još ukaljana.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Peti oktobar. – Svi smo rano ustali; mislim da nam je san svima dobro činio. Kada smo se okupili za rani doručak, zavladala je opšta razdraganost koju niko od nas nije očekivao da će ikada više iskusiti.

Stvarno je divno kako se ljudska priroda brzo oporavlja. Samo ako je nešto što je predstavljalo smetnju, bez obzira šta to bilo, bilo na koji način uklonjeno – čak i usled smrti – mi se oberučke vraćamo prvobitnim principima nade i radosti. Više puta su mi se, dok smo sedeli za stolom, oči širile u čudu pitajući se nisu li protekli dani bili samo san. U stvarnost me je uvek vraćao tek pogled bačen na crvenu mrlju na čelu gospođe Harker. Čak i sada, ozbiljno se prisećajući celog slučaja, gotovo da ne mogu da prihvatim da uzrok naše nevolje još postoji. Čak i gospođa Harker izgleda da je izgubila iz vida svaku nevolju, bar za izvesno vreme; samo tu i tamo, kada je nešto podseti na nju, misli joj se vrate na

užasan ožiljak. Treba da se sastanemo ovde, u mojoj radnoj sobi, za pola sata i odlučimo o toku akcije. Predviđam da će se pred nama isprečiti samo jedna neodložna teškoća; pre bi se moglo reći da je predosećam nego što mi je razum nameće; svi ćemo morati otvoreno da istupimo; pa ipak, bojim se da je jezik jadne gospođe Harker na neki tajanstven način vezan. Znam da ume sama da donosi zaključke i na osnovu svega onoga što je bilo mogu da pretpostavim koliko su oštroumni i istiniti; ali ona neće ili ne može da ih izgovori. Pomenuo sam to Van Helsingu, pa ćemo nasamo o tome porazgovarati. Pretpostavljam da je nešto od tog užasnog otrova koji je unet u njene vene počelo da deluje. Grof je imao neke svoje razloge kad ju je „pokrstio vampirskom krvlju“ kako to Van Helsing naziva. Pa, možda postoji otrov koji se destiliše iz dobrih stvari; u veku u kome postojanje ptomaina[24] predstavlja tajnu ne bi trebalo ni o čemu da se brinemo! Ali jedno znam: ako me moj instinkt nije prevario kada je u pitanju ćutanje jadne gospođe Harker, onda smo suočeni sa strašnom teškoćom – nepoznatom opasnošću – u poslu koji je pred nama. Ista sila koja je prisiljava da ćuti, može i da je prisili da govori. Dalje ne smem da razmišljam; jer na taj način ću u mislima obeščastiti jednu plemenitu ženu!

Van Helsing dolazi u moju radnu sobu nešto pre ostalih. Pokušaću sa njim da započnem razgovor o tome.

Kasnije. – Kada je profesor došao, porazgovarali smo o tome kako stvari stoje. Bilo mi je jasno da ima nešto na umu što bi želeo da mi saopšti, ali da pomalo okleva da načne predmet. Posle kraćeg okolišavanja, on iznenada reče:

„Prijatelju Džone, ima nešto o čemu ti i ja moramo nasamo razgovarati, bar u početku, u svakom slučaju. Kasnije možda moramo i ostale da uzmemo u poverenje.“ Zatim zastade, čekao sam; onda nastavi: „Gospođa Mina, naša jadna, draga gospođa Mina se menja.“ Podiđoše me hladni žmarci jer je ovom rečenicom samo potvrdio moja najgora strahovanja. Van Helsing nastavi:

[24] Lešinski alkaloid, truležni otrov. (Prim. prev.)

„Sa tužnim iskustvom od gospođice Lusi, ovaj put moramo biti upozoreni pre nego što stvari suviše odmaknu. Naš zadatak je sada u stvarnosti mnogo teži nego ikada, a ova nova nevolja čini svaki tren od najdraže važnosti. Mogu da vidim vampirske crte kako se javljaju na njenom licu. Sada su još vrlo, vrlo neznatne; ali tu su da se vide, ako imamo oči koje vide bez predrasuda. Zubi su joj ponešto oštriji, a oči ponekad tvrđe. Ali to nije sve, sada je u ćutanju; kao što je bilo i sa gospođicom Lusi. Nije govorila, čak i kada je pisala ono što je želela da se kasnije sazna. Moj strah je sada ovaj. Ako je moguće da ona može kroz naš hipnotički trans da kaže šta grof čuje i vidi, nije li još istinitije da će on koji ju je prvi hipnotisao, on koji je pio od njene krvi i prisilio je da pije od njegove, ako hoće prisiliti njen um da mu obelodani ono što zna?“ Klimnuh u znak slaganja; on nastavi:

„Onda ovo znači moramo da sprečimo; moramo je ne obaveštavati o našim namerama, tako da ne može izreći ono što ne zna. Ovo je bolan zadatak! Oh! Tako bolan da mi lomi srce kada pomislim. Ali tako mora biti. Kada se danas sastanemo, moram joj reći da iz razloga koje nećemo saopštiti ona više ne sme biti u prisustvu na našim savetovanjima, već ćemo je samo čuvati.“

On otre čelo koje se dobrano oznojilo pri samoj pomisli na bol koji će morati da nanese toj već ionako napaćenoj, jadnoj duši. Znao sam da ću ga na neki način utešiti ako mu kažem da sam i sam došao do istog zaključka; jer tako će mu bar otkloniti užasan bol koji prouzrokuje uvek sumnja. Rekoh mu to i postigoh ono što sam i očekivao.

Već se primaklo vreme našeg opšteg sastanka. Van Helsing je otišao da se pripremi za sastanak i svoju tešku dužnost. U stvari, mislim da je želeo u samoći da se pomoli.

Kasnije. – Na samom početku našeg sastanka i Van Helsing i ja osetismo veliko olakšanje. Gospođa Harker je po mužu poručila da nam se neće pridružiti, jer smatra da ćemo biti slobodniji u razgovoru oko onoga šta nameravamo ako nas ona ne bude zbunjivala svojim prisustvom. Profesor i ja se na trenutak zgledasmo i obojica na neki način osetismo olakšanje. Što se mene

tiče, pomislih na to koliko nam je bola i nevolja prištedela gospođa Harker ako je i sama shvatila u čemu se krije opasnost. Pod datim okolnostima složismo se, služeći se upitnim pogledima i prstom na usnama, da sačuvamo u potaji naše sumnje dok ne budemo u stanju da se ponovo jedan drugom poverimo. Smesta pređosmo na naš plan kampanje. Van Helsing je prvo u kratkim crtama izneo činjenice:

„*Carica Katarina* juče je ujutru napustila Temzu. Trebaće joj uz najveću brzinu koju je ikada počinila bar tri nedelje da stigne do Varne; a mi na isto mesto preko zemlje možemo stići za tri dana. Ako ipak uzmemo u obzir dužinu puta broda još za dva dana, zbog vremenskih uticaja koje znamo da je grof u stanju da pozove i ako uzmemo u obzir da će se naše putovanje produžiti za čitavu noć i dan zbog zakašnjenja do koga može stići, ostaje nam okvir od dve nedelje. Tako, da bismo bili sasvim u sigurnosti, moramo odavde krenuti najkasnije na sedamnaesti. Tako ćemo u svakom slučaju biti u Varni dan pre nego što brod stigne i moći ćemo da izvršimo pripreme koje mogu biti u potrebi. Svakako, svi ćemo ići naoružani – naoružani protiv zlih stvari kako duhovnih tako i fizičkih.“

Na to Kvinsi Moris dodade: „Jasno mi je da grof dolazi iz zemlje vukova, kao i to da se može desiti da tamo stigne pre nas. Ja predlažem da našem naoružanju dodamo vinčesterke. Imam poverenja u vinčesterke kada je u blizini neka takva opasnost. Sećaš li se, Arte, kada nas je jurio čopor vukova u Tobolsku? Šta bismo tada dali da je svaki od nas imao po repetirku!“

„Dobro!“, reče Van Helsing. „Biće vinčesterke. Kvinsijeva glava uvek radi, ali najviše kada je oko lova pitanje, mada je moja metafora u manjoj časti za nauku nego što će vukovi biti opasni za čoveka. U međuvremenu ne možemo ništa ovde da radimo; a kako mi se čini da nikom od nas Varna nije u znanju, zašto da ne idemo tamo pre? Čekanje će biti isto dugo i ovde i tamo. Noćas i sutra možemo se spremiti, a onda, ako sve bude dobro, nas četvoro možemo krenuti na put.“

„Nas četvoro?“, reče upitno Harker, gledajući svakog ponaosob.

„Svakako“, reče brzo profesor, „vi morate preostati da se brinete o svojoj tako ljupkoj ženici!“

Harker je neko vreme ćutao, a zatim suvo reče: „Porazgovarajmo o tome ujutro. Želim da se dogovorim sa Minom.“

Pomislih kako je sada pravi čas da ga Van Helsing upozori da joj ne otkriva naše planove; ali on ništa ne preduze. Značajno ga pogledah i nakašljah se. U znak odgovora, on položi prst na usta i okrenu se.

DNEVNIK DžONATANA HARKERA

Peti oktobar, posle podne. – Izvesno vreme posle jutrošnjeg sastanka nisam mogao da razmišljam. Novi razvoj događaja tako me je začudio da nisam mogao više svrsishodno da razmišljam. Minina odluka da ne uzme udela u razgovoru naterala me je na razmišljanje; kako nisam mogao s njom da razmotrim tu stvar, ostalo mi je samo da nagađam. Još sam daleko od rešenja. Način na koji su ostali to primili takođe me je zbunio; poslednji put kada smo o tome razgovarali, dogovorili smo se da među nama više ne bude tajni. Mina sada spava, mirno i ljupko poput malog deteta. Usne su joj zaobljene, a lice joj sija od sreće. Hvala bogu što još doživljava takve trenutke.

Kasnije. – Kako je sve to čudno. Sedoh da posmatram Minu kako srećno sniva i gotovo i sam postah srećan, mada sam mislio da nikada više to neću biti. Kako se sve više spuštalo veče, a zemlja od sunca na zalasku preuzimala svoje senke, tišina sobe postajala mi je sve svečanija. Iznenada Mina otvori oči i pogledavši me nežno reče:

„Džonatane, želim da mi nešto obećaš zaklevši se svojom časnom reči. Obećanje dato meni, koje će za tebe biti svetinja i koje nećeš prekršiti makar te i na kolenima molila sva u gorkim suzama. Brzo, moraš mi smesta obećati.“

„Mina, rekoh, „jedno takvo obećanje ne mogu ti samo tek tako dati. Možda nemam prava da ti ga dam."

„Ali, dragi", reče ona s takvom duhovnom snagom da su joj oči nalikovale polarnim zvezdama, „ja sam ta koja to želi i ne za sebe. Možeš upitati Van Helsinga da li sam u pravu; ako se on ne složi, možeš postupiti kako ti je volja. Ne, štaviše, ako se kasnije svi složite, oslobođen si obećanja."

„Obećavam!", rekoh i ona za trenutak zablista neviđenom srećom; mada je meni sva sreća zbog njenog raspoloženja bila uskraćena prisustvom crvenog ožiljka na čelu. Ona reče:

„Obećaj da mi ništa nećeš reći o planovima u vezi sa grofom. Ni reč, ni zaključak, ni napomenu; ni u jednom trenutku dok je ovo na meni!" I ona svečano pokaza na ožiljak. Videh da misli ozbiljno, pa i ja svečano odgovorih:

„Obećavam!" Čim sam to rekao, osetih kako se među nama zatvaraju vrata.

Kasnije, ponoć. – Mina je bila ozarena i vesela čitave večeri. I to u toj meri da je svojom radošću ohrabrila i ostale; čak sam se i ja osećao kao da se koprena sumornosti koja nas je pritiskala malo podigla. Svi smo rano otišli na počinak. Mina sada spava poput malog deteta; dobro je što i pored ovih užasnih nevolja ima potrebu za snom. Hvala bogu na tome, jer bar u tim trenucima može zaboraviti na brige. Možda će njen primer delovati i na mene kao što je to večeras bio slučaj sa njenom veselošću. Oprobaću ga. Oh! Za san bez snova.

Šesti oktobar, jutro. – Još jedno iznenađenje. Mina me je rano probudila, otprilike u isto vreme kao i juče i zamolila da dovedem doktora Van Helsinga. Pomislih da je u pitanju još jedna prilika za hipnozu i bez reči pođoh do profesora. On je očigledno očekivao neki sličan poziv, jer sam ga u sobi pronašao obučenog. Vrata su bila odškrinuta kako bi mogao da čuje otvaranje naših. Smesta je došao; kada je ušao u sobu, on upita Minu da li i ostali mogu da dođu.

„Ne“, reče ona sasvim jednostavno, „neće biti potrebe. I vi im to možete preneti. Moram poći sa vama na put.“

Doktor Van Helsing bio je iznenađen isto kao i ja. Posle kraće pauze upita:

„Ali zašto?“

„Morate me povesti sa sobom. Sigurnija sam kada sam sa vama, a i vi ćete biti sigurniji.“

„Ali zašto, draga gospođo Mina? Znate da nam je vaša sigurnost u najvećoj dužnosti. Mi srljamo u opasnost, prema kojoj ste ili možete biti, podložniji od bilo kog od nas zbog – zbog okolnosti – stvari koje su bile.“ On postiđeno zastade.

Dok je govorila, podigla je prst i pokazala na čelo:

„Znam. Baš zato moram da idem. Sada, dok sunce izlazi, mogu vam to reći; možda više neću biti u stanju. Znam da moram poći kada grof to poželi. Znam da, ako mi naloži da tajno dođem, moram stići poslužívši se lukavstvom; bilo kakvom smicalicom koja će prevariti čak – čak i Džonatana.“ Bog je video pogled koji mi je uputila dok je to govorila i ako odista postoji anđeo sećanja, onda je taj pogled unet u njenu večnu čast. Mogao sam samo da je potapšem po ruci. Nisam imao snage da govorim; moja osećanja bila su toliko uzburkana da im olakšanje ne bi donele ni suze. Ona nastavi:

„Vi muškarci ste hrabri i jaki. Brojčano ste jači, jer možete da prkosite onome što bi slomilo ljudsku izdržljivost jednoga koji bi morao sam da stražari. Sem toga, mogu biti korisna jer ste u stanju da me hipnotišete i na taj način saznate čak i ono što ni ja sama ne znam.“

Doktor Helsing reče vrlo ozbiljno: „Gospođo Mina, vi ste, kao i uvek, najviše mudri. Vi ćete s nama poći i zajedno ćemo izvršiti ono ka čemu idemo.“

Kada je završio, Minino poduže ćutanje natera me da je pogledam. Ponovo se zavalila na jastuk i zaspala; nije se čak probudila ni kada sam podigao zastore i pustio sunce da preplavi sobu. Van Helsing mi dade znak da tiho krenem za njim. Odosmo do njegove sobe i za tili čas tu se okupiše lord Godalming, doktor Sjuard i Kvinsi Moris. On im prenese Minine reči, a zatim nastavi:

„Ujutro krećemo za Varnu. Od sada moramo se nositi sa još jednim novim faktorom: gospođom Minom. Oh, ali njena duša je u pravdi. To je kod nje bilo u agoniji da nam je rekla tako mnogo, ali to je i najpravije i na vreme smo upozoreni. Ne smemo izgubiti nijednu šansu, a u Varni moramo biti spremni da delamo onog trenutka kada taj brod dostigne.“

„Šta ćemo tačno preduzeti?“, upita gospodin Moris kratko. Profesor napravi pauzu pre no što odgovori:

„Ukrcaćemo se kao prvo na taj brod; zatim, kada potvrdimo sanduk, postavićemo granu divlje ruže na njega. Ovo ćemo pričvrstiti jer, kada je to tamo, ništa se ne može pojaviti iznutra; tako bar kaže praznoverje. A na prvom mestu moramo verovati praznoverju; u rano davno doba to je bila ljudska vera, a još i danas ima svoje korene u veri. A onda, kada dobijemo priliku koju tražimo, kada nikoga ne bude da vidi, otvorićemo sanduk i – i sve će biti dobro.“

„Neću ja čekati ni na kakvu priliku“, reče Moris. „Kada ugledam sanduk, otvoriću ga i uništiti čudovište, ako me i hiljadu ljudi bude posmatralo i makar me u sledećem trenutku izbičevali!“ Instinktivno ga ščepah za ruku koja je bila čvrsta poput gvožđa. Mislim da je razumeo moj pogled; nadam se da jeste.

„Dobro momče“, reče doktor Van Helsing. „Hrabro momče. Kvinsi je pravi muškarac. Neka ga bog zbog toga blagoslovi. Dete moje, verujte mi, niko od nas neće se vući pozadi ili stati zbog straha. Samo kažem šta možemo učiniti – šta moramo učiniti. Ali stvarno, stvarno ne možemo reći šta ćemo učiniti. Ima toliko stvari koje se mogu desiti, a njihovi putevi i krajevi su tako različiti da do tog trenutka ne smemo ništa reći. Svi ćemo biti naoružani u svakom pogledu; a kada vreme za kraj dođe, naš napor neće nedostajati. Hajde da danas sredimo sve svoje poslove. Neka sve što se dodiruje sa drugima koji su nam dragi i koji od nas zavise, bude pozavršavano; jer niko od nas ne može reći kakav, kada ili na koji način će biti kraj. Kada sam ja u pitanju, moji poslovi su sređeni i, kako nemam šta drugo da radim, poći ću da sredim put. Uzeću sve karte i tako to za put.“

Nismo imali više šta da kažemo, pa se rastadosmo. Sada ću srediti sve svoje zemaljske poslove i prirediti se za ono do čega može doći, ma šta to bilo...

Kasnije. – Sve je sređeno; sastavio sam oporuku i završio sve ostalo. Mina je moj jedini naslednik, ako preživi. Ako to ne bude slučaj, onda će ostali koji su prema meni bili tako dobri dobiti ono što preostane.

Približava se zalazak sunca; Minina uznemirenost mi je na to privukla pažnju. Siguran sam da joj je nešto na umu što će nam se otkriti u času samog zalaska sunca. Ti trenuci su za nas sve postali trenuci mučenja, jer sa svakim izlaskom i zalaskom sunca pojavi se neka nova opasnost – neki novi bol koji, međutim, može po božjoj volji postati i sredstvo dobrog ishoda. Sve ovo zapisujem u dnevnik, jer moja draga to sada ne sme čuti; ali, ako kasnije bude prilike za to, čekaće je.

Zove me.

DVADESET PETA GLAVA

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Jedanaesti oktobar, veče. – Džonatan Harker zamolio me je da ovo pribeležim jer, kako sam kaže, teško da je sposoban za tako nešto, a želi da se sačuva tačan zapis.

Mislim da se niko od nas nije iznenadio kada smo bili zamoljeni da posetimo gospođu Harker nešto pre zalaska sunca. U poslednje vreme naučili smo da izlazak i zalazak sunca predstavljaju za nju vreme čudne slobode kada njeno staro ja može da se ispolji, oslobođeno neke sile koja ga nadzire, potčinjava, zadržava ili podstiče na akciju. To raspoloženje ili stanje počinje nekih pola sata ili malo više pre stvarnog izlaska ili zalaska sunca i traje ili dok je sunce visoko ili dok su oblaci još ozareni zracima koji se pružaju iznad obzorja. U početku dolazi do neke vrste negativnog stanja, kao da je izvesna veza popustila, a zatim brzo usledi potpuna sloboda; kada, međutim, slobode nestaje, promena u prethodno stanje ili povratak nastupa brzo i prethodi mu samo kratko vremensko razdoblje upozoravajućeg ćutanja.

Kada smo se večeras sastali, bila je nekako usiljena i primećivali su se na njoj znaci unutrašnje borbe. Sam sam se obuzdavao videvši kako ulaže strašan napor od najranijeg trenutka kada je mogla to da učini. Međutim, za samo nekoliko minuta uspela je u potpunosti da ovlada sobom; tada, pokazavši mužu da sedne pored nje na sofu, na kojoj se napola bila zavalila, dade i nama ostalima znak da prinesemo stolice. Uzevši muževljevu ruku u svoju, ona poče:

„Evo nas ovde zajedno u slobodi, možda po poslednji put! Znam, dragi; znam da ćeš uvek biti sa mnom, do kraja.“ To je bilo namenjeno njenom mužu čiju je ruku držala i koja ju je, kako smo mogli da primetimo, u tom trenutku čvršće stegla. „Ujutro krećemo na zadatak i sam bog zna šta je kome od nas suđeno. Vi ste tako dobri što ćete me povesti sa sobom. Znam šta sve hrabri, ozbiljni muškarci mogu učiniti za jednu jadnu, slabu ženu čija je duša možda izgubljena – ne, ne, ne još, ali u svakom slučaju je u opasnosti – i da ćete to učiniti. Ali morate zapamtiti da ja nisam kao vi. U mojoj krvi je otrov, kao i u mojoj duši, i on me može uništiti; mora me uništiti sem ako ne doživimo neko olakšanje. Oh, prijatelji moji, vi znate isto kao i ja, da je moja duša u opasnosti; i mada znam da postoji izlaz za mene, ni vi ni ja ne smemo ga iskoristiti!“ Uputila nam je svima molećiv pogled krenuvši i završivši na svome mužu.

„Koji je to izlaz?“, upita Van Helsing promuklim glasom. „Koji je to izlaz koji ne smemo – ne možemo preduzeti?“

„Da mogu umreti sada, presudivši sama sebi ili da to uradi neko drugi, pre nego što veće zlo bude potpuno uništeno. Znam, a znate i vi da, kada bih umrla, vi biste mogli, i učinili biste to, da oslobodite moj besmrtni duh, čak i na onakav način kao što ste to učinili s mojom dragom Lusi. Da je smrt ili strah od smrti jedina stvar koja stoji na putu, ne bih prezala da umrem ovde, sada, među prijateljima koji me vole. Ali nije sve u smrti. Ne mogu da verujem da je umiranje u jednom ovakvom slučaju, kada je pred nama nada i jedan bolji gorak zadatak koji treba izvršiti, božja volja. Stoga se ja sa svoje strane odričem sigurnosti večnog počinka i izlazim u tamu gde možda postoje najcrnje stvari koje svet ili donji svet sadrže!“ Svi smo ćutali, jer smo instinktivno osećali da je ovo samo uvod. Lica ostalih bila su bezizražajna, a Harkerovo je postajalo sve sivlje; možda je on bolje od bilo kog od nas ostalih pogađao šta će sada uslediti. Ona nastavi:

„To je moj prilog papazjaniji.“ Morao sam da pribeležim nepodesan pravni izraz koji je na ovakvom jednom mestu upotrebila i to sasvim ozbiljno. „Šta će svaki od vas da priloži? Vaše živote, znam“, ona brzo nastavi, „to je lako hrabrim ljudima. Vaši životi pripadaju bogu i možete mu ih vratiti; ali šta ćete dati

meni?“ Opet nas je upitno pogledala, ali ovoga puta izbegavši lice svoga muža. Kvinsi je izgleda razumeo; on klimnu i lice joj se razvedri. „Onda ću vam jasno reći šta želim, jer među nama sada ne sme ostati ništa nedorečeno. Morate mi obećati, jedan kao i svi – čak i ti moj ljubljeni mužu – da ćete me, ako bi za to došlo vreme, ubiti.“

„Kakvo to vreme?“, glas je bio Kvinsijev, ali bio je tih i napet.

„Kada budete ubeđeni da sam se toliko promenila da je bolje da umrem nego da živim. Kada budem fizički mrtva, vi ćete me, ne oklevajući ni trenutka, probosti kocem i odseći mi glavu; ili učiniti bilo šta drugo što će mi pružiti pokoj!“

Kvinsi je prvi ustao posle pauze. On kleknu pred njom i, uzevši je za ruku, svečano reče:

„Ja sam dosta grub momak koji možda ne zaslužuje takvu čast, ali kunem vam se svime što je za mene sveto i što mi je drago da neću, ako vreme za to ikada dođe, ustuknuti pred dužnošću koju ste nam namenili. Takođe vam obećavam da ću sve proveriti i da ću, ako me makar i sumnja bude izjedala, smatrati da je kucnuo čas!“

„Iskreni moj prijatelju!“, bilo je sve što je uspela da kaže kroz suze koje su tekle dok se naginjala da mu poljubi ruku.

„Ja se isto kunem, gospođo Mina!“, reče Van Helsing.

„I ja!“, reče lord Godalming i jedan za drugim kleknuše pred nju da bi položili zakletvu. Priključih se i ja. Zatim se njen muž okrenu prema njoj, mutna pogleda i pozeleneo i prebledeo, što je potisnulo čak i snežnu belinu njegove kose, te upita:

„Moram li i ja obećati tako nešto, oh ženo moja?“

„I ti, moj najdraži“, reče ona s beskrajnom čežnjom i sažaljenjem u glasu i očima. „Ne smeš zazirati od toga. Ti si mi najbliži i najdraži i za mene si ceo svet; naše duše su prepletene u jednu za ceo život i sve vreme. Seti se, dragi, da je bilo razdoblja kada su hrabri muškarci ubijali svoje žene i ženski rod kako bi sprečili da one padnu u ruke neprijatelju. Ruke ih nisu izdale, jer su one koje su voleli preklinjale da ih pogube. Takva je muškarčeva dužnost prema onima koje vole u trenucima gorkih iskušenja! I, oh dragi moj, ako po svaku cenu moram umreti, onda neka umrem

od ruke onoga koji me najviše voli. Doktore Van Helsing, nisam zaboravila na milost koju ste ukazali onome koji je voleo u Lusinom slučaju“, ona zastade naglo pocrvenevši i ispravi se, „prema onome koji je imao najviše prava da joj podari mir. Ako to vreme opet dođe, uzdam se u vas da ćete omogućiti mom mužu da njegova voljena ruka bude ta koja će me osloboditi užasnog ropstva kako bi mu to ostalo kao srećno sećanje za ceo život.“

„Ponovo se zaklinjem!“ Začu se profesorov zvučni glas. Gospođa Harker se osmehnu, odista osmehnu i uzdahnuvši u znak olakšanja zavali se na sofi, a zatim reče:

„A sada jedno upozorenje, upozorenje koje nikada ne smete zaboraviti; taj trenutak, ako ikada nastupi, može nastupiti brzo i neočekivano i u tom slučaju ne smete gubiti vreme. U tom trenu možda ću biti – ne! Ako do toga dođe, *biću* – združena sa vašim neprijateljem protiv vas.“

„Još jedna molba“, ovo je rekla veoma svečano, „nije od životne važnosti i nije neophodna kao ona druga, ali želim da još nešto učinite za mene, ako hoćete.“ Svi prihvatismo, ali niko ne reče ni reči; nije bilo potrebe da se govori:

„Želim da mi očitate opelo.“ Prekinuo ju je dubok jauk njenog muža; uhvativši ga za ruku, ona je položi na srce i nastavi. „Moraš mi ga jednog dana očitati. Bilo kakav da bude ishod celog ovog zastrašujućeg stanja stvari, biće to slatka pomisao za sve ili za neke od nas. Ti ćeš ga, moj najdraži, nadam se očitati, jer tada će mi tvojim glasom izrečeno ostati u uspomeni zauvek – bilo šta da se dogodi!“

„Ali, oh draga moja“, branio se on, „smrt je još tako daleko od tebe.“

„Ne“, reče ona, podigavši ruku u znak upozorenja, „ovog trenutka bliža sam smrti nego da sam već pokopana!“

„Oh, ženo moja, moram li to ja očitati?“, reče on pre nego što poče.

„Bila bi to za mene uteha, mužu moj!“ I to je bilo sve što je rekla; on poče da čita pošto mu ona pruži knjigu.

Kako mogu – kako bi iko mogao – opisati taj čudan prizor, njegovu svečanost, sumornost, tugu, užas; a uza sve to i njegovu

ljupkost. Čak bi i srce skeptika koji u svemu svetom ili osećajnom vidi samo parodiju gorke istine, omekšalo da je video malu grupu odanih i ljubljenih prijatelja kako kleče oko te ranjene i tužne žene; ili da je čuo nežan glas njenog muža kako, slomljen osećanjima, često mora da zastajkuje dok čita jednostavno i divno opelo. „Ja... ja ne mogu da nastavim“, reče“, „i... glas... me izdaje...“

Dobro je predosećala. Iako je sve bilo veoma čudno, bizarno kako kasnije može da se učini čak i nama koji smo u datom trenutku osetili njegov moćan uticaj, ipak nam je donelo mnogo utehe; a tišina, koja je najavila gubitak slobode duše gospođe Harker, nikom od nas nije izgledala tako puna očajanja kao što smo se ranije plašili da će biti.

DNEVNIK DžONATANA HARKERA

Petnaesti oktobar, Varna. – Krenuli smo sa Čering Krosa ujutro dvanaestog, stigli u Pariz iste noći i zauzeli svoja mesta u Orijent ekspresu. Putovali smo noć i dan i stigli ovamo oko pet časova. Lord Godalming je otišao u konzulat da se raspita nije li kakav telegram stigao za njega, dok smo se mi ostali uputili u ovaj hotel – „Odisej“. Na putu je moglo biti neprilika; ali bio sam suviše nestrpljiv da stignemo, da bih mario za njih. Dok *Carica Katarina* ne pristane u luku, ništa na celom svetu neće zaokupiti moju pažnju. Hvala bogu! Mina je dobro, izgleda da se oporavlja; vraća joj se boja. Mnogo spava; gotovo da je celo putovanje prespavala. Međutim, pred izlazak i zalazak sunca uvek je budna i na oprezu; Van Helsingu je prešlo u naviku da je u to vreme hipnotiše. U početku je morao da ulaže poprilično napora i da joj prilazi na mnogo načina; ali sada, kao da joj je to prešlo u naviku, ona se predaje i gotovo da ništa nije potrebno preduzimati. On u tim posebnim trenucima izgleda poseduje moć da jednostavno poželi nešto i njene misli ga slušaju. Uvek je pita šta vidi i čuje. Na prvo odgovara:

„Ništa; svuda je tama.“ A na drugo:

„Čujem talase kako udaraju o brod i vodu kako promiče. Ciradu, napete konopce, jarbole kako škripe. Vetar je jak – mogu da ga čujem u pokrovu, a pramac raskriljuje penu.“ Očigledno je da je *Carica Katarina* još na pučini i da hita ka Varni.

Lord Godalming se upravo vratio. Primio je četiri telegrama, po jedan svakog dana od kada smo krenuli; svi su iste sadržine: *Carica Katarina* se uopšte nije javila Lojdu. Sredio je sa svojim agentom, pre nego što je napustio London, da mu svaki dan šalje telegram sa izveštajem da li se brod javio. Poruke je trebalo da mu stižu i u slučaju da se brod ne javi, kako bi bio siguran da je straža s one strane telegrafa budna.

Rano smo večerali i otišli na počinak. Sutra ćemo posetiti vicekonzula i pokušati da se dogovorimo s njim oko ukrcavanja na brod čim on pristane. Van Helsing kaže da bi bilo najbolje kada bismo se popeli na brod između zalaska i izlaska sunca. Grof, čak i ako uzme na sebe oblik slepog miša, ne može da pređe preko tekuće vode po sopstvenoj želji, te tako ne može napustiti brod. Kako se ne usuđuje da se premetne u čovečji oblik da ne bi izazvao sumnju – što očigledno želi da izbegne – mora ostati u sanduku. Ako, onda, budemo u mogućnosti da kročimo na brod posle izlaska sunca, biće nam prepušten na milost i nemilost; jer moći ćemo da otvorimo sanduk i pobrinemo se za njega pre nego što se probudi, kao što smo učinili i sa jadnom Lusi. Neće dobiti baš mnogo milosrđa od nas. Smatramo da nećemo imati mnogo nevolja sa službenicima i mornarima. Hvala bogu! Ovo je zemlja u kojoj mito otvara sva vrata, a mi smo dobro opskrbljeni novcem. Moramo samo srediti da brod ne stigne u luku između zalaska i izlaska sunca, a da mi na to ne budemo upozoreni i bićemo sigurni. Mislim da će sudija Kesonosac to srediti!

Šesnaesti oktobar. – Minin izveštaj je još nepromenjen: talasi koji udaraju, voda koja promiče, tama i povoljni vetrovi. Očigledno smo na vreme stigli i, kada dobijemo glas o *Carici Katarini,* bićemo spremni. Kako mora da prođe kroz Dardanele, sigurni smo da ćemo primiti neki izveštaj.

Sedamnaesti oktobar. – Sada je sve poprilično dobro sređeno za grofovu dobrodošlicu kada se vrati sa svog putovanja. Godalming je rekao otpremnicima kako mu se čini da u sanduku poslatom u inostranstvo mogu biti neke stvari ukradene njegovom prijatelju i napola je od njih izvukao pristanak da ga može otvoriti na svoju odgovornost. Vlasnik mu je uručio papir za kapetana u kome ovoga moli da lordu omogući da na brodu čini šta mu je volja, a takođe je slično ovlašćenje dao i svom agentu u Varni. Posetili smo agenta koji je bio veoma polaskan što se lord Godalming ljubazno ophodio s njim, a mi smo sa naše strane zadovoljni što će on koliko to god bude mogao izići u susret našim željama. Već smo se dogovorili šta ćemo ako nam se pruži prilika da otvorimo sanduk. Ako grof bude unutra, Van Helsing i Sjuard će mu smesta odseći glavu i probosti srce kocem. Moris, Godalming i ja pazićemo da se neko ne umeša, čak i u slučaju ako budemo morali da koristimo oružje koje ćemo imati u pripravnosti. Profesor kaže da će se, ako na taj način postupimo s grofovim telom, ono uskoro sasvim pretvoriti u prah. Tako protiv nas ne bi bilo nikakvog dokaza u slučaju da budemo osumnjičeni za ubistvo. Ali, čak i da ne bude tako, mi ćemo se izvući ili podleći pod težinom onog što smo učinili i možda će jednog dana baš ovaj zapis predstavljati dokaz koji će se isprečiti između nekog od nas i konopca. Što se mene tiče, iskoristiću priliku sa zahvalnošću, ako nam se ukaže. Odlučni smo da prevrnemo svaki kamen samo da uspemo u našem naumu. Dogovorili smo se sa izvesnim službenicima da nas onog trenutka kada *Carica Katarina* bude primećena obavesti o tome poseban glasnik.

Dvadeset četvrti oktobar. – Čekamo već čitavu nedelju. Godalming svakog dana prima telegrame iste sadržine: „Još se nije pojavio.“ Minin jutarnji i večernji hipnotički odgovor je nepromenjen: talasi koji udaraju, voda koja promiče i jasno škripanje jarbola.

Telegram, 24. oktobar
Rufus Smit, Lojd, London, lordu Godalmingu, štićeniku Nj. B. V. vicekonzulu, Varna.

Carica Katarina javila se jutros iz Dardanela.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Dvadeset peti oktobar. – Kako mi samo nedostaje fonograf! Pisati dnevnik perom za mene je tako dosadan posao; ali Van Helsing kaže da moram. Svi smo juče bili ludo uzbuđeni kada je Godalming primio telegram od Lojda. Sada znam kako se osećaju momci u borbi kada se začuje poziv na akciju. Od celog našeg društva samo gospođa Harker nije pokazala nikakve znake uzbuđenja. Pa i nije čudno što nije, jer trudili smo se da ne sazna ništa o tome i da budemo što manje uzbuđeni u njenom prisustvu. Ranije bi ona, siguran sam, primetila, bez obzira koliko se mi trudili da to sakrijemo, ali za poslednje tri nedelje mnogo se promenila. Sve je više obuzima letargija i, mada izgleda snažna i dobrog zdravlja, tako da joj se čak i boja vratila u obraze, Van Helsing i ja nismo zadovoljni. Često o njoj razgovaramo; međutim, ništa od toga nismo saopštili ostalima. To bi jadnom Harkeru slomilo srce – živce sigurno – kada bi saznao da smo čak i posumnjali u tako nešto. Van Helsing mi kaže da vrlo pažljivo proučava njene zube dok je u hipnotičkom stanju, jer kako on tvrdi, dok ne počnu da se zašiljuju, nema prave opasnosti da će kod nje doći do promene. Ako ipak dođe do toga, biće potrebno preduzeti određene korake... Obojica znamo kakvi bi to koraci bili, mada jedan drugom ne otkrivamo svoje misli. Nijedan od nas neće ustuknuti pred zadatkom – mada je užasna čak i sama pomisao na tako nešto. „Eutanazija“ je prava i utešna reč! Zahvalan sam onome ko ju je izmislio.

Od Dardanela dovde potrebna su samo dvadeset četiri časa plovidbe, brzinom kojom je *Carica Katarina* doplovila iz Londona. Stoga bi trebalo da stigne otprilike ujutro; ali, kako ne može pre tog vremena da pristane, svi ćemo poći na počinak. Ustaćemo u jedan sat, kako bismo se spremili.

Dvadeset peti oktobar, podne. – Još nema vesti o prispeću broda. Hipnotički izveštaj gospođe Harker bio je isti kao i obično, pa ćemo možda svakog trenutka dobiti vesti. Nas

muškarce zahvatila je groznica uzbuđenja, sve sem Harkera koji je miran; ruke su mu ledene, a pre jednog časa zatekao sam ga kako oštri veliki gurka-nož koji ovih dana stalno nosi uza se. Grofu se loše piše, ako oštrica tog ’kukrija’ ikada dotakne njegovo grlo vođena tom čvrstom i kao led hladnom rukom!

Van Helsing i ja smo se danas malo uznemirili zbog gospođe Harker. Oko podne zapala je u neku vrstu letargije koja nam se nije dopala; mada smo to krili od ostalih, nismo bili oduševljeni. Bila je uznemirena celo jutro, tako da nam je u početku bilo drago kad smo čuli da je zaspala. Kada je, međutim, njen muž pomenuo da tako čvrsto spava da je nije mogao probuditi, otišli smo u njenu sobu da se sami uverimo. Disala je normalno, a i izgledala je tako dobro i smireno da smo se složili kako je san bolji za nju od bilo čega drugog. Jadnica, mora toliko toga da zaboravi, da nije čudo što joj san, ako joj donosi zaborav, čini dobro.

Kasnije. – Naše mišljenje se potvrdilo, jer posle nekoliko časova okrepljujućeg sna izgleda živahnija i u boljem stanju nego danima pre toga. Bilo gde da se u Crnom moru nalazi, grof hita svom cilju. Svojoj propasti, nadam se!

Dvadeset šesti oktobar. – Još jedan dan, a nema vesti o *Carici Katarini*. Trebalo bi da je već stigla. Očigledno da *nekuda* plovi, jer jutrošnji hipnotički izveštaj gospođe Harker još je isti. Moguće je da lađa s vremena na vreme miruje zbog magle; neki parobrodi koji su sinoć doplovili javili su da su primetili pramenove magle i na jugu i na severu od luke. Moramo nastaviti da stražarimo, jer svakog časa može stići obaveštenje da je brod prispeo.

Dvadeset sedmi oktobar, podne. – Veoma čudno; još nema vesti o brodu koji očekujemo. Gospođa Harker je i sinoć i jutros podnela već poznati izveštaj: „Talasi koji udaraju i voda koja promiče“, mada je dodala da su „talasi veoma slabi“. Telegrami iz Londona takođe su jednolični: „Više se nisu javili.“ Van Helsing je

strašno nestrpljiv i upravo sada mi je rekao kako se boji da nam grof izmiče. Veoma značajno je dodao:

„Ne dopada mi se letargija gospođe Mine. Duše i sećanja u stanju su da počine mnoge stvari za vreme transa.“ Upravo sam se spremao da ga nešto više pitam o tome kada je Harker ušao, te on, upozoravajući me, podiže ruku. Večeras za vreme zalaska sunca moramo pokušati da iz nje izvučemo nešto više dok bude u hipnotičkom stanju.

Telegram, 28. oktobar. Rufus Smit, London, lordu Godalmingu, štićeniku Nj. B. V. vicekonzulu, Varna.

Carica Katarina *javila se na ulasku u Galac danas u jedan sat.*

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Dvadeset osmi oktobar. – Telegram sa porukom da je brod stigao u Galac čini mi se da nije izazvao kod nikog od nas šok kakav se mogao očekivati. Istina, nismo znali odakle, kako ili kada će doći do udarca; ali čini mi se da smo svi očekivali da se nešto čudno dogodi. Zakašnjenje broda u Varnu svakog od nas je utvrdio u mišljenju da se stvari neće baš onako odvijati kao što smo mi to zamislili; čekali smo da otkrijemo gde će to doći do izmene. Ipak, iznenađenje zbog toga nije bilo ništa manje. Pretpostavljam da priroda dela na osnovama punim nade tako da mi verujemo, protiv sebe samih, kako će se stvari odvijati onako kako bi trebalo, a ne kako bi trebalo da znamo da će se odvijati. Transcendentalizam je svetionik za anđele, čak i ako je za ljude vatra-lutalica. Bilo je to čudno iskustvo i svi smo ga različito doživeli. Van Helsing je na trenutak podigao ruke iznad glave kao da prigovara svemoćnom; ali ni reč nije izustio i posle nekoliko sekundi ustao je jako ozbiljna lica. Lord Godalming je strašno pobledeo i seo teško dišući. I sam sam bio napola ošamućen i u čudu sam preletao pogledom preko ostalih. Kvinsi Moris je stegao opasač onim brzim pokretom koji sam tako dobro poznavao; za

vreme naših nekadašnjih lutanja to bi značilo akciju. Gospođa Harker je užasno pobledela tako da se činilo da joj ožiljak na čelu gori, ali je samo pokorno sklopila ruke i podigla pogled u znak molitve. Harker se smešio – stvarno smešio – bio je to tmuran, gorak osmeh čoveka bez nade; ali istovremeno njegov je pokret protivurečio rečima, jer su mu ruke instinktivno posegnule za balčakom velikog kukri-noža i zadržale se na njemu.

„Kada polazi naredni voz za Galac?“, upita Van Helsing ne obrativši se nikom posebno.

„U šest i trideset sutra ujutro!“ Svi se zgledasmo jer je odgovor došao od gospođe Harker.

„Kako za ime sveta znate?“, reče Art.

„Zaboravljate – ili možda ne znate, mada Džonatan zna kao i doktor Van Helsing – da sam strastan ljubitelj vozova. Kod kuće u Ekseteru uvek sam sastavljala red vožnje, kako bih na neki način pomogla mužu. Ponekad se to pokazalo kao vrlo korisno, tako da od tada proučavam redove vožnje. Znala sam da ćemo, ako zbog bilo čega budemo primorani da odemo do Drakulinog zamka, morati proći kroz Galac ili bar kroz Bukurešt, tako da sam vrlo pažljivo proučila vreme. Na nesreću nije bilo mnogo toga za učenje, jer jedini voz koji sutra ide kreće u vreme koje sam vam naznačila.“

„Izvanredna žena“, promrmlja profesor.

„Zar ne možemo dobiti specijalni?“, upita lord Godalming.

Van Helsing odmahnu glavom: „Bojim se da ne. Ova zemlja je u velikoj razlici od vaše ili moje; čak i da smo imali specijalni, verovatno ne bi dostigao tako brzo kao naš redovni. Štaviše, moramo još nešto pripremiti. Moramo razmisliti. Hajde da se organizujemo. Vi, prijatelju Arture, idite na voz i dobavite karte, sredite da sve bude spremno za nas da ujutro idemo. Da li vi, prijatelju Džonatane, hoćete da krenete do agenta od broda i uzmete pisma agentu u Galac od ovoga, sa ovlašćenjem da pretražimo brod, isto onakvo kakvo je bilo dato ovde. Kvinsi Morise, posetite vicekonzula i dobavite od njega pomoć kod njegovog čoveka u Galcu kao i oko svega drugog što će nam omogućiti da nam put bude gladak i da ne gubimo vreme kada

pređemo Dunav. Džon će ostati sa gospođom Minom i sa mnom, i mi ćemo se konsultovati. Jer može se desiti da budete u zakašnjenju; ali to i neće biti važno jer, kada sunce počne da zalazi, ja ću biti ovde sa gospođom Minom da čujem izveštaj.“

„A ja ću“, reče živahno gospođa Harker i to veoma nalik sebi od ranije, što već dugo nije bio slučaj, „pokušati da vam budem od pomoći, misliću i pisati za vas kao što sam to ranije činila. Nešto se menja u meni i to na čudan način, tako da se osećam slobodnijom nego što sam bila u poslednje vreme!“ Trojica mlađih istog časa postaše veseliji kao da su shvatili smisao njenih reči; ali Van Helsing i ja zgledasmo se ozbiljnim i mučnim pogledima. Međutim ništa ne rekosmo.

Kada su tri muškarca otišla svojim poslom, Van Helsing zamoli gospođu Harker da mu donese kopije dnevnika i da mu nađe deo Harkerovog dnevnika vođenog za vreme boravka u zamku. Ona se udalji da ih donese; čim je za sobom zatvorila vrata, on mi reče:

„Mislimo isto! Govori!“

„Došlo je do izvesne promene. To je nada od koje mi je zlo, jer nas može obmanuti.“

„Upravo tako. Znaš li zašto sam je poslao po rukopis?“

„Ne“, rekoh ja, „sem ako to nije bio način da ostanete nasamo sa mnom.“

„Delom si u pravu, prijatelju Džone, ali samo delom. Hoću nešto da ti kažem. I, prijatelju moj, preuzimam veliki – strašan – rizik, ali verujem da se tako mora. U trenutku kada je gospođa Mina izgovorila one reči koje su uhapsile naše razumevanje, dobih nadahnuće. U transu od pre tri dana grof joj je poslao svoj duh da joj čita misli; ali više verovatno poveo ju je da ga vidi u svoj zemljani sanduk u brodu oko kog promiče voda, upravo pri izlasku i silasku sunca kada postaje slobodan. Tada dolazi u saznanje da smo ovde; jer ona je u mogućnosti većoj od njega kakav jeste u kovčegu, da u svom otvorenom životu očima vidi i ušima čuje. Sada on daje sav svoj najveći napor da nam pobegne. Siguran je sa svojim tako velikim znanjem da će ona doći na njegov poziv, i on je odseca od sebe – odvaja je, pošto mu se to može, od svojih moći, kako mu ne bi došla. Ah! U tome imam nadu da se naši čovečji

mozgovi, koji su od čoveka tako dugo a nisu izgubili milost božju, uzdignu više nego njegov detinji mozak koji je vekovima ležao u grobnici i nije još izrastao do naših; te obavlja samo sebične radnje i tako ništavne. Evo gospođe Mine; ni reči njoj o njenom transu! Ona ga ne zna; to bi je prevladalo i bacilo u očajanje upravo sada kada nam je u potrebi sva njena nada i sva njena hrabrost; kada najviše želimo njen veliki um koji je obučen kao i um muškarca, ali je od ljupke žene i ima naročitu moć koju joj grof daje i koju ne može sasvim da joj oduzme – mada on tako ne misli. Tiho! Dozvoli da ja govorim i saznaćeš. Oh, Džone, prijatelju moj, u gadnom smo škripcu. U strahu sam kao što nikada nisam bio. Možemo verovati samo dobrom bogu. Tišina! Evo je, ide!“

Pomislih da će profesor posustati i postati histeričan, kao kada je Lusi umrla, ali on uspe da se obuzda uloživši veliki napor tako da je bio potpuno staložen kada je gospođa Harker lakog koraka ušla u sobu, živahnog i srećnog izgleda i zabavljena poslom u toj meri da je zaboravila na svoju bedu. Kada nam se pridružila, ona pruži Van Helsingu svežanj prekucanih papira. On stade pomno da ih pregledava, a lice mu se sve više žarilo što je duže čitao. Uhvativši zatim papire kažiprstom i palcem, on reče: „Prijatelju Džone, tebi sa toliko već iskustva, a i za vas, draga gospođo Mina, koji ste mladi – evo lekcije: nemojte se plašiti da razmišljate ikada. Jedna polumisao često mi je zujala u glavi, ali bojao sam se da joj dozvolim da rasprostre krila. Pošto sam sada u većem znanju, vraćam se tamo odakle je ta polumisao stigla i nalazim da to nije uopšte polumisao; da je to cela misao, mada vrlo mlada i ne tako snažna da koristi mala krila. Nije poput *Ružnog pačeta* mog prijatelja Hansa Andersena, nije to pačja misao, već velika labudova misao koja će velelepno ploviti na velikim krilima dok dođe vreme da ih iskuša. Vidite, ovde čitam šta je Džonatan zapisao:

’Da je jedan drugi iz njegove loze, koji je, u jedan vek kasnije, iznova i iznova, dovodio svoje trupe preko Velike reke u zemlju Tursku; da je posle poraza došao ponovo i ponovo i ponovo, mada je morao sam da se vraća sa krvavog polja na kome su njegove trupe bivale satirane, jer je znao da samo on na kraju može da pobedi’

„Šta nam to govori? Ne mnogo? Ne! Grofov detinji um ništa ne vidi; zato on tako u slobodi govori. Vaš čovečji um ništa ne primećuje; moj čovečji um ništa ne vidi, sve do baš sada. Ne! Ali evo još jedne reči koja je potekla od nekoga ko govori bez misli o tome, jer ne zna šta to znači – šta bi to *moglo* da znači. Postoje elementi koji su u miru, ipak kada se u protoku prirode pomere na svom putu i dodirnu – tada paf! Dolazi do bleska svetlosti, nebeskih širina, koji oslepljuje, ubija i uništava neke; ali to i pokazuje celu zemlju ispod, miljama i miljama okolo. Zar nije tako? Dobro, objasniću. Za početak, da li ste ikada proučavali filozofiju zločina? Da i ne. Ti, Džone, jesi; jer to je proučavanje ludila. Vi niste, gospođo Mina, jer nikada vas zločin nije dodirnuo, sem jednom. Ipak, vaš um radi istinito i ne pretresa *a particulari ad universale*. U zločinu ima ova posebnost. Tako je postojana u svim zemljama i svim vekovima, da je čak i policija, koja nije u velikom znanju filozofije, došla do tog saznanja empirijskim putem, da *jeste*. Da mora biti empirijsko. Zločinac uvek radi na jednom zločinu – to jest pravi zločinac izgleda predodređen zločinu i za ništa od ostalog. Ovaj zločinac nema potpun um muškarca. Pametan je, lukav i dovitljiv; ali nije izrastao čovek po mozgu. Umnogome je od dečjeg mozga. Ovaj naš zločinac takođe je predodređen za zločin; on ima dečji um i čini sve kao dete. Ptić, mala riba, mladunče od životinje ne uči po principima, već empirijski; a kada nauči da čini, ima osnovu od koje kreće da čini više. ’*Dos pou sto*’ rekao je Arhimed. ’Dajte mi oslonac i pomeriću svet!’ Učiniti jednom jeste oslonac pomoću koga dečji mozak postaje čovečji mozak; i sve dok ima cilj da čini više, on nastavlja da čini isto svakog puta, kao što je činio ranije! Oh, draga moja, vidim da su vam oči otvorene u širinu i da vam je munja osvetlila sve milje“, jer gospođa Harker poče da pljeska rukama, a oči joj zasvetlucaše. On nastavi:

„Sada ćete nam govoriti. Recite nama, suvim naučnicima šta vidite tim tako svetlim očima.“ On je uhvati za ruku i držao ju je sve vreme dok je govorila. Kažiprst i palac su mu se spojili na njenom pulsu, o čemu sam instinktivno i nesvesno razmišljao dok je govorila:

„Grof je zločinac i pravi je tip zločinca. Nordau i Lombrozo[25] bi ga tako klasifikovali i *quâ* zločinac njegov um nije sasvim uobličen. Tako, on u nevolji mora da se oslanja na svoje navike. Trag je u njegovoj prošlosti, a jedna njegova stranica koja nam je poznata – i to ona koju nam je sam ispričao – govori o tome kako se jednom ranije, kada se našao u onome što bi gospodin Moris nazvao 'škripac', vratio kući iz zemlje koju je pokušao da porobi, a zatim se, ne gubeći iz vida cilj, pripremio za novi poduhvat. Pošao je ponovo, bolje opremljen za svoj poduhvat, i pobedio je. Tako je stigao i u London da osvoji jednu novu zemlju. Potučen je, a kada je izgubio svaku nadu u uspeh i našao se u opasnosti, pobegao je preko mora kući, isto onako kako je ranije pobegao preko Dunava iz Turske."

„Dobro, dobro! Oh, vi tako pametna damo!", reče Van Helsing pun oduševljenja dok joj je prilazio i ljubio ruku. Trenutak kasnije on mi se obrati tako mirno kao da smo se konsultovali oko nekog bolesnika: „Samo sedamdeset dva; i to pri ovakvom uzbuđenju. Pun sam nade." Okrenuvši se ponovo prema njoj, reče žudno iščekujući nastavak:

„Ali nastavite. Nastavite! Ima još da se kaže ako hoćete. Nemojte biti u strahu, Džon i ja znamo. I reći ću vam, u svakom slučaju, ja znam da li ste u pravu. Govorite bez straha!"

„Pokušaću; ali oprostićete mi ako budem zvučala egoistički."

„Ne! Ne plašite se, morate biti egoista, jer vi ste ta na koju mislimo."

„Znači, pošto je zločinac, onda je i sebičan; kako je njegov um nerazvijen, a delanje mu se zasniva na sebičnosti, to ga ograničava na samo jedan cilj. Taj cilj je nemilostiv. Kao što je pobegao preko Dunava i ostavio trupe da budu iskasapljene, tako mu je i sada jedina briga da se nađe na sigurnom, ne vodeći računa ni o čemu drugom. Njegova sopstvena sebičnost oslobodila je na neki način moju dušu te užasne moći koju je stekao nada mnom one strašne noći. Osetih to, oh! Osetih to. Hvala bogu na njegovoj velikoj

[25] M. Nordau (1849-1923), mađarski lekar i pisac jevrejskog porekla. Č. Lombrozo (1836-1909), italijanski psihijatar i kriminolog, verovao u urođeno prestupništvo i u vezu između genijalnosti i ludila. (Prim. prev.)

milosti! Moja duša je slobodnija nego što je i u jednom trenutku bila još od onog stravičnog časa; i sve što me proganja jeste strah da on za vreme nekog transa ili sna nije iskoristio moje znanje za svoje ciljeve.“

Profesor ustade. „Već je tako iskoristio vaš um; i pomoću njega nas je i ostavio ovde u Varni, dok je brod koji ga je nosio žurio kroz omotač magle prema Galcu, gde je, bez sumnje, već sve pripremio za beg od nas. Ali njegov detinji um samo je toliko unapred video; može ispasti da, kao što je to uvek u božjem proviđenju, sama stvar na koju se zloća mora osloniti zbog svog sebičnog dobra, ispadne njegova glavna šteta. Lovac je uhvaćen u vlastitu stupicu, kao što to veliki psalmista kaže. Jer sada, kada misli da je slobodan od svakog traga od nas i da je izbegao od nas mnogo sati, tada će mu njegov sebični detinji mozak zašaptati da spava. Takođe misli da vi ne možete o njemu imati nikakvo znanje pošto je odrezao sebe od veze sa vašim umom, i tu on greši! To užasno krštenje krvlju koje vam je dao daje vam slobodu da idete k njemu u duhu, kao što ste to već činili u časovima oslobađanja, pri izlasku i silasku sunca. U tim vremenima vi idete po mojoj, a ne po njegovoj volji; a tu moć od dobra za vas i druge zadobili ste mučenjem u njegovim rukama. Sada je još dragocenije jer on ne zna za nju, a da bi sebe zaštitio, čak se odsekao od mogućnosti da sazna gde smo. Mi, međutim, nismo sasvim sebični i verujemo da je bog sa nama u ovoj tami i u ovim mnogim crnim časovima. Sledićemo ga i nećemo uzmaći čak i ako pretimo sebi opasnošću da postanemo nalik na njega. Prijatelju Džone, ovo je bio veliki čas; mnogo je doprineo našem napredovanju. Moraš biti pisac i sve zapisati, kako bi kada se ostali vrate sa svog posla mogao da im daš zapisano; onda će i oni znati kao i mi.“

I tako sam ja ovo zapisao dok smo ih čekali da se vrate, a gospođa Harker kucala je na mašini još od kada nam je donela rukopis.

DVADESET ŠESTA GLAVA

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Dvadeset deveti oktobar. – Ovo je pisano u vozu na putu iz Varne za Galac. Sinoć smo se svi okupili nešto pre zalaska sunca. Svaki je obavio svoj deo posla što je bolje mogao; spremni smo za putovanje i, u pogledu promišljenosti, preduzetništva i prilike, za posao koji nas očekuje kada stignemo u Galac. Kada se primaklo uobičajeno vreme, gospođa Harker se pripremila za hipnozu; Van Helsing je bio primoran da se duže i napornije zalaže nego obično da bi ona utonula u trans. Obično je bio dovoljan samo mig pa da progovori, ali ovog puta profesor je morao da joj postavlja pitanja i to veoma odlučno, pre nego što smo išta saznali; konačno usledi njen odgovor:

„Ne vidim ništa; mirujemo; ne čuje se udaranje talasa, već samo neprekidno kovitlanje vode koja lagano udara o pramac. Čujem ljude kako se dovikuju, kako u blizini tako i u daljini, kao i kotrljanje i škripu vesala u sohama. Negde se čuo pucanj puške; odjek dolazi iz daljine. Iznad glave razaznajem bat koraka i navlačenje konopaca i lanaca. Šta je ovo? Odblesak svetlosti; osećam strujanje vazduha.“

Tada zastade. Ustala je naglo sa sofe na kojoj je ležala, podigla obe ruke, dlanove okrenuvši nagore kao da podiže izvestan teret. Van Helsing i ja pogledasmo se s razumevanjem. Kvinsi blago podiže obrve i zagleda se pomno u nju dok je Harkerova ruka instinktivno ščepala balčak kukrija. Nastupila je duga pauza. Svi smo znali da vreme u kome može da govori prolazi, ali osećali smo

da bi bilo beskorisno bilo šta kazati. Ona iznenada sede, otvori oči i ljupko reče:

„Zar niko od vas ne želi šolju čaja? Mora da ste svi veoma umorni!“ Šta nam je drugo preostalo nego da joj pričinimo zadovoljstvo i prihvatimo. Ona požuri da donese čaj; kada je izašla, Van Helsing reče:

„Shvatite, prijatelji. On je u blizini kopna: napustio je zemljani sanduk. Ali još ima da se iskrca. Noću može da leži negde skriven; ali, ako ne bude iznesen na obalu ili ako je brod ne dodirne, on ne može da dostigne kopno. U takvom slučaju može, ako je u pitanju noć, promeniti oblik i može skočiti ili odleteti na obalu kao što je to učinio u Vitbiju. Ali, ako dan dođe pre nego što stigne do obale tada, sem ako ne bude odnesen, ne može pobeći. A ako bude nošen, tada carinici mogu otkriti šta se nalazi u sanduku. Tako, ako noćas ne pobegne na obalu ili pre zore, biće u gubitku za ceo dan. U tom slučaju stigli bismo na vreme; jer ako ne pobegne u noći, nabasaćemo na njega po danu dok je usandučen i prepušten nama na milost i nemilost; on se ne usuđuje da bude svoje pravo ja, budan i vidljiv, da ga ne bi otkrili.“

Ništa više nije trebalo reći, stoga smo strpljivo čekali da svane, jer tada ćemo možda saznati nešto više od gospođe Harker.

Rano jutros očekivali smo, sa zebnjom i zadržavajući dah, odgovor koji će nam pružiti za vreme transa. Zapadala je u hipnotičko stanje još teže nego ranije; kada je konačno ono nastupilo, vreme preostalo do potpunog svitanja bilo je tako kratko da nas je obuzelo očajanje. Van Helsing kao da je u taj napor uložio svu svoju dušu; povinovavši se konačno njegovoj volji, ona odgovori:

„Svuda je tama. Čujem udaranje vode, sa mnom u nivou i neku škripu kao da se drvo tare o drvo.“ Ona zastade, a crveno sunce blesnu. Moramo sačekati do večeri.

I tako putujemo prema Galcu u agoniji iščekivanja. Mislimo da ćemo stići između dva i tri časa izjutra; ali već u Bukureštu kasnimo tri sata, tako da verovatno nećemo stići pre no što sunce dobrano odskoči. Tako ćemo dobiti još dve hipnotičke poruke od

gospođe Harker; jedna ili pak obe mogu baciti više svetlosti na ono što se događa.

Kasnije: – Zalazak sunca je došao i prošao. Srećom, nastupio je u vreme kada nije bilo nikakvih smetnji; jer da je do zalaska sunca došlo dok je voz stajao u stanici, ne bismo mogli da obezbedimo potreban mir i izolovanost. Gospođa Harker se predala hipnotičkom uticaju još nevoljnije nego jutros. Bojim se da njena moć čitanja grofovih osećanja može potpuno nestati, upravo onda kada nam bude najpotrebnija. Čini mi se da njena mašta počinje da radi. Do sada se u transu ograničavala na najjednostavnije činjenice. Nastavi li tako, na kraju nas može zavesti na pogrešan trag. Ako sam u prvi mah i pomislio da će grofova moć nad njom nestati istovremeno sa njenom moći saznavanja, bila je to samo srećna pomisao; ali plašim se da to neće biti baš tako. Kada je progovorila, reči su joj bile zagonetne:

„Nešto izlazi; osećam kako prolazi pored mene poput hladnog vetra. Čujem u daljini neke neodređene zvuke – kao da neki ljudi govore stranim jezicima, divlje obrušavanje vode i zavijanje vukova.“ Ona zastade, telom joj prođe drhtaj čija je jačina rasla tokom nekoliko sekundi da bi se na kraju stresla kao da je oduzeta. Ništa više nije rekla, čak ni u znak odgovora na profesorova odrešita pitanja. Kada se probudila iz transa, bila je hladna, iscrpljena i malaksala; ali um joj je bio napregnut. Ničega nije mogla da se seti, već nas je pitala šta je kazala; kada joj ponovismo, ona se zamisli nad svojim rečima i dugo tako ostade u potpunoj tišini.

Trideseti oktobar, sedam sati izjutra. – Sada smo blizu Galca i kasnije možda neću imati vremena za pisanje. Svi smo jutros nestrpljivo iščekivali izlazak sunca. Pošto je bio svestan sve težeg izazivanja hipnotičkog transa Van Helsing poče ranije nego obično. Međutim, to mu nije bilo ni od kakve koristi dok nije nastupilo uobičajeno vreme. Prepustila mu se još teže nego prošli put i to samo minut pre izlaska sunca. Profesor nije gubio vreme za postavljanje pitanja; njen odgovor smesta je usledio: „Svuda je

tama. Čujem okolo kovitlanje vode, na nivou ušiju i škripanje kao kada se drvo tare o drvo. U daljini muče stoka. Čujem još jedan zvuk, čudan kao da...“, ona zastade, preblede i nastavi da gubi boju.

„Dalje, dalje! Govorite, naređujem vam!“, reče Van Helsing u agoniji. Istovremeno u očima mu se očitavalo očajanje, jer je sunce koje je odskočilo već osvetljavalo svojim rumenilom čak i bledo lice gospođe Harker. Ona otvori oči, a mi se prenusmo kada ljupko i naizgled potpuno nezainteresovano reče:

„Oh, profesore, zašto tražite od mene da učinim nešto što znate da ne mogu? Ničega se ne sećam.“ Primetivši tada začuđen izraz na našim licima, reče, obraćajući se čas jednom čas drugom, sva uznemirena:

„Šta sam rekla? Šta sam učinila? Ništa ne znam, sem da sam ležala ovde, napola u snu i čula vaše reči: ’Nastavite! Govorite, naređujem vam!’ Činilo mi se veoma smešnim da vas čujem kako mi naređujete, kao da sam neko nevaljalo dete!“

„Oh, gospođo Mina“, reče on tužno, „to je dokaz, ako je dokaz u potrebi, koliko vas volim i poštujem kada jedna reč za vaše dobro rečena ozbiljnije nego ikad može da izgleda tako čudno, jer treba da naredi onoj koju sa ponosom slušam!“

Čuje se zvižduk; približavamo se Galcu. Gorimo od uznemirenosti i žudnje.

DNEVNIK MINE HARKER

Trideseti oktobar. – Gospodin Moris me je odveo do hotela u kome smo telegrafski rezervisali sobe jer on je bio jedini besposlen pošto ne govori strane jezike. Snage su bile raspoređene uglavnom kao i u Varni, sem što je lord Godalming otišao do vicekonzula kako bi svojom titulom mogao trenutno da garantuje pred službenikom, jer smo u velikoj žurbi. Džonatan i oba lekara otišli su kod brodskog agenta da se raspitaju o pojedinostima oko prispeća *Carice Katarine*.

Kasnije. – Vratio se lord Godalming. Konzul je odsutan, a vicekonzul bolestan; tako da je rutinski posao bio prepušten nekom službeniku. Ovaj je bio vrlo predusretljiv i ponudio se da učini sve što je u njegovoj moći.

DNEVNIK DžONATANA HARKERA

Trideseti oktobar. – U devet sati smo doktor Van Helsing, doktor Sjuard i ja svratili do Mekenzija i Steinkofa, agenata londonske firme Hapgud. Oni su već bili primili telegram iz Londona kao znak odgovora na telegrafski zahtev lorda Godalminga u kome se umoljavaju da nam ukažu dužno poštovanje. Bili su više nego ljubazni i učtivi i smesta su nas odveli na *Caricu Katarinu*, koja je bila usidrena u rečnoj luci. Tamo smo upoznali kapetana, po imenu Donelson, koji nam je ispričao pojedinosti s putovanja. Rekao nam je da nikada u životu nije imao tako povoljnu plovidbu.

„Čoveče!“, reče on, „ali uplašismo se, jer očekivasmo da ćemo platiti zbog te lude sreće, kako bi se drž'o prosek. Nije nikak'a veština doploviti iz Londona do Crnog mora kada vetar duva otpozadi; a nama k'o da je sam đa'o duv'o u naša jedra iz neki svoj razlog. A onda odjednom, nič ne bismo videli. Kada smo bili blizu nekom brodu, luci ili rtu, na nas bi popala magla i putovala bi s nama, dok se ne bi podigla, a onda se nič više nije videlo. Prošli smo Gibraltar, a nismo mo'li dati si'nal i dok smo došli do Dardaneli, di smo morali sačekati na dozvola za prolazak, nijednom nismo bili u mo'ućnost da se javimo. U početku sam popušt'o jedra i lut'o okolo dok magla ne bi izdi'la; ali tada pomisli' da ako je đa'o nameran da nas brzo odvede do Crno more, on će to i učini 'teli mi to ili ne. Ako bismo brzo putovali, to ne bi išlo nama nauštrb kod vlasnici ili kod saobraćaj; stari koji je iš'o za svoj cilj bio bi nam zafalan što ga nismo ometali.“ Ova smesa jednostavnosti i lukavstva, praznoverja i trgovačkog razmišljanja, podstače Van Helsinga da kaže:

„Prijatelju moj, đavo je pametniji nego što neki misle; on zna kada sreće parnjake!“

Kapetan je bio polaskan te nastavi: „Kada smo prošli Bosfor, ljudi počeše da mrmljaju; neki od nji’, Rumuni, došli su i pitali me da li je na brod veliki sanduk koji je ukrc’o starac čudna izgleda pre no što smo krenuli iz London. Vid’o sam ih kako bulje u momke i pružaju nji’ova dva prsta kada ga u’ledaju, u želji da se zaštite od uroka. Čoveče! Praznoverica stranaca je jako smešna! Ubrzo sam i’ posl’o na pos’o; ali ubrzo posle toga obavi nas ma’luština i ja oseti’ k’o da su bili u pravu, mada mi se nije činilo da to ima veze sa velikim sandukom. Nastavismo dalje, pa kako se ma’la nije dizala pet dani, prepusti’ se vetru; jer ako je đa’o ’teo da stigne negdi – on će i stići. A ako ne bi sti’o, mi bi u svaki slučaj sebe jako čuvali. Uistinu, sve vreme smo imali slobodan put i duboku vodu; a pre dva dana, kada je jutarnjo sunce prošlo kroz maglu, nađosmo se u reci kod Galec. Rumuni načisto podivljali i tražili meni da, bilo to u pravu ili ne, izvadim sanduk i ’itim ga u reku. Mor’o sam da se prepirem s njima oko toga s motkom; i kada je i poslednji us’to s palube s glavom u ruke, ubedio sam i’ da, bilo da je u pitanje urok ili ne, vlasništvo i poverenje moji’ vlasnika, biće bolje da je u mojim rukama nego u Dunavu. Već su bili, zamisli, izneli sanduk da gi bacidu, a kako je na njoj pisalo Galac *via* Varna, pomisli’ da ga ostavim tu dok se ne istovarimo u luku i njega oslobodimo. Taj dan nismo mnogo učinili, pa smo morali noć da probavimo usidreni; ali ujutro, vrlo rano, sat pre izlaska sunca, doš’o je čo’ek s naređenje koje je primio iz Englesku, da uzme sanduk za neki grof Drakula. Stvar je već spremna čekala. Im’o je sve papire, a ja sam bio srećan da se oslobodim te prokletinje, jerbo sam i sam poč’o da se osećam šugavo zbog nje. Ako je đa’o imao neki prtljag na brodu, mislim da to nije bilo ništa drugo do to!“

„Kako se zvao čovek koji ga je odneo?“, upita doktor Van Helsing s uzdržanim zanimanjem.

„O’ma’ ću vam kažem!“, odvrati on, odlazeći u kabinu i vrativši se sa potvrdom koju je potpisao „Imanuel Hildeshajm“ Burgenštrase 16 – to je bila adresa. Uvidesmo da je to sve što je kapetan znao; zahvalismo se i odosmo.

Hildeshajma smo pronašli u kancelariji. Bio je to tip Jevrejina koji se pojavljuje u Pozorištu „Adelfi“ sa nosom kao u ovce i fesom. Jednostavno ga je trebalo podmazati – što smo i učinili – i posle

kraćeg cenkanja rekao nam je ono što je znao. To se pokazalo obično, ali važno obaveštenje. Iz Londona je primio pismo od gospodina De Vila, u kome se kaže da preuzme, ako je moguće pre izlaska sunca, kako bi izbegao carinu, sanduk koji će stići u Galac na *Carici Katarini*. Trebalo je da ga preda izvesnom kapetanu Petrofu Skinskom, koji ima veze sa Slovacima, koji opet trguju na reci nizvodno od luke. Za posao je bio isplaćen engleskom novčanicom, koju je u povoljan čas unovčio za zlato u Dunavskoj internacionalnoj banci. Kada je Skinski došao kod njega, odveo ga je na brod i predao mu sanduk, kako bi uštedeli plaćanje nosača. To je bilo sve što je znao.

Zatim smo potražili Skinskog, ali nismo uspeli da ga nađemo. Jedan od njegovih suseda koji ga izgleda uopšte nije podnosio, rekao nam je da je ovaj negde otišao pre dva dana i da niko ne zna gde. Ovo je potvrdio i vlasnik kuće kome je neki čovek doneo ključ od kuće i stanarinu, isplaćenu engleskim novcem. To se zbilo sinoć između deset i jedanaest sati. Opet smo bili na mrtvoj tački.

Dok smo razgovarali, dotrčao je neki čovek i gotovo bez daha ispričao kako je telo Skinskog pronađeno unutar zidina groblja Crkve Svetog Petra; da mu je grlo rasparano kao da ga je napala neka divlja životinja. Oni sa kojima smo razgovarali otrčaše da vide taj užas, dok su žene izvikivale: „To je delo Slovaka!“ Požurismo odatle da ne bismo bili umešani u celu stvar i na taj način zadržani.

Na putu kući nikako nismo uspevali da donesemo neki konačni zaključak. Svi smo bili ubeđeni da je sanduk na putu, da nekuda putuje vodom; ali kuda, trebalo je tek da otkrijemo. Teška srca vratismo se u hotel k Mini.

Kada smo se okupili, prva stvar o kojoj smo raspravljali bilo je da Mini opet ukažemo poverenje. Situacija za nas postaje očajna i to nam je bar neka šansa, mada veoma rizična. Kao pripremni korak, oslobodili su me obećanja koje sam joj dao.

DNEVNIK MINE HARKER

Trideseti oktobar, veče. – Bili su tako umorni, iscrpljeni i klonuli duhom da se ništa nije moglo učiniti dok se ne odmore; stoga sam ih sve zamolila da prilegnu pola sata dok ne završim zapis. Veoma sam zahvalna čoveku koji je izmislio portabl pisaću mašinu, kao i gospodinu Morisu koji mi je ovu nabavio. Osećala bih se potpuno sluđeno da moram pisati perom...

Sve je gotovo; jadni dragi, dragi Džonatan, koliko toga mora da je propatio i koliko još i sada mora da pati. Leži na sofi, gotovo da ne diše i celo telo mu je slomljeno. Obrve su mu namrštene, lice iskrivljeno od bola. Jadnik, možda razmišlja, jer vidim da mu je lice naborano od silne koncentracije misli. Oh! Kada bih samo mogla nekako da mu pomognem... Učiniću ono što mogu...

Zamolila sam doktora Van Helsinga i on mi je dao sve papire koje još nisam videla... Dok se odmaraju, sve ću pažljivo pročitati i možda ću doći do nekog zaključka. Pokušaću da sledim profesorov primer i da bez predrasuda razmišljam o činjenicama koje su preda mnom...

Odista verujem da sam samo božjim proviđenjem došla do tog otkrića. Nabaviću mape i pogledati...

Ubeđena sam više nego ikada da sam u pravu. Spremna sam da iznesem svoj novi zaključak, tako da ću smesta okupiti društvo i pročitati im. Neka presude; dobro je biti tačan, jer je svaki trenutak dragocen.

MEMORANDUM MINE HARKER
(Ubačen u njen dnevnik)

Predmet istrage. – Problem grofa Drakule je u povratku kući.

(a) Neko ga mora *doneti* nazad. To je očigledno; jer da poseduje moć da se kreće onako kako bi on to želeo, mogao bi da ide kao čovek, vuk ili slepi miš, ili u nekom drugom obliku. Očigledno se boji da ga neko ne otkrije ili se umeša dok je bespomoćan, a to stanje bespomoćnosti između zore i zalaska sunca mora provesti u svom drvenom sanduku.

(b) *Kako će biti prenesen?* – U tome nam može pomoći proces isključivanja. Putem, železnicom, vodom?

1. *Putem.* – Postoji bezbroj poteškoća, naročito pri napuštanju grada.

(x) Ima ljudi, a ljudi su znatiželjni i istražuju. Jedan nagoveštaj, pretpostavka, sumnja u vezi s onim što bi se moglo nalaziti u sanduku, uništili bi ga.

(y) Tu su, ili bi mogli biti, carinici i službenici koji naplaćuju putarinu.

(z) Gonioci mogu da ga prate. To izaziva u njemu najveći strah; da bi sprečio moguću izdaju, on je odbacio sve koje je mogao, čak i svoju žrtvu, mene!

2. *Železnicom.* – Nema nikog ko bi se brinuo za sanduk. Morao bi da prihvati rizik zakašnjenja; a zakašnjenje bi bilo fatalno, jer su mu neprijatelji na tragu. Istina, mogao je da pobegne noću. Ali šta bi bilo s njim ako bi se našao na nepoznatom mestu, bez pribežišta u koje bi mogao da odleti? To sigurno nije njegova zamisao, a i nema nameru da se izlaže riziku.

3. *Vodom.* – To je najsigurniji put, s jedne strane, ali skopčan s najviše opasnosti s druge. Na vodi je bespomoćan sem noću; čak i tada može samo da dozove maglu, oluju, sneg i vukove. Ali, ako doživi brodolom, živa voda bi ga progutala, a on bi bio bespomoćan; u tom slučaju bi stvarno bio izgubljen. Mogao bi brod da dovede do čvrstog tla, ali, ako bi to bila neprijateljska zemlja u kojoj ne može slobodno da se kreće, položaj bi mu još bio očajan.

Iz zapisa znamo da je bio na vodi; ono što treba da učinimo jeste da utvrdimo na *kakvoj* vodi.

Prvo treba tačno dokučiti šta je do sada učinio; tada ćemo moći da razotkrijemo i ono što će tek preduzeti.

Prvo. – Moramo ono što je učinio u Londonu smatrati za deo njegovog opšteg plana akcije, u trenutku kada ga je vreme pritiskalo te je morao da sređuje stvari na najbolji mogući način.

Drugo. – Moramo videti, u onoj meri u kojoj možemo to pretpostaviti iz činjenica koje su nam poznate, šta je on ovde učinio.

Što se prvog tiče, očigledno je imao nameru da stigne u Galac, a fakturu je poslao u Varnu da bi nas zavarao i u prvi mah onemogućio da doznamo sredstvo kojim će otići iz Engleske; njegov trenutni i jedini ovdašnji cilj bilo je bekstvo. Dokaz za to je pismo sa uputstvima upućeno Imanuelu Hildeshajmu, u kome je ovom naloženo da očisti sanduk i odnese ga pre *izlaska sunca*. Tu je takođe i uputstvo za Petrofa Skinskog. O tome možemo samo da nagađamo; ali mora da je postojalo neko pismo ili poruka, čim je Skinski došao kod Hildeshajma.

Dotle su njegovi planovi, kao što znamo, bili uspešni. *Carica Katarina* neobično je brzo doputovala – da je to pobudilo sumnju čak i kod kapetana Donelsona; ali njegovo sujeverje udruženo sa lukavstvom išlo je na ruku grofovoj igri i on je plovio sa povoljnim vetrom kroz magle i sve ostalo dok potpuno naslepo nije stigao u Galac. Pokazalo se da je grof sve dobro pripremio. Hildeshajm je očistio sanduk, skinuo ga i predao Skinskom. Skinski ga je preuzeo – i tu gubimo trag. Znamo samo da je sanduk negde na vodi i da napreduje. Carina i putarina, ako ih i ima, izbegnuti su.

Sada stižemo do onog što grof mora da je učinio pošto je stigao – *na kopno*, u Galac.

Sanduk je predat Skinskom pre izlaska sunca. Kada je sunce granulo, grof je mogao da se pojavi u vlastitom obliku. Ovde se treba zapitati zašto je uopšte Skinski bio potreban kao pomagač? U dnevniku moga muža Skinski se pominje u vezi sa Slovacima koji trguju nizvodno od luke; a primedba muškarca da su ubistvo počinili Slovaci jasno prikazuje opšte osećanje protiv njegove klase: grof je želeo da bude izolovan.

Moja je pretpostavka ovo: grof je odlučio da se u svoj zamak vrati vodenim putem kao najsigurnijim i najtajnijim. Iz zamka su ga doneli Cigani koji su verovatno svoj teret predali Slovacima koji su pak sanduke preneli dalje do Varne i ukrcali ih na brod za London. Tako je grof znao ko može da mu obezbedi ovako nešto. Kada se sanduk našao na kopnu pre izlaska sunca ili posle zalaska, izašao je iz njega, sastao se sa Skinskim i izdao mu uputstva oko slanja sanduka uzvodno nekom rekom. Kada je to obavljeno i kada se uverio da je sve krenulo, izbrisao je tragove, bar je on tako mislio, ubivši svog agenta.

Pregledala sam kartu i pronašla da je za Slovake najpogodnije da putuju uz Prut ili Siret. U zapisu sam pročitala da sam u transu čula krave kako muču i voda se kovitlala u ravni sa mojim ušima, a čula sam i škripu drveta. Znači da je grof u sanduku, na reci, i to u otvorenom čamcu – koji se kreće na vesla ili pomoću motki, jer obale nisu daleko, a čamac se kreće protiv struje, da se kreće nizvodno ne bi se čuo takav zvuk.

Svakako, možda se ne radi ni o Siretu ni o Prutu, ali možemo dalje da istražujemo. Od ove dve, lakše je ploviti Prutom, ali Siret se, u Fundu, sastaje sa Bistricom koja teče oko Prolaza Borgo. Petlja koju ona pravi očigledno je vodeni tok najbliži Drakulinom zamku.

DNEVNIK MINE HARKER
(nastavak)

Kada sam završila sa čitanjem, Džonatan me je zagrlio i poljubio. Ostali su mi stiskali obe ruke, a doktor Van Helsing reče: „Naša draga gospođa Mina je još jedanput naš učitelj. Njene oči su videle ono gde su naše bile slepe. Sada smo ponovo uz trag i ovoga puta u mogućnosti smo da ostvarimo uspeh. Naš neprijatelj je u najvećoj nemoći; kada bismo mogli da naiđemo na njega po danu, na vodi, naš zadatak bio bi završen. U prednosti je, ali nije u moći da žuri, a ne može ni izaći iz sanduka, a da oni koji ga vode ne padnu u sumnju; da padnu u sumnju bacili bi ga u bujicu u kojoj bi nestao. On to zna i neće. A sada, narode, hajdemo na naše ratno veće; jer ovde i sada moramo isplanirati šta će svaki i svi učiniti.“

„Nabaviću brodić na paru i pratiti ga“, reče lord Godalming.

„A ja konje kako bih ga pratio obalom u slučaju da se iskrca“, reče gospodin Moris.

„Dobro“, reče profesor, „oba dobro. Ali nijedan ne sme sam. Mora biti snage da se nadvlada snaga; Slovak je jak i grub i nosi ubojito oružje.“ Svi se nasmešiše jer su i sami nosili čitav mali arsenal. Gospodin Moris reče:

„Doneo sam neke vinčesterke; veoma su spretne za gužvu, a tamo može biti vukova. S druge strane, ako se sećate, i grof je preduzeo neke mere predostrožnosti; trebovao je kod ostalih nešto što gospodin Harker nije mogao sasvim dobro da čuje ili razume. Moramo biti pripravni za svaku situaciju.“

Doktor Sjuard reče: „Mislim da će biti bolje da krenem sa Kvinsijem. Navikli smo da lovimo zajedno, a nas dvojica, dobro naoružani, bićemo dorasli svemu što nas snađe. Ni ti ne smeš biti sam, Arte. Možda će se ukazati potreba da se boriš sa Slovacima, a samo jedna propuštena prilika – pretpostavljam da ne nose pištolje – pokvarila bi nam sve planove. Ovog puta ne sme im se pružiti nijedna prilika; nećemo se smiriti dok grofova glava ne bude odvojena od tela i dok se ne uverimo da se ne može više reinkarnirati.“ Dok je govorio, pogleda u Džonatana, a Džonatan u mene. Primetih da se jadnik rastrže u mislima. Svakako, želeo je da bude sa mnom; ali verovatno će oni na brodu biti ti koji će uništiti tog... tog... vampira. (Zašto oklevam da napišem tu reč?) Zaćutao je na trenutak, a tada prozbori doktor Van Helsing:

„Prijatelju Džonatane, to je mesto za vas iz duplog razloga. Prvo, jer ste mladi, hrabri i u stanju ste da se borite, a na kraju nam može biti od potrebe sva snaga; drugo, vaše je pravo da ga uništite – uništite to – što je počinio toliko nesreće vama i vašima. Ne bojte se za gospođu Minu; ako dozvoljavate, ona će biti od moje brige. Star sam. Noge mi više nisu tako brze za trčanje kao nekada; nisam u navici da dugo jašem ili gonim kada je od potrebe, kao ni da se borim smrtonosnim oružjem. Ali mogu drugačije da poslužim; mogu na drugi način da uđem u borbu. Mogu i umreti ako bude u potrebi isto tako kao i podosta mlađi muškarac. Dozvolite da kažem da ono što ću ja jeste ovo: dok vi, lorde Godalming i prijatelju Džonatane, idete u vašem tako brzom, malom parobrodu uz reku, i dok Džon i Kvinsi štite obalu gde bi uz priliku mogao pristati, ja ću odvesti gospođu Minu pravac u srce neprijateljske zemlje. Dok je stara lija skleptana u sanduku i plovi uz struju odakle nije joj u moći pobeći na obalu – gde se ne usuđuje da podigne poklopac svog kovčega-sanduka da ga ne bi njegovi nosači Slovaci u strahu ostavili da nastrada – mi ćemo poći po tragu Džonatana – iz Bistrice, preko Borga i iznaći naš put do

Drakulinog zamka. Tu će nam hipnotička moć gospođe Mine sigurno biti u pomoći i naći ćemo put – inače u tami i nepoznatom – posle prvog izlaska sunca kada se približimo tom mestu od sudbe. Mnogo toga treba učiniti i mnoga druga mesta treba isposvetiti kako bi gnezdo od otrovnice bilo uništeno.“

Tu ga Džonatan vatreno prekinu: „Hoćete li da kažete, profesore Van Helsing, da ćete povesti Minu, u ovom njenom jadnom stanju i ovako ukaljanu tom đavolskom bolešću, pravo u čeljusti njegove smrtonosne zamke? Ni za šta na svetu! Ne u ime neba i pakla!“ Gotovo da je za trenutak izgubio moć govora, ali tada nastavi:

„Znate li kakvo je to mesto? Da li ste videli tu jezivu jazbinu paklene sramote – gde je i sama mesečina živa i poprima grozne oblike, a svaka trunka prašine koja se kovitla na vetru predstavlja proždrljivo čudovište u zametku? Da li ste osetili usne vampira na grlu?“ Tu se on okrenu prema meni i, kada mu pogled pade na moje čelo, zabaci ruke uvis i povika: „O bože moj, šta smo to učinili da nas je stigao ovakav užas!“, i pade na sofu slomljen jadom. Profesorov glas, jasan i ljubak, koji kao da je treperio u vazduhu, sve nas umiri:

„Oh, prijatelju moj, to je zato da bih spasao gospođu Minu od tog groznog mesta da idem na njega. Bog zabranjuje da je odvedem tamo. Tamo je posao – divlji posao – koji ima da se obavi i koji njene oči ne smeju videti. Mi muškarci ovde prisutni, svi sem Džonatana, videli smo vlastitim očima šta sve treba poraditi pre nego što mesto može biti pročišćeno. Setite se da smo u strašnom škripcu. Ako nam ovog puta grof umakne – a on je jak, prepreden i lukav – može izabrati da se uspava za jedan vek; a da će naša draga“, on me uhvati za ruku, „već doći k njemu da mu bude u društvu i biće kao i te druge koje ste vi, Džonatane, videli. Pričali ste nam o njihovim zluradim usnama; čuli ste njihov skaredan smeh kada su ščepale torbu u kojoj je nešto bilo u micanju, a koju im je grof dobacio. Drhtite, i neka. Oprostite što vam pravim ovoliko bola, ali potrebno je. Prijatelju moj, potreba od sudbe zbog koje ako treba dajem i svoj život? Ako bude da iko treba da ide tamo i ostane, onda sam taj ja, da im budem u društvu.“

„Učinite kako želite“, reče Džonatan uz jecaj koji ga celog protrese, „mi smo u božjim rukama!“

Kasnije. – Oh, prijalo mi je da vidim kako ti hrabri ljudi rade. Kako žene mogu da pomognu voljenim muškarcima kada su oni tako ozbiljni, valjani i hrabri! To me je takođe nateralo da razmišljam o divnoj moći koja leži u novcu! Šta se njime sve ne može kada se pravilno upotrebi, i šta on sve može kada se nedostojno koristi. Bila sam veoma zahvalna što je lord Godalming bogat i što su i on i gospodin Moris, koji takođe ima dosta novca, voljni da ga tako izdašno troše. Jer da nije bilo tako, naša mala ekspedicija ne bi mogla da krene, ni tako brzo ni tako dobro opskrbljena, kao što će to biti slučaj za jedan sat. Nisu protekla ni tri sata od kada je odlučeno ko će kojim putem krenuti, a lord Godalming i Džonatan imaju divan parni brodić kroz čiji odžak suklja para dok čeka na polazak. Doktor Sjuard i gospodin Moris imaju pola tuceta dobro opremljenih, divnih konja. Svi imamo karte i sprave raznih vrsta koje se mogu samo poželeti. Profesor Van Helsing i ja krenućemo u jedanaest i četrdeset noćašnjim vozom za Veresti, gde ćemo nabaviti kočiju da nas proveze kroz Prolaz Borgo. Nosimo sa sobom dosta novca, jer treba da kupimo kočiju i konje. Sami ćemo njome upravljati, jer nemamo nikoga u koga bismo se mogli pouzdati. Profesor zna pomalo od mnogih jezika, tako da nam to neće predstavljati problem. Svi smo dobili oružje, pa sam čak i ja dobila pištolj velikog kalibra; Džonatan ne bi imao mira da se nisam naoružala kao i ostali. Avaj! Ne mogu da nosim jednu vrstu oružja koju ostali mogu; ožiljak na čelu mi to zabranjuje. Dragi doktor Van Helsing me teši govoreći mi da sam potpuno naoružana, jer tamo može biti vukova; vreme iz časa u čas postaje hladnije, a naleti snega dolaze i prolaze kao da nas na nešto upozoravaju.

Kasnije. – Skupila sam svu hrabrost da se oprostim sa svojim dragim. Možda se nikada više nećemo sresti. Hrabro, Mina! Profesor te oštro gleda; njegov pogled upozorava. Sada ne sme biti suza – sem ako ih bog ne pusti da poteku usled radosti.

DNEVNIK DžONATANA HARKERA

Oktobar trideseti, noć. – Pišem ovo pri svetlosti koja izbija kroz vratašca na parnom kotliću; lord Godalming loži vatru, On ima iskustva u tome jer je godinama posedovao brodić na Temzi i još jedan na Norfolk Broadsu. Imajući u vidu naše planove, konačno smo se složili da je Minino nagađanje bilo tačno, i da je grof, ako je izabrao da u zamak umakne vodenim putem, sigurno odabrao Siret i Bistricu koja se u nju uliva. Pretpostavili smo da negde na oko četrdeset sedam stepeni severne geografske širine, treba da se nalazi mesto koje je izabrao da pređe zemlju između reke i Karpata. Nismo se plašili da hitamo uz reku noću; voda je dovoljno duboka, a obale su dosta razmaknute pa je čak i noću lako krmaniti. Lord Godalming mi je naložio da malo odspavam, jer je za sada dovoljno da jedan bude na straži. Ali ne mogu da spavam – kako bih i mogao kada se nad mojom dragom nadnosi strašna opasnost, a ona ide na to grozno mesto... Jedina mi je uteha što smo u božjim rukama. Samo zbog tog uverenja biće lakše umreti nego živeti i na taj način osloboditi se svih nevolja. Gospodin Moris i doktor Sjuard izjahali su na svoj dugi put pre nego što smo mi krenuli; treba da se drže desne obale, dovoljno daleko da bi mogli da se popnu u više predele odakle mogu da prate dobar komad reke i izbegnu njena krivudanja. U prvoj etapi s njima su još dva čoveka koji će jahati i voditi slobodne konje – četiri sve u svemu, kako ne bi izazivali znatiželju. Kada otpuste te ljude, što će se uskoro dogoditi, moraće sami da se brinu o konjima. Možda će biti potrebno da ujedinimo snage; ako do toga dođe, moći ćemo svi da jašemo. Jedno od sedala ima pokretan rog i lako se može podesiti za Minu ako bude potrebno.

Upustili smo se u veliku avanturu. Evo nas kako hitamo kroz tamu, a hladnoća sa reke svakog časa je sve veća i šiba nas; okružuju nas svi mogući tajanstveni glasovi noći koji ovde sasvim pristaju. Izgleda da plovimo na nepoznata mesta i nepoznatim putima; u jedan svet tame i strašnih stvari. Godalming zatvara vratašca furune...

Trideset prvi oktobar. – Još hitamo. Svanulo je i sada Godalming spava. Ja stražarim. Jutro je užasno hladno; dobro nam je došla toplota iz furune, iako imamo debele krznene kapute. Do sada smo prošli pored svega nekoliko otvorenih čamaca, ali ni na jednom nismo videli ukrcan nikakav sanduk niti bilo kakav paket veličine koja nas zanima. Ljudi bi se uplašili svaki put kada bismo u njih uperili električnu lampu, padali na kolena i započinjali molitve.

Prvi novembar, veče. – Celog dana nikakvih vesti; nismo našli ništa nalik na ono za čim smo tragali. Prešli smo u Bistricu; ako smo se prevarili u pretpostavkama, izgubili smo svaku šansu. Prestizali smo svaki brod, i veliki i mali. Rano jutros jedna posada mislila je da smo vladin brod, pa se tako i ponašala prema nama. Tada smo shvatili da bi na taj način mogli pojednostaviti stvari, pa smo u Fundu, mestu gde se Bistrica uliva u Siret, nabavili rumunsku zastavu koju smo zatim istakli na dobro uočljivo mesto. Ovaj trik upalio je kod svakog broda koji smo od tada pretekli; ukazivali su nam dužno poštovanje i nijednom se nisu pobunili bilo šta da smo upitali ili učinili. Neki Slovaci kažu nam da ih je zaobišao jedan veliki brod koji se neuobičajeno brzo kretao, jer je imao duplu posadu. To je bilo pre nego što su stigli u Fundu, tako da nisu mogli da nam kažu da li je brod skrenuo u Bistricu ili je nastavio put uz Siret. U Fundu nismo mogli ništa da doznamo o nekom takvom brodu, što bi moglo značiti da je tuda prošao noću. Veoma sam pospan; možda je hladnoća počela da deluje na mene; i priroda mora neko vreme da se odmori. Godalming uporno zahteva da on bude na prvoj straži. Neka ga bog blagoslovi za svu dobrotu koju ukazuje jadnoj Mini i meni.

Drugi novembar, jutro. – Potpuno se razdanilo. Taj dobri momak nije hteo da me budi. Kaže da bi to bio greh, jer sam spavao tako mirno, zaboravivši na svoju nevolju. Jako je sebično od mene što sam tako dugo spavao i dopustio da on cele noći stražari; ali bio je sasvim u pravu. Od jutros sam drugi čovek; i dok

sedim ovde i posmatram ga kako spava, u stanju sam da obavljam sve potrebne poslove – i da mislim na mašinu i da krmanim i da stražarim. Osećam da mi se vraća snaga i energija. Pitam se gde li su sada Mina i Van Helsing. Trebalo je da stignu u Veresti u sredu oko podne. Biće im potrebno vremena da pronađu kočiju i konje; ako su krenuli i putovali bez prestanka, sada bi trebalo da su negde oko Prolaza Borgo. Neka ih bog vodi i neka im bude od pomoći! Plašim se i da mislim o tome šta bi se moglo dogoditi. Kada bismo samo mogli da putujemo brže! Ali ne možemo; motor klopara i daje sve od sebe. Pitam se kako napreduju doktor Sjuard i gospodin Moris. Kao da se nepregledan broj potoka sliva sa planina u ovu reku, ali kako nijedan od njih nije veliki – bar za sada u svakom slučaju, mada su zimi sigurno strašni kao i onda kada se sneg topi – konjanici ne bi smeli da naiđu na veće smetnje. Nadam se da ćemo ih ugledati pre nego što stignemo u Strasbu; jer ako do tada ne prestignemo grofa, biće potrebno da se zajedno posavetujemo šta dalje da radimo.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Drugi novembar. – Već smo tri dana na putu. Nema vesti, a ni vremena da se zapišu da ih je i bilo, jer svaki trenutak je dragocen. Odmarali smo se samo onda kada je to bilo potrebno konjima; ali obojica odlično podnosimo sve napore. Oni naši dani puni avantura pokazali su se korisnim. Moramo napred; nećemo biti sretni dok ponovo ne ugledamo brodić.

Treći novembar. – U Fundu smo čuli da je brodić otputovao uz Bistricu. Voleo bih da nije tako hladno. Ima znakova da će pasti sneg; ako jako počne da pada, zaustaviće nas. U tom slučaju moraćemo da nabavimo sanke za dalji put u ruskom stilu.

Četvrti novembar. – Danas smo čuli da se brodić zadržao jer je imao udes kada je pokušavao da se probije uz brzake. Čamci Slovaka uspešno njima prolaze pomažući se konopcima i vešto

krmaneći. Neki su otišli uzvodno pre samo nekoliko časova. Godalming je monter-amater i očigledno je on bio taj koji je ponovo osposobio brodić. Na kraju su ipak prebrodili brzake uz pomoć meštana i ponovo se dali u poteru. Bojim se da brodić nije u dobrom stanju posle tog nesrećnog slučaja; seljaci nam kažu da se, pošto je stigao do mirnih voda, svaki čas zaustavljao sve dok im nije nestao iz vidika. Moramo još više požuriti; možda će im naša pomoć uskoro biti potrebna.

DNEVNIK MINE HARKER

Trideset prvi oktobar. – Stigli smo u Veresti u podne. Profesor mi kaže da me je jutros u svitanje jedva hipnotisao i sve što sam mogla da kažem bilo je: „Tamno i tiho." Izašao je da kupi kočiju i konje. Kaže da će kasnije pokušati da kupi rezervne konje kako bismo mogli da ih tokom puta menjamo. Pred nama je nekih sedamdeset milja. Ova zemlja je divna i veoma zanimljiva; da smo ovde pod drugim okolnostima, kako bi lepo bilo celu je obići. Kada bismo Džonatan i ja sami vozili kroz nju, kakvo bi to samo uživanje bilo. Zaustavljati se i posmatrati ljude, naučiti ponešto o njihovom životu i zarobiti u sećanje svu raznovrsnost boja i živopisnost cele te divlje, predivne zemlje i staromodno dopadljivih ljudi! Ali avaj!

Kasnije. – Vratio se doktor Van Helsing. Nabavio je kočiju i konje; poješćemo nešto i krenuti za jedan sat. Gazdarica nam puni veliku korpu sa zalihama; ima tu dovoljno svega i za družinu vojnika. Profesor je još podstiče, a meni šapuće da može proći i čitava nedelja pre nego što ponovo dođemo do dobre hrane. I on je bio u kupovini i poslao je kući tako divne krznene kapute, ogrtače i svakojake tople stvari. U svakom slučaju neće nam biti hladno.

Uskoro krećemo. Bojim se i da razmišljam o tome šta nam se može dogoditi. Uistinu smo u božjim rukama. Samo on zna šta može da se desi i molim mu se svom snagom svoje tužne i ponizne duše da čuva mog voljenog muža; bilo šta da se dogodi, Džonatan

treba da zna da sam ga volela i poštovala više nego što to umem da iskažem rečima i da će moja poslednja i najiskrenija misao uvek biti sačuvana za njega.

DVADESET SEDMA GLAVA

DNEVNIK MINE HARKER

Prvi novembar. – Putovali smo celog dana i to dosta brzo. Konji kao da osećaju da se s njima lepo postupa, jer voljno prelaze cele etape najvećom brzinom. Do sada smo ih već mnogo puta promenili i ista stvar nam se stalno ponavlja tako da nas je ohrabrila pomisao kako će ovo putovanje proći bez teškoća. Doktor Van Helsing je pribran; govori seljacima da žuri u Bistricu i dobro im plaća da izmene konje. Dobijamo toplu supu, kafu ili čaj i odlazimo dalje. Divna je to zemlja, prepuna svih mogućih lepota, hrabrih, jakih i jednostavnih ljudi koji su izgleda puni lepih vrlina. *Veoma, veoma* su praznoverni. U prvoj kući kod koje smo se zaustavili, kada je žena koja nas je služila ugledala ožiljak na mom čelu, prvo se prekrstila, a zatim ispružila dva prsta kao zaštitu od uroka. Verujem da su se namučili dok nisu stavili duplu porciju belog luka u našu hranu; a ja ne podnosim beli luk. Od tada uvek pazim da ne skinem šešir ili veo, te tako ne izazivam njihovo podozrenje. Putujemo brzo, a kako nemamo vozača, koji bi pronosio priče, stižemo svuda pre skandala; ali usuđujem se da kažem da će nas sve vreme iz neposredne blizine pratiti strah od uroka. Profesor je neumoran; ceo dan nije želeo da se odmori, mada je mene naterao da dugo spavam. U sumrak me je hipnotisao i kasnije mi je rekao da sam kao i obično odgovorila: „Tama, udaranje vode i škripanje drveta“, što znači da je naš neprijatelj još na reci. Bojim se i da mislim na Džonatana, ali sada nekako ne osećam strah ni za njega ni za sebe. Ovo pišem dok u jednoj seoskoj kući čekamo da nam spreme konje. Doktor Van

Helsing spava. Jadnik izgleda jako umoran, star i siv, ali usne su mu čvrsto stisnute kao u nekog osvajača; čak i u snu ga ne napušta nagon odlučnosti. Kada budemo spremni za polazak, moram ga nagovoriti da prilegne dok ja budem vozila. Reći ću mu da je još mnogo dana pred nama i da ne sme dozvoliti da posustane onda kada će nam njegova snaga biti najpotrebnija... Sve je spremno; uskoro polazimo.

Drugi novembar, jutro. – Uspela sam, tako da smo se smenjivali cele noći; sada je dan, svetao, ali hladan. U vazduhu se oseća neka čudna težina – kažem težina u nedostatku neke bolje reči; hoću da kažem da nas nešto oboje pritiska. Veoma je hladno i samo zahvaljujući toplim krznima osećamo se udobno. Van Helsing me je u zoru hipnotisao; kaže da sam odgovorila: „Tama, škripa drveta i huk vode“, znači da se reka menja što dalje napreduju uzvodno. Nadam se da moj dragi neće upasti u neku nevolju – ako za to ne bude potrebe; ali mi smo u božjim rukama.

Drugi novembar, noć. – Vozili smo tokom celog dana. Što dalje idemo, zemlja je sve prostranija, a ogromni ogranci Karpata, koji su iz Verestija izgledali tako daleko od nas i tako niski na obzorju, sada kao da nas okružuju i uzdižu se pred nama. Oboje smo dobro raspoloženi; i trudeći se tako, razveselili smo svako sebe. Doktor Van Helsing kaže da ćemo do jutra stići do Prolaza Borgo. Kuće su ovde sve ređe i profesor misli da će poslednji konji koje imamo morati s nama, jer nećemo imati priliku da ih zamenimo. Nabavio je dva rezervna uz ona dva koja smo zamenili, tako da sada imamo četiri upregnuta. Dragi konji su dobri i strpljivi i ne zadaju nam nikakve brige. Ne brinu nas ni drugi putnici, tako da i ja mogu da vozim. U prolaz ćemo stići po danu; ne želimo da stignemo ranije. Zato ne žurimo i naizmenično se poduže odmaramo. Oh, šta li će nam doneti sutrašnji dan? U potrazi smo za mestom na kome je moj jadni dragi toliko propatio. Bog će dati da idemo pravim putem i nadam se da će se udostojiti da pazi na mog muža i one koji su nam oboma dragi, a koji su u smrtnoj opasnosti. Što se mene tiče, ja ga nisam dostojna. Avaj! Ukaljana sam u njegovim očima i biću takva sve dok se ne udostoji

da mi dozvoli da se opravdam u njegovim očima kao jedna od onih koji nisu navukli na sebe njegov gnev.

MEMORANDUM ABRAHAMA VAN HELSINGA

Četvrti novembar. – Za mog starog i odanog prijatelja Džona Sjuarda, M. D., Parflit, London, u slučaju da ga više ne vidim. Ovo može objasniti. Jutro je i pišem pri vatri koju sam cele noći držao živu – u pomoći mi je bila gospođa Mina. Hladno je, hladno; toliko je hladno da je sivo teško nebo puno snega, koji će sebe, kada padne, smestiti za celu zimu, jer se tle stvrdnjava da ga primi. Izgleda je to ostavilo utisak na gospođu Minu; toliko je patila od glave celog dana, da nije bila slična sebi. Samo spava, spava i spava! Ona koja je obično tako budna, praktično celog dana ništa nije učinila; čak je izgubila i volju za jelom. Ništa nije spustila u svoj mali dnevnik, ona koja tako odano piše za svaku pauzu. Nešto mi šapuće da sve nije u redu. Međutim, večeras je živahnija. Celodnevno spavanje ju je povratilo i obnovilo jer je sada sva ljupka i vedra kao i uvek. Pokušah da je uhipnotišem pred zalazak sunca, ali avaj! Bez uspeha; moć je svakog dana sve smanjenija, a večeras me je do kraja izdala. Biće volja božja – kakva god da je i ma gde vodila!

A sada red po red, jer gospođa Mina ne piše u svojoj stenografiji, pa moram ja na svoj nespretan, staromodan način, tako da svaki dan od nas ne prođe nepribeležen.

Stigli smo u Prolaz Borgo nešto posle izlaska jučerašnjeg sunca. Stali smo kočiju i sišli kako ne bi moglo doći do uznemiravanja. Nagomilao sam postelju od krzna i gospođa Mina je polegla na nju, spustivši se kao i obično u hipnotičkom snu, ali sporije i na kraće vreme nego ikad. Kao i prethodni put, došao je odgovor: „Tama i kovitlanje vode.“ Zatim se izbudila, vedra i blistava i mi nastavismo putem i uskoro pristigosmo do prolaza. Na tom mestu i u tom trenutku sva je počela da sagoreva od revnosti; u njoj se istakla neka nova vodeća moć, jer pokaza na put i reče:

„Ovo je pravi put.“

„Kako znate?“, pitam ja.

„Svakako da znam“, odgovara ona i sa pauzom dodaje: „Zar moj Džonatan nije njime putovao i opisao ga u svom putovanju?“

U početku mi se tu ponešto učinilo čudno, ali uskoro videh da ima biti samo jedan takav sporedni put. Malo je u koristi i u velikoj je razlici od puta za kočije od Bukovine prema Bistrici koji je širi, tvrđi i više u korišćenju.

Tako pođosmo niz taj put; kada naiđemo na druge puteve – nismo baš uvek bili u sigurnosti da su to uopšte putevi, jer bili su zapušteni i popadao je laki sneg – ali konji znaju i samo oni. Prepustim im vođstvo i oni nastavljaju tako strpljivo. Tu uz put nalazimo sve stvari o kojima je Džonatan zapisao u tom divnom dnevniku svom. Zatim putujemo za dugo, dugo časova i časova. U početku, kažem gospođi Mini da spava; ona pokuša i uspeva. Spava sve vreme; dok na kraju osetim sumnju u porastu i pokušam da je probudim. Ali ona spava i dalje i ne mogu da je probudim, mada pokušavam. Ne želim da pokušavam preteško da joj ne naudim, jer znam da je mnogo patila i povremeni san da je za nju sve i sva. Mislim da dremam, jer se iznenada osećam u krivnji, kao da sam nešto počinio; naiđoh na sebe uspravljenog sa uzdama u rukama, a dobri konji i dalje idu kasom, kasom kao i uvek. Spustim pogled i vidim gospođa Mina još sniva. Nema još dugo do silaska sunca i preko snega svetlost sunca plovi u obliku velike žute bujice, tako da izbacujemo dugu senku na mestu gde se planina strma uzdiže. Jer mi idemo nagore, nagore; i sve je, oh! Tako divlje i stenovito kao da je kraj sveta.

Tada podižem gospođu Minu. Ovog puta se budi sa ne mnogo muke, a zatim pokušavam da je stavim u hipnotički san. Ali ona ne spava, kao da tu nisam. Ipak pokušavam i pokušavam, dok odjednom ne nađem nju i sebe samog u tami; gledam okolo i uvidim da je sunce sišlo. Gospođa Mina se smeje, ja se okrenem i pogledam je. Potpuno je u budnosti i izgleda tako dobro kao nikada od one noći u Karfaksu kada prvi put ulazimo u grofovu kuću. Začuđen sam i ne baš u lagodnom osećanju; ali ona je tako vedra, nežna i u brizi za mene da zaboravljam na sav strah. Palim vatru, jer smo sa sobom dovukli drvenu zalihu i ona priprema hranu dok ja raščlanjujem konje i dajem im, stavivši ih privezane u

zaklon, da se hrane. Vraćam se do vatre i ona ima spremnu večeru. Pomažem joj, ali ona se smeši i kaže mi da je već jela – jer je bila tako gladna da nije mogla ostati u čekanju. Ne dopada mi se to i imam crne slutnje; plašim se da je prepadnem, pa ćutim o tome. Ona mi pomaže i ja jedem sam; zatim se smotavamo u krzno i ležemo pored vatre, a ja joj kažem da spava dok ja stražarim. Ali uskoro zaboravljam sve o stražarenju; i kada se iznenada setim da stražarim, vidim je mirno polegnutu, ali budnu i gleda me tako užarenim očima. Jednom, dva puta i više to se događa i ja dobijam dosta sna do zore. Kada se probudim, pokušam da je hipnotišem; ali avaj! Mada je u poslušnosti zatvorila oči, ne može da zaspi. Sunce se uzdiže, sve više i više; i onda san dolazi prekasno, ali tako težak da neće da se probudi. Moram da je podignem i uspavanu smestim u kočiju pošto upregnem konje i sve pospremim. Gospođa još spava i spava; i u snu izgleda zdravija i crvenija nego pre. A meni to nije u dopadanju. Bojim se, bojim, bojim! – svega se bojim – čak i da mislim; ali moram nastaviti uz svoj put. Ulog u koji igramo su život i smrt ili više od tih i ne smemo ustuknuti.

Peti novembar, jutro. – Dozvoli da budem tačan u svemu, jer iako smo ti i ja zajedno videli mnoge čudne stvari u početku možeš biti u mislima da sam ja, Van Helsing, lud – da su mnogi užasi i tako dugačka napinjanja nerava udarili i na mozak.

Celo juče smo putovali, stalno bliže planinama i krećemo u sve divljiju i divljiju i napušteniju zemlju. Ima tu velikih namreškanih provalija i mnogo padajuće vode; a priroda je, u izgledu je, nekada držala karnevale. Gospođa Mina još spava i spava; i mada sam bio gladan i utolio je, nisam mogao da je probudim – čak ni za hranu. Počeo sam da se plašim da je pogubna vradžbina na ovom mestu počela da dejstvuje na nju ovako ukaljanu vampirskim krštenjem. „Pa“, rekoh sebi, „ako bude da spava ceo dan, onda će biti da ja neću spavati celu noć.“ Kako putujemo grubim putem, starim i slabim, naslonim glavu i spavam. Ponovo se izbudim sa osećanjem krivice zbog dosta prošlog vremena, ali nađem gospođu Minu još uspavanu, a sunce nisko sišlo. Ali sve se odistinski promenilo; namrštene planine činile su se podalje, a mi smo u blizini vrha jednog strmo uzdižućeg brda, na vrhu koga se nalazi takav zamak

o kakvom Džonatan priča u svom dnevniku. Zalikovah i zaplaših se odjednom; jer sada, dobro ili zlo, kraj je bio u blizini. Probudih gospođa Minu i ponovo pokušah da je hipnotišem; ali avaj! Bezuspešno dok nije bilo suviše kasno. Zatim, pre nego što stiže nad nas velika tama – jer i posle spuštanja sunca nebesa su odbijala sjaj otišlog sunca na snegu i izvesno vreme sve je bilo u velikom sumraku – izvedoh konje i nahranih ih u kakvom-takvom zaklonu. Zatim napravih vatru; a pored nje udobno stavih među pokrivače gospođa Minu, budnu i šarmantniju nego ikada. Spremih hranu: ali ona nije htela da jede, rekavši da nema glad. Nisam navaljivao, poznajući njenu nevoljkost. Ali ja jedem, jer sada moram biti jak za sve. A onda iz straha za mene od onoga što može biti, nacrtah jako veliki prsten, da joj bude udobno, oko mesta gde je gospođa Mina sedela; a po krugu posuh malo hostije i dobro je izlomih tako da je sve bilo dobro zaštićeno. Sve vreme je mirno sedela – mirno kao mrtvac; postajala je sve bleđa i stalno bleđa dok ni sneg više nije bio bleđi i ni reč nije rekla. Ali, kada sam se primakao, ona se privi uz mene i ja sam mogao saznati da se jadna duša tresla od glave do pete tako jako da je bolelo kada se oseti. Kada se malo smirila, uskoro joj rekoh:

„Nećete li prići preko do vatre?“, jer sam želeo da iskušam šta je mogla. Poslušno ustade, ali posle jednog koraka učinjenog zastade i ostade da stoji kao pogođena.

„Zašto da ne nastavite?“, upitah.

Zatrese glavom i, povrativši se, sede na svoje mesto. Pogledavši me zatim otvorenim očima kao da je tek ustala iz sna, jednostavno reče: „Ne mogu!“, i zaćuta.

Obradovah se, jer sam znao da ono što nije mogla, niko od onih od kojih smo u strahu nije mogao. Mada joj je telo moglo biti u opasnosti, duša joj je bila sigurna!

Ubrzo konji počeše da vrište i otkidaju konopce, dok ne dođoh i primirih ih. Kada su osetili moje ruke na sebi, zanjištaše nisko od radosti, liznuše po njima i neko vreme se primiriše. Mnogo puta kroz noć odlazim do njih, sve dok ne dođe do najhladnijeg časa kada je cela priroda u zamoru; svaki put je moj dolazak značio za njih mir. U taj hladni čas vatra poče da umire i ja se spremih da se

približim i potpirim je, jer sneg sada dolazi u letećim naletima, a sa njim i leteća magla. Čak i u mraku bilo je neke svetlosti koja kao da je uvek na snegu; a činilo se kao da naleti snega i pramenovi magle uzimaju oblik kao od žena iza kojih se vuku ogrtači. Sve je bilo u mrtvoj, ozbiljnoj tišini sem što su konji njištali i šćućureni bili, kao u strahu od najgoreg. Počeh da se bojim užasnih strahova, ali onda mi dođe osećanje sigurnosti zbog prstena u kome sam stajao. I počeh takođe da mislim kako su moja izmišljanja zbog noći, turobnosti i nemira kroz koje sam prošao i sve one strašne zabrinutosti. Bilo je kao da su me sećanja na sva Džonatanova iskustva užasa obmanjivala, jer snežne pahulje i magla počeše da se kovitlaju i kruže unaokolo, sve dok pogledom ne pohvatah kao u senovitom trenu, one žene koje bi ga bile poljubile. Konji počeše tada sve više da se pribijaju i da ječe u užasnuću kao što to ljudi čine u bolu. Čak ni ludilo od straha nije bilo s njima, da bi mogli da se otrgnu. Uplaših se za moju dragu Minu kada su ta čudnovata obličja prišla u blizinu i kružila okolo. Pogledah je, ali ona je mirno sedela i smešila se meni; kada bih krenuo prema vatri da je potpirim, ona me dohvati i vrati, pa prošaputa glasom koji čovek čuje u snu, toliko je utihnuo bio:

„Ne! Ne! Ne izlazite. Ovde ste u sigurnosti!“ Pokrenuh se prema njoj i posmatrajući je u oči, kažem:

„Ali vi? Za vas sam ja u strahu“, tu se ona nasmeja tiho i nestvarno i reče:

„Bojite se za *mene*? Zašto se bojite za mene? Niko sigurniji od njih na celom svetu do ja“, i dok sam se spremišljao o značenju tih reči, nalet vetra natera vatru da sukne i mene da primetim crveni ožiljak na njenom čelu. Tada, avaj! Znao sam. Da nisam, uskoro bih, jer su se vrtložna obličja od magle i snega približavala, držeći se u udaljenosti od svetog kruga. Zatim se materijalizuju dok se – ako mi bog nije uzeo razum, jer sam ih video kroz svoje oči – preda mnom nisu stvorile u stvarnom mesu, iste tri žene koje je Džonatan video u sobi, kada su želele da poljube njegovo grlo. Znao sam da su to ta lelujava obličja, svetle, tvrde oči, beli zubi, đavolska boja i pohotne usne. Stalno su se smešile na jadnu, dragu gospođa Minu; a kako je njihov smeh dolazio kroz tišinu od noći, one spojiše ruke i pokazaše glasovima za koje je Džonatan rekao

da su bili kao nepodnošljivo ljupko zveckanje čaša od vode: „Dođi, sestro, dođi k nama. Dođi! Dođi!“

U strahu se okrenuh k mojoj jadnoj gospođa Mini i moje srce sa radošću poskoči kao plamen; jer oh, užas u njenim slatkim očima, odvratnost, zaprepašćenje mom srcu ispričaše priču koja je bila sva od nade. Hvala bogu, ona nije jedna od njih još. Ščepah parče drveta za vatru koje se našlo pored mene i ispruživši nešto hostije krenuh na njih prema vatri. Povukoše se ispred mene, smejući svoj duboki, užasan smeh. Nahranih vatru i nisam bio u strahu od njih; jer sam znao da smo sigurni u našoj zaštiti. Nisu mogle da mi priđu u blizinu sa ovakvim naoružanjem koje sam imao, kao ni gospođa Mini dok ostaje u krugu, koji ona više nije mogla da napusti, a one da uđu. Konji su prestali da ječe i bili su na miru na tlu; sneg je lagano popadao na njih i oni su postajali sve belji. Znao sam da za jadne životinje više nema straha.

I tako smo ostali sve dok crvenilo zore nije stalo da probada kroz tamu snega. Bio sam usamljen i u strahu, pun sa jadom i užasom; ali, kada je predivno sunce počelo da se penje po obzorju, život je opet bio u meni. Na prvi dolazak zore strašna obličja istopiše se u kovitlacu magle i snega; venci providnog mraka pomeriše se prema zamku i nestaše.

Sa dolaskom zore instinktivno sam se obrnuo prema gospođa Mini nameran da je uhipnotišem; ali ona leži u dubokom i iznenadnom snu iz koga nisam smogao snage da je probudim. Pokušah da je hipnotišem kroz njen san, ali uopšte nije pružala odgovore; a i osvanulo je. Još se plašim pomeranja. Napravio sam vatru i pogledao konje, svi su pomrli. Danas ovde imam dosta posla; čekam da se sunce još u visinu ispenje, jer biće možda i takvih mesta na koja moram da odlazim, a gde će to sunce, mada utamnjeno od magle i snega biti sigurnost.

Osnažiću sebe doručkom, a zatim na svoj užasan posao. Gospođa Mina još je u snu; nek je, hvala da je bogu! Mirno spava...

DNEVNIK DžONATANA HARKERA

Četvrti novembar, veče. – Havarija brodića bila je baš grozna po nas. Da nije bilo toga, već odavno bismo prestigli čamac; da smo uspeli, moja draga Mina bila bi do sada već oslobođena. Bojim se i da mislim na nju, tamo u pustari blizu onog užasnog mesta. Nabavili smo konje i pratimo trag. Ovo zapisujem dok se Godalming priprema. Naoružani smo. Cigani neka se pričuvaju ako misle da se bore. Oh, da su samo Moris i Sjuard sa nama. Moramo se nadati! Ako više ne budem pisao – zbogom, Mina! Neka te bog blagoslovi i čuva.

DNEVNIK DOKTORA SJUARDA

Peti novembar. – U zoru ugledasmo grupu Cigana pred nama kako se udaljavaju od reke sa svojim putnim kolima. Okružili su ih sa svih strana i žurili su duž puta kao da ih neko goni. Sneg lagano pada i u vazduhu se oseća neko čudno uzbuđenje. Možda su uzrok tome naša vlastita uzburkana osećanja, mada je ta potištenost čudna. U daljini čujem zavijanje vukova; sneg ih je poterao sa planina tako da sada predstavljaju opasnost za sve nas i to opasnost koja dolazi sa svih strana. Konji su gotovo spremni i uskoro ćemo krenuti. Jašemo u susret nečijoj smrti. Samo bog zna ko, gde, šta, kada ili kako se to može dogoditi...

MEMORANDUM DOKTORA VAN HELSINGA

Peti novembar, posle podne. – Konačno sam u duševnom zdravlju. U svakom slučaju u zahvalnosti sam prema bogu zbog te milosti, mada je dokazivanje bilo užasno. Kada sam ostavio gospođu Minu u snu u svetom krugu, uputih se svojim putem u zamak. Kovački čekić koji sam nosio sa kočijom iz Verestija pokazao se od koristi; mada su sva vrata bila otvorena, raščlanio sam ih od zarđalih šarki, da ih ne bi neka zla namera ili zla šansa zatvorila i mene unutra kada jednom uđem. Poslužilo mi je ovde

Džonatanovo zagorčeno iskustvo. Pri sećanju na njegov dnevnik, pronađoh put do stare kapele, jer sam bio u znanju da se tamo nalazi moj glavni posao. Vazduh je prosto gušio; činilo mi se da tamo ima nekog sumpornog dima, koji mi je povremeno pravio vrtoglavicu. Ili mi je brujalo u ušima ili sam daleko u daljini čuo zavijanje vukova. Tada se prisetih svoje drage gospođe Mine, i bio sam u strašnoj neprilici. Dilema me je držala među rogovima. Nju se nisam odvažio da dovedem na ovo mesto, već sam je ostavio u zaštiti od vampira, ali čak i tamo se mogao stvoriti vuk! Odlučih sebe da me ovde iščekuje posao, a da se vukovima moramo izložiti ako je to božja volja. U svakom slučaju, s one strane bile su samo smrt i sloboda. Tako sam ja izvršio izbor za nju. Da je bilo za mene, izbor bi bio u lakoći; i čeljusti vuka bolje su za počinak od groba vampira! Tako sebi donesoh odluku da nastavim sa poslom.

Bilo mi je u znanju da treba pronaći bar tri groba – nastanjena groba. Tražio sam i tražio, i nađem jedan od svih. Ona leži u svom vampirskom snu, tako puna sa životom i pohotnom lepotom od čega se protresam kao da sam ovde da izvršim ubistvo. Ah, ne sumnjam da je u stara vremena kada su ovakve stvari bile, mnogi čovek koji je pokupio hrabrosti da izvrši ovakav zadatak kao moj, našao da ga na kraju izdaje srce, a zatim i živci. Tako on okleva, okleva dok ga puka lepota i privlačnost nečovečanskog živog mrtvaca ne uhipnotišu; ostaje dalje i dalje dok ne dođe silazak sunca i kraj vampirskog sna. Tada se predivne oči lepote od žene otvaraju i iz njih gleda ljubav, a pohotna usta su gotova za poljubac – a čovek je u slabosti. I tako ostaje još jedna žrtva u vampirskom toru; jedna više koja će uvećati groznu i jezivu vrstu od živih mrtvaca...

Ima tu nešto od privlačnog, zasigurno, kada sam ja dirnut i u samom prisustvu jedne ovakve. Čak i ako leži kao što leži u grobu isprepletenom starošću i teškom od stoletne prašine i mada tu jeste onaj grozan smrad kao u grofovim jazbinama. Da, dirnula me je – mene, Van Helsinga, sa svim mojim ciljem i motivom za mržnju – bio sam dirnut čežnjom za odugovlačenjem što je izgleda dovelo u paralizu moje sposobnosti i zapušilo i samu dušu. Može biti da su nedostatak prirodnog sna i čudan pritisak vazduha započeli da me nadvlađuju. Izvesno je bilo da sam propadao u san,

san sa otvorenim očima onog ko se predaje ljupkoj privlačnosti, kada kroz miran, snežni vazduh tu dođe dugi, tihi jauk, pun jada i tuge koji me izbudi poput zvuka trube. Jer to što sam čuo, to je bio glas moje drage gospođe Mine.

Tada se ponovo pripremih za svoj užasan zadatak i, skidajući dole poklopce sa grobova, pronađoh još jednu od sestara, i to onu drugu, tamnokosu. Ne usudih se da stanem i pogledam na nju kao na njenu sestru, da ne bih još jednom propao pod čaroliju. Nastavio sam sa pretragom dok, u skoro vreme, ne nađem u visokoj, velikoj grobnici koja kao da je bila sagrađena za nekoga ko je bio više u ljubavi, plavokosu koju sam, kao i Džonatan, video kako se skuplja iz atoma magle. Bila je tako lepa za gledanje, zračeći lepa, tako izuzetno pohotna da je sam instinkt muškarca u meni koji priziva neke moga pola da vole i štite jednu od njenog pola naterao moju glavu da se vrti od novih osećanja. Ali neka je hvala bogu što duševni jauk moje drage gospođe Mine nije izvetreo iz mojih ušiju. I pre nego što je čarolija mogla jače da me okuje, prisilio sam sebe da obavim svoj jezivi zadatak. Do tada sam istražio sve grobnice u kapeli, bar sam toliko mogao da kažem; a kako su se u noći oko nas sjatila samo ova tri fantomska živa mrtvaca, uzeo sam da ovde više nema aktivnih živih mrtvaca. Bila je tu i jedna ogromna grobnica, gospodskija od ostalih. Velika je bila u plemićkim razmerama. Na njoj je pisala samo jedna reč:

DRAKULA

Znači to je bio dom živog mrtvaca, kralja od vampira, pod kojim su bili toliki drugi. Njegova praznoća rečito je govorila u prilog sigurnosti onoga što mi je već bilo u znanju. Pre nego što sam počeo da vraćam ove mrtve žene njihovoj smrti kroz svoj grozan zadatak, položih u Drakulin grob malo hostije i tako prognah ga iz njega, tog živog mrtvaca zauvek.

Tada započe moj strašni posao od koga sam imao strah. Da je bila samo jedna, bilo bi olako, u upoređenju. Ali tri!

Počinjati još dva puta pošto sam prošao kroz delo užasa; jer ako je bilo strašno sa slatkom gospođicom Lusi, zašto ne bi bilo i

sa ovim neznatim koje su preživele kroz vekove i koje su jačale prolaskom od godina; koje bi se kada bi se mogle borile za svoje mutne živote.

Oh, moj prijatelju Džone, to je mesarski posao, da nisam bio smiren u mislima na jednog drugog mrtvaca i na jednog živog nad kojim je visila koprena straha, ne bih bio u mogućnosti da nastavim. Tresem se i tresem još, mada je sve pozavršavano; neka je hvala bogu, moji živci su izdržali. Da nisam video odmor na prvom licu i zadovoljstvo koje je njime protutnjalo upravo kada je došlo uništenje, kao znak da je duša zadobijena, ne bih bio u mogućnosti da nastavim sa klanjem. Nisam mogao da podnosim užasan pisak kada se kolac zabadao u pravu tačku; posrtanje zgrčenih obličja i usne od okrvavljene pene. Trebalo je da pobegnem u užasnuću i ostavim nezavršen posao. Ali gotovo je! A jadne duše, sada mogu da ih žalim i plačem, sada kada mislim o njima smeštenim u punom smrtnom snu, u onom kratkom trenu pre nestanka. Jer, prijatelju Džone, jedva da je moj nož odvojio glavu od svake od njih, pre nego što je celo telo započinjalo sa topljenjem i mrvljenjem u prirodni prah, kao da se smrt koja je trebalo da dođe pre mnogo vekova konačno dokazala i smesta glasno rekla: „Evo me!“

Pre nego što sam napustio zamak, tako sam udesio ulaze da nikada više grof ne može ući kao živi mrtvac.

Kada sam stupio u krug, gde je gospođa Mina bila u snu, ona se probudi i, videvši me, povika bolno što sam i previše osetio.

„Dođite!“, reče ona. „Idemo sa ovog groznog mesta! Hajdemo u susret mom mužu koji, znam to, ide prema nama.“ Bila je mršava, bleda i slabušna; ali pogled joj je bio čist i vatreno je bio u sjaju. Bilo mi je drago da gledam njeno bledilo i bolest, jer mio je um bio pun svežeg užasa onog rumenog, vampirskog sna.

I tako punog poverenja i nade, ali i straha, idemo prema istoku da dođemo u susret našim prijateljima – i *njemu* – za koga gospođa Mina kaže da je u znanju da nam dolazi u susret.

Šesti novembar. – Bilo je kasno po podne kada smo profesor i ja krenuli prema istoku odakle sam znala da dolazi Džonatan. Nismo išli brzo, mada je put vodio strmo naniže, jer smo morali sa sobom da ponesemo teške pokrivače i ogrtače; nismo smeli da se suočimo sa mogućnošću da ostanemo bez zaštite od hladnoće i snega. Takođe smo morali da ponesemo nešto zaliha, jer smo se nalazili u potpunoj pustari; dokle god nam je pogled dopirao kroz sneg koji je padao, nije bilo nikakvog znaka života. Kada smo prešli oko jednu milju, osetih zamor od teškog hoda i sedoh da se odmorim. Pogledasmo unazad i ugledasmo mesto gde su jasni obrisi Drakulinog zamka presecali nebo; nalazili smo se tako duboko ispod brda na kome je on bio smešten da je ugao perspektive karpatskih planina bio daleko ispod njega. Videsmo ga u svoj njegovoj veličini, nataknutog na vrh strme provalije duboke hiljadu stopa i sa naizgled velikim prostorom između njega i strmine obližnjih planina sa bilo koje strane. Bilo je nečeg divljeg i neobjašnjivog u vezi s tim mestom. Čulo se u daljini zavijanje vukova. Bili su dosta daleko, ali sam taj zvuk bio je, mada je dolazio do nas prigušen snegom koji je gotovo prestao da pada, pun užasa. Znala sam prema načinu na koji je doktor Van Helsing pretraživao okolinu da namerava da nađe neku stratešku tačku gde bismo bili manje izloženi u slučaju da dođe do napada. Loš put još je vodio nadole; mogli smo da ga sledimo kroz naneti sneg.

Uskoro mi profesor dade znak, te ustadoh i priključih mu se. Našao je odlično mesto, neku vrstu prirodnog udubljenja u steni, sa ulazom nalik na vrata između dva velika kamena. On me uhvati za ruku i uvuče unutra.

„Vidite!“, reče on. „Ovde ćete biti u zaklonu; a ako dođu vukovi, mogu ih sresti jednog po jednog.“

Uneo je unutra naša krzna od kojih mi je napravio udobno gnezdo, a zatim je izvadio nešto hrane iz zalihe i stao da me tera da jedem. Nisam mogla; čak i sam pokušaj bio mi je odvratan; iako sam želela da mu udovoljim, nisam mogla da primoram sebe na to. Bio je vrlo tužan, ali me nije ukorio. Izvadivši iz kovčega dvogled,

on stade na vrh stene i poče da pretražuje obzorje. Odjednom povika:

„Pogledajte! Gospođo Mina, pogledajte! Pogledajte!“

Skočih i nađoh se pored njega na steni; dodade mi dvogled i pokaza rukom. Sneg je sada jače padao i divlje kovitlao unaokolo, jer je počeo da duva i jak vetar. Međutim, nastupala su i zatišja između snežnih naleta za vreme kojih sam mogla da vidim okolni predeo. Sa visine na kojoj smo se nalazili bilo je moguće daleko dopreti pogledom; a tamo u daljini, s one strane bele pustoši, videla sam reku koja je ležala poput crne trake, ukovrdžana i izuvijana na svom putu. Pravo ispred nas i ne na velikoj udaljenosti – u stvari tako blizu da se pitam kako je nismo ranije primetili – žurno je dolazila grupa ljudi u sedlima. U sredini među njima nalazila su se kola koja su se naginjala s jedne na drugu stranu poput psećeg repa koji maše, pri svakoj ozbiljnijoj nepravilnosti na putu. Pošto su se ocrtavali naspram beline snega, mogla sam da razaznam prema njihovoj odeći da su bili seljaci ili neka vrsta Cigana.

Na kolima je bio natovaren veliki četvrtasti sanduk. Srce mi poskoči kada sam ga ugledala, jer osetih da se približava kraj. Veče je sada bilo veoma blizu, a sasvim dobro sam znala da će u vreme zalaska sunca ta stvar, koja je do tada bila unutra zarobljena, zadobiti novu slobodu i da može u bilo kojem od mnogih oblika da izbegne svaku poteru.

U strahu se okrenuh prema profesoru; zapanjih se kada shvatih da njega nema. Trenutak kasnije ugledah ga ispod sebe. Iscrtavao je krug oko stene poput onog u kome smo prošle noći potražili zaklon. Kada je završio, ponovo se našao pored mene i rekao:„Bar ćete ovde biti u sigurnosti od njega!“

On mi uze dvogled; pri narednom snežnom zatišju raščisti se ceo prostor ispod nas.“

Vidite“, reče on, „brzo dolaze; šibaju konje i galopiraju što brže mogu.“ Zastade, a zatim nastavi prigušenim glasom:

„Utrkuju se za zalazak sunca. Možemo i da zakasnimo. Volja božja biće izvršena!“ Tamo dole nastade još jedan jak, zaslepljujući nalet snega i ceo predeo beše zaklonjen. Međutim, to brzo prođe i on još jednom uperi dvogled prema ravnici. A onda iznenada povika:

„Pogledajte! Pogledajte! Pogledajte! Vidite dva konjanika koji ih brzo prate i dolaze sa juga. Mora da bude da su to Kvinsi i Džon. Uzmite dvogled. Pogledajte, pre nego što sneg opet sve zakloni!“

Uzeh ga i pogledah. Dvojica muškaraca koji su pristizali mogli su biti doktor Sjuard i gospodin Moris. U svakom slučaju znala sam da nijedan od njih nije bio Džonatan. A u istom trenutku *znala sam* da ni Džonatan nije daleko; razgledajući okolinu ugledah severno od nadolazeće skupine još dvojicu muškaraca kako jašu vrtoglavom brzinom. Znala sam da je jedan od njih Džonatan, a za drugog sam, svakako, pretpostavljala da je lord Godalming. I oni su gonili skupinu sa kolima. Kada sam to saopštila profesoru, on radosno uskliknu poput školarca. Posmatrao je napregnuto sve dok mu sneg nije potpuno zaklonio vidik, a onda je naslonio napunjenu vinčesterku uz veliki kamen kod otvora zaklona.

„Svi se sabiraju“, reče on. „Kada vreme priđe, Cigana će biti na svakoj strani.“

Izvadih revolver jer, dok smo razgovarali, zavijanje vukova postade glasnije i bliže. Kada je snežna oluja na trenutak popustila, ponovo pogledasmo. Čudno je bilo videti sneg koji pada u tako krupnim pahuljama tu blizu nas, a sa one strane, sunce koje sve jasnije sija dok se spušta prema udaljenim planinskim vrhovima. Šarajući dvogledom po celoj okolini, tu i tamo bih ugledala tačke koje su se kretale po jedna, dve, tri ili više njih zajedno – vuci su se okupljali oko svog plena.

Dok smo čekali, svaki nam se trenutak činio dug kao večnost. Vetar je sada nadolazio u divljim naletima, a sneg je bio nošen takvom žestinom da nas je zasipao u kružnim vrtlozima. Na trenutke nismo videli ni prst pred okom, a onda opet, kada bi potmulo hučeći vetar promakao pored nas, okolni vazduh bi se sasvim raščistio tako da smo mogli nadaleko da vidimo. U

poslednje vreme toliko smo se navikli da iščekujemo izlazak i zalazak sunca da smo sa velikom tačnošću znali kada će nastupiti; i sada smo znali da još nije preostalo mnogo vremena do njegovog zalaska.

Teško je bilo poverovati satovima da smo manje od jednog časa čekali u tom stenovitom skloništu pre nego što su počela da se okupljaju oko nas raznolika obličja. Vetar je sada dolazio u ljućim i jačim naletima i sve postojanije sa severa. Izgleda da je on odvukao od nas snežne oblake, jer je sneg sada padao samo povremeno. Jasno smo mogli da razlikujemo članove svake skupine, i progonjene i gonioce. Čudno, ali progonjeni nisu shvatali da su progonjeni ili bar nisu marili za to; izgleda, međutim, da su žurili udvostručivši brzinu kada je sunce počelo sve niže da zapada za planinske vrhove.

Primicali su se sve bliže i bliže. Profesor i ja čučnusmo iza stene i spremismo oružje; osećala sam da je odlučio da ih ne pusti da prođu. Niko nije znao za naše prisustvo.

U isti čas dva glasa povikaše: „Stoj!“ Jedan je bio mog Džonatana, visok i strastven; drugi gospodina Morisa, strašno odlučan, glas tihe naredbe. Cigani možda nisu znali jezik, ali nisu mogli da se prevare u značenju tih glasova na bilo kom jeziku da su reči bile izgovorene. Instinktivno zauzdaše konje, a u tom trenutku lord Godalming i Džonatan iskrsnuše s jedne, a doktor Sjuard i gospodin Moris s druge strane. Vođa Cigana, jedan divan momak koji je jahao konja poput kentaura, mahnu im da se uklone i ljutitim glasom reče svojim drugovima da nastave. Oni ošinuše konje koji poskočiše napred; ali ova četvorica podigoše vinčesterke i na nedvosmislen način im narediše da stanu. U tom trenutku doktor Van Helsing i ja ustasmo iza stene i takođe uperismo oružje u njih. Videvši da su opkoljeni, oni pritegoše uzde i povukoše se. Vođa se okrenu prema njima i nešto im naredi, posle čega svaki Ciganin iz skupine izvuče oružje koje je nosio, nož ili pištolj i pripremi se za napad. Na ishod svega toga nije dugo trebalo čekati.

Vođa, cimnuvši uzde, izbi na čelo i pokazavši prvo na sunce – sada već sasvim blizu planinskih vrhova – a zatim prema zamku, reče nešto što nisam razumela. U znak odgovora, sva četiri muškarca iz naše družine skočiše sa konja i baciše se prema

kolima. Trebalo je da me prožme strašan strah dok sam gledala Džonatana u takvoj opasnosti, ali mora da je žar bitke obuzeo i mene kao i ostale, te nisam osetila nikakav strah, već samo divlju, nadolazeću želju da nešto učinim. Videvši brzo kretanje naših članova, vođa Cigana izdade naredbu; njegovi ljudi istog trenutka obrazovaše oko kola neku vrstu nedisciplinovanog obruča, nestrpljivo se podgurkujući, u silnoj želji da izvrše naređenje.

Usred svega toga ugledah Džonatana s jedne strane prstena koji su obrazovali ljudi, a Kvinsija s druge strane kako se probijaju prema kolima; očigledno su bili rešeni da obave zadatak pre zalaska sunca. Kao da ih ništa nije moglo zaustaviti, pa čak ni omesti u tome. Kao da ni upereno oružje ni blesak noževa koje su držali Cigani ispred njih ili zavijanje vukova iza njih nije privlačilo njihovu pažnju. Džonatanova plahovitost i nesumnjiva jednostavnost njegove namere kao da su preplašili one ispred njega; instinktivno su se povukli u stranu i pustili ga da prođe. U trenu je skočio na kola i sa neverovatnom snagom uspeo da podigne ogroman sanduk i baci ga preko točka na tle. U međuvremenu, gospodin Moris je morao da upotrebi snagu kako bi se probio sa svoje strane kroz prsten Cigana. Sve vreme sam bez daha gledala Džonatana, ali sam krajičkom oka videla i njega kako očajnički hrli napred; videla sam i noževe Cigana koji su blesnuli kada se probijao kroz njih i trenutak kada su ga dokačili. Odbijao ih je svojim velikim lovačkim nožem i u prvi mah sam pomislila da se i on nepovređen probio. Ali, kada se našao pored Džonatana, koji je do tada već skočio na kola, primetih da se levom rukom drži za grudi i da mu krv curi kroz prste. Čak ni u tom trenutku nije oklevao, jer kada je Džonatan, energijom očajnika, nasrnuo na jedan kraj sanduka, pokušavajući da ukloni poklopac svojim velikim kukrijem, on pomamno nasrnu na drugu stranu lovačkim nožem. Zalaganjem oba čoveka poklopac poče da popušta; ekseri su izlazili uz kratke zvuke slične cviljenju i poklopac se uskoro našao na zemlji.

Do tada su se Cigani već predali, videvši da su na nišanu vinčesterki i prepušteni na milost i nemilost lordu Godalmingu i doktoru Sjuardu, i nisu pružali više nikakav otpor. Sunce je gotovo zašlo za planinske vrhove, a senke cele grupe izdužile su se po

snegu. Videla sam grofa kako leži na zemlji koja je usled grubog pada sanduka sa kola bila posuta i po njemu. Bio je samrtnički bled, poput nekog voštanog lika, dok su mu crvene oči prodorno zurile na svoj užasan, osvetoljubiv način, meni tako dobro poznat.

Kada je moj pogled pao na njih, te oči su upravo ugledale sunce na zalasku i pogled mržnje premetnuo se u pogled likovanja.

Ali tog trenutka Džonatan zamahnu velikim nožem čija oštrica blesnu. Vrisnuh kada ga videh kako mu para grlo; istog trenutka lovački nož gospodina Morisa zari se u grofovo srce.

Bilo je to ravno nekom čudu. Naočigled svih nas i to u magnovenju, celo telo se pretvorilo u prah i nestalo.

Biće mi drago dok god budem živa da mu se bar u tom trenutku krajnjeg uništenja na licu pojavio izraz mira za koji nisam mogla ni da pretpostavim da može na njemu da se nađe.

Drakulin zamak se sada uzdizao naspram crvenog neba i svaki kamen njegovog ispucalog grudobrana jasno se razaznavao naspram svetlosti zalazećeg sunca.

Cigani, koji su nas na neki način smatrali odgovornim za neobičan nestanak mrtvaca, okrenuše se bez reči i odjahaše kao da im je život u pitanju. Oni koji su bili bez konja poskakaše na putnička kola, dovikujući kočijašu da ih ne ostavlja. Vukovi, koji su se povukli na bezbednu udaljenost, odoše njihovim tragom ostavivši nas same.

Gospodin Moris, koji je klonuo na tle, osloni se na lakat i prisloni ruku na grudi. Krv mu je još šikljala kroz prste. Poleteh prema njemu, jer me sveti krug više nije zadržavao. Isto to učiniše i oba lekara. Džonatan kleknu pored njega i ranjenik mu položi glavu na rame. Uzdahnuvši, on me s krajnjim naporom uhvati za ruku. Njegova je bila tako nemoćna. Mora da je primetio bol srca na mom licu, jer mi se osmehnu i reče:

„Veoma sam srećan što sam u bilo čemu mogao da pomognem! Oh, bože!“, povika on iznenada, boreći se da sedne i pokazujući prema meni. „Za ovo vredi umreti! Pogledajte! Pogledajte!“

Sunce je sad bilo upravo iznad planinskog vrha i crveni zraci padoše na moje lice tako da je ono bilo okupano ružičastom svetlošću. Gonjeni istim nagonom i ostali muškarci kleknuše i iz njihovih grla začu se jedno duboko i ozbiljno „Amin“ dok su očima pratili smer koji im je naznačio prst umirućeg čoveka; a ovaj reče:

„Neka je hvala bogu što sve ovo nije bilo uzalud! Vidite! Ni sneg nije tako čist kao njeno čelo! Kletva je nestala!“

I na naš gorak jad, sa osmehom i u tišini umro je taj otmeni gospodin.

ZABELEŠKA

Pre sedam godina svi smo prošli kroz vatru; sreća nekih od nas koju smo od tada doživeli, mislimo da je vredna bola koji smo podneli. Dodatna radost za Minu i mene jeste to što rođendan našeg sina pada na isti onaj dan kada je umro Kvinsi Moris. Znam da njegova majka potajno veruje da je ponešto od hrabrog duha našeg prijatelja prešlo i u njega. Skup njegovih imena povezuje našu malu družinu muškaraca; ali zovemo ga Kvinsi.

Leta ove godine putovali smo u Transilvaniju i prošli starim stazama koje su bile i jesu za nas pune živih i užasnih sećanja. Bilo je gotovo nemoguće poverovati da su stvari koje smo videli sopstvenim očima i čuli sopstvenim ušima bile istinite. Svaki trag onoga što se odigralo nestao je. Zamak stoji kao i ranije, propinjući se visoko iznad pustare.

Kada smo se vratili kući, raspričali smo se o starim vremenima – na koja smo svi mogli da se osvrnemo bez žaljenja, jer su i Godalming i Sjuard srećno oženjeni. Izvadio sam i papire iz sefa gde su ležali od onog dana kada smo se tako davno vratili. Pogodila nas je činjenica da u svoj toj gomili materijala od koje se sastoji zapis jedva da postoji jedan verodostojni dokumenat. Nema tu ničeg sem gomile iskucanih stranica, sem Mininih, Sjuardovih i mojih beležnica i Van Helsingovog memoranduma. Teško da bismo od bilo koga mogli zahtevati, čak i da to želimo, da sve ovo prihvati kao dokaz za jednu tako neverovatnu priču. Van Helsing je sve to sažeo kada je rekao, držeći našeg sina na kolenu:

„Ne želimo dokaze; ne pitamo nikog da nam veruje! Jednog dana će ovaj dečak saznati kako mu je majka hrabra i divna žena.

Do sada je upoznao samo njenu ljupkost i nežnu pažnju; kasnije će se shvatiti kako su je neki toliko voleli da su se na mnogo šta zbog nje odvažili.“

Džonatan Harker